

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

24

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÂNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ,
ED. A V-A

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICA
BUCUREȘTI — 1964

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LINGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

24

Septembrie 1913—martie 1914

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1964

P R E F A Ț A

Volumul al douăzeci și patrulea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise în septembrie 1913—martie 1914, perioada din ajunul primului război mondial, când criza revoluționară devenise iminentă. O mare parte din acest volum o constituie articolele lui Lenin publicate în presa bolșevică legală : ziarul „Pravda” și revista „Prosveșcenie”. Aceste lucrări conțin o analiză profundă a cauzelor social-economice și politice ale revoluției care se apropia în Rusia și arată rolul conducător al clasei muncitoare în noua etapă a luptei revoluționare ; în aceste lucrări se reflectă lupta partidului împotriva lichidatorilor, troțkiștilor, bundiștilor și a altor oportuniști și reformiști, pentru cucerirea maselor și pregătirea lor în vederea unei noi revoluții. În lucrările din volumul de față se continuă dezvoltarea programului național al partidului bolșevic.

Sfârșitul anului 1913 și începutul anului 1914 au fost marcate prin creșterea impetuoasă a mișcării greviste din Rusia. La mijlocul lunii septembrie 1913 a izbucnit la Moscova greva generală a salariaților de la tramvaie, cărora li s-au alăturat muncitorii din alte întreprinderi. În total, în luna septembrie la Moscova au fost în grevă 80 000 de muncitori. Această grevă a avut un larg răsunet în întreaga țară. La sfârșitul lunii septembrie, 100 000 de muncitori din Petersburg au făcut grevă. În octombrie și noiembrie, un val de greve economice s-au rostogolit peste întreaga țară. Au avut loc greve în orașele Petersburg,

Moscova, Riga, Kiev, Varșovia, Rostov pe Don, Odesa, Iuzovka, Tiflis și altele. Grevele economice se contopeau cu cele politice, completându-se reciproc. Creșteau și se întăreau solidaritatea și conștiința de clasă a proletariatului. Grevele muncitorilor căpătau o amploare tot mai mare și un caracter politic tot mai accentuat. Astfel, în noiembrie 1913, numai la Petersburg, la greva în semn de protest împotriva trimiterii în judecată a muncitorilor de la Uzinele Obuhov, au participat peste 103 000 de muncitori. Aniversarea „duminicii sîngeroase” — 9 ianuarie 1914 — s-a comemorat prin greve politice de masă, la care au participat un sfert de milion de muncitori; în prima jumătate a anului 1914 la mișcarea grevistă au participat circa 1 500 000 de oameni. Muncitorii înaintați din Petersburg și Moscova au pus direct problema necesității unor acțiuni comune. Clasa muncitoare din Rusia, sub conducerea partidului bolșevic, a fost conducătorul și inspiratorul întregii mișcări de eliberare din țară, asumându-și sarcina de a trezi și uni întreaga democrație. Mișcarea revoluționară a clasei muncitoare a exercitat o puternică influență asupra păturilor largi de oameni ai muncii, antrenînd în luptă masele de țărani și soldați.

Problema fundamentală a întregii vieți politice a țării era problema unei noi revoluții burghezo-democratice. În condițiile creșterii valului revoluționar trebuia sintetizată experiența activității partidului bolșevic din perioada care a urmat după Conferința de la Praga și după Consfătuirea de la Cracovia a C.C. cu unii activiști de partid, trebuiau definite noile sarcini și trasată tactica pentru perioada care urma.

În îndeplinirea acestor sarcini, o uriașă importanță a avut Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R., care a avut loc în septembrie 1913 sub conducerea lui Lenin, și la care au fost reprezentate organizațiile de partid din cele mai importante centre industriale din țară. Avînd în vedere importanța problemelor discutate la consfătuire și a hotărîrilor adoptate, Consfătuirea de la Poronino a avut de fapt rolul unei conferințe de partid.

În raportul Comitetului Central, Lenin a făcut bilanțul activității C.C. în noile condiții. El a subliniat că avântul mișcării muncitorești și succesul obținut în acțiunea de refacere și organizare a muncii de partid în Rusia au confirmat justetea liniei trasate de Conferința de partid de la Praga și de cea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. Creșterea și întărirea organizațiilor de partid bolșevice locale, ritmul rapid în care scădea influența lichidatorilor în rîndul maselor, succesul obținut de bolșevici în alegerile pentru Duma a IV-a, crearea ziarului muncitoresc legal „Pravda”, înaltul nivel al mișcării greviste — toate acestea erau rezultatul activității desfășurate de partid sub conducerea Comitetului Central. Și, spunea Lenin, putem afirma cu conștiința împăcată că am îndeplinit în întregime obligațiile pe care ni le-am asumat.

La consfătuire s-a pus din nou problema întăririi continue a organizațiilor de partid, a necesității stabilirii unor legături mai strînse între ele și a unei conduceri mai ferme din partea C.C. Consfătuirea a subliniat că numai prin întărirea organizațiilor de partid ilegale și a legăturilor lor legale și semilegale cu masele, numai printr-o luptă hotărîită împotriva menșevicilor-lichidatori și a Blocului lichidatorist-troțkist din august a putut fi înfăptuită adevărata unitate a clasei muncitoare. Consfătuirea a arătat că principalele lozinci revoluționare ale momentului actual continuă să rămîna principalele revendicări revoluționare ale programului-minimum bolșevic: republica democrată, confiscarea pămînturilor moșierești și ziua de muncă de opt ore.

În Comunicatul Comitetului Central cu privire la Consfătuirea de la Poronino se spunea: „Calea a fost trasată. Partidul a găsit principalele forme de muncă pentru actuala epocă de tranziție. Credința față de vechiul steag revoluționar a fost verificată și dovedită în noua situație și în noile condiții de muncă. Timpurile cele mai grele au rămas în urmă, tovarăși. Vin timpuri noi. Se apropie evenimente de foarte mare importanță, care vor decide soarta patriei noastre. Așadar, la muncă!” („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“,

partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 316).

În lucrările cuprinse în volumul de față se reflectă lupta înflăcărată, intransigentă dusă de Lenin împotriva oportunismului, reformismului din mișcarea muncitorească rusă și internațională, pentru puritatea ideologiei marxiste. În articolul „Marxism și reformism”, cu care începe volumul de față, în „Însemnările unui publicist” ș.a. se face analiza esenței reformismului, a rădăcinilor sale sociale și teoretice. Lenin arată că reformism înseamnă renunțare la marxism și înlocuirea lui cu „politica socială” burgheză, că reformismul constituie o înșelare burgheză a muncitorilor, care, în condițiile capitalismului, vor rămâne întotdeauna sclavi salariați, indiferent de îmbunătățirile parțiale aduse situației lor. Reformismul, chiar și atunci când este sincer, se transformă în fapt într-un instrument în mâinile burgheziei, servind la coruperea muncitorilor și la slăbirea lor. Reformiștii există în toate țările, deoarece pretutindeni burghezia tinde să-i corupă pe muncitori și să facă din ei niște sclavi docili. „Experiența tuturor țărilor ne arată — spunea Lenin — că, ori de câte ori muncitorii se încred în reformiști, sînt trași pe sfoară” (volumul de față, p. 1). De aceea, pe baza unor exemple vii, luate din realitate, trebuie să se arate mereu tot răul pe care-l aduce reformismul, formulînd în *locul* lozincilor revoluționare ca revendicare principală obținerea unor îmbunătățiri parțiale.

Demascînd esența burgheză a reformismului, Lenin nu nega necesitatea luptei partidului proletar pentru reforme, pentru îmbunătățirea situației muncitorilor în condițiile capitalismului. Dar el considera aceste reforme ca un produs secundar al luptei de clasă, al cărei țel principal este înlocuirea capitalismului prin orînduirea socialistă. Muncitorii conștienți, care și-au însușit învățătura lui Marx, își dau seama că în condițiile capitalismului reformele nu pot fi nici trainice, nici serioase. Ei folosesc reformele în scopul desfășurării și lărgirii luptei lor de clasă pentru dictatura proletariatului, pentru socialism.

Articolul lui Lenin are o importanță actuală în lupta împotriva reformiștilor și revizioniştilor contemporani,

care resping lupta de clasă sau o admit numai în vorbe, iar în fapt propovăduiesc „teoria“ colaborării dintre clase, prin care proletariatul este subordonat burgheziei. Revizionistii înlocuiesc învățătura marxist-leninistă despre transformarea revoluționară a societății cu „teoria“ „socialismului democratic“, cu „teoria“ integrării capitalismului în socialism.

Menșevicilor-lichidatori, care prin atacurile lor împotriva partidului, prin nimicirea disciplinei de partid, prin propagarea reformismului și politicii muncitorești liberale au adus dezorganizarea în rîndurile mișcării muncitorești, Lenin le spunea reformiști ruși. Lichidatorii reprezentau o varietate a oportunismului internațional, însușindu-și, așa cum arăta Lenin, de la oportunismul european tot ce avea acesta mai rău. Lichidatorii luptau împotriva existenței însăși a partidului, urmărind să desființeze de fapt organizația ilegală a acestuia, se opuneau hotărîrilor partidului cu privire la grevele politice, fapt pentru care au fost aprobați cu căldură și sprijiniți de întreaga burghezie rusă. Cu o neobosită energie a dus Lenin lupta ideologică împotriva menșevicilor-lichidatori, care au pășit pe calea renunțării la lupta politică, a renunțării la hegemonia proletariatului în revoluție, a renunțării la apărarea intereselor fundamentale de clasă ale acestuia. În articolele „Burghezia liberală și lichidatorii“, „Cum îi înșală lichidatorii pe muncitori“, „Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de destrămare în mișcarea muncitorească“ și altele, Lenin demască lichidatorismul ca fiind o agen-tură burgheză în mișcarea muncitorească, ca un purtător al influenței burgheze în rîndurile proletariatului. Lenin îi numea pe lichidatori „renegați odioși“, trădători ai marxismului (p. 30).

În lupta lor împotriva bolșevicilor, lichidatorii se bazuiau pe simpatia și pe sprijinul reprezentanților oportunismului internațional, pe sprijinul liderilor reformiști ai Internaționalei a II-a. Văzînd că în lupta împotriva lichidatorilor și a altor oportuniști din mișcarea muncitorească din Rusia, partidul bolșevic iese învingător, conducerea Internaționalei a II-a s-a grăbit să vină în ajutorul oportuniștilor. La 1 (14) decembrie 1913, la sesiunea Biroului

socialist internațional, cu sprijinul social-democrației germane, s-au pus în discuție problemele ruse. În această chestiune a fost adoptată rezoluția lui Kautsky, care invita toate fracțiunile din mișcarea muncitorească din Rusia să ia măsuri pentru restabilirea unității. Comitetul executiv al Biroului socialist internațional a fost însărcinat cu convocarea unei consfătuiri a reprezentanților tuturor fracțiunilor din mișcarea muncitorească din Rusia „în vederea unui schimb reciproc de păreri“. În fundamentarea rezoluției, Kautsky a declarat că vechiul partid social-democrat din Rusia „a murit“ și că trebuie refăcut. Lenin a fost indignat de declarația lui Kautsky, spunând despre cuvântarea acestuia că este „un lucru monstruos“ și a cerut să se organizeze o campanie de protest. Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin scria : „Noi sîntem *pentru* un schimb de păreri, *pentru* rezoluția Biroului socialist internațional — asta N.B. —, dar sîntem categoric împotriva frazei josnice a lui Kautsky. Să fie criticat fără cruțare pentru acest lucru“ (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 105). În articolele „În legătură cu hotărârile Biroului“, „O rezoluție bună și o cuvîntare proastă“, „Muncitorii ruși și Internaționala“, „În legătură cu o greșeală inadmisibilă a lui Kautsky“, „Despre scrisoarea lui Kautsky“, Lenin îl demască pe Kautsky și pe alți reprezentanți ai oportunismului internațional ca pe niște complici și apărători ai lichidatorismului, care sub pretextul „împăcării“ bolșevicilor cu menșevicii tindeau de fapt la lichidarea partidului marxist-revoluționar din Rusia. În aceste lucrări, Lenin dezvăluie caracterul dezorganizator al activității grupurilor antipartinice, sprijinite de liderii Internaționalei a II-a.

În condițiile apropierei crizei revoluționare din Rusia, problema întăririi rolului conducător și organizator al partidului clasei muncitoare, partid de tip nou, a căpătat o importanță deosebită. Lucrările cuprinse în acest volum constituie o reflectare a activității lui V. I. Lenin de elaborare a problemelor teoriei și tacticii partidului bolșevic, a luptei lui în vederea întăririi partidului, în vederea unirii strînse a clasei muncitoare din Rusia în jurul bolșevicilor. Articolul „Cum distruge V. Zasluci lichidatorismul“ con-

ține o dezvoltare a învățaturii lui Lenin despre partid ca detașament înaintat al clasei muncitoare, ca cea mai înaltă formă de organizare a clasei, menită să conducă toate celelalte organizații ale oamenilor muncii. Lenin scria : „Partidul este pătura conștientă, înaintată a clasei, avangarda ei. Forța acestei avangărzi este de zece, de o sută și chiar de mai multe ori mai mare decît efectivul ei. E oare cu puțință acest lucru ? Poate forța unui număr de o sută de oameni să întrecă forța unui număr de o mie ? Poate s-o întrecă și o întrece *atunci cînd acești o sută de oameni sînt organizați*“. Organizîndu-se, avangarda capătă o voință unică, „și această voință unică a o mie, o sută de mii, un milion de oameni, care formează avangarda, *devine voința clasei*“ (volumul de față, p. 39). În această lucrare, Lenin demască oportunismul organizatoric al lichidatorilor, care au alunecat spre anarhism. Susținînd și fundamentînd necesitatea organizării pentru partidul clasei muncitoare, Lenin caracterizează partidul ca un sistem de organizații legate laolaltă, arată viabilitatea și elasticitatea formelor organizatorice ale partidului marxist. „Această organizație — scria Lenin — s-a menținut și în perioada reacțiunii, deși lichidatorii și o sumedenie de filistini s-au desprins de ea. Păstrîndu-și tipul ei fundamental, această organizație a știut să-și adapteze *forma* la condițiile schimbate, a știut să modifice această *formă* potrivit cerințelor momentului“ (p. 34). Clasa muncitoare din Rusia n-ar fi putut să-și întărească și să-și dezvolte mișcarea dacă partidul n-ar fi dus cea mai hotărîtă și mai necruțătoare luptă împotriva lichidatorilor și a celorlalți oportuniști care perverteau masele, care desființau însuși noțiunea de organizare, însuși principiul organizării. Lenin arăta că partidul, ca detașament înaintat al clasei muncitoare, trebuie să-și desfășoare întreaga activitate în mase, promovînd din rîndurile ei forțele cele mai bune și verificînd zi de zi dacă legătura strînsă cu masele este menținută. „Așa și *numai* așa detașamentul de avangardă educă și luminează masa, exprimînd interesele ei, învățînd-o să se organizeze, orientînd *întreaga* ei activitate pe calea unei politici conștiente de clasă“ (p. 42). Partidul

trebuie să educe proletariatul în spiritul intransigenței față de oportunism și revizionism, să-l învețe să fie consecvent și perseverent în lupta de clasă.

Lenin relevă forța și particularitatea partidului proletar din Rusia, precum și specificul condițiilor istorice în care s-a creat social-democrația din Rusia. Spre deosebire de Europa occidentală, partidul proletar din Rusia a început să se organizeze înainte de revoluția burgheză și și-a continuat organizarea în timpul revoluției. Lupta pentru desprinderea unei democrații proletare din democrația generală burgheză și mic-burgheză s-a desfășurat în Rusia în condițiile deplinei victorii teoretice a marxismului. De aceea lupta s-a dus aici într-o formă diferită — nu atât pentru marxism, care repurtase victoria deplină, cât împotriva teoriilor mic-burgeze camuflete în dosul unei frazeologii „marxiste”. Bolșevicii, credincioși programului revoluționar al social-democrației, au apărat bazele teoretice ale partidului în lupta împotriva oportuniștilor, revizioniştilor și reformiştilor de toate nuanțele.

În articolele „Despre unitatea muncitorilor”, „Conducătorul lichidatorilor despre condițiile lichidatoriste ale «unității»”, „Muncitorii ruși și Internaționala”, „Rezoluția cu privire la hotărârea Biroului socialist” ș.a., Lenin caracterizează lupta partidului pentru unitatea mișcării muncitorești. Explicînd noțiunea marxistă a unității, Lenin arăta că baza unității proletariatului o constituie comunitatea intereselor și țărilor de clasă, disciplina de clasă, recunoașterea voinței majorității, activitatea solidară în aceleași rînduri cu această majoritate. În lucrările sale, Lenin a subliniat cu toată tăria însemnătatea mărețului principiu al unității mișcării muncitorești: „Dezbrinați, muncitorii nu înseamnă nimic. Uniți, ei sînt totul” (p. 208). Unitatea clasei muncitoare se înfăptuiește printr-o organizație unică, ale cărei hotărîri trebuie să fie aplicate de către toți muncitorii conștienți. „A analiza problema — spune Lenin —, a exprima și a asculta diferite păreri, a afla care este părerea *majorității* marxiștilor organizați, a exprima această părere într-o hotărîre valabilă pentru toți, a aduce la îndeplinire în mod conștiincios această

hotărîre — iată ce numesc *unitate* pretutindeni în lume oamenii care gîndesc“ (p. 207). Lenin a arătat că unitatea reală și autentică a clasei muncitoare constă, înainte de toate și în primul rînd, în unitatea organizației sale politice, în unitatea partidului ei. Numai o astfel de unitate poate asigura succesul întregii lupte a clasei muncitoare. Lenin demască pe lichidatori ca dușmani ai unității muncitorilor și arată că majoritatea covârșitoare a muncitorilor este de partea bolșevicilor, care făuresc „încet, dar neabătut *adevărata unitate* a muncitorilor înșiși, uniți prin hotărîri unice, pe care le aplică în mod conștiincios“ (p. 209). În lucrările sale, Lenin a explicat că unitatea este posibilă numai pe o bază principială, pe baza recunoașterii tacticii și a luptei revoluționare împotriva oportunismului.

O mare importanță în lupta împotriva lichidatorilor, pentru unitatea mișcării muncitorești a avut-o formarea unei fracțiuni bolșevice independente în Duma de stat. Profitînd de majoritatea întîmplătoare de un vot, deputații menșevici încălcau drepturile elementare ale celor șase deputați bolșevici ai muncitorilor, care reprezentau majoritatea covârșitoare a proletariatului din Rusia. Ei răpeau bolșevicilor posibilitatea de a vorbi de la tribuna Dumei în problemele cele mai importante ale vieții muncitorești. Rezultatul era că „cei șapte“ menșevici, care reprezentau o infimă minoritate a muncitorilor, nu țineau seama de voința majorității clasei muncitoare. Deputații bolșevici protestau în modul cel mai hotărît împotriva acestei comportări aventuriste a grupului „celor șapte“ lichidatori și cereau deplina egalitate în drepturi. În octombrie 1913, după refuzul oficial al grupului menșevic al „celor șapte“ de a satisface revendicarea grupului „celor șase“, deputații bolșevici, potrivit indicației C.C. al partidului, au părăsit fracțiunea s.-d. unificată și au format în Duma de stat o fracțiune bolșevică independentă, pe care au numit-o „Fracțiunea social-democrată muncitorească din Rusia“.

Deputații bolșevici au folosit tribuna Dumei pentru a propaga ideile partidului în masele largi muncitorești. Într-o serie de lucrări din volumul de față — „O proastă

apărare a unei cauze proaste“, „Declarație“, „«Cei șapte» din Dumă“, „Burghezia liberală și lichidatorii“, „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă“, „Două metode de discuții și de luptă“ ș.a. —, Lenin prezintă pe larg activitatea fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a de stat și demască comportarea antipartinică, dezorganizatoare a grupului menșevic-lichidatorist al „celor șapte“, care căuta să submineze unitatea revoluționară a clasei muncitoare. Frațiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat ducea la îndeplinire voința partidului, voința majorității muncitorilor conștienți. Toate hotărârile mai importante ale partidului au fost luate cu participarea nemijlocită a membrilor fracțiunii bolșevice. Întreaga activitate desfășurată în Dumă de deputații bolșevici era subordonată slujirii poporului, apărării intereselor clasei muncitoare. Sub conducerea lui Lenin, a C.C., în strînsă legătură cu masele, deputatul muncitor devenea un nou tip de reprezentant parlamentar al partidului proletar, devenea un adevărat reprezentant al clasei muncitoare.

Tactica promovată în Dumă de partidul bolșevic se deosebea radical de tactica parlamentară a partidelor social-democrate vest-europene, transformate într-o simplă anexă a propriilor lor grupuri parlamentare, care nu urmăreau decît să obțină fotolii ministeriale. Activitatea fracțiunii bolșevice în cadrul Dumei a constituit un model de activitate parlamentară desfășurată de partidul proletar în spirit revoluționar. Pornind de la experiența activității fracțiunii din Dumă, Lenin a elaborat următoarele principii călăuzitoare în această problemă: fracțiunile parlamentare trebuie să fie întrutotul supuse controlului și indicațiilor C.C.; din aceste fracțiuni trebuie să facă parte cu precădere muncitori revoluționari; în presa de partid și la adunările de partid, cuvîntările reprezentanților parlamentari să fie analizate din punctul de vedere al principialității lor comuniste; deputații să fie trimiși să facă muncă de agitație în mase; cei care manifestă tendințe oportuniste să fie excluși din fracțiune. Aceste principii

s-au bucurat de deplina aprobare a mișcării comuniste internaționale.

Ziarul bolșevic muncitoresc „Pravda“, care a apărut la Petersburg începând din aprilie 1912, a avut un rol uriaș în opera de întărire a organizațiilor de partid și de câștigare a influenței în mase. În timp ce se afla în străinătate, la Cracovia și Poronino, Lenin continua să conducă zi de zi ziarul „Pravda“ : zilnic scria articole pe teme cele mai de actualitate ale vieții de partid și sociale, purta corespondență regulată cu redacția ziarului, o critica aspru pentru că publica articole în care problemele principale erau prezentate confuz, îi dădea sfaturi concrete cu privire la îmbunătățirea muncii ziarului. Scoțînd la iveală lipsurile ziarului, Lenin se străduia să obțină ca acesta să fie pătruns de spirit revoluționar combativ și îndemna pe lucrătorii redacției să ducă lupta cea mai hotărîtă și intransigentă împotriva lichidatorilor și a altor oportuniști, pentru puritatea ideologiei marxiste. În scrisorile adresate redacției, Lenin vorbea despre necesitatea unei verificări minuțioase a fermității principale a colaboratorilor ziarului muncitoresc, recomanda ca problema oportunității atragerii unui publicist sau a altuia să fie hotărîtă nu în funcție de aptitudinile literare ale acestuia, ci de „întreaga sa orientare... *aportul* pe care-l aduce prin teoria sa maselor muncitoare“ (p. 360). Articolele publicate de Lenin în ziar constituiau un exemplu concret de luptă ofensivă, principială și intransigentă pe care bolșevicii trebuie s-o ducă împotriva oportunismului.

Lenin acorda o mare atenție problemei activității bolșevicilor în organizațiile muncitorești legale, îndeosebi în sindicate. Majoritatea covârșitoare a sindicatelor îi urmau pe bolșevici. Demascînd lipsa de principialitate a blocului încheiat de lichidatori cu narodnicii în mișcarea sindicală și „nefracționismul“ susținut de ei, Lenin caracterizează calea parcursă de bolșevici în cucerirea sindicatelor. Marxiiștii „...nu sînt niște oaspeți întâmplători în mișcarea muncitorească — scria Lenin. — Ei știu că mai devreme sau mai târziu toate sindicatele se vor situa pe poziții marxiste. Ei sînt convinși că viitorul aparține ideilor lor și nu

forțază evenimentele, nu îmboldesc de la spate sindicatele, nu lipesc etichete, nu scindează sindicatele" (p. 381).

Creșterea mișcării revoluționare în regiunile periferice locuite de alte naționalități din Rusia, iminența războiului mondial imperialist, pe care burghezia îl pregătea sub lozincă „apărării patriei“, campania furibundă a șovinismului ultrareacționar și a naționalismului burghez, care amenința să scindeze mișcarea muncitorească și prin aceasta să slăbească forțele revoluției care se apropia; creșterea tendințelor naționaliste în mișcarea muncitorească; atacurile violente ale lichidatorilor, bundiștilor și troțkiștilor împotriva programului național al partidului, toate acestea creau o gravă amenințare pentru unitatea mișcării muncitorești. În această perioadă, problema unității internaționale a mișcării muncitorești devenise deosebit de actuală. Lenin lucrează intens la fundamentarea teoriei și politicii partidului cu privire la problema națională. El scrie numeroase articole, scrisori, ține referate în problema națională la Paris, Bruxelles, Liège, Leipzig, Cracovia. Un amplu referat în problema națională a prezentat el la Consfătuirea de partid de la Poronino.

În acest volum, un loc important îl ocupă lucrările lui Lenin consacrate problemei naționale. Printre ele figurează: „Rezoluția în problema națională“, adoptată de Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R., opera clasică „Note critice în problema națională“, articolele „Despre autonomia «cultural-națională»“, „Cadeții și «dreptul popoarelor la autodeterminare»“, „Despre programul național al P.M.S.D.R.“, „Național-liberalismul și dreptul națiunilor la autodeterminare“. Lenin a arătat că problema națională reprezintă o parte componentă a problemei generale a luptei revoluționare a clasei muncitoare și este de cea mai mare importanță, fiind problema rezervelor și a aliaților proletariatului în lupta pentru democrație, pentru dictatura proletariatului, pentru socialism.

Fondatorii comunismului științific, K. Marx și F. Engels, au dat o explicație științifică problemei naționale, au dezvăluit rădăcinile sociale ale mișcărilor naționale și au dovedit că lichidarea oricărei asupririi și inegalități naționale nu

este cu puțință decît ca urmare a desființării capitalismului și cuceririi puterii de către proletariat. Ei au arătat că clasa muncitoare prin natura sa socială este internațională, că interesele ei fundamentale impun o luptă consecventă împotriva politicii de înrobire a altor națiuni, împotriva asupririi naționale și coloniale, împotriva tuturor îngrădirilor sau privilegiilor naționale de ori ce fel, deoarece „nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare”. Lenin a dezvoltat ideile marxismului cu privire la problema națională în noile condiții istorice. El a elaborat un sistem armonios de idei cu privire la revoluțiile de eliberare națională, a arătat că problema național-colonială este o parte componentă a problemei generale a revoluției socialiste.

În epoca contemporană, al cărei principal conținut îl constituie trecerea de la capitalism la socialism, învățătura lui Lenin cu privire la problema național-colonială a fost pe deplin confirmată.

În lucrările lui Lenin se dă o fundamentare științifică tezelor programatice ale partidului marxist cu privire la problema națională : teza cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și a drepturilor minorităților naționale ; cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare mergînd pînă la despărțirea de stat ; cu privire la limbi și drepturile egale ale acestora ; cu privire la cultura națională și la conținutul ei de clasă ; cu privire la centralizare și autonomie etc. În legătură cu toate aceste probleme, Lenin a supus unei critici nimicitoare concepțiile oportuniștilor ruși și internaționali, a demascat naționalismul burghez sub toate aspectele lui, opunîndu-i internaționalismul proletar consecvent.

Referatul cu privire la problema națională prezentat de Lenin la Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid și rezoluția propusă de el au definit clar și precis sarcinile partidului în problema națională. Consfătuirea a dat o ripostă hotărîită încercărilor oportuniste de a denatura programul partidului în spiritul prejudecăților naționaliste ale Bundului, a supus unei critici vehemente lozinca „autonomiei cultural-naționale”. Lenin a arătat că revendicarea „autonomiei cultural-națio-

nale“ reprezintă cel mai rafinat, cel mai dăunător naționalism — ideologia burgheziei, fundamental ostilă marxismului. În rezoluția cu privire la problema națională, Consfătuirea de la Poronino, subliniind dreptul popoarelor la despărțirea de stat, a definit condițiile, metodele și căile de îndeplinire a acestei lozinci din punctul de vedere al sarcinilor de clasă ale proletariatului. Lenin considera rezoluția cu privire la problema națională adoptată de Consfătuirea de la Poronino ca o declarație programatică a partidului, ca o expresie a concepției colective a marxiștilor ruși în problema națională.

În lucrarea „Note critice în problema națională“, Lenin dezvoltă tezele teoretice ale marxismului în problema națională și arată uriașa importanță a acestei probleme pentru mișcarea muncitorească internațională. Dănd o profundă fundamentare programului național al bolșevismului, Lenin a relevat că în condițiile capitalismului există două tendințe contradictorii ale dezvoltării sociale în ceea ce privește relațiile dintre națiuni: una este trezirea vieții naționale și mișcărilor naționale, crearea statelor naționale; cealaltă — dezvoltarea și intensificarea legăturilor de tot felul între națiuni, crearea unei unități internaționale a vieții economice, a politicii, științei etc. Prima tendință predomina la începutul dezvoltării capitalismului, când se dădea lupta pentru cucerirea pieței interne de către burghezie, care avea nevoie de unirea în cadrul unui stat a teritoriilor cu o populație care vorbește aceeași limbă. În epoca capitalismului în ascensiune, burghezia, zdrobind feudalismul, a desființat și starea de fărâmițare economică a poporului, contopind părțile dispersate ale acestui popor într-o entitate națională unică. Așa au apărut statele naționale burgheze. A doua tendință în dezvoltarea problemei naționale în condițiile capitalismului este proprie stadiului superior, imperialist, al dezvoltării capitalismului. Ea reflectă năzuința spre o apropiere economică între popoare, spre desființarea tuturor piedicilor din calea vieții economice și a dezvoltării relațiilor dintre națiuni, adică duce la desființarea închistării naționale, la crearea unor state

multinaționale. „Ambele tendințe constituie o lege universală a capitalismului“, arată Lenin (p. 136).

Pentru imperialism, aceste două tendințe constituie o contradicție de neîmpăcat, deoarece imperialismul nu poate exista fără exploatare și fără menținerea prin violență a coloniilor în cadrul unui „tot unic“, imperialismul poate „apropia“ națiunile numai pe calea anexiunilor și a cotropirilor coloniale. Pentru comunism, dimpotrivă, aceste tendințe nu sînt decît două aspecte ale unei singure probleme: problema eliberării popoarelor asuprite de sub jugul imperialismului, deoarece comunismul presupune că unirea popoarelor într-o economie mondială unică este posibilă numai pe baza încrederii reciproce și a liberului consimțămînt, că drumul creării unei uniuni liber consimțite a popoarelor trece prin despărțirea coloniilor de „totul unic“ imperialist, prin transformarea lor în state independente.

Programul național al partidului marxist ține seama de ambele tendințe, susținînd, în primul rînd, egalitatea în drepturi a națiunilor și limbilor, inadmisibilitatea vreunor privilegii în această privință, precum și dreptul națiunilor la autodeterminare, iar în al doilea rînd, principiul internaționalismului și lupta intransigentă împotriva contaminării proletariatului cu naționalism burghez, chiar și în forma lui cea mai rafinată. „Naționalismul burghez și internaționalismul proletar sînt două lozinci opuse, de neîmpăcat, care corespund celor două mari tabere de clasă ale întregii lumi capitaliste și care exprimă două politici (mai mult: două concepții despre lume) în problema națională“ (p. 135). Marxismul este incompatibil cu naționalismul. În locul naționalismului burghez, marxismul promovează internaționalismul — contopirea tuturor națiunilor într-o unitate superioară.

Lenin ne învață că numai datorită victoriei proletariatului asupra burgheziei, numai pe calea socialismului, popoarele asuprite pot obține libertatea completă, egalitatea în drepturi și o pace trainică; numai pe baza socialismului și democrației, a respectării suveranității naționale se poate

crea o uniune trainică liber consimțită a popoarelor egale în drepturi.

În lucrarea sa, Lenin a formulat pentru prima oară în istoria marxismului teza cu privire la existența a două culturi în fiecare cultură națională și a explicat că în societatea capitalistă lozincă culturii naționale este o lozincă burgheză. „În *fiecare* cultură națională — scria Lenin — se găsesc *elemente*, fie și nedezvoltate, de cultură democratică și socialistă, fiindcă în *fiecare* națiune există mase de oameni care muncesc și sînt exploatați, ale căror condiții de viață creează în mod inevitabil ideologia democratică și socialistă. Dar în *fiecare* națiune există și o cultură burgheză (iar în majoritatea cazurilor chiar o cultură ultrareacționară și clericală), și trebuie să remarcăm că aceasta nu se găsește numai sub formă de «elemente», ci sub formă de cultură *dominantă*” (p. 132—133).

Proletarii conștienți iau din fiecare cultură națională numai elementele ei democratice și socialiste. Experiența construirii socialismului în U.R.S.S. și în țările de democrație populară ne arată că numai socialismul poate crea și creează culturi diferite în ce privește forma națională, dar identice, socialiste în ce privește conținutul lor.

Articolele „Cum îi apără episcopul Nikon pe ucraineni?”, „Cadeții și «dreptul popoarelor la autodeterminare»” și altele sînt consacrate problemei naționale în Ucraina. Explicînd esența și urmările politicii naționale duse de țarism în Ucraina, Lenin îi biciuiește cu mînie pe cadeți, care sprijină această politică, și dă la iveală rădăcinile naționalismului și ale șovinismului burghez ucrainean. Pe oamenii muncii din Ucraina și Rusia, el îi îndeamnă neîncetat la unire și alianță strînsă: „Printr-o acțiune unită a proletarilor velicoruși și ucraineni, o Ucraină liberă este *posibilă*; fără această unitate, nici vorbă nu poate fi de așa ceva” (p. 140).

O deosebită atenție acorda Lenin mișcării muncitorești din Letonia. Spre sfîrșitul anului 1913, în rîndurile social-democrației din Ținutul leton, lupta dintre bolșevici și menșevici s-a înăsprit foarte mult. În acea vreme, toate instituțiile centrale ale partidului se aflau în mîinile men-

șevicilor-lichidatori și ale împăciuitoriștilor, care, prin activitatea lor oportunistă și dezorganizatoare, slăbeau partidul ilegal și căutau să abată mișcarea muncitorească pe calea reformismului. Dar organizațiile locale de partid și majoritatea muncitorilor conștienți din Letonia se situau pe poziții bolșevice. Bolșevicii letoni, sprijiniți de muncitorii cu stare de spirit bolșevică, au dus o luptă hotărâtă împotriva conducerii menșevice-lichidatoriste. Lenin, care era foarte îngrijorat de faptul că organizația social-democrată letonă aderase în 1912 la Blocul troțkist din august, a acordat un important ajutor bolșevicilor letoni în această luptă ; el a luptat cu energie pentru ieșirea social-democraților letoni din acest bloc și a întreținut o legătură strânsă și permanentă cu bolșevicii din Letonia. El a participat activ la pregătirea și desfășurarea Congresului al IV-lea al S.D.Ț.L., care a avut loc în ianuarie 1914 la Bruxelles.

Încă în mai 1913, Lenin, la cererea bolșevicilor letoni, a scris „Proiectul de platformă pentru Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton“, a ajutat pe bolșevicii din Letonia la elaborarea unor teze principiale ferme. În ajunul congresului, Lenin a purtat o corespondență intensă cu bolșevicii din Letonia și a plecat la Berlin și la Paris pentru a avea întrevederi personale cu reprezentanții lor, pentru a elucida problemele în legătură cu pregătirea congresului, cu componența lui, cu eventualul deznodământ al luptei desfășurate la congres etc. La congres, Lenin a prezentat referatul cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R. și față de sciziunea fracțiunii din Dumă ; a luat parte la consfăturile delegaților bolșevici, i-a ajutat la elaborarea proiectelor de rezoluții. În referatul său, el a relatat despre lupta dusă împotriva lichidatorismului în Rusia, a demascat afirmațiile mincinoase ale lichidatorilor și împăciuitoriștilor și, pe baza unor date obiective exacte, a dovedit că $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți ai Rusiei i-au condamnat pe lichidatori și s-au unit în jurul partidului bolșevic. Lenin a criticat activitatea C.C. al Social-democrației letone, care se situase pe poziții oportuniste, și i-a îndemnat pe social-democrații letoni să rupă orice legături

cu lichidatorii. Lenin a luptat împotriva tendințelor împăciuitoare care s-au manifestat la congres. Rezoluția bolșevică adoptată de congres, rezoluție scrisă de Lenin, condamnă lichidatorismul și împăciuitoismul și cerea o ruptură neîntârziată cu Blocul din august. Lenin considera că ieșirea social-democraților letoni din acest bloc constituie cea mai puternică lovitură dată uniunii troțkiste, lovitură care a zădărnicit încercările troțkiștilor de a crea un partid centrist în Rusia. Toate rezoluțiile Congresului al IV-lea al S.D.Ț.L. erau pătrunse de spiritul internaționalismului proletar. Lenin arăta că „experiența dobândită timp de mulți ani i-a convins pe deplin pe marxiștii letoni de justetea principiului *unității internaționale* a organizațiilor locale ale clasei muncitoare” (Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 179).

În lucrările cuprinse în volumul de față, Lenin relevă ascuțirea contradicției fundamentale a societății capitaliste — contradicția dintre caracterul social al producției și forma capitalist-privată a însușirii, dezvăluie descompunerea capitalismului, devenit o piedică în calea dezvoltării societății. În condițiile capitalismului, știința și tehnica, descoperirile și invențiile devin un mijloc de îmbogățire a burgheziei, pe când maselor de oameni ai muncii nu le aduc decât o și mai mare asuprire, șomaj și mizerie. Lenin arată că din pricina intereselor hrăpărețe ale magnaților capitalului aplicarea perfecționărilor tehnice este frânată. În articolul „Barbarie civilizată”, Lenin scria : „Oriunde ți-ai îndrepta privirile, la fiecare pas dai de probleme pe care omenirea are toată posibilitatea să le rezolve *imediat*. O împiedică însă capitalismul. El a acumulat avuții uriașe — și a făcut din oameni *sclavii* acestor avuții. El a rezolvat cele mai complicate probleme tehnice — și a frânat aplicarea perfecționărilor tehnice din cauza sărăciei și ignoranței a milioane de oameni, din cauza avariției stupide a unui pumn de milionari. Civilizația, libertatea și bogăția în capitalism îți sugerează imaginea bogătașului ghiftuit care putrezește de viu și nu lasă să trăiască tot ce e tânăr. Dar, orice s-ar întâmpla, ceea ce este tânăr crește și va învinge” (p. 20).

Aceste cuvinte pe care Lenin le-a scris cu o jumătate de secol în urmă au o rezonanță deosebit de actuală în condițiile de astăzi, când capitalismul s-a transformat într-o forță vrăjmașă omenirii, într-o sursă de calamități pentru popoare, canalizînd geniul omenesc împotriva omenirii însăși, transformînd marile descoperiri științifice în mijloace ale războiului de exterminare, condamnînd popoarele la foamete, mizerie și degenerare. În opoziție cu capitalismul decrepit, dezvoltarea țărilor socialiste dovedește marea superioritate a orînduirii socialiste. Succesele socialismului și ale luptei pentru pace între popoare accelerează mersul progresist al istoriei. Prăbușirea totală a imperialismului și triumful comunismului sînt inevitabile.

În articolul „Sistemul Taylor — o înrobire a omului de către mașină”, Lenin demască sistemul capitalist exploatator al taylorismului, care este îndreptat împotriva muncitorilor și duce la intensificarea exploatării oamenilor muncii, la o și mai mare asuprire a acestora, la epuizarea forțelor fizice și spirituale ale muncitorilor. Lenin arată că numai atunci cînd proletariatul va lua în mîinile sale întreaga producție socială și va organiza o repartiție rațională și reglementarea muncii sociale, marea producție, mașinile, căile ferate și celelalte realizări ale științei și tehnicii vor oferi numeroase posibilități de a reduce timpul de lucru și de a îmbunătăți situația materială a oamenilor muncii.

În articolul „Un profesor liberal despre egalitate”, Lenin îl demască pe economistul burghez Tugan-Baranovski, care, denaturînd cu rea-credință concepția marxistă despre egalitate, a încercat „să distrugă” socialismul, repetînd argumente banale și răsuflute împotriva socialismului. Infirmînd și ridiculizînd raționamentele autorului, Lenin scria că acesta recurge la un vechi procedeu al reacționarilor: mai întîi denaturează socialismul, atribuindu-i absurdități, iar apoi, cu un aer triumfător, combate aceste absurdități; Lenin a explicat că prin egalitate în domeniul politic marxiștii înțeleg egalitatea în drepturi, iar în domeniul economic — desființarea claselor. Cît despre stabilirea unei egalități a oamenilor în

sensul egalității forțelor fizice și aptitudinilor intelectuale, la așa ceva socialiștii nici nu se gîndesc. În Statele Unite ale Americii, arată Lenin, burghezul și proletarul nu sînt egali în ceea ce privește situația lor de clasă : capitaliștii au în stăpînirea lor mijloacele de producție și trăiesc pe seama muncii neplătite a muncitorilor, pe cînd proletarii nu au mijloace de producție și trăiesc din vînzarea forței lor de muncă. „A desființa clasele înseamnă a pune pe toți cetățenii în *aceeași* situație față de *mijloacele de producție* ale întregii societăți, înseamnă că toți cetățenii pot *deopotrivă* să muncească cu mijloacele de producție obștești, pe pămîntul obștesc, în fabricile obștești etc.” (p. 387). Prin egalitate, marxiștii înțeleg întotdeauna egalitatea socială, egalitate în ceea ce privește situația în societate. Lenin a dezvăluit adevăratele cauze care-i determină pe savanții burghezi să răspîndească minciuni cu privire la socialism : „Situația *socială* a profesorilor în societatea burgheză este de așa natură — scria Lenin —, încît în aceste posturi sînt admiși numai cei care vînd știința, punînd-o în slujba intereselor capitalului, numai cei care consimt să debiteze împotriva socialiștilor cele mai neverosimile absurdități, cele mai nerușinate ineptii și prostii. Burghezia va ierta profesorilor toate aceste lucruri, numai să se îndeletnicească cu «nimirirea» socialismului” (p. 388).

În articolul „Corespondența dintre Marx și Engels“, scris la sfîrșitul anului 1913, Lenin arată uriașa importanță politică și științifică pe care o prezintă corespondența fondatorilor socialismului științific, corespondență care se referă la epoca apariției mișcării muncitorești independente și a stabilirii bazelor tacticii și politicii proletare. Punctul central al întregii corespondențe îl constituie, scria Lenin, aplicarea dialecticii materialiste la elaborarea întregii economii politice — pornind de la începuturile ei —, la istorie, la științele naturii, la filozofie, la politica și tactica clasei muncitoare.

*

* * *

În volum sînt cuprinse 19 lucrări ale lui Lenin publicate pentru prima oară în Opere. Printre ele se numără articolele : „Octombriștii și mișcarea muncitorească“, „Despre «jubileul intelectualității ruse»“, „Aprecierea sciziunii din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă de către muncitorii ruși“, „Cu privire la măsurile care urmează să fie luate de Birou“, „Viața de mizerie a învățătorilor“, „Muncitorii ruși și Internaționala“, „Cum îi înșală lichidatorii pe muncitori“, „Rezoluția cu privire la hotărîrea Biroului socialist“, „Despre școlile noastre“, „Fracțiunea din Dumă și majoritatea din afara Dumei“, „Adaos la articolul lui N. K. Krupskaia «Cu privire la politica Ministerului învățămîntului Public»“, „Raportul C. C. al P.M.S.D.R. la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton“, „Cuvînt de încheiere rostit la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton“, „Proiect de rezoluție cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R.“

În capitolul „Materiale pregătitoare“ se publică „Schița rezoluției cu privire la problema națională“, „Conspectul raportului organizațiilor locale“, „Tezele referatului cu privire la problema națională“, „Conspectul raportului prezentat la Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L.“, „Conspectul cuvîntului de încheiere la Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L.“

*Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C. C. al P.C.U.S.*

MARXISM ȘI REFORMISM

Spre deosebire de anarhiști, marxiștii admit lupta pentru reforme, adică pentru realizarea unor îmbunătățiri în situația oamenilor muncii, puterea continuând să rămână în mâinile clasei dominante. Totodată însă, marxiștii duc o luptă foarte hotărâtă împotriva reformiștilor, care, direct sau indirect, limitează năzuințele și activitatea clasei muncitoare la reforme. Reformismul este înșelarea de către burghezi a muncitorilor, care, cu toate îmbunătățirile parțiale, atîta timp cît există dominația capitalului, vor rămîne sclavi salariați.

Burghezia liberală cu o mîină dă reforme, iar cu cealaltă le ia întotdeauna înapoi, reducîndu-le la zero și folosindu-le în scopul înrobirii muncitorilor, al împărțirii lor în grupuri izolate, al eternizării robiei salariate a oamenilor muncii. De aceea, reformismul, chiar atunci cînd este cît se poate de bine intenționat, se transformă de fapt într-o unealtă de pervertire burgheză și de slăbire a oamenilor muncii. Experiența tuturor țărilor ne arată că, ori de cîte ori muncitorii se încred în reformiști, sînt trași pe sfoară.

Dimpotrivă, dacă muncitorii și-au însușit învățătura lui Marx, adică au înțeles că robia salariată este inevitabilă atîta timp cît se menține dominația capitalului, ei nu se vor lăsa înșelați de nici un fel de reforme burgheze. Muncitorii, care înțeleg că în condițiile menținerii capitalismului reformele nu pot fi nici trainice și nici serioase,

luptă pentru obținerea anumitor îmbunătățiri și folosesc aceste îmbunătățiri în vederea continuării cu și mai multă îndârjire a luptei împotriva robiei salariate. Prin diverse pomeni aruncate muncitorilor, reformiștii încearcă să-i dezbine și să-i înșele, abătându-i de la lupta lor de clasă. Muncitorii, care și-au dat seama de înșelătoria reformismului, folosesc reformele pentru dezvoltarea și lărgirea luptei lor de clasă.

Cu cât influența reformiștilor asupra muncitorilor este mai puternică, cu atât muncitorii sînt mai slabi, cu atât mai mare este dependența lor față de burghezie, cu atât mai ușor îi este acesteia să reducă la zero reformele prin tot felul de tertipuri. Cu cât mișcarea muncitorească este mai independentă și merge mai în profunzime, cu cât sînt mai ample țelurile pe care și le propune ea, cu cât se eliberează de îngustimea reformismului, cu atât mai bine reușesc muncitorii să consolideze îmbunătățirile obținute și să profite de ele.

Reformiști există în toate țările, căci pretutindeni burghezia caută, într-un fel sau altul, să pervertească pe muncitori și să-i transforme în robi mulțumiți, care să renunțe la gîndul de a desființa robia. În Rusia, reformiști sînt lichidatorii, care reneagă trecutul nostru pentru a-i ameți pe muncitori cu iluzia unui partid nou, fățiș, legal. De curînd lichidatorii din Petersburg, strînși cu ușa de „Severnaia Pravda” * 1, au început să se apere împotriva învinuirii de reformism. Trebuie să examinăm cu toată atenția raționamentele lor pentru a elucida această problemă extrem de importantă.

Noi nu sîntem reformiști, scriau lichidatorii din Petersburg, noi n-am spus că reformele sînt totul, iar scopul final nu este nimic; noi am spus: mișcarea spre scopul final; noi am spus: prin lupta pentru reforme spre realizarea pe deplin a sarcinilor trasate.

Să vedem dacă această apărare corespunde adevărului.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 422—425. — Nota red.

Primul fapt. Rezumînd declarațiile tuturor lichidatorilor, lichidatorul Sedov scria că din „cele trei balene“, preconizate de marxiști², două nu sînt indicate pentru a servi acum în scopuri de agitație. El păstra lozinca zilei de muncă de 8 ore, care, sub raport teoretic, poate fi înfăptuită ca o reformă. El înlătura sau împingea pe al doilea plan ceea ce depășește cadrul unei reforme. Prin urmare, cădea în cel mai vădit oportunism, promovînd tocmai politica ce se exprimă prin formula: scopul final nu este nimic. Aceasta și este reformismul — împingerea „scopului final“ (fie chiar în ceea ce privește democratismul) cît mai departe de agitație.

Al doilea fapt. Faimoasa conferință din august (anul trecut) a lichidatorilor³ împinge pe un plan și mai îndepărtat — pentru un caz special — revendicările nereformiste, în loc să le apropie mai mult de însuși miezul agitației.

Al treilea fapt. Negînd și subapreciînd „vechiul“, lepădîndu-se de el, lichidatorii se mărginesc la reformism. În actualele împrejurări, legătura dintre reformism și reneșterea „vechiului“ este evidentă.

Al patrulea fapt. Mișcarea economică a muncitorilor stîrnește mînia și atacurile lichidatorilor („risc“, „desconsiderare“ etc. etc.) de îndată ce este legată de lozinci care depășesc cadrul reformismului.

La ce concluzie ajungem? În vorbe, lichidatorii resping reformismul principal, în fapte îl aplică pe toată linia. Pe de o parte, ni se spune că pentru ei reformele nu sînt totul, iar pe de altă parte, orice depășire, în practică, de către marxiști a cadrului reformismului provoacă sau atacuri, sau o atitudine disprețuitoare din partea lichidatorilor.

În același timp evenimentele care au loc în toate domeniile mișcării muncitorești ne arată că marxiștii nu numai că nu rămîn în urmă, dar în mod vădit se situează în primele rînduri atunci cînd e vorba de folosirea în practică a reformelor și a luptei pentru reforme. Să luăm alegerile pentru Dumă în cadrul curiei muncitorești — cuvîntările deputaților în Dumă și în afara ei, organizarea

ziarelor muncitorești, folosirea reformei asigurărilor sociale, sindicatul metalurgiștilor, unul dintre cele mai mari sindicate etc. —, și pretutindeni vom constata o precumpănire a muncitorilor marxiști asupra lichidatorilor în activitatea directă, imediată, „cotidiană“ de agitație, de organizare, de luptă pentru reforme și pentru folosirea lor.

Marxiștii desfășoară o muncă neobosită, fără să scape nici o „posibilitate“ de a obține unele reforme și de a le folosi, fără să dezaprobe, ci sprijinind, dezvoltând cu grijă orice depășire a cadrului reformismului și în propagandă, și în agitație, și în acțiunea economică de masă etc. Pe când, lichidatorii, care s-au depărtat de marxism, prin atacurile lor împotriva existenței însăși a întregului marxist, prin subminarea disciplinei marxiste, prin propagarea reformismului și a politicii muncitorești liberale nu fac decât să dezorganizeze mișcarea muncitorească.

În afară de aceasta nu trebuie să uităm că în Rusia reformismul se mai manifestă și sub o formă specială, și anume sub forma identificării condițiilor fundamentale ale situației politice din Rusia de astăzi cu cele din Europa de astăzi. Din punctul de vedere al liberalului, o asemenea identificare este legitimă, deoarece el crede și declară că „la noi, slavă domnului, există o constituție“. Întrucât susține părerea potrivit căreia, după 17 octombrie, orice depășire de către democrație a cadrului reformismului este o nebunie, o crimă, un păcat etc., liberalul exprimă interesele burgheziei.

Or, lichidatorii noștri, care în mod sistematic și continuu „transplantează“ (pe hîrtie) în Rusia și „partidul legal“, și „lupta pentru legalitate“ etc., promovează de fapt tocmai aceste idei burgheze. Cu alte cuvinte, ei, ca și liberalii, propagă transplantarea în Rusia a constituției europene fără acea cale specifică care, în apus, a dus la crearea constituțiilor și la statornicirea lor în decurs de generații, uneori chiar în decurs de veacuri. Lichidatorii și liberalii doresc, cum se spune, să spele haina fără s-o bage în apă.

În Europa, reformismul înseamnă în practică renunțarea la marxism și înlocuirea lui printr-o „politică socială” burgheză. La noi, reformismul lichidatorilor înseamnă nu numai atât, înseamnă și distrugerea organizației marxiste, și renunțarea la sarcinile democratice ale clasei muncitoare, și înlocuirea lor printr-o politică muncitorească liberală.

„Pravda Truda” nr. 2
din 12 septembrie 1913
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ORGANIZAREA AGRARĂ ȘI SĂRĂCIMEA SATELOR

La Congresul agricol general care a avut loc la 3 septembrie la Kiev, agronomul Minin din Cernigov a prezentat un raport pe această temă extrem de importantă.

D-l Minin, care, după cum se vede, este narodnic (și care, în treacăt fie zis, s-a declarat de acord cu profesorul burghez Kosinski în ceea ce privește viabilitatea gospodăriei „bazate pe muncă”), a încercat, pe bună dreptate, să demonstreze că agronomia îi ajută pe țărani înstăriți. Organizarea agrară îi ajută numai pe cei puternici și duce de rîpă sărăcimea. Organizarea agrară este un car în care este instalat cel puternic și care-i strivește pe cei învinși.

Nu încape îndoială că toate acestea reprezintă un adevăr incontestabil, pe care numai un om de rea-credință îl poate nega. Dar în ce vede d-l Minin „salvarea“ ?

El a spus (potrivit dării de seamă publicate în „Kievskaja Mîsl“⁴ nr. 244) :

„Singurul lucru care va putea salva gospodăriile foarte mici, după împărțirea pămîntului obștii, este formarea, din aceste gospodării, a unor întovărășiri de bunăvoie în vederea folosirii în comun (lucrarea în colectiv) a propriului lor pămînt“.

Este evident că această rețetă narodnicistă este pur și simplu o copilărie. Moșierii și chiaburii alungă milioane de țărani de pe pămîntul lor și ruinează alte milioane. Întregul capitalism mondial, întreaga forță a schimbului internațional, întreaga forță a capitalurilor de miliarde

ale burgheziei din toate țările trage după sine Rusia, alimentează și sprijină burghezia ei atît la orașe cît și la sate, inclusiv în cadrul obștii. Și nouă ni se spune că lucrarea în comun de către acești țărani ruinați a peticului de „pămînt propriu“ înseamnă „salvarea lor“!! Este același lucru ca și cum ai încerca să întreci un tren cu o roabă în ce privește viteza și capacitatea de transport.

Nu, domnilor narodnici! Dv. aveți, desigur, dreptate cînd spuneți că acest tren strivește sărăcimea. Dar nu la roabă trebuie să ne gîndim în cazul de față.

Nu înapoi, de la tren la roabă, ci înainte: de la trenul capitalist la trenul proletarilor uniți.

Visul nevinovat al narodnicilor nu este numai de o naivitate puerilă, dar este de-a dreptul dăunător prin faptul că abate gîndul sărăcimii de la lupta de clasă. Pentru sărăcimea satelor nu există salvare în afara luptei de clasă a proletariatului împotriva burgheziei, în vederea transformării întregii orînduiri capitaliste. Și asociațiile de tot felul, cooperativele, artelurile etc. pot fi folositoare numai dacă participă în mod conștient la această luptă de clasă.

Dar, dacă este absolut indiscutabil că procesul dezvoltării capitalismului și al proletarizării satului progresează în mod inevitabil și în Rusia, ca și în toată lumea, ar fi totuși o foarte mare greșeală să ne limităm la acest adevăr.

Capitalismul este de mai multe feluri: există capitalismul moșieresc, semifeudal, cu o sumedenie de rămășițe de privilegii de tot felul, cel mai reacționar și cel mai chinuitor pentru mase, și există de asemenea capitalismul fermierilor liberi, mai democratic, mai puțin chinuitor pentru mase și avînd mai puține rămășițe de privilegii.

Ce influență ar avea, de pildă, asupra dezvoltării capitalismului trecerea în Rusia a tuturor pămînturilor în mîinile țăranilor fără nici o răscumpărare? Această schimbare nu ar fi socialism. Ar fi tot capitalism, numai că ar fi un capitalism democratic, nu purișkevicișt-gucikovist, ci narodnicist-țăranesc. Atunci dezvoltarea capitalismului ar decurge mai rapid, pe o scară mai largă, mai liber și mai puțin chinuitor pentru mase.

Iată care este *fondul* problemei agrare date, actuale, așa cum se pune ea astăzi în Rusia. Iată în jurul cărei chestiuni s-au purtat discuțiile (fără ca fondul ei să fie înțeles) la Kiev între apărătorii organizării agrare moșierești și cei ai agronomiei burgheze, de o parte, și narodnicii și cadeții de stînga⁵ (de felul lui Șahovskoi), de altă parte. Ei au discutat dacă democrația burgheză trebuie să-i lase pe alde Purișkevici să ducă pînă la capăt construcția noii Rusii de tip feudal-capitalist, sau trebuie să ia construcția în mîinile sale, în mîinile masei, în mîinile țărănimii și să desfășoare construcția fără domnia Purișkevici în direcția capitalismului democratic, liber?

Nu este greu de înțeles pe ce poziție se situează muncitorul conștient în această discuție. Noi știm foarte bine că atît calea stolîpinistă, cît și cea narodnicistă înseamnă dezvoltarea capitalismului, care, în orice caz, duce la triumful proletariatului. Noi nu ne vom pierde cumpătul, indiferent ce cotitură ar face istoria. Dar nu vom permite ca vreo cotitură a istoriei să fie înfăptuită fără participarea noastră, fără intervenția efectivă a clasei înaintate. Clasa muncitoare nu privește cu indiferență ciocnirile dintre cei de teapa lui Purișkevici și democrația țărănească, ci se situează pe o poziție de apărare înflăcărată, plină de abnegație a intereselor democrației țărănești și ale democrației pentru întregul popor în expresia lor cea mai consecventă.

Nici cea mai mică concesie pseudosocialismului putred pînă în măduva oaselor (și care, în realitate, nu este decît un vis mic-burghez) al narodnicilor, acordarea celei mai mari atenții democrației țărănești, luminării țărănimii, trezirii și unirii ei, eliberării ei de toate prejudecățile mușgăite — aceasta este linia muncitorului conștient.

Vreți să visați la victoria roabei asupra trenului? — În acest caz, drumurile noastre se despart, căci noi sîntem dușmani ai manilovismului vulgar. Vreți să luptați împotriva Purișkevivilor? — Atunci vom merge pe același drum, dar să știți că muncitorii nu vă vor ierta nici cea mai mică șovăială.

Cît despre aceia care cu o promptitudine de slugoi se grăbesc să consfințească succesul „definitiv“ al „organizării agrare“⁶ stolîpiniste, pe aceștia clasa muncitoare îi va trata cu disprețul cu care tratează întotdeauna clasele înaintate, puternice și ostile reformismului pe oportuniști și pe cavalerii succesului de moment.

„Pravda Truda“ nr. 3
din 13 septembrie 1913
Semnat : V. I I I n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CUM ÎI APĂRĂ EPISCOPUL NIKON PE UCRAINENI

„Kievskaia Mîsl“ relatează că episcopul Nikon, deputat de dreapta în Duma de stat, a fost primul care a semnat proiectul de lege cu privire la școala și la asociațiile ucrainene, proiect prezentat Dumei de stat.

Proiectul de lege prevede : să se permită predarea în limba ucraineană în școlile elementare ; să fie numiți învățători ucraineni ; să se introducă predarea limbii ucrainene și a istoriei Ucrainei ; asociațiile ucrainene să nu mai fie prigonite și interzise „pe baza unor dispoziții administrative, care deseori se dau în mod cu totul arbitrar“.

Așadar, în *unele* cazuri, episcopului Nikon, tovarăș de partid al lui Purișkevici, nu-i place *arbitrarul*.

Episcopul Nikon socoate pe bună dreptate că problema ridicată de el „este o problemă de importanță excepțională privind schilodirea poporului ucrainean, care numără 37 000 000 de oameni“ ; că „bogata, frumoasa, înzestrata, înfloritoare și poetica Ucraină este sortită la degenerare, la abrutizare treptată și la o dispariție lentă“.

Protestul împotriva asupraii ucrainenilor de către velicoruși este cât se poate de îndreptățit. Dar să vedem care sînt argumentele aduse de episcopul Nikon în apărarea revendicărilor ucrainenilor :

„Poporul ucrainean nu umblă după faimoasa autonomie, nu vrea să restaureze Zaporajskaia Seci ; ucrainenii nu sînt separatiști... Ucrainenii nu sînt străini de neam, ei sînt de-ai noștri, frații noștri, și de aceea nu trebuie să creăm îngrădiri în ceea ce privește limba și dezvoltarea lor culturală națională ; altfel îi coborîm pe acești frați ai noștri, punîndu-i pe aceeași treaptă cu evreii, cu polonezii, gruzinii etc., care într-adevăr sînt străini de neam“.

Așadar, totul se reduce la aceea că episcopul ucrainean Nikon și tovarășii lui de idei îi roagă pe moșierii velicoruși să acorde ucrainenilor *privilegii* pe motivul că sînt frați, pe cînd evreii sînt străini de neam ! Ca să spunem lucrurile mai direct și mai simplu : dacă ni se vor face concesiile, pe evreii și pe ceilalți sîntem de acord să-i asumăm pentru că sînt străini de neam.

Nu este pentru noi un lucru nou apărarea „culturii naționale“ de către *toți* naționaliștii burghezi, de la naționaliștii ultrareacționari pînă la cei liberali și chiar pînă la naționaliștii burghezo-democrați !

Episcopul Nikon nu vrea să știe că nu-i poți apăra pe ucrainenii de asuprire dacă nu aperi de orice asuprire toate popoarele, fără excepție, dacă nu suprimi cu totul din viața de stat noțiunea de „străin de neam“, dacă nu aperi deplina egalitate în drepturi a tuturor naționalităților. Nu poți apăra pe nimeni de asuprirea națională dacă nu promovezi în mod consecvent linia celei mai largi autonomii locale și regionale, precum și principiul soluționării *tuturor* problemelor de stat prin voința majorității populației (adică principiul democratismului consecvent).

Pentru episcopul Nikon, lozinca „culturii naționale“ a ucrainenilor înseamnă în fapt lozinca propagării ultrareacționarismului în limba ucraineană, lozinca unei culturi ucrainene clericale.

Muncitorii conștienți au înțeles că lozinca „culturii naționale“ este o înșelăciune clericală sau burgheză, indiferent dacă este vorba de cultura velicorusă, de cultura ucraineană, evreiască, poloneză, gruzină sau de orice altă cultură. În urmă cu 125 de ani, cînd națiunea nu era încă scindată în burghezie și proletariat, lozinca culturii naționale putea constitui o chemare unică și generală la luptă împotriva feudalismului și a clericalismului. Dar de atunci lupta de clasă între burghezie și proletariat s-a întezit pretutindeni. Scindarea națiunii „unice“ în exploatați și exploatați a devenit un fapt împlinit.

În general, despre cultura națională pot vorbi numai clericaliștii sau burghezii. Masele muncitoare pot vorbi numai despre cultura internațională a mișcării muncitorești

mondiale. Numai o astfel de cultură înseamnă egalitate deplină, reală și sinceră între națiuni, dispariția asupririi naționale, înfăptuirea democrației. Numai prin unitatea și contopirea muncitorilor tuturor națiunilor în cadrul *tuturor* organizațiilor muncitorești în lupta împotriva capitalului se obține „soluționarea problemei naționale“.

„Pravda Truda” nr 3
din 13 septembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎNSEMNĂRILE UNUI PUBLICIST

I. INTELECTUALII FĂRĂ PARTID IMPOTRIVA MARXISMULUI

Redacția publicației „Novaia Raboceaia Gazeta”⁷ a sprijinit agitația nepartinică în favoarea împărțirii în mod egal a banilor rezultați din subscripții între lichidatori, narodnici și marxiști.

Cînd această redacție a fost pusă în fața adevărului că un asemenea procedeu este cu desăvîrșire neprincipial și încalcă principiul atitudinii marxiste față de curentele mic-burgheze*, redacția, neștiind ce să răspundă, a încercat să scape cu o glumă. Noi, zicea ea, nu cunoaștem „sistemul marxist al subscripțiilor”.

Cu asemenea „glume simpatice” vor renegații să ocolească problema vechilor noastre hotărîri.

Dar muncitorii nu vor îngădui să se glumească cu o asemenea problemă.

Din același nr. 23 al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta” aflăm că agitația lichidatorilor a influențat două grupuri de muncitori din Rusia, și anume: grupul muncitorilor tipografi din orașul Dvinsk și grupul muncitorilor de la Fabrica lui Nemirov și Kolodkin din Moscova. Aceste grupuri au subscris sume egale pentru ziarul lichidatorist, cel narodnicist și cel marxist.

Intelectualii renegați n-au decît să încerce să scape printr-o glumă cînd e vorba de rezolvarea acestei probleme, muncitorii însă trebuie să rezolve această problemă, și o vor rezolva.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 441—445. — Nota red.

A pleda în favoarea împărțirii în mod egal a banilor rezultați din subscripții înseamnă a pleda pentru nepartinitate și pentru confundarea (sau egalitatea în drepturi) a ziarului care se situează pe pozițiile de clasă ale proletariatului cu ziarul mic-burghez al narodnicilor. Împotriva acestui adevăr elementar, „simpaticii glumeți“ de la ziarul lichidatorist nu pot obiecta nimic, cu toate că glumele și chicotelile lor stîrnesc, pare-se, admirația publicului burghez. Cel care a suferit o înfrîngere totală în rîndurile muncitorilor încearcă foarte adesea să se compenseze cu admirația pe care i-o arată burghezia pentru glumele pe seama ideii rezolvării în spirit marxist consecvent a problemelor practicii curente.

Lichidatorii s-au consolată: la adunarea muncitorilor metalurgiști, ei au suferit o înfrîngere totală; la oricare din adunările domnilor burghezi, simpaticele lor glume îndreptate împotriva poziției ziarului muncitoresc sînt primite cu zîmbete de simpatie.

Fiecăruia ce i se cuvine. Lichidatorii n-au decît să se consoleze cu succesele recoltate în rîndurile burgheziei. Cît despre muncitori, ei vor explica masei adevărul indiscutabil că a pleda în favoarea împărțirii în mod egal a sumelor subscrise de muncitori înseamnă a pleda în favoarea nepartinității, în favoarea confundării sau a egalității în drepturi a ziarului marxist al proletariatului cu un ziar intelectualist și mic-burghez de felul celui narodnicist.

II. MIOPIA LIBERALĂ

Procedeul obișnuit al oportuniștilor din Europa occidentală, începînd cu Eduard Bernstein, ale cărui concepții au fost respinse cu atîta hotărîre de social-democrația germană⁸, constă în următoarele:

Uitați-vă la ceea ce este, spuneau Bernstein și ceilalți oportuniști, aveți curajul să spuneți ceea ce este: în Germania, noi cu toții sîntem angajați în lupta pentru re-

forme, cu toții sîntem în fond reformiști, sîntem un partid al reformelor. Cît despre desființarea robiei salariale în cursul unei serii de crize, aceasta este o vorbă goală, o simplă utopie.

Pînă în prezent, oportuniștii au repetat de sute de ori acest procedeu al lor, și întreaga presă burgheză (ziarul cadet „Reci”⁹, de la noi, în primul rînd) recurge întotdeauna la acest raționament al oportuniștilor *împotriva* marxismului. Oricine se interesează în mod serios de destinele mișcării muncitorești trebuie să cunoască bine această manevră răsuflată a dușmanilor direcți și a falșilor prieteni ai proletariatului.

Nu de mult (la 4 septembrie), în ziarul lichidatorist din Petersburg, cunoscutul lichidator D. a repetat această manevră burgheză folosită în întreaga Europă cu o grosolanie și o dezinvoltură care merită atenție.

Într-adevăr, cititorul poate să judece singur.

„Să deschidem un ziar muncitoresc, bunăoară «Severnaia Pravda» — scrie D. — Ce vom vedea? Vom găsi informații despre activitatea organizațiilor muncitorești: sindicate, cluburi, cooperative; despre adunările membrilor acestor organizații, ale conducerii lor, ale delegațiilor cu asigurări sociale etc.; despre conferințele și referatele pe care le organizează muncitorii; despre greve și comitete de grevă; despre organizarea diferitelor subscripții; despre încercările de acțiuni politice ale diferitelor grupuri de muncitori fie în apărarea presei muncitorești, fie pentru comemorarea lui Bebel, fie pentru oricare alt obiectiv imediat”.

Iată ce „au văzut” și ce „văd” în „Severnaia Pravda” D. și cei de teapa lui. Și el, bineînțeles, ca și Bernstein, exclamă: „nu e rău ca, în primul rînd, să vedeam *ceea ce este*” (sublinierea este chiar a lui D.). El trage concluzia că toate acestea constituie însăși lupta pentru libertatea de asociere. „Lozinca luptei pentru libertatea de asociere, ca cea mai imediată și mai actuală revendicare”, „sintetizează *ceea ce este*” (sublinierea lui D.).

Bernstein susținea că nu face decît „să sintetizeze ceea ce este” atunci cînd declara că lupta clasei muncitoare este o luptă pentru reforme.

D. susține că „sintetizează ceea ce este“ atunci cînd declară că mișcarea clasei muncitoare din Rusia este reformistă.

Bernstein încerca să imprime un conținut *liberal* luptei muncitorilor pentru reforme, luptă care nu are cîtuși de puțin un conținut reformist. Întocmai așa procedează și D. El *nu* vede nimic altceva în afară de reformism liberal, și miopia sa o prezintă drept realitate.

Desigur, „*Severnaia Pravda*“ lupta pentru o îmbunătățire, fie cît de mică, a vieții muncitorilor și a condițiilor lor de luptă, dar ea a dus această luptă nu în spirit liberal ca acești domni D. ! În „*Severnaia Pravda*“ *au fost* multe lucruri pe care ei le-au omis: lupta împotriva reformismului, apărarea „vechiului“ nostru, apărarea lozincilor neciuntite etc. După părerea d-lui D., aceasta nu are nici o importanță. Ei „*nu văd*“ acest lucru, nu vor să-l vadă tocmai pentru că sînt liberali. Ca toți liberalii, ei nu văd limpede *legătura*, legătura strînsă, indisolubilă, care există la marxiști între apărarea unei îmbunătățiri, fie ea oricît de mică, și apărarea lozincilor organizației lor etc. Pentru ei nu este limpede că tocmai această *legătură* determină deosebirea fundamentală dintre concepția liberalului (care este și el pentru libertatea asociațiilor) și cea a democratului din rîndurile muncitorilor.

Rupeți lupta pentru reforme de lupta pentru scopul final — iată la ce se rezumă de fapt predica lui Bernstein. Rupeți lupta pentru îmbunătățiri, pentru libertatea asociațiilor etc. de lupta împotriva reformismului, de apărarea marxismului, de spiritul și orientarea lui — iată la ce se rezumă în fond predica lui D. și a celorlalți lichidatori.

Ei vor să impună clasei muncitoare miopia lor liberală (să nu vadă *legătura* cu trecutul, să nu vadă orientarea acestuia, să nu vadă lupta împotriva reformismului). Dar muncitorii înaintați, așa cum a arătat, pentru a nu știu cîta oară, adunarea metalurgiștilor de la 25 august¹⁰, au înțeles natura liberală a lui D. și a grupului său.

III. O EXPLICAȚIE NECESARĂ

În legătură cu descrierea evenimentelor de la Dublin * apărută în ziarul nostru, „Novaia Rabociaia Gazeta” nr. 24 face unele aprecieri foarte nostime. La aceste nostimade poate că n-ar merita să răspundem dacă ziarul lichidatorist n-ar fi mers pînă acolo încît să dea o lămurire extrem de importantă și de instructivă pentru muncitori. Judecați și dv. Noi am arătat deosebirea dintre Anglia, unde, ca urmare a existenței unor temelii generale pentru libertatea politică, revendicarea de către muncitori a reformei legislației cu privire la asociații (a legilor pentru libertatea de asociere) are o importanță reală și foarte serioasă, și Rusia, unde o asemenea revendicare este o frază liberală lipsită de conținut și neserioasă, dar unde în condițiile ordinii actuale pot fi îndeplinite în mod serios reforme ca, bunăoară, aceea a asigurărilor sociale.

Lichidatorul nu înțelege în ce constă această deosebire. Vom încerca să-l lămurim punînd două întrebări: 1) De ce nu este posibilă în Anglia o revoluție burghezo-democratică? O revoluție pentru obținerea libertății politice? 2) De ce în Rusia, la sfîrșitul secolului trecut, de pildă în 1897, au fost pe deplin posibile reforme parțiale ale legilor pentru reglementarea muncii în fabrici și uzine, și nimeni nu a contestat revendicările parțiale ale muncitorilor în acest domeniu, în timp ce toți marxistii din acea vreme considerau că revendicarea unor reforme politice parțiale nu este decît o înșelăciune liberală?

Reflectînd asupra acestor întrebări, lichidatorul poate să înțeleagă de ce există o atitudine diferită față de diferite reforme în Rusia și în Anglia.

Iar acum să ne întoarcem la o importantă lămurire dată de ziarul lichidatorist:

„Dar — scrie el (în nr. 24, pag. 2, coloana 1) —, dacă pentru unele modificări parțiale ale legislației asigurărilor sociale aceste temelii” (adică temelii generale ale libertății politice) „nu sînt necesare, atunci de ce ar fi ele necesare pentru modificarea parțială a legii din 4 martie 1906 și a unor articole ale decretului din 2 decembrie 1905 cu privire la greve?”

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964. ed. a doua, p. 446—448. — Nota red.

Felicitări și mulțumiri pentru sinceritate ! Ați nimerit drept la țintă : „modificarea parțială a legilor din 4 martie 1906 și 2 decembrie 1905“¹¹ este pe deplin posibilă fără temelii generale ! Admirabil !

Numai că... știți ce?... numai că această „modificare parțială a legilor din 4 martie 1906 și 2 decembrie 1905“ nu înseamnă „libertatea de asociere“, ci înșelarea poporului de către octombriști.

Publiciștii de la ziarul „Novaia Raboceaia Gazeta“ au recunoscut tocmai ceea ce era de demonstrat.

Prin „libertatea de asociere“, pe care vi-o oferă liberalii și lichidatorii, trebuie să se înțeleagă :

„Modificarea parțială a legilor din 4 martie 1906 și 2 decembrie 1905“.

Încă o dată, mulțumim pentru sinceritate. Așa vom și scrie că lozinca fundamentală, centrală, principală, primordială etc. etc. a lichidatorilor, după cum au recunoscut ei singuri, constă în revendicarea *modificării parțiale a legilor din 4 martie 1906 și 2 decembrie 1905*.

Cât de strălucit și-a dezmințit ziarul „Novaia Raboceaia Gazeta“ apartenența sa la liberali, nu-i așa ?

Nu degeaba li s-a spus lichidatorilor octombriști social-democrați !

„Pravda Truda“ nr. 3
din 13 septembrie 1913
Semnat : N—k

Se tipărește după textul
apărut în ziar

BARBARIE CIVILIZATĂ

Anglia și Franța sînt cele mai civilizate state din lume. Londra și Parisul sînt capitalele lumii, avînd o populație de 6 000 000 și respectiv 3 000 000 de locuitori. Distanța dintre ele este de 8—9 ore de drum.

E ușor de închipuit cît de întinse sînt legăturile comerciale dintre aceste două capitale, ce cantitate imensă de mărfuri și ce număr mare de oameni circulă în permanență de la una la alta.

Și iată că cele mai bogate, mai civilizate și mai libere state din lume discută acum cu teamă și înfrigurare — cine știe pentru a cîta oară! — o problemă „grea“ : este oare posibil să se sape un tunel pe sub Canalul Mîneicii (strîmtoare care desparte Anglia de continentul european) ?

Inginerii au făcut de multă vreme calculele necesare și au ajuns la concluzia că este posibil. Capitaliștii din Anglia și din Franța au bani berechet. Profitul la capitalul investit în această afacere este pe deplin asigurat.

Atunci ce este ?

Anglia se teme de... invazie ! Tunelul, vedeți dv., ar înlesni, „dacă se întîmplă ceva“, invadarea Angliei de către trupele inamice. De aceea specialiștii în problemele militare din Anglia fac să cadă, și nu pentru prima oară, planul săpării tunelului.

Citești toate acestea și rămîi uimit de atîta sminteală și orbire la niște popoare civilizate. Nici nu mai e nevoie să spunem că, date fiind mijloacele tehnicii moderne,

oprirea traficului prin tunel sau completa lui scoatere din uz este o treabă de câteva secunde.

Popoarele civilizate s-au reîntors însă la situația de barbari. Capitalismului i se datorește faptul că burghezia, pentru a-i înșela pe muncitori, *este nevoită* să sperie poporul din Anglia cu tot felul de povești idioate despre „invazie“. Capitalismului i se datorește faptul că o serie întregă de capitaliști care în urma săpării tunelului ar pierde „afaceri bănoase“ se fac luntre și punte pentru a zădărnici acest plan și a frâna progresul tehnicii.

Teama de tunel a englezilor este teama de ei înșiși. Barbaria capitalistă este mai puternică decât orice civilizație.

Oriunde ți-ai îndrepta privirile, la fiecare pas dai de probleme pe care omenirea are toată posibilitatea de a le rezolva *imediat*. O împiedică însă capitalismul. El a acumulat avuții uriașe — și a făcut din oameni *sclavii* acestor avuții. El a rezolvat cele mai complicate probleme tehnice — și a frânat aplicarea perfecționărilor tehnice din cauza sărăciei și ignoranței a milioane de oameni, din cauza avariției stupide a unui pumn de milionari.

Civilizația, libertatea și bogăția în capitalism îți sugerează imaginea bogătașului ghiftuit care putrezește de viu și nu lasă să trăiască tot ce e tânăr.

Dar, orice s-ar întâmpla, ceea ce este tânăr crește și va învinge.

„Pravda Truda“ nr. 6
din 17 septembrie 1913
Semnat : W.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE ULTRAREACȚIONARISM

Ultrareacționarismul de la noi are o trăsătură extrem de originală și extrem de importantă, căreia nu i se dă suficientă atenție. Este vorba de democratismul ignorant al țaranului, care este cel mai primitiv, dar și cel mai profund.

Oricît ar încerca clasele cîrmuitoare să ridice o barieră între popor și partidele politice atît prin legea electorală de la 3 iunie¹² cît și prin miile de „particularități“ ale orînduirii noastre de stat, viața își cere totuși drepturile sale. Orice partid politic, fie chiar unul de extremă dreaptă, este nevoit să caute să stabilească într-un fel sau altul legătura cu poporul.

Cei de extremă dreaptă reprezintă partidul moșierilor. Dar ei nu se pot limita numai la legături cu moșierii. Ei sînt nevoiți să camufleze aceste legături și să simuleze că apără interesele întregului popor, că apără „bunele“ rînduieli „de altădată“ ale vieții „stabile“ a agricultorului. Ei trebuie să apeleze la cele mai înrădăcinate prejudecăți ale celui mai înapoiat țaran, să mizeze pe ignoranța lui.

Un asemenea joc nu este cu totul lipsit de riscuri. Din cînd în cînd, prin tot mucegaiul și artificialitatea ultrareacționară străbate totuși glasul adevăratei vieți țărănești, democratismul țaranului. Atunci cei de dreapta sînt nevoiți să-l izgonească pe „incomodul“ țărănoi democrat. Or, faptul că cei de extremă dreaptă izgonesc sau înlătură din propria lor tabără pe cei mai devotați ultrareacționari din cauza democratismului lor nu poate, bineînțeles, să nu aibă o influență educativă asupra maselor.

De pildă, episcopul Nikon, deputat de extremă dreaptă, a fost silit să nu mai participe la lucrările Dumei. De ce ?

Un răspuns limpede la această întrebare îl constituie însăși scrisoarea publicată de episcopul Nikon în „Eniseiskaia Misl”¹³. Se înțelege că episcopul Nikon nu are curajul să vorbească deschis despre cauzele care au dus la înlăturarea lui. Dar, citind scrisoarea primită de la un țaran, episcopul Nikon scrie : „nu știu cum se face că problema agrară, aceea a cerealelor, precum și alte probleme dintre cele mai importante ale realității noastre ruse și ale țării nu ajung pînă în mîinile și pînă la inimile forurilor conducătoare sau ale Dumei. Aceste probleme, ca și rezolvarea lor în limita posibilităților, sînt considerate «utopice», «riscante», inoportune. De ce tac ei, ce așteaptă ? Frămîntări, răzvrătiri pentru care vor fi împușcați toți nefericiții de țărani, «subalimentați», flămînzi ? ! La noi există o teamă de acțiuni «mari» și de reforme, totul se limitează la lucruri mărunte, la fleacuri, chiar dacă sînt bine intenționate”.

Așa scrie episcopul Nikon. Așa judecă mulți, foarte mulți țărani ultrareacționari. Și este ușor de înțeles de ce pentru exprimarea unor asemenea idei episcopul Nikon *a trebuit* să fie îndepărtat de la treburile Dumei și împiedicat de a mai lua cuvîntul acolo.

În fond, episcopul Nikon își exprimă democratismul său ultrareacționar printr-un raționament cît se poate de greșit. Și problema agrară, și cea a cerealelor, și toate celelalte probleme importante ajung *foarte bine* și pînă în mîinile și pînă la inima (și buzunarul) atît „ale forurilor conducătoare” cît și ale Dumei.

Și „forurile conducătoare”, și Duma *dau* o rezolvare acestor probleme „în limita posibilităților”, dar numai *în limita posibilităților*, și dau o rezolvare ce corespunde intereselor și puterii moșierilor, care predomină atît în forurile conducătoare cît și în Dumă.

Episcopul Nikon simte că părerile lui ultrareacționare sînt zdrobite de viața însăși ; ele sînt zdrobite de ceea ce îi este dat să vadă și în Dumă, și în atitudinea „foruri-

lor conducătoare“ etc. Dar episcopul Nikon nu poate — sau se teme — să înțeleagă de ce se întâmplă acest lucru.

Viața însă învinge, și în orice sat, din zece tovarăși de idei ai episcopului Nikon, cu siguranță că nouă se vor dovedi mai puțin refractari decât el la învățămintele vieții.

„Pravda Truda“ nr. 14
din 26 septembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE GUVERNAREA RUSIEI ȘI REFORMELE DIN RUSIA

Există o fițuică „Grajdanin“¹⁴, redactată de d-l Meșcerski. Acest prinț, un obișnuit al diferitelor „sfere“ ale înaltei funcționării din Petersburg, uns cu toate alifiile, propagă, de obicei, în această revistă cele mai reacționare idei.

Revista este interesantă, în primul rînd, pentru că în paginile ei flecarul prinț divulgă în permanență secrete ale forurilor conducătoare din Rusia. Căci Rusia este într-adevăr condusă de moșierii demnitari, în ale căror cercuri s-a învîrtit și se învîrtește prințul Meșcerski. Și aceștia într-adevăr conduc Rusia, tocmai în spiritul și după metodele recomandate, preconizate și propuse de prințul Meșcerski.

În al doilea rînd, revista este interesantă pentru că potentatul ei redactor, fiind convins că cele scrise de el nu vor ajunge niciodată *sub ochii poporului*, adeseori demască în modul cel mai necruțător sistemul de conducere din Rusia.

Iată două mărturisiri interesante ale acestui prinț și înalt demnitar :

„Un fenomen foarte caracteristic — scrie el. — Din cînd în cînd vin la noi din Franța, din Belgia sau din Anglia oameni amabili, care manifestă o foarte mare simpatie față de Rusia și față de ruși, se instalează confortabil la hoteluri luxoase, prezintă o recomandare unui funcționar sau altuia... și, ce să vezi, peste vreo zece zile acești oameni veniți din străinătate sînt primiți de către un ministru sau altul, li se dau speranțe în legătură cu o anumită concesiune și pleacă

cu ele acasă..., apoi vin din nou și peste vreo săptămână se și află în posesia unei concesiuni undeva în Rusia și-și calculează atît de aprig profiturile previzibile, încît ajung să viseze la milioane”.

Așa scrie prințul Meșcerski. Și, în mod excepțional, scrie adevărul. În capitalismul rus mai sînt încă neînchis de puternice primitivismul asiatic, corupția funcționărească, afacerile financiarilor care își împart profiturile monopoliste cu demnitarii. Cînd narodnicii noștri luptă, și pe bună dreptate luptă, împotriva acestor afaceri murdare și nerușinate, ei consideră adeseori că luptă împotriva capitalismului. Greșeala lor este limpede. În fond, ei luptă pentru democratizarea capitalismului.

„În întîlnirile pe care le-am avut în străinătate cu oameni de diferite condiții — scrie în altă parte arhireacționarul prinț — ...nu-mi amintesc să fi discutat vreodată despre vreo reformă socială sau de stat... Citeam ziarele... dar nu dădeam peste articole care să se ocupe de reforme... Dimpotrivă, de îndată ce treceam granița și mă întorceam acasă, cum luam primul ziar rusesc care-mi cădea în mînă, și pe prima pagină, și pe a doua, și chiar pe a treia găseam articole în care era vorba despre vreo reformă”.

O observație justă. În Europa, burghezia nu are nevoie de reforme. În Rusia însă are nevoie. Prințul demnitar nu poate înțelege cauzele acestei deosebiri, tot așa cum unii deștepti nu pot înțelege de ce faptul că reformele sînt necesare burgheziei justifică în mod deosebit tactica categoric antireformistă a muncitorilor.

„Pravda Truda” nr. 14
din 26 septembrie 1913
Semnat : O b s e r v a t o r

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CUM DISTRUGE V. ZASULICI LICHIDATORISMUL

În nr. 8 din 19 iulie 1913 al revistei „Jivaia Jizn“¹⁵ a apărut un remarcabil articol („În jurul unei probleme“) scris de V. Zasulici în apărarea lichidatorismului. Atragem insistent atenția tuturor acelor pe care îi interesează problemele mișcării muncitorești și ale democrației asupra acestui articol valoros atât prin conținutul său, cât și prin sinceritatea competenței autoare.

I

Înainte de toate, V. Zasulici, ca și toți lichidatorii, face tot ce poate pentru a ponegri partidul, dar franchețea ei o demască cum nu se poate mai limpede. „Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia — citim în articolul Verei Zasulici — este o organizație ilegală de intelectuali în vederea propagandei și agitației în rândurile muncitorilor, întemeiată la Congresul al II-lea și care, imediat după aceea, s-a împărțit în două“. În realitate, partidul a fost întemeiat în 1898¹⁶ și s-a bazat pe trezirea mișcării muncitorești de masă din anii 1895—1896. Zeci și sute de muncitori (asemenea defunctului Babușkin la Petersburg) nu numai că au audiat prelegeri în cadrul cercurilor, dar *au desfășurat ei înșiși muncă de agitație* încă în anii 1894—1895, iar după aceea au înființat organizații ale muncitorilor în alte orașe (înființarea organizațiilor din Ekaterinoslav de către Babușkin, care a fost expulzat din Petersburg etc.).

Relativa precumpănire a intelectualilor la începutul mișcării s-a observat pretutindeni, nu numai în Rusia. Transformând acest fapt într-un pamflet la adresa partidului muncitoresc, V. Zasulici distruge lichidatorismul din rîndurile tuturor muncitorilor cu gîndire sănătoasă care au făcut agitație și greve în perioada 1894—1896.

„...În 1903 — scrie V. Zasulici —, cercurile ilegale care desfășu-
rau această activitate s-au unit într-o asociație secretă, cu un statut
ierarhic. E greu de spus dacă noua organizație, ca atare, a sprijinit
sau a stînjenit munca curentă...”

Cine nu vrea să fie considerat un uituc iremediabil știe că nu numai în 1903, dar încă din 1894 (iar adeseori și mai înainte) grupurile de intelectuali și muncitori *au sprijinit* și agitația economică, și cea politică, și grevele, și propaganda. Să declari în mod public: „e greu de spus dacă noua organizație a sprijinit sau a stînjenit munca curentă” înseamnă nu numai să spui un foarte mare și flagrant neadevăr istoric. Înseamnă să *renegi partidul*.

Și într-adevăr, de ce ai prețui partidul cînd e greu să spui dacă el a ajutat sau a stînjenit munca? Nu este oare limpede că sîmbăta este făcută pentru om, iar nu omul pentru sîmbăta?

Lichidatorii au nevoie de renegarea retroactivă a partidului pentru a justifica renegarea lui în prezent.

Vorbînd despre acest prezent, despre perioada de după 3 iunie, V. Zasulici scrie: „am auzit informații despre felul cum se goleau secțiile raionale ale organizației...”

Faptul este incontestabil. Se goleau și secțiile raionale și tot felul de alte secții ale organizației. Problema care se pune este: cum se explică acest fenomen al fugii din organizație și ce atitudine trebuie să se ia față de el?

V. Zasulici răspunde: „se goleau fiindcă în acel moment nu era nimic de făcut acolo”.

Este un răspuns categoric, care echivalează cu o condamnare categorică a organizației ilegale și cu o justificare a fugii din această organizație. Dar ce dovezi aduce V. Zasulici în sprijinul afirmației sale? 1) Propagandiștii n-aveau nimic de făcut, deoarece „mulți muncitori își al-

cătuiseră“ din publicațiile apărute în zilele de libertate „adevărate mici biblioteci, pe care poliția nu le confiscase încă“.

E curios acest dar al Verei Zasulici de a nu-și da seama că se dezmente singură. Dacă poliția „confisca“ micile biblioteci, *înseamnă* că discutarea celor citite, însușirea lor, studierea lor *dădeau naștere* tocmai muncii ilegale! V. Zasulici vrea să demonstreze că propagandiștii „nu aveau nimic de făcut“; or, din cele recunoscute de ea rezultă că *aveau* ce face.

2) „Despre posibilitatea unei agitații politice ilegale în această perioadă nici nu se poate vorbi. În plus, inițiativa unor asemenea «acțiuni» nu era de competența raioanelor“.

V. Zasulici repetă, fără să cunoască problema, cuvintele lichidatorilor. Că în perioada despre care vorbește ea a fost greu, mai greu decât se poate închipui, este indiscutabil. Dar munca marxștilor este *întotdeauna* o muncă „grea“, și ei se deosebesc de liberali tocmai prin faptul că nu spun că este imposibil, ceea ce este greu. Liberalul numește imposibilă o muncă grea pentru a camufla faptul că renunță la ea. Pe marxist, greutatea muncii îl face să tindă spre o și mai strânsă unire a celor mai bune elemente în vederea biruirii greutăților.

Faptul obiectiv că în perioada despre care este vorba această muncă a fost *posibilă* și a fost dusă efectiv este dovedit fie chiar și de alegerile pentru Duma a III-a și a IV-a de stat. Doar n-o fi crezând într-adevăr V. Zasulici că partizanii organizației ilegale au putut fi aleși în Duma de stat *fără* participarea acestei organizații?

3) „...În grupurile ilegale nu era nimic de făcut, pe cînd în afara lor era nevoie de o muncă socială multilaterală...“ Cluburi, tot felul de asociații, congrese, prelegeri etc.

Acesta este raționamentul tuturor lichidatorilor, și V. Zasulici îl repetă și ea. Articolul ei poate fi de-a dreptul recomandat cercurilor muncitorești ca material de studiu pentru analiza peripecțiilor lichidatorismului!

Organizația ilegală a fost necesară, printre altele, tocmai pentru că de ea era legată munca marxistă în cluburi, în asociații, la congrese etc.

Comparați acest raționament al meu cu raționamentul Verei Zasulici. Gîndiți-vă *ce temeii* are V. Zasulici pentru a înfățișa munca în asociațiile legale drept o muncă dusă „în afara” muncii grupurilor ilegale ?? De ce „în afara”, și nu „în strînsă legătură”, nu „în aceeași direcție” ??

Ea nu are nici cel mai mic temeii concret, căci oricine știe că n-a fost, desigur, aproape nici o singură asociație etc. legală din care să nu fi făcut parte membri ai unor grupuri ilegale. Singurul temeii al afirmațiilor Verei Zasulici îl constituie starea de spirit subiectivă a lichidatorilor. În rîndurile acestora domnea o asemenea stare de spirit încît *ei* nu aveau ce face în organizația ilegală, *ei* vedeau cu ochi buni numai munca în afara organizației ilegale, numai în afara orientării ei ideologice. Cu alte cuvinte, „temeiiul” Verei Zasulici se reduce la *justificarea* fugii lichidatorilor din organizația ilegală !

Jalnic temeii.

Dar noi nu ne putem mulțumi să relevăm temeiiurile subiective care au stat la baza scrierilor Verei Zasulici, să relevăm erorile de fapt și erorile de logică, de care literalmente abundă fiecare frază din articolul ei. Trebuie să căutăm cauzele obiective ale faptului incontestabil că „raioanele se goleau”, că oamenii fugeau din organizația ilegală.

Pentru a le căuta nu trebuie să mergem prea departe. Toată lumea știe că în perioada despre care este vorba societatea burgheză și mic-burgheză din Rusia era puternic dominată de tendințe contrarevoluționare. Este îndeobște cunoscut antagonismul profund între burghezie și proletariat care a ieșit la iveală în zilele de libertate, dînd naștere acestei tendințe contrarevoluționare, paralel cu descompunerea, descurajarea, demoralizarea multora dintre prietenii nestatornici ai proletariatului.

Acest raport obiectiv dintre clase în perioada despre care este vorba ne explică pe deplin de ce *era firesc* ca burghezia în general și burghezia liberală în special (fiindcă i-a fost smulsă din mîini hegemonia asupra masei populare) să urască organizația ilegală, s-o declare inaptă și „incapabilă de acțiune” (potrivit expresiei Verei Zasulici), să condamne și să respingă agitația politică

ilegală, precum și munca legală dusă în spiritul organizației ilegale, în concordanță cu lozincile ei, în strânsă legătură ideologică și organizatorică cu ea.

Din organizația ilegală au fugit, mai ales și în primul rând, intelectualii burghezi influențați de starea de spirit contrarevoluționară, au fugit acei „tovarăși de drum” ai mișcării muncitorești social-democrate care și la noi, ca și în Europa, fuseseră atrași de rolul eliberator al proletariatului (în Europa : al plebei în general) în revoluția burgheză. Se știe că după 1905 un număr foarte mare de marxiști au părăsit organizația ilegală, risipindu-se prin tot felul de cuibușoare legale de intelectuali.

Oricare ar fi fost intențiile „bune” din punct de vedere subiectiv ale Verei Zasulici, raționamentele lichidatorilor, repetate de ea, se reduc în mod obiectiv la o reluare a ideilor liberale contrarevoluționare. Făcând mare zarvă în jurul „activității muncitorilor”, lichidatorii, în realitate, reprezintă și apără tocmai pe intelectualii care s-au rupt de mișcarea muncitorească și au trecut de partea burgheziei.

Fuga din organizația ilegală putea fi, la unii oameni, rezultatul oboselii și al deprimării. Pe asemenea oameni nu putem decât să-i compătimim ; ei trebuie ajutați, întrucât starea lor de deprimare va trece și ei se vor îndepărta de mic-burghezi, de liberali și de politica muncitorească liberală, simțindu-se din nou atrași de organizația ilegală muncitorească. Dar când cei oboșiți și deprimați se cocoșă pe tribuna publicisticii și proclamă fuga lor nu drept o manifestare a oboselii, a slăbiciunii, a bicisniciei lor de intelectuali, ci drept un merit al lor, aruncând totodată vina pe organizația ilegală, „incapabilă de acțiune”, sau „inaptă”, sau „moartă” etc., — atunci acești fugari devin niște renegați odioși. Atunci ei devin cei mai răi sfătuitori și deci dușmani primejdioși ai mișcării muncitorești.

Când îi vezi pe lichidatori cum apără și ridică în slavă asemenea elemente și în același timp se jură pe toți sfinții că ei, lichidatorii, vedeți dv., sînt pentru unitate, nu-ți rămîne decât să ridici din umeri și să te întrebi : pe cine vor ei să înșele cu aceste prostii naive și cu această ipo-

crizie ? Nu este oare limpede că existența partidului muncitoresc nu este cu puțință fără o luptă hotărâtă împotriva ridicării în slăvi a renegării partidului ?

Lichidatorilor (și, urmîndu-le exemplul, și Verei Zasulici) le place să-i numească pe acești renegați și dezertori „forțe vii ale clasei muncitoare“. Dar aceste tertipuri de intelectuali liberali sînt de mult dezmințite de fapte incontestabile, care se pot constata pe scara întregii Rusii. Din numărul total al deputaților din partea curiei muncitorești, bolșevicii au avut 47% în Duma a II-a, 50% în Duma a III-a și 67% în Duma a IV-a. Aceasta este o dovadă de netăgăduit că muncitorii s-au îndepărtat de lichidatori în perioada 1907—1913. Iar apariția primului cotidian muncitoresc și fenomenele care se observă astăzi în sindicate vin să întărească și mai mult această dovadă. Forțele vii ale clasei muncitoare, dacă luăm în considerare faptele obiective, și nu declarațiile lăudăroase și lipsite de temei ale intelectualilor liberali, se află în rîndurile partizanilor organizației ilegale, adversari ai lichidatorismului.

Dar toate raționamentele Verei Zasulici cu privire la trecut nu sînt decît începutul. Apărarea renegării și a dezicerii de partid nu este decît un preludiv la apărarea distrugerii partidului. Și acum vom trece la aceste extrem de importante capitole din articolul Verei Zasulici.

II

„...Organizația ilegală — citim în acest articol — a fost întotdeauna partea cea mai slabă a social-democrației ruse...“ (nici mai mult, nici mai puțin decît „întotdeauna“ !). Îndrăzneți istorici mai sînt lichidatorii noștri ! „Întotdeauna“ — deci și în anii 1883—1893, înainte de începutul mișcării muncitorești de masă sub conducerea organizată a partidului ; — deci și în anii 1894—1904. Dar în anii 1905—1907 ?

„...Dar, chiar de-ar fi fost de zece ori mai bună, nici atunci n-ar fi putut să facă față revoluției și contrarevoluției. Nu-mi amintesc să fi existat în istoria Europei vreo organizație revoluționară care, trecînd printr-o revoluție, să se fi dovedit capabilă de acțiune în perioada reacțiunii“.

Acest raționament conține o asemenea bogăție „de perle“, că pur și simplu nu știi cu care din ele să începi!

V. Zasulici „nu-și amintește“ să fi existat în istoria Europei vreun caz ca acela care o interesează. Dar își amintește oare V. Zasulici, „în istoria Europei“, de vreo revoluție burgheză care să se fi produs în condițiile când în țările vecine existau partide muncitorești de sine stătătoare cu sute de mii sau cu un milion de membri și când dezvoltarea capitalismului a atins o treaptă înaltă, care a creat în țara respectivă un proletariat industrial unit și o mișcare muncitorească pe scară națională?

Ea nu-și poate „aminti“ de un asemenea caz, deoarece el n-a existat în „istoria Europei“. În istoria Europei, înainte de secolul al XX-lea, o grevă politică de masă nu a avut și nici nu putea să aibă rolul hotărâtor într-o revoluție burgheză.

Ce rezultă de aici? Rezultă următoarele. Lichidatorul invocă exemplul „istoriei Europei“, în care în timpul revoluțiilor burgheze *n-au existat* partide proletare de sine stătătoare și nici greve de masă, — și invocă acest exemplu *cu scopul de a se dezice* de sarcini sau de *a diminua*, a ciunti, a reduce, a trunchia sarcinile unei țări în care cele două condiții fundamentale menționate (un partid proletar de sine stătător și greve de masă cu caracter politic) *au existat* și continuă să existe!

V. Zasulici nu înțelege — și acest lucru este foarte caracteristic pentru lichidatorism — că ea, folosind alte cuvinte în alte împrejurări și tratând problema sub un alt aspect, *ea a repetat ideea liberalului* Prokopovici. Acest liberal — exact în perioada când, în calitate sa de „economist“ extremist (în 1899)¹⁷, o rupea cu social-democrația — a enunțat ideea că „liberalii trebuie să ducă lupta politică, iar muncitorii lupta economică“.

Spre această idee înclină, spre ea alunecă *întregul* oportunism din mișcarea muncitorească din Rusia anilor 1895—1913. Și numai în lupta împotriva acestei idei a crescut, numai în lupta împotriva ei *putea* să crească social-democrația din Rusia. Lupta împotriva acestei idei, smulgerea maselor de sub influența acestei idei, este tocmai

lupta pentru o mișcare muncitorească de sine stătătoare în Rusia.

Prokopovici a enunțat această idee cu aplicare la sarcinile prezentului sub o formă imperativă sau sub forma unui deziderat.

V. Zasulici repetă această idee sub forma unei considerații retrospective, pretins istorice, sau a unei cronici a evenimentelor.

Prokopovici a vorbit deschis, limpede și răspicat : dați încolo ideea independenței politice, frați muncitori ! V. Zasulici, fără să înțeleagă unde a dus-o lichidatorismul, ajunge la aceeași prăpastie mergînd în zigzag : nici chiar după exemplul Europei nu se cade, frați muncitori, să aveți o organizație „capabilă de acțiune“ de *tipul* vostru vechi, încercat, de tipul organizației voastre din 1905. Liberalii au renunțat — începînd din 1905 — la visul deșart de a avea o organizație „ilegală“, au creat o organizație „capabilă de acțiune“, o organizație deschisă, care, deși nu este legalizată de sistemul de la 3 iunie, este totuși tolerată de acesta, își păstrează fracțiunea parlamentară, presa sa legală, comitetele sale locale cunoscutе efectiv de toată lumea. Pe cînd la voi, frați muncitori, vechea voastră organizație este incapabilă de acțiune, și, potrivit învățăturilor trase din „istoria Europei“, *trebuie* să fie incapabilă de acțiune, cît despre un „partid legal“, nou, noi, lichidatorii, vi-l promitem în fiecare zi. Ce vreți mai mult ? Declarați-vă mulțumiți cu făgăduielile noastre lichidatoriste, ocăriți cît mai tare vechea voastră organizație, împróscați-o cu noroi, deziceți-vă de ea și deocamdată (pînă cînd ne vom împlini noi promisiunea în legătură cu „partidul legal“) rămîneți *fără nici un fel de organizație !*

Acesta este adevăratul sens al raționamentelor lichidatoriste ale Verei Zasulici, sens determinat *nu* de voința și de conștiința ei, ci de raportul dintre clase existent în Rusia, de condițiile obiective ale mișcării muncitorești. Și tocmai acest lucru îl vor liberalii. V. Zasulici nu face decît să-i țină *isonul* lui Prokopovici !

Spre deosebire de Europa de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea, Rusia

oferă exemplul unei țări în care vechea organizație și-a dovedit viabilitatea și capacitatea de acțiune. Această organizație s-a menținut și în perioada reacțiunii, deși lichidatorii și o sumedenie de filistini s-au desprins de ea. Păstrându-și tipul ei fundamental, această organizație a știut să-și adapteze *forma* la condițiile schimbate, a știut să modifice această *formă* potrivit cerințelor momentului, care marchează „încă un pas pe calea transformării într-o monarhie burgheză”¹⁸.

Dovada obiectivă a acestei adaptări a vechii organizații — dacă e să luăm o dovadă dintre cele mai simple, mai evidente, mai accesibile înțelegerii liberale — este rezultatul alegerilor pentru Duma a IV-a. De partea vechii organizații au fost, după cum am mai arătat, $\frac{2}{3}$ din deputații curiei muncitorești și, printre aceștia, toți cei șase deputați aleși în principalele gubernii industriale. În aceste gubernii sînt aproximativ un milion de muncitori de fabrică și uzină. Tot ce este viu, tot ce este conștient, tot ce este influent în această adevărată *masă*, în această *masă* proletară, a participat la alegeri, schimbînd *forma* vechii lor organizații, modificînd *condițiile* de activitate a acesteia, dar păstrînd orientarea ei, bazele ei politice-ideologice și *conținutul* activității ei.

Poziția noastră este limpede. Ea s-a precizat irevocabil din 1908. Pe cînd lichidatorii — și tocmai asta e nenorocirea lor — n-au nici o poziție atîta timp cît n-au o *nouă* organizație. Ei n-au decît suspine pentru trecutul cel rău și visuri la un viitor mai bun.

III

„...Organizația este necesară pentru partid” — scrie V. Zasulici, care nu mai este mulțumită de hotărîrea adoptată la Stockholm¹⁹ (1906), cînd menșevicii, deși *precumpăneau*, au fost *nevoiți* să adopte faimosul paragraf unu al statutului.

Dacă aceasta este adevărat (și este, fără îndoială, adevărat), atunci V. Zasulici n-are dreptate, și ea va fi nevoită să se dezică de hotărîrea *menșevică* adoptată la Stockholm. Organizația nu este numai „necesară pentru

partid“ — aceasta o recunoaște orice liberal și orice burghez care vrea „să folosească“ partidul muncitoresc în scopul unei politici antimuncitorești. Partidul *este* o sumă de organizații legate într-un singur tot. Partidul *este* o organizație a clasei muncitoare alcătuită dintr-o rețea întregă de organizații de tot felul, locale și speciale, centrale și generale.

Și în acest caz lichidatorii se dovedesc a nu avea nici o poziție. În 1903, ei au preconizat o asemenea concepție despre calitatea de membru de partid, încît membri de partid erau considerați nu numai cei ce fac parte din organizații, dar și cei ce activează (în afara organizațiilor) sub controlul acestora. V. Zasulici își aduce aminte de acest episod, pe care-l consideră, pare-se, important. Ea scrie :

„...încă la Congresul al II-lea, în urmă cu 10 ani, menșevicii și-au dat seama că nu este cu putință să ascundă întregul partid în organizația ilegală...”

Dacă în 1903 menșevicii au simțit o repulsie față de organizația ilegală, atunci de ce în 1906, într-o perioadă cînd partidul era incomparabil mai „legal“, ei *înșiși*, deși aveau precumpănire la congres, au anulat hotărîrea menșevică adoptată de ei în 1903 și *au votat* pentru hotărîrea bolșevicilor ? V. Zasulici scrie istoria partidului în așa fel, încît la fiecare pas dai de o denaturare uluitoare, de necrezut a faptelor !

Este un fapt indiscutabil că în 1906, la Stockholm, menșevicii au adoptat definiția bolșevică a partidului ca sumă de organizații, și dacă V. Zasulici și prietenii ei și-au schimbat *încă o dată* punctul de vedere, dacă ei iarăși consideră hotărîrea *lor* din 1906 o greșeală, atunci de ce n-o spun pe față ? Căci, în general vorbind, se pare că V. Zasulici acordă destulă importanță acestei chestiuni, de vreme ce ea *însăși* a ridicat-o, ea *însăși* și-a adus aminte de anul 1903 !

După cum poate vedea cititorul, nu există nimic mai subred și mai confuz decît concepțiile lichidatorilor în problema organizatorică. Aceasta vădește o totală lipsă

de concepții. Acesta este un model de lipsă de caracter și de inconsecvență. V. Zasulici se înfurie și exclamă: „oportunism organizatoric — ce cuvânt stupid“. Dar cu furia nu faci nimic. Doar Cerevanin în *persoană* a scris că în 1907, la adunările fracțiunii *menșevice* de la Londra, s-a constatat la lichidatorii de mai târziu un „anarhism organizatoric“. Și atunci, ca și astăzi, cei mai de seamă dintre lichidatori ajungeau și ajung în situația extrem de originală că ei înșiși îi distrug pe lichidatori.

„...Organizația este necesară pentru partid — scrie V. Zasulici. — Dar ea va putea să cuprindă în sine, pentru un timp cât de cât îndelungat, întregul partid și să existe în mod pașnic (!) în cadrul uneia și aceleiași forme, cu unul și același statut“ (ascultați!) „numai atunci când, ordinea de drept fiind obținută și statornică (dacă ea se va statornici vreodată în Rusia), viața publică din Rusia va porni, în sfârșit, pe un drum neted, lăsând în urmă drumul accidentat pe care merge într-un ritm accelerat de un secol întreg, când cățărându-se sus, când căzînd în prăpastia reacțiunii, pentru ca, după ce și-a revenit de pe urma loviturilor primite, să înceapă din nou să se urce spre culmi...“

Acesta este unul dintre raționamentele lichidatorilor care merită un premiu în calitate de model de confuzie. Ce-o fi vrînd oare să înțeleagă autoarea?

Modificarea „statutului“? Dar atunci spuneți, pentru Dumnezeu, domnilor, despre ce fel de modificare de statut vorbiți! Și nu vă mai faceți ridicoli, lansîndu-vă în demonstrații „filozofice“ pentru a dovedi că statutul nu este ceva dat o dată pentru totdeauna.

Dar, aducînd vorba despre „același statut“ (care, de altfel, a fost modificat în 1912 *), V. Zasulici nu propune *nici un* fel de modificare.

Dar ce vrea V. Zasulici? Vrea să spună că partidul va deveni o organizație atunci când pentru Rusia va lua sfârșit drumul cel accidentat și va începe un drum neted. Este o idee liberală și vehistă foarte respectabilă: pînă la *drumul neted* totul, vedeți dv., este doar o pacoste, nici partidul nu e partid, și nici politica nu e politică. Cînd ni se va așterne un „drum neted“, totul va fi „în ordine“;

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, p. 160. — Nota red.

acum însă, cînd trebuie să străbatem un „drum accidentat“, totul este haos.

La liberali, am întîlnit de mult aceste raționamente. Dată fiind ura liberalilor față de organizația ilegală și față de „drumul accidentat“, asemenea raționamente sînt explicabile, firești, legitime. Faptele sînt denaturate aici (deoarece în Rusia au existat, în condițiile ilegalității, o serie întregă de *partide-organizații*), dar noi înțelegem că ura liberalilor față de organizația ilegală le întunecă privirile, îi împiedică să vadă faptele.

Dar — încă o dată — ce vrea V. Zsulici? La noi, afirmă dînsa, nu este cu puțință un partid-organizație... prin urmare? Obscuritate de gîndire și tot felul de reticențe, o expunere confuză prin lungi perioade, chinuitor de greoaie, prin răspunsuri formale și trimiteri de la Ana la Caiafa. Singurul lucru evident este că autoarea vrea să ajungă, pe nesimțite, la negarea oricărei organizații. Și, vrînd să ajungă la această negare, V. Zsulici spune, pînă la urmă, ceea ce are de spus... iată încununarea cugetărilor ei :

„La noi există o pătură largă de muncitori care ar avea tot dreptul să ocupe un loc în oricare dintre partidele socialiste din Occident. Această pătură — care crește cu repeziciune și căreia pentru a forma partidul, nu-i lipsește decît posibilitatea de a intra în mod formal în el — cuprinde toate forțele, și, oricum am numi-o noi, vom gîndi și vom vorbi despre ea ca despre partid“.

Așadar, cînd se duce o controversă în jurul lichidării partidului, trebuie să se știe că prin *partid* lichidatorii înțeleg *altceva*. Dar ce înțeleg ei prin partid?

Reiese că prin partid ei înțeleg : „o pătură largă de muncitori, căreia, pentru a forma partidul (!!), nu-i lipsește decît (!) posibilitatea de a intra în mod formal în el“.

E inegalabil. Partidul îl acățuiesc cei cărora „le lipsește posibilitatea de a intra în mod formal în el“. Partidul îl alcățuiesc cei care se află în afara partidului.

Într-adevăr, V. Zsulici ne-a cules niște perle minunate, exprimînd deschis, pînă la capăt, gîndurile în jurul cărora se învîrtesc toți lichidatorii.

IV

În Germania sînt astăzi aproximativ 1 000 000 de membri de partid. Numărul acelor care votează pentru social-democrați se ridică la vreo 4 250 000, iar cel al proletarilor la aproape 15 000 000. Iată un exemplu simplu și viu care ne va ajuta să descurcăm ceea ce au încurcat lichidatorii. 1 000 000 de oameni reprezintă *partidul*. 1 000 000 de oameni fac parte din organizația de partid. 4 250 000 de oameni constituie „pătura largă”. În realitate, ea este cu mult mai largă, întrucît femeile sînt lipsite de dreptul de vot, de asemenea un mare număr de muncitori sînt îndepărtați de la vot prin censul privitor la durata domiciliului, vîrstă etc. etc.

Această „pătură largă” este aproape în întregime alcătuită din social-democrați, și fără ea partidul ar fi neputincios. Cu prilejul oricărei acțiuni, această pătură largă crește de încă 2—3 ori, deoarece în aceste împrejurări partidul este urmat de masa nesocial-democraților.

Oare nu este limpede? E pur și simplu penibil să repeți lucruri atît de elementare!

Prin ce se deosebește însă Germania de Rusia? În nici un caz prin aceea că la noi *n-ar fi* nici o deosebire între „partid” și „pătura largă”! Pentru a înțelege acest lucru, să luăm mai întîi Franța. În această țară vedem (cu aproximație; cifrele mai exacte n-ar face decît să întărească concluzia mea) următoarele:

Partidul, aproximativ	70 000*
„Pătura largă” (voturi date social-democraților), aproximativ	1 000 000
Proletari, aproximativ	10 000 000

Dar în Rusia? În 1907 partidul avea 150 000 de membri (numărat și verificat la Congresul de la Londra). În momentul de față, nu se știe care este numărul membrilor.

* Cifra exactă menționată în darea de seamă la ultimul Congres de la Brest din 1913 ** e de 68 903.

Probabil mult mai mic, dar cît anume, 30 000 sau 50 000, nu se poate preciza.

„Pătura largă“ este la noi de 300 000—500 000, dacă luăm cu aproximație numărul celor care votează pentru social-democrați. În sfîrșit, proletari avem, probabil, circa 20 000 000. Repet, și în această privință cifrele sînt aproximative, dar *orice* alte cifre pe care cineva s-ar gîndi să le fundamenteze mai precis n-ar face decît să întărească și mai mult concluzia mea.

Concluzia este că în toate țările, întotdeauna și pretutindeni, există, în afară de „partid“, și o „pătură largă“ de oameni în *preajma partidului* și masa uriașă a clasei, care creează, din rîndurile căreia se formează, care alimentează partidul. Lichidatorii care nu înțeleg acest lucru simplu și clar, repetă greșeala „economistilor“ din anii 1895—1901; „economistii“ nu puteau cu nici un chip să înțeleagă deosebirea dintre „partid“ și „clasă“.

Partidul este pătura conștientă, înaintată a clasei, avangarda ei. Forța acestei avangărzi este de zece, de o sută și chiar de mai multe ori mai mare decît efectivul ei.

E oare cu puțință acest lucru? Poate forța unui număr de o sută de oameni să întrecă forța unui număr de o mie?

Poate s-o întrecă și o întrece *atunci cînd acești o sută de oameni sînt organizați*.

Organizarea înzecește forțele. Acest adevăr, bineînțeles, nu este nou. Dar nu este vina noastră dacă V. Zasulici și lichidatorii ne silesc s-o luăm de la început.

Conștiința detașamentului de avangardă se manifestă, printre altele, tocmai în faptul că știe să se organizeze. Iar organizîndu-se capătă o *voință unică*, și această voință unică a o mie, o sută de mii, un milion de oameni, care formează avangarda, *devine* voința clasei. Intermediar între partid și clasă este „pătura largă“ (mai largă decît partidul, dar mai îngustă decît clasa) — pătura celor care votează pentru social-democrați, pătura celor care ajută, pătura simpatizanților etc.

Raportul dintre partid și clasă diferă de la o țară la alta, în funcție de condițiile istorice și de alte condiții. În Germania, de pildă, circa $\frac{1}{15}$ din clasă este organizată

în partid; în Franța — circa $\frac{1}{140}$. În Germania, la 1 membru de partid revin 4—5 social-democrați din „pătura largă”; în Franța — 14. În Franța, în fond, n-a existat niciodată un partid nici cu 100 000 de membri — deși organizația este „legală” și există libertate politică.

Orice om cu judecată înțelege că există condiții istorice, există cauze obiective care au permis ca în Germania $\frac{1}{15}$ din clasă să fie organizată în partid, pe când în Franța au îngreuiat acest lucru, iar în Rusia îl îngreuiază și mai mult.

Ce-ați spune despre un francez căruia i-ar trece prin minte să afirme: partidul nostru este un cerc îngust, și nu un partid. Partidul nu-l poți ascunde în organizație. Partidul îl constituie pătura largă; ea cuprinde *toate forțele* etc. Cu siguranță că v-ați arăta mirarea că acest francez nu este internat într-un spital de boli mintale.

Or, la noi, în Rusia, ni se pretinde să luăm în serios oameni care, simțind, dându-și seama și știind că drumul continuă *încă să fie accidentat*, deci condițiile de organizare sînt *mai grele*, declară că „ei se vor gîndi și vor vorbi despre pătura largă (a celor neorganizati!) ca despre partid”. Acești oameni sînt niște dezertori dezorientați din rîndurile partidului, niște social-democrați dezorientați *din afara partidului sau din preajma partidului*, care n-au putut rezista presiunii ideilor liberale de deprimare, descurajare, renegare.

V

„Pentru ca această organizație ilegală să fie o forță folositoare — scrie V. Zasulici în încheierea remarcabilului ei articol —, chiar dacă ar fi singura care ar purta denumirea de partid, între ea și această social-democrație muncitorească” (adică pătura largă în care V. Zasulici vede „toate forțele” și despre care ea a declarat: „vom gîndi și vom vorbi despre ea ca despre partid”) „trebuie să existe același raport ca între cei cu funcții în partid și partid”.

Reflecții asupra acestui raționament, care constituie cea mai frumoasă perlă din acest articol al Verei Zasulici atît de bogat în perle. În primul rînd, ea înțelege perfect de bine ce se numește *partid* în Rusia de astăzi. Or, zeci de

publiciști lichidatori susțineau și susțin că nu ar înțelege acest lucru, din care cauză acești domni încurcă nespuse de mult controversese în jurul lichidării *partidului*. Citiții pe care îi interesează destinele mișcării muncitorești să consulte deci, în pofida lichidatorilor vulgari, de duzină, articolul Verei Zasulici pentru a găsi aici un răspuns la problema: ce este partidul? problemă pe care lichidatorii au încurcat-o și continuă s-o încurce.

În al doilea rînd, analizați concluzia la care ajunge V. Zasulici. Între organizația ilegală și pătura largă trebuie să fie același raport ca între cei cu funcții în partid și partid, afirmă ea. Se pune întrebarea: în ce constă esența raportului dintre cei cu funcții în cadrul unei asociații oarecare și asociația respectivă? Evident în aceea că persoanele cu funcții nu îndeplinesc voința lor personală (sau a unui grup, sau a unui cerc), ci voința acestei asociații.

Dar cum se poate stabili care este voința unei pături largi de cîteva sute de mii sau de cîteva milioane de oameni? *Este absolut cu neputință să stabilești care este voința unei pături largi dacă ea nu este organizată într-o organizație unică* — și un copil înțelege acest lucru. Și tocmai asta este nenorocirea Verei Zasulici, ca și a celorlalți lichidatori, că, pășind pe panta oportunismului organizatoric, ei se rostogolesc în permanență în mlaștina unui anarhism de cea mai proastă speță.

Căci este anarhism, în sensul cel mai cuprinzător și mai exact al cuvîntului, atitudinea Verei Zasulici, care, după ce recunoaște că „păturii largi” „îi lipsește posibilitatea de a intra în mod formal în partid” și, de aceea, „îi lipsește posibilitatea” „*de a forma partidul*”, declară totodată că lichidatorii *vor gîndi și vor vorbi* despre această pătură largă ca despre partid și că organizația ilegală trebuie să vadă în această pătură o instanță superioară, un for suprem, care hotărăște în problema „celor cu funcții în partid” etc. etc.

A apela, *împotriva* organizației, la păturile largi sau la masă, *deși se recunoaște* imposibilitatea de a organiza aceste pături largi sau aceste mase, înseamnă anarhism de cea mai pură speță. Anarhiștii de aceea și reprezintă cele

mai dăunătoare elemente ale mișcării muncitorești, pentru că, fiind întotdeauna gata să peroreze pe tema masei claselor asuprite (sau chiar a masei celor asupriți în general), subminând întotdeauna bunul renume al oricărei organizații socialiste, nu sînt în stare să opună și să creeze ei înșiși *nici un fel* de altă organizație.

Marxiștii privesc principial altfel raportul dintre masa neorganizată (și care timp îndelungat, uneori decenii întregi nu poate fi organizată) și partid, dintre aceasta și organizație. Tocmai pentru ca masa *unei anumite clase* să poată învăța să-și înțeleagă interesele ei, situația ei, să învețe să ducă o politică proprie este necesară organizarea imediată și cu orice preț a elementelor înaintate ale clasei, chiar dacă la început aceste elemente ar reprezenta o parte infimă a clasei. Pentru a sluji masa și a exprima interesele ei just înțelese, detașamentul de avangardă, organizația, trebuie să-și desfășoare întreaga sa activitate în cadrul masei, atrăgînd toate forțele cele mai bune, fără excepție, din rîndurile ei, controlînd pas cu pas, cu multă grijă și cu obiectivitate dacă se ține legătura cu masele, dacă această legătură este vie. Așa și *numai* așa detașamentul de avangardă educă și luminează masa, exprimînd interesele ei, învățînd-o să se organizeze, orientînd *întreaga* ei activitate pe calea unei politici conștiente de clasă.

Dacă, în urma activității politice desfășurate de întreaga masă, care este direct sau indirect antrenată în alegeri sau care participă la ele, se constată că *toți* reprezentanții aleși ai muncitorilor sînt adepții organizației ilegale și ai liniei politice promovate de aceasta, sînt adepții partidului, atunci avem de-a face cu un fapt obiectiv, care *dovedește* că există o legătură vie cu masele, dovedește dreptul acestei organizații de a fi și de a se numi *unică* reprezentantă și exponentă a intereselor de clasă ale masei. *Orice* muncitor conștient politicește sau, mai bine zis, orice grup de muncitori conștienți politicește *a putut* să participe la alegeri, dîndu-le o orientare sau alta; și dacă rezultatul este că tocmai organizația ridiculizată, ocărită, tratată cu dispreț de lichidatori *a dus după sine* masa,

Înseamnă că raportul dintre partidul nostru și mase este principial just, marxist.

Teoria „păturii largi, căreia, pentru a forma partidul, nu-i lipsește *decît* posibilitatea de a intra în mod formal în el“, înseamnă anarhism. Clasa muncitoare din Rusia nu va putea să-și întărească și să-și dezvolte mișcarea sa fără a combate în modul cel mai necruțător această teorie, care pervertește masa și distruge însăși noțiunea de organizare, însuși principiul organizării.

Teoria „păturii largi“ în locul partidului servește drept justificare celui mai mare arbitrar și *batjocoririi* mișcării muncitorești de masă (adăugăm că cei ce-și bat joc de această mișcare la fiecare cinci cuvinte pomenesc neapărat despre „masă“ și folosesc în fel și chip expresia „de masă“). Toată lumea știe că, cu ajutorul acestei teorii, lichidatorii se dau *ei înșiși*, cercul lor de intelectuali, drept reprezentanți și exponenți ai „păturii largi“. Ce înseamnă pentru noi, spun ei, un partid „îngust“ de vreme ce noi reprezentăm „pătura largă“? Ce înseamnă pentru noi o organizație ilegală, care în alegeri este urmată de 1 000 000 de muncitori, de vreme ce noi reprezentăm pătura largă — poate de milioane și zeci de milioane de oameni?

Faptele obiective — și alegerile pentru Duma a IV-a, și apariția ziarelor muncitorești, și subscripțiile în favoarea lor, și uniunea muncitorilor metalurgiști din Petersburg, și congresul funcționarilor din industrie și comerț²¹ — dovedesc cît se poate de limpede că lichidatorii sînt un cerc de intelectuali care s-au rupt de clasa muncitoare. Cît despre „teoria păturii largi“, ea dă posibilitatea de a ocoli toate faptele obiective și de a umple inimile lichidatorilor cu conștiința mîndră a grandoarei lor nerecunoscute...

VI

Articolul Verei Zasulici reprezintă o asemenea colecție de ciudățenii sub raportul logicii și al a b c-ului marxismului, încît în mod firesc cititorul își poate pune întrebarea: dar nu cumva această lipsă de sens ascunde vreun *alt* înțeles? Și analiza noastră n-ar fi completă dacă n-am arăta că *dintr-un anumit punct de vedere* articolul Verei

Zasulici este foarte limpede, logic și just. Acest punct de vedere este cel al sciziunii.

Istoria mișcării muncitorești abundă în exemple de partide nereușite, inapte de acțiune și chiar dăunătoare. Să admitem pentru moment că partidul nostru este un astfel de partid. În cazul acesta ar fi dăunător și chiar condamnat să accepți existența lui, și cu atât mai mult pe reprezentanții lui. În cazul acesta ești dator să lupți *pentru distrugerea* acestui partid și pentru înlocuirea lui cu un partid nou.

În cazul acesta totul este explicabil și firesc, iar dacă există convingerea profundă că mișcarea ilegală este dăunătoare, în acest caz vor fi explicabile și declarațiile de felul acesteia: „nu se știe dacă el (partidul) a sprijinit sau a stînjinit“, sprijină sau stînjenește. Vom da dreptate și vom proslăvi * pe cei care-l părăsesc și vom explica aceasta prin „incapacitatea de acțiune“ a vechiului partid. *Împotriva* acestui vechi partid vom face apel la cei *fără partid*, chemîndu-i să intre în partidul cel nou.

V. Zasulici n-a formulat pînă la capăt acest punct de vedere al sciziunii. Poate că subiectiv, pentru autoare, acest fapt este important și semnificativ. Obiectiv însă el e lipsit de importanță. Dacă un autor spune *a, b, c* și enumără *toate* literele alfabetului afară de ultima, atunci poți pune rămășag că 999 de cititori din 1 000 vor adăuga (cu voce tare sau în gînd) ultima literă. Toți lichidatorii se pun în această situație ridicolă; ei prezintă o colecție întreagă de argumente în favoarea sciziunii, iar apoi ori tac, ori afirmă că sînt „pentru unitate“.

Noi însă, atît articolului Verei Zasulici cît și zecilor de articole asemănătoare ale lui L.S., Dan, Levițki, Ejov, Potresov, Martov, le răspundem un singur lucru: prima condiție a unității este condamnarea categorică a „teoriei păturii largi în locul partidului“, condamnarea tuturor atacurilor împotriva organizației ilegale, condamnarea articolului Verei Zasulici și renunțarea la toate manifestările

* În treacăt fie spus: această *apărare* a celor care s-au rupt de partid o găsim la V. Zasulici și în cuvintele: „pentru a forma partidul, păturii largi nu-i lipsește decît posibilitatea de a intra formal în el“. Există mii de fapte care dovedesc contrarul. Vorbind despre „lipsa de *posibilitate*“, V. Zasulici apără de fapt filistinismul, dacă nu chiar însușiri și mai rele.

de acest fel. Partidul nu poate fi „unit“ dacă nu luptă împotriva celor ce contestă necesitatea existenței lui.

Din punctul de vedere al sciziunii, articolul Verei Zasulici este logic și just. Dacă lichidatorii vor reuși să întemeieze un partid nou și dacă acest partid nou va fi mai bun decât cel vechi, atunci articolul Verei Zasulici (ca și întreaga literatură lichidatoristă) va fi istoricește justificată. Ar însemna să dai dovadă de un sentimentalism prostesc dacă ai tăgădui întemeietorilor unui partid mai bun, autentic, cu adevărat muncitoresc dreptul *de a distruge* partidul vechi, incapabil de acțiune, care nu e bun de nimic. Dacă însă lichidatorii nu vor forma un partid nou, nu vor crea o altă organizație a muncitorilor, atunci întreaga lor literatură, inclusiv articolul Verei Zasulici, va rămâne ca un monument al derutei celor care s-au rupt de partid, al unor intelectuali fără caracter, care s-au lăsat atrași de torentul contrarevoluționar al deprimării, al scepticismului, al filistinismului și care se tîrăsc în coada liberalilor.

Ori-ori. În această privință nu există cale de mijloc. În această privință nu poate exista nici o „împăcare“ ; nu poate fi „înmormîntat nițeluș“ vechiul partid sau „întemeiat nițeluș“ un partid nou.

Specificul momentului istoric prin care trece Rusia se manifestă, printre altele, tocmai în faptul că un nucleu de partid, relativ mic, care a știut să reziste în timpul furtunii și să se mențină deși firele organizatorice s-au rupt cînd într-un loc, cînd în altul, care a știut să-și asigure o influență neobișnuit de puternică asupra unor uriașe mase de muncitori (în comparație nu cu Europa de astăzi, bineînțeles, ci cu Europa din anii 1849—1859), este înconjurat de o mare mulțime de social-democrați și aproape social-democrați antipartinici, fără partid, din afara partidului și din preajma partidului.

Tocmai așa și trebuie să se prezinte lucrurile într-o țară în apropierea căreia se înalță Mont Blancul social-democrației germane, iar înăuntrul căreia... înăuntrul ei nici chiar liberalii nu văd alt drum în afară de „drumul accidentat“, și în decurs de 10 ani și mai bine domnii Struve & Co. au educat sute și mii de intelectuali mic-burghezi

care îmbracă ideile liberale în cuvinte aproape marxiste.

Să ne oprim, bunăoară, la d-l Prokopovici. O figură remarcabilă în publicistica noastră și în activitatea noastră publică. În fond e un liberal înveterat. Dar avem motive să ne temem că el se consideră social-democrat antipartinic. Sau d-l Mahnoveț (Akimov). Acesta e un liberal cu temperament mai melancolic și cu o mai pronunțată afecțiune față de muncitori. El se socoate, fără îndoială, social-democrat fără partid. Publiciștii de la „Kievskaja Mîsl“ și „Nașa Zarea“²², „Luci“²³ etc., bunăoară, reprezintă o întreagă colecție de social-democrați din afara partidului și din preajma partidului. Unii dintre ei visează mai ales la întemeierea unui partid nou, legal, dar ei n-au rezolvat încă definitiv problema: dacă nu cumva se vor face prea rău de rîs pornind „înainte de vreme“ la realizarea acestui plan genial. Alții se specializează în jurăminte prin care garantează că nu lichidează nimic, că se pronunță pentru unitate și sînt perfect de acord... cu social-democrația germană.

Sau să luăm fracțiunea social-democrată din Dumă. Una dintre figurile ei cele mai de seamă este Ciheidze, pe care parcă l-a vizat în mod profetic Nekrasov cînd a scris:

...„Dar uneori să se strecoare pe alături
Intr-o problemă grea și spinoasă²⁴...”

În timpul Dumei a III-a și la începutul celei de-a IV-a, cea mai grea și mai dureroasă perioadă pentru social-democrație au constituit-o anii 1911—1912. În acești ani s-a înjghebat o presă muncitorească-lichidatoristă și anti-lichidatoristă. Ciheidze „s-a strecurat pe alături“. El nu era nici cu unii, nici cu alții. El era un social-democrat din preajma partidului. Părea că stă în expectativă și privește cu atenție: pe de o parte, nu există un alt partid în afară de cel vechi; pe de altă parte, mai știi, te pomești că „ei“ îl vor înmormînta puțintel... Citești cuvîntările lui și uneori aprobi o expresie spirituală și usturătoare împotriva celor de dreapta, un cuvînt înflăcărat și vehement, apărarea vechilor tradiții, dar în același timp trebuie să te ții de nas cînd deschizi ziarul lichidatorist

În care se tună și se fulgeră împotriva „patimei“, sînt ignorate cu dispreț tradițiile, iar muncitorii sînt învățați să disprețuiască organizația — și toate acestea oarecum cu binecuvîntarea lui Ciheidze, al cărui nume împodobește lista colaboratorilor. Dai de un articol al lui An însoțit de o săpuneală zdravănă din partea redacției ziarului „Luci“, și fără să vrei te gîndești: nu cumva încercarea bietului nostru Ciheidze și a bunului nostru An de a scutura jugul lui Dan a suferit o înfrîngere tragicomică?...

Există oameni care, în numele înaltului principiu al unității proletare, sfătuiesc partidul să ajungă la o înțelegere cu un grup sau altul de aproape-social-democrați din preajma partidului, care vrea „să se strecoare pe alături“ sau care în problema dacă vechea organizație trebuie înmormîntată sau întărită are unele ezitări. E lesne de înțeles că oamenii aceștia șovăie sau sînt foarte prost informați în ceea ce privește adevărata stare de lucruri. Un partid care vrea să existe nu poate admite nici cele mai mici șovăieli în problema existenței lui și nici un fel de înțelegeri cu aceia care îl pot înmormînta. Numărul celor care vor să joace rolul de intermediari într-o înțelegere de acest fel este foarte mare, dar toți acești oameni — ca să folosim o expresie din bătrîni — ard gazul de pomană și în zadar își pierd vremea.

P.S. Articolul de încheiere al lui P. B. Akselrod, apărut în nr. 13 al ziarului „Jivaia Jizn“ (din 25 iulie 1913) — intitulat „Odinioară și acum“ — a constituit o confirmare uluitoare de limpede a spuselor noastre. Fondul concret al acestui articol diluat constă, firește, nu în amuzanta reclamă pe care o face conferinței din august a lichidatorilor, ci în faptul că ridică din nou problema unui congres muncitoresc. Bineînțeles, P. B. Akselrod preferă să nu amintească de amara și trista sa experiență din anii 1906—1907 cu ideea unui congres muncitoresc: ce rost are să răscolim trecutul?! P. B. Akselrod nu pomenește nici de condițiile speciale ale momentului *actual*, cînd au devenit posibile congresele muncitorești cu un caracter, ca să zicem așa, special și în legătură cu chestiuni speciale

(astăzi congresul funcționarilor comerciali, mîine, poate, un congres al asigurărilor sau unul sindical etc.). Lui P. B. Akselrod probabil că nu-i este pe plac experiența congresului funcționarilor din industrie și comerț, a cărui majoritate (așa cum au fost nevoiți chiar lichidatorii să recunoască în „Novaia Jizn“) a fost *împotriva* lichidatorilor.

Akselrod nu ne vorbește despre ceea ce a fost și despre ceea ce este. El preferă să viseze la „dezghețul“ care va veni odată — cu atît mai mult cu cît nu-i putem cunoaște condițiile concrete! El își lasă fantezia să divagheze pe tema convocării „unui congres muncitoresc social-democrat dacă nu pe întreaga Rusie, cel puțin un congres general rus“, căruia, mai departe, i se spune de-a dreptul congres general rus.

Așadar, vechiul plan genial a suferit două modificări : în primul rînd, un congres nu simplu muncitoresc, ci muncitoresc social-democrat. Acesta este un progres. Îl felicităm pe P. B. Akselrod pentru acest pas înainte pe care l-a făcut în decurs de 6 ani. Îl felicităm dacă s-a convins că planurile fanteziste „de unire“ cu narodnicii de stînga sînt dăunătoare. În al doilea rînd, înlocuirea congresului pe întreaga Rusie printr-un congres general rus. Aceasta înseamnă renunțarea la unirea deplină cu muncitorii de naționalitate *nerusă* din Rusia (eșuarea în rîndurile acestora a ideii unui congres muncitoresc Akselrod o consideră definitivă!). Aceasta înseamnă doi pași înapoi. Înseamnă o consfințire a separatismului în mișcarea muncitorească.

Dar asta nu-i încă totul. Ce l-a făcut pe P. B. Akselrod să viseze la un congres muncitoresc? Iată ce :

„...Congresul muncitoresc va desăvîrși procesul — care are loc în ultimii ani — de lichidare a vechiului regim de partid, care s-a format pe terenul istoric înapoiat al statului iobăgîst și al regimului social-politic feudal și, totodată, va inaugura o epocă cu totul nouă în existența istorică a social-democrației ruse, epocă de dezvoltare a acesteia pe baze absolut identice cu bazele pe care s-au dezvoltat partidele social-democrate din Occident“.

Toată lumea știe că aceste „baze absolut identice“ sînt bazele unui partid *legal*. Prin urmare, dacă e să vorbim

fără echivocuri, congresul muncitoresc este necesar lichidatorilor pentru „a desăvârși lichidarea” vechiului partid și a întemeia un partid *nou, legal*.

Acesta este, pe scurt, sensul lungilor perorații ale lui P. B. Akselrod.

Acesta este deci ultimul cuvînt al social-democratismului din preajma partidului ! Ideea că membrii partidului trebuie să activeze în cadrul partidului și să-l întărească, — această idee veche, perimată, P. B. Akselrod a dat-o la arhivă. Noi nu lichidăm nimic, o afirmație în acest sens este o calomnie, noi stăm numai „de o parte” și strigăm cît ne ține gura că „procesul de lichidare a partidului se desăvârșește”, jurîndu-ne pe toți sfinții că mîine vom fi membri cît se poate de buni ai viitorului partid legal.

Acum, în 1913, acești drăguți social-democrați din preajma partidului seamănă foarte mult cu liberalii din 1903 care afirmau că sînt întru totul social-democrați și că vor deveni neapărat membri ai partidului social-democrat... bineînțeles, atunci cînd acesta va deveni un partid legal.

Noi nu ne îndoim nici un moment că în Rusia va veni o perioadă de libertate politică și că atunci vom avea un partid social-democrat legal. În acest partid vor intra, probabil, și unii dintre actualii social-democrați din preajma partidului.

Așadar, vă spunem la revedere, viitori tovarăși ai noștri ; să ne vedem cu bine în rîndurile viitorului partid legal ! Iar pînă atunci — iertați-ne — nu avem același drum, căci deocamdată dv., domnilor social-democrați din preajma partidului, desfășurați nu o activitate marxistă, ci o activitate liberală.

REZOLUȚIILE CONSFĂTURII
DIN VARA ANULUI 1913 A C.C. AL P.M.S.D.R.
CU UNII ACTIVIȘTI DE PARTID ²⁵

Scrisă în septembrie 1913

*Publicat în decembrie 1913 în broșura
„Comunicatul și rezoluțiile consfăturii
din vara anului 1913 a Comitetului
Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști
de partid”, editată la Paris de C.C.
al P.M.S.D.R.*

*Se tipărește după textul
ediției hectografiate ilegale
a rezoluțiilor, confruntate
cu textul broșurii*

Россійская Соціалдемократическая Рабочая Партія.

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

См. стр. 20

ИЗВѢЩЕНІЕ И РЕЗОЛЮЦІИ

ЛѢТНЯГО 1913 года

СОВѢЩАНІЯ

Центральнаго Комитета Р. С. Д. Р. П.

съ партійными работниками.

Изданіе Центральнаго Комитета.

ЦЕНА 40 сантимовъ.

1913.

Coperta broşurii „Comunicatul și rezoluțiile consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid”. — 1913.
Insemnarea de pe coperta broşurii este făcută de V. I. Lenin.

CU PRIVIRE LA SARCINILE AGITAȚIEI ÎN MOMENTUL ACTUAL

1. Situația din țară se agravează tot mai mult. Dominația moșierilor reacționari stârnește o nemulțumire tot mai mare pînă și în păturile cele mai moderate ale populației. În calea spre o libertate politică cît de cît reală în Rusia continuă să stea monarhia țaristă, care este ostilă oricărei reforme serioase, care ocrotește numai puterea și veniturile moșierilor-iobăgiști și înăbușă cu o deosebită cruzime orice manifestare a mișcării muncitorești.

2. Clasa muncitoare este, ca și pînă acum, conducătorul luptei revoluționare pentru eliberarea întregului popor. Greva revoluționară de masă continuă să ia amploare. Lupta reală a detașamentelor de avangardă ale clasei muncitoare se desfășoară sub lozinci revoluționare.

Mișcarea economică de masă, pornind deseori de la cele mai elementare revendicări, se contopește tot mai mult, datorită întregii conjuncturi a luptei, cu mișcarea revoluționară a clasei muncitoare.

Sarcina muncitorilor înaintați este ca, prin munca lor de agitație și lămurire, să grăbească unirea proletariatului sub steagul lozincilor revoluționare ale epocii. Numai cu această condiție își vor îndeplini muncitorii înaintați și sarcina lor de a trezi democrația țărănească și orășenească.

3. Lupta clasei muncitoare, care se desfășoară sub lozincile revoluționare, a silit o parte dintre industriași și din burghezia liberală-octombristă să înceapă a vorbi stăruitor despre necesitatea reformelor în general și a unei ciuntite libertăți de asociere în special. Burghezia,

pe de o parte, se organizează febril în uniuni patronale, introducînd asigurările pentru cazuri de grevă și cerînd guvernului să pornească o prigoană sistematică împotriva mișcării muncitorești, iar pe de altă parte recomandă muncitorilor ca, *în locul* revendicărilor revoluționare, să se limiteze la reforme constituționale, la un simulacru de libertate de asociere. Clasa muncitoare trebuie să se folosească de eventualele șovăieli ale guvernului, precum și de divergențele care există între burghezie și lagărul reacționar, pentru a-și intensifica asaltul atît în domeniul economic cît și în domeniul luptei politice. Dar tocmai pentru a folosi cu succes situația, clasa muncitoare nu trebuie să renunțe la lozincile revoluționare neciuntite.

4. În această stare generală de lucruri, sarcina social-democraților este de a continua să desfășoare o amplă agitație revoluționară în rîndurile maselor pentru răsturnarea monarhiei și pentru o republică democratică. Trebuie să demonstrăm neîncetat, pe bază de exemple concrete luate din viață, cît de dăunător este reformismul, adică tactica care *în locul* lozincilor revoluționare pune pe primul plan revendicarea unor îmbunătățiri parțiale.

5. În agitația pe care o fac pentru libertatea de asociere și pentru reforme parțiale, în general, lichidatorii alunecă pe panta liberalismului. În fapt, ei neagă agitația revoluționară în rîndurile maselor, susținînd fățiș, în organele lor de presă, că lozincile „republică democratică” și „confiscarea pămînturilor” nu pot servi ca temă de agitație în mase. Libertatea de asociere ei o prezintă ca pe o lozincă atotcuprinzătoare a epocii, substituind-o în fapt revendicărilor revoluționare ale anului 1905.

6. Punînd în gardă împotriva agitației reformiste dăunătoare a lichidatorilor, consfătuirea amintește că, în programul său minimal, P.M.S.D.R. a formulat de mult revendicarea libertății de asociere, a libertății cuvîntului, a presei etc., legînd strîns toate aceste revendicări de lupta revoluționară pentru răsturnarea monarhiei țariste. Consfătuirea confirmă rezoluția conferinței din ianuarie 1912, care spune: „Conferința cheamă pe toți social-democrații să explice muncitorilor întreaga necesitate a libertății de asociere pentru proletariat, punînd neapărat și întotdeauna

această revendicare într-o legătură indisolubilă cu revendicările noastre politice generale și cu agitația revoluționară în rîndul maselor²⁶ * 26.

Principalele lozinci ale epocii continuă să fie : 1) republica democratică ; 2) confiscarea pămînturilor moșierești ; 3) ziua de lucru de 8 ore. Libertatea de asociere este inclusă în aceste revendicări ca o parte în întreg.

REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA PROBLEMA ORGANIZATORICĂ ȘI LA CONGRESUL PARTIDULUI

1. Dărilor de seamă ale diferitelor organizații locale au arătat că cea mai importantă sarcină organizatorică imediată constă nu numai în consolidarea organizațiilor conducătoare de partid din fiecare oraș, dar și în coordonarea muncii din diferitele orașe.

2. Ca un prim pas spre coordonarea regională, consfătuirea recomandă organizarea unor consfătuiri (iar acolo unde e posibil și organizarea unor conferințe) ale tovarășilor din diferitele centre ale mișcării muncitorești. Trebuie să se urmărească totodată ca la consfătuire să fie reprezentate toate domeniile muncii de partid : politic, sindical, asigurări, cooperatist etc.

3. Consfătuirea consideră că, pentru coordonarea muncii din întreaga Rusie, sistemul împuterniciților pe lîngă C.C. este absolut necesar. Hotărîrea consfătuirii din februarie²⁷ cu privire la împuterniciți abia a început să fie aplicată. Pretutindeni în organizațiile locale, muncitorii înaintați trebuie să aibă grijă ca cel puțin în fiecare centru important al mișcării muncitorești să fie aleși împuterniciți și în număr cît mai mare.

4. Consfătuirea pune la ordinea zilei problema convocării congresului partidului²⁸. Creșterea mișcării muncitorești, coacerea unei crize politice în țară, necesitatea unor acțiuni unite ale clasei muncitoare pe scara întregii Rusii fac convocarea unui asemenea congres necesară și posibilă, după o suficientă pregătire.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 158. — Nota red.

5. Consfătuirea invită pe tovarășii din organizațiile locale ca, după discutarea acestei probleme, să întocmească o ordine de zi preliminară, să arate data la care ar fi de dorit să fie convocat congresul, să întocmească proiecte de rezoluții etc.

6. Consfătuirea arată că, pe lângă celelalte greutăți, și problema cheltuielilor bănești necesitate de congres poate fi rezolvată numai de către muncitorii înșiși.

Consfătuirea face apel la tovarăși să pornească la crearea unui fond bănesc în vederea convocării congresului partidului.

CU PRIVIRE LA MIȘCAREA GREVISTĂ

1. Consfătuirea confirmă rezoluțiile conferinței din ianuarie 1912 și ale consfătuirii din februarie 1913*, care au făcut o apreciere a mișcării greviste în deplină concordanță cu întreaga experiență din ultimele luni.

2. Noua perioadă de avânt al grevei revoluționare se caracterizează prin mișcarea din Moscova și prin intensificarea efervescentei în unele localități care pînă în prezent n-au participat la mișcare.

3. Consfătuirea salută inițiativa Comitetului din Petersburg și a unei serii de grupe de partid din Moscova care au ridicat problema grevei politice generale și în lunile iulie și septembrie ale acestui an au făcut pași în această direcție**.

4. Consfătuirea consideră că mișcarea se apropie de momentul în care greva politică pe întreaga Rusie va fi pusă la ordinea zilei. O agitație sistematică în vederea pregătirii acestei greve trebuie să înceapă imediat și pretutindeni.

5. Lozincile grevelor politice, care urmează să fie popularizate cu o energie sporită, trebuie să le constituie principalele revendicări revoluționare ale momentului — re-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 143—145, și vol. 22, p. 281—283. — Nota red.

** Redacția O. C., care a fost însărcinată cu editarea rezoluțiilor consfătuirii, a adăugat această referire la evenimentele din septembrie, care au confirmat pe deplin rezoluțiile.

publica democratică, ziua de lucru de 8 ore, confiscarea pământurilor moșierești.

6. Consfătuirea cheamă pe toți activiștii din organizațiile locale să dezvolte agitația prin foi volante și să stabilească relații cât mai echitabile și mai strânse între organizațiile politice și celelalte organizații muncitorești din diferite orașe. Îndeosebi trebuie să atragem atenția asupra necesității unei înțelegeri, în primul rînd, între muncitorii din Petersburg și cei din Moscova, pentru ca grevele politice care pot izbucni din diferite motive (prigonirea presei, greve în legătură cu asigurările sociale etc.) să se desfășoare, pe cât posibil, simultan în ambele capitale.

CU PRIVIRE LA PRESA DE PARTID

1. Consfătuirea constată rolul uriaș pe care îl are presa legală în munca de agitație și de organizare a social-democrației, și de aceea cheamă toate instituțiile de partid și pe toți muncitorii conștienți să acorde un sprijin susținut presei legale, difuzînd-o pe o scară cât mai largă, organizînd abonamente colective în mase și colecte permanente. Totodată, consfătuirea confirmă din nou că aceste colecte reprezintă cotizații de partid.

2. O atenție deosebită trebuie acordată întăririi organului muncitoresc legal din Moscova²⁹ și creării cât mai grabnice a unui ziar muncitoresc în Sud.

3. Consfătuirea consideră că este de dorit o apropiere cât mai strînsă între organele legale muncitorești existente, printr-o informare reciprocă, prin organizarea de consfătuiri etc.

4. Ținînd seama de importanța și de necesitatea unui organ teoretic al marxismului, consfătuirea își exprimă dorința ca toate organele presei de partid și sindicale să popularizeze în rîndurile muncitorilor revista „Proșveșcenie”³⁰, să-i îndemne să devină abonați permanenți la această revistă și să-i acorde un sprijin sistematic.

5. Consfătuirea atrage atenția editurilor partidului³¹ că este extrem de necesar să publice pe scară largă broșuri de popularizare privind problemele de agitație și propagandă social-democrată.

6. Avînd în vedere ascuțirea luptei revoluționare a maselor în ultimul timp și ținînd seama de faptul că ea trebuie prezentată pe deplin și sub toate aspectele — lucru pe care presa legală nu-l poate face —, consfătuirea atrage îndeosebi atenția asupra necesității unei intense dezvoltări a activității editoriale ilegale a partidului, fiind extrem de necesar ca, în afară de foi, broșuri ilegale etc., organul ilegal al partidului (O.C.)³² să apară mai des și mai regulat.

CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA SOCIAL-DEMOCRAȚILOR ÎN DUMĂ

Analizînd amănunțit rezoluția P.M.S.D.R. adoptată la conferința din decembrie 1908 cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă și discutînd toate datele privitoare la activitatea social-democraților în Duma a IV-a, consfătuirea consideră că :

1. rezoluția menționată a definit cît se poate de just sarcinile și linia activității social-democraților în Dumă și că, de aceea, și pe viitor ei trebuie să se călăuzească după această rezoluție ;

2. ultimul paragraf din punctul 3 (3h) al rezoluției din decembrie (cu privire la votarea pentru, sau abținerea de la vot în problemele cu privire la îmbunătățirea situației muncitorilor)³³ trebuie explicat în felul următor. Cînd în proiectele de legi, în formule etc. este vorba de o îmbunătățire directă și imediată a situației muncitorilor, slujbașilor inferiori și a maselor muncitoare în general (de pildă reducerea zilei de muncă, mărirea salariului, înlăturarea unui rău, fie el cît de mic, din viața muncitorilor și a păturilor largi ale populației în general etc.), trebuie să se voteze pentru acele puncte care cuprind aceste îmbunătățiri.

În cazurile însă cînd, din cauza condițiilor pe care le creează Duma a IV-a, această îmbunătățire este îndoielnică, fracțiunea se abține de la vot, arătînd *neapărat* motivele speciale care au determinat-o să se abțină de la vot și discutînd în prealabil această problemă cu reprezentanții organizațiilor muncitorești.

Consfățuirea consideră că :

În toate interpelările, proiectele de legi importante etc., fracțiunea social-democrată trebuie să propună formule proprii de trecere la ordinea de zi.

În cazurile cînd formula social-democrației este respinsă, iar votul fracțiunii împotriva guvernului coincide cu votul exprimat de alte partide, fracțiunea trebuie să caute să arate motivele speciale care au determinat-o să voteze pentru formula altora sau pentru o parte din formula altora.

CU PRIVIRE LA FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATA DIN DUMĂ ³⁴

Consfățuirea consideră că unitatea fracțiunii social-democrate în domeniul activității din Dumă este posibilă și necesară.

Consfățuirea constată însă că comportarea celor șapte deputați constituie o amenințare serioasă pentru unitatea fracțiunii.

Cei șapte deputați, profitînd de faptul că au o majoritate întîmplătoare de un vot, încalcă drepturile elementare ale celor șase deputați ai muncitorilor, care reprezintă marea majoritate a muncitorilor din Rusia.

Cei șapte deputați, pornind de la interese îngust fracționiste, răpesc celor șase deputați posibilitatea de a lua cuvîntul la tribuna Dumei în cele mai importante probleme ale vieții muncitorești. Într-o serie întregă de debateri, cînd fracțiunea social-democrată a desemnat doi sau mai mulți oratori, celor șase deputați, deși au cerut acest lucru, nu li s-a dat posibilitatea să desemneze un orator din rîndurile lor.

Cei șapte deputați refuză, de asemenea, la repartizarea locurilor în comisiile Dumei (de pildă în comisia bugetară), să acorde celor șase deputați un loc din cele două.

Ori de cîte ori fracțiunea alege reprezentanți în instituțiile importante pentru mișcarea muncitorească, cei șapte deputați profită de majoritatea lor de un vot și răpesc celor șase deputați posibilitatea de a fi reprezentați. Personalul care deservește fracțiunea este întotdeauna ales în

mod unilateral (de pildă s-a respins cererea de a se numi un al doilea secretar).

Consfătuirea consideră că acest mod de a proceda al celor șapte deputați creează în mod inevitabil fricțiuni în cadrul fracțiunii, ceea ce împiedică desfășurarea unei activități unite și duce la scindarea fracțiunii.

Consfătuirea protestează cât se poate de hotărât împotriva acestui mod de a proceda al celor șapte deputați.

Cei șase deputați reprezintă marea majoritate a muncitorilor din Rusia și acționează în deplin acord cu linia politică a avangărzii lor organizate.

De aceea, consfătuirea consideră că numai cu condiția unei depline egalități în drepturi între cele două părți ale fracțiunii și numai în cazul când cei șapte deputați vor renunța la politica lor de dominare va putea fi menținută unitatea fracțiunii social-democrate în domeniul activității pe care aceasta o desfășoară în cadrul Dumei.

Cu toate divergențele de neîmpăcat care există nu numai în domeniul activității din Dumă, consfătuirea cere ca unitatea fracțiunii să fie menținută pe baza principiului enunțat mai sus al egalității în drepturi între cele două părți ale ei.

Consfătuirea invită pe muncitorii conștienți să-și spună părerea în această problemă importantă și să contribuie din toate puterile la menținerea unității fracțiunii pe baza egalității în drepturi a celor șase deputați ai muncitorilor, această bază fiind singura posibilă.

CU PRIVIRE LA MUNCA ÎN ASOCIAȚIILE LEGALE

1. În actualul moment de avînt al luptei economice și politice a clasei muncitoare este deosebit de necesar să se intensifice munca în cadrul tuturor asociațiilor muncitorești legale (sindicate, cluburi, case de asigurare pentru caz de boală, cooperative etc.).

2. Întreaga muncă în cadrul asociațiilor muncitorești legale trebuie dusă nu într-un spirit de neutralitate, ci în spiritul hotărîrilor Congresului de la Londra al P.M.S.D.R. și ale Congresului internațional de la Stuttgart³⁵. Social-democrații trebuie să atragă în toate asociațiile muncito-

rești cercuri cât mai largi de muncitori, invitînd pe toți muncitorii, fără deosebire de concepțiile de partid, să intre în aceste asociații. Dar social-democrații trebuie să formeze grupuri de partid în cadrul acestor asociații, și, printr-o muncă îndelungată și sistematică, să obțină stabilirea celor mai strînse relații între asociațiile respective și partidul social-democrat.

3. Experiența mișcării muncitorești internaționale și a mișcării noastre muncitorești din Rusia ne învață că, chiar de la înființarea unor astfel de organizații muncitorești (sindicate, cooperative, cluburi etc.), trebuie să se caute ca fiecare dintre aceste instituții să devină un bastion al partidului social-democrat. Consfătuirea recomandă tuturor membrilor de partid să aibă în vedere această sarcină importantă, care este deosebit de actuală în Rusia, unde lichidatorii încearcă în mod sistematic să folosească asociațiile legale *împotriva* partidului.

4. Consfătuirea găsește că, la alegerile de împuterniciți pentru casele de asigurare, în întreaga muncă a sindicatelor etc., trebuie ca, apărînd deplina unitate a mișcării și supunerea minorității față de majoritate, să promovăm linia partidului, să luptăm pentru ca în toate posturile de răspundere să fie aleși adepți ai partidului etc.

5. Pentru studierea experienței muncii practice în asociațiile muncitorești legale ar fi de dorit să se organizeze mai des consfătuiri cu tovarășii care participă activ la munca în cadrul organizațiilor muncitorești legale din diferite localități, iar la conferințele generale de partid să fie atrași în număr cât mai mare reprezentanți din partea grupurilor de partid care duc munca în cadrul asociațiilor legale.

REZOLUȚIA ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ

Dezmățul naționalismului ultrareacționar, creșterea tendințelor naționaliste în rîndurile burgheziei liberale, intensificarea tendințelor naționaliste în rîndurile păturilor superioare ale naționalităților asuprite fac ca, în momentul de față, problema națională să se situeze pe un loc de frunte.

Starea de lucruri din rîndurile social-democrației (încercările social-democraților din Caucaz, ale Bundului³⁶ și ale lichidatorilor de a anula programul partidului³⁷ etc.) determină partidul să acorde și mai multă atenție acestei probleme.

Bazîndu-se pe programul P.M.S.D.R., consfătuirea — în interesul organizării juste a agitației social-democrate în problema națională — formulează următoarele teze:

1. În măsura în care pacea națională este cu puțință în societatea capitalistă — bazată pe exploatare, jaf și vrajbă —, ea este realizabilă numai în condițiile unei orînduiri de stat republicane consecvente, democratice pînă la capăt, care să asigure deplina egalitate în drepturi a tuturor națiunilor și limbilor, în care să nu existe o limbă de stat obligatorie, asigurîndu-se populației școli cu predare în toate limbile locale, înscriindu-se în constituție o prevedere fundamentală care să desființeze orice fel de privilegii ale uneia dintre națiuni și orice încălcări ale drepturilor minorităților naționale. Totodată sînt necesare o largă autonomie regională și o autoadministrare locală pe deplin democratică, fixîndu-se granițele regiunilor autonome și ale celor care se autoadministrează pe baza luării în considerație de către populația locală însăși a condițiilor economice și de trai, a compoziției naționale a populației etc.

2. Împărțirea școlilor pe naționalități în cadrul unui singur stat este, desigur, dăunătoare din punctul de vedere al democrației în general și al intereselor luptei de clasă a proletariatului în special. Tocmai la această împărțire se rezumă planul așa-zisei autonomii „cultural-naționale” sau „de creare de instituții care să asigure libertatea dezvoltării naționale”, adoptat în Rusia de toate partidele burgheze ale evreilor și de elementele oportuniste mic-burgheze ale diferitelor națiuni.

3. Interesele clasei muncitoare cer unirea muncitorilor de toate naționalitățile din statul respectiv în organizații proletare unice — politice, sindicale, cooperatiste, culturale etc. Numai o asemenea unire a muncitorilor de diferite naționalități în organizații unice va da proletariatului posibilitatea de a duce o luptă încununată de succes îm-

potriva capitalului și reacțiunii internaționale, precum și împotriva propagandei și aspirațiilor moșierilor, popilor și naționaliștilor burghezi din rîndurile tuturor națiunilor, care își promovează de obicei tendințele lor antiproletare sub steagul „culturii naționale“. Mișcarea muncitorească mondială creează și dezvoltă tot mai mult pe zi ce trece cultura internațională a proletariatului.

4. În ceea ce privește dreptul la autodeterminare al națiunilor asupra de monarhia țaristă, adică dreptul la despărțire și la crearea unui stat independent, partidul social-democrat trebuie să susțină necondiționat acest drept. O cer, în general, principiile fundamentale ale democrației internaționale, și în special, nemaipomenita asupra națională a majorității populației din Rusia de către monarhia țaristă, care reprezintă cea mai reacționară și mai barbară orînduire de stat în comparație cu statele vecine din Europa și din Asia. O cere, de asemenea, cauza libertății populației velicoruse însăși, care nu poate să creeze un stat democratic dacă nu va fi stîrpit din rădăcini naționalismul velicorus ultrareacționar, întreținut de tradiția unei serii de represiuni sîngeroase împotriva mișcărilor naționale și cultivat sistematic nu numai de monarhia țaristă și de toate partidele reacționare, ci și de liberalismul burghez velicorus, slugarnic în fața monarhiei în special în epoca contrarevoluției.

5. Problema dreptului națiunilor la autodeterminare (adică asigurarea de către constituția statului a unui mod de rezolvare absolut liberă și democrată a problemei despărțirii de stat) nu trebuie să fie confundată cu problema utilității despărțirii de stat a unei națiuni sau alteia. Partidul social-democrat trebuie să rezolve această problemă din urmă de la caz la caz, în mod absolut de sine stătător, ținînd seama de interesele întregii dezvoltări sociale și de interesele luptei de clasă a proletariatului pentru socialism.

Social-democrația trebuie totodată să aibă în vedere că deseori îndărătul lozincilor naționaliste moșierii, popii și burghezia națiunilor asupra camuflează tendința lor de a dezbină pe muncitori și de a-i înșela, încheind în spatele

lor tranzacții cu moșierii și cu burghezia națiunii dominante în dauna maselor muncitoare ale tuturor națiunilor.

*
* *
*

Consfătuirea înscrie pe ordinea de zi a congresului partidului problema programului național. Consfătuirea recomandă C.C., presei de partid și organizațiilor locale să lămurească cât mai amănunțit posibil (în broșuri, discuții etc.) problema națională.

CU PRIVIRE LA NARODNICI

1. Făcînd bilanțul activității partidelor narodnice — și, printre altele, a partidului socialiștilor-revoluționari ³⁸ — în epoca revoluționară, Congresul de la Londra a arătat precis că aceste partide au șovăit în permanență între subordonarea față de hegemonia liberalilor și lupta hotărîtă împotriva proprietății funciare moșierești și a statului feudal. De asemenea a relevat caracterul pseudosocialist al propagandei lor, care estompează opoziția dintre proletari și micul patron.

2. Epoca reacționară a accentuat și mai mult aceste trăsături, făcînd ca în partidul socialiștilor-revoluționari să apară, pe de o parte, renunțarea la politica consecvent democratică și transformînd chiar unele elemente ale partidului în niște critici ai revoluției care pășesc pe urmele liberalilor, iar pe de altă parte, transformînd acest partid într-un grup de intelectuali, rupt de viața maselor.

3. Partidul socialiștilor-revoluționari continuă să susțină oficial teroarea, a cărei istorie în Rusia a justificat întru totul critica făcută de social-democrați acestei metode de luptă care s-a soldat cu un faliment total. Pe lîngă aceasta, boicotarea alegerilor și completa incapacitate a acestei organizații de intelectuali de a exercita în mod sistematic o influență asupra mersului dezvoltării sociale a țării au făcut ca pretutindeni noul avînt al mișcării revoluționare să se desfășoare în afara oricărei înrîuriri din partea acestui partid.

4. Socialismul mic-burghez al narodnicismului se rezumă la propovăduirea dăunătoare în rîndurile clasei muncitoare a unor idei care estompează prăpastia mereu crescîndă dintre interesele muncii și cele ale capitalului și care încearcă să prezinte sub o formă mai atenuată lupta ascuțită de clasă, ajungînd la utopii mic-burgheze în domeniul cooperăției.

5. Șovăielile în domeniul susținerii lozincilor democratice, caracterul de cerc al partidului și prejudecățile lui mic-burgheze împiedică în foarte mare măsură narodnicismul să desfășoare o propagandă republicană-democratică în cercurile largi ale țărănimii. Așadar, chiar în interesul acestei propagande este nevoie, în primul rînd, ca social-democrația să facă o critică hotărîtă narodnicismului.

De aceea, consfătuirea, fără să excludă nicidecum acțiunile comune cu partidele narodnice, acțiuni prevăzute în mod special de Congresul de la Londra, consideră că sarcina social-democrației trebuie să conștă în :

a) demascarea șovăielilor și a renunțării la democratismul consecvent care se manifestă în partidele narodnice ;

b) lupta împotriva socialismului mic-burghez al narodnicismului, care estompează prăpastia dintre capital și muncă ;

c) sprijinirea curentelor republicane-democratice în rîndurile masei țărănești, arătînd în permanență că numai proletariatul socialist, consecvent în democratismul său, poate fi un conducător de nădejde al maselor de țărani săraci în lupta lor împotriva monarhiei și a proprietății funciare moșierești ;

d) concentrarea atenției asupra propagării ideilor social-democrate în rîndurile grupurilor de muncitori, puține la număr, e drept, care nu s-au eliberat pînă acum de sub influența teoriilor înapoiate ale narodnicismului.

UN CVASI-TRUDOVIC

„Zaveti“³⁹ este revista cea mai narodnicistă, narodnicistă *de stînga*; însuși d-l Cernov colaborează la ea. Și este o revistă voluminoasă, serioasă. Dacă vrei să afli ce este cu faimosul „principiu *al muncii*“, despre care vorbesc toți trudovicii⁴⁰, toți narodnicii, inclusiv toți „eserii“, aici te lămurești mai bine ca oriunde.

Unele persoane afirmă chiar că „principiul muncii“ este un principiu socialist și că teoreticienii „principiului muncii“ sînt și ei socialiști.

Să vedem ce spune despre industria „*bazată pe muncă proprie*“ unul dintre „narodnicii de stînga“, d-l S. Zak, care s-a ocupat în mod special de problema capitalismului industrial.

D-l S. Zak deosebește trei feluri de industrii: 1) industria „bazată pe muncă proprie“, 2) industria „de tranziție“ de la cea bazată pe muncă la cea capitalistă și 3) industria capitalistă. Consideră capitaliste întreprinderile cu peste 50 de muncitori; de tranziție — cele cu 11—50 de muncitori; *bazate pe muncă proprie* — cele care au cel mult 10 muncitori.

De ce întreprinderile acestea din urmă sînt „bazate pe muncă proprie“? Pentru că, vedeți dumneavoastră, „atîta timp cît întreprinderile nu au cel puțin un funcționar de birou și un tehnician, în medie de fiecare, nu se poate vorbi de caracterul lor capitalist“.

Teorie demnă de un funcționăraș semidoct, și nu de un publicist care se dă drept socialist! Pînă cînd d-l Zak

și ceilalți narodnici nu vor inventa o economie politică „*proprie*“, nouă, cu adevărat rusă, noi vom rămîne la vechiul punct de vedere potrivit căruia capitalismul înseamnă producție de *mărfuri* ce transformă *forța de muncă* în marfă.

Astea-s lucruri elementare, pe care e rușine să nu le știi. Dar d-nii narodnici sînt numai în vorbe adepți ai teoriei lui Marx și adversari ai economiei politice burgheze; în realitate însă ei oferă publicului concepțiile celui mai vulgar filistin, care nu a învățat nimic și care repetă frînturi de fraze burgheze: dacă are „birou“, spune el, e capitalist. Dar dacă gospodăria mea e mică, ce fel de capitalist mai sînt și eu? Eu sînt un om al muncii!

A apăra în presă astfel de concepții înseamnă a nega știința economiei politice și a apăra ignoranța.

Există capitaliști mici și mari, deștepți și proști, dar nu aceasta caracterizează capitalismul, ci producția de *mărfuri* și folosirea muncii salariate.

Narodnicul nostru consideră de asemenea ca o caracteristică a gospodăriei „bazate pe muncă proprie“ faptul că în ea lucrează și membrii familiei proprietarului. În realitate însă, orice om care posedă cele mai elementare cunoștințe de economie politică știe că aceasta este o caracteristică a gospodăriei *mic-burgheze*. A înfrumuseța gospodăria mic-burgheză, numind-o gospodărie „bazată pe muncă proprie“, înseamnă a nu avea nici cea mai vagă idee despre socialism.

Să luăm chiar cifrele d-lui Zak. La 100 de întreprinderi revin, în medie, membri de familie ai proprietarului: 1) 28 în întreprinderile care numără pînă la 3 muncitori; 2) 34 în întreprinderile cu 4—5 muncitori; 3) 22 în întreprinderile cu 6—10 muncitori.

Nu-i așa că e reușit „noul“ nostru „narodnic“? El însuși prezintă cifrele din care reiese *predominarea* muncii salariate și totuși califică o asemenea gospodărie ca fiind „bazată pe muncă proprie“!!

D-l Zak ciugulește din datele diferitelor recensăminte industriale, extaziindu-se în fața numărului „mare“ de patroni „muncitori“ și susținînd că aceasta dovedește „in-

consistența teoriei ortodoxe“ (adică drept-credincioase, cum numesc narodnicii, ironic, doctrina lui Marx). Vom cita date complete din recensământul german la care se referă, în primul rând, d-l Zak. Luăm industria în înțelesul larg al cuvântului, inclusiv comerțul și căile de comunicație.

Grupuri de întreprinderi	Numărul întreprinderilor (mii)	Numărul în milioane:						
		%	Muncitori	%	Cai putere	%	Kilowați	%
În care proprietarul lucrează de unul singur	1 452	44,4	1,4	10,1	—	—	—	—
Mici (2—5 muncitori)	1 524	46,7	3,8	26,2	0,7	7,4	0,1	7,1
Mijlocii (6—50 de muncitori)	259	8,0	3,5	24,3	1,5	17,3	0,2	15,7
Mari (51 și mai mult)	31	0,9	5,7	39,4	6,6	75,3	1,2	77,2
<i>Total</i>	3 266	100	14,4	100	8,8	100	1,5	100

Examinați cu atenție acest tablou al capitalismului în industrie. Patronii care lucrează de unul singur — micii burghezi sînt în număr foarte „mare“ : *un milion și jumătate*. Dar care este *partea* lor în producție ? Ei reprezintă a *zecea* parte din totalul muncitorilor și *zero* mașini atît cu aburi cît și electrice !

Dar mării capitaliști ? A *suta parte* din totalul întreprinderilor, însă ei au aproape $\frac{2}{5}$ (39%) din totalul muncitorilor și *mai mult de trei sferturi* (75—77%) din numărul total de mașini !

Orice muncitor capabil să judece va găsi numaidecît în aceste cifre o deplină confirmare a experienței sale de zi cu zi : o mare mulțime de bieți mic-burghezi striviți de capital și *dominația absolută* a unui număr neînsemnat de întreprinderi capitaliste mari.

Mai departe. Statistica, denaturată fără jenă de narodnicul „de stînga“, ne arată o dezvoltare extrem de rapidă a capitalismului și înlăturarea micii producții. Să com-

parăm datele a trei recensăminte din Germania : cel din 1882, din 1895 și din 1907 (ultimul). Ca să nu-l obosim pe cititor cu cifrele, vom lua numai cele principale : vom compara întreprinderile în care patronul lucrează de unul singur cu cele capitaliste, mijlocii și mari laolaltă :

Anii	Întreprinderi în care patronul lucrează de unul singur		Întreprinderi capitaliste mijlocii și mari	
	% din numărul total de întreprinderi	% din numărul total de muncitori	% din numărul total de întreprinderi	% din numărul total de muncitori
1882	62	26	4	41
1895	54	17	7	53
1907	42	10	9	63

Cu 25 de ani în urmă, patronii care lucrau de unul singur, constituiau majoritatea ($\frac{3}{5}$). Acum ei sînt o minoritate ($\frac{2}{5}$). Înainte ei reprezentau $\frac{1}{4}$ din totalul muncitorilor ; acum — $\frac{1}{10}$.

Partea care revine întreprinderilor capitaliste, dimpotrivă, înregistrează o creștere rapidă. Cu 25 de ani în urmă ele aveau o parte mai mică din totalul muncitorilor ($\frac{2}{5}$), iar acum au *majoritatea*, aproape $\frac{2}{3}$ din numărul total al acestora (63%). Or, noi am văzut că concentrarea în mâinile unui mănunchi de capitaliști a *mașinilor*, atît a celor cu abur cît și, în măsură mai mare, a celor electrice, este și *mai accentuată* decît concentrarea muncitorilor.

Prin urmare, recensămintele industriale efectuate în țările libere și care se dezvoltă rapid ne oferă cea mai strălucită confirmare a teoriei lui Marx. Capitalismul domină pretutindeni. Pretutindeni el înlătură mica producție. Pretutindeni se observă o ruinare în masă a țăranilor, a micilor meseriași și a meșteșugarilor. Micul patron este strivit de marele capital prin mii de procedee, pe care statistica le reflectă într-o măsură încă foarte slabă. Micul patron nu are nici o scăpare. El nu are altă ieșire decît să se alăture luptei proletariatului.

Teoria „principiului muncii” și a „gospodăriei bazate pe muncă proprie” de la un capăt la altul nu este decît

o repetare a vechilor prejudecăți burgheze. La fiecare pas experiența tuturor țărilor dărîmă aceste prejudecăți.

Narodnicii de stînga, străduindu-se să demonstreze muncitorilor că un capitalist sau un mic capitalist cu 5 sau 10 muncitori salariați este un patron „muncitor“, nu fac altceva decît să dovedească propriul lor caracter burghez.

„Pravda Truda“ nr. 18
din 1 octombrie 1913
Semnat : V. I l i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ADEPTII AI NEPARTINITĂȚII CARE S-AU ÎNCURCAT

Unul dintre cele mai răspândite și mai nesănătoase fenomene ale vieții noastre sociale este atitudinea disprețuitoare (dacă nu de-a dreptul negativă) față de partinitate.

Pentru cei izolați politicește, pentru aventurierii și Manilovii politici este ceva obișnuit să se dezică de partinitate și să debiteze fraze pompoase despre „îngustimea“, „șabloanele“, intoleranța etc. etc. ale partidului. În realitate însă aceste expresii reflectă numai ridicola și jalnica îngîmfare sau autojustificare a intelectualilor care s-au rupt de mase și care simt nevoia să-și ascundă slăbiciunea. Numai *masele* pot înfăptui politica în sensul serios al cuvîntului, dar o masă fără partid și care nu urmează un partid puternic este o masă fărîmițată, inconștientă, inconsecventă și care devine o jucărie în mâinile politicienilor abili din rîndurile claselor dominante, care vin întotdeauna „la timp“ pentru a se folosi de ocaziile „potrivite“.

Rusia este una dintre țările cu cel mai pronunțat caracter mic-burghez, în care există cea mai slabă deprindere de a desfășura o activitate politică liberă. De aceea, și numai de aceea, la noi este atît de răspîndită atitudinea disprețuitoare față de partinitate. Una din sarcinile muncitorului conștient din Rusia (și unul din marile sale merite istorice) este lupta sistematică, perseverentă împotriva acestei atitudini disprețuitoare.

Iată unul dintre cele mai recente exemple de nepartinitate îngîmfată care s-a manifestat în rîndurile intelectualității *din preajma partidului*.

Muncitorii au organizat pe scară largă subscripții pentru ziarele muncitorești. Nu este greu de înțeles că masa, dacă se orientează în mod conștient, dacă își dă seama *care* dintre ziare trebuie ajutat, care *curent* trebuie sprijinit, *învață*, cu prilejul acestor subscripții, să facă o politică principială.

Lichidatorii, care alunecă atât de des pe panta unei politici de nepartinitate, au pornit campania, pe care toată lumea o cunoaște, pentru împărțirea *în părți egale a banilor rezultați din subscripții*. Ei nu erau călăuziți decît de dorința de a-și masca slăbiciunea, și în grabă nici nu au avut timp să se gîndească că la baza unei astfel de campanii stă tocmai principiul *nepartinității*.

Dar viața i-a demascat pe dată. Opinia publică mic-burgheză din Rusia a făcut din lozincă lor o lozincă a ei : în părți egale cu toți, și cu lichidatorii și cu narodnicii !

Întrucît aventurismul lor politic a fost demascat, adepții nepartinității, care s-au lepădat de trecutul lor marxist de dragul unor visuri despre ceva „larg” și neprincipial, au început să se sucească și să se codească. În nr. 24 al ziarului lichidatorist, G.R. susține că ei nu sînt în nici un caz pentru unirea cu narodnicii și că această unire „ar fi propovăduit-o în mod sistematic” marxiștii.

Cu greu ai putea să-ți imaginezi o denaturare mai grosolană a adevărului. Dacă G.R. și consorții n-ar fi fost adepți ai nepartinității, dacă nu ar fi avut o atitudine filistină față de *istoria* trecutului marxist, ar fi știut că, *numai* datorită marxiștilor („pravdiștilor”), problema atitudinii muncitorilor față de diferite partide a fost *rezolvată* în mod absolut oficial cu mai bine de șase ani în urmă⁴¹. Numai marxiștii au definit cu precizie baza *de clasă a tuturor* partidelor mari din Rusia ; lichidatorii nu au putut face niciodată acest lucru. Dintre toate partidele care există în Rusia, numai marxiștii, în locul unei atitudini haotice, lipsite de principii („de la caz la caz”) față de diferite partide, au elaborat, cu *șase ani* în urmă, un

răspuns precis la problema esenței diferitelor „curente” și a atitudinii față de ele.

De atunci istoria a confirmat în mod strălucit, fără nici o putință de tăgadă, justețea acestui răspuns.

În el se spune clar și precis că narodnicii reprezintă democrația mic-burgheză și că împreună cu ei se admit numai „acțiuni comune” împotriva reacțiunii și împotriva liberalismului.

Acum G.R. și consorții, căutînd să ne asigure că ei sînt împotriva unirii cu narodnicii, vor să iasă din încurcătură susținînd că sînt pentru împărțirea în părți egale între două ziare a banilor rezultați din subscripții atunci cînd e vorba de „contribuții în masă”, dar că sînt împotriva acestui procedeu atunci cînd e vorba de subscripții făcute „în cadrul unor grupuri de tovarăși de idei conștienți” !! (vezi „Novaia Raboceaia Gazeta” nr. 24).

În primul rînd, viața a dovedit că din propaganda voastră în favoarea împărțirii în mod egal rezultă un plan nepartinic. Acesta este un fapt. În același număr 24 citim rezoluția unui grup muncitoresc : *în părți egale și cu narodnicii*. Ca întotdeauna, adepții nepartinătății sau independenței vor să se ducă spre o ușă și nimeresc la alta !

În al doilea rînd, poate fi oare numit conștient un grup de oameni dacă nu știe să lămurească masele ? Nu se poate, d-lor adepți ai nepartinătății ! Cei conștienți vor spune masei : contribuiți cu toții, uniți-vă cu toții, dar *căutați* în același timp *să înțelegeți* care este orientarea diferitelor ziare.

Dacă contribui și spui să se împartă „în mod egal” înseamnă că ești nepartinic, inconștient, indiferent. Dacă contribui și spui : „*pentru cutare orientare*” înseamnă că ești conștient și participi în mod conștient la o acțiune comună.

G.R. denaturează acest adevăr elementar !

Concluzia : lichidatorii G.R. și consorții, susținînd că sînt împotriva unirii cu narodnicii, continuă *de fapt* să aplice linia unirii *nepartinice* cu ei, linia *nepartinătății*, profund dăunătoare și inadmisibilă pentru muncitori.

Democrația muncitorească a dat în repetate rînduri, și trebuie să dea și pe viitor, o ripostă hotărîită propagării nepartinității, care duce la tocirea simțului politic în rîndurile muncitorilor și face mai ușoară înșelarea lor sub toate formele.

„Za Pravdu” nr. 3
din 4 octombrie 1913
semnat: K a r — o v

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LIBERALII ȘI PROBLEMA AGRARĂ ÎN ANGLIA

Sîmbătă 11 octombrie (28 septembrie st.v.), Lloyd George, ministru liberal englez, a deschis prin două „strălucite“ discursuri, rostite în orașul Bedford, „campania agrară“. Așa cum Kit Kitîci Gucikov al nostru a promis că „se va răfui“ cu moșierii ruși, privilegiați și atotputernici, tot astfel și ministrul liberal englez a promis că va porni o campanie în problema agrară, va demasca pe proprietarii funciari — landlorzii — și va adresa poporului un apel pentru o reformă agrară „radicală“ (Lloyd George este teribil de radical!).

Ziarele liberale din Anglia au căutat să creeze în jurul discursurilor rostite de liderul lor o atmosferă cît mai solemnă. Reclamă, reclamă cu orice preț! Întrucît discursul a fost prea lung, ele publică doar o „expunere“ prescurtată, căreia îi dau denumirea de „carta“ agrară, și o înfrumusețează în așa fel, încît în locul tertipurilor diplomatice ale parlamentarului afacerist apare o lungă listă de reforme, printre care și minimul de salariu, și 100 000 de cottages (căsuțe) pentru muncitori, și „exproprierea pămîntului la valoarea netă (!) stabilită de landlord“.

Ca să arătăm cititorilor noștri *cum* face agitație în rîndurile poporului ministrul burgheziei liberale engleze, vom cita cîteva pasaje din discursurile rostite la Bedford de Lloyd George.

„Nu există problemă mai vitală, mai importantă decît aceea a pămîntului — exclamă oratorul. — Alimentele

cu care se hrănește poporul, apa pe care o bea, locuințele în care stă, industria care îi dă posibilitatea să câștige, — totul depinde de pământ“. Dar cui aparține pământul în Anglia? Unui mănunchi de bogătași! O treime din tot pământul Angliei aparține unor membri ai Camerei lorzilor. „Landlordismul (proprietatea funciară moșierească) este cel mai mare dintre monopolurile din țara noastră“. Puterea landlorzilor nu cunoaște nici o îngrădire. Ei pot alunga pe arendași, pot pustii pământul mai rău decât un dușman. O, eu nu atac persoanele, și nici clasa — perorează ministrul —, dar se poate ca această situație să persiste?

În ultimele decenii, numărul populației agricole a scăzut de la mai bine de 2 000 000 la 1 500 000, iar acela al paznicilor terenurilor de vânătoare a sporit de la 9 000 la 23 000. Nu există țară în lume în care să fie atât de mult pământ nelucrat și în care gospodarii-fermieri să aibă atîta de suferit de pe urma vînatului pe care-l cresc bogătașii pentru distracția lor.

Bogățiile Angliei se înmulțesc într-un ritm amețitor. Dar care este situația muncitorilor de la sate? $\frac{9}{10}$ dintre ei primesc mai puțin de 20 $\frac{1}{2}$ șilingi (circa 10 ruble) pe săptămîină, sumă care în întreprinderi este considerată necesară pentru a nu lăsa omul să moară de foame. 60% dintre muncitorii agricoli primesc mai puțin de 18 șilingi (circa 9 ruble) pe săptămîină.

Conservatorii propun răscumpărarea pământului în parcele mici. Dar celui care vorbește de răscumpărare — tună acest Rodicev al Angliei — eu îi pun următoarea întrebare: *la ce preț?* (îlaritate generală).

Oare un preț prea ridicat nu va strivi pe cumpărătorul mărunț? Oare impozitele prea ridicate nu-l vor strivi? La noi există o lege cu privire la înzestrarea cu pământ a muncitorilor. Iată cîteva exemple. Toate impozitele și prestațiile care revin la o parcelă se ridică la suma de 30 de lire sterline (circa 270 de ruble). Pământurile sînt cumpărate și apoi revîndute săracilor în parcele mici, cu plata în rate. Ratele se ridică la 60 de lire sterline!

Iar depopularea satelor Angliei amenință să lase țara noastră fără apărare, întrucît fără o țărănime puternică

nu există o armată puternică. Cum s-ar fi putut ca oratorul să nu cocheteze cu naționalismul și cu șovinismul cel mai grosolan? Nici liberalul rus, nici cel englez nu poate fără asta!

Pământul nu a fost creat de moșieri — strigă Lloyd George —; țara trebuie să aleagă între puterea moșierilor și bunăstarea muncitorilor. Trebuie să acționăm ferm și hotărât împotriva monopolurilor; or, proprietatea asupra pământului este unul dintre cele mai mari monopoluri. Fermierului arendaș trebuie să i se dea garanții că nu va fi alungat, că nu i se vor răpi roadele energiei și iscusinței sale (o voce din public: și ce măsuri propuneți?) Trebuie să acționăm. Ajunge cu încercările timide și cu jumătățile de măsură. Trebuie să acționăm radical, așa cum procedează oamenii practici. Nu e vorba de cîrpăceli, ci de desființarea monopolului.

Să asigurăm un minimum de salariu muncitorului, să-i reducem ziua de muncă, să-i dăm o căsuță confortabilă, comodă, să-i dăm o bucată de pământ pe care să poată cultiva unele produse pentru familia sa! Trebuie creată o scară a progresului, astfel ca muncitorii „întreprinzători” să o poată urca — de la o mică parcelă, de la grădina de zarzavat, la o mică gospodărie de sine stătătoare. Iar cei mai întreprinzători trebuie să meargă mai departe și să devină mari fermieri în țara noastră. Sînteți ispitiți de avantajele emigrației în America și în Australia. Noi însă vrem ca aici, în Anglia, pe pământul său natal, muncitorul britanic să-și găsească hrană, să găsească o viață liberă, să găsească condiții confortabile pentru el și pentru copiii săi.

Aplauze furtunoase... Și se simte că vocile izolate ale ascultătorilor care nu au putut fi prostiți (ca, de pildă, a aceluia care a strigat: dar dumneavoastră ce măsuri propuneți?) parcă ar spune: de cîntat, cîntă frumos, dar să-l vedem la treabă...

Cîntă frumos ministrul liberal englez, favoritul mulțimii mic-burgheze, mare meșter în arta de a sparge grevele înșelîndu-i cu nerușinare pe muncitori, unul dintre cele mai credincioase slugi ale capitalului englez, care înrobește atît pe muncitorii britanici cît și populația de

300 000 000 a Indiei. Dar ce forță l-a împins pe acest afacerist versat, pe acest lacheu al sacului cu bani, să rostească discursuri atît de „radicale“ ?

Forța mișcării muncitorești.

În Anglia nu există armată permanentă. Poporul nu poate fi stăpînit cu forța ; el poate fi ținut în frîu numai prin înșelăciune. Mișcarea muncitorească crește impetuos. Trebuie abătută atenția, trebuie „ocupate“ masele cu proiecte grandilocvente de reforme, trebuie să se dea impresia unui război împotriva conservatorilor, trebuie făgăduite pomeni, numai ca masele să nu-și piardă încrederea în liberali, numai ca ele să-i urmeze — ca niște oițe pe păstorii lor — pe capitaliștii industriali și financiari.

Cît despre promisiunile de reforme..., nu spune oare un proverb englez că promisiunile seamănă cu glazura unei prăjituri, care este făcută pentru a fi tăiată în bucăți ? Lloyd George promite, și întregul guvern liberal va realiza promisiunile lui, reducîndu-le la o cincime. Iar conservatorii le vor mai ciunti și ei o *dată*, astfel că va rămîne a zecea parte.

Reformismul burgheziei engleze arată cum nu se poate mai limpede creșterea unei profunde mișcări revoluționare în rîndurile clasei muncitoare din Anglia. Și nu stă în puterea unor palavragii și șarlatani liberali să stăvilească această mișcare.

„Za Pravdu“ nr. 8
din 12 octombrie 1913
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

OCTOMBRIȘTII ⁴² ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ

Actualul moment politic din Rusia prezintă un deosebit interes. Tratativile cadeților, progresiștilor ⁴³ și octombriștilor cu privire la o tactică „opozitionistă” comună în Dumă, pe de o parte, și mișcarea muncitorească, pe de altă parte, dovedesc nu numai o „înviorare”, ci ceva mai mult.

Unul dintre cele mai instructive documente ale interesantei perioade pe care o trăim este apelul Comitetului Central al „Uniunii 17 octombrie” către membrii acestui partid, în care li se recomandă (după cum relatează „Reci”) „să-și scuture apatia și să se pună energic pe treabă”.

După părerea C.C. octombriștilor, „acum, cînd forțele revoluționare se pun din nou în mișcare, o dovadă în acest sens fiind, printre altele, grevele, toți cetățenii loiali, care doresc sincer o dezvoltare progresistă a statului, trebuie să adere la «Uniunea 17 octombrie», întărindu-i astfel componența și sporindu-i prestigiul”.

Activitatea octombriștilor, după părerea Comitetului lor Central, trebuie „să paralizeze influența elementelor distructive, care din nou își ridică gălăgios și impertinent glasul, îndemnînd la o nouă transformare radicală a orînduirii politice și sociale din Rusia. Comitetul Central atrage atenția asupra sacrificiilor la care vor fi expuse statul și societatea dacă oamenii loiali vor rămîne acum cu brațele încrucișate și se vor ține departe de activitatea obștească. Comitetul Central este încredințat că mi-

lioanele de cetățeni ruși loiali nu vor îngădui unui mic mănunchi de revoluționari să ducă Rusia la pieire“.

Așa redă „Reci“ (nr. 275) conținutul interesantului apel al C.C. al octombriștilor, fără să vadă în el, pare-se, nici o abatere de la politica octombriștă obișnuită.

Să examinăm apelul C.C. octombrișt ca un document caracteristic pentru istoria vremurilor noastre. Octombriștilor li se recomandă „să se scuture de apatie“. Va să zică pînă acum a existat o stare de apatie. Cînd forțele reacțiunii au triumfat, octombriștii se aflau într-o stare de apatie. Cînd forțele reacțiunii *păreau* suficiente... pentru „menținerea ordinii“, octombriștii erau mulțumiți și nu au simțit nevoia „să se pună pe treabă“. Cînd forțele reacțiunii s-au dovedit a fi insuficiente (forțele potrivnice reacțiunii „se pun din nou în mișcare“), — atunci... atunci octombriștii se pun energic pe treabă în *sprijinul reacțiunii*.

Într-adevăr, dacă influența fracțiune din Dumă se apucă să tune și să fulgere că cei de stînga sînt „gălăgioși și impertinenți“ și vor să ducă Rusia la pieire, nu constituie oare aceasta un ajutor acordat reacțiunii? Gîndiți-vă : „un mic mănunchi“ și, poftim, vor „să ducă Rusia la pieire“ ! Cei de stînga, ale căror ziare (în număr de peste zece în toată Rusia) sînt confiscate aproape zilnic, se disting, vedeți dv., prin faptul că sînt „gălăgioși și impertinenți“ ! Dar aceasta este repetarea cuvînt cu cuvînt a frazelor gălăgioase și impertinente pe care le poți citi zilnic în presa ultrareacționară guvernamentală.

Aici vedem concret la ce s-a redus de fapt propovăduirea ideilor „progresiste“ „în spiritul manifestului din 17 octombrie“. De îndată ce mișcarea muncitorească s-a întărit și a adus o înviorare generală a vieții sociale, burghezii noștri „progresiști“ au început să-și arate colții *nu* reacțiunii, ci tocmai acestei mișcări muncitorești.

Rusia cunoaște pentru a doua oară, de data aceasta în proporție mai mare, pe un teren mai larg, raportul de forțe care s-a observat cu 8—9 ani în urmă. Octombriștii, progresiștii și cadeții existau atunci într-o formă nediferențiată, contopită, ca o „societate“, chipurile, „avansată“,

unită. Acum s-ar părea că avem *trei* partide politice ale burgheziei: octombriștii, progresiștii și cadeții, partide dezvoltate, încercate și verificate în experiența celor trei Dume și a perioadei 1906—1912 bogate în evenimente. Diviziunea muncii între ele *este ideală*: octombriștii declară direct și într-o formă categoric ultrareacționară război celor de stânga, progresiștii ieri *au căzut de acord* cu octombriștii și astăzi fac același lucru, promițând să se dedice timp îndelungat acestei ocupații onorabile. Cât despre cadeți, și ei „au căzut de acord” cu progresiștii, prietenii octombriștilor, asigurând poporul de, cu iertăciune fie spus, democratismul lor.

Dacă în urmă cu 8 ani, mișcarea muncitorească a trecut peste trădările și oscilațiile directe sau camuflate ale octombriștilor și cadeților, avem toate motivele să credem că muncitorii *nu* s-au prostit de atunci.

„Za Pravdu” nr. 10
din 15 octombrie 1913
Semnat: K -- p o v

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE „JUBILEUL INTELECTUALITĂȚII RUSE”

A 50-a aniversare a ziarului liberal din Moscova a prilejuit torente de discursuri elogioase din partea tuturor liberalilor ruși. Este un fenomen normal, legitim și în firea lucrurilor. Era firesc ca liberalii să sărbătorească aniversarea ziarului liberal. „Russkie Vedomosti”⁴⁴ nu a fost mai rău decît alte ziare liberale, iar în anumite privințe (de exemplu în ceea ce privește abundența materialului *științific*) a fost indiscutabil superior nivelului liberal mediu.

Dar cînd panglicarii liberalismului, domnii Kovalevski, Miliukov, Manuilov, Bunin etc., laudă „Russkie Vedomosti” *în numele democrației* și dintr-un punct de vedere, chipurile, democratic, această minciună sfruntată nu trebuie să rămîna fără ripostă.

Distinși și vestiți domni liberali ! Voi toți vă jurați pe toți sfinții că sînteți pentru libertatea politică. Dar nu vreți să înțelegeți un lucru simplu, și anume că o societate liberală care nu dă o ripostă acțiunilor contrarevoluționare ale liberalilor din Rusia nu merită libertatea politică și niciodată nu o va putea obține.

Voi sărbătoriți a 50-a aniversare a ziarului „Russkie Vedomosti”. Foarte bine. Dar nu ascundeți *adevărul*. Nu uitați că „Russkie Vedomosti” este unul dintre primele ziare liberale care a pus piedici primei mișcări serioase și profunde a maselor din Rusia, mișcare al cărei țel era obținerea libertății politice.

Aceasta s-a întâmplat *în vara* anului o mie nouă sute cinci. Steaua științei și publicisticii liberale, d-l profesor Vinogradov, istoric, a publicat atunci în „Russkie Vedomosti” un faimos, memorabil și de neuitat articol „istoric”. Ideea de bază a acestuia era următoarea : ar fi bine dacă în țara noastră mișcarea nu ar merge mai departe decât cea germană din 1848—1849, căci, altfel, santinela prusacă ar trebui să instaureze ordinea la noi.

Iată ce publica „Russkie Vedomosti”, organul liberalilor, în vara anului 1905 !!

Să chibzuiască orice rus care se pretinde democrat la acest fapt istoric. Istoria a dovedit, și a dovedit fără putință de tăgadă, slăbiciunea, forța insuficientă a mișcării *din toamna* anului 1905, iar faimosul liberal, *în vara* aceluiași an, a găsit că mișcarea este exagerat de puternică și i-a pus bețe-n roate.

Este un fapt real. El nu poate fi contestat. Acest liberal și toți tovarășii lui de idei, toți — scuzați expresia — politicienii din rîndul liberalilor care erau de partea lui *sînt vinovați* moralmente și politicește de pogromurile împotriva evreilor din toamna anului o mie nouă sute cinci. Căci pogromiștii au ajuns să aibă o asemenea forță, o asemenea insolență, printre altele, tocmai datorită stării de spirit „vinogradoviene” a societății liberale.

Liberalii „vinogradovieni” au guvernul pe care-l merită *pe deplin*. Liberalul „vinogradovian”, care scrie în ziarul „Russkie Vedomosti”, și Purișkevici, Purișkeviciul colectiv, sînt două fețe ale aceleiași medalii, sînt fenomene conexe și interdependente.

Nu *poate* exista libertate politică în Rusia atîta timp cît în ea nu există (sau întrucît în ea nu există) o democrație de masă, care să înțeleagă limpede întreaga nesăbuintă, absurditate și mîrșăvie ale liberalismului „vinogradovian” promovat de ziarul „Russkie Vedomosti”.

O PROASTĂ APĂRARE A UNEI CAUZE PROASTE ⁴⁵

Un oarecare Gr. Golosov s-a simțit ofensat de moarte pentru că în revista „Prosveșcenie“ am spus despre Ciheidze că este „un social-democrat din preajma partidului“*.

Gr. Golosov tună și fulgeră, suduind cât îl ține gura și împetrișându-și proza cu semne de întrebare și exclamare. Dar cu cât se înfurie mai mult, cu atât devine mai evident că perorațiile lui furibunde nu au ca scop decât să ascundă lipsa de dovezi.

Am spus despre Ciheidze că este un om din preajma partidului. Lui Golosov nu i-ar fi greu să înțeleagă că el ar putea infirma cele spuse de mine dacă ar dovedi *partinitatea* lui Ciheidze.

Am arătat că, în momentul cel mai critic al istoriei fracțiunii social-democrate (precum și al istoriei reînvierii partidului), Ciheidze „s-a strecurat pe alături“. În perioada de formare a presei lichidatoriste și a celei anti-lichidatoriste (1911 și începutul anului 1912), Ciheidze *nu a fost nici de o parte, nici de cealaltă*.

Infirmă oare furiosul meu adversar acest fapt atât de precis?

Nu. Furiosul Gr. Golosov nu infirmă și nici nu poate infirma acest fapt! E furios, bietul Golosov, dar e neputincios! El ocolește cu teamă faptul care dovedește că conduita lui Ciheidze (cu tot talentul lui oratoric și ex-

* Vezi volumul de față, p. 46. — *Nota red.*

periența lui parlamentară) a fost o conduită de om *din preajma partidului*.

Dacă furiosul Gr. Golosov ar fi în stare să gândească, ar înțelege că ceea ce caracterizează pe omul de partid este cea mai energică, cea mai directă și mai deschisă participare la treburile partidului său (și nu numai ale fracțiunii din Dumă). Formarea presei lichidatoriste și antilichidatoriste a constituit un moment extrem de important în noua istorie a întregului marxist. Prin urmare, am demonstrat, fără puțință de tăgadă, că Ciheidze se situează în preajma partidului.

Gr. Golosov, cuprins de un fel de mînie isterică, exclamă: „Partidul este acolo unde se află V. Ilin și Gr. Zinoviev“.

Din nefericire pentru el, bunul nostru Golosov ridică aici o problemă extrem de interesantă și de importantă: *unde* este partidul. Și dacă Gr. Golosov nu este în stare să gândească, în schimb toți muncitorii s-au gîndit și se gîndesc la această problemă.

Partidul este *acolo* unde se află majoritatea muncitorilor marxiști conștienți, care participă la viața politică.

Gr. Golosov se înfurie, ajungînd pînă la isterie, tocmai pentru că își dă seama că nu este în stare să infirme acest adevăr atît de simplu.

Și alegerile pentru Duma a IV-a, și istoria apariției și dezvoltării ziarului „Pravda“, și alegerile în vederea desemnării conducerii sindicatului muncitorilor metalurgiști, și campania pentru asigurări sociale, și rezoluția muncitorilor în favoarea celor șase deputați ai muncitorilor, — toate acestea *au dovedit* că partidul este de partea celor șase, de partea liniei promovate de ei. Lozincile lansate de *ei* au fost acceptate și verificate de acțiunea *de masă* a muncitorilor în toate domeniile mișcării muncitorești.

Furiosul Golosov se înfurie tocmai pentru că nu poate infirma faptele precise, evidente, indiscutabile legate de victoria marxiștilor asupra lichidatorilor și în alegeri, și în sindicate, și în munca de creare a cotidianelor, și în campania pentru asigurări sociale.

Acelora împotriva cărora pledează *toate* faptele nu le rămîne nimic afară de „supărare“ și isterie.

Partidul este acolo unde majoritatea muncitorilor s-au unit în jurul hotărîrilor de partid, care dau răspunsuri complete, sistematice, precise la principalele probleme. Partidul este acolo unde, prin unitatea acestor hotărîri și prin voința unică de a le aplica cu conștiinciozitate, se află unită majoritatea muncitorilor conștienți.

Prin apărarea „dreptului“ lui Ciheidze (și al celor șapte) de a încălca aceste hotărîri, această voință a clasei muncitoare, Gr. Golosov, ca și toți lichidatorii, acționează în sensul distrugerii organizației marxiste în favoarea nepartinității.

Nu începe îndoială că muncitorii vor sprijini și pe viitor poziția celor șase deputați *ai lor* împotriva poziției celor șapte care se situează *în preajma partidului*.

„Za Pravdu“ nr. 12
din 17 octombrie 1913
Semnat : V. I l i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DECLARAȚIE

Stimați tovarăși !

Un an de activitate comună în Duma de stat a scos la iveală o serie întreagă de conflicte și fricțiuni între noi și voi, adică între noi și ceilalți șapte deputați social-democrați. Lucrurile au ajuns pînă la o polemică deschisă în presă, iar ultimele voastre hotărîri, pe care le-ați adoptat chiar în preajma încheierii lucrărilor Dumei de stat, în iunie 1913, după ce o parte din deputați pleaseră, au arătat în mod definitiv că s-a creat o situație imposibilă și fără ieșire. Aceste hotărîri, adoptate de voi cu 7 voturi contra 6, sînt următoarele: refuzul de a acorda bolșevicilor (adică celor 6 deputați) un loc, din cele două, în comisia bugetară și alegerea unuia (și nu a doi) bolșevici într-o instituție importantă.

După ce în repetate rînduri, cu 7 voturi contra 6, i-ați lipsit pe cei șase deputați ai muncitorilor de posibilitatea de a desemna un orator din cei 2 care urmau să ia cuvîntul în Dumă, hotărîrea despre care am vorbit a fost picătura care a făcut să se reverse paharul.

Știți că noi am acționat și acționăm întru totul și exclusiv în spiritul marxismului consecvent, aderînd în toate, sub raport ideologic, la soluțiile lui generale.

Știți, tovarăși, că există fapte absolut obiective care dovedesc că noi nu exagerăm atunci cînd vorbim de deplina concordanță a activității noastre cu conștiința și voința imensei majorități a muncitorilor marxiști înaintați din Rusia. Acest lucru l-a dovedit și istoria „Pravdei”, primul ziar muncitoresc care a fost creat de avîntul miș-

cării muncitorești în aprilie-mai 1912, grupînd în jurul său majoritatea muncitorilor. Acest lucru l-a dovedit difuzarea ziarului „Pravda” într-un tiraj de 40 000 de exemplare. Acest lucru l-au dovedit subscripțiile din partea unor grupuri de muncitori pentru „Pravda”, subscripții despre care acest ziar a scris întotdeauna în mod deschis. Acest lucru l-au dovedit alegerile în curia muncitorească pentru Duma a IV-a de stat, în această curie fiind aleși numai deputați bolșevici, fapt care, în comparație cu alegerile în curia muncitorească pentru Duma a II-a și a III-a de stat, au vădit o creștere uriașă, incontestabilă, și pe care nimeni nu o contestă, a marxismului și a convingerilor antilichidatoriste în rîndurile muncitorilor conștienți din Rusia. Acest lucru l-au dovedit, în sfîrșit, alegerile pentru desemnarea conducerii sindicatului muncitorilor metalurgiști din Petersburg și istoria din acest an a primului ziar muncitoresc de la Moscova. Este de la sine înțeles că noi considerăm ca fiind de datoria noastră absolută să acționăm în strictă concordanță cu voința majorității muncitorilor din Rusia, uniți pe poziții marxiste.

Or, voi, cei șapte deputați, acționați independent de această voință și împotriva ei. Voi luați, fără să șovăiți, hotărîri care sînt în contradicție cu voința majorității muncitorilor conștienți. Putem să vă reamintim, bunăoară, faptul că l-ați acceptat pe anumite baze lipsite de consecvență pe nesocial-democratul Jagielto, pe care, pînă în momentul de față, nu l-a recunoscut nici un social-democrat din Polonia, sau faptul că ați adoptat, în pofida voinței majorității muncitorilor, lozincile naționaliste, cea a așa-zisei autonomii cultural-naționale etc. Noi nu știm exact care este atitudinea voastră față de curentul lichidatorilor, și mai degrabă credem că sînteți niște oameni șovăielnici, care înclină spre lichidatorism și nu niște partizani hotărîți ai acestuia. Dar, orice ar fi, rămîne indiscutabil faptul că nu considerați obligatorii pentru voi părerile și revendicările majorității muncitorilor conștienți din Rusia, cu care noi mergem mîna în mîna.

Nu mai e nevoie să spunem că, în aceste condiții, orice socialist din orice țară din lume, orice muncitor conștient va socoti monstruoasă tendința voastră de a ne

subordona cu o majoritate de un vot, de a nu ne acorda unul din cele două locuri în comisiile Dumei sau în alte instituții, de a nu ne include pe lista oratorilor din Dumă etc., de a ne impune o tactică și o politică pe care majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia o condamnă.

Noi considerăm, și nu putem să nu considerăm, ireconciliabile în momentul de față nu numai divergențele noastre în domeniul activității din Dumă. Sîntem nevoiți să considerăm că tendința voastră de a ne oprima și de a ne lipsi de unul din cele două locuri este categoric scizionistă și că ea exclude orice posibilitate de conlucrare. Dar, ținînd seama de dorința fermă a muncitorilor de a păstra, cel puțin față de lumea din afară, unitatea deputaților social-democrați măcar în activitatea din Dumă, ținînd seama de experiența noastră de un an, care a arătat că *este posibil* să se obțină prin *punerea de acord* o astfel de unitate în activitatea *din Dumă*, vă propunem ca, o dată pentru totdeauna, să stabiliți precis și fără echivoc că nu este admisibilă nici un fel de majorizare a celor șase deputați aleși în cadrul curiei muncitorești de către ceilalți șapte deputați. Menținerea unei adevărate unități a fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a de stat este posibilă numai dacă va fi complet și definitiv recunoscută egalitatea celor șapte cu cei șase și dacă va fi aplicat principiul punerii lor de acord în toate problemele activității din Dumă.

„Za Pravdu” nr. 13
din 18 octombrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

„CEI ȘAPTE“ DIN DUMĂ

Lungile declarații și raționamente emise de cei șapte deputați din Duma de stat în apărarea lichidatorismului produc o impresie cât se poate de ciudată.

Cei șapte vorbesc tot timpul *numai* de activitatea din Dumă, de activitatea social-democrată din *Dumă!*

Pentru cei șapte, în afara palatului Tavricieski nu există *nimic* organizat! „Noi, cei șapte, am hotărât; Jagiello și cu noi am votat; noi am trimis oratorii; noi am adoptat o declarație“ — altceva nu auzi de la cei șapte. „Noi, membrii Dumei“; „noi în Dumă“, în afară de asta cei șapte nu mai știu și nu mai înțeleg nimic.

Pînă-ntr-atît sînt de contaminați de lichidatorism, încît au încetat să mai înțeleagă principiile cele mai elementare ale marxismului.

Potrivit principiilor marxismului, deputații din Dumă trebuie să promoveze *nu* voința *lor*, ci pe aceea a organizației marxiste; *nu* hotărârile *lor*, ci hotărârile întregului marxist; *nu* tactica *lor*, ci tactica acestuia. E rușinos că unor deputați din Dumă trebuie să li se explice aceste principii elementare ale marxismului! Pînă unde i-a dus oscilarea lor în direcția lichidatorismului dacă au ajuns să acționeze ca niște oameni fără partid, ca niște distrugători ai organizației politice proletare!

Cei șapte deputați cu tendințe lichidatoriste *nu au nici măcar curajul să-și pună întrebarea*: „unde este organizația marxistă?“

Or, tocmai aici este miezul problemei.

Toată zarva pe tema unității nu este decît o ipocrizie de cea mai pură speță dacă se ocolește problema voinței *unice*, a hotărîrilor *unice*, a tacticii *unice a majorității* muncitorilor conștienți, înaintați din Rusia, organizați conform principiilor marxiste.

Ziarul „Za Pravdu” a arătat încă de mult după ce date putem (și trebuie) să ne călăuzim în aprecierea voinței marxiste a majorității muncitorilor, subordonarea față de această voință însemnînd scizionism, dezorganizare, distrugere.

Aceste date sînt: 1) alegerile pentru Duma a IV-a în cadrul curiei muncitorești; 2) istoricul ziarelor muncitorești; 3) syndicatele. În Europa se mai adaugă încă o dată foarte importantă: numărul membrilor partidului politic înscrîși în registrele oficiale. Oricine înțelege că în Rusia asemenea date nu pot exista; ele sînt înlocuite, în parte, prin *hotărîri generale*, obligatorii pentru orice muncitor cinstit.

Lichidatorii și cei șapte *nu suflă* nici un cuvînt despre toate acestea, nici un cuvînt despre particularitățile organizației marxiste, despre hotărîrile ei, despre tactica ei! Lichidatorii și cei șapte doresc „unitate”, adică *subordonarea* celor șase deputați ai muncitorilor față de *cei șapte fără partid*, adică *încălcare a voinței întregului marxist*.

Lichidatorii și cei șapte vor ca grupul deputaților social-democrați din Dumă să acționeze pe propria sa răspundere, după cum îl taie capul, *fără* acest întreg și *împotriva* lui. Și această rușinoasă și dezorganizatoare pretenție ei o numesc imperativul unității.

Zarva pe care o fac cei șapte pe tema unității îmi amintește de o anecdotă foarte cunoscută: cei șapte vor „să se unească” cu cei șase așa cum „se unește” un om cu o bucată de pîine: *o înghite*.

Cei șapte fără partid vor să-i înghită pe cei șase marxiști și pretind ca acestui lucru să i se spună „unitate”.

Distrugerea organizației marxiste de către cei șapte care *s-au rupt* de majoritatea muncitorilor, de către

cei șapte deputați *cu tendințe lichidatoriste*, de către cei șapte care au uitat că ei nu sînt decît niște *promotori* în Dumă ai voinței majorității muncitorilor — iată ce fac lichidatorii și cei șapte deputați!

Clasa muncitoare se ridică împotriva acestei nemai-pomenite comportări dezorganizatoare pe care o vădesc dușmanii îngîmfați ai organizației clasei muncitoare și cere cu hotărîre ca aceștia să i se subordoneze și în activitatea din Dumă.

„Za Pravdu” nr. 19
din 25 octombrie 1913
Semnat : V. F.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

BURGHEZIA LIBERALĂ ȘI LICHIDATORII

Principalul partid al burgheziei liberale din Rusia, partidul cadet, are în componența statului său major destui oameni de cultură europeană. În zilele noastre un om nu poate fi cult fără a cunoaște, în linii mari, marxismul și mișcarea muncitorească din Europa occidentală.

Cadeții ruși, în partidul cărora se află un mare număr de intelectuali burghezi, au, bineînțeles, asemenea cunoștințe, iar unii dintre ei în tinerețe au fost ei înșiși marxiști sau cvasimarxiști care, cu trecerea anilor, „s-au cumițit“, devenind niște filistini liberali.

Toate acestea explică deosebirea dintre atitudinea vechilor liberali, europeni, și cea a noilor liberali, ruși, față de social-democrație. Primii au luptat împotriva apariției social-democrației, i-au negat dreptul la existență, pe când cei din urmă sînt nevoiți să se împace cu existența ei ca un *fapt*: „nu ne îndoim — scrie articolul de fond al ziarului „Reci“ (nr. 287) — că, în Rusia, social-democrației îi este dat să devină un partid politic legal al proletariatului“. De aceea la liberalii noștri lupta *împotriva* social-democrației a luat forma luptei *pentru oportunism în rîndurile* social-democrației.

Întrucît nu erau în stare să împiedice apariția și dezvoltarea social-democrației, burghezii noștri liberali și-au îndreptat toate eforturile spre *dezvoltarea ei în spirit liberal*. Așa se explică tendința îndelungată și sistematică

a cadeților noștri de a sprijini oportunismul (și îndeosebi lichidatorismul) din rîndurile social-democrației; liberalii consideră, și *pe bună dreptate*, acest sprijin drept *singurul* mijloc de exercitare a influenței liberale asupra proletariatului, de realizare a dependenței clasei muncitoare față de burghezia liberală.

De aceea, aprecierea făcută de liberali luptei duse de cei șase deputați ai muncitorilor împotriva celor șapte deputați care duc o politică lichidatoristă este cît se poate de instructivă. Liberalii, judecînd în mod obiectiv, sînt nevoiți să recunoască deschis un fapt esențial: cei șapte constituie „elementele parlamentare ale social-democrației”, „partidul activității parlamentare”; în rîndurile lor se află „toți intelectualii social-democrației din Dumă”. Ei reprezintă linia „evoluției social-democrației spre un partid parlamentar legal”, linie legată de o „orientare tactică” deosebită. „«Novaia Raboceaia Gazeta» este organul parlamentarilor social-democrați”.

Dimpotrivă, ziarul „Za Pravdu” „este organul celor intransigenți”, scrie „Reci”. Aceștia nu reprezintă un partid al activității parlamentare, ci „un partid opus”.

Partidul „deputaților intelectuali” este împotriva „deputaților muncitori” — aceasta este aprecierea pe care o face „Reci”. „Reci” afirmă, pe un ton afectat, că nu se poate ști de partea cui este majoritatea muncitorilor, dar numaidcît se contrazice în următoarea frază cît se poate de instructivă :

„Cu cît trecerea la o asemenea existență normală” (adică deschisă, legală) „va întîmpina piedici mai serioase — scrie ziarul —, cu atît există mai multe motive să ne așteptăm ca *majoritatea parlamentară a intelectualilor social-democrați să fie nevoită să facă concesii majorității muncitorești din afara parlamentului* cu actuala ei stare de spirit. Am văzut care au fost tristele urmări ale acestei repartizări a curentelor la sfîrșitul anului 1905. Și, indiferent cum ar vedea cineva viitoarea ieșire din actualul impas, este îndoielnic că se vor găsi apărători ai greșelilor făcute de conducătorii fără experiență ai spiritului stihinic al maselor din acele luni de iarnă”. Așa scrie „Reci”.

Am subliniat în această mărturisire ceea ce ne interesează acum în mod deosebit.

Majoritatea muncitorească din afara parlamentului împotriva „majorității parlamentare a intelectualilor social-democrați” — iată esența controverselor dintre cei șase și cei șapte, care a devenit evidentă pînă și pentru liberali.

Cei șapte și „Novaia Raboceaia Gazeta” reprezintă majoritatea intelectualilor care își zic social-democrați, îndreptată împotriva „majorității muncitorești din afara parlamentului”, împotriva partidului.

Vechiul partid nu există, nu avem nevoie de vechiul partid, ne lipsim de partid, ne mulțumim cu un singur ziar și cu activitatea din Dumă, făcînd propagandă în favoarea viitorului partid legal — iată esența poziției celor șapte, precum și a poziției tuturor lichidatorilor.

Se înțelege de ce sînt liberalii atît de afectuoși față de cei șapte și de lichidatori, lăudîndu-i pentru că înțeleg condițiile parlamentare și calificînd tactica lor drept „complexă, rațională, și nu simplistă”. Și cum să nu-i laude liberalii pe cei șapte și pe lichidatori, cînd aceștia propagă *lozincile liberale* în rîndurile muncitorilor? Liberalii nici nu au nevoie de altceva decît de formarea unui bastion de intelectuali parlamentari, legalisti împotriva vechiului partid, împotriva „majorității muncitorești din afara parlamentului”.

— N-are decît acest bastion să-și spună social-democrat; importantă este nu denumirea, ci politica muncitorească liberală pe care o duce — raționează burghezia cultă, și din punctul ei de vedere raționează foarte just.

Liberalii au înțeles (și, luîndu-i gura pe dinainte, au mărturisit), ceea ce de multă vreme au înțeles toți muncitorii conștienți, înaintați, și anume că grupul „Novaia Raboceaia Gazeta” și cei șapte care îl urmează reprezintă un bastion de intelectuali liberali care s-au rupt de partidul social-democrat și care reneagă partidul, condamna orice activitate ilegală, duce în mod sistematic o

politică de concesi faţă de reformismul burghez, faţă de naţionalismul burghez etc.

Unitatea „majorităţii muncitoreşti din afara parlamentului” cu adevărat partinice, cu adevărat independente de burghezia liberală *nu poate fi concepută* fără o luptă hotărâtă împotriva acestui bastion intelectualist al lichidatorilor partidului muncitoresc.

„Za Pravdu” nr. 20
din 26 octombrie 1913

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

CAPITALISMUL ȘI IMIGRAȚIA MUNCITORILOR

Capitalismul a creat o formă deosebită de migrație a popoarelor. Țările care se dezvoltă rapid sub raport industrial, introducând mai multe mașini, înlăturând de pe piața mondială țările înapoiate, ridică salariul muncitorilor peste salariul mediu și atrag muncitorii salariați din țările înapoiate.

Astfel, sute de mii de muncitori emigrează la sute și mii de kilometri depărtare. Capitalismul înaintat îi atrage cu forța în orbita sa, îi smulge din colțurile cele mai depărtate, îi determină să devină participanți la mișcarea istorică mondială, îi pune față în față cu clasa internațională a industriașilor, puternică și unită.

Nu încapе îndoială că numai marea mizerie îi silește pe oameni să-și părăsească patria, că muncitorii imigranți sînt exploatați în modul cel mai nerușinat de către capitaliști. Dar numai niște reacționari pot să nu vadă semnificația *progresistă* a acestei migrații contemporane a popoarelor. De asuprairea capitalului nu este și nu poate fi altă scăpare în afară de dezvoltarea continuă a capitalismului, în afară de lupta de clasă pe baza lui. Și tocmai în această luptă antrenează capitalismul masele muncitoare din lumea *întreagă*, punînd capăt lîncezirii și anchilozării vieții locale, sfărîmînd barierele și prejudecățile naționale, adunînd la un loc muncitori din toate țările în marile fabrici și mine din America, Germania etc.

America se situează în fruntea țărilor în care imigrează muncitorii. Dăm mai jos datele cu privire la numărul imigranților în această țară :

În perioada de zece ani	1821—1830	99 000	de imigranți
” ” ” ” ”	1831—1840	496 000	” ”
” ” ” ” ”	1841—1850	1 597 000	” ”
” ” ” ” ”	1851—1860	2 453 000	” ”
” ” ” ” ”	1861—1870	2 064 000	” ”
” ” ” ” ”	1871—1880	2 262 000	” ”
” ” ” ” ”	1881—1890	4 722 000	” ”
” ” ” ” ”	1891—1900	3 703 000	” ”
În perioada de nouă ani	1901—1909	7 210 000	” ”

Numărul imigranților este uriaș și crește într-una. În decurs de 5 ani, 1905—1909, în America au imigrat în medie (este vorba numai de Statele Unite) *peste 1 000 000 de oameni* pe an.

Sînt interesante schimbările produse în componența imigranților (adică a celor care se stabilesc în America). Pînă în 1880 predomina așa-zisa *veche* imigrație a celor originari din vechile țări civilizate: Anglia, Germania și, în parte, Suedia. Chiar și pînă în 1890, Anglia și Germania, laolaltă, au dat mai mult de jumătate din totalul imigranților.

Începînd din 1880 se observă o creștere extraordinară de rapidă a așa-zisei *noi* imigrații din Europa răsăriteană și meridională, din Austria, Italia și Rusia. Aceste trei țări au dat următorul număr de imigranți în Statele Unite ale Americii de Nord :

În deceniul	1871—1880	201 000
” ”	1881—1890	927 000
” ”	1891—1900	1 847 000
În decurs de 9 ani	1901—1909	5 127 000

Așadar, cele mai înapoiate țări ale lumii vechi, în care s-au păstrat cele mai numeroase rămășițe ale feudalismului în întreaga orînduire a vieții, sînt forțate, ca să spunem așa, să treacă prin școala civilizației. Capitalismul american smulge milioane de muncitori din Europa răsăriteană înapoiată (inclusiv Rusia, care a dat 594 000

de imigranți în anii 1891—1900 și 1 410 000 în anii 1900—1909) din condițiile semifeudale în care se găsesc și îi așază în rîndurile armatei înaintate, internaționale a proletariatului.

O interesantă constatare face Gurvici, autorul cărții extrem de instructive „Imigrația și munca“, apărută anul trecut în limba engleză. După revoluția din 1905, numărul celor care au imigrat în America a crescut în-deosebi (în 1905 — 1 000 000 ; în 1906 — 1 200 000 ; în 1907 — 1 400 000 ; în 1908—1909 cîte 1 900 000). Muncitorii care au participat în Rusia la greve de tot felul, au introdus și în America spiritul unor greve de masă mai îndrăznețe, mai ofensive.

Rusia rămîne tot mai mult în urmă, în timp ce o parte dintre cei mai buni muncitori ai săi pleacă în străinătate. America înaintează tot mai rapid, luînd din lumea întregă elementele cele mai energice, cele mai capabile de muncă din populația muncitorească*.

Germania, dezvoltîndu-se mai mult sau mai puțin la același nivel cu America, se transformă, dintr-o țară care furnizează muncitori, într-o țară care atrage muncitori străini. Numărul celor imigrați din Germania în America, care în perioada de 10 ani dintre 1881 și 1890 a atins cifra de 1 453 000, în perioada de 9 ani dintre 1901 și 1909 a scăzut la 310 000. Cît despre numărul muncitorilor străini din Germania în 1910—1911 a fost de 695 000, iar în 1911—1912 de 729 000. Dacă luăm repartizarea acestora din urmă după ocupații și după țările din care au plecat, vom avea următorul tablou :

Muncitori străini care lucrau în Germania
în 1911 1912 (mii)

	În agricultură	În industrie	Total
din Rusia	274	34	308
„ Austria	101	162	263
„ celelalte țări	22	135	157
<i>Total</i>	397	331	728

* În afară de Statele Unite, progresează rapid și alte state americane. Numărul celor imigrați în America în ultimul an a fost de circa 250 000, în Brazilia aproximativ 170 000, în Canada peste 200 000, în total 620 000 pe an.

Cu cît o țară este mai rămasă în urmă, cu atît furnizează mai mulți muncitori agricoli necalificați, „salahori”. Națiunile înaintate acaparează, ca să spunem așa, formele mai bune de cîștig, lăsînd țărilor semibarbare formele mai proaste de cîștig. Europa în general („celelalte țări”) furnizează Germaniei 157 000 de muncitori, dintre care *peste* $\frac{8}{10}$ (135 000 din 157 000) sînt muncitori industriali. Austria, țară înapoiată, furnizează numai $\frac{6}{10}$ (162 000 din 263 000) muncitori industriali. Rusia, țara cea mai înapoiată, numai $\frac{1}{10}$ muncitori industriali (34 000 din 308 000).

Așadar, Rusia este bătută pretutindeni și în toate prvințele din pricina înapoierii ei. Dar în Rusia, în comparație cu restul populației, muncitorii sînt aceia care se smulg cu cea mai mare energie din această înapoiere și sălbăticie, dau riposta cea mai hotărîtă acestor „simpatice” trăsături ale patriei lor, se unesc cel mai strîns cu muncitorii din toate țările într-o singură forță mondială de eliberare.

Burghezia ațîță pe muncitorii unei națiuni împotriva muncitorilor altei națiuni, încercînd să-i dezbine. Muncitorii conștienți, înțelegînd inevitabilitatea și caracterul progresist al sfărîmării de către capitalism a tuturor barierelor naționale, se străduiesc să contribuie la luminarea și organizarea tovarășilor lor din țările înapoiate.

„Za Pravdu” nr. 22
din 29 octombrie 1913
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

MATERIALE ÎN LEGĂTURĂ CU LUPTA DIN CADRUL FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE DIN DUMĂ ⁴⁶

Între cei șase deputați social-democrați din Duma de stat aleși de către muncitori (din partea curiei muncitorești) : Badaev, Malinovski, Muranov, Petrovski, Samoilov și Șagov, de o parte, și ceilalți șapte membri ai fracțiunii social-democrate din Duma de stat s-a încins o luptă aprigă. Atît unii cît și ceilalți au adresat apeluri către muncitori, rugîndu-i să analizeze această problemă și să-și spună părerea.

Analizarea problemei a și început în rîndurile muncitorilor din Petersburg, și pentru a se desfășura cu succes vom înfățișa aici o seamă de materiale și vom expune o serie de considerente care prezintă interes pentru orice muncitor preocupat de soarta organizației sale marxiste.

A CUI VOINȚĂ ?

Principala problemă care se pune în fața muncitorilor în legătură cu sciziunea din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă este aceea a atitudinii acestei fracțiuni față de întregul marxist. A cui voință trebuie să determine hotărîrile, tactica și comportarea fracțiunii social-democrate din Dumă ?

Experiența tuturor fracțiunilor social-democrate din lume ne dă un răspuns limpede și cît se poate de categoric la această întrebare. Deputații din Dumă ai social-democrației sînt exponenții voinței proletariatului conștient și unit din țara respectivă. Hotărîrile care au fost adop-

tate de proletariatul înaintat și pe care el le aplică în întreaga sa luptă economică și politică sînt *obligatorii* pentru reprezentanța social-democrată din Dumă. Deputații din parlament care nu sînt de acord cu voința proletariatului înaintat, conștient și unit își depun mandatul, adică renunță la titlul de deputat.

În primul rînd aceste reguli generale și elementare, cu care sînt de acord toți marxistii din întreaga lume, trebuie să fie bine înțelese și însușite, pentru a nu permite diferiților oameni de rea-credință să semene confuzie și să estompeze problema controversată.

Dacă cineva va încerca să susțină că social-democrații din Dumă trebuie să fie independenți de voința majorității muncitorilor conștienți și uniți, acesta se va dovedi din capul locului a fi un dușman al organizației marxiste și un om care urmărește subminarea oricărei unități, a oricărei activități unite a muncitorilor social-democrați.

Se pune acum întrebarea : cum să stabilim noi, muncitorii ruși, care este voința și care sînt hotărârile majorității muncitorilor social-democrați conștienți și uniți din Rusia ?

CARE ESTE VOINȚA MAJORITĂȚII MUNCITORILOR CONȘTIENȚI DIN RUSIA ?

În toate țările din lume, pentru a se stabili care este voința proletariatului grupat într-un întreg politic, se folosesc următoarele criterii.

În primul rînd, ziarele muncitorești. Sprijinind unele ziare muncitorești sau altele, proletariatul, prin însuși acest fapt, își manifestă voința sa politică și arată de partea cărei orientări este el.

În al doilea rînd, alegerile parlamentare. Legea electorală diferă de la o țară la alta, dar de cele mai multe ori se poate stabili fără greș *pe care deputați* îi va alege clasa muncitoare. *Orientarea* deputaților aleși de către muncitori *arată care este voința* proletariatului.

În al treilea rînd, uniunile și asociațiile muncitorești de tot felul, în special sindicatele, care duc lupta împotriva

capitalului, ne dau posibilitatea să aflăm care este voința proletariatului.

În al patrulea rînd, în Europa occidentală, unde partidele socialiste activează în mod legal și membrii săi sînt cunoscuți, hotărîrile acestui partid constituie indiciul cel mai precis al voinței proletariatului.

În Rusia, după cum se știe, nu există un partid social-democrat legal; la noi pînă și partidul cadet este considerat interzis. De aceea, în Rusia, oamenii care atacă „mișcarea ilegală“, sau o reneagă, sau care își justifică renunțarea la mișcarea ilegală, sînt denumiți lichidatori, adică renegați, distrugători ai organizației muncitorești.

Se vedem deci care sînt *datele* ce oglindesc voința muncitorilor înaintați din Rusia.

CE DOVEDESC ALEGERILE PENTRU DUMA A II-A, A III-A ȘI A IV-A DE STAT ÎN CEEA CE PRIVEȘTE VOINȚA PROLETARIATULUI?

Legea electorală din Rusia, în scopul reacționar de a izola pe muncitori de țărani, introduce curiile muncitorești, adică alegerea separată a deputaților de către muncitori. Dar în felul acesta se precizează și mai limpede voința muncitorilor, care trimit în Dumă oameni ce împărtășesc concepțiile și orientarea lor.

De aceea, atît în Duma a II-a, cît și în a III-a și în a IV-a, *toți* deputații *din partea curiei muncitorești* au fost *social-democrați*. Toți oamenii competenți (afară de cei lipsiți de onestitate politică) au fost nevoiți să deducă de aici că voința muncitorilor din Rusia este de a păși în strînsă unitate și cu tot devotamentul alături de social-democrați.

Dar *care* orientare *din cadrul* social-democrației s-a bucurat de sprijinul muncitorilor?

Un răspuns limpede la această întrebare ni-l dă totalizarea datelor referitoare *la orientarea* deputaților aleși din partea curiei muncitorești. În Duma a II-a au fost 23 de deputați din această categorie; dintre ei 11 (adică 47%) erau bolșevici. Se știe că tocmai în această perioadă,

În primăvara anului 1907, s-a calculat exact și s-a verificat temeinic că în partidul muncitoresc majoritatea e de partea bolșevicilor.

În Duma a III-a, după modificarea legii electorale, din partea curiei muncitorești au fost aleși 8 deputați, dintre care 4 (adică 50%) erau bolșevici. În Duma a IV-a, din partea curiei muncitorești au fost aleși 9 deputați, dintre care 6 (adică 67%) bolșevici.

Prin urmare, în decurs de șase ani, în perioada 1907—1912, când intelectualii au fugit de social-democrație, muncitorii au trecut, *într-o măsură din ce în ce mai mare*, de partea bolșevicilor.

Mai bine de două treimi din muncitorii Rusiei împărtășesc concepțiile și orientarea celor șase deputați aleși de muncitori (din partea curiei muncitorești) în Duma a IV-a : Badaev, Malinovski, Muranov, Petrovski, Samoilov și Șagov. De partea lor se situează *majoritatea covârșitoare* a muncitorilor conștienți care iau parte la viața politică.

Intelectualii au fugit de organizația marxistă și au căutat s-o lichideze definitiv. Muncitorii au fugit de lichidatori. Numai niște oameni lipsiți de bună-credință pot nega acest adevăr.

CINE SÎNT REPREZENTANȚII ?

Chiar în ziua cînd în ziare a apărut declarația celor șase deputați *, de o parte, și aceea a adversarilor lor, de altă parte, ziarul lichidatorist s-a grăbit să ia (în nr. 60) apărarea celor șapte deputați, aducînd ca argument în favoarea lor considerentul că cei șapte deputați *nu* au întrunit *mai puține* voturi ale muncitorilor decît ceilalți șase.

În ziarul nostru (nr. 13) au apărut atunci o serie de date care au spulberat definitiv afirmațiile lichidatorilor și au redus la zero valoarea „argumentului” adus de ei.

Aceste date se referă la numărul muncitorilor din guberniile care au trimis în Dumă deputați social-democrați

* Vezi volumul de față, p. 89—91. — *Nota red.*

și ne dau o imagine limpede în ceea ce privește partea fracțiunii social-democrate care a avut mai multe voturi ale muncitorilor, și chiar cu cât a avut mai multe.

Iată aceste date :

Guberniile	Numele deputaților	în mii		
		Numărul muncitorilor, potrivit rapoartelor inspectorilor de fabrică	Industria minieră	Total
Moscova	Malinovski.....	348	3	351
Vladimir	Samoilov	202	3	205
Petersburg	Badaev	170	27	197
Ekaterinoslav	Petrovski	33	85	118
Kostroma	Șagov.....	91	—	91
Harkov	Muranov	45	1	46
	<i>Total</i>	889	119	1 008
Varșovia	Jagiello	78	—	78
Regiunea Donului..	Tuleakov	18	41	59
Ufa.....	Haustov	6	31	37
Taurida	Bureanov	10	10	20
Irkutsk	Mankov	2	11	13
Tiflis	Ciheidze	5	—	5
Regiunile Batumi și Kars	Cihenkeli	1	1	2
	<i>Total</i>	120	94	214

Întrucât deputatul Jagiello nu intră în numărul celor șapte deputați, deoarece nu face parte din rîndurile social-democrației și nu are drept de vot deliberativ în problema relațiilor dintre cei șase și cei șapte deputați și, în afară de aceasta, a fost ales în Dumă împotriva voinței majorității delegaților muncitorilor din orașul Varșovia, numărul muncitorilor din gubernia Varșovia nu poate fi înglobat în numărul voturilor muncitorești întrunite de cei șapte deputați.

Reiese, aşadar, că, din numărul total de 1 144 000 de muncitori, cei şapte deputaţi reprezintă numai 136 000, sau 11,8%, adică *aproximativ o zecime*, pe cînd cei şase deputaţi reprezintă 1 008 000, sau 88,2%, adică *aproximativ nouă zecimi*.

Afirmaţia categorică a lichidatorilor în sensul că cele două fracţiuni au obţinut un număr egal de voturi muncitoreşti a fost întru totul infirmată de fapte.

Şi ce răspund ei la aceasta ?

Răspunsul lor merită să fie reprodus în întregime şi nu poate fi explicat decît prin situaţia lor fără de ieşire.

„*Lăsînd la o parte problema exactităţii şi a semnificaţiei acestor cifre, constatăm...*” — spune d-l F. în „*Novaia Raboceaia Gazeta*” nr. 61.

Dv., domnilor, aţi vorbit despre numărul voturilor muncitorilor, iar atunci cînd vi se prezintă cifre, declaraţi că le lăsaţi la o parte.

Încă nu se uscaser cerneala cu care au fost scrise aceste rînduri, cînd în numărul următor (nr. 62) apare o altă afirmaţie, în faţa căreia nu poţi decît să ridici din umeri.

„*În ceea ce priveşte aspectul aritmetic al acestei afirmaţii, ziarul nostru s-a pronunţat în numărul său de ieri*”.

A lăsa la o parte înseamnă „a te pronunţa”. D-nii lichidatori îşi închipuie cumva că au de-a face cu nişte prostănaci ?

Cînd am prezentat cifrele de mai sus, pe care lichidatorii nu le-au infirmat, noi n-am pomenit nici un cuvînt despre importanţa cu totul deosebită pe care o au, în sistemul nostru electoral, guberniile din partea cărora au fost aleşi cei şase deputaţi ai muncitorilor. Descurajaţi *de ceea ce arată faptele*, lichidatorii încearcă să vorbească despre privilegiile speciale de care se bucură pe baza legii din 3 iunie cei şase deputaţi, de ploconirea noastră în faţa curiilor lui Stolîpin, şi afirmă că noi îi socotim deputaţi social-democraţi numai pe cei şase deputaţi social-democraţi etc.

Pentru asemenea afirmații există o denumire foarte precisă, deși nu prea măgulitoare... Dar să nu ne murdărim !...

Numărul muncitorilor în gubernii rămîne același. Compararea lor este posibilă și necesară.

Social-democrația germană obișnuiește să facă bilanțul succeselor pe care le obține în alegeri, deși acolo femeile nu au drept de vot.

Toate acestea sînt atît de simple și de limpezi, încît e de mirare că lichidatorii mai speră să inducă pe unii în eroare cu „argumentele” lor.

CARE E VOINȚA MUNCITORILOR PE CARE O REFLECTĂ ZIARELE MUNCITOREȘTI DIN RUSIA ?

Toată lumea știe că în Rusia ziarele muncitorești au început să apară în 1911, după perioada de deprimare și de destrămare din 1908—1910, și și-au consolidat situația în 1912.

Să luăm anul 1912. Mai întîi a apărut și și-a consolidat situația săptămînalul „Zvezda”⁴⁷, care a început apoi să apară de două ori pe săptămîină și a pregătit apariția cotidianului „Pravda”. „Pravda” a apărut în aprilie 1912, datorită sprijinului *neobișnuit de puternic* primit din partea muncitorilor. Acest ziar a grupat în jurul său majoritatea muncitorilor conștienți. Orientarea lui a fost aceea a *majorității* proletarilor organizați și conștienți.

În 1913 apar *două* ziare pe întreaga Rusie, avînd amîndouă aceeași orientare. Creșterea uriașă a sprijinului acordat de muncitori face posibilă apariția la Moscova a unui nou ziar, „Naș Puti”, avînd *aceeași* orientare.

Cealaltă orientare a lichidatorilor, după o serie de publicații săptămînale extrem de slabe, abia în toamna anului 1912 a reușit să scoată cotidianul „Luci”.

Prin urmare faptele dovedesc, fără putință de tăgadă, că *majoritatea* muncitorilor s-au unit cu mult înainte în jurul ziarului „Pravda”. Apariția ziarului lichidatorist a avut loc mai tîrziu, ca o acțiune *de luptă*

împotriva voinței majorității, ca o acțiune scizionistă, deci ca o expresie a refuzului minorității de a se supune majorității.

Orice muncitor înțelege că înființarea în același oraș a unui *al doilea* ziar, care încearcă să-l submineze pe primul, înseamnă *a încălca unitatea* de acțiune a proletariatului. *Nici un* partid social-democrat din Europa n-ar îngădui acest lucru.

CARE E VOINȚA MUNCITORILOR PE CARE O VĂDESC SUBSCRIPTIILE PENTRU ZIARELE MUNCITOREȘTI?

Ziarele burgheze se mențin datorită marilor capitaluri. Ziarele muncitorești se mențin datorită subscripțiilor muncitorilor înșiși.

Subscriind o sumă de bani pentru o publicație sau alta, pentru un ziar sau altul, muncitorii își manifestă limpede în felul acesta voința lor.

De aceea istoricul subscripțiilor făcute de muncitori pentru ziarele muncitorești din Rusia constituie unul din principalele indicii ale voinței muncitorilor. Numai niște oameni din cale-afară de ignorați sau niște oameni de rea-credință (cum sînt cadeții și lichidatorii) pot să ignoreze datele istoricului acestor subscripții.

Dăm mai jos datele referitoare la *subscripțiile din partea unor grupuri de muncitori*, care au mai fost publicate în repetate rînduri și care pot fi verificate de orice om cu știință de carte :

	Numărul subscripțiilor grupurilor de muncitori			
	Pentru „Pravda	Pentru ziarul de la Moscova	Total pentru ambele ziare	Pentru „Luci”
1912	620	5	625	89
1913, pînă la 1 aprilie	309	129	438	139
1913, de la 1 aprilie pînă în oct. ..	1 252	261	1 513	328
<i>Total în acești doi ani</i>	<i>2 181</i>	<i>395</i>	<i>2 576</i>	<i>556</i>

Aceste date se referă la o perioadă de timp îndelungată: întreg anul 1912 și 9 luni din anul 1913. Ele se referă la întreaga Rusie*.

Ce rezultă din ele? Din ele rezultă, în mod neîndoios, că în rîndurile muncitorilor conștienți *au o precumpănire covârșitoare adepții* ziarului „Za Pravdu”, adepții celor șase deputați ai muncitorilor, adversarii lichidatorismului.

Oricine desconsideră hotărârile acestei majorități covârșitoare este un om care încalcă voința muncitorilor, un scizionist și un dezorganizator.

CARE E VOINȚA MUNCITORILOR PE CARE O EXPRIMĂ SINDICATELE DIN PETERSBURG?

Se știe că nu numai la Petersburg, dar și în întreaga Rusie, și nu numai în Rusia, dar și în lumea întreagă metalurgiștii sînt cei mai evoluți și cei mai înaintați dintre muncitori.

Nimeni nu poate nega — iar în ziua adunării metalurgiștilor lichidatorii au recunoscut și ei — că metalurgiștii reprezintă *avangarda* (detașamentul înaintat) întregului proletariat din Rusia.

Și ce a arătat adunarea metalurgiștilor de la Petersburg?

La această adunare a fost ales consiliul de conducere. Au fost prezentate două liste.

Una din ele, publicată în ziarul lichidatorilor și sprijinită de el, cuprindea o serie de nume de lichidatori notorii.

Cealaltă, publicată în „Pravda”, era o listă *antilichidatoristă*.

Lichidatorii au încercat să înșele adunarea, pretinzînd că lista lor ar fi fost întocmită pe baza unei hotărîri a sindicatului, dar încercarea lor a dat greș.

* În culegerea „Marxism și lichidatorism”, acest pasaj are următoarea notă la subsol:

„În mai 1914, pravdiștii aveau, în cifre rotunde, 6 000 de grupuri de muncitori, iar lichidatorii circa 1 500”. — Nota red.

La adunarea metalurgiștilor au participat vreo 3 000 *de oameni*. Dintre aceștia numai vreo 150 au votat pentru lista lichidatorilor.

Este limpede că voința muncitorilor conștienți și înaintați s-a precizat pe deplin. Ei nici nu vor să audă de lichidatorism.

Dintre toate sindicatele din Petersburg, numai sindicatul tipografilor îi mai urmează pe lichidatori *, izolându-se de întregul proletariat din acest oraș. Și trebuie să arătăm că nici în această privință situația lichidatorilor nu e prea „strălucită”. Cîți adepți au lichidatorii printre funcționarii din magazine, printre lemnari, lucrători argintari și giuvaergii, croitori, franzelari, constructori, ospătari etc.? Cîți sînt și unde sînt? Mulți adepți au lichidatorii în instituțiile de cultură și învățămînt? Nu prea se văd! Or, lichidatorii, luînd poziție împotriva mișcării ilegale și a „pasiunii pentru greve”, militînd pentru legalism în cadrul reformelor lui Stolîpin, susțineau că toate organizațiile legale sînt de partea lor! Dar pe cine urmează intelectualitatea muncitorească? În numărul precedent al ziarului nostru, *106 muncitori care studiază* au adresat salutul lor celor șase deputați și i-au înfierat pe lichidatori!

Urmînd pe lichidatori, cei șapte deputați *încalcă voința* majorității muncitorilor. Acest lucru a reieșit și din alegerile pentru Dumă, și din subscripțiile pentru ziare, și din adunarea metalurgiștilor, ca și din întreaga activitate în mișcarea legală și campania care se desfășoară în momentul de față în legătură cu asigurările sociale (la chemarea celor șase deputați ai muncitorilor de a sprijini publicația săptămînală a asigurărilor).

Cei șapte deputați care *încalcă* voința majorității muncitorilor nu trebuie să scape din vedere urmările inevitabile pe care le poate avea faptul că ei insistă să-și impună voința lor *împotriva* majorității muncitorilor.

* În culegerea „Marxism și lichidatorism”, la acest pasaj se dă următoarea notă de subsol:

„În prezent și acest sindicat începe, pare-se, să se depărteze de lichidatori”. — *Nota red.*

UNITATEA IDEOLOGICĂ

Ziarul lichidatorilor scrie :

„Social-democrația constituie o anumită unitate ideologică, iar cei care nu recunosc ideile profesate de social-democrație nu fac parte din rândurile ei“.

Acesta este un adevăr, dar nu întregul adevăr. Fiindcă social-democrația nu este numai o unitate *ideologică*, ci și o *unitate organizatorică*. Numai lichidatorii, adică niște oameni care nu vor să recunoască întregul organizat, nu țin seama de voința lui, încalcă hotărârile adoptate de el etc., pot trece cu vederea acest lucru.

Prin faptul că au luat atitudine împotriva organizației marxștilor ruși și au pornit la luptă hotărâtă împotriva ei, lichidatorii noștri, și anume cei ce scriau la ziarul „Luci“ și acum scriu la „Novaia Raboceaia Gazeta“, s-au dat cât se poate de limpede în vileag în fața maselor muncitorești.

O serie întregă de hotărâri ale acestei organizații politice — singura existentă în prezent — a muncitorilor din Rusia au condamnat cu hotărâre pe lichidatori tocmai pentru inadmisibila lor atitudine dezorganizatoare, scizionistă față de ea. Asemenea hotărâri au fost adoptate și în 1908, și în 1910, și în 1912 ⁴⁸. Muncitorii din Rusia pe care îi interesează problemele clasei lor cunosc aceste hotărâri. Dar lichidatorii nu numai că nu au considerat necesar să li se supună, dar, prin întreaga lor activitate și prin întreaga lor propagandă, le încalcă fără nici o jenă.

Iată de ce ziarul lichidatorist, discutând problema *organizatorică*, a ascuns cititorilor săi că social-democrația înseamnă nu numai coeziune ideologică, ci și coeziune organizatorică. Lichidatorii, care desfășoară o activitate ruptă de organizație, care încalcă hotărârile acesteia, care zeflemisesc însuși faptul existenței ei, preferă, firește, să nu vorbească muncitorilor despre acest lucru.

Dar deși ascunde acest lucru cititorilor săi, publicistul lichidator a fost totuși nevoit să recunoască că în nici

un caz nu pot fi socotiți ca făcînd parte din rîndurile social-democrației cei care nu împărtășesc ideile ei. Or, tocmai dintre aceștia fac parte și domnii lichidatori. Ideile lor nu sînt social-democrate, ci idei încadrate în politica muncitorească liberală. Nicăieri, niciodată și nimeni nu poate socoti ideile unor oportuniști și legaliști, ideile unor oameni care ciuntesc lozincile marxiste consecvente și care propovăduiesc distrugerea vechii organizații și crearea unui partid legal în cadrul regimului de la 3 iunie ca fiind idei ale social-democrației.

Atît prin activitatea lor organizatorică cît și prin propagarea ideilor nemarxiste, lichidatorii *s-au situat în afara* social-democrației.

Social-democrația constituie o anumită unitate organizatorică, iar oamenii care nu se supun disciplinei acestei organizații, care o desconsideră și care-i încalcă hotărârile nu fac parte din rîndurile ei. Aceasta este o regulă fundamentală.

Dar și lichidatorul nostru pe care l-a luat gura pe dinainte are dreptate. El are dreptate atunci cînd spune că *cei ce nu recunosc ideile profesate de social-democrație nu fac parte din rîndurile ei*. Chiar așa, d-le lichidator. Numai că nu ți-ai dat seama că aceste cuvinte ți se aplică în primul rînd și mai bine decît oricui tocmai d-tale, ideilor d-tale lichidatoriste.

LICHIDATORII ȘI BURGHEZIA

Dacă cineva mai are vreo îndoială, n-are decît să urmărească, în primul rînd, ce atitudine au oamenii politici burghezi și presa burgheză față de lichidatorism, față de ideile lui, față de lupta lui împotriva organizației muncitorești marxiste. Oricine va urmări această presă se va convinge foarte curînd că *orice manifestare a lichidatorilor împotriva marxiștilor este întîmpinată de burghezie cu valuri de laude și entuziasm*. Ea a întîmpinat bucură manifestările lichidatorilor împotriva vechii organizații, a sprijinit bucură campania lor împotriva muncitorilor greviști, împotriva „pasiunii pentru greve“.

Dar, lăudînd în fel și chip pe lichidatori, presa burgheză nu și-a putut ascunde un anumit amănunt regretabil. Ea a fost nevoită să constate că lichidatorismul, atît de agreat de liberalii burghezi (cine se aseamănă se adună !), nu este decît un curent intelectualist, care nu se bucură de succes în rîndurile maselor muncitorești. Această constatare, care-i mîhnește atît de mult pe liberali, trebuie să bucure pe orice muncitor conștient !

Priviți, de pildă, cum a apreciat ziarul „Reci“, principalul organ al liberalilor burghezi, evenimentele survenite în fracțiunea social-democrată din Dumă.

El a declarat deschis că cei șapte reprezintă „elementele parlamentare ale social-democrației“, că ei aparțin „partidului activității parlamentare“, că „poziția deputaților intelectuali este mai rațională“. Pe scurt, domnilor liberali le place mult mai mult poziția lichidatorilor și a ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“ decît poziția celor șase deputați ai muncitorilor.

„Toți aceștia au fost aleși direct de către muncitori“ — spun liberalii despre deputații muncitorilor —, ei reprezintă grupul „intransigenților“ și lozincile lor sînt mult mai „accesibile“ masei muncitorești.

Tocmai această „intransigență“ a deputaților muncitorilor și legătura lor directă cu masa nu sînt pe placul domnilor liberali. Și ei se plîng că „există motive să ne așteptăm ca majoritatea parlamentară a intelectualilor social-democrați să fie nevoită să facă concesii majorității muncitorești din afara parlamentului“.

Domnii liberali ar dori din toată inima ca în actuala controversă să învingă cei „moderați“, adepții tacticii „parlamentare“, lichidatorii, și să-i lege de mîini și de picioare pe intransigenții deputați ai muncitorilor cu lozincile lor „rectilinii“ !

Dar și liberalii își dau seama că clasa muncitoare și devotamentul ei față de lozincile neciuntite vor împiedica realizarea visului lichidatorilor și al liberalilor care ar dori ca în rîndurile social-democrației să învingă oportuniștii.

HOTĂRIREA MARXIȘTILOR UNIȚI

Cei șapte deputați care încalcă voința majorității proletariatului ocolesc cu teamă adevărul că cei șase acționează în acord cu această voință.

Iată hotărîrea marxiștilor, care a și fost publicată :

„Consfătuirea consideră că *unitatea* fracțiunii social-democrate în domeniul activității din Dumă este *posibilă și necesară*.

Consfătuirea constată însă că *comportarea celor șapte deputați constituie o amenințare* serioasă pentru *unitatea* fracțiunii.

Cei șapte deputați, profitînd de faptul că au o majoritate întîmplătoare de un vot, încalcă drepturile elementare ale celor șase deputați ai muncitorilor, care reprezintă marea majoritate a muncitorilor din Rusia.

Cei șapte deputați, pornind de la interese înguste fracționiste, răpesc celor șase deputați posibilitatea de a lua cuvîntul la tribuna Dumei în cele mai importante probleme ale vieții muncitorești. Într-o serie întregă de dezbateri, cînd fracțiunea social-democrată a desemnat doi sau mai mulți oratori, celor șase deputați, deși au cerut acest lucru, nu li s-a dat posibilitatea să desemneze un orator din rîndurile lor.

Cei șapte deputați refuză de asemenea, la repartizarea locurilor în comisiile Dumei (de pildă în comisia bugetară) să acorde celor șase deputați un loc din cele două.

Ori de cîte ori fracțiunea alege reprezentanți în instituțiile importante pentru mișcarea muncitorească, cei șapte deputați profită de majoritatea lor de un vot și răpesc celor șase deputați posibilitatea de a fi reprezentați. Personalul care deservește fracțiunea este întotdeauna ales în mod unilateral (de pildă s-a respins cererea de a se numi un al doilea secretar).

Consfătuirea consideră că acest mod de a proceda al celor șapte deputați creează în mod inevitabil fricțiuni în cadrul fracțiunii, ceea ce împiedică desfășurarea unei activități unite și duce la scindarea fracțiunii.

Consfătuirea protestează cît se poate de hotărît împotriva acestui mod de a proceda al celor șapte deputați.

Cei șase deputați reprezintă marea majoritate a muncitorilor din Rusia și acționează în deplin acord cu linia politică a avangărzii lor organizate. De aceea consfătuirea consideră că *numai cu condiția unei depline egalități în drepturi* între cele două părți ale fracțiunii și numai în cazul cînd cei șapte deputați vor renunța la politica lor de dominare va putea fi menținută unitatea fracțiunii social-democrate în domeniul activității pe care aceasta o desfășoară în cadrul Dumei.

Cu toate divergențele de neîmpăcat care există nu numai în domeniul activității din Dumă, *consfătuirea cere ca unitatea fracțiunii* să fie menținută pe baza principiului enunțat mai sus al egalității în drepturi între cele două părți ale ei.

Consfătuirea invită pe muncitorii conștienți *să-și spună părerea* în această problemă importantă și *să contribuie din toate puterile la menținerea unității* fracțiunii pe baza egalității în drepturi a celor șase deputați ai muncitorilor, această bază fiind singura posibilă*.

Prin glasul reprezentanților muncitorilor, această hotărîre exprimă clar și precis voința majorității, de care am vorbit în mod amănunțit mai sus.

Numai niște social-democrați *fără partid* pot încălca această voință. *Numai lichidatorii* pot sfătui pe cei șapte să acționeze *după cum îi taie capul*, așa cum acționează scizioniștii și dezorganizatorii organizației muncitorești.

ACTIVITATEA NOASTRĂ ÎN CADRUL FRAȚIUNII

Cei șase deputați au supus judecării muncitorilor problema dominării lor în cadrul fracțiunii din Dumă de către majoritatea întîmplătoare a fracțiunii.

Ei au prezentat fapte uimitoare din viața fracțiunii. Și ce le-au răspuns cei șapte deputați?

* Vezi volumul de față, p. 61—62. — Nota red.

În loc să dea un răspuns deschis și clar și să infirme cazurile de îngrădire a activității în Dumă a celor șase deputați, arătate de aceștia, cei șapte deputați n-au făcut decît să enumere o serie de cazuri în care n-a avut loc nici o îngrădire sau dominare.

Fără îndoială că în activitatea fracțiunii au fost cazuri cînd s-a ținut seama de părerea celor șase deputați ; altfel, ar fi fost pur și simplu o bătaie de joc la adresa proletariatului, și o asemenea situație în cadrul fracțiunii nu ar fi putut dura nici măcar o zi.

Unitatea fracțiunii este posibilă și o înțelegere este necesară, — acest lucru îl dovedește experiența de un an a existenței fracțiunii.

Dar această experiență mai arată că, în cadrul fracțiunii, cei șase deputați au fost legați de mâini și de picioare de cei șapte care oscilează spre lichidatorism și nu țin seama de majoritatea deputaților muncitorilor.

Faptele arătate de cei șase deputați și care dau o imagine limpede a vieții interne a fracțiunii nu au fost infirmate.

Cei șapte deputați : 1) au făcut încercări de a modifica programul social-democrației. De pildă, au apărut de la tribuna Dumei autonomia cultural-națională, pe care în 1903 au respins-o toți marxiștii.

2) Au primit în rîndurile fracțiunii cu drept de vot deliberativ în problemele Dumei — și au vrut să primească cu drept de vot deliberativ și în problemele de partid — pe deputatul Jagiełło, care face parte din altă organizație, și nu din organizația social-democrată.

3) Deși cei șase deputați au cerut în repetate rînduri, li s-a refuzat dreptul de a avea un secretar propriu.

4) Au îngrădit la maximum posibilitatea celor șase deputați de a lua cuvîntul de la tribuna Dumei.

5) Au refuzat să acorde celor șase deputați posibilitatea de a fi reprezentați într-o anumită instituție importantă.

6) Au îngrădit participarea celor șase deputați în comisiile din Dumă, inclusiv în cea bugetară.

Pentru toate acestea, cei șapte deputați au un singur răspuns : *folosul cauzei.*

Este limpede că nu se poate invoca drept explicație a subordonării și îngrădirii activității celor șase deputați care reprezintă uriașa majoritate a muncitorilor din Rusia că acest lucru ar fi *în folosul cauzei muncitorești și al cauzei social-democrației.*

Datele privitoare la participarea deputaților social-democrați în comisiile Dumei ne arată în mod convingător cât de îngrădită era, în cadrul fracțiunii din Dumă, activitatea celor șase deputați.

Din cele 26 de comisii în care există reprezentanți social-democrați :

Cei șase deputați fac parte din 7 comisii ; ceilalți șapte — din 13 comisii, adică aceștia fac parte dintr-un număr aproape *de două ori mai mare* de comisii.

Din cele 20 de comisii în care există câte un singur reprezentant social-democrat :

Cei șase deputați fac parte din 7 comisii ; ceilalți șapte — din 13 comisii, adică dintr-un număr aproape *de două ori mai mare* de comisii.

Din comisiile în care sînt câte 2 reprezentanți social-democrați :

Cei șase deputați fac parte din 3 comisii ; ceilalți șapte fac parte din 6 comisii, adică dintr-un număr *de două ori mai mare.*

În trei dintre acestea sînt câte 2 reprezentanți ai celorlalți deputați.

Nici unul dintre cei șase deputați nu face parte din mai mult de două comisii ; dintre ceilalți :

Cihenkei face parte din 6 comisii ; Skobelev din 6 comisii ; Mankov din 4 comisii.

CE CER CEI ȘASE ?

Cei șase au cerut să aibă un secretar al lor ; unul *din cele două* locuri în comisia bugetară ; alegerea a doi reprezentanți, și nu a unuia singur, într-o anumită instituție importantă.

Cei șapte au recunoscut că pînă astăzi nu au satisfăcut aceste cereri și au refuzat să le satisfacă.

Orice muncitor își dă seama că aceste cereri sînt fără doar și poate îndreptățite.

Cei șapte vor pierde încrederea ce le-a fost acordată dacă vor persista în refuzul lor de a satisface aceste cereri îndreptățite!

Cei șapte sînt datori să acorde egalitate în drepturi, egalitate deplină celor șase deputați ai muncitorilor, care acționează în conformitate cu voința majorității.

Numai în felul acesta cei șapte deputați — care acționează împotriva voinței majorității — vor putea să facă un pas în direcția unității, cel puțin în domeniul activității din Dumă.

Muncitorii trebuie să-i silească pe cei șapte deputați să țină seama de voința majorității.

UNITATEA ÎN CADRUL DUMEI ȘI UNITATEA ÎN AFARA DUMEI

Unitatea în afara Dumei poate fi înfăptuită numai într-un singur mod: prin unitatea celulelor muncitorești, prin încadrarea în aceste celule a tuturor celor care doresc sincer și cinstit să activeze în folosul clasei muncitoare, sub conducerea organizației ei politice. În aceste celule poate intra oricine. Oricine vrea să activeze de acord cu organizația poate și trebuie să intre în această celulă. Numai astfel poate fi înfăptuită unitatea mișcării muncitorești, *unitatea de jos, unitatea în activitatea practică, în luptă, sub control reciproc.*

Ziarul nostru a lansat de multă vreme această lozincă și o susține în permanență. Dar nu s-a auzit pînă acum ca lichidatorii să fi mers pe această cale, care le este întotdeauna deschisă dacă doresc într-adevăr activitate social-democrată și unitate.

Dar cum rămîne cu unitatea în cadrul activității din Dumă ?

Unitatea în cadrul activității din Dumă se obține pretutindeni și întotdeauna numai pe o singură cale : prin subordonarea reprezentanței parlamentare față de majoritatea muncitorilor organizați. La noi însă, cei șapte deputați, care oscilează în direcția lichidatorismului, nu vor să țină seama de această voință. Ei nu vor să țină seama de hotărârile precise ale muncitorilor organizați. Ei preferă să profite de majoritatea lor întîmplătoare de un vot pentru a impune voința lor celor șase deputați, care exprimă voința uriașei majorități a muncitorilor și care activează în deplin acord ideologic cu organizația marxistă.

Singura soluție justă pentru acești oameni, care nu țin seamă de întregul marxist, ar fi să spună deschis acest lucru.

Dar ei preferă să profite de situația lor de oameni care — pretind ei — nu au de dat socoteală nimănui. Și nu numai că nu țin seama de hotărârile muncitorilor organizați, dar vor să profite de *majoritatea lor din Dumă* pentru a încălca hotărârile care exprimă voința proletariatului din afara Dumei.

Unitatea în cadrul Dumei este posibilă numai în cazul cînd cei șapte deputați vor renunța la acest mod de acțiune.

Mai mult decît atît nici nu cer cei șase deputați.

Unitatea în domeniul activității din Dumă este posibilă, spun tovarășii noștri, dacă cei șapte deputați, care nu se consideră legați prin hotărârile marxiștilor, vor renunța la tendința de a ne subordona pe noi, care dorim să acționăm în spiritul hotărîrilor luate de marxiști în problemele ideologice.

Pe această bază unitatea este posibilă.

Dar numai pe această bază. Dacă cei șapte deputați nu satisfac aceste cerințe este o dovadă că ei se orientează cu bună știință, fățiș, spre sciziune. Imensa majoritate a muncitorilor organizați, care sînt de partea celor șase,

după cum s-a demonstrat mai sus pe bază de cifre, *dau* celor șapte deputați *posibilitatea* de a activa pe baza punerii lor de acord. Refuzul celor șapte deputați de a ajunge la o asemenea înțelegere înseamnă *desprinderea* lor totală și categorică și de organizația muncitorească marxistă, înseamnă că cei șapte deputați care oscilează s-au situat în întregime pe pozițiile lichidatorismului scizionist.

„Za Pravdu” nr. 22
din 29 octombrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu textul culegerii
„Marxism și lichidatorism”,
partea a II-a, Petersburg, 1914

UN PROPRIETAR DE IMOBILE CADET
CARE RAȚIONEAZĂ
„POTRIVIT CELOR SPUSE DE MARX“

D-l Velihov, proprietar de imobile, membru al Dumei de stat și al partidului cadet, a publicat în revista „Gorodskoe Delo“⁴⁹, al cărei redactor-editor este, un articol în care ia apărarea Congresului de la Kiev al reprezentanților orașelor împotriva „birocrației intelectuale“.

Prin această expresie, care denotă iritare, luată din presa reacționară, se subînțelege intelectualitatea democratică, care, vedeți dv, îi jignește pe bieții proprietari de imobile cu discuțiile ei pe tema „proprietății imobiliare“ și a necesității unei clarificări politice. „Birocrația intelectuală“ — se plînge d-l Velihov — a căutat „să impună congresului, în primul rînd, un rol politic general“.

Acestui curent din cadrul congresului, d-l Velihov îi spune „politic“, opunîndu-i un alt curent, curentul „municipal“.

Ideile acestuia din urmă le expune în felul următor :

„Revoluția — spuneau reprezentanții orașelor — a trecut și e puțin probabil să se repete într-un viitor apropiat. Ea nu a reușit pînă la capăt, pentru că clasele cu stare de spirit revoluționară“ (care clase anume? Vorbește deschis, d-le Velihov!) „au acționat atunci fără a avea un bagaj suficient de experiență și cunoștințe și nu erau pregătite pentru a lua în mîinile lor puterea de stat. Calea largă a mitingurilor, lozincilor, cuvîntărilor înflăcărare și a rezoluțiilor de protest nu ar mai satisface acum pe nimeni și, după cît se pare, este astăzi perimată. Pe viitor ne așteaptă o vastă activitate culturală cu caracter practic“.

Așa scrie d-l proprietar. El se situează întru totul pe pozițiile iobăgiștilor atît prin morala sa cît și prin ten-

dința de a da uitării faptul că în momentul hotărîtor burghezia a trecut de partea iobăgiștilor. Și tot el repetă ca un papagal cuvintele: „vezi, doamne, marxiste“, pe care le-a auzit cine știe de unde, probabil de la lichidatori.

„În Rusia — scrie el —, unde proletariatul muncitoresc este încă puțin numeros și slab, unde, chiar potrivit celor spuse în «Capitalul» lui Marx, pe cea mai apropiată treaptă a dezvoltării istorice dominația va trece din mâinile nobilimii funciare în cele ale burgheziei orășenești, a ataca burghezia, a o desconsidera, a împiedica încercările ei de a lupta împotriva actualei orînduiri de stat și a actualului regim înseamnă a frîna progresul firesc“ („Gorodskoe Delo“ nr. 20 din 1913, p. 1341—1342).

Curat, curat „potrivit celor spuse de Marx“ !

Dar, stimabile proprietar progresist și chiar democrat-constituționalist, marxiștii *niciodată* nu au împiedicat și nu vor împiedica „încercările burgheziei de a lupta împotriva actualei orînduiri de stat“. Niciodată nu veți putea arăta fie și numai un singur caz de „luptă“ în care „proletariatul slab“ să nu fi participat cu și mai multă energie. Marxiștii și muncitorii *nu au desconsiderat nici un singur* caz de „luptă“ a burgheziei împotriva iobăgiștilor.

Dar nu vă amintiți dv., care-l citați pe Marx, de acele exemple din istorie care, începînd din 1848, devin tot mai frecvente, cînd burghezia *a trădat* lupta împotriva iobăgiștilor și a trecut *de partea* lor ?

Și în istoria Rusiei aceste cazuri sînt extrem de numeroase, îndeosebi în 1904, sau, într-o măsură mai mare, în toamna anului 1905, într-o măsură și mai mare în iarna aceluși an, apoi în primăvara anului 1906 etc. etc.

Nu vă dați seama, d-le proprietar care-l citați pe Marx, că este în interesul *luptei* împotriva iobăgiștilor ca *acei* burghezi care vorbesc despre luptă, iar în realitate o trădează să fie demascați, atacați, discreditați ?

NOTE CRITICE
ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ ⁵⁰

Scris în octombrie-decembrie 1913

*Publicat în noiembrie-decembrie
1913 în revista „Prosvetzenie”
nr. 10, 11 și 12
Semnat : V. Ilin*

*Se tipărește după textul
apărut în revistă*

Este evident că, în momentul de față, problema națională ocupă un loc de frunte printre problemele vieții publice din Rusia. Și naționalismul agresiv al reacțiunii, și trecerea liberalismului burghez, contrarevoluționar pe pozițiile naționalismului (îndeosebi ale celui velicorus, iar apoi pe cele ale naționalismului polonez, evreiesc, ucrainean etc.) și, în sfârșit, intensificarea oscilărilor naționaliste în rîndurile diferitelor social-democrații „naționale“ (adică nevelicoruse), care a mers pînă la încălcarea programului partidului, — toate acestea ne obligă în chip imperios să acordăm problemei naționale mai multă atenție decît pînă acum.

Articolul de față urmărește un scop bine determinat : de a analiza în conexiunea lor tocmai aceste oscilări programatice ale marxiștilor și ale cvasimarxiștilor cu privire la problema națională. În nr. 29 al ziarului „Severnaia Pravda“ (din 5 septembrie 1913, articolul „Atitudinea liberalilor și democrațiilor în problema limbii“) * am avut prilejul să vorbesc despre oportunismul manifestat de liberali în problema națională ; acest articol al meu a constituit obiectul criticii vehemente făcute de d-l F. Libman într-un articol publicat în ziarul evreiesc oportunist „Țait“⁵¹. Pe de altă parte, programul marxiștilor ruși în problema națională este criticat de oportunistul ucrainean d-l Lev Iurkevici („Dzvin“⁵² nr. 7—8 din 1913). Acești doi publiciști au atins un număr atît de

* Vezi V. I. Lenin. Opere, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 453—456. — Nota red.

mare de probleme, încît pentru a le răspunde va trebui să abordăm cele mai variate aspecte ale acestei teme. Și, după părerea mea, lucrul cel mai nimerit va fi să începem prin a reproduce articolul din „Severnaia Pravda“.

1. ATITUDINEA LIBERALILOR ȘI DEMOCRAȚILOR ÎN PROBLEMA LIMBII

Ziarele au relevat în repetate rînduri darea de seamă a rezidentului din Caucaz, care se caracterizează nu prin ultrareacționarism, ci printr-un „liberalism“ timid. Rezidentul se pronunță, printre altele, împotriva rusificării artificiale, adică împotriva rusificării naționalităților neruse. În Caucaz, reprezentanții naționalităților neruse tind *ei singuri* să-i învețe pe copii limba rusă, de pildă în școlile parohiale ale armenilor, în care predarea limbii ruse nu este obligatorie.

Subliniind acest lucru, unul dintre cele mai răspîndite ziare liberale din Rusia, „Russkoe Slovo“⁵³ (nr. 198), ajunge la concluzia justă că în Rusia atitudinea ostilă față de limba rusă „se datorește exclusiv“ impunerii pe cale „artificială“ (ar trebui să se spună : silită) a limbii ruse.

„Soarta limbii ruse nu trebuie să ne îngrijoreze. Ea singură își va cuceri recunoașterea generală în Rusia“, scrie ziarul. Și acest lucru este just, căci necesitățile schimbului economic vor sili întotdeauna naționalitățile care trăiesc în același stat (atîta timp cît vor voi să trăiască împreună) să învețe limba majorității. Cu cît regimul din Rusia va fi mai democratic, cu atît capitalismul se va dezvolta mai puternic, mai repede și pe scară mai largă și cu atît nevoile schimbului vor determina mai stăruitor diferitele naționalități să învețe limba cea mai potrivită pentru relațiile comerciale comune.

Dar ziarul liberal se grăbește să se contrazică și să-și dovedească inconsecvența lui liberală.

„Nu credem — scrie ziarul — ca cineva, fie el chiar un adversar al rusificării, să poată contesta că într-un stat atît de uriaș cum este Rusia trebuie să existe o singură limbă oficială și că această limbă... poate fi numai limba rusă“.

Ce logică sucită! Mica Elveție nu pierde, ci câștigă de pe urma faptului că nu are o *singură* limbă oficială, ci trei limbi: germana, franceza și italiana. În Elveția, 70% din totalul populației sînt germani (în Rusia, 43% sînt velicoruși), 22% — francezi (în Rusia, 17% ucraineni), 7% — italieni (în Rusia, 6% polonezi și 4,5% bieloruci). Dacă italienii din Elveția adeseori vorbesc în parlamentul comun limba franceză, ei nu fac acest lucru sub presiunea vreunei legi polițienești drastice (o astfel de lege nu există în Elveția), ci pur și simplu pentru că cetățenii civilizați ai unui stat democrat preferă ei înșiși să vorbească o limbă pe care o înțelege majoritatea. Limba franceză nu inspiră italienilor nici un resentiment, fiindcă este limba unei națiuni libere și civilizate, și nu o limbă care le-a fost impusă prin măsuri respingătoare, polițienești.

De ce atunci „uriașă“ Rusie, mult mai pestriță și extrem de înapoiată, trebuie să-și frîneze dezvoltarea menținînd un privilegiu oarecare pentru una dintre limbi? N-ar trebui oare să fie tocmai invers, domnilor liberali? N-ar trebui oare ca Rusia, dacă vrea să ajungă la nivelul Europei, să lichideze cît mai repede, cît mai deplin și cît mai hotărît toate privilegiile, de orice natură ar fi ele?

Dacă vor dispărea privilegiile de tot felul, dacă una dintre limbi nu va mai fi impusă, toții slavii se vor deprinde repede și cu ușurință să se înțeleagă unul pe altul și nu-i va mai speria ideea „înspăimîntătoare“ că în parlamentul comun se vor auzi discursuri rostite în limbi diferite. Iar nevoile schimbului economic vor determina acea limbă a țării respective a cărei cunoaștere este mai *avantajoasă* pentru majoritatea populației în interesul legăturilor comerciale. Și această determinare va fi cu atît mai fermă, cu cît va fi acceptată de bunăvoie de populația diferitelor națiuni și se va face cu atît mai rapid și mai larg, cu cît democratismul va fi mai consecvent, cu cît, în virtutea acestui lucru, dezvoltarea capitalismului va fi mai rapidă.

Și în problema limbii, ca și în toate problemele politice, liberalii se manifestă ca niște negustori cu două fețe, care întind o mînă (pe față) democrației, iar cealaltă (pe la spate) moșierilor iobăgiști și polițiștilor. Sîntem împotriva

privilegiilor, strigă liberalul, dar, pe la spate, el se târguie cu moșierii iobăgiști pentru a obține cînd un privilegiu, cînd altul.

Așa arată *orice* naționalism burghezo-liberal, nu numai cel velicorus (acesta este cel mai rău dintre toate, datorită caracterului său violent și înrudirii lui cu d-nii Purișkevici), dar și cel polonez, evreiesc, ucrainean, gruzin și oricare altul. Sub lozinca „culturii naționale“, burghezia *tuturor* națiunilor, atît în Austria cît și în Rusia, duce *în realitate* o politică de dezbinare a muncitorilor, de slăbire a democrației, de tranzacții negustorești cu moșierii iobăgiști în jurul vînzării drepturilor poporului și a libertății poporului.

Lozinca democrației muncitorești nu este „cultura națională“, ci cultura internațională a democratismului și a mișcării muncitorești mondiale. Burghezia n-are decît să caute să înșele poporul prin tot felul de programe naționale „pozitive“. Muncitorul conștient îi va răspunde: există o singură cale de rezolvare a problemei naționale (în măsura în care, în general, este posibilă rezolvarea acestei probleme în lumea capitalistă, în lumea profitului, a fricțiunilor și a exploatării), și această cale este democratismul consecvent.

Dovadă: În Europa apuseană — Elveția, țară cu o veche cultură, și în Europa răsăriteană — Finlanda, țară cu o cultură tînără.

Programul național al democrației muncitorești este: absolut nici un fel de privilegii pentru nici o națiune, pentru nici o limbă; rezolvarea problemei autodeterminării politice a națiunilor, adică a despărțirii lor de stat, într-un mod cu desăvîrșire liber, pe cale democratică; promulgarea unei legi valabile pentru întregul stat, în virtutea căreia orice măsură (luată de zemstve, de administrația orășenească, comunală etc. etc.) care acordă privilegii vreuneia dintre națiuni, care încalcă principiul egalității în drepturi a națiunilor sau drepturile minorității naționale să fie declarată ilegală și nevalabilă, oricare cetățean al statului avînd dreptul să ceară anularea unei asemenea măsuri ca anticonstituțională, precum și sancțiuni penale

pentru cei care ar încerca să aplice o asemenea măsură.

Dezbinării naționale dintre diferitele partide burgheze în problema limbii etc., democrația muncitorească îi opune, ca o contracarare a oricărui naționalism burghez, următoarea revendicare: unitatea necondiționată și contopirea deplină a muncitorilor aparținând *tuturor* naționalităților în *toate* organizațiile muncitorești, sindicale, cooperatiste, de consum, culturale și de orice altă natură. Numai printr-o astfel de unitate și contopire poate fi apărată democrația, pot fi apărate interesele muncitorilor împotriva capitalului — care a și devenit și devine tot mai mult internațional, — pot fi apărate interesele dezvoltării omenirii spre o nouă orînduire, fără privilegii și fără exploatare.

2. „CULTURA NAȚIONALĂ“

După cum constată cititorul, pe baza unui exemplu, și anume problema limbii oficiale, articolul din „Severnaia Pravda“ demonstrează inconsecvența și oportunismul burgheziei liberale, care în problema națională își dă mîna cu moșierii iobăgiști și cu polițiștii. Oricine își dă seama că burghezia liberală are aceeași atitudine trădătoare, fățarnică și obtuză (chiar din punctul de vedere al intereselor liberalismului) nu numai în problema limbii oficiale, ci într-un șir întreg de alte probleme din aceeași categorie.

Ce concluzie se impune? Concluzia este că *orice* naționalism burghezo-liberal pervertește la maximum pe muncitori, aducînd un foarte mare prejudiciu cauzei libertății și cauzei luptei de clasă a proletariatului. Acest lucru este cu atît mai primejdios, cu cît tendințele burgheze (și burghezo-iobăgiste) *sînt camuflate* sub lozinca „culturii naționale“. În numele culturii naționale — velicoruse, poloneze, evreiești, ucrainene etc. —, huliganii și cercurile clericale, și după ei și burghezii *tuturor* națiunilor, își aranjează toate afacerile lor reacționare și murdare.

Așa se prezintă realitatea vieții naționale contemporane, dacă o privim din punct de vedere marxist, adică prin prisma luptei de clasă, dacă confruntăm lozincile cu înte-

rezele și cu politica claselor sociale, și nu cu „principiile generale”, cu declamațiile și vorbele goale.

Lozinca culturii naționale constituie o înșelătorie burgheză (și de multe ori clericală-huliganică). Lozinca noastră este cultura internațională a democratismului și a mișcării muncitorești din lumea întreagă.

Dar iată că se aruncă în luptă bundistul Libman, nimeni-cind-mă cu următoarea tiradă ucigătoare :

„Oricine este cât de cât inițiat în problema națională știe că cultura internațională nu este o cultură anațională* (o cultură fără formă națională); o cultură anațională, care nu trebuie să fie nici rusă, nici evreiască, nici poloneză, ci doar cultură pură, este o absurditate; tocmai de aceea clasa muncitoare își poate însuși ideile internaționale numai atunci când sînt adaptate la limba în care vorbește muncitorul și la condițiile naționale concrete în care trăiește el; muncitorului nu trebuie să-i fie indiferente starea și dezvoltarea culturii sale naționale, fiindcă prin ea și numai prin ea obține posibilitatea de a participa la «cultura internațională a democratismului și a mișcării muncitorești din lumea întreagă». Acest lucru îl știe de mult toată lumea, dar V. I. nu vrea să audă de toate acestea...”

Căutați să aprofundați această judecată tipic bundistă, care, vedeți dv., este menită să dărîme teza marxistă prezentată de mine. Cu un aer de extremă încredere în sine, ca un om „competent în problema națională”, domnul bundist ne prezintă concepții burgheze curențe ca pe niște adevăruri „de mult cunoscute”.

Da, cultura internațională nu este anațională, stimabile bundist. Nimeni n-a afirmat acest lucru. Nimeni n-a proclamat o cultură „pură”, nici poloneză, nici evreiască, nici rusă etc., așa că înșiruirea d-tale de vorbe goale nu este decît o încercare de a abate atenția cititorului și de a estompa fondul problemei prin vorbe răsunătoare.

În *fiecare* cultură națională se găsesc *elemente*, fie și nedezvoltate, de cultură democratică și socialistă, fiindcă în *fiecare* națiune există mase de oameni care muncesc și sînt exploatați, ale căror condiții de viață creează în mod inevitabil ideologia democratică și socialistă. Dar în *fiecare* națiune există și o cultură burgheză (iar în majoritatea

* Inter — între; a — ne; internațională — între popoare, între națiuni; anațională — nenațională, fără națiune, fără popor.

cazurilor chiar o cultură ultrareacționară și clericală), și trebuie să remarcăm că aceasta nu se găsește numai sub formă de „elemente“, ci sub formă de cultură *dominantă*. De aceea „cultura națională“ în general *este* cultura moșierilor, a popilor, a burgheziei. Bundistul a lăsat în umbră acest adevăr fundamental, elementar pentru oricare marxist, „dând drumul“ la o înșiruire de cuvinte, adică, de fapt, în loc să dezvăluie cititorului prăpastia dintre clase și s-o explice, el a estompat-o. *În fapt*, bundistul a procedat ca un burghez, care are tot interesul să se răspîndească credința într-o cultură națională în afara claselor sociale.

Formulînd lozinca „culturii internaționale a democratismului și a mișcării muncitorești din lumea întreagă“, noi luăm *din fiecare* cultură națională *numai* elementele ei democratice și elementele ei socialiste, le luăm *numai* și *absolut* în opoziție cu cultura burgheză, cu naționalismul burghez al *fiecărei* națiuni. Nici un democrat și cu atît mai mult nici un marxist nu neagă egalitatea în drepturi a limbilor sau necesitatea de a polemiza în limba maternă cu „propria“ ta burghezie, de a propaga ideile anticlericale sau antiburgheze în rîndurile „propriei“ tale țărâni și mici burghezii; despre aceasta nici nu mai e nevoie să vorbim. Servindu-se de aceste adevăruri incontestabile, bundistul camuflează ceea ce este litigios, adică tocmai ceea ce constituie într-adevăr miezul problemei.

Problema care se pune este de a ști dacă e admisibil pentru marxiști să formuleze direct sau indirect lozinca culturii naționale, sau dacă trebuie să ducă neapărat *împotriva* ei o propagandă în toate limbile, pentru lozinca *internaționalismului* muncitorilor, „adaptîndu-se“ la toate particularitățile locale și naționale.

Semnificația lozincii „culturii naționale“ nu este determinată de promisiunea sau de buna intenție a unui intelectual oarecare de „a interpreta“ această lozincă „în sensul de a promova cu ajutorul ei o cultură internațională“. Ar fi o dovadă de subiectivism copilăresc dacă am privi astfel lucrurile. Semnificația lozincii culturii naționale este determinată de raporturile obiective dintre toate clasele sociale ale unei anumite țări și ale tuturor țărilor din întreaga lume. Cultura națională a burgheziei este *un fapt*

(dar, repet, pretutindeni burghezia încheie tranzacții cu moșierii și cu popii). Naționalismul burghez agresiv, care abrutizează, înșală și dezbină pe muncitori pentru a-i face să ajungă la cheremul burgheziei — acesta este principalul fapt al contemporaneității.

Cel care vrea să se pună în slujba proletariatului trebuie să contribuie la unirea muncitorilor tuturor națiunilor, luptînd neîncetat împotriva naționalismului burghez, atît cel „*propriu*” cît și cel străin. Locul celui care ia apărarea lozincii culturii naționale e în rîndurile mic-burghezilor naționaliști, și nu în rîndurile marxiștilor.

Să luăm un exemplu concret. Poate un marxist velicorus să accepte lozinca culturii naționale velicoruse? Nu. Un asemenea om trebuie situat printre naționaliști, și nu printre marxiști. Sarcina noastră este să luptăm împotriva culturii naționale dominante, ultrareacționare și burgheze, a velicorușilor dezvoltînd într-un spirit exclusiv internaționalist și în cea mai strînsă unire cu muncitorii altor țări germeii de cultură care există în istoria mișcării noastre democratice și muncitorești. Să lupti împotriva propriilor tăi moșieri și burghezi velicoruși, împotriva „culturii” lor, în numele internaționalismului, să lupti „adaptîndu-te” la particularitățile unor oameni de teapa lui Purișkevici și Struve — aceasta este sarcina ta, și nu să propovăduiești, nu să admiți lozinca culturii naționale.

Acest lucru se referă și la cea mai oropsită și mai prigonită națiune, națiunea evreiască. Cultura națională evreiască este lozinca rabinilor și burghezilor, este lozinca dușmanilor noștri. Dar în cultura evreiască și în întreaga istorie a evreimii mai există și alte elemente. Din 10 500 000 de evrei cîți sînt în întreaga lume, ceva mai mult de jumătate trăiesc în Galiția și în Rusia, țări înapoiate, semibarbare, care *prin violență* îi țin pe evrei într-un fel de izolare de castă. Cealaltă jumătate a evreilor trăiește în țări civilizate, și acolo nu există izolarea de castă a evreilor. Acolo s-au manifestat limpede importante trăsături cu caracter progresist universal ale culturii evreiești: internaționalismul ei, simpatia față de mișcările progresiste ale epocii (pretutindeni, procentul

evreilor în mișcările democratice și proletare este superior procentului de evrei din totalul populației).

Cel care, direct sau indirect, formulează lozinca „culturii naționale” evreiești (oricât de bune i-ar fi intențiile) este dușmanul proletariatului, adept al spiritului *învechit* și *de castă* care domnește în sînul evreimii, un acolit al rabinilor și al burgheziei. Dimpotrivă, evreii marxiști, care se contopesc în organizațiile marxiste internaționale cu muncitorii ruși, lituanieni, ucraineni și alții, aducîndu-și aportul (și în limba rusă, și în limba evreiască) la crearea culturii internaționale a mișcării muncitorești, acești evrei continuă, în ciuda separatismului Bundului, cele mai bune tradiții ale evreimii, luptînd împotriva lozincii „culturii naționale”.

Naționalismul burghez și internaționalismul proletar sînt două lozinci opuse, de neîmpăcat, care corespund celor două mari tabere de clasă ale întregii lumi capitaliste și care exprimă *două* politici (mai mult: două concepții despre lume) în problema națională. Susținînd lozinca culturii naționale, creînd pe baza ei un întreg plan și un întreg program practic, așa-numit al „autonomiei cultural-naționale”, bundiștii apar *de fapt* ca promotori ai naționalismului burghez în mediul muncitoresc.

3. GOGORIȚA NAȚIONALISTĂ A „ASIMILĂRII”

Problema asimilării, adică a pierderii particularităților naționale, a trecerii în rîndurile unei alte națiuni, ne dă posibilitatea de a ne face o imagine concretă a consecințelor oscilărilor naționaliste ale bundiștilor și ale tovarășilor lor de idei.

D-l Libman, redînd exact și repetînd obișnuitele argumente, mai bine zis procedee bundiste, a caracterizat cerința unității și contopirii muncitorilor de toate naționalitățile dintr-un anumit stat în organizații muncitorești unice (vezi mai sus sfîrșitul articolului din „Severnaia Pravda”) drept „*vechea poveste a asimilării*”.

„Prin urmare — spune d-l F. Libman în legătură cu concluzia articolului din „Severnaia Pravda” —, la între-

barea : care este naționalitatea dv. ?, muncitorul trebuie să răspundă : sînt social-democrat“.

Bundistul nostru se socoate foarte spiritual. În realitate însă, prin *asemenea* spirite și prin vociferările lui despre „asimilare“, *îndreptate împotriva* unei lozinci consecvent democratice și *marxiste*, el nu face decît să se demaște în mod definitiv.

Capitalismul în dezvoltare cunoaște două tendințe istorice în problema națională. Prima : trezirea vieții naționale și a mișcărilor naționale, lupta împotriva oricărei asuprii naționale, crearea statelor naționale. A doua : dezvoltarea și strîngerea legăturilor de tot felul între națiuni, zdrobirea îngrădirilor naționale, crearea unității internaționale a capitalului, a vieții economice în genere, a politicii, a științei etc.

Ambele tendințe constituie o lege universală a capitalismului. Prima precumpănește la începutul dezvoltării lui, a doua caracterizează capitalismul ajuns la maturitate și pășind spre transformarea sa în societate socialistă. Programul național al marxiștilor ține seama de amîndouă aceste tendințe, susținînd, în primul rînd, că națiunile și limbile sînt egale în drepturi, că nici un *privilegiu* în această privință nu este admisibil (precum și dreptul națiunilor la autodeterminare, despre care mai jos vom vorbi în mod special) și, în al doilea rînd, principiul internaționalismului și al luptei neîmpăcate împotriva contaminării proletarietului cu naționalismul burghez, fie el chiar și cel mai rafinat.

Se pune întrebarea : ce vrea să spună bundistul nostru cînd înalță strigăte la cer împotriva „asimilării“ ? El *nu a putut vorbi* aici despre violențele exercitate împotriva națiunilor, despre *privilegiile* uneia dintre națiuni, întrucît aici, în genere, nu se potrivește cuvîntul „asimilare“ ; întrucît toți marxiștii, și fiecare în parte și ca un tot unic oficial, au condamnat categoric și fără echivoc chiar și cea mai mică violență, asuprire sau inegalitate națională ; întrucît, în sfîrșit, în articolul din „Severnaia Pravda“ asupra căruia s-a năpustit bundistul, această idee marxistă generală este exprimată într-un mod cît se poate de hotărît.

Nu. Aici nu merge cu tertipurii. D-l Libman condamnă „asimilarea“, neînțelegînd prin acest cuvînt *nici* violențele, *nici* inegalitatea în drepturi, *nici* privilegiile. Mai rămîne oare ceva real în noțiunea de asimilare după ce eliminăm orice violențe și orice inegalitate în drepturi?

Hotărît că da. Rămîne tendința istorică universală a capitalismului de a zdrobi îngrădirile naționale, de a șterge deosebiriile naționale, de a *asimila* națiunile, tendință care din deceniu în deceniu se manifestă tot mai hotărît, care constituie unul dintre cei mai puternici factori în transformarea capitalismului în socialism.

Acela care nu recunoaște și nu apără egalitatea în drepturi a națiunilor și a limbilor, care nu luptă împotriva oricărei asupririi naționale, sau împotriva inegalității în drepturi, acela nu este marxist și nici măcar democrat. Aceasta este în afară de orice îndoială. Dar tot în afară de orice îndoială este și faptul că așa-zisul marxist care înjură cît îl ține gura pe un marxist aparținînd unei alte națiuni pentru tendința de „asimilare“ nu este în realitate decît un simplu *naționalist mic-burghez*. Din această categorie nu prea respectabilă de oameni fac parte toți bundiștii și (după cum vom vedea îndată) social-naționaliștii ucraineni de felul d-lor L. Iurkevici, Donțov & Co.

Ca să demonstrăm în mod concret cît de reacționare sînt concepțiile acestor naționaliști mic-burghezi, vom prezenta trei categorii de date.

Cei care vociferează cel mai tare împotriva tendinței de „asimilare“ a marxiștilor ortodocși ruși sînt naționaliștii evrei din Rusia, în general, și bundiștii, în special. Or, după cum se poate vedea din datele prezentate mai sus, din cei 10 500 000 de evrei, cîți există în întreaga lume, *aproximativ jumătate* trăiesc în țări *civilizate*, în condițiile *celei mai largi* „asimilări“, și numai evreii din Rusia și Galiția, nenorociți, înapoiți, lipsiți de drepturi și oprimați de-alde Purișkevici (ruși și polonezi), trăiesc în condițiile *celei mai reduse* „asimilări“, în condițiile *celei mai mari izolări*, mergînd pînă la „zona de domiciliere“*, „*numerus clausus*“ și alte delicii purișkeviciste.

* Teritoriul în afara căruia evreii nu aveau dreptul să locuiască. — *Nota trad.*

Evreii din țările civilizate nu constituie o națiune, ei s-au asimilat cel mai mult, spun K. Kautsky și O. Bauer. Evreii din Galiția și din Rusia nu constituie, din păcate, o națiune (și *nu* din vina lor, ci din vina Purișkevicilor), ei nu formează aici decît o *castă*. Aceasta este părerea indiscutabilă a unor oameni care cunosc fără doar și poate istoria poporului evreu și care țin seama de faptele amintite mai sus.

Dar ce arată aceste fapte? Arată că împotriva „asimilării” pot vocifera numai evreii mic-burghezi reacționari, care ar voi să întoarcă înapoi roata istoriei, s-o facă să meargă nu de la rînduielele din Rusia și Galiția înspre rînduielele Parisului și New Yorkului, ci invers.

Cei mai de seamă oameni din rîndurile evreimii, care au dat omenirii conducători de frunte ai democrației și socialismului în istoria mondială, n-au vociferat niciodată împotriva asimilării. Împotriva asimilării vociferează numai venerabilii contemplatori ai „posteriorului” evreimii.

Despre proporțiile generale ale procesului de asimilare a națiunilor în condițiile actuale ale capitalismului înaintat ne putem face o idee aproximativă, de pildă, din datele asupra emigrării în Statele Unite ale Americii de Nord. În decurs de 10 ani, între anii 1891 și 1900, din Europa au emigrat 3 700 000 de oameni, iar în 9 ani, între anii 1901 și 1909, 7 200 000 de oameni. Potrivit recensămîntului din 1900, în Statele Unite se aflau peste 10 000 000 de străini. Statul New York — în care se aflau, potrivit aceluiași recensămînt, peste 78 000 de austrieci, 136 000 de englezi, 20 000 de francezi, 480 000 de germani, 37 000 de unguri, 425 000 de irlandezi, 182 000 de italieni, 70 000 de polonezi, 166 000 de originari din Rusia (în cea mai mare parte evrei), 43 000 de suedezi etc. — poate fi asemănat cu o moară în care sînt măcinate deosebiriile naționale. Și ceea ce se petrece la New York pe scară mare, internațională, se petrece și în *fiecare* mare oraș și așezare industrială.

Cel care nu s-a împotmolit în prejudecăți naționaliste nu poate să nu vadă în acest proces al asimilării națiunilor de către capitalism unul dintre cele mai de seamă progrese istorice, nimicirea prejudecăților îngust-naționale din

diferite regiuni îndepărtate și primitive, mai ales în țări înapoiate de felul Rusiei.

Să ne gândim, de pildă, la Rusia și la atitudinea velicorușilor față de ucraineni. Desigur că orice democrat, ca să nu mai vorbim de marxiști, va lupta cu hotărâre împotriva nemaipomenitei înjosiri a ucrainenilor și va cere deplină egalitate în drepturi pentru ei. Dar ar fi o adevărată trădare a socialismului și o politică prostească *chiar* din punctul de vedere al „sarcinilor naționale” burgheze ale ucrainenilor dacă *ar fi slăbită* legătura și unirea dintre proletariatul ucrainean și cel velicorus, unire care există astăzi în cadrul aceluiași stat.

D-l Lev Iurkevici, care se consideră și el „marxist” (bietul Marx), ne dă o pildă de asemenea politică prostească. În 1906 — scrie d-l Iurkevici —, Sokolovski (Baskok) și Lukașevici (Tuceapski) afirmau că proletariatul ucrainean s-a rusificat pe deplin și că nu are nevoie de o organizație separată. Fără să încerce să ilustreze măcar cu un singur fapt *fondul problemei*, d-l Iurkevici se năpustește — pentru motivul arătat — asupra celor doi, vociferând isteric, absolut în spiritul celui mai josnic, mai obtuz și mai reacționar naționalism, că acest fapt, vedeți dv., ar însemna „pasivitate națională”, „renegare națională”, că acești oameni i-au „dezbinat (!!)

pe marxiștii ucraineni” etc. În prezent — ne încredințează d-l Iurkevici —, deși asistăm la o „creștere a conștiinței naționale a muncitorilor ucraineni”, numai o *minoritate* a muncitorilor au „conștiință națională”, majoritatea „aflându-se încă sub influența culturii ruse”. Și sarcina noastră — exclamă mic-burghezul naționalist — „nu este de a păși în urma maselor, ci de a le antrena după noi, a le lămuri sarcinile naționale (cauza națională)” („Dzvin”, p. 89).

De la un cap la altul, acest raționament al d-lui Iurkevici este un raționament burghezo-naționalist. Dar nici chiar din punctul de vedere al naționaliștilor burghezi, dintre care unii vor deplină egalitate în drepturi și autonomia Ucrainei, iar alții formarea unui stat independent ucrainean, această părere nu rezistă criticii. Adversarii tendințelor de eliberare ale ucrainenilor sînt clasa moșierilor velicoruși și polonezi, apoi burghezia acelorași două

națiuni. Care este forța socială în stare să dea o ripostă acestor clase? Primul deceniu al secolului al XX-lea a dat răspunsul concret: această forță este reprezentată în mod exclusiv de clasa muncitoare, care antrenează după ea țărănimea democratică. Tinzînd să dezbine și, în felul acesta, să slăbească forța cu adevărat democratică, a cărei victorie ar face ca violența națională să devină cu neputință, d-l Iurkevici trădează nu numai interesele democrației în general, ci și interesele patriei sale, ale Ucrainei. Printr-o acțiune unită a proletarilor velicoruși și ucraineni, o Ucraină liberă este *posibilă*; fără această unitate nici vorbă nu poate fi de așa ceva.

Dar marxiștii nu se limitează la punctul de vedere burghezo-național. De cîteva decenii s-a concretizat pe deplin procesul dezvoltării economice mai rapide a Sudului, adică a Ucrainei, proces care atrage din Velicorusia zeci și sute de mii de țărani și muncitori, încadrîndu-i în economia capitalistă, în mine, în orașe. „Asimilarea“ — în aceste limite — a proletariatului velicorus și ucrainean este neîndoielnică. Și acest fapt are, fără îndoială, un caracter progresist. Capitalismul înlocuiește pe mujicul velicorus sau ucrainean, abrutizat, înapoiat, legat de pămînt, sălbatic ca un urs, cu proletarul, liber să se deplaseze dintr-un loc într-altul, ale cărui condiții de viață sfîrșimă îngustimea specific națională, atît velicorusă cît și ucraineană. Să presupunem că între Velicorusia și Ucraina se va stabili cu timpul o graniță de stat; și în acest caz caracterul progresist sub raport istoric al „asimilării“ muncitorilor velicoruși și ucraineni va fi neîndoielnic, așa cum și măcinarea națiunilor din America are un caracter progresist. Cu cît Ucraina și Velicorusia vor deveni mai libere, cu atît *mai amplă și mai rapidă* va fi dezvoltarea capitalismului, care va atrage cu o și mai mare forță pe muncitorii aparținînd *tuturor* națiunilor, din toate regiunile statului și din toate statele vecine (dacă Rusia ar fi stat vecin cu Ucraina), masa muncitorească la orașe, în mine și în fabrici.

D-l Lev Iurkevici se comportă ca un adevărat burghez, ba, chiar mai mult, ca un burghez miop, mărginit, redus, adică ca un filistin, atunci cînd lasă deoparte interesele

comuniunii, contopirii, asimilării *proletariatului* celor două națiuni de dragul succesului de moment al cauzei naționale ucrainene. Întâi cauza națională și apoi cea proletară — afirmă naționaliștii burghezi și d-nii Iurkevici, Donțov și, repetînd spusese lor, alți asemenea pseudomarxiști. Înainte de toate cauza proletară — spunem noi —, fiindcă ea nu asigură numai interesele permanente, vitale ale muncii și ale omenirii, ci și interesele democrației, or, fără democrație nu poate fi concepută nici o Ucraină autonomă și nici independentă.

În sfîrșit, în raționamentul neobișnuit de bogat în perle naționaliste al d-lui Iurkevici trebuie să mai relevăm următoarele : minoritatea muncitorilor ucraineni este conștientă din punct de vedere național, spune el, „majoritatea se află încă sub influența culturii ruse“ (bilșisti perebuvaе șce pid vplivom rosiiskoi culturii).

A opune — atunci cînd e vorba despre proletariat — cultura ucraineană, luată ca un tot, culturii velicoruse, luată de asemenea ca un tot, înseamnă a comite cea mai nerușinată trădare a intereselor proletariatului în favoarea naționalismului burghez.

În cadrul fiecărei națiuni contemporane există două națiuni, spunem noi tuturor social-naționaliștilor. Există două culturi naționale în cadrul fiecărei culturi naționale. Există cultura velicorusă a Purișkevicilor, Gucikovilor și Struvilor, dar există și cultura velicorusă caracterizată prin numele lui Cernîșevski și al lui Plehanov. Două culturi există și la ucraineni, ca, de altfel, și în Germania, Franța, Anglia, la evrei etc. Dacă majoritatea muncitorilor ucraineni se află sub influența culturii velicoruse, sîntem siguri că, pe lîngă ideile culturii velicoruse a popilor și burgheziei, asupra lor acționează și ideile democrației și social-democrației velicoruse. Ducînd lupta împotriva primului gen de „cultură“, *marxistul* ucrainean va și întotdeauna să distingă cel de-al doilea gen de cultură și va spune muncitorilor săi : „trebuie neapărat să vă străduiți din răspuțeri să găsiți, să folosiți și să întăriți orice posibilitate de contact cu muncitorul velicorus conștient, cu literatura lui, cu sfera lui de idei ; acest lucru este impus

de interesele fundamentale ale mișcării muncitorești, *atît* ucrainene *cît și* velicoruse“.

Dacă un marxist ucrainean se va lăsa *pînă într-atît* antrenat de ura, *pe deplin legitimă și firească*, împotriva asupritorilor velicoruși, încît va trece fie numai o părțică din această ură, fie numai un sentiment de înstrăinare asupra culturii proletare și asupra cauzei proletare a muncitorilor velicoruși, prin aceasta marxistul va aluneca în mlaștina naționalismului burghez. Tot astfel, marxistul velicorus va aluneca în mlaștina naționalismului, și nu numai a celui burghez, dar și a naționalismului ultra-reacționar, dacă va da măcar o clipă uitării revendicarea deplinei egalități în drepturi a ucrainenilor sau *dreptul* lor de a forma un stat independent.

Atîta vreme cît fac parte din același stat, muncitorii velicoruși și ucrainenii trebuie să apere împreună, în cea mai strînsă unire organizatorică, care să meargă pînă la contopire, cultura comună sau internațională a mișcării proletare, dînd dovadă de cea mai deplină toleranță în problema limbii în care se face propaganda și ținînd seama în desfășurarea acestei propagande de *particularitățile* pur locale sau pur naționale. Iată care este cerința necondiționată a marxismului. Orice propagandă care tinde să separe pe muncitorii unei națiuni de muncitorii alteia, orice atacuri împotriva tendinței de „asimilare“ marxistă, orice acțiune de contrapunere a unei culturi naționale luată ca un tot unei alte culturi naționale luată, chipurile, și ea ca un tot etc. în problemele privitoare la proletariat înseamnă naționalism *burghez*, împotriva căruia este obligatoriu să se dea o luptă necruțătoare.

4. „AUTONOMIA CULTURAL-NAȚIONALĂ“

Problema lozincii „culturii naționale“ are pentru marxiști o însemnătate uriașă nu numai pentru că determină conținutul ideologic al întregii noastre propagande și agitații în problema națională spre deosebire de propaganda burgheză, dar și pentru că întregul program al faimoasei autonomii cultural-naționale este întemeiat pe această lozincă.

Păcatul fundamental, principal al acestui program constă în aceea că el caută să introducă în viață naționalismul cel mai rafinat și mai absolut, naționalismul dus pînă la ultima lui expresie. Esența acestui program : fiecare cetățean e încadrat într-o națiune oarecare, fiecare națiune formînd o entitate juridică cu dreptul de a obliga pe membrii ei să plătească impozite, cu parlamente naționale (seimuri), cu „secretari de stat“ (miniștri) naționali.

Această idee aplicată la problema națională seamănă cu ideea lui Proudhon aplicată la capitalism. Nu distrugerea capitalismului și a bazei lui — producția de mărfuri, ci *curățirea* acestei baze de toate excrescențele ei, înlăturarea tuturor abuzurilor etc. ; nu nimicirea schimbului și a valorii de schimb, ci dimpotrivă, „constituirea“ acesteia din urmă, generalizarea ei, prefacerea ei în ceva absolut, „*echitabil*“, fără fluctuații, crize, abuzuri — iată ideea lui Proudhon.

Așa cum este mic-burghez Proudhon, a cărui teorie absolutizează și ridică la rangul de sublim schimbul și producția de mărfuri, tot astfel sînt mic-burgheze și teoria și programul „autonomiei cultural-naționale“, care absolutizează și ridică la rangul de sublim naționalismul burghez, curățindu-l de violențe și nedreptăți etc.

Marxismul este incompatibil cu naționalismul, fie el chiar cel mai „echitabil“, mai „curățel“, mai subtil și mai civilizată. În locul oricărui naționalism, marxismul promovează internaționalismul, contopirea tuturor națiunilor într-o unitate superioară, care crește sub ochii noștri cu fiecare kilometru de cale ferată, cu fiecare trust internațional, cu fiecare uniune muncitorească (internațională prin activitatea ei economică și apoi și prin ideile și tendințele ei).

Din punct de vedere istoric, principiul naționalității este inevitabil în societatea burgheză și, ținînd seama de această societate, marxistul recunoaște întru totul legitatea istorică a mișcărilor naționale. Dar, pentru ca această recunoaștere să nu se transforme într-o apologie a naționalismului, trebuie să se limiteze în modul cel mai strict numai la ceea ce este progresist în aceste mișcări, pentru

ca această recunoaștere să nu ducă la întunecarea conștiinței proletare de către ideologia burgheză.

Trezirea maselor din somnolența feudală, lupta lor împotriva oricărei asuprii naționale, pentru suveranitatea poporului, pentru suveranitatea națiunii reprezintă un fenomen progresist. De aici rezultă datoria *incontestabilă* a oricărui marxist de a susține democratismul cel mai hotărât și cel mai consecvent în legătură cu toate laturile problemei naționale. Această sarcină are mai ales un caracter negativ. Dar mai departe de această sarcină proletariatul nu poate păși pe calea sprijinirii naționalismului, fiindcă mai departe începe activitatea „pozitivă” a *burgheziei*, care tinde la *întărirea* naționalismului.

Datoria incontestabilă a proletariatului ca forță democratică, interesul incontestabil al luptei de clasă proletare, luptă umbrită și frînata de dezbinarea dintre națiuni, este de a scutura orice jug feudal, de a înlătura orice asuprire națională, orice privilegii ale unei națiuni sau ale unei limbi. Dar a susține naționalismul burghez *dincolo* de aceste limite, riguros fixate într-un anumit cadru istoric, înseamnă a trăda proletariatul și a trece de partea burgheziei. Aici există un hotar care adeseori este aproape imperceptibil și social-naționaliștii bundiști și ucraineni uită cu totul de el.

Noi spunem hotărât : da luptei împotriva asuprii naționale. Spunem hotărât : nu luptei *pentru* orice fel de dezvoltare națională, *pentru* „cultura națională” în general.

Dezvoltarea economică a societății capitaliste din lumea întreagă ne oferă exemple de mișcări naționale care nu s-au dezvoltat pînă la capăt, exemple de constituire a unor națiuni mari dintr-un șir întreg de națiuni mici sau în dauna unor națiuni mici, ne oferă exemple de asimilare a națiunilor. Dezvoltarea ideii de naționalitate în general — acesta este principiul naționalismului burghez ; din el rezultă exclusivismul naționalismului burghez, din el rezultă dezbinarea, lipsită de orice perspective, dintre națiuni. Proletariatul însă nu numai că nu se angajează să susțină dezvoltarea națională a fiecărei națiuni, dar, dimpotrivă, pune în gardă masele împotriva unor astfel

de iluzii, susține cea mai deplină libertate a circulației de mărfuri capitaliste, salută orice asimilare a națiunilor, cu excepția celei silite sau a celei bazate pe privilegii.

A fixa naționalismul într-o anumită sferă „just” limitată, „a constitui” naționalismul, a delimita temeinic și trainic națiunile între ele cu ajutorul unei anumite instituții de stat — aceasta este baza ideologică și conținutul principiului autonomiei cultural-naționale. Această idee este de la un cap la altul burgheză și de la un cap la altul falsă. Proletariatul nu poate să sprijine nici un fel de întărire a naționalismului; dimpotrivă, el sprijină tot ce contribuie la ștergerea deosebirilor naționale, la desființarea barierelor naționale, tot ce contribuie la strângerea mereu mai mare a legăturilor dintre naționalități, tot ce duce la contopirea națiunilor. A proceda altfel înseamnă a trece de partea micii burghezii naționaliste reacționare.

Atunci când la Congresul de la Brünn * (1899)⁵⁴ al social-democraților austrieci a fost discutat proiectul autonomiei cultural-naționale, aprecierii lui din punct de vedere teoretic aproape că nu i s-a acordat nici o atenție. Dar este instructiv să relevăm că împotriva acestui program s-au adus două argumente: 1) programul ar duce la întărirea clericalismului; 2) „acest program ar avea drept rezultat permanentizarea șovinismului, introducerea lui pînă și în cea mai mică comunitate, în cel mai mic grup” (pag. 92 din procesul-verbal oficial în limba germană al Congresului de la Brünn. Există o traducere rusă, editată de partidul naționalist evreiesc „P.M.S.E.”⁵⁵).

Nu încapе îndoială că, în prezent, în toate țările lumii „cultura națională” în înțelesul obișnuit al acestui cuvînt, adică școlile etc., se află astăzi sub influența precumpănitoare a clericalilor și șoviniștilor burghezi. Afirmația făcută de bundiști în apărarea autonomiei „cultural-naționale”, în sensul că constituirea națiunilor va face ca lupta de clasă din rîndurile lor să fie *purificată* de orice considerații lăaturalnice, este o sofistică vădită și ridicolă. În orice societate capitalistă are loc o luptă de clasă serioasă, mai ales în domeniul economic și politic.

* — Brno. — Nota trad.

A separa problema școlilor *de acest* domeniu ar fi, în primul rând, o utopie absurdă, deoarece problema școlilor (ca și „cultura națională“ în general) nu se poate separa de viața economică și politică, iar în al doilea rând tocmai viața economică și politică a unei țări capitaliste *impune* la fiecare pas lichidarea îngrădirilor și prejudecăților naționale, absurde și învechite, iar separarea problemei școlilor etc. ar contribui tocmai la conservarea, agravarea, întărirea clericalismului „pur“ și a șovinismului burghez „pur“.

În societățile pe acțiuni, capitaliștii de naționalități diferite stau alături, contopindu-se pe deplin. În fabrică lucrează laolaltă muncitori de naționalități diferite. În orice problemă politică cu adevărat serioasă și adâncă, gruparea se face pe clase, și nu pe națiuni. „Scoaterea din competența statului“ a școlii etc. și trecerea ei în competența națiunilor echivalează tocmai cu o încercare de *a separa* economicul, care contopește națiunile, de cel mai ideologic, ca să spunem așa, domeniu al vieții sociale, în cadrul căruia cultura națională „pură“ sau cultivarea națională a clericalismului și șovinismului este cel mai ușor realizabilă.

Realizarea practică a planului autonomiei „exteritoriale“ (în afara teritoriului, nelegată de teritoriul pe care locuiește o națiune sau alta) sau al autonomiei „cultural-naționale“ ar însemna un singur lucru: *împărțirea învățămîntului pe naționalități*, adică introducerea curiilor naționale în învățămînt. E destul să-ți faci o idee limpede despre esența *reală* a faimosului plan bundist ca să-ți dai seama cât este el de reacționar, chiar și din punctul de vedere al democrației, ca să nu mai vorbim de punctul de vedere al luptei de clasă a proletariatului pentru socialism.

Vom da un singur exemplu și un singur proiect al „naționalizării“ școlii, care ne va lămuri în mod concret în ce constă fondul problemei. În Statele Unite ale Americii de Nord, în toate domeniile vieții se menține pînă în ziua de astăzi împărțirea statelor în state de Nord și în state de Sud; primele — cu puternice tradiții de libertate și de luptă împotriva proprietarilor de sclavi; cele-

lalte — cu puternice tradiții sclavagiste, cu rămășițe de prigonire a negrilor, cu înapoierea lor economică, cu extrema lor înapoiere culturală (44% analfabeți printre negri și 6% printre albi) etc. În statele nordice negrii învață împreună cu albi în aceleași școli. În Sud există pentru negri școli speciale — „naționale“ sau rasiale, numiți-le cum vreți. Se pare că acesta este în realitate unicul exemplu de „naționalizare“ a școlii.

În răsăritul Europei există o țară în care pînă în zilele noastre se poate petrece un asemenea lucru cum este procesul Beilis, în care evreii sînt condamnați de domnii Purișkevici la o situație mai rea decît cea a negrilor. În această țară, nu de mult, guvernul a elaborat un proiect de *școală evreiască națională*. Credem că, din fericire, această utopie reacționară nu se va putea realiza, după cum nu se va realiza nici utopia mic-burghezilor austrieci, care, pierzîndu-și speranța în îmfăptuirea unei democrații consecvente și în încetarea fricțiunilor dintre diferitele naționalități, au născocit *găoace* naționale în domeniul învățămîntului, pentru ca nu cumva națiunile să se ciorovăiască *pentru împărțirea școlilor...*, dar să „se constituie“ în vederea unor *veșnice* ciorovăieli între diferitele „culturi naționale“.

În bună măsură, autonomia cultural-națională a rămas în Austria o născocire a publiciștilor, pe care nici chiar social-democrații austrieci n-au luat-o în serios. În schimb, în Rusia, toate partidele burgheze evreiești și cîteva elemente mic-burgheze și oportuniste din cadrul diferitelor naționalități, ca, de pildă, bundiștii, lichidatorii din Caucaz, conferința partidelor naționale din Rusia de orientare narodnică de stînga, au introdus-o în programele lor. (Notăm, în paranteză, că această conferință a partidelor naționale a avut loc în 1907 și că la votarea rezoluției ei socialiștii-revoluționari ruși și social-patrioții polonezi, P.P.S.⁵⁶, s-au abținut de la vot. A se abține de la vot — acesta este un procedeu care caracterizează cum nu se poate mai bine atitudinea socialiștilor-revoluționari și P.P.S.-iștilor față de o problemă principială extrem de importantă în domeniul programului național !)

În Austria, tocmai Otto Bauer, cel mai de seamă teoretician al „autonomiei cultural-naționale“, a consacrat un capitol special din cartea sa pentru a argumenta că nu se poate cere aplicarea acestui program pentru evrei. În Rusia, tocmai în rîndurile evreimii, toate partidele burgheze — și împreună cu ele și Bundul, care le cîntă în strună — au acceptat acest program *. Ce înseamnă acest lucru? Înseamnă că, pe baza experienței politice obținute în practica altui stat, istoria a dezvăluit absurditatea născocirii lui Bauer, tot așa cum bernsteinienii ruși (Struve, Tugan-Baranovski, Berdeaev & Co.), prin evoluția lor rapidă de la marxism la liberalism, au demascat adevărul fond ideologic al bernsteiniadei germane.

Nici social-democrații austrieci, nici cei din Rusia n-au acceptat autonomia „cultural-națională“ în programul lor. Dar partidele evreiești burgheze din țara cea mai înapoiată, precum și o serie de grupuri mic-burgheze așa-zis socialiste *au acceptat-o*, pentru a introduce într-o formă subtilă în rîndurile muncitorilor ideile naționalismului burghez. Faptul acesta este foarte elocvent.

De vreme ce ne-am referit la programul austriac în problema națională, sîntem datori să restabilim un adevăr pe care bundiștii descori îl denaturează. La Congresul de la Brünn a fost prezentat un program *pur* de „autonomie cultural-națională“. Este vorba de programul social-democrației slavilor de sud; în paragraful 2 al acestui program se spune: „Fiecare popor care trăiește în Austria, indiferent de teritoriul pe care-l ocupă membrii săi, for-

* Este explicabil de ce neagă adeseori bundiștii cu o neobișnuită patimă faptul că toate partidele burgheze evreiești au acceptat „autonomia cultural-națională“. Prea dă la iveală acest fapt adevăratul rol al Bundului. Atunci cînd, în ziarul „Luci“, unul dintre bundiști, d-l Manin, a încercat să-l nege din nou, el a fost pe deplin demascat de N. Skop (vezi „Prosveșcenie“ nr. 3). Dar cînd în ziarul „Dzvin“ (nr. 7—8 din 1913, p. 92) d-l Lev Iurkevici citează din „Prosveșcenie“ (nr. 3, p. 78) fraza lui N. Sk.: „Bundiștii împreună cu toate partidele și grupurile evreiești burgheze susțin de multă vreme autonomia cultural-națională“ și denaturează acest citat, scoțînd din el cuvîntul „bundiștii“ și înlocuind cuvintele: „autonomia cultural-națională“ prin cuvintele: „drepturile naționale“, nu poți decît să ridici din umeri! D-l Lev Iurkevici nu este numai un naționalist, nu este numai un ignorant desăvîrșit în materie de istorie a social-democrației și de program al acesteia; el este pur și simplu un falsificator de citate în favoarea Bundului. Prost mai stau treburile Bundului și ale domnilor Iurkevici!

mează un grup autonom care își conduce în mod absolut independent toate treburile sale naționale (culturale și de limbă)". Programul acesta a fost susținut nu numai de Kristan, dar și de influentul Ellenbogen. A fost însă scos de pe ordinea de zi, deoarece n-a obținut nici un vot. S-a adoptat programul *teritorialist*, adică un program care nu creează *nici un fel* de grupuri naționale, „indiferent de teritoriul pe care-l ocupă membrii acestor națiuni”.

În paragraful 3 al programului adoptat se spune: „*Regiunile* care se autoadministrează locuite de membrii uneia și aceleiași națiuni formează laolaltă o uniune națională *unică*, care își rezolvă chestiunile sale naționale în mod absolut autonom” (compară cu „Prosveșcenie” nr. 4 din 1913, p. 28⁵⁷). Este limpede că nici acest program, la baza căruia stă un compromis, nu este just. Vom da un exemplu pentru a lămuri acest lucru. Obștea coloniștilor germani din gubernia Saratov plus suburbia germană a muncitorilor din Riga sau Lodz plus un sat german de lângă Petersburg etc. formează împreună „uniunea națională unică” a germanilor din Rusia. Este evident că social-democrații nu pot să ceară un asemenea lucru, nu pot să sancționeze o asemenea uniune, cu toate că ei, bineînțeles, nu neagă nicidecum *libertatea* oricăror uniuni, inclusiv uniunea oricăror comunități de orice naționalitate din cadrul unui stat. Dar de separarea, în conformitate cu legea, a germanilor etc. din diferite localități ale Rusiei și aparținând diferitelor clase și cu constituirea lor într-o uniune națională germană unică se pot ocupa popii, burghezii, mic-burghezii, în sfârșit oricine, numai nu social-democrații.

5. EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR ȘI DREPTURILE MINORITĂȚII NAȚIONALE

Procedul cel mai folosit de oportuniștii din Rusia în discutarea problemei naționale este de a invoca exemplul Austriei. În articolul meu din „Severnaia Pravda” * („Prosveșcenie” nr. 10, p. 96—98), asupra căruia s-au năpustit oportuniștii (d-l Semkovski în „Novaia Rabo-

* Vezi volumul de față, p. 128—131. — *Nota red.*

ceaia Gazeta“, Libman în „Tait“), am afirmat că există o singură rezolvare a problemei naționale, în măsura în care în general problema națională poate fi rezolvată în lumea capitalistă, și această rezolvare este: democratismul consecvent. Și pentru a demonstra acest lucru mă refer, între altele, la exemplul Elveției.

Acest exemplu nu e pe placul celor doi oportuniști amintiți mai sus, care încearcă să-l combată sau să-i reducă importanța. Kautsky, vedeți dv., a spus că Elveția constituie o excepție; că în Elveția ar avea loc o descențializare cu totul specială, că ea ar avea o istorie specială, condiții geografice speciale, o repartizare foarte specifică a populației de limbi diferite etc. etc.

Toate acestea nu sînt altceva decît încercări *de a se eschiva* de la fondul discuției. Desigur, Elveția constituie o excepție în sensul că ea nu este un stat național unitar. Dar tot o astfel de excepție (sau stare de înapoiere — adaugă Kautsky) reprezintă și Austria și Rusia. Desigur, în Elveția numai unele condiții speciale, specifice, istorice și de trai au făcut posibilă dezvoltarea unui democratism *mai larg* decît în majoritatea țărilor europene vecine cu ea.

Dar ce însemnătate pot avea toate acestea de vreme ce este vorba de *un model* pe care trebuie să-l imităm? În întreaga lume, țările în care diferite instituții sînt organizate pe baza unor principii *consecvent* democratice constituie, în condițiile actuale, o excepție. Dar acest lucru ne împiedică oare să apărăm în programul nostru realizarea democratismului consecvent în toate instituțiile?

Specificul Elveției îl constituie istoria, condițiile geografice, precum și celelalte condiții. Specificul Rusiei îl constituie forța fără precedent a proletariatului în epoca revoluțiilor burgheze și îngrozitoarea stare de înapoiere generală a țării, care determină în mod obiectiv necesitatea unei înaintări excepțional de rapide și de hotărîte, cu riscul oricăror deficiențe și înfrîngeri.

Noi întocmim un program național din punctul de vedere al proletariatului; de cînd s-a început oare să se recomande ca drept model să fie luate exemplele cele mai proaste, și nu cele mai bune?

Nu rămîne oare, în orice caz, indiscutabil și incontestabil faptul că în regimul capitalist pacea națională este realizată (în măsura în care în general este realizabilă) *exclusiv* în țările în care există un democratism consecvent ?

De vreme ce acest lucru este incontestabil, faptul că oportuniștii invocă cu îndărătnicie exemplul Austriei în loc să invoce pe cel al Elveției reprezintă un procedeu întru totul cadet, cadeții fiind aceia care copiază întotdeauna cele mai proaste constituții europene, și nu pe cele mai bune.

În Elveția există *trei* limbi oficiale, dar proiectele de legi supuse referendumului sînt publicate în *cinci* limbi, adică, pe lîngă cele trei limbi oficiale, în încă două dialecte „romande”. După cum arată recensămîntul din 1900, dintr-un număr total de 3 315 443 de locuitori ai Elveției, aceste două dialecte sînt vorbite de 38 651 locuitori, adică ceva mai mult de *unu la sută*. În armată, ofițerilor și subofițerilor „li se acordă cea mai largă libertate de a se adresa soldaților în limba lor maternă”. În cantoanele Graubünden și Wallis (fiecare cu o populație ceva mai mare de o sută de mii de locuitori), ambele dialecte se bucură de o egalitate în drepturi absolută*.

Se pune întrebarea : trebuie oare să propagăm și să susținem această *experiență* vie a unei țări înaintate sau să împrumutăm de la austrieci niște *născociri* în genul „autonomiei exteritoriale”, pe care încă nimeni în lume n-a experimentat-o (și pe care nici chiar austriecii nu le-au adoptat încă) ?

A propaga această născocire înseamnă a propaga divizarea învățămîntului pe naționalități, adică un lucru direct vătămător. Experiența Elveției ne arată însă că asigurarea unui maximum (relativ) de pace între naționalități *este posibilă în practică și realizabilă* într-un regim de democratism consecvent (iarăși relativ) al întregului stat.

„În Elveția — spun oamenii care au studiat această problemă — *nu există o problemă națională* în sensul în care există în Europa

* Vezi René Henry. „La Suisse et la question des langues” („Elveția și problema limbilor”. — Nota trad.), Berna, 1907.

răsăriteană. Nici chiar cuvîntul acesta (problema națională) nu este cunoscut aici... În Elveția, lupta dintre naționalități aparține de mult trecutului, fiind legată de perioada 1797—1803*.

Aceasta înseamnă că epoca mării revoluții franceze, care a dat cea mai democratică rezolvare problemelor la ordinea zilei în perioada trecerii de la feudalism la capitalism, a știut „să rezolve” în treacăt, printre altele, și problema națională.

Acum domnii de teapa lui Semkovski, Libman și alți oportuniști n-au decît să încerce să afirme că această rezolvare „exclusiv elvețiană” nu poate fi aplicată oricărui județ sau chiar părți de județ din Rusia, unde numai la 200 000 de locuitori există un număr de patruzeci de mii de cetățeni care vorbesc două dialecte și care doresc să se bucure în ținutul lor de *deplină egalitate în drepturi* cu privire la limbă!

Preconizarea egalității depline în drepturi a națiunilor și limbilor scoate la iveală în cadrul fiecărei națiuni numai elementele consecvent democratice (adică numai pe proletari), *unindu-i* nu după naționalitate, ci după năzuința lor de a aduce, în general, îmbunătățiri serioase și radicale în orînduirea de stat. Dimpotrivă, preconizarea „autonomiei cultural-naționale”, cu toate bunele intenții ale unor persoane și ale unor grupuri izolate, *desparte națiunile* și creează în fapt o apropiere între muncitorii unei națiuni și burghezia *acesteia* (adoptarea acestei „autonomii cultural-naționale” de către toate partidele burgheze evreiești).

Garantarea drepturilor minorității naționale este indisolubil legată de principiul deplinei egalități în drepturi. În articolul meu din „Severnaia Pravda”, acest principiu este exprimat aproape la fel ca în hotărîrea oficială și mai precisă adoptată ulterior la consfătuirea marxiștilor. Această hotărîre cere „introducerea în constituție a unei prevederi fundamentale care să declare nul orice privilegiu al vreunei națiuni și orice violare a drepturilor minorității naționale”.

* Vezi Ed. Blocher. „Die Nationalitäten in der Schweiz” („Naționalitățile în Elveția”. — Nota trad.), Berlin, 1910.

D-l Libman încearcă să ia în rîs această formulare și întrebă : „Dar de unde putem ști în ce constau drepturile minorității naționale ?“ Adică face sau nu face parte din această categorie dreptul la un „program propriu“ în școlile naționale ? Cît de numeroasă trebuie să fie minoritatea națională ca să aibă dreptul de a avea judecătorii ei, funcționarii ei, școli în limba ei maternă ? D-l Libman ar vrea ca din aceste întrebări să tragă concluzia necesității unui program național „pozitiv“.

În realitate însă, aceste întrebări arată în mod concret ce fel de gînduri reacționare încearcă să strecoare bundistul nostru sub masca discutării unor, vezi doamne, mici amănunte.

„Program propriu“ în școală națională proprie !... Marxiștii au, stimabile social-naționalist, un program școlar *general*, care revendică, de pildă, o școală exclusiv laică. Din punct de vedere marxist, într-un stat democratic o *abatere* de la acest program general (iar completarea lui prin unele materii „locale“, prin limbi etc. urmează să fie hotărîită de populația locală) nu poate fi admisă nicăieri și niciodată. Din principiul „de a scoate“ școala „din competența statului“ spre a o trece în competența națiunilor ar rezulta însă că noi, muncitorii, investim „națiunile“ în statul nostru, democratic, cu dreptul de a cheltui banii poporului pentru școli clericale ! Fără să-și dea seama, d-l Libman însuși ne-a demonstrat foarte pregnant caracterul reacționar al „autonomiei cultural-naționale“ !

„Cît de numeroasă trebuie să fie minoritatea națională ?“ Acest lucru nu este stabilit nici chiar de programul austriac, atît de îndrăgit de bundiști ; în acest program se spune (mai pe scurt și mai puțin limpede decît în textul nostru) : — „Dreptul minorităților naționale este ocrotit printr-o lege specială, care trebuie să fie promulgată de parlamentul imperiului“ (§ 4 al programului de la Brünn).

De ce nu s-a legat nimeni de social-democrației austriece și nu le-a pus întrebarea : ce anume va conține această lege ? Ale cărei minorități anume și care drepturi anume va trebui ea să ocrotească ?

Pentru că toți oamenii cu judecată sănătoasă își dau seama că într-un program precizarea amănunțelor nu este cu puțință și nu-și are locul. Programul stabilește numai principiile fundamentale. În cazul de față, la austrieci principiul fundamental se subînțelege, pe când în hotărârea adoptată la cea din urmă consfătuire a marxiștilor din Rusia el este exprimat în mod limpede. Principiul acesta constă în a nu admite nici un fel de privilegii naționale și nici un fel de inegalitate în drepturi a națiunilor.

Să luăm un exemplu concret pentru a-i explica bundistului problema. În orașul Petersburg, potrivit datelor recensământului școlar din 18 ianuarie 1911, școlile primare ale Ministerului „Instrucțiunii” Publice au fost frecventate de 48 076 de elevi. Dintre aceștia, evrei sînt 396, adică mai puțin de 10%. Apoi — 2 romîni, 1 gruzin, 3 armeni etc.⁵⁸ Poate oare un program național „pozitiv” să fie alcătuit în așa fel încît să cuprindă toată diversitatea aceasta de raporturi și condiții? (Iar Petersburgul nu este, desigur, nicidecum cel mai „pestriț” oraș din Rusia sub raport național.) Cred că nici chiar asemenea specialiști în „subtilități” naționale cum sînt bundiștii nu vor alcătui un asemenea program.

Or, dacă în constituția statului ar exista o prevedere fundamentală care să declare nulă orice măsură care încalcă drepturile minorității, orice cetățean ar putea cere anularea măsurii prin care, bunăoară, s-ar refuza să se angajeze pe socoteala statului învățători speciali de limbă evreiască, de istorie a evreilor etc. sau să se pună un local al statului, necesar pentru predarea lecțiilor, la dispoziția copiilor evrei, armeni, romîni, sau chiar a unui singur copil gruzin. În orice caz nu este de loc imposibil să satisfaci, pe baza egalității lor în drepturi, toate cererile raționale și juste ale minorităților naționale, și nimeni nu va spune că propaganda principiului egalității în drepturi ar putea fi dăunătoare. Dimpotrivă, propaganda împărțirii învățămîntului pe națiuni, propaganda, de pildă, în vederea înființării unei școli speciale evreiești pentru copiii evrei în Petersburg, ar fi categoric dăunătoare, iar crearea unor școli naționale pentru *oricare* minorități naționale, pentru 1 copil, 2 sau 3 este de-a dreptul imposibilă.

Mai departe, este imposibil să se stabilească printr-o lege generală cât de numeroasă trebuie să fie o minoritate națională pentru a avea dreptul la școli speciale sau la învățători și profesori speciali care să predea obiecte suplimentare etc.

Dimpotrivă, legea generală cu privire la egalitatea în drepturi poate fi elaborată în amănunt și dezvoltată printr-o legiferare specială, prin deciziile seimurilor regionale ale orașelor, zemstvelor, comunităților etc.

6. CENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE

D-l Libman scrie următoarele :

„Să luăm Lituania, Ținutul baltic, Polonia, Volînia, sudul Rusiei etc. — pretutindeni vom găsi o populație *amestecată* ; nu există oraș care să nu aibă o minoritate națională numeroasă. Oricât de departe ar merge descentralizarea, se vor găsi peste tot, în diferite localități (mai ales în comunele urbane), diferite naționalități care trăiesc laolaltă ; or, tocmai democratismul lasă minoritatea națională la discreția majorității naționale. Dar, după câte știm, V. I. are o atitudine ostilă față de o asemenea organizare federativă a statului și față de infinita descentralizare care există în uniunea elvețiană. Se pune întrebarea : de ce a citat el exemplul Elveției ?”

De ce am citat exemplul Elveției — lucrul acesta a fost lămurit mai sus. La fel cum a fost lămurit și faptul că problema ocrotirii drepturilor minorității naționale poate fi rezolvată *numai* prin emiterea unei legi generale într-un stat consecvent democratic, care să nu se abată de la principiul egalității în drepturi. Dar, în pasajul citat, d-l Libman repetă încă una dintre cele mai frecvente (și cele mai nejuste) obiecții (sau remarci sceptice) care se aduc de obicei împotriva programului național al marxștilor și care de aceea merită s-o analizăm.

Marxștii, bineînțeles, sînt ostili federației și descentralizării pentru simplul motiv că, în vederea dezvoltării capitalismului, este nevoie de state cât mai mari și cât mai centralizate. *Toate celelalte condiții fiind egale*, proletariatul conștient va susține întotdeauna un stat mai mare. El va lupta întotdeauna împotriva particularismului medieval, va saluta întotdeauna unirea economică cât mai

strîns posibilă a unor mari teritorii, pe care lupta proletariatului împotriva burgheziei să poată lua cea mai mare amploare.

Larga și rapida dezvoltare a forțelor de producție ale capitalismului *necesită* teritorii întinse, unite și centralizate din punctul de vedere al organizației de stat, deoarece numai pe astfel de teritorii se poate uni clasa burgheză, desființînd toate barierele vechi, medievale, de castă, îngust-locale, îngust-naționale, religioase, iar o dată cu clasa burgheză — ca antipodul ei inevitabil — și clasa proletară.

Despre dreptul națiunilor la autodeterminare, adică despre dreptul lor la despărțire și la formarea unui stat național independent, ne vom ocupa separat *. Dar, atîta timp cît națiuni diferite alcătuiesc un stat unitar, marxistii în nici un caz nu vor propovădui nici principiul federativ, nici descentralizarea. Un stat mare centralizat reprezintă un uriaș pas istoric pe calea de la fărîmițarea medievală la viitoarea unitate socialistă a lumii întregi, și o altă cale spre socialism în afara celei care trece *printr-un* asemenea stat (*indisolubil* legat de capitalism) nu există și nu poate exista.

Dar ar fi o greșeală de neiertat dacă s-ar uita că, apărînd centralismul, noi susținem un centralism exclusiv *democratic*. În această privință, spiritul mic-burghez în general și spiritul mic-burghez naționalist (inclusiv al răposatului Dragomanov) au provocat atîtea încurcături, încît mereu trebuie să ne irosim timpul ca să lămurim lucrurile.

Centralismul democratic nu numai că nu exclude autoadministrarea locală cu *autonomia* regiunilor care se deosebesc prin specificul condițiilor economice și de trai, prin compoziția deosebită din punct de vedere național a populației lor etc., ci, dimpotrivă, reclamă în mod imperios și *una și alta*. La noi se confundă în permanență centralismul cu samavolnicia și cu birocratismul. Era firesc ca istoria Rusiei să dea naștere unei asemenea confuzii, totuși ea rămîne absolut de neiertat pentru un marxist.

* Vezi V. I. Lenin. Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 395—457. — Nota red.

Cel mai ușor este de explicat acest lucru printr-un exemplu concret.

Rosa Luxemburg, în amplul său articol: „Problema națională și autonomia”*, printre numeroase erori amuzante (despre care vom vorbi mai departe), face și una deosebit de amuzantă: încearcă să limiteze revendicarea autonomiei numai la Polonia.

Să vedem mai întâi cum definește ea autonomia.

Rosa Luxemburg admite — și, ca marxistă, este obligată, firește, să admită — că toate problemele economice și politice esențiale și foarte importante pentru societatea capitalistă trebuie să fie exclusiv de competența parlamentului central, general al statului, și nicidecum de cea a seimurilor autonome ale diferitelor ținuturi. Din categoria acestor probleme fac parte: politica vamală, legislația comercială și industrială, căile și mijloacele de comunicație (căile ferate, poșta, telegraful, telefonul etc.), armata, sistemul fiscal, dreptul civil** și penal, principiile generale ale învățământului (de pildă legea cu privire la școala exclusiv laică, învățământul general, programul minim, organizarea unor rînduiri democratice în școli etc.), legislația cu privire la protecția muncii, libertățile politice (dreptul de asociere) etc. etc.

În competența seimurilor autonome vor intra — pe baza legislației generale a statului — problemele de interes pur local, de importanță regională sau pur națională. Dezvoltînd și această idee cu multe — ca să nu spunem excesive — amănunte, Rosa Luxemburg dă ca exemplu construcția căilor ferate de însemnătate locală (nr. 12, p. 149), șoselele locale (nr. 14—15, p. 376) etc.

Este absolut evident că nu ne putem închipui un stat modern cu adevărat democratic în care regiunilor cu particularități economice și de trai cît de cît importante, cu o compoziție a populației deosebită din punct de vedere național etc. să nu li se acorde o asemenea autonomie. Principiul centralismului, necesar dezvoltării capitalismu-

* „Przegląd Socjaldemokratyczny” 59, Kraków, 1908 și 1909.

** În dezvoltarea ideii sale, Rosa Luxemburg merge pînă la amănunte, vorbind, de pildă, — și pe bună dreptate —, de legea cu privire la divorț (nr. 12, p. 162 din revista amintită).

lui, nu numai că nu este subminat printr-o asemenea autonomie (locală și regională), ci, dimpotrivă, tocmai datorită ei poate fi transpus în viață *în mod democratic*, și nu birocratic. Dezvoltarea amplă, liberă și rapidă a capitalismului ar fi cu neputință sau în orice caz ar fi extrem de îngreuiată *fără* o asemenea autonomie, care *înlesnește* atât concentrarea capitalurilor cât și dezvoltarea forțelor de producție și unirea atât a burgheziei cât și a proletariatului în *cadrul general al statului*. Căci amestecul birocratic în problemele *pur* locale (regionale, naționale etc.) constituie, în general, una dintre cele mai mari piedici în dezvoltarea economică și politică, iar în particular una dintre piedicile întâmpinate de *centralism* în problemele sale serioase, importante, fundamentale.

De aceea îți vine greu să-ți reții zîmbetul când o vezi pe admirabila noastră Rosa Luxemburg cum se străduiește, luînd un aer foarte serios și folosind cuvinte „pur marxiste“, să ne demonstreze posibilitatea de a aplica revendicarea autonomiei *numai* la Polonia, *numai* ca o excepție! Desigur că aici nu intervine de fel patriotism de „proprie parohie“, ci numai considerații „practice“... cu privire, de pildă, la Lituania.

Rosa Luxemburg ia patru gubernii: Vilno, Kovno, Grodno și Suvalki, asigurîndu-i pe cititori (precum și pe sine însăși) că în aceste gubernii locuiesc „mai ales“ lituanieni; totodată, făcînd un calcul general al populației acestor gubernii, obține o proporție de 23% din întreaga populație pentru lituanieni, iar dacă-i adăugăm pe jmuzi la lituanieni, obținem o proporție de 31% din întreaga populație — mai puțin de o treime. Concluzia care se impune este, desigur, că ideea cu privire la autonomia Lituaniei este „arbitrară și artificială“ (nr. 10, p. 807).

Cititorul familiarizat cu lipsurile cunoscute de toată lumea ale statisticii noastre oficiale ruse va observa numai decît eroarea Rosei Luxemburg. De ce era nevoie să se ia gubernia Grodno, în care lituanienii formează numai 0,2% — *două zecimi la sută* — din populația totală? De ce era nevoie să se ia întreaga gubernie Vilno, și nu numai județul Troki, în care lituanienii formează *majori-*

tatea populației? De ce era nevoie să se ia întreaga gubernie Suvalki, stabilind proporția lituanienilor la 52% din întreaga populație, și nu numai județele lituaniene, adică 5 județe din 7, în care lituanienii formează 72% din totalul populației?

Este ridicol să discutăm despre condițiile și cerințele capitalismului contemporan și să ne referim la împărțirea administrativă a Rusiei, împărțire cazonă, birocratică, cu caracter medieval și feudal în forma ei cea mai grosolană (guberniile, și nu județele), și să nu ne referim la împărțirea „modernă”, „capitalistă”. Este limpede ca lumina zilei că nici vorbă nu poate fi în Rusia de vreo reformă locală cât de cât serioasă fără desființarea acestei împărțiri administrative și fără înlocuirea ei printr-o împărțire *cu adevărat* „modernă”, care să corespundă cu adevărat *nu* cerințelor fiscului, *nu* ale birocrăției, *nu* ale rutinei, *nu* ale moșierilor, *nu* ale popilor, ci cerințelor capitalismului, — menționînd că printre cerințele actuale ale capitalismului va figura, fără îndoială, și revendicarea unei cât mai mari unități a compoziției naționale a populației, deoarece naționalitatea, identitatea de limbă constituie un factor important pentru cucerirea deplină a pieței interne și pentru libertatea deplină a schimbului economic.

Este curios că această eroare evidentă a Rosei Luxemburg este repetată de bundistul Medem, care vrea să dovedească nu particularitățile „excepționale” ale Poloniei, ci faptul că principiul autonomiei național-teritoriale (bundiștii sînt pentru autonomia națională exteritorială!) nu este indicat. Bundiștii și lichidatorii noștri adună din lumea întreagă toate greșelile și toate șovăielile oportuniste ale social-democrațiilor din diferite țări și aparținînd diferitelor națiuni, îngrămădind neapărat în bagajul lor *tot ce este mai rău* în social-democrația mondială; dacă s-ar aduna la un loc fragmente din scrierile bundiștilor și lichidatorilor, s-ar putea alcătui un model de *muzeu* social-democrat *de prost gust*.

Autonomia regională — afirmă sentențios Medem — este potrivită pentru o regiune, un „ținut”, dar nu pentru districtele letone, estoniene etc. cu o populație între 500 000 și 2 000 000, cu un teritoriu cât al unei gubernii.

„Aceasta n-ar mai fi autonomie, ci o simplă zemstvă... Pe baza acestei zemstve ar trebui abia să fie instituită o adevărată autonomie...” și autorul condamnă „sfărîmarea” vechilor gubernii și județe*.

În realitate, „sfărîmarea” și deformarea condițiilor capitalismului contemporan nu este altceva decît păstrarea împărțirii administrative cazone, medievale și feudale. Numai oamenii pătrunși de spiritul acestei împărțiri pot să reflecteze „cu un aer de savant” la contrapunerea dintre noțiunile de „zemstvă” și de „autonomie”, avînd grijă ca „autonomia” să fie aplicată după șablon la regiunile mari, iar zemstva la regiunile mici. Capitalismul contemporan nu are nicidecum nevoie de aceste șabloane birocratice. De ce n-ar putea să existe districte naționale autonome cu o populație nu numai de 500 000, dar chiar și de 50 000 de locuitori, de ce aceste districte n-ar putea să se unească în modurile cele mai variate cu districtele învecinate de diferite mărimi într-un singur „ținut” autonom dacă acest lucru este convenabil, dacă este necesar schimbului economic, — toate acestea rămîn un secret al bundistului Medem.

Relevăm că programul național de la Brün al social-democrației se situează complet pe terenul autonomiei național-teritoriale, propunînd ca Austria să fie împărțită în districte „delimitate sub raport național” „în locul teritoriilor istorice ale coroanei” (§ 2 al programului de la Brün). Noi n-am fi mers atît de departe. Fără îndoială că compoziția uninațională a populației este unul dintre factorii cei mai siguri ai unei circulații comerciale libere și largi, cu adevărat moderne. Fără îndoială că nici un marxist — și nici chiar un democrat hotărît — nu va lua apărarea teritoriilor coroanei austriece și a guberniilor și a județelor rusești (acestea nu sînt chiar atît de rele ca teritoriile coroanei austriece, totuși sînt destul de rele), nu va încerca să conteste necesitatea înlocuirii acestei împărțiri administrative învechite prin alta, pe cît posibil după criteriul compoziției naționale a populației. În sfîrșit, fără îndoială că pentru înlăturarea oricărei asuprii na-

* V. Medem. „În legătură cu tratarea problemei naționale în Rusia”, în „Vestnik Evropi” nr. 8 și 9 din 1912.

ționale este extrem de important să se creeze districte autonome, oricât de mici, cu o compoziție națională unitară, unică, iar în jurul acestor districte ar putea „gravita” și ar putea intra în legături cu ele și diferite uniuni libere și membrii naționalității, respective împrăștiați în diferitele părți ale țării sau chiar ale globului pămîntesc. Toate acestea sînt indiscutabile și ar putea fi contestate numai din punct de vedere birocratic înapoiat.

Compoziția națională a populației constituie *unul* dintre cei mai importanți factori economici, dar *nu singurul și nici* cel mai important factor. În capitalism, orașele, de pildă, joacă un rol economic *extrem de important*; or, pretutindeni — și în Polonia, și în Lituania, și în Ucraina, și în Velicorusia etc. —, orașele se caracterizează printr-o compoziție națională foarte pestriță a populației lor. A rupe orașele de satele și districtele care gravitează economiceste în jurul lor luînd drept criteriu elementul „național” ar fi absurd și imposibil. De aceea marxiștii nu trebuie să se situeze în întregime și exclusiv numai pe punctul de vedere al principiului „național-teritorial”.

Și mult mai justă decît rezolvarea problemei așa cum a fost preconizată de social-democrația austriacă este rezolvarea indicată la ultima consfătuire a marxiștilor din Rusia. În problema analizată, această consfătuire a formulat următoarea teză :

„...este necesară... o largă autonomie regională” (desigur, nu numai pentru Polonia, ci pentru toate regiunile Rusiei) „și o autoadministrare locală pe deplin democratică, fixîndu-se granițele regiunilor autonome și ale celor care se autoadministrează” (nu pe baza granițelor actualelor gubernii, județe etc.), ci „pe baza luării în considerație de către populația locală însăși a condițiilor economice și de trai, a compoziției naționale a populației etc.” *

Compoziția națională a populației este pusă aici *alături* de alte condiții (în primul rînd cele economice, apoi cele de trai etc.), care trebuie să servească drept criteriu pentru stabilirea noilor granițe, corespunzătoare capitalismului contemporan, iar nu spiritului cazon și asiatic. Numai

* Vezi volumul de față, p. 64. — Nota red.

populația locală este în stare „să țină seama” întru totul și exact de toate aceste condiții, și pe baza acestui lucru parlamentul central al statului va stabili granițele regiunilor autonome și sfera de competență a seimurilor autonome.

★

★ ★

Ne mai rămâne să analizăm problema dreptului națiunilor la autodeterminare. În această problemă au pornit la „popularizarea” greșelilor Rosei Luxemburg o colecție întreagă de oportuniști de toate naționalitățile: și lichidatorul Semkovski, și bundistul Libman, și social-naționalistul ucrainean Lev Iurkevici. Articolul următor îl vom consacra acestei probleme, pe care a încurcat-o cum nu se poate mai rău toată această „colecție” amintită ⁶¹.

MASA MUNCITOREASCĂ ȘI INTELECTUALITATEA MUNCITOREASCĂ

Sub acest titlu a apărut în nr. 9 al revistei lichidatoriste „Nașa Zarea“ un articol al lui G. Rakitin, care este nevoit să recunoască ceea ce cu o neputincioasă furie caută să ignoreze ziarul lichidatorist. G. Rakitin este superior diverșilor F. D. pentru că el încearcă măcar cît de cît să *aprofundeze și să analizeze problema* și nu se mulțumește să ofere cititorului o ciorovăială de care s-a plictisit toată lumea.

„Victoria — așa își începe articolul G. Rakitin —, victoria raportată de adepții ziarului «Pravda» la adunarea generală a sindicatului metalurgiștilor din Petersburg, ca și o serie de alte fapte care dovedesc creșterea influenței bolșevismului în rîndurile muncitorilor (mai ales la Petersburg) te fac fără să vrei să te gîndești : cum se explică faptul că punctele de sprijin ale curentului menșevic, și în special cele ale așa-zisului «lichidatorism», încep să iasă de sub influența curentului care a pus temelia organizațiilor muncitorești legale din Rusia, singurul curent care a activat intens în aceste organizații în cursul ultimilor ani?»

Această frază trebuie neapărat relevată pentru a arăta cititorului un caz rar de „moment de luciditate“ la lichidatori, care sînt nevoiți să recunoască adevărul. În articolele semnate de F. D. & Co., ziarul „Novaia Raboceaia Gazeta“ nu face decît să se înfurie și începe să împrăște cu ocări atunci cînd, pe baza cifrelor precise referitoare la alegerile pentru Duma a II-a, a III-a și a IV-a sau la subscripțiile grupurilor de muncitori etc., *i se dovedește* că în rîndurile muncitorilor conștienți (adică ale acelora

care participă la viața politică) predomină curentul „pravdist”.

G. Rakitin recunoaște acest fapt. El recunoaște și victoria obținută la adunarea metalurgiștilor și „*alte fapte*” (deși din modestie omite să arate care sînt aceste fapte — procedeu specific publicistului intelectual și merit să ascundă muncitorilor cifrele *precise* care oferă posibilitatea unei verificări *independente*). G. Rakitin recunoaște în general „creșterea influenței bolșevismului în rîndurile muncitorilor, mai ales la Petersburg”, recunoaște că „punctele de sprijin” ale lichidatorismului „încep să iasă de sub influența” acestui „curent”.

G. Rakitin încearcă să *explice* acest fapt, regretabil pentru lichidatori, într-o formă care să le ofere maximum de *consolare*.

Care este deci această explicație?

„Masele muncitorești” străbat acum „etapa bolșevică a mișcării” (pag. 59) — recunoaște G. Rakitin. Dar „intelectualitatea muncitorească — declară el (pag. 57) —, în covârșitoarea ei majoritate, se situează pe punctul de vedere al așa-zisului curent «lichidatorist»”. De aici el trage, firește, concluzia „consolatoare” pentru lichidatori că „etapa bolșevică a mișcării” este „o pasiune trecătoare a maselor și a tinerei generații de muncitori pentru lozincile bolșevice” și că această influență se explică „mai curînd prin instinct și sentiment decît prin conștiință și rațiune”, prin persistarea „primitivismului concepției țărănești” în rîndurile maselor muncitorești, prin „supraprecierea importanței elanurilor spontane”, prin neînțelegerea „unei tactici de clasă elastice” (a lichidatorilor) și prin înlocuirea ei cu „tactica simplistă a bolșevismului” etc. etc.

Într-un cuvînt, colaboratorul revistei „Nașa Zarea” dă o explicație admirabilă : pravdiștii, zice el, au de partea lor majoritatea nematură, neevoluată, spontană, de proastă calitate, în timp ce lichidatorii au de partea lor minoritatea intelectuală, elastică, conștientă etc. Întocmai așa explică întotdeauna toți autorii reacționari convingerile democratice ale maselor, spunînd că aceste mase sînt

ignorante, neevolute etc., în timp ce nobilii și burghezii sînt inteligenți și culți !

Dar îngăduie-mi totuși, stimate d-le Rakitin, să-ți pun o întrebare : unde-ți sînt dovezile ? Chiar d-ta ai recunoscut că victoriile pravdiștilor, „trecerea maselor prin etapa bolșevică a mișcării“ sînt dovedite prin *fapte* ! Unde sînt *faptele* care confirmă afirmația d-tale că majoritatea covârșitoare a intelectualității muncitorești îi urmează pe lichidatori ? Dispui d-ta de fapte ca, de pildă, alegerile pentru Duma de stat sau numărul subscripțiilor grupurilor de muncitori, ori victoria cutărei sau cutărei liste în sindicate ?

Rakitin nu citează absolut *nici un* fapt, nici măcar un considerent !

De aceea ne vom îngădui să nu fim de acord cu G. Rakitin. Desigur, lui îi *face plăcere* să considere neevoluată și prostănacă *masa muncitorească* bolșevică („instinctul, și nu conștiința“) și să afirme că minoritatea lichidatoristă este inteligentă și cultivată. Dar a scrie istoria, *a explica etapele mișcării muncitorești* bazîndu-te nu pe fapte, ci pe ceea ce îi face plăcere istoricului să creadă înseamnă pur și simplu, iartă-mă, d-le Rakitin, un amuzament copilăresc. Firește, trebuie să admit că „instinctul și sentimentul“ îl îndeamnă pe lichidatorul Rakitin să considere minoritatea lichidatoristă ca fiind deosebit de inteligentă, cultă, înaintată, dar se cuvine oare ca un *autor* să se lase călăuzit de „instinct și sentiment“ în loc de „conștiință și rațiune“ ?

Scrie la începutul lunii noiembrie 1913

Se tipărește după manuscris

Publicat pentru prima oară în 1938,
în revista „Proletarskaja Revoluția“ nr. 9

ÎN LEGĂTURĂ CU SCIZIUNEA DIN RÎNDURILE FRAȚIUNII SOCIAL- DEMOCRATE RUSE DIN DUMĂ ⁶²

Stimați tovarăși! În nr. 266 al ziarului dv. a apărut un articol al „corespondentului din Rusia“ în legătură cu sciziunea din rîndurile fracțiunii social-democrate ruse din Dumă. Din păcate, acest articol este departe de a fi obiectiv și, într-o anumită privință, el poate induce în eroare pe cititorul german. De aceea sperăm, stimați tovarăși, că nu veți refuza să satisfaceți rugămintea noastră de a publica prezenta scurtă dezmințire, pentru ca muncitorii din Germania și partidul frățesc german să fie just informați asupra acestor fapte elementare.

1) Corespondentul din Rusia începe prin a afirma că social-democrația rusă „este fărîmițată în numeroase organizații, grupuri și curente“. Chiar și această primă afirmație este un neadevăr patent. Fiecare social-democrat rus, și în general oricine urmărește îndeaproape istorica luptă care se desfășoară în Rusia, știe că în mișcarea muncitorească rusă există în momentul de față numai două curente, două ziare de directivă la Petersburg, două linii politice: marxiștii și lichidatorii. Primii, adică marxiștii, editează la Petersburg cotidianul „Za Pravdu“ (nu de mult guvernul a suprimat la Moscova cel de-al doilea cotidian al lor, „Naș Puti“). Ceilalți scot la Petersburg ziarul „Novaia Raboceaia Gazeta“. Alte „curente“ nu există în mișcarea muncitorească rusă, și chiar în rîndurile studențimii ruse din străinătate și ale emigranților orice așa-zise „curente“ intermediare sînt pe punctul de a dispărea.

Acum, fiecare social-democrat rus trebuie să aleagă între marxști și lichidatori.

2) „Correspondentul din Rusia“ consideră că deosebirea dintre marxștii și lichidatorii ruși este identică cu deosebirea dintre radicalii și revizionștii din Germania, cu deosebirea „dintre Bebel sau Ledebour, de o parte, și Franck sau David, de altă parte“. Dar lucrurile nu stau chiar așa. Lichidatorul rus se situează, bineînțeles, pe platforma revizionismului. El a luat de la oportunismul vest-european tot ce are acesta mai rău. Dar între lichidatori și revizionști există o deosebire considerabilă. Franck sau David nu vor încerca niciodată să susțină că existența actualului partid social-democrat german și a organizației lui este „dăunătoare“. Or, lichidatorii noștri luptă tocmai împotriva existenței însăși a partidului; ei vor de fapt să desființeze („să lichideze“) organizația lui ilegală și luptă chiar împotriva hotărîrilor luate de el în cursul grevelor (politice), iar ca o recompensă pentru această activitate se bucură de aprobarea și sprijinul călduros al întregii burghezii ruse.

3) Correspondentul dv. scrie că o singură dată s-a iscat „în cadrul fracțiunii din Dumă o divergență politică“ între cei șase marxști și cei șapte deputați care înclină spre lichidatorism. Dar nu este așa. Divergențe s-au ivit la fiecare pas, după cum o dovedește în mod indiscutabil presa muncitorească din Petersburg. Lucrurile au ajuns pînă acolo, încît cei șapte au hotărît, cu o majoritate de un singur vot, să suprimă programul partidului nostru. Chiar în prima declarație politică a fracțiunii, citită de la tribuna Dumei, acești șapte deputați s-au dezis în fața întregii Rusii de programul Congresului al II-lea, din 1903, al partidului. Spre bucuria elementelor naționaliste (Bundul) care aderă la lichidatori ei au declarat că social-democrația rusă revendică așa-zisa „autonomie cultural-națională“. Or, partidul respinge această revendicare, pe care o sprijină aproape toți naționaliștii burghezi din Rusia. La elaborarea programului partidului, această revendicare a fost respinsă de toți social-democrații ruși. Nu de mult Plehanov a caracterizat această revendicare ca „o adaptare a socia-

lismului la *naționalism*". Cei șase deputați marxiști au protestat cu hotărîre împotriva acestei trădări a programului. Dar cei șapte deputați au rămas la hotărîrea lor, care este îndreptată împotriva partidului.

4) Corespondentul dv. declară că numai „pe cale indirectă” se poate dovedi că cei șase deputați marxiști reprezintă majoritatea clasei muncitoare. Această afirmație este absolut greșită. Vom da numai cîteva cifre exacte care arată cîți muncitori reprezintă cei șase deputați și cîți cei șapte.

Guberniile	Numele deputaților marxiști	Numărul muncitorilor potrivit datelor inspecției de fabrică
Petersburg	Badaev	197 000
Moscova	Malinovski	351 000
Vladimir	Samoilov	205 000
Ekaterinoslav	Petrovski	118 000
Kostroma	Șagov	91 000
Harkov	Muranov	46 000
<i>Total:</i>		1 008 000

Guberniile	Numele celorlalți deputați	Numărul muncitorilor potrivit datelor inspecției de fabrică
Varșovia	Jagiello	78 000
Regiunea Donului	Tuleakov	59 000
Ufa	Haustov	37 000
Taurida	Bureanov	20 000
Irkutsk	Mankov	13 000
Tiflis	Ciheidze	5 000
Regiunea Kars	Cihenkeli	2 000
<i>Total:</i>		214 000

Întreaga curie muncitorească este reprezentată de deputații marxiști. Cei șase deputați marxiști reprezintă, după evaluările cele mai modeste, un număr *de 5 ori* mai mare de muncitori decît cei șapte deputați care înclină spre lichidatorism.

Sînt oare acestea niște dovezi „indirecte“ ?

Vom mai prezenta cîteva cifre privitoare la numărul grupurilor de muncitori care sprijină prin subscripții, unii presa legală a marxiștilor și ceilalți pe cea a lichidatorilor :

	„Pravda“	Ziarul din Moscova	Întreaga presă marxistă	Ziarul lichidatorilor
În 1912	620	5	625	89
În 1913 pînă la 1 aprilie	309	129	438	139
În 1913 de la 1 aprilie pînă în octombrie	1 252	261	1 513	328
<i>Total în cei 2 ani</i>	2 181	395	2 576	556

Aceste cifre au fost publicate în nr. 22 al ziarului „Za Pravdu“ * din Petersburg, și nimeni *nu a contestat* exactitatea lor. Corespondentul dv. ar fi trebuit să le cunoască. Subscripțiile grupurilor se publică întotdeauna în ambele ziare, și aceste date sînt privite de adversarii noștri din lagărul burghez ca un indice al raportului de forțe dintre cele două orientări.

Și în acest domeniu cifrele dovedesc că numărul grupurilor de muncitori care îi sprijină pe marxiști este de 5 ori mai mare decît al celor care-i sprijină pe lichidatori.

Se poate oare spune că acestea sînt dovezi „indirecte“ ?

Spre deosebire de partidele social-democrate legale din Europa apuseană, în momentul de față noi nu putem spune care e numărul exact al membrilor partidului nostru. Totuși avem și noi dovezi directe care arată pe cine urmează muncitorii.

În Duma a II-a, din cei 23 de deputați din partea curiei muncitorești (toți social-democrați), 11, adică 47%, erau bolșevici ; în Duma a III-a, 4 din 8, adică 50%. În Duma a IV-a, 6 din 9, adică 67%. Sau poate că și aceste date cu privire la alegerile pentru ultimele *trei Dume* în

* Vezi volumul de față, p. 107 și 110. — *Nota red.*

decurs de 5 ani (1907—1912) sînt numai niște „dovezi indirecte“ ?

Acum, după ce grupul celor șase a luat atitudine în presă împotriva celor șapte, toate sindicatele care și-au spus părerea s-au situat de partea celor șase deputați, împotriva celor șapte. Ziarul marxist din Petersburg publică zilnic rezoluții adoptate de numeroși muncitori și împuterniciți, de numeroase sindicate și organizații cultural-educative muncitorești în sprijinul celor șase deputați.

Cei șase deputați ai muncitorilor, care reprezintă întreaga clasă muncitoare din Rusia, au format în Dumă o fracțiune muncitorească social-democrată proprie, care se supune în toate privințele voinței muncitorilor social-democrați. Cei șapte deputați se manifestă ca un grup „independent“. Grupul celor șase deputați ai muncitorilor au propus grupului celor șapte o înțelegere în vederea activității în cadrul Dumei. Pînă în prezent aceștia au respins categoric propunerea. Totuși, în mod inevitabil trebuie să se ajungă la o înțelegere.

Așa stau lucrurile în realitate.

*Redacția ziarului „Soțial-Demokrat“,
Organul Central al Partidului muncitoresc
social-democrat din Rusia*

Scris la începutul lunii noiembrie 1913

*Publicat la 24 decembrie 1913,
în ziarul „Leipziger Volkszeitung“
nr. 298*

*În limba rusă a fost publicat
pentru prima oară la 21 ianuarie
1934, în ziarul „Pravda“ nr. 21*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu textul ziarului
„Leipziger Volkszeitung“*

NARODNICII DE STÎNGA DESPRE LUPTA DINTRE MARXIȘTI

În nr. 3 al ziarului „Volnaia Mîsl“ ⁶³ a apărut un articol sub titlul pretențios: „Monunitate, biunitate sau triunitate“.

„Declarăm deschis — se spune în acest articol — că pretențiile fracțiunii bolșevice de a se considera singura reprezentantă a întregii mișcări muncitorești sînt tot atît de neraționale și de absurde ca și tendința celor două fracțiuni social-democrate de a se considera o întruchipare a întregii mișcări socialiste din Rusia. Viitorul aparține numai unității tuturor curentelor socialiste în cadrul unui partid unic.

Iar noi, care am lansat această lozincă încă de la începutul anului 1900, îi rămînem credincioși pînă la capăt“.

Iată o mostră de frazeologie, plină de amuzantă iritare, pe tema „unității“ !! Despre conținutul principal al luptei istorice care durează de cîteva decenii între marxști și narodnici nu se pomenește *nici un cuvînt*. Despre istoricul mișcării anilor 1905—1907, cînd acțiunea deschisă desfășurată de *masele* populației din toate clasele a arătat în fapt deosebirea *radicală* dintre proletariatul social-democrat și țărănimea „muncitoare“ (adică mic-burgheză), de asemenea nu se pomenește nici un cuvînt.

Dacă în Rusia există un ziar radical și serios care pune *astfel* problema, aceasta constituie un indiciu concret că mai este nevoie de o luptă îndelungată și perseverentă pentru o precizie principială, *elementară*.

Faptul că bolșevicii au în spatele lor majoritatea muncitorilor conștienți sînt nevoiți să-l recunoască cu furie și bombăneli chiar și dușmanii lor, d-nii lichidatori.

Prin patetism acest lucru nu poate fi infirmat. Muncitorii nu se vor lăsa intimidați de epitele : „nerațional și absurd“ ; se vor mulțumi doar să zîmbească.

Din punctul de vedere al ideilor, întreaga istorie a marxismului din Rusia reprezintă o luptă împotriva teoriilor mic-burgheze, începînd cu „marxismul legal“ și cu „economismul“. Această luptă nu a fost întâmplătoare. Nicî continuarea ei nemijlocită de astăzi nu este întâmplătoare. În Rusia, partidul muncitoresc, ca partid cu adevărat de clasă al proletariatului, se formează și se maturizează în perioada grea a regimului de la 3 iunie, tocmai în această luptă împotriva lichidatorismului mic-burghez și a narodnicismului de stînga.

„Noi, narodnicii de stînga, nu am căutat niciodată să tragem foloase din nenorocirea altora“, scrie „Volnaia Mîsl“. Dar totodată face afirmația că sciziunea duce la „o totală slăbiciune în cadrul social-democrației noastre“ !

A face o asemenea afirmație înseamnă, domnilor, tocmai „a căuta să tragi foloase“ ; numai că noi nu vom spune : din „nenorocirea“ altora, ci „de pe urma *luptei ideologice* a altora“. Fiindcă la baza luptei din rîndurile marxiștilor stă ciocnirea dintre ideile politicii liberale și ale celei proletare. Muncitorii, care nu se lasă impresionați nici de vorbe furioase și nici de patetism, au învățat să găsească bazele principale ale acestei lupte.

„În partidele unice ale mișcării muncitorești din Europa se observă *mai puține* divergențe decît la noi“, scrie „Volnaia Mîsl“. Această afirmație se bucură de o largă răspîndire, dar este complet greșită. Nicăieri în Europa nu se pune problema înlocuirii organizației proletare, marxiste... prin discuții pe tema unui partid „larg“, care să se bucure de binecuvîntarea lui Purișkevici... etc.

Dintr-o asemenea controversă muncitorii vor învăța cum să-și *construiască în fapte*, și nu în vorbe, partidul lor muncitoresc.

PROBLEMA AGRARĂ ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ DIN RUSIA

(INSEMĂNĂRILE UNUI PUBLICIST)

De curînd au apărut în presă două interesante articole pe această temă. Unul — în revista lichidatorilor, „Nașa Zarea“ (1913, nr. 6, semnat de N. Rojkov); celălalt — în revista cadeților de dreapta, „Russkaia Misl“⁶⁴ (1913, nr. 8, semnat de I. I. Polferov). Fără îndoială că cei doi autori și-au scris articolele fără să știe unul de altul și că ei pornesc de la premise complet diferite.

Totuși, între cele două articole există o asemănare izbitoare. Aici se poate vedea în mod concret — și acest lucru conferă o valoare cu totul deosebită ambelor articole — înrudirea principială care există între ideile reprezentanților politicii muncitorești liberale și cele ale burghezilor liberali contrarevoluționari.

Materialul lui N. Rojkov este absolut identic cu acela al d-lui Polferov, cu deosebirea că la acesta din urmă este mai vast. În agricultura Rusiei capitalismul se dezvoltă după revoluția din 1905. Prețurile la cereale, precum și prețul pământului cresc; importul de mașini agricole și de îngrășăminte minerale, precum și producția internă de mașini și îngrășăminte iau amploare. Se dezvoltă instituțiile de credit mărunț; crește numărul celor care primesc otruburi*. Crește salariul (cu 44,2% din 1890 pînă în 1910, ne informează N. Rojkov, uitînd că în acest răstimp a crescut și costul vieții!). Se dezvoltă creșterea animalelor în scop comercial, fabricarea untului,

* — otrub — lot făiat din pământul obștii și dat în proprietate individuală țărănimii. — Nota trad.

culturile de ierburi furajere; se extinde învățămîntul agricol.

Toate acestea sînt, fără îndoială, foarte interesante. Din punctul de vedere al marxismului, era limpede că dezvoltarea capitalismului nu poate fi oprită. Dacă autorii ar fi ilustrat această teză cu date noi, ar fi meritat toate mulțumirile noastre.

Dar în această chestiune esențialul constă în interpretarea datelor, în concluziile care se trag din aceste date. Or, N. Rojkov dă dovadă de o pripeală... de-a dreptul înduioșătoare. „Gospodăria moșierească iobăgistă s-a transformat în gospodărie burgheză, capitalistă... trecerea la rînduiei burgheze în agricultură este un fapt împlinit, absolut incontestabil... În Rusia, problema agrară, în vechea ei formă, nu mai este la ordinea zilei... Nu are rost să încercăm reanimarea unui cadavru: problema agrară în vechea ei formă“.

Concluziile, după cum își poate da seama cititorul, sînt cît se poate de clare și de... lichidatoriste. Redacția revistei lichidatoriste a însoțit acest articol (potrivit unui obicei de mult intrat în uz la redacțiile publicațiilor cu caracter comercial și lipsite de principii) de o notă în care se face următoarea rezervă: „cu foarte multe lucruri nu sîntem, vedeți dv., de acord... considerăm că nu se poate afirma atît de categoric, cum face N. Rojkov, că Rusia va merge tocmai pe calea trasată de legea din 9/XI—14/VI...“

Lichidatorii „nu sînt atît“ de categorici ca N. Rojkov! O atitudine, precum vedeți, profund principială față de problemă!

Prin articolul său, N. Rojkov a dovedit încă o dată că *a învățat pe de rost* o serie de teze ale marxismului, *fără să le fi înțeles*. De aceea „i-au zburat“ atît de repede.

Procesul dezvoltării capitalismului în agricultura Rusiei s-a desfășurat și în anii 1861—1904. Toate indiciile de care ne vorbesc acum Rojkov și Polferov au existat și atunci. Dezvoltarea capitalismului nu a înlăturat criza *burghezo-democratică* din 1905, ci, dimpotrivă, a pregă-

tit-o și i-a imprimat un caracter acut. De ce? Pentru că gospodăria veche, naturală, semiobăgăgistă fusese subminată fără să se fi creat *condiții pentru gospodăria nouă*, burgheză. Așa se explică extraordinara ascuțime a crizei din 1905.

Terenul pentru *asemenea* crize a dispărut, afirmă Rojkov. Desigur, acest lucru este posibil dacă vorbim în abstract, adică dacă vorbim despre capitalism în general, și *nu* despre Rusia, *nu* despre anul 1913. Marxiștii, desigur, numai în anumite condiții (*nu* întotdeauna, *nu* pretutindeni) recunosc existența problemei agrare burghezo-democratice.

Dar Rojkov nu înțelege măcar ce teze trebuie să demonstreze dacă vrea să aducă o confirmare a concluziei sale *concrete*.

Țăranii nu sînt mulțumiți de situația lor? — „Dar nicăieri țăranii nu sînt mulțumiți“, scrie Rojkov.

A compara și a identifica nemulțumirea țăranilor din Europa apuseană, care trăiesc într-un sat cu rînduieli pe deplin burgheze și cu un regim juridic pe deplin burghez, care și-au creat un „partid al ordinii“, cu starea de *foamete endemică* din Rusia, cu starea de *totală* inferioritate a satului într-o societate împărțită în stări sociale, cu regimul lui *întru totul* obăgăgist în domeniul dreptului etc. este pur și simplu pueril și ridicol. Din cauza copacilor, Rojkov nu vede pădurea.

Se dezvoltă capitalismul, claca (munca în dijmă) e pe cale de desființare, scrie el. „Marea majoritate a moșierilor — scrie liberalul Polferov — ... folosesc pe scară tot mai largă sistemul avansurilor și al dijmei pe jumătate datorită exclusiv nevoii de bani și de pămînt a țăranului“.

Liberalul de la „*Russkaia Misl*“ este de un optimism mai puțin naiv decît fostul marxist de la revista lichidaristă „*Nașa Zarea*“ !

N. Rojkov nu s-a referit nici măcar în treacăt la datele cu privire la *gradul* de răspîndire a dijmei pe jumătate, a muncii în dijmă, a clăcii, a sistemului de aservire în satul *de astăzi*. Cu o superficialitate uimitoare, Rojkov a ocolit faptul că ele *continuă* să fie larg răspîndite. Or,

de aici reiese că criza *burghezo-democratică* s-a ascuțit și mai mult.

Nu reanimați un cadavru, scrie lichidatorul, ținând isonul liberalului, care, folosind *alte* cuvinte, declară că revendicările anului 1905 ar fi un „cadavru“.

La aceasta noi răspundeam: Markov și Purișkevici nu sînt cadavre. Economia care i-a generat și care continuă să-i genereze nu este un cadavru. Lupta împotriva acestei clase este o sarcină vie a muncitorilor vii, care au o concepție vie despre țelurile lor de clasă.

Renunțarea la această sarcină este un simptom al *descompunerii* lichidatorilor, care nu se exprimă toți „atît de categoric“ ca Rojkov, dar toți dau uitării sau escamotează lupta împotriva purișkevicismului în domeniul agrar (și în domeniul proprietății funciare îndeosebi) și a purișkevicismului politic.

Dominația Purișkevicilor în viața noastră este reversul aceleiași medalii care la sate se cheamă muncă în dijmă, aservire, clacă, iobăgie, lipsa celor mai elementare condiții generale ale gospodăriei burgheze. Dacă cîrtesc stăpînii milionari (Gucikov & Co.) sus, înseamnă că au devenit cu desăvîrșire insuportabile condițiile a milioane de mici proprietari (țărani) jos.

Propunîndu-și sarcina de a lupta împotriva rădăcinilor purișkevicismului, muncitorii nu se abat cîtuși de puțin de la sarcinile „lor“ pentru „a reanima“ ceva ce le este străin. Nu. *Prin aceasta* ei își clarifică sarcinile democratice ale luptei lor, ale clasei lor, prin aceasta ei învață masele largi ce este democratismul și le învață a.b.c.-ul socialismului. Căci numai „socialismul regalo-prusian“ (potrivit expresiei folosite de Marx împotriva lui Schweitzer)⁶⁵ poate lăsa în umbră atotputernicia iobăgistă a purișkevicismului în general și a purișkevicismului în domeniul proprietății funciare în special.

Rojkov a alunecat, fără să-și dea nici el seama, pe pozițiile lui Polferov, care afirmă că „simpla mărire a loturilor“ nu-l „va salva“ pe țăran fără trecerea la o agricultură intensivă! Ca și cum trecerea la o agricultură intensivă nu s-ar face de o sută de ori mai repede dacă

ar fi înlăturat purișkevicismul! Ca și cum ar fi vorba numai de țărani — să li „se mărească“ loturile sau nu —, și nu de întregul popor, de întreaga dezvoltare a capitalismului, pe care purișkevicismul o denaturează și o frânează!

Pe Rojkov l-a luat gura pe dinainte și el a exprimat esența lichidatorismului, arătând care este legătura dintre atotcuprinzătoarea lozincă a „libertății de asociere“ (comparați felul cum a fost pusă această lozincă în cuvântarea liberală a lui Tuleakov și în cuvântarea marxistă rostită de Badaev în ședința de la 23/X 1913 a Dumei de stat)⁶⁶, arătând legătura dintre această lozincă și liniștirea spiritelor folosită în actualul stadiu al problemei agrare.

Această legătură e un fapt obiectiv; prin „subterfugii“ „Nașa Zarea“ nu-l poate înlătura.

Nu te mai gândești la întregul popor, la purișkevicismul care domină toate domeniile vieții, la foametea din rândurile țărănimii, la munca în dijmă, la clacă, la iobăgie; luptă „pentru legalitate“, pentru „libertatea de asociere“ ca una dintre reforme — iată ideile pe care le cultivă burghezia printre muncitori. Rojkov și lichidatorii, neînțelegând acest lucru, nu fac decît să se tîrască în coada ei.

Noi însă credem că proletarul, reprezentantul înaintat al tuturor maselor muncitoare, nu poate să pășească spre eliberarea sa pe altă cale decît cea a luptei multilaterale împotriva purișkevicismului în numele și în interesul luptei împotriva burgheziei — iată ideile prin care se deosebește marxistul de reprezentantul politicii muncitorești liberale.

„Za Pravdu“ nr. 36
din 15 noiembrie 1913

Semnat : V. I l l n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DOUĂ METODE DE DISCUȚII ȘI DE LUPTĂ

În presă întâlnim controverse și lupte de opinii care îi ajută pe cititori să înțeleagă mai limpede problemele politice, să pătrundă mai adânc sensul lor, să le rezolve cu mai multă fermitate.

Sînt însă și controverse care degenerază în schimburi de invective, în ciorovăieli și în bîrfeli.

Muncitorii înaintați, care sînt conștienți de răspunderea ce le revine pentru mersul muncii de educare și de organizare a proletariatului, trebuie să vegheze cît mai atent ca *inevitabilele* controverse, *inevitabila* luptă de opinii să nu degenereze în schimburi de invective, în bîrfeli, în intrigi și în calomnii.

Este o problemă care privește cauza muncitorilor, organizarea lor. Este vorba de problema extrem de serioasă și importantă a luptei împotriva oricăror încercări de dezorganizare, fie ele oricît de neînsemnate. Această problemă nu trebuie privită cu nepăsare: cine nu a învățat să curme din rădăcină dezorganizarea, acela nu poate fi un bun organizator. Or, fără organizare clasa muncitoare nu este *nimic*. Fără dezbateri, controverse și luptă de opinii nu este posibilă nici o mișcare, inclusiv mișcarea muncitorească. Fără o luptă necruțătoare împotriva degenerării controverselor în schimburi de invective și în ciorovăieli *nu este cu putință nici un fel* de organizare.

Îndemnăm pe muncitorii conștienți să privească din acest punct de vedere lupta dintre grupul de șase și cel de șapte deputați ai fracțiunii social-democrate.

Cei șase au considerat de datoria lor să țină seama de voința și hotărîrea consfătuirii marxiștilor. Reprezentanții din Dumă ai proletariatului sînt datori să se supună voinței majorității din afara Dumei a muncitorilor marxiști conștienți și organizați.

Acesta e un principiu general. E baza generală a tuturor concepțiilor noastre cu privire la sarcinile mișcării muncitorești.

Dacă acest mod de a vedea nu este just, el trebuie infirmat și respins. Dacă este just și reprezintă un adevăr *elementar* fără de care nu poți să pornești la o activitate politică, dacă fără acest adevăr elementar nu poate fi concepută *nici o* organizare, atunci acest mod de a vedea trebuie adoptat și apărat cu hotărîre, în pofida tuturor vociferărilor, urletelor, atacurilor și calomniilor.

Tovarăși muncitori! Angajați discuții în această problemă. Căutați ca prin controverse, convorbiri și discuții să ajungeți la deplina clarificare a acestei probleme, dar alungați-i pe cei care înlocuiesc discuțiile cu ciorovăieli.

Priviți: ce răspuns au dat lichidatorii la primul și cel mai important argument al celor șase?

Singurul lor răspuns a fost împrôșcarea cu cuvinte de ocară! Au ocărît consfătuirea, au ocărît pentru a suta oară mișcarea ilegală, și atîta tot.

Este oare acesta un răspuns? Nu este oare aceasta o simplă încercare de a dezorganiza, de a distruge organizația?

Lucrurile au mers pînă acolo, încît, în nr. 70, F. D. a scris textual următoarea frază: „care sînt colectivele responsabile care au propus candidatura lor și le-au dat mandate?”

Gîndiți-vă bine la semnificația acestei întrebări, tovarăși muncitori, și veți vedea că ea este demnă de... cei care... o pun!... Dar înțelegeți o dată, domnilor F. D. și

ceilalți lichidatori, că *nu putem* discuta cu voi dacă puneți *asemenea* întrebări.

Analizați fondul problemei : este oare justă hotărârea consfătuirii, exprimă ea oare just interesele și punctul de vedere al majorității muncitorilor ? La această întrebare, „pravdiștii“ răspund printr-o serie întregă de cifre exacte (nr. de marți 29 octombrie 1913 al ziarului „Za Pravdu“) *. Aceste cifre arată că „pravdiștii“ au de partea lor *majoritatea* absolută și indiscutabilă a muncitorilor conștienți, adică a celor care participă la viața politică.

Aceste cifre ne oferă și posibilitatea de a compara rezultatele alegerilor care au avut loc în curia muncitorească pentru Dumele a II-a, a III-a și a IV-a, ne arată și numărul muncitorilor reprezentați de cei șase și de cei șapte deputați, și numărul grupurilor de muncitori care prin subscripții au ajutat în mod deschis un ziar sau altul etc.

Și ce răspuns au dat lichidatorii la acest argument de fond în problema majorității ?

În loc de răspuns — invective. Lichidatorii nu contestă nici una, dar absolut nici una din cifre și nici nu încearcă măcar să le corecteze, să le înlocuiască cu altele !!!

Chestiunea este cum nu se poate mai limpede : cine ocolește datele precise cu privire la majoritate, acela *încalcă* voința majorității, acela este un dezorganizator.

Cei șapte din Dumă oscilează în direcția lichidatorismului, deoarece îngăduie să fie ocărîtă mișcarea ilegală, deoarece iau parte la încălcarea voinței majorității. Tocmai aceasta denotă *lipsa de partinitate* a celor șapte. Și nici un om cu mintea întregă nu va permite celor șapte deputați fără partid să nesocotească, profitînd de majoritatea lor de un singur vot, hotărârile partidului și pe cei care le susțin.

Oricîte invective ar debita lichidatorii, ei nu vor putea să infirme acest fapt simplu și clar.

* Vezi volumul de față, p. 103—122. — *Nota red.*

Cei șase și-au făcut datoria. Și cu cât lichidatorii vociferază și înjură mai tare, cu atât mai repede toți muncitorii și toți marxistii își vor da seama că atitudinea celor șase este justă, că egalitatea în drepturi este inevitabilă și că trebuie să se ajungă la o înțelegere cu deputații fără partid ai social-democrației în Duma de stat.

„Za Pravdu” nr. 36
din 15 noiembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PSEUDOUNIFICATORI

Cercul de la Berlin al social-democraților polonezi (Rosa Luxemburg, Tyszka & Co.), care a fost categoric respins de muncitorii social-democrați polonezi, nu se potolește. El continuă să se intituleze „Conducerea Centrală” a social-democrației poloneze, cu toate că nu există om pe lume care să poată spune ce anume „conduce” această lamentabilă „Conducere” lipsită de partid⁶⁷.

Muncitorii social-democrați din Varșovia și din Lodz au declarat de multă vreme că nu au nimic comun cu sus-numitul cerc de la Berlin. Alegerile pentru Duma de stat din partea Varșoviei și felul cum s-a desfășurat campania în legătură cu asigurările sociale în Varșovia au arătat tuturor că în Polonia există o singură organizație social-democrată, și anume aceea care a declarat categoric că nu-i recunoaște pe dezorganizatorii și calomnii-torii din „Conducerea Centrală”. Este de ajuns să amintim numai una dintre isprăvile acestei „Conduceri”: acești domni au afirmat, *fără a avea nici un fel de dovadă*, că principalul bastion al muncitorilor social-democrați polonezi — cel din Varșovia — ar fi cuprins „în rețeaua ohranei”. A trecut un an. „Conducerea” nu a adus nici o dovadă în sprijinul revoltătoarei sale acuzații. Acest singur fapt a fost, bineînțeles, suficient pentru ca nici un militant cinstit al mișcării muncitorești să nu mai vrea să aibă de-a face cu gentlemanii din cercul lui Tyszka. După cum poate vedea cititorul, acești domni nu se prea

deosebesc în alegerea mijloacelor lor de luptă de Martov, Dan & Co. de la noi...

Și iată că acest cerc de persoane, pe care *toate* partidele care activează în Polonia le-a înfierat, a hotărât acum să salveze mișcarea muncitorească din Rusia. Rosa Luxemburg a prezentat Biroului socialist internațional⁶⁸ propunerea de a analiza problema restabilirii unității în Rusia. Unul dintre motivele pe care le invocă este că „grupul Lenin” introduce, vedeți dv., sciziune în rîndurile social-democrației *poloneze*.

Prin această declarație, cercul de la Berlin s-a dat imediat de gol. După cum se știe, bolșevicii merg mîna în mîna cu muncitorii social-democrați polonezi, care au întors spatele cercului de intriganți. Acest lucru nu lasă faimoasa „Conducere” să doarmă liniștită, și de aici toată campania de „unificare”, care a început prin atacuri împotriva marxiștilor ruși și care are drept scop sprijinirea lichidatorilor ruși.

„De prea mult bine” nu ar fi făcut Rosa Luxemburg acest lucru. La timpul său, chiar și cercul ei a refuzat să se ducă la lichidatori cînd aceștia au organizat împăcarea „din august”.

Dar acum, cînd, din pricina lipsei de principialitate și a intrigilor sale, a pierdut orice însemnătate în mișcarea muncitorească poloneză și rusă, acest grupuleț de faliți politici se agață de pulpana lichidatorilor. Vinovat de toate păcatele strigătoare la cer este, desigur, „grupul Lenin”, și de aceea... de aceea trebuie realizată cu orice preț unirea cu acest grup. Vechea poveste !...

Dar ce atitudine vor adopta în fond marxiștii ruși în chestiunea examinării divergențelor din Rusia în cadrul Biroului socialist internațional ?

După cîte știm, ei vor fi foarte bucuroși dacă se va obține ca tovarășii din Europa occidentală să pătrundă esența controverselor noastre. Am aflat că, la rîndul lor, marxiștii ruși vor prezenta Biroului socialist internațional propunerea de a examina și problema sciziunii din rîndurile social-democrației poloneze, precum și acțiunile rușinoase pe care și le-a permis grupul Tyszka față de

adevăratele organizații muncitorești din Polonia. Marxiștii vor fi foarte bucuroși dacă Biroul internațional va examina și divergențele dintre cei șase și cei șapte deputați. În felul acesta, tovarășii din străinătate vor fi obligați să discute problema dacă fracțiunea din parlament trebuie să se supună partidului muncitoresc sau, dimpotrivă, partidul muncitoresc trebuie să se supună fracțiunii din Dumă.

Marxiștii vor fi și mai mulțumiți dacă se va accepta propunerea Rosei Luxemburg de a se înscrie pe ordinea de zi a congresului internațional⁶⁹ ce urmează să se țină în 1914 la Viena problema unificării mișcării din Rusia.

În două rînduri a ridicat noua Internațională asemenea probleme la congresele internaționale. O dată — la Amsterdam în 1904 — s-a pus problema unității în Franța⁷⁰. Congresul a examinat *în fond* controversa dintre guesdiști (marxiști) și jaurəsiști (revizionști). El a *condamnat* linia jaurəsiștilor — participarea lor la guverne burgheze, tranzacțiile lor cu burghezia etc. Și, pe baza acestei hotărîri *de fond*, a recomandat unificarea părților în litigiu.

A doua oară — la Copenhaga în 1910 — a fost ridicată problema sciziunii ceho-austriece⁷¹. Și în acest caz congresul a pătruns *în fondul* controverselor. El s-a pronunțat împotriva principiilor „bundiste-naționaliste“ ale separatiștilor cehi și a stabilit că syndicatele muncitorești din cadrul aceleiași țări *nu* trebuie să fie organizate după criteriul naționalității. Pe baza acestei soluționări a controverselor *în fond*, congresul a recomandat ambelor părți să se unească. (În treacăt fie spus, bundiștii cehi nu s-au supus hotărîrii Internaționalei.)

Dacă se va pune în discuție problema rusă, Congresul de la Viena se va pronunța, fără îndoială, asupra importanței „mișcării ilegale“ într-o țară cum este Rusia contemporană și va aprecia dacă, în actualele condiții, marxiștii trebuie să pornească de la perspectiva „evoluției“ sau a căii „lozincilor neciuntite“ etc. În orice caz nu va fi lipsit de interes să auzim care este părerea Internaționalei despre toate acestea...

Din păcate însă, pînă atunci mai este mult. Deocamdată nu ne-am ales decît cu o ieşire furibundă, dar neputincioasă din partea cercului de la Berlin al Rosei Luxemburg şi al lui Tyszka. Recomandăm d-lui F. D. să folosească cît mai din plin această ieşire împotriva marxiştilor şi în apărarea lichidatorismului. Deşi ziarele lichidatorilor au publicat relatări despre ruşinoasele isprăvi ale acestui cerc de la Berlin în lupta lui împotriva muncitorilor polonezi, la nevoie însă, d-l F. D. nu va pregeta, fireşte, să se adape şi din acest... izvor proaspăt.

Iar muncitorii ruşi vor spune: unitatea o vom crea noi înşine în organizaţiile noastre muncitoreşti din Rusia. Cît despre intrigile neputincioase, ele nu ne fac decît să zîmbim.

„Za Pravdu” nr. 36
din 15 noiembrie 1913

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

APRECIEREA SCIZIUNII DIN CADRUL FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE DIN DUMĂ DE CĂTRE MUNCITORII RUȘI

În cele două ziare social-democrate din Petersburg, care exprimă unul punctul de vedere al lichidatorilor și celălalt al adepților partidului ilegal, se publică declarațiile grupurilor muncitorești din toate colțurile Rusiei. În aceste declarații, muncitorii își definesc atitudinea față de cele două fracțiuni social-democrate din Dumă : 1) fracțiunea social-democrată (cei șapte deputați + Jagielło), 2) fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia — cei șase deputați social-democrați ai muncitorilor.

Avem acum posibilitatea să facem bilanțul pe o lună întreagă, de la 20 octombrie pînă la 20 noiembrie st.v., al rezoluțiilor muncitorilor după datele furnizate de cele două ziare.

Rezoluțiile cele mai exacte și care nu au fost niciodată contestate de vreuna din cele două părți sînt rezoluțiile care poartă un anumit număr de *semnături*. Bilanțul general pe întreaga Rusie (nu numai Caucazul, dar și Bundul și letonii sînt reprezentați separat în Biroul socialist internațional) arată : 4 850 pentru fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia (cei șase deputați) și 2 539 pentru fracțiunea social-democrată (cei șapte deputați + Jagielło).

Sindicatul, prin conducerile lor (denumirea sindicatelor nu se publică în Rusia din considerente legate de

poliție) = pentru cei șase deputați se pronunță 9 sindicate cu 13 500 de membri, pentru cei șapte deputați se pronunță 1 sindicat al cărui număr de membri nu este cunoscut.

*Scris între 20 noiembrie
și 1 decembrie (între 3
și 14 decembrie) 1913*

*Se tipărește pentru prima oară
după manuscris*

DESPRE AUTONOMIA „CULTURAL-NAȚIONALĂ”

Esența planului sau a programului așa-zisei autonomii „cultural-naționale” (cu alte cuvinte : „crearea unor instituții care să garanteze libertatea dezvoltării naționale”) constă în *împărțirea învățămîntului pe naționalități*.

Asupra acestui element esențial al problemei trebuie să insistăm cu atît mai mult cu cît mai des tot felul de naționaliști declarați și camuflați (printre care și bundiștii) încearcă să-l întunece.

Fiecare națiune, indiferent de locul unde locuiește oricare dintre indivizii care o compun (indiferent de teritoriu : de aici denumirea de autonomie „exteritorială”), constituie o singură uniune recunoscută de stat, uniune în competența căreia se află problemele culturii naționale. Cea mai importantă dintre aceste probleme este cea a învățămîntului. Determinarea componenței națiunilor prin înscrierea liberă a fiecărui cetățean, indiferent de locul de domiciliere, în oricare din uniunile naționale, asigură o precizie absolută și o consecvență absolută în ceea ce privește împărțirea învățămîntului pe naționalități.

Se pune întrebarea dacă din punctul de vedere al democrației în general și al intereselor luptei proletare de clasă în special este admisibilă o asemenea împărțire.

E de ajuns să-ți faci o idee limpede despre esența programului „autonomiei cultural-naționale” pentru a răspunde fără pic de ezitare la această întrebare : o asemenea împărțire este cu desăvîrșire inadmisibilă.

Atîta timp cît națiuni diferite trăiesc în cadrul aceluiași stat, acestea sînt legate între ele prin milioane și miliarde de fire cu caracter economic, juridic și social. Cum ar putea fi smuls învățămîntul din rețeaua acestor legături? Poate fi el „scos din competența” statului, așa cum glăsuiește formularea bundistă, clasică în ceea ce privește sublinierea pregnantă a unei absurdități? De vreme ce economicul unește strîns între ele națiunile care trăiesc în cadrul aceluiași stat, rezultă că încercarea de a le separa o dată pentru totdeauna în domeniul problemelor „culturale”, și mai ales ale învățămîntului, este absurdă și reacționară. Noi trebuie, dimpotrivă, să urmărim *unirea* națiunilor în domeniul învățămîntului pentru a pregăti în școală ceea ce urmează să se săvîrșească în viață. În momentul de față constatăm că există inegalitate în drepturi între națiuni și deosebiri în ceea ce privește nivelul dezvoltării lor; în aceste condiții, împărțirea învățămîntului pe naționalități ar însemna *de fapt o înrăutățire* inevitabilă pentru națiunile mai înapoiate. În America, în statele din sud, odinioară sclavagiste, există școli speciale pentru copiii negrilor, în timp ce în nord negrii și albi învață la un loc. În Rusia a apărut nu de mult un proiect de „naționalizare a școlii evreiești”, adică crearea unor școli speciale, în care copiii evrei să fie separați de cei de alte naționalități. Nu mai e nevoie să spunem că acest proiect a pornit din cercurile cele mai reacționare, din cercurile purișkeviciște.

Nu poate fi democrat acela care apără principiul împărțirii învățămîntului pe naționalități. Trebuie să relevăm că în raționamentele noastre ne situăm, deocamdată, pe punctul de vedere general-democratic, adică burghezodemocratic.

Într-un mod și mai hotărît trebuie să respingem împărțirea învățămîntului pe naționalități atunci cînd ne situăm pe pozițiile luptei de clasă a proletariatului. Cine nu știe că capitaliștii de toate naționalitățile dintr-un anumit stat se unesc în modul cel mai strîns, indisolubil în întreprinderi pe acțiuni, în carteluri și trusturi, în uniuni ale industriașilor etc. *împotriva* muncitorilor de

orice naționalitate? Cine nu știe că în *orice* întreprindere capitalistă — începînd cu uzinele, minele și fabricile mari, continuînd cu firmele comerciale și terminînd cu gospodăriile capitaliste ale proprietarilor funciari — se observă *întotdeauna*, fără nici o excepție, un caracter mai pestriț din punct de vedere național al muncitorilor decît într-un sat pașnic și adormit dintr-un fund de provincie?

Muncitorul de la oraș, care cunoaște cel mai bine capitalismul dezvoltat și și-a însușit în modul cel mai profund — din întreaga sa viață și, poate, chiar a supt o dată cu laptele mamei — psihologia luptei de clasă, își va da numai decît și în mod inevitabil seama că împărțirea învățămîntului pe naționalități este nu numai o născocire *dăunătoare*, dar de-a dreptul o potlogărie, un șarlatanism *al capitaliștilor*. Muncitorii *pot* fi izolați, dezbinați și slăbiți prin propagarea unei asemenea idei și, în și mai mare măsură, prin împărțirea școlilor elementare pe naționalități, în timp ce pentru capitaliști, ai căror copii sînt cum nu se poate mai bine asigurați cu școli particulare pentru bogați și cu profesori special angajați, nici un fel de „autonomie cultural-națională” nu poate, *în nici un caz*, să prezinte o primejdie de izolare sau de slăbire.

În realitate, „autonomia cultural-națională”, adică împărțirea absolut pură și consecventă a învățămîntului pe naționalități, nu a fost născocită de capitaliști (aceștia folosesc, *deocamdată*, metode mai brutale pentru a dez-bina pe muncitori), ci de intelectualitatea oportunistă, mic-burgheză din Austria. În nici una din țările democratice din vestul Europei care au o populație multinațională *nu e nici pomeneală* de această idee genială mic-burgheză și genial naționalistă. Numai în răsăritul Europei, în înapoiata, feudala, clericala și birocratică Austrie, în care *orice* viață socială și politică este împiedicată în dezvoltarea ei de diverse controverse mărunte și meschine (ba mai rău: de certuri și de lupte interne) pe teme de limbă, a apărut această idee de mic-burghez ajuns la desperare. Cel puțin să delimităm o dată pentru totdeauna, cu o puritate și cu o consec-

vență absolută, toate națiunile în cadrul unor „curii naționale” în domeniul învățămîntului, din moment ce nu este cu puțință să împaci cîinele cu pisica! — iată psihologia care a generat ideea stupidă a „autonomiei cultural-naționale”. Proletariatul, care este conștient de internaționalismul său și-l prețuiește, nu va accepta niciodată această prostie a naționalismului rafinat.

Nu este întîmplător faptul că în Rusia „autonomia cultural-națională” nu a fost adoptată *decît de toate* partidele burgheze evreiești, apoi (în 1907) de conferința partidelor *mic-burgheze*, *narodniciste* de stînga ale cîtorva națiuni⁷² și, în sfîrșit, de elementele *mic-burgheze*, oportuniste ale grupurilor *cvasimarxiste*, adică de *bundiști* și de lichidatori (aceștia din urmă s-au temut chiar s-o facă direct și fățiș, în termeni categorici). Nu este întîmplător faptul că la tribuna Dumei de stat despre „autonomia cultural-națională” au vorbit *doar* Cihenkeli, care e un semilichidator contaminat de naționalism, și mic-burghezul Kerenski.

În general este amuzant să citești referirile lichidatorilor și ale bundiștilor la exemplul Austriei în această chestiune. În primul rînd, de ce trebuie să se ia ca *model* cea mai înapoiată dintre țările cu o populație multinațională? De ce nu țara cea mai înaintată? Așa fac numai falșii liberali din Rusia, adică cadeții, care caută modele pentru constituție mai ales în țări înapoiate, Prusia și Austria, iar nu în țări înaintate, cum ar fi Franța, Elveția sau America!

În al doilea rînd, luînd exemplul Austriei, mic-burghezii naționaliști din Rusia, adică bundiștii, lichidatorii, *narodnicii* de stînga etc., îl înrăutățesc, la rîndul lor, și *mai mult*. La noi, cei care folosesc cel mai mult în domeniul propagandei și agitației planul „autonomiei cultural-naționale” sînt în primul rînd bundiștii (plus *toate* partidele burgheze evreiești, în coada cărora — fără să-și dea întotdeauna seama de acest lucru — se tîrăsc bundiștii). Or, tocmai în patria ideii „autonomiei cultural-naționale”, în Austria, părintele acestei idei, Otto Bauer, a consacrat într-una din cărțile sale un capitol special argumentării

tezei că ideea „autonomiei cultural-naționale“ *nu poate fi aplicată evreilor !*

Acest lucru dovedește, mai bine decît un lung discurs, cît de puțin consecvent este și cît de puțin crede în ideea sa O. Bauer, care a exclus din planul autonomiei exteritoriale a națiunilor *singura* națiune exteritorială (care nu are un teritoriu propriu).

Aceasta dovedește că bundiștii împrumută de la Europa planuri *demodate*, înzecind greșelile Europei și mergînd pînă la absurd „în dezvoltarea“ acestor greșeli.

Căci — și aceasta în al treilea rînd — la Congresul de la Brünn (1899), social-democrații austrieci *au respins* programul „autonomiei cultural-naționale“ care le fusese prezentat. Ei au acceptat numai un compromis sub forma uniunii tuturor *regiunilor* cu fizionomie națională proprie ale statului. În acest compromis *nu este vorba* nici de principiul exteritorial, nici de împărțirea învățămîntului pe naționalități. Potrivit acestui proiect de compromis, așezările, orașele, fabricile, minele, marile proprietăți rurale etc. cele mai înaintate (sub raport capitalist) *nu fărîmițează învățămîntul pe naționalități !*

Clasa muncitoare din Rusia a combătut și va continua să combată ideea naționalistă reacționară, dăunătoare, mic-burgheză a „autonomiei cultural-naționale“.

„Za Pravdu“ nr. 46
din 28 noiembrie 1913

Se lipărește după textul
apărut în ziar

GRUPULEȚELE DIN STRĂINĂTATE ȘI LICHIDATORII RUȘI

În „Novaia Raboceaia Gazeta“ nr. 86 a apărut un articolăș injurios la adresa social-democrației, care, *cu tot* caracterul său injurios și *cu toată* metoda de insinuare pe care o folosește și de care s-a plictisit toată lumea, este demn de atenție.

Articolășul acesta, intitulat „Presa social-democrată germană despre sciziune“, este demn de atenție pentru că lămurește într-un mod cât se poate de concret pentru muncitorii ruși un lucru pe care ei nu l-au știut pînă acum, dar pe care *trebuie să-l știe*.

Ei *trebuie să știe* la ce intrigi se dedau grupulețele din străinătate ale social-democraților ruși *împotriva* organizației social-democrate din Rusia, căci, prin faptul că nu cunosc acest lucru, mulți dintre social-democrații ruși sînt condamnați întotdeauna și în mod inevitabil să săvîrșească greșeli comice și tragicomice.

Articolășul lichidatorilor începe cu cuvintele subliniate : „*nici o* voce din rîndurile social-democrației germane nu s-a pronunțat pînă acum“ în favoarea sciziunii (d-nii lichidatori numesc „sciziune“ *construirea* organizației marxiste *împotriva* lichidatorilor).

Observați această subliniere din prima frază a articolului : „*nici o* voce“ !

Este un procedeu răsufat al scribilor burghezi : nu toată lumea citește ziarul pînă la capăt, dar un cuvînt de efect pus la începutul *primei* fraze a articolului îl vede oricine...

Citiți în continuare articolul lichidatorilor : iată, de pildă, părerea unui ziar din Frankfurt. Vădit *în favoarea* lichidatorilor. Dar se trece sub tăcere faptul că este vorba de un ziar oportunist !!

Naivi lichidatori ! Nu cumva îi credeți pe muncitorii ruși niște prostănaci care nu știu nimic despre oportunismul din rîndurile social-democrațiilor germani și care ignoră faptul că „Nașa Zarea“ se bucură de sprijinul *permanent* al așa-zisei „Reviste socialiste lunare“⁷³, principalul organ al oportuniștilor germani ?

Mai departe. Părerea unui ziar din Dresda. Acesta condamnă sciziunea în general. Dar nu se știe nici de partea cui sînt simpatiile lui în treburile rusești, nici care este orientarea lui în cele germane. Dar lichidatorii nu urmăresc să-i lămurească pe muncitorii ruși, ci să-i înșele, trecînd sub tăcere o serie de fapte.

Citim mai departe. Organul social-democrat din Leipzig

„a publicat, acum vreo două săptămîni, o corespondență din Rusia care prezenta lucrurile într-o lumină destul de favorabilă pentru scizioniști“.

Așa scrie textual ziarul lichidatorist. Și, bineînțeles, aici nimic nu este subliniat.

Și, bineînțeles, nici un cuvînt, nici un cuvîntel, nici măcar un sunet *despre fondul* acestui articol „dezagreabil“ !! O, noi sîntem mari meșteri în tertipurii meschine și intrigi jalnice !

Pe de o parte, cu litere cursive, „*nici o voce*“, pe de altă parte, *singura* corespondență primită din Rusia prezintă lucrurile „într-o lumină destul de favorabilă“ pentru adversarii lichidatorismului.

Mai departe citim :

„în nr. din 15 noiembrie (al ziarului social-democrat din Leipzig) a apărut un cuprinzător articol *redacțional*“ (subliniat de lichidatori !!)..

din care sînt reproduse *numai* pasajele care vorbesc în favoarea lichidatorilor.

Muncitori din Rusia, e timpul să învățați să dați în vileag minciunile lichidatorilor!

Articol „redacțional” — subliniază lichidatorii. *Minciună*. Articolul a apărut sub semnătura J. K., adică tocmai ca un articol scris de un colaborator, și nu ca un articol redacțional!!!

Lichidatorii îi mint pe muncitorii ruși în modul cel mai nerușinat, cel mai insolent.

Dar asta încă nu-i totul. Lichidatorii *au ascuns* că, în același articol, *cei șapte* au fost calificați drept „sciziioniști nerușinați” pentru că l-au primit pe Jagiello, în pofida voinței social-democraților polonezi!!!

Dar asta încă nu-i totul. Lichidatorii *au ascuns* un fapt limpede pentru orice om inițiat în politică. Articolul semnat J. K. a fost scris de un *tyszkist*. Există toate indiciile. „Tyszkistii” formează cercul de la Berlin al Rosei Luxemburg și al lui Tyszka & Co., care a pus în circulație acuzația de o mârșăvie de necrezut cu privire la o provocare polițienească în rîndurile organizației social-democrate din Varșovia. Pînă și „Luci” (ce-i drept, *după* primirea lui Jagiello!) a calificat acest lucru drept o mârșăvie. Pînă și „Novaia Raboceaia Gazeta” a recunoscut în repetate rînduri că „tyszkistii” — care luptă împotriva *centrului muncitoresc de asigurări sociale*, din care fac parte Bundul, levița⁷⁴ și social-democrații polonezi (varșovienii, desigur, și nu tyszkistii) — nu reprezintă pe muncitorii social-democrați polonezi din Varșovia.

Și iată că acum, pentru a-i înșela pe muncitorii ruși, lichidatorii se agață de pulpana tyszkistilor. Cine se înecă se agață și de un pai (chiar dacă este putred și murdar).

În articolul tyszkistului J. K., ca și în toate manifestările tyszkistilor, pulsează viu o singură dorință: să urzească intrigi profitînd de sciziune, să-și încropească „un mic capital politic”. Jocul de-a autocrația, practicat de grupulețele „rupte” de mișcarea muncitorească din Rusia, intrigi urzite pe această bază, frazeologie dulceagă *în loc* de a studia ceea ce se petrece în Rusia — iată esența „tyszkismului”, iată cu ce se îndeletnicesc nouă zecimi

din grupulețele de sine stătătoare și „independente“ din străinătate.

Acum ele par să reînvie, sperînd „să profite“ de pe urma sciziunii dintre cei șase și cei șapte...

Deșartă speranță ! Muncitorii social-democrați din Rusia s-au maturizat suficient pentru a hotărî *ei înșiși*, potrivit voinței majorității, destinele organizației lor, înlăturînd cu dispreț intrigile grupulețelor din străinătate. În presa social-democrată germană apar foarte des articole scrise de membri ai acestor grupulețe, exprimînd punctul de vedere al acestor grupulețe, dar pe oamenii aceștia nu este greu de loc să-i recunoști „după urechi“.

„Za Pravdu“ nr. 46
din 28 noiembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CADETUL MAKLAKOV ȘI SOCIAL-DEMOCRATUL PETROVSKI

A trecut o bucată bună de vreme de când social-democratul Petrovski a luat cuvîntul în Duma de stat în problema regulamentului, și președintele i-a retras cuvîntul sub pretextul că a folosit „expresii violente“ la adresa unui ministru etc. Din punctul de vedere al „caracterului actual“ în sensul îngust al cuvîntului, acesta este, poate, un fapt învechit. În fond însă, intervenția lui Petrovski și cea a lui Maklakov merită mai multă atenție decît o „noutate“ obișnuită.

Cadetul Maklakov a luat cuvîntul în Duma de stat în problema noului regulament al Dumei. Acest domn este autorul regulamentului și raportor în comisia însărcinată cu întocmirea acestuia. Dar iată că, într-o serie întregă de probleme, cadetul Maklakov ia atitudine *împotriva* fracțiunii cadete și face să fie adoptat, cu voturile octombriștilor și ale celor de dreapta, *împotriva* opoziției, un regulament *ultrareacționar*.

Aceasta nu e ceva nou. Se știe de multă vreme că V. Maklakov este favoritul octombriștilor, că în fond este un octombrist. Dar faptul *extrem de important* al vieții noastre publice pe care-l scoate la iveală această împrejurare de mult cunoscută merită cea mai mare atenție.

În fața noastră, într-o problemă în care Duma este relativ *mai puțin neputincioasă* decît în altele, un cadet dintre cei mai marcanți *sugrumă libertatea Dumei* cu ajutorul celor de dreapta și al octombriștilor! Social-democratul Petrovski a avut de o mie de ori dreptate cînd l-a

calificat în termeni necruțători pe acest virtuos al politicianismului.

Dar care este fondul chestiunii? Oare comportarea lui Maklakov este plină de fățarnicie, pentru că *el personal este un fățarnic*? Se înțelege că nu! Adică nu asta este esențialul.

Așa cum afacerea Beilis⁷⁵ prezintă interes și este importantă pentru că a dat la iveală, într-un mod deosebit de pregnant, sub stratul politicii noastre interne, „mecanismul” ei de culise etc., — tot așa și cazul (relativ) mărunț al cuvântărilor lui V. Maklakov *împotriva* cadeților și *împotriva* libertății Dumei dezvăluie pentru a suta și a mia oară adevăratul substrat al partidului burgheziei liberale ruse.

Lupta dintre cadeți și octombriști este o luptă între *concurenți* și de aceea este atât de vehementă și lipsită de orice principii. V. Maklakov, favoritul octombriștilor și sugrumătorul libertății Dumei, *a putut* să devină o „stea” a cadeților *tocmai* pentru că și *numai* pentru că aceștia, *împreună* cu octombriștii, se situează *pe aceeași poziție de clasă*. Ei constituie diferitele aripi sau sînt reprezentanții diferitelor nuanțe ale burgheziei liberale, care se teme mai mult de democrație decît de alde Purișkevici.

Acesta este esențialul. Aceasta prezintă importanță. Acesta este miezul politicii. De aici pornește surprinzătoare neputință politică de care dă dovadă, în ciuda puterii ei economice, burghezia noastră.

Social-democratul Petrovski și-a făcut datoria de democrat luptînd *împotriva* d-lui V. Maklakov, sugrumătorul libertății Dumei. Nu poate fi libertate în Rusia atîta timp cît masele largi ale democrației nu vor învăța să disprețuiască pe cei de teapa lui V. Maklakov, precum și partidele care dau naștere unor asemenea cavaleri.

„Za Pravdu” nr. 47
din 29 noiembrie 1913
Semnat : M.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ZABERN

În viața politică sînt „cazuri“ cînd fondul unei anumite stări de lucruri iese deodată la iveală, cu o deosebită forță și claritate, cu prilejul unui fapt relativ mărunț.

Zabern este un mic orășel din Alsacia. Sînt peste 40 de ani de cînd prusienii învingători au smuls Franței această provincie (împotriva anexării ei a protestat cu vehemență un singur partid din Germania, și anume partidul social-democraților). Sînt peste 40 de ani de cînd se tinde „la germanizarea“ cu forța a populației franceze din Alsacia și la „încadrarea“ ei prin asupra a tot felul în disciplina regală-prusacă, cazonă și birocratică, căreia i se spune „cultura germană“. Alsacienii însă au răspuns cu cîntecul lor de protest : „Ați luat Alsacia noastră, Lorena noastră, puteți germaniza ogoarele noastre, dar pe inima noastră niciodată nu veți pune stăpînire, niciodată“.

Și iată că un nobil prusian, un ofițer tinerel, Forstner, prin comportarea sa, a provocat o răbufnire a acestor sentimente. El a insultat în mod grosolan populația din Alsacia („wackes“ e un cuvînt grosolan de ocară). De un milion de ori și-au permis Purișkevicii germani un asemenea limbaj în cazarmile lor, și nu s-a întîmplat nimic. Dar a milioana una oară... au pățit-o !

Ceea ce s-a adunat în zeci de ani de asupra, de persecuții și jigniri, în zeci de ani de prusacizare forțată, de data aceasta a răbufnit. Nu cultura franceză s-a ridicat împotriva celei germane — afacerea Dreyfus⁷⁶ a arătat, la vremea sa, că și în Franța domnește nu mai puțin decît

În alte țări spiritul cazon brutal, capabil de orice sălbăticie și barbarie, de orice violențe și crime. Nu, nu cultura franceză s-a ridicat împotriva celei germane, ci democrația, educată într-o serie de revoluții franceze, s-a ridicat împotriva absolutismului.

Furtuna stîrnită în rîndurile populației, iritarea ei împotriva ofițerilor prusaci, batjocorirea acestora de către mulțimea franceză mîndră și iubitoare de libertate, furia turbată a soldaților prusaci, arestările samavolnice și molestarea publicului — toate acestea au făcut ca la Zabern (iar după aceea aproape în întreaga Alsacie) să izbucnească „anarhia“, după cum se exprimă ziarele burgheze. Cu o uriașă majoritate, Reichstagul latifundiarilor, „octombriști“, clerical al Germaniei a adoptat o rezoluție îndreptată împotriva guvernului imperial german.

Cuvîntul „anarhie“ este stupid. El presupune că în Germania a existat și există o ordine de drept, „stabilită“, de la care — în urma unor instigații diavolești! — s-a produs o abatere. Cuvîntul „anarhie“ este în întregime îmbibat de spiritul „științei“ (cu iertăciune fie zis știință) germane universitare oficiale, care se ploconește slugarnic în fața moșierimii și a clicii militare și care ridică în slăvi „legalitatea“ fără egal din Germania.

Cazul de la Zabern a arătat cîtă dreptate a avut Marx, care cu aproape 40 de ani în urmă a spus că ordinea de stat din Germania nu este altceva decît un „despotism militar împopoțonat cu forme parlamentare“⁷⁷. Marx a apreciat de o sută de mii de ori *mai profund* esența reală a „constituției“ germane decît sutele de profesori, popi și publiciști ai burgheziei, care ridicau în slăvi „statul bazat pe ideea de drept“. Ei se prosternau în fața succesului și triumfului puternicilor zilei din Germania, pe cînd Marx aprecia esența de clasă a politicii călăuzindu-se nu după o anumită „întorsătură“ a evenimentelor, ci după *întreaga* experiență a democrației *internaționale* și a mișcării muncitorești internaționale.

Nu „anarhia“ „a izbucnit“ la Zabern, ci s-a agravat și a ieșit la iveală *adevărată* ordine din Germania, domnia sabiei latifundiarului semifeudal prusac. Dacă burghezia

germană ar avea sentimentul onoarei, dacă ar avea minte și conștiință, dacă ar crede în ceea ce spune, dacă n-ar avea obiceiul de a spune una și de a face alta, într-un cuvânt, dacă *nu* ar fi o burghezie care se găsește în fața a milioane de proletari socialiști, ea ar trebui să devină republicană „cu ocazia” „cazului” de la Zabern. Dar, așa cum stau lucrurile, totul se va mărgini la niște proteste platonice în parlament ale politicienilor burghezi.

În afara parlamentului însă lucrurile nu se vor limita la atât. În masele micii burghezii din Germania, starea de spirit s-a schimbat și continuă să se schimbe. S-au schimbat condițiile, s-a schimbat situația economică, a fost subminată *întreaga temelie* a domniei „liniștite” a sabiei nobiliare-prusace. Fără voia ei, burghezia este *târâtă de mersul evenimentelor* spre o adâncă criză politică.

S-a dus vremea când germanul de rînd dormea liniștit sub tutela Purișkevicilor prusaci, în condițiile unei desfășurări excepțional de norocoase a dezvoltării capitaliste a Germaniei. Cu o forță de nestăvilire ia amploare și se apropie falimentul general, total...

„Za Pravdu” nr. 47
din 29 noiembrie 1913
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CU PRIVIRE LA MĂSURILE CARE URMEAZĂ SĂ FIE LUATE DE BIROU

În străinătate, o serie întreagă de grupuri, grupușoare și grupulețe au stîrnit o mare zarvă în legătură cu ședința Biroului socialist internațional care urmează să aibă loc la 1 (14) decembrie. S-ar putea ca pînă la numărul următor al ziarului să ne parvină unele știri telegrafice cu privire la hotărîrea Biroului. De aceea consider de datoria mea să arăt cum stau lucrurile pentru a evita răstălmăcirile și pentru a imprima de la început un ton just.

Grupulețele și grupușoarele din străinătate, care nu se bucură de nici un sprijin în Rusia (de felul celui al Rosei Luxemburg, al „tyszkistilor“ sau al lui Charles Rappoport, care a publicat nu de mult un articol într-un ziar francez în același spirit, sau al lui Aleksinski și al grupului „Vpered“⁷⁸ de la Paris etc. etc.), nu știu ce să mai facă pentru ca Biroul să voteze pentru „unitate“.

Desigur, și noi sîntem pentru unitate!! Eforturile grupulețelor nu-s decît o manevră lamentabilă în apărarea lichidatorilor. Această manevră nu le va reuși: se vor alege numai cu zarva, și basta.

Care va fi hotărîrea Biroului? Se înțelege că acest lucru nu-l putem ști. Dar am aflat de la un membru *foarte marcant* (sau chiar de la un grup de membri) că se propune ca *în locul* lui Plehanov să fie admis C. O. lichidatorist, iar din partea fracțiunii din Dumă să fie admiși *numai* cei șapte sau, mai exact, cei opt pe baza *unor motive formale*. Aceste motive formale sînt următoarele: grupurile parlamentare ale fiecărei țări *nu*

reprezintă partide, ci *numai pe ele însele* ; dacă sînt 8 socialiști-revoluționari și 7 social-democrați, sînt trimiși *numai* cei 8 eseri. Dacă este așa (acest lucru va fi verificat), atunci firește, *de o c a m d a t ă* nu este nimic de făcut. N-au decît lichidatorii să-i ia locul lui Plehanov, — vom vedea *dacă acest lucru le va folosi la ceva!!!!* Eu sînt convins că *nu* le va folosi.

De aceea vă sfătuiesc insistent să nu vă faceți nervi și să nu vă neliniștiți nici din cauza zvonurilor lansate de lichidatori, nici din cauza eventualelor hotărîri ale Biroului. Noi am luat măsuri pentru ca corespondențele din Londra cu privire la problemele *ruse* să fie scrise *prin noi* (iar cele care nu privesc problemele ruse să vă parvină vouă direct), — așteptați-le *liniștiți*, și vă veți convinge că nu era nevoie de această călătorie, că „cei ce se înecă“ (lichidatorii) nu se vor putea salva nici cu ajutorul zarvei, nici cu cel al „Biroului“.

Plehanov, potrivit unor știri *neoficiale*, nu pleacă.

Deocamdată, acest lucru nu trebuie dat publicității. Repet : așteptați liniștiți știrile transmise de corespondentul *vostru*.

Scris în decembrie,
nu mai tîrziu de 1 (14)
1913

Se lipărește pentru prima dată,
după manuscris

ÎN LEGĂTURĂ CU HOTĂRÎRILE BIROULUI ⁷⁹

Astăzi, luni 2 (15) decembrie, s-a aflat — deocamdată doar dintr-o scurtă telegramă — hotărîrea luată ieri de Birou în problemele ruse. Plehanov a declarat în scris că se retrage, adică și-a dat *singur* demisia.

C. O. (organul conducător al lichidatorilor) ⁸⁰ a fost afiliat, adică a primit dreptul de a fi reprezentat în Birou.

(În legătură cu aceasta trebuie să remarcăm că, potrivit prevederilor statutului, nu numai partidele cele mai oportuniste, dar și organizațiile muncitorești care au numai pe jumătate caracterul unor partide pot fi afiliate. Au fost afiliate și cele mai oportuniste grupări ale englezilor ; deci, nici afilierea C. O. nu putea fi împiedicată).

Și care este rezultatul ? Lichidatorii l-au scos pe Plehanov ! Dacă ei vor încerca să jubileze în legătură cu acest lucru, va trebui să li se răspundă : *Sînteți niște adepți fățarnici ai unității*. Domnii lichidatori au ajuns în locul lui Plehanov. Acesta este rezultatul de fapt. Să judece deci toți muncitorii în general, și muncitorii menșevici în special, dacă lichidatorii vor în mod sincer unitatea. Oare niște adepți sinceri ai unității nu ar fi preferat ca ei să fie înlocuiți cu Plehanov ? Să existe oare într-adevăr vreun om atît de naiv încît să poată crede că înlocuirea lui Plehanov cu un lichidator reprezintă un pas înainte spre unitate, și nu unul care *ne îndepărtează de unitate* ?

Pentru orice eventualitate, pot recomanda redacției să publice o notă în acest sens, în cazul cînd lichidatorii ar

începe să jubileze prostește. S-ar mai putea adăuga (după aceea) că, afiliindu-se, adepții C.O. (=lichidatorii) și-au luat angajamentul să devină *un întreg*, adică un partid. Probabil, *un partid legal*, nu-i așa, domnilor? Vom trăi și vom vedea!

În sfârșit, „unificarea a fost încredințată comitetului executiv” — așa se spune în telegramă. Aceasta înseamnă că comitetul executiv al Biroului (=Vandervelde + Bertrand + Anseele + secretarul Huysmans) a fost însărcinat să ia măsuri sau să întreprindă demersuri în vederea restabilirii unității.

Se pare (sau este probabil) că acest lucru s-a făcut fără nici o imputare la adresa noastră. În cazul acesta, hotărârile sînt pe deplin acceptabile pentru noi. Trebuie să spunem că comitetul executiv al Biroului este, fără doar și poate, *întotdeauna* dator să se preocupe de unitate și că, încă în urmă cu doi ani, Huysmans, secretarul Biroului, a avut cu Lenin un schimb de scrisori în care s-au consultat asupra demersurilor care urmează să fie întreprinse în direcția înfăptuirii unității. Prin urmare, sarcina dată comitetului executiv (al Biroului) este, repet, pe deplin acceptabilă pentru noi, iar eventualele răstălmăciri ale lichidatorilor ar fi pur și simplu niște minciuni.

În ceea ce-i privește pe cei șapte și pe cei șase deputați, în telegramă nu se spune nimic. Dar dintr-o scrisoare am aflat că la începutul ședinței Biroului, cînd s-a făcut apelul, a fost strigat un lichidator. Atunci, reprezentantul nostru a obiectat că acesta nu a fost ales de grupul celor șase. La această obiecție, Huysmans a răspuns explicînd că, potrivit prevederilor statutului, are dreptul de a fi reprezentată (din partea fracțiunilor parlamentare socialiste) numai majoritatea, *indiferent* de apartenența ei de partid. Probabil că de aceea așa a și rămas: numai lichidatorul din partea grupului de șapte sau opt deputați. Dacă așa prevede statutul (noi vom verifica acest lucru; *deocamdată* nu puteam să nu ne declarăm satisfăcuți de interpretarea oficială a statutului Biroului, făcută de către secretarul acestuia într-o ședință oficială), atunci am făcut bine că nu ne-am irosit zadarnic forțele și „nu ne-am băgat”,

nu ne-am lăsat puși pe drumuri, nu am cerut nimic. Acest lucru nu are nici o însemnătate practică și nu este nimerit să-l dăm publicității. Dacă lichidatorii vor începe să jubileze, le vom răspunde din nou : sînteți niște adepți fățarnici ai unității, încălcați voința majorității muncitorilor conștienți.

Pînă la urmă a ieșit, prin urmare, așa cum am arătat mai înainte.

Din scrisoarea reprezentantului nostru reiese de asemenea că lichidatorii au căutat să-l convingă pe Kautsky (care venise din partea germanilor) să fie numită o comisie pentru problema unității. Acesta însă a muștrat-o pe Rosa Luxemburg pentru atacurile la care se dedă împotriva lui Lenin și a fost de părere că din străinătate nu se poate face nimic ; muncitorii din Rusia trebuie să ceară ei înșiși unitatea.

Să așteptăm confirmarea acestor cuvinte. În ceea ce ne privește, sîntem pentru *unitate*, conform voinței *majorității* muncitorilor conștienți din Rusia.

Așa stau lucrurile potrivit informațiilor pe care le deținem pînă acum.

Scris la 2 (15) decembrie 1913

Publicat pentru prima oară în 1948
în ediția a 4-a a Operei
lui V. I. Lenin, vol. 19

Se tipărește după manuscris

DESPRE UNITATEA MUNCITORILOR

Polemica dusă de „Novaia Raboceaia Gazeta“ împotriva celor șase deputați ai muncitorilor ia, în ultimul timp, un caracter tot mai puțin concret, tot mai puțin principial și devine în măsură tot mai mare „o ciorovăială meschină“. De aceea, noi trebuie *cu atât mai mult să re-aducem* această polemică pe făgașul analizei serioase a problemelor litigioase; sîntem convinși că orice muncitor conștient va fi de acord cu noi în această privință.

Avem în fața noastră „nume cu rezonanță“, pe care le folosesc lichidatorii. Țereteli și Gheghecikori condamnă pe cei șase deputați, de asemenea îi condamnă și „organul conducător“ al conferinței din august (1912). Pentru a o mie una oară, cei șase sînt ocărîți ca fiind scizioniști și se proclamă „unitatea“.

Pentru a o mie una oară, fără a ne sinchisi de ocări și de larma stîrnită, vom îndemna cu calm pe muncitori să chibzuiască asupra acestei probleme și s-o studieze.

Clasa muncitoare are nevoie de unitate. Unitatea poate fi înfăptuită numai printr-o organizație unică, ale cărei hotărîri să fie aplicate din convingere de către toți muncitorii conștienți. A analiza problema, a exprima și a asculta diferite păreri, a afla care este părerea *majorității* marxiștilor organizați, a exprima această părere într-o hotărîre valabilă pentru toți, a aduce la îndeplinire în mod conștiincios această hotărîre — iată ce numesc *unitate* pretutindeni în lume oamenii care gîndesc. Și

această unitate este infinit de scumpă clasei muncitoare și extrem de importantă pentru ea. Dezbinați, muncitorii nu înseamnă nimic. Uniți, ei sînt totul.

Se pune întrebarea: există oare date pe baza cărora orice muncitor conștient, dornic de a studia singur această problemă litigioasă, să-și poată forma o părere despre felul cum *se înfăptuiește* unitatea în rîndurile muncitorilor social-democrați în ultimii ani?

Trebuie să ne străduim să adunăm asemenea date, să le verificăm și să le dăm publicității pentru a servi ca material care să contribuie la lămurirea, unirea și organizarea muncitorilor.

Începînd din aprilie 1912 a existat ziarul „Pravda”, a cărui orientare a corespuns întotdeauna în mod riguros (lucru pe care nu l-a contestat nici unul dintre adversarii lui) hotărîrilor adoptate de atunci *de trei ori* (o dată în 1912 și de două ori în 1913) de către organul conducător al marxiștilor. Ce număr de muncitori au recunoscut aceste hotărîri (în toate problemele vieții muncitorești au fost în total vreo 40 de hotărîri) și le-au pus în practică?

La această întrebare — desigur foarte importantă și prezentînd un deosebit interes — se poate da numai un răspuns aproximativ, dar bazat pe fapte absolut precise, obiective, care *nu* au fost culese în mod tendențios. În anii 1912 și 1913 au existat, în cea mai mare parte a timpului, *două* ziare muncitorești, care au expus în fața masei muncitorești vederi *deosebite*. În ambele ziare au fost publicate dări de seamă despre grupurile de muncitori care au scris sume de bani pentru sprijinirea unui ziar sau a altuia. E de prisos să mai spunem că grupurile de muncitori care au scris *pentru un anumit* ziar și-au dovedit în felul acesta prin fapte (și nu prin vorbe) simpatia lor față de orientarea acestuia, s-au arătat gata să apere hotărîrile pe care le împărtășește acest ziar.

Publicarea acestor date în cele două ziare aflate în controversă constituie cea mai bună garanție împotriva unor greșeli pe care le corectează înșiși muncitorii interesați. Iată aceste date, care au mai fost publicate de *multe*

ori și *niciodată* nu au fost contestate de nimeni, nu au fost înlocuite cu alte date : în decurs de aproape doi ani, din ianuarie 1912 și pînă în octombrie 1913, au fost 556 de subscripții ale grupurilor de muncitori pentru „Luci“, 2 181 pentru „Pravda“ și 395 pentru ziarul muncitoresc din Moscova.

Se poate afirma cu toată certitudinea că nici un om, dacă nu este orbit în mod special de ceva, nu va ezita să recunoască că majoritatea (marea majoritate) o au „pravdiștii“. Ei făuresc încet, dar neabătut *adevărata unitate* a muncitorilor înșiși, uniți prin hotărîri unice, pe care le aplică în mod conștiincios. *Pentru prima oară* în Rusia un cotidian marxist, care apără cu fermitate hotărîri unice și precise, *unește* tot mai sistematic și mai strîns, în decursul unei perioade atît de îndelungate, *grupuri de muncitori* risipiți prin toate colțurile țării.

Aceasta înseamnă unitatea muncitorilor în fapte, și nu în vorbe ! Aceasta, desigur, este departe de a fi totul, dar este un fapt, și nu vorbe, nu o reclamă goală.

Dar Țereteli, Gheghecikori, „organul conducător al conferinței din august“, asemenea tuturor celorlalți lichidatori, ocolesc *cu încăpăținare* faptele ! !

Ei vociferează despre „unitate“, ocolind faptul că tocmai lichidatorii, fiind în vădită minoritate în rîndurile muncitorilor conștienți, sînt cei *care încalcă unitatea*, subminînd voința acestei majorități ! !

Nici un fel de exclamații, lamentări și cuvinte de ocară nu pot infirma acest fapt simplu și limpede. Referirea „organului conducător din august etc.“ la diferite „instituții“ și grupuri ne face să zîmbim. Gîndiți-vă, domnilor : ce valoare au „instituțiile și grupurile“ dacă în spatele lor *nu au* nici un muncitor sau au numai minoritatea *vădită* a muncitorilor ? Asemenea „instituții și grupuri“ nu sînt altceva decît niște instituții *scizioniste* dacă nu îndeamnă pe toți muncitorii să îndeplinească voința majorității.

Experiența celor doi ani de înviorare în rîndurile mișcării muncitorești confirmă tot mai mult *vederile prav-*

diștilor. Experiența unirii *muncitorilor* din Rusia în jurul unor hotărâri precise ale marxiștilor ne arată tot mai limpede succesele, creșterea și forța organizației noastre. Se înțelege că noi vom păși cu mai mult curaj și mai repede pe aceeași cale, fără să ne sinchisim de insulte, de vociferări sau de orice altceva.

„Za Pravdu” nr. 50
din 3 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în z.ar

VIAȚA DE MIZERIE A ÎNVĂȚĂTORILOR ⁸¹

În legătură cu Congresul general al învățămîntului elementar care va avea loc în decembrie se impune să atragem atenția asupra problemei vechi, dar veșnic noi a vieții de mizerie pe care o duc învățătorii.

Avem în față primul volum al „Recensămîntului școlilor elementare din Imperiu“. Acest volum este editat de Ministerul — cu iertăciune fie zis — al Învățămîntului Public și este semnat de cunoscutul statistician d-l V. I. Pokrovski.

Caracterul oficial al acestei lucrări birocratice — în cea mai proastă accepție a cuvintelor : oficial și birocratic — sare de la început în ochi. Recensămîntul a fost efectuat la 18 ianuarie 1911. După nu mai puțin de doi ani apare abia primul volum, cuprinzînd doar guberniile pendinte de circumscripția școlară Petersburg ! Fără tergiversări chinuitoare și plictisitoare, la noi se pot emite, pare-se, numai legi, cum ar fi legea împotriva presei.

Programul recensămîntului, cum se obișnuiește, a fost dezbătut în repetate rînduri în cursul anului 1910, într-o serie întregă de cabinete și consfătuiri ale funcționarilor, unde fiecare l-a ciuntit și l-a stricat. Ca urmare, în problema limbii materne a elevilor, de pildă, există o singură rubrică generală cu privire la limba „rusă“ : împărțirea în bielorusă, malorusă (ucraineană) și velicorusă este vădit interzisă. În consecință, recensămîntul școlilor din Imperiu *nu cuprinde* un șir întreg de școli, de pildă școlile urbane înființate pe baza regulamentului din 1872, școlile particulare de gradul 1 și 2 etc.

Este interzis să se culeagă date complete. Este interzis să se spună adevărul în privința limbii pe care o vorbesc elevii în familie. Este interzis să se facă o comparație între școlile de stat și cele particulare.

Cît privește pe autorul statisticii, d-l Pokrovski, mult lăudat de liberali, acesta a contribuit, de asemenea, la *înrăutățirea* materialului recensămîntului. Pentru fiecare învățător, de pildă, este adunat material separat privitor la cuantumul salariului. Firește că într-o problemă arzătoare, cum este aceea a vieții de mizerie duse de învățători, este foarte important să cunoaștem adevărul. Este important să știm *cîți* învățători și învățătoare primesc un salariu mizer, *cîți* primesc un salariu cît se poate de mic, foarte mic sau în general mic etc.

Materialul în legătură cu această problemă este adunat. Informații în această direcție *există*. Dar domnul statistician liberal le „prelucrează“ în așa fel, încît să *camufleze dezagreabilul adevăr*.

D-l statistician ne aduce la cunoștință numai cuantumul *mediu* al salariului învățătorilor și învățătoarelor pe diferite gubernii și pe diferite categorii de școli. Împărțirea oficială este respectată cu sfințenie. Dar pe cel care vrea să cunoască adevărul nu-l interesează în care gubernie sau în ce categorie de școli flămînzesc învățători, ci *cîți* învățători flămînzesc și trăiesc în sărăcie. Pe baza materialului adunat prin recensămînt se putea foarte bine stabili *cîți* învățători primesc un salariu de mizerie (de pildă, sub 360 de ruble, de la 360 pînă la 400 de ruble etc.), și acest lucru trebuia neapărat să se facă. Dar nu s-a făcut. Acest lucru este ascuns în arhivă cu sute de mii de fișe.

Publicului i se aduc la cunoștință numai cifre în mod birocratic golite de conținut și în mod birocratic înfrumusețate cu privire la cuantumul mediu al salariului pe categorii și pe gubernii... Nici nu mai e nevoie să spunem că statisticienii liberali au ținut să ascundă publicului *cîți* dintre învățătorii înfomețați au familie.

Din cifrele „medii“ rezultă că salariul unei învățătoare (în circumscripția Petersburg) este de 433 de ruble pe an, iar al unui învățător — de 376 de ruble. Dar majori-

tatea învățătorilor se află în sate. Aici salariul „mediu“ este de 347 de ruble pentru învățătoare și 367 de ruble pentru învățător. (Menționăm că în general numărul învățătoarelor este de două ori mai mare decât acela al învățătorilor.)

Majoritatea învățătorilor din circumscripția școlară Petersburg funcționează în afara guberniei Petersburg. Cuantumul salariilor învățătoarelor este: în gubernia Olonețk — 375 de ruble, în gubernia Novgorod — 358 de ruble, în gubernia Vologda — 320 de ruble, în gubernia Arhanghelsk — 319 ruble, în gubernia Pskov — 312 ruble.

Chiar și din aceste cifre, care caută să înfrumusețeze realitatea, reiese limpede că *majoritatea* învățătoarelor primesc un salariu de mizerie. În vremurile actuale de scumpete a vieții, *cele 26—30 de ruble* pe lună cât primesc învățătoarele, din care (iarăși în medie) 11,5% sînt căsătorite și 4,4% văduve, constituie, fără îndoială, un salariu de mizerie, care-i condamnă pe învățători la foamete și nenorocire.

Din datele „pe categorii“ observăm că în școlile parohiale cu o singură clasă erau 2 180 de învățătoare (în circumscripția școlară Petersburg, în care numărul total al învățătoarelor era de 7 693). Prin urmare, avem în fața noastră „un număr“ destul de impresionant de învățători. Cît primesc învățătoarele din această categorie?

În medie 302 ruble la oraș și 301 ruble la sate.

Statul rus irosește sute de milioane pentru întreținerea funcționarilor, a poliției, pentru cheltuieli militare etc., iar pe învățătorii din școlile elementare îi condamnă la foamete. Burghezia nutrește „simpatie“ față de învățămîntul public, dar cu condiția ca învățătorii să trăiască mai rău decât servitorii din casele boierilor și ale bogătașilor...

PERSEVERENȚĂ ÎN APĂRAREA UNEI CAUZE NEDEMNE

Domnii lichidatori perseverează în apărarea paragrafului octombrist care „s-a strecurat” în proiectul lor de lege cu privire la libertăți. E vorba de paragraful 5, care printr-o chichiță restrânge libertatea de asociere, menționând că acțiunile muncitorilor nu sînt pasibile de pedeapsă „*în măsura în care în general nu constituie un fapt penal*”.

Caracterul reacționar al acestui paragraf este evident. E limpede că, dacă niște social-democrați *adevărați* ar vorbi despre această chichiță, ei ar spune tocmai contrarul, adică ar spune fie că faptele săvîrșite în legătură cu desfășurarea unei greve, pentru a veni în ajutorul unor tovarăși asupriți, nu sînt pasibile de pedeapsă, fie că, cel puțin, pedeapsa prevăzută ar trebui să fie mai blîndă.

Este limpede că lichidatorii vor trebui să scoată din proiectul lor acest paragraf reacționar : muncitorii îi vor constrînge s-o facă.

Dar, în loc să-și recunoască deschis greșeala, lichidatorii (în frunte cu Burenin-Gamma) dau din colț în colț, încearcă să se fofileze și recurg la minciuni josnice. În „Novaia Likvidatorskaia Gazeta”⁸², d-l Gorski afirmă că la consfăturile care au avut loc în străinătate (acum 3—4 ani)⁸³, „cu participarea activă a lui N. Lenin”, în proiectul de lege cu privire la greve ar fi fost adoptate articole asemănătoare.

Este un neadevăr de la un capăt la altul.

La consfăturile din străinătate, munca a fost împărțită în așa fel, încât subcomisiile elaborau proiectele, iar comisia generală examina unele probleme fundamentale. Din subcomisia pentru problema grevelor, Lenin nu a făcut parte (el a lucrat în subcomisia pentru problema zilei de muncă de 8 ore), dar în comisia generală, el a ridicat obiecții *împotriva* introducerii oricărui punct cu privire la admiterea sau recunoașterea sancționării penale !!

G. Gorski vrea să-i atribuie lui Lenin proiectul unui oarecare domn F. D. (fost membru în subcomisia pentru problema grevelor !). Asta n-o să vă reușească, domnilor. În apărarea unei cauze proaste, d-l Burenin-Gamma a mai folosit încă un argument prost.

„Ei (social-democrații) — scrie d-sa — trebuie să-și ducă lupta lor de clasă în anumite limite nu din respect față de «legalitatea burgheză», ci din respect față de conștiința moral-juridică a maselor largi populare“.

Iată un argument demn de un filistin !

Noi, domnule lichidator, ducem lupta noastră de clasă în cadrul unor anumite limite din considerente de *utilitate*, pentru a nu face ceva care (în anumite condiții) ar putea să dezorganizeze rîndurile noastre sau să înlesnească un atac al dușmanului *împotriva* noastră într-un moment cînd acest lucru este convenabil numai părții adverse etc. Lichidatorul, întrucît nu înțelege aceste cauze reale, alunecă în mlaștina oportunistului. Cine sînt masele largi populare ? Proletarii înapoiți și mic-burghezii îmbîcșiți de prejudecăți filistine, naționaliste, reacționare, clericale etc. etc.

Cum am putea noi „*să respectăm*“ „conștiința moral-juridică“ a antisemitismului, de pildă, care, precum se știe, foarte adeseori, chiar și la Viena (oraș mai civilizată decît multe orașe din Rusia), este trăsătura caracteristică dominantă în conștiința „masei largi populare“ ?

„Conștiința moral-juridică“ a maselor largi *mic-burgheze* va condamna, să spunem, lovitura dată unui spărgător de grevă în toiul luptei pentru apărarea unei greve declarate pentru a obține majorarea unui salariu de mi-

zerie. Noi nu *vom propovădui* violența în asemenea cazuri, deoarece așa ceva *nu este util* din punctul de vedere al luptei *noastre*. Dar nici prin gând nu ne trece „să respectăm” o asemenea conștiință a filistinilor; împotriva acestei „conștiințe” vom duce o luptă neabătută prin toate mijloacele de convingere, propagandă și agitație.

Îndemnul d-lui Burenin-Gamma la „respectarea” conștiinței moral-juridice a maselor largi populare este îndemnul unui filistin care ne cere să respectăm prejudecățile filistine.

Avem astfel o dovadă în plus (pe lângă alte mii de dovezi) a filistinismului domnilor lichidatori.

„Proletarskaia Pravda” nr. 1
din 7 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărat în ziar

MUNCITORII RUȘI ȘI INTERNAȚIONALA

În numărul de față al ziarului nostru, tovarășii muncitori vor găsi o relatare amănunțită a ședinței Biroului socialist internațional care a avut loc de curînd la Londra, precum și rezoluția sa cu privire la problema unității forțelor social-democrate din Rusia.

Muncitorii conștienți din întreaga Rusie vor trebui să analizeze cu toată atenția această rezoluție.

Muncitorul conștient simte și înțelege că el este nu numai un membru al familiei marxiste *ruse*, — înțelege că este și un membru al familiei marxiste *internaționale*. El are obligații și față de Internaționala muncitorească. El trebuie să țină seama de părerile și dezideratele acesteia din urmă. El nu trebuie nici un moment să se rupă de armata internațională a muncitorilor.

Muncitorii marxiști ruși nu pot să nu salute faptul că Internaționala muncitorească manifestă dorința de a cunoaște în mod serios controversile principiale, care joacă un rol atît de mare în mișcarea noastră muncitorească din Rusia. Blestematele condiții ale vieții social-politice din Rusia au făcut ca tovarășii noștri să știe mult mai puțin despre mișcarea noastră decît despre cea care se desfășoară în oricare altă țară. Adevărata stare de lucruri din Rusia este în așa măsură necunoscută, încît nu de mult reprezentanții social-democrației germane au propus să fie convocate toate cercurile social-democrate ruse din străinătate (12 „curente“) pentru a elabora un nou pro-

gram al partidului. Or, toată lumea știe că proletariatul rus a elaborat un asemenea program încă în 1903...

Dar aceste timpuri, din fericire, vor trece. Prin marea sa luptă eroică, proletariatul rus a făcut ca întreaga lume civilizată să vorbească despre el. Clasa muncitoare din Rusia și-a ocupat locul său de drept în Internaționala muncitorească, și se poate spune cu certitudine că, pe an ce trece, rolul ei pe arena internațională va crește și va deveni mai important.

Hotărârea Biroului internațională pentru prima oară muncitorilor ruși posibilitatea de a face cunoscut tovarășilor noștri din Europa occidentală în ce constă fondul controverselor noastre. Biroul a pus problema astfel: 1) el își oferă serviciile sale tovărășești pentru a se obține unitatea, 2) socoate necesar să fie clarificate divergențele reale, 3) în acest scop însărcinează Comitetul său executiv să ia legătură și să organizeze un schimb de păreri cu toți social-democrații care recunosc programul social-democrat, precum și cu cei al căror program este apropiat de cel social-democrat.

Toate acestea sînt întru totul acceptabile pentru marxiștii ruși.

Clarificarea divergențelor este într-adevăr un lucru foarte de dorit. Și nu numai a celor existente între marxiști și lichidatori, dar și a celor dintre marxiști și narodnici, sioniști-socialiști⁸⁴ (care din punctul nostru de vedere sînt doar cu puțin mai răi decît Bundul sau P.P.S.) etc. Dacă în această privință Biroul internațional va reuși să ajungă la formulări precise și limpezi, la stabilirea adevăratelor motive ale divergențelor politice, aceasta va fi un succes remarcabil.

Dar a clarifica divergențele nu înseamnă încă, firește, a le înlătura. Divergențele își au rădăcina în felul complet diferit de a aprecia epoca prin care trece Rusia. Este vorba de *doună* tactici, de *doună* sisteme politice: cel proletar și cel liberal. Această divergență nu se poate înlătura.

Dar și aici este foarte de dorit să se explice precis și limpede *ce condiții* pune fiecare din părți în vederea unificării.

În fața muncitorilor marxiști stă o sarcină importantă : ei trebuie să analizeze în modul cel mai minuțios propunerea Biroului internațional și să-i dea toată atenția, să-și formuleze condițiile în ceea ce privește unitatea.

Aceste condiții sînt limpezi. Ele decurg din întreaga desfășurare a mișcării muncitorești. Lichidatorii trebuie să recunoască *în fapt* întregul marxist, să recunoască că principalele lozinci ale agitației în mase sînt cele trei vechi revendicări principale ; ei trebuie să renunțe la schimbări în program (la autonomia cultural-națională) ; să renunțe la vociferările pe tema „patimei greviste“ ; să condamne tendințele separatiste ale bundiștilor și să ceară fuzionarea în organizațiile locale ; să condamne atacurile furibunde împotriva unor persoane care înveninează lupta de idei etc. În domeniul activității în Dumă, cei șapte trebuie să recunoască necondiționat subordonarea lor față de întregul marxist și să-și retragă hotărârile antipartinice (Jagiello, desființarea programului etc.). Chiar tov. Plehanov, care în multe probleme nu este de acord cu noi, spune într-o scrisoare către Biroul internațional că „împărțirea fracțiunii noastre din Dumă a avut loc ca urmare a unor hotărâri regretabile luate de tovarășii noștri lichidatori, care erau în majoritate de șapte contra șase“.

Cu cine anume ar fi bine să ia legătură Biroul internațional în vederea organizării unui schimb general de păreri nu s-a lămurit încă. Este limpede că aici sînt posibile două căi : sau vor fi invitați reprezentanții celor două curente principale : marxiștii și lichidatorii, sau „toți social-democrații“ și toți cei ce se consideră apropiați de social-democrație, în cazul acesta trebuie să fie invitat și partidul deputatului Jagiello (P.P.S.), și diferitele grupuri socialiste evreiești, și acei dintre narodnici care se socot apropiați de programul social-democrat.

Problema pusă de Biroul internațional prezintă interes pentru fiecare muncitor conștient. Noi îndemnăm pe toți muncitorii ca la adunările, în cercurile, convorbirile, mișturile lor etc. să pună pe ordinea de zi această problemă, s-o analizeze, să adopte rezoluții, să publice în ziarul nostru punctul lor de vedere.

Nu trebuie să se considere că este vorba de lucruri îndepărtate, care nu ne privesc. Dacă la Congresul internațional de la Viena se va pune această problemă (lucru de care marxștii ar fi foarte bucuroși), Internaționala trebuie să cunoască părerea muncitorilor ruși, a organizațiilor proletare care activează în Rusia, și nu numai a cercurilor din străinătate, rupte de realitățile noastre.

Tovarăși ! Analizați importanta problemă care se pune, luați hotărâri și comunicați-le ziarului vostru „Proletarskaia Pravda“. Muncitorii conștienți din toate țările așteaptă să audă glasul vostru.

„Proletarskaia Pravda“ nr. 2
din 8 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CUM ÎI ÎNȘALĂ LICHIDATORII PE MUNCITORI

Biroul socialist internațional a hotărât să ia măsuri în vederea clarificării divergențelor dintre socialiștii ruși și să-și ofere bunele oficii pentru unirea forțelor acestora.

Cum au folosit lichidatorii această hotărâre ?

Din capul locului s-au apucat să se folosească de ea pentru *a-i înșela* pe muncitorii ruși.

„Novaia Raboceaia Gazeta“ nr. 97, într-un articol redacțional, declară solemn :

„Respingînd cererea «celor șase» de a avea reprezentanți separați în secția interparlamentară, Biroul internațional nu numai că a condamnat categoric desprinderea «celor șase» de fracțiunea social-democrată, dar a și apreciat cum se cuvine una din principalele lor revendicări, prin a cărei respingere cei șase deputați au încercat să explice și să-și justifice retragerea“.

Nimic, de la început pînă la sfîrșit, *nu este adevărat*.

Noi am arătat acest lucru în nr. 1 al ziarului nostru ⁸⁵.

Prinși cu mîța în sac, lichidatorii caută, mințind în continuare, să-i inducă în eroare pe muncitori.

Repetăm, Biroul internațional nu a respins cererea celor șase. El nu a condamnat „desprinderea“ lor. Nici măcar n-a analizat controversa dintre cei șase și cei șapte deputați.

Acesta este un procedeu pur lichidatorist.

La acest procedeu necinstit au recurs domniile lichidatori și anul trecut, după ședința Biroului internațional, cînd d-l Martov a atribuit social-democratului german Haase unele cuvinte împotriva bolșevicilor pe care acesta

nu le-a rostit niciodată. Ulterior, Martov a fost demascată printr-o declarație a lui Haase apărută în presă.

În Birou, problema reprezentării deputaților s-a pus astfel. Reprezentantul marxistilor a declarat numai că delegatul celor șapte nu este ales decât de cei șapte deputați și că fracțiunea social-democrată muncitorească din Rusia nu-l recunoaște ca delegat al său. Secretarul Biroului internațional, tov. Huysmans, a dat următoarea explicație. Există un statut special cu privire la secția interparlamentară. Conform acestui statut, dacă în parlamentul respectiv sînt mai multe fracțiuni socialiste, dreptul de reprezentare îl are numai fracțiunea cu cel mai mare număr de deputați, statutul neținînd seama cărui partid îi aparține fracțiunea parlamentară respectivă și cîți muncitori reprezintă ea. Și aceasta pentru că partidele sînt reprezentate separat.

În conformitate cu acest statut, dacă în Dumă ar fi două fracțiuni, să spunem, 6 social-democrați și 7 narodnici, *numai* narodnicii ar avea dreptul de reprezentare interparlamentară.

Încă un exemplu : Bulgaria. Acolo sînt aleși în parlament 19 socialiști „largi” (oportuniști) și 18 marxști. Și unii și alții formează partide deosebite și au două fracțiuni separate în parlament. Și în Birou cele două partide au reprezentanți diferiți. Dar, *potrivit statutului*, dreptul de reprezentare parlamentară îl are numai fracțiunea „largă” a celor 19. Aceasta nu înseamnă, firește, că Biroul „a condamnat” pe cei 18 deputați marxști.

Așa se prezintă lucrurile din punct de vedere formal. Poți să apreciezi cum vrei acest statut. Dar în momentul de față acesta este statutul. În aceste condiții, fracțiunea social-democrată muncitorească din Rusia nici nu putea să formuleze vreo pretenție.

Cum ar fi trebuit să procedeze cei șapte dacă ar fi vrut să acționeze cinstit? Ar fi trebuit ei înșiși să nu accepte acest punct de vedere formal. Acum este un lucru dovedit și recunoscut de toată lumea că fracțiunea social-democrată muncitorească din Rusia reprezintă un număr de cîteva ori mai mare de muncitori social-demo-

crați organizați decît cei șapte. Concluzia care rezultă de aici este limpede. Cine dorește să țină seama de voturile muncitorilor, cine vorbește atît de mult despre unitate nu poate să se situeze numai pe un punct de vedere formal.

Cei șapte însă au profitat de „norocul“ pe care li-l oferea statutul. Ei au aruncat din nou o provocare muncitorilor ruși. Ba mai mult. Domnii lichidatori s-au mai apucat și să mintă, afirmînd că Internaționala ar fi „condamnat“ pe cei șase ș.a.m.d.

Acesta a fost primul răspuns al domnilor lichidatori la rezoluția Biroului socialist internațional.

Muncitorii marxiști vor răspunde acestei manevre a lichidatorilor înfierîndu-i pe acești domni în fața tuturor.

Continuați, tovarăși, să analizați cu seriozitate și atenție rezoluția Biroului, spuneți-vă părerea în legătură cu ea, dați răspunsul cuvenit lichidatorilor și încercărilor lor de a-i înșela pe muncitorii ruși.

„Proletarskaia Pravda“ nr. 3
din 10 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CADEȚII ȘI „DREPTUL POPOARELOR LA AUTODETERMINARE“

În vara acestui an, ziarul „Revi“, principalul organ liberal din Rusia, a publicat un articol al d-lui Mih. Moghileanski despre Congresul general al studenților ucraineni care a avut loc la Lvov. În ziarul „Raboceaia Pravda“ se spune că d-l Moghileanski, într-un mod cu totul inadmisibil (pentru un democrat sau pentru cineva care vrea să treacă drept democrat), împrășcă cu cuvinte de *ocară* separatismul ucrainean, pe care îl propagă, printre alții, și d-l Donțov*. De la început se menționează că problema nu constă în a fi sau nu de acord cu d-l Donțov, împotriva căruia se ridică un mare număr de marxiști ucraineni, ci de faptul că *nu este admisibil* să ataci „separatismul“, calificându-l drept „aiureală“ și aventurism; că este un procedeu șovinist; că un democrat velicorus, atunci cînd critică cutare sau cutare plan de despărțire, este obligat să facă agitație în favoarea *libertății* de despărțire, în favoarea *dreptului* la despărțire.

După cum își poate da seama cititorul, aici este vorba de o problemă de principiu, programatică, ce privește îndatoririle democrației în general.

Și iată că acum, după o jumătate de an, într-un articol publicat în ziarul „Revi“ (nr. 331), d-l Mih. Moghileanski se ocupă din nou de această problemă, răspunzîndu-ne nu nouă, ci d-lui Donțov — care în coloanele ziarului „Șleahi“⁸⁶ din Lvov a atacat cu vehemență

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 358—359. — Nota red.

ziarul „Reci” — și subliniind, totodată, că „ieșirea șovinistă a ziarului «Reci» a fost înfierată așa cum se cuvine numai de presa social-democrată din Rusia”.

În obiecțiile aduse d-lui Donțov, d-l Moghileanski *repetă în trei rînduri* că „criticarea rețetelor d-lui Donțov nu are nimic comun cu negarea dreptului națiunilor la autodeterminare”.

Această declarație a unui colaborator al ziarului liberal „Reci” este extrem de importantă; de aceea recomandăm cititorilor să-i acorde o atenție deosebită. Cu cît d-nii liberali consimt mai rar să treacă de la cancanurile curente ale politicii opoziționiste la stabilirea și analizarea adevărilor fundamentale și esențiale ale democrației, cu atît mai stăruitor trebuie să fie îndemnul nostru la o examinare serioasă a fiecărui caz de trecere de acest fel.

Recunoaște partidul constituțional-„democrat” de la noi dreptul națiunilor la autodeterminare sau nu? — iată o problemă interesantă pe care, fără să vrea, o atinge d-l Moghileanski.

De trei ori repetă această afirmație, dar nu dă un răspuns direct la întrebare! El știe prea bine că nici în programul partidului cadet, nici în propaganda și în agitația politică de fiecare zi a acestui partid nu se găsește un răspuns direct, precis și limpede la această întrebare.

„Trebuie să spunem — scrie d-l Moghileanski — că nici «dreptul națiunilor la autodeterminare» nu este un fetiș mai presus de orice critică: condiții nesănătoase în viața unor națiuni pot să genereze tendințe nesănătoase în ceea ce privește autodeterminarea națională, iar a da la iveală aceste tendințe nu înseamnă încă a nega dreptul națiunilor la autodeterminare”.

Iată o mostră de subterfugii liberale, pe care le puteți întîlni reluate de alde d-l Semkovski în paginile ziarului lichidator! O, desigur, d-le Moghileanski, *nici un* drept democratic nu este un „fetiș” și niciodată cînd este vorba de aceste drepturi nu trebuie să uităm, de pildă, conținutul *de clasă*. Toate revendicările general-democratice sînt revendicări *burghezo-democratice*, dar de aici numai anarhiștii și oportuniștii pot trage concluzia că proletaria-

tul nu trebuie să lupte în modul cel mai consecvent pentru a susține aceste revendicări.

Se înțelege că una este *dreptul* la autodeterminare și alta e *utilitatea* autodeterminării, a despărțirii de stat a unei națiuni sau a alteia într-un caz sau în altul. Acesta e un lucru elementar. Dar recunoaște oare d-l Moghileanski, recunosc liberalii din Rusia, recunoaște partidul cadet că e de *datoria* democratului să arate maselor — în special maselor velicoruse — marea importanță a acestui drept, necesitatea lui imperioasă ?

Nu, nu și iar nu. Iată ce ocolește, iată ce ascunde d-l Moghileanski. Iată care este una dintre rădăcinile *naționalismului și șovinismului* cadeților — nu numai ale lui Struve, Izgoev și ale altor cadeți sinceri, dar și ale cadeților diplomați de felul lui Miliukov, precum și ale filistinilor din aceste partide de felul lui... Dar numele nu au nici o importanță !

Muncitorul conștient din Rusia nu va uita că în afară de național-reacționari există la noi și național-liberali, că apar și embrioni de național-democratism (amintiți-vă cum îndeamnă d-l Peșehonov, în nr. 8 din 1906 al revistei „Russkoe Bogatstvo“⁸⁷, la „prudență“ față de prejudecățile naționaliste ale țăranului velicorus).

În lupta împotriva plăgii naționalismului, indiferent de forma pe care o ia, propagarea dreptului la autodeterminare are o foarte mare importanță.

„Proletarskaia Pravda“ nr. 4
din 11 decembrie 1913
Semnat : I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

O REZOLUȚIE BUNĂ ȘI O CUVÎNTARE PROASTĂ

Fără îndoială că toți muncitorii conștienți din Rusia au citit cu atenție și interes rezoluția Biroului internațional cu privire la problemele rusești. După cum se știe, esențialul în această rezoluție îl constituie hotărârea de a organiza sau a aranja „*un schimb general de păreri*” între „toate fracțiunile mișcării muncitorești” din Rusia, atît cele care recunosc programul social-democrat cît și cele al căror program „se află în acord” (sau „în concordanță” — im Einklange) cu el.

Ultima formulare este extrem de largă și cuprinde nu numai pe partizanii lui Jagiello, dar și orice grup care va dori să declare că programul său „concordă” sau „se află în acord” cu programul social-democrat. Dar această formulare largă nu aduce nimănui vreun prejudiciu, deoarece pentru „*un schimb de păreri*” este, bineînțeles, de dorit să se stabilească un cerc mai larg de participanți, fără a-i exclude pe cei cu care *ar dori* să se unească chiar și unele grupuri ale social-democrației. Nu trebuie să uităm că la ședința Biroului socialist internațional au fost prezentate două planuri: 1) planul lui Kautsky — „de a se organiza un schimb general de păreri”, și *atîta tot*. Schimbul de păreri în fața unui colegiu imparțial, și anume în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional, *va arăta* care este adevărata stare de lucruri și cît de adînci sînt divergențele. 2) Celălalt plan a fost propus de Rosa Luxemburg, care l-a retras în urma obiecțiilor aduse de Kautsky. Acest plan prevedea „o confe-

rință de unificare“ (Einigungskonferenz) „pentru restabilirea partidului unic“.

Bineînțeles că acest al doilea plan era mai prost, întrucât mai întâi ar fi trebuit să se adune date precise, ca să nu mai vorbim de faptul că, cu ajutorul lui, Rosa Luxemburg încerca doar să strecoare „restabilirea“ „cercului tyszkist“ de tristă amintire.

A fost adoptat planul lui Kautsky, un plan mai prudent și care abordează într-un mod mai sistematic problema unității *printr-un* prealabil „schimb de păreri“ și prin studierea datelor precise. De aceea este cât se poate de explicabil că rezoluția lui Kautsky a fost adoptată în unanimitate.

Dar trebuie să facem o distincție netă între rezoluția lui Kautsky, devenită rezoluția Biroului, și *cuvîntarea* lui Kautsky, care la un moment dat ajunge la niște afirmații *de-a dreptul monstruoase*. Acest fapt a mai fost relevat pe scurt în ziarul nostru, iar acum darea de seamă asupra cuvîntării lui Kautsky, apărută în „Vorwärts“ (organul central german)⁸⁸, ne determină să ne oprim mai amănunțit asupra acestei probleme importante.

Obiectînd împotriva planului Rosei Luxemburg, Kautsky a spus „că vechiul partid a dispărut, deși s-au păstrat vechile denumiri, care cu timpul (im Laufe der Jahre — în ultimii ani) au căpătat un nou conținut. Niște vechi tovarăși nu pot fi pur și simplu excluși numai pentru că partidul lor (ihre Partei) nu poartă vechea denumire“.

Cînd Rosa Luxemburg a obiectat, spunînd că „expresia lui Kautsky că partidul rus a murit (sei tot) este negîndită“, Kautsky s-a mărginit „să protesteze împotriva învinuirii că ar fi afirmat că social-democrația rusă a murit și să precizeze că a spus numai că vechile forme au fost sfărîmate și că trebuie creată o formă nouă“.

Am reprodus aici pasajele referitoare la problema în discuție, traduse după darea de seamă oficială.

Kautsky, evident, nu a spus și nu putea să spună că *social-democrația* a murit. Dar că *partidul* a dispărut a spus-o, și *n-a retractat* această afirmație, deși i s-au adus obiecții !

Este de necrezut, dar este un fapt.

Kautsky a vădit o confuzie nemaipomenită. De excluderea *căror* „vechi tovarăși“ a vorbit el? A d-lor Potresov & Co.? Oare cînd a vorbit de un „partid *al lor*“ s-a referit la amorfa alcătuire lichidatoristă?

Sau Kautsky a avut în vedere „levița P.P.S.“, care era exclusă prin formula Rosei Luxemburg? Dar în acest caz expresia „vechi tovarăși“ nu are nici un sens, deoarece, *în genere*, de la începutul existenței partidului social-democrat, adică din 1898 și pînă azi, membrii P.P.S. *nu au fost niciodată* tovarăși de partid ai social-democraților!

Pentru noi, ambele interpretări au aceeași valoare, întrucît este într-adevăr ridicol să-i excluzi pe lichidatori de la „un schimb de păreri“ în problema unității (căci de ei este vorba în primul rînd), după cum ar fi ridicol să excluzi levița P.P.S. (e posibil, abstract vorbind, ca lichidatorii — din partea lor te poți aștepta la orice! — să fie capabili să apere în mod ultimativ blocul lor scizionist cu partidul nesocial-democrat P.P.S.). În orice caz trebuie să aflăm precis ce vor de la partid nu numai d-nii lichidatori, dar și aliații lor.

Dar faptul că Kautsky a mers pînă acolo încît să afirme, la ședința Biroului, că partidul rus ar fi dispărut este incontestabil.

Cum de a putut el să ajungă la o afirmație atît de monstruoasă? Pentru a înțelege acest lucru, muncitorii ruși trebuie să știe *cine informează* presa social-democrată din Germania asupra problemelor rusești. Cînd cei care scriu sînt germani, de obicei ei ocolesc problema divergențelor. Cînd cei care scriu în presa germană sînt ruși, vedem fie o raliere a tuturor grupulețelor din străinătate în jurul lichidatorilor în vederea unor insulte nedemne împotriva „leniniștilor“ (cum s-a întîmplat în primăvara anului 1912 în ziarul „Vorwärts“), fie exhibițiile unui tyszkist, ale unui troțkist sau ale vreunui alt membru al unui cerc din străinătate care caută intenționat să încurce problema. *De ani de zile* nu vedem la ei nici un document, nici o culegere de rezoluții, nici o analiză de idei, nici o încercare de a culege date reale!

Nu putem decît să-i compătimim pe conducătorii germani pentru faptul că (deși știu să culeagă date și să le studieze atunci cînd se ocupă de teorie) nu se jenează să asculte și să repete basmele informatorilor lichidatori.

Aplicată va fi *rezoluția* Biroului, în timp ce cuvîntarea lui Kautsky va rămîne numai o regretabilă ciudățenie.

„*Proletarskaia Pravda*” nr. 6
din 13 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

GREVELE DIN RUSIA ⁸⁹

În majoritatea țărilor din Europa occidentală, statistica grevelor a fost just organizată relativ recent, cu 10—20 de ani în urmă. În Rusia există date în legătură cu grevele abia din 1895. Principala lipsă a statisticii noastre oficiale, în afară de faptul că diminuează cifrele care reprezintă numărul greviștilor, constă în aceea că ea cuprinde numai pe muncitorii din întreprinderile subordonate inspecției de fabrică. Muncitorii de la căile ferate, minierii, lucrătorii de la tramvaie, muncitorii din întreprinderile supuse la plata accizelor, cei din întreprinderile miniere etc., muncitorii constructori și agricoli nu sînt incluși în această statistică.

Iată cifrele generale pe toată perioada de cînd există o statistică a grevelor în Rusia :

Anii	Numărul grevelor		Numărul muncitorilor greviști	
	Total	% din totalul întreprinderilor	Total	% din totalul muncitorilor
1895	68	0,4	31 195	2,0
1896	118	0,6	29 527	1,9
1897	145	0,7	59 870	4,0
1898	215	1,1	43 150	2,9
1899	189	1,0	57 498	3,8
1900	125	0,7	29 389	1,7
1901	164	1,0	32 218	1,9
1902	123	0,7	36 671	2,2

Anii	Numărul grevelor		Numărul muncitorilor greviști	
	Total	% din totalul întreprinderilor	Total	% din totalul muncitorilor
1903	550	3,2	86 832	5,1
1904	68	0,4	24 904	1,5
1905	13 995	93,2	2 863 173	163,8
1906	6 114	42,2	1 108 406	65,8
1907	3 573	23,8	740 074	41,9
1908	892	5,9	176 101	9,7
1909	340	2,3	64 166	3,5
1910	222	1,4	46 623	2,4
1911	466	2,8	105 110	5,1
1912	1 918	?	683 361	?

Cît de micșorate sînt cifrele se vede, bunăoară, din faptul că d-l Prokopovici, un publicist foarte prudent, prezintă pentru anul 1912 o altă cifră : 683 000 de greviști, iar „potrivit unui alt calcul — 1 248 000 în fabrici și uzine plus 215 000 în întreprinderile care nu sînt subordonate inspecției de fabrică“, adică în total 1 463 000, aproape 1 500 000.

Numărul grevelor economice (începînd din 1905) se stabilește în felul următor :

Anii	Numărul grevelor	Numărul muncitorilor	Anii	Numărul grevelor	Numărul muncitorilor
1905	4 388	1 051 209	1909	290	55 803
1906	2 545	457 721	1910	214	42 846
1907	973	200 004	1911	442	96 730
1908	428	83 407	1912	702	172 052

Așadar, istoria grevelor din Rusia se împarte în mod distinct în 4 perioade (fără a mai vorbi de deceniul al 9-lea al secolului trecut, cînd au izbucnit vestitele greve de la întreprinderile „Morozov“, despre care pînă și publicistul reacționar Katkov spune că marchează apariția „problemei muncitorești“ în Rusia ⁹⁰) :

	Numarul mediu anual al greviștilor
Prima perioadă (1895—1904), prerevoluționară	43 000
A doua „ (1905—1907), revoluționară	1 570 000
A treia „ (1908—1910), contrarevoluționară.....	96 000
A patra „ (1911—1912), actuală, începutul înviorării..	394 000

În general, la noi, pe întreaga perioadă de 18 ani, numărul mediu al greviștilor este de 345 400. În Germania, numărul mediu pe o perioadă de 14 ani (1899—1912) este de 229 500 ; în Anglia, numărul mediu pe o perioadă de 20 de ani (1893—1912) este de 344 200. Pentru a arăta în mod concret legătura care există între grevele din Rusia și viața politică, cităm datele pe anii 1905—1907 *pe trimestre* :

Anii	1905				1906				1907							
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
Numărul greviștilor (în mii) pentru fie- care trimestru	Înce- putul revo- luției				Revo- luția				Duma I				Duma a II-a			
Total	810	481	294	1 277	269	479	296	63 146	323	77	193					
Greve economice ..	411	190	143	275	73	222	125	37 52	52	66	30					
Greve politice	399	291	151	1 002	196	257	171	26 94	271	11	163					

Participarea muncitorilor din diferite regiuni ale Rusiei la greve se vede din următoarele cifre :

Districte industriale	Numarul muncitorilor din fabrici și uzine (în mii) în 1905	Numărul greviștilor (în mii)	
		Total în decurs de 10 ani (1895—1904)	Numar în 1905
Petersburg	299	137	1 033
Moscova	567	123	540
Varșovia	252	69	887
3 districte din Sud	543	102	403
<i>Total</i>	1 661	431	2 863

De aici se vede că Moscova rămâne relativ în urmă, iar Sudul și mai mult, în timp ce Petersburgul cu raioanele sale (inclusiv Riga), precum și Polonia se află în primele rînduri.

Pe principalele ramuri industriale, muncitorii greviști se repartizează după cum urmează :

Ramurile de producție	Numărul total al muncitorilor (în mii) în 1904	Numărul greviștilor (în mii)	
		Total în decurs de 10 ani (1895—1904)	Numai în 1905
Metalurgiști	252	117	811
Textiliști	708	237	1 296
Tipografi, muncitori din industria prelucrării lemnului, pielari și muncitori din industria chimică	277	38	471
Muncitori din industria ceramică și din întreprinderile de produse alimentare	454	39	285
<i>Total</i>	1 691	431	2 863

De aici se vede că metalurgiștii se situează în frunte, textiliștii rămân în urmă, iar restul muncitorilor rămân și mai mult în urmă.

După cauzele care le-au provocat, grevele se grupează în felul următor (pe o perioadă de 14 ani, 1895—1908) : greve politice — 59,9% din numărul greviștilor ; greve legate de salariu — 24,3% ; de ziua de muncă — 10,9% ; de condițiile de muncă — 4,8%.

În ceea ce privește rezultatele grevelor, obținem următoarele cifre (dacă împărțim în mod egal între învingători și învinși numărul de greviști care au terminat greva printr-un compromis) :

Numărul greviștilor (în mii) participanți la grevele economice

	Total în decurs de 10 ani (1895—1904)	%											
		1905	1906	1907	1911	1912							
Învingători	159	37,5	48,9	50,9	59	29,5	49	51	55	42			
Învinși	265	62,5	51,1	49,1	141	70,5	47	49	77	58			
<i>Total</i>	424	100,0	100,0	100,0	200	100,0	96	100	132	100			

Datele pe anii 1911—1912 sînt incomplete și nu pot fi întru totul comparate cu cele precedente.

În încheiere vom prezenta date succinte cu privire la repartizarea grevelor pe întreprinderi de diferite mărimi și după locul unde se află aceste întreprinderi :

Din o sută de muncitori de fiecare categorie au participat la greve

Categoriile de întreprinderi				În 1895—1904, adică în decurs de 10 ani	Numai în 1905
				Total	
Pină la	20		de muncitori	2,7	47,0
De la	21	la	50	7,5	89,4
" "	51	"	100	9,4	108,9
" "	101	"	500	21,5	160,2
" "	501	"	1 000	49,9	163,8
Peste			1 000	89,7	231,9

Procentul de greve care au avut loc

	în orașe	în afara orașelor
1895—1904..	75,1	24,9
1905.....	85,0	15,0

Din aceste cifre reiese limpede precumpănirea marilor întreprinderi în mișcarea grevistă și relativa rămânere în urmă a fabricilor de la sate.

Scris în 1913

Publicat în 14 (27) decembrie 1913

În agenda

„Călăuza muncitorului pe 1914”,

ed. „Priboi”, Petersburg

Semnat : V. I.

*Se tipărește după textul
apărut în agenda*

COMPOZIȚIA NAȚIONALĂ A ELEVILOR ÎN ȘCOALA RUSĂ

Pentru a ne face o idee mai precisă despre planul de „autonomie cultural-națională“, care se reduce la împărțirea învățămîntului pe naționalități, este bine să luăm date concrete despre compoziția națională a elevilor în școlile ruse. În ceea ce privește circumscripția școlară Petersburg, datele respective au fost adunate prin recensămîntul școlilor din 18 ianuarie 1911.

Iată datele privitoare la împărțirea, după *limba maternă*, a elevilor din școlile primare care țin de Ministerul Învățămîntului Public. Datele privesc întreaga circumscripție școlară Petersburg, iar *în paranteze* dăm cifrele referitoare la orașul Petersburg. Sub denumirea de „limbă rusă“, funcționarii statului amestecă întotdeauna limbile velicorusă, bielorusă și ucraineană („malorosiană“, după denumirea oficială). În total sînt 265 660 (48 076) de elevi.

Limba rusă — 232 618 (44 223); poloneză — 1 737 (780); cehă — 3 (2); lituaniană — 84 (35); letonă — 1 371 (113); jmută — 1 (0); franceză — 14 (13); italiană — 4 (4); romîna — 2 (2); germană — 2 408 (845); suedeză — 228 (217); norvegiană — 31 (0); daneză — 1 (1); olandeză — 1 (0); engleză — 8 (7); armeană — 3 (3); țigănească — 4 (0); evreiască — 1 196 (396); gruzină — 2 (1); osetină — 1 (0); finlandeză — 10 750 (874); carelă — 3 998 (2); ciudică — 247 (0); estonă — 4 723 (536); lopară — 9 (0); zîreană — 6 008 (0); samoiedă — 5 (0); tătară — 63 (13); persană — 1 (1); chineză — 1 (1); alte limbi — 138 (7).

Acestea sînt datele relativ exacte. Ele arată că populația este extrem de pestriță din punct de vedere național, deși se referă la una dintre cele mai velicoruse regiuni ale Rusiei. De la prima vedere se observă că populația cea mai pestriță din punct de vedere național se găsește în marele oraș Petersburg. Acest fenomen nu este întîmplător, ci este o *lege* a capitalismului care acționează în toate țările și în toate colțurile lumii. Orașele mari, localitățile în care există fabrici, centrele miniere, feroviare și în general localitățile comerciale și industriale au în mod inevitabil o populație mai pestriță din punct de vedere național; or, tocmai acest gen de localități se dezvoltă mai rapid decît celelalte, luînd mereu satelor pierdute într-un colțisor de provincie o parte tot mai mare din locuitorii lor.

Încercați acum să aplicați acestor date luate din viața reală utopia moartă a micilor burghezi naționaliști care se numește „autonomie cultural-națională“, sau (în traducerea bundiștilor) „scoaterea din competența statului“ a problemelor culturii naționale, adică în primul rînd a învățămîntului.

„Din competența statului se scot“ școlile și se transmit în mîna a 23 (cînd este vorba de Petersburg) de „uniuni naționale“, care își dezvoltă fiecare „cultura națională“ „proprie“ !!

Este absolut inutil să mai demonstrăm cît de absurd și de reacționar este un asemenea „program național“.

Este limpede ca lumina zilei că propovăduirea unui asemenea plan *de fapt* înseamnă promovarea sau sprijinirea ideilor naționalismului burghez, ale șovinismului și clericalismului. Interesele democrației în general și interesele clasei muncitoare în special cer exact contrarul: trebuie să luptăm pentru ca copiii *tuturor* naționalităților să fie *contopiți* în școlile *unice* din localitatea respectivă; în problema învățămîntului, muncitorii aparținînd tuturor naționalităților trebuie să ducă *laolaltă* politica proletară, pe care Samoilov, deputatul muncitorilor din Vladimir, a expus-o atît de bine în numele fracțiunii muncitorești social-democrate ruse din Duma de stat⁹¹. Trebuie să ne

pronunțăm în modul cel mai categoric împotriva oricărei împărțiri a învățămîntului pe naționalități.

Nu crearea, într-un fel sau altul, a unor bariere între națiuni în problema învățămîntului trebuie să fie preocuparea noastră, ci, dimpotrivă, crearea unor condiții democratice elementare pentru conviețuirea pașnică a națiunilor pe baza egalității în drepturi. Noi nu trebuie să ridicăm în slăvi „cultura națională“, ci trebuie să demascăm caracterul clerical și burghez al acestei lozinci în numele culturii internaționale a mișcării muncitorești mondiale.

Dar, vor întreba unii, este oare posibil să se asigure, pe baza egalității în drepturi, interesele *unui singur* copil gruzin printre cei 48 076 de elevi din Petersburg? Noi vom răspunde: să se creeze la Petersburg o școală gruzină separată, pe baza „culturii naționale“ gruzine, nu este cu putință, și să propovăduiești un asemenea plan înseamnă să răspîndești idei *dăunătoare* în masa poporului.

Dar noi nu vom susține idei dăunătoare și nu vom revendica un lucru cu neputință de înfăptuit cerînd pentru acest copil un local al statului gratuit pentru lecții de limbă gruzină, istorie gruzină etc., cerînd să se aducă pentru el cărți gruzine din biblioteca centrală, preconizînd suportarea de către stat a unei părți din cheltuielile necesare pentru retribuirea unui învățător gruzin etc. Într-o democrație adevărată, în care birocrațismul și „peredonovismul“⁹² vor fi complet izgonite din școală, acest lucru va putea fi pe deplin realizat de populație. Dar această democrație adevărată *nu poate* fi realizată altfel decît prin contopirea muncitorilor aparținînd *tuturor* naționalităților.

Propovăduirea înființării unor școli naționale separate pentru fiecare „cultură națională“ este reacționară. Dar într-o democrație adevărată este pe deplin posibil să se asigure predarea în limba maternă, predarea istoriei naționale etc. *fără* ca învățămîntul să fie împărțit pe naționalități. Iar autoadministrarea locală deplină înseamnă a face imposibil ca vreo măsură să fie impusă prin constrîngere, să zicem, bunăoară, celor 713 copii careli din județul Kemi (unde sînt numai 514 copii ruși) sau celor 681 de

copii zîreni din județul Peciora (153 ruși) sau 267 de letoni din județul Novgorod (peste 7 000 de ruși) etc. etc.

Propovăduirea irealizabilei autonomii cultural-naționale este o absurditate, care nu face decît să-i fărîmițeze chiar de pe acum, sub raport ideologic, pe muncitori. Propovăduirea contopirii muncitorilor aparținînd tuturor naționalităților înlesnește succesul solidarității proletare de clasă, capabilă să garanteze egalitatea în drepturi și cea mai pașnică conviețuire a tuturor naționalităților.

„Proletarskaia Pravda” nr. 7
din 14 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE PROGRAMUL NAȚIONAL AL P.M.S.D.R.

Consfătuirea C.C. a adoptat, în problema națională *, rezoluția publicată în „Înștiințare“ și a pus problema programului național pe ordinea de zi a congresului.

De ce și în ce fel ocupă problema națională, în momentul de față, un loc de frunte — atât în întreaga politică a contrarevoluției și în conștiința de clasă a burgheziei, cât și în Partidul social-democrat proletar din Rusia —, acest lucru a fost arătat, în mod amănunțit, chiar în rezoluție. Dat fiind că situația este cât se poate de limpede, nu cred că este nevoie să mă mai opresc asupra acestei chestiuni. În literatura teoretică marxistă, această stare de lucruri și bazele programului național al social-democrației au și fost lămurite în ultima vreme (pe primul plan se situează aici articolul lui Stalin ⁹³). De aceea credem că în articolul de față e bine să ne mulțumim să punem problema numai din punct de vedere pur partinic și să lămurim ceea ce presa legală, aflată sub jugul stolîpinist-maklakovist, nu poate spune.

În Rusia, formarea social-democrației se bazează în întregime pe experiența țărilor mai înaintate, adică a Europei, precum și pe expresia teoretică a acestei experiențe, anume pe marxism. Specificul țării noastre și specificul momentului istoric în care s-a creat la noi social-democrația constă, în primul rînd, în faptul că — spre deosebire de Europa — la noi social-democrația a început să se formeze *înainte* de revoluția burgheză și continuă

* Vezi volumul de față, p. 63—66. — *Nota red.*

să se formeze și în timpul ei. În al doilea rînd, la noi, lupta inevitabilă pentru desprinderea democrației proletare din cea general burgheză și mic-burgheză — luptă identică, în fond, cu cea prin care au trecut toate țările — se desfășoară în condițiile deplinei victorii teoretice a marxismului în Occident și la noi. De aceea, această luptă nu capătă atît forma unei lupte pentru marxism, cît a unei lupte pentru sau împotriva teoriilor mic-burgeze, camuflate printr-o frazeologie „cvasimarxistă“.

Așa stau lucrurile începînd cu „economismul“ (1895—1901) și cu „marxismul legal“ (1895—1901, 1902). Numai cine se teme de adevărul istoric poate uita legătura extrem de strînsă, nemijlocită și înrudirea acestor curente cu menșevismul (1903—1907) și cu lichidatorismul (1908—1913).

În problema națională, ca și în celelalte probleme, vechea „Iskră“⁹⁴, care, în anii 1901—1903, a pregătit și a elaborat programul P.M.S.D.R. împreună cu prima fundamentare radicală a marxismului în teoria și practica mișcării muncitorești din Rusia, a dus lupta împotriva oportunismului mic-burghez. Acesta și-a găsit expresia, în primul rînd, în tendințele sau șovăielile naționaliste ale Bundului. Vechea „Iskră“ a dus o luptă înverșunată împotriva naționalismului Bundului, și a ignora această luptă înseamnă iarăși a face pe uitucul, a te detașa de baza istorică și ideologică a întregii mișcări muncitorești social-democrate din Rusia.

Pe de altă parte, la cel de-al II-lea Congres, în august 1903, cînd a fost definitiv aprobat programul P.M.S.D.R., s-a dus o luptă — care n-a fost consemnată în procesele-verbale ale congresului, deoarece aceasta s-a petrecut în *comisia pentru elaborarea programului*, pe care o frecvența aproape întregul congres — împotriva încercării neîndemnatice a cîtorva social-democrați polonezi de a pune „dreptul națiunilor la autodeterminare“ sub semnul îndoielii, adică de a aluneca pe panta oportunismului și a naționalismului din cu totul altă direcție.

Și acum, după 10 ani, lupta se desfășoară pe aceleași două linii principale, lucru care, la rîndul lui, dovedește

În aceeași măsură strânsă legătură dintre această luptă și toate condițiile obiective ale problemei naționale în Rusia.

În Austria, la Congresul de la Brünn (1899), programul „autonomiei cultural-naționale” (care a fost susținut de Kristan, Ellenbogen etc. și care și-a găsit expresia în proiectul slavilor de sud) *a fost respins*. A fost adoptată autonomia națională *teritorială*, și numai propaganda făcută de social-democrație în favoarea unei uniuni obligatorii a tuturor regiunilor naționale reprezintă un *compromis* cu ideea „autonomiei cultural-naționale”. Faptul că această idee *nu se poate aplica* în ceea ce-i privește pe evrei a fost subliniat în mod special de principalii teoreticieni ai acestei idei nefericite.

În Rusia s-au găsit — *ca întotdeauna* — oameni care și-au asumat sarcina de a exagera această mică greșeală oportunistă, făcând din ea un sistem al politicii oportuniste. Așa cum Bernstein din Germania a determinat apariția cadeților de dreapta din Rusia — Struve, Bulgakov, Tugan & Co. —, tot așa și faptul că „internaționalismul a fost dat uitării” de către Otto Bauer (după aprecierea arhiprudentului Kautsky!) *a determinat* în Rusia adoptarea *în întregime* a „autonomiei cultural-naționale” de către *toate* partidele burgheze ale evreimii și de către o serie întregă de curente mic-burgheze (Bundul și *conferința* partidelor socialist-revoluționare naționale din 1907). Înapoiata Rusie oferă, ca să spunem așa, un exemplu de felul cum, pe solul nostru sălbatic, microbii oportunismului vest-european dau naștere unor adevărate *epidemii*.

La noi, unii obișnuiesc să spună că Bernstein este „tolerat” în Europa; ei uită însă să adauge că nicăieri în lume, în afară de „sfânta” mamă-Rusie, bernsteinismul nu a generat struvismul, iar „bauerismul” nu a dus la justificarea de către social-democrați a naționalismului rafinat al burgheziei evreiești.

Căci „autonomia cultural-națională” nu înseamnă altceva decât naționalismul cel mai rafinat și de aceea cel mai dăunător, înseamnă pervertirea muncitorilor prin lozincă culturii naționale, propagarea ideii profund dăunătoare și chiar antidemocratice a împărțirii școlilor pe naționalități. Într-un cuvânt, acest program contravine

fără doar și poate internaționalismului proletariatului, corespunzând numai idealurilor mic-burghezilor naționaliști.

Dar există *un caz* în care marxiștii sînt obligați, dacă nu vor să trădeze democrația și proletariatul, să susțină o revendicare specială în problema națională, și anume: *dreptul* națiunilor la autodeterminare (§ 9 din programul P.M.S.D.R.), adică dreptul la despărțirea politică. Rezoluția consfătuirii explică și motivează atît de amănunțit această revendicare, încît nu lasă loc pentru nici un fel de confuzii.

De aceea ne vom opri numai pe scurt asupra caracterizării obiecțiilor uluitoare de ignoranțe și de oportuniste care se ridică împotriva acestui punct din program. Vom releva, totodată, că, *în decursul celor 10 ani* de cînd există program, *nici o parte* din P.M.S.D.R., nici o organizație națională, nici o conferință regională, nici un comitet local, nici un delegat la un congres sau la o consfătuire nu a încercat să ridice problema modificării sau a eliminării § 9 !!

Acest lucru trebuie neapărat avut în vedere. El ne arată de la început dacă în obiecțiile împotriva acestui punct există fie și cît de puțină seriozitate și spirit partinic.

Iată-l, de pildă, pe d-l Semkovski de la ziarul lichidatorilor. Cu ușurința unui om care a lichidat partidul, declară: „din anumite considerente, noi nu împărtășim propunerea făcută de Rosa Luxemburg de a elimina în întregime § 9 din program“ („Novaia Raboceaia Gazeta“ nr. 71).

Considerentele sînt secrete! Și cum să nu le „țină în secret“ cînd dă dovadă de o asemenea ignoranță în ceea ce privește istoria programului nostru? Cum să nu le „țină în secret“ cînd același domn Semkovski, inegalabil prin superficialitatea lui (ce-i pasă lui de un partid și de un program oarecare!), face o excepție pentru Finlanda?

„Ce-i de făcut... dacă proletariatul polonez va dori să ducă, în cadrul unui singur stat, o luptă comună cu întregul proletariat din Rusia, iar clasele reacționare ale societății poloneze vor dori, dimpotrivă, să despartă Polonia de Rusia și vor întruni, în cadrul unui

referendum (consultarea întregii populații), majoritatea de voturi în favoarea despărțirii: oare noi, social-democrații ruși, va trebui să votăm în parlamentul central împreună cu tovarășii noștri polonezi împotriva despărțirii sau, pentru a nu încălca «dreptul la autodeterminare», să votăm pentru despărțire?»

Într-adevăr, ce-i de făcut cînd se pun niște întrebări atît de naive și care vădesc o confuzie atît de dezaspirantă ?

Dreptul la autodeterminare, stimate domn lichidator, înseamnă tocmai rezolvarea problemei *nu* de către parlamentul central, ci de către un parlament, seim, referendum al *minorității care vrea să se despartă*. Cînd Norvegia s-a despărțit (în 1905) de Suedia, acest act l-a hotărît *numai* Norvegia (care e de două ori mai mică decît Suedia).

Chiar și un copil își dă seama că d-l Semkovski încurcă lucrurile într-un hal fără de hal.

„Dreptul la autodeterminare“ înseamnă o *asemenea* orînduire democratică în care nu numai în general să existe democrație, dar în special *să nu poată exista* o rezolvare *n e d e m o c r a t i c ă* a problemei despărțirii. Democrația, în general vorbind, este compatibilă cu naționalismul belicos și asupritor. Proletariatul revendică o democrație care *să excludă* reținerea cu forța a vreuneia dintre națiuni în cadrul unui stat. De aceea, „pentru a nu încălca dreptul la autodeterminare“, sîntem obligați *nu* „să votăm pentru despărțire“, cum își închipuie istețul domn Semkovski, ci să votăm pentru dreptul regiunii care vrea să se despartă de a hotărî *ea singură* în această problemă.

S-ar părea că nici chiar unui om cu capacitatea intelectuală a d-lui Semkovski nu-i este greu să înțeleagă că „*dreptul la divorț*“ nu înseamnă *să votezi* pentru divorț ! Dar asta-i, pare-se, soarta criticilor § 9 : ei uită pînă și logica cea mai elementară.

Cînd Norvegia voia să se despartă de Suedia, proletariatul suedez, dacă nu voia să urmeze mica burghezie naționalistă, *era obligat să voteze* și să facă agitație împotriva alipirii cu forța a Norvegiei, lucru pe care îl urmă-

reau popii și moșierii din Suedia. Este un lucru limpede și nu chiar atât de greu de înțeles. Democrația naționalistă din Suedia putea să nu desfășoare agitația pe care principiul *dreptului* la autodeterminare o cere din partea proletariatului națiunilor *dominante, asupraitoare*.

„Ce-i de făcut dacă reacționarii constituie majoritatea ?“ — întreabă d-l Semkovski. Este o întrebare demnă de un licean de clasa a III-a. Și ce e de făcut cu constituția *rusă* dacă în urma votului democratic reacționarii vor obține majoritatea ? D-l Semkovski pune o întrebare inutilă, superflună, care nu are nimic de-a face cu problema în discuție, — o întrebare dintre acelea despre care se spune că șapte proști pot să întrebe mai mult decât pot răspunde șaptezeci de înțelepți.

Atunci când, în condițiile votului democratic, reacționarii constituie majoritatea, de obicei se întâmplă și se poate întâmpla una din două : ori hotărîrea reacționarilor este tradusă în viață, și atunci consecințele ei dăunătoare fac ca masele să treacă, mai curînd sau mai tîrziu, de partea democrației, împotriva reacționarilor, ori conflictul dintre democrație și reacționari se rezolvă printr-un război civil sau de altă natură, care este posibil (despre aceasta au auzit, probabil, și alde Semkovski) și în condițiile democrației.

Recunoașterea dreptului la autodeterminare „face jocul“ „celui mai inveterat naționalism burghez“, ne asigură d-l Semkovski. Asta-i o ineptie puerilă, întrucît recunoașterea acestui *drept* nu exclude nicidecum propaganda și agitația *împotriva* despărțirii și nici demascarea naționalismului burghez. În schimb, este absolut incontestabil că negarea *dreptului* la despărțire „face jocul“ *celui mai inveterat naționalism ultrareacționar velicorus !*

Esența greșelii ridicole a Rosei Luxemburg, pentru care demult a fost luată în rîs atât în rîndurile social-democrației germane cît și în ale celei ruse (august 1903), constă tocmai în faptul că, de teamă de a nu face jocul naționalismului burghez al națiunilor asupraite, face jocul nu numai al naționalismului burghez, dar și al celui ultrareacționar al națiunii *asupraitoare*.

Dacă d-l Semkovski nu ar fi de o candoare atât de feciorelnică în problemele de istorie a partidului și ale programului partidului, el ar fi înțeles că este de datoria lui să-l combată pe Plehanov, care *acum 11 ani*, apărînd în revista „Zarea”⁹⁵ proiectul de program (care, începînd din 1903 a devenit program) al P.M.S.D.R., a subliniat *în mod special* (pag. 38) recunoașterea dreptului la autodeterminare și a scris despre acest drept următoarele :

„Această revendicare — care pentru democrații burghezi nu este obligatorie nici măcar în teorie —, pentru noi, social-democrații, este obligatorie. Dacă am da-o uitării sau dacă am ezita s-o formulăm de teamă să nu lezăm prejudecățile naționale ale compatrioților noștri de neam velicorus, atunci, pe buzele noastre, strigătul de luptă al social-democrației internaționale : «proletari din toate țările, uniți-vă !» ar suna ca o minciună rușinoasă”.

Încă în articolul din „Zarea”, Plehanov aduce principalul argument, care a fost expus în amănunțime în rezoluția consfătuirii și căruia, timp de 11 ani, d-l Semkovski și cei de teapa lui nu s-au învrednicit să-i dea atenție. În Rusia sînt 43⁰/₀ velicoruși, dar naționalismul velicorus domină asupra unei părți care reprezintă 57⁰/₀ din populație și asuprește toate națiunile. La național-reacționari au și aderat național-liberalii (Struve & Co., progresiștii etc.) și au apărut „primele rîndunici” ale național-democratismului (amintiți-vă de apelul din august 1906 al d-lui Peșehonov, care recomandă o atitudine prudentă față de prejudecățile naționaliste ale țaranului)⁹⁶.

În Rusia, numai lichidatorii consideră revoluția burghezo-democratică ca fiind desăvîrșită, or, pretutindeni în lume, *această* revoluție a fost și este însoțită de mișcări naționale. În Rusia, într-o serie întregă de regiuni periferice vedem națiuni asuprite, care în statele vecine se bucură de o mai mare libertate. Țarismul este mai reacționar decît statele vecine, constituind o *foarte mare* piedică în calea dezvoltării economice libere și ațîțînd la maximum naționalismul velicorușilor. Desigur că pentru un marxist, *celelalte condiții rămînînd neschimbate*, întotdeauna statele mai mari sînt preferabile celor mici. Ar fi însă ridicol

și reacționar să se creadă că condițiile din cadrul monarhiei țariste sînt aceleași cu cele din toate țările europene și din cea mai mare parte a țărilor asiatice.

De aceea, în Rusia de astăzi, negarea dreptului la autodeterminare a națiunilor înseamnă oportunism vădit și renunțare la lupta împotriva naționalismului velicorus ultrareacționar, care pînă acum a fost atotputernic.

„Sozial-Demokrat” nr. 32
din 15 (28) decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎN LEGĂTURĂ CU O GREȘEALĂ INADMISIBILĂ A LUI KAUTSKY

În nr. 6 al ziarului „Proletarskaia Pravda“ ne-am ocupat de o cuvîntare rostită de tov. Kautsky * cu prilejul discutării în cadrul Biroului socialist internațional a problemelor ruse și care nu poate să nu uimească pe orice cititor rus printr-o totală și regretabilă necunoaștere a situației din Rusia.

În cuvîntarea sa, Kautsky a spus că în Rusia „vechiul partid a murit“. Ca răspuns la obiecțiile ce i s-au adus, în cea de-a doua cuvîntare a sa, el a declarat: „n-am afirmat că social-democrația din Rusia a murit, spun numai că vechile forme au fost sfărîmate și că trebuie creată o formă nouă“. Așa prezintă lucrurile ziarul „Vorwärts“, organul central al partidului german, al cărui delegat a fost Kautsky. Ziarul „Vorwärts“ apare în orașul în care locuiește Kautsky și, desigur, dacă el ar fi constatat că spusele lui nu sînt redade exact, ar fi introdus imediat în darea de seamă modificările respective, așa cum a procedat în repetate rînduri și în probleme mai puțin importante decît „problema existenței“ unui întreg partid, care, în plus, este reprezentat și în Internațională.

Dar iată că „Novaia Likvidatorskaia Gazeta“ nr. 101 publică *propria ei* dare de seamă asupra ședinței Biroului internațional. Cea de-a doua cuvîntare a lui Kautsky este redată în așa fel, încît reiese că el *s-a dezis* pur și simplu de declarația sa că „partidul a murit“.

* Vezi volumul de față, p. 227—230. — *Nota red.*

Noi am fi primii care ne-am bucura dacă Kautsky ar fi luat într-adevăr încă o dată cuvîntul pentru a retracta categoric cele afirmate de el și a renunța la punctul de vedere bazat pe regretabila necunoaștere a vieții din partidul rus. Dar, din păcate, n-avem nici un motiv să dăm mai multă crezare relatării făcute de „Novaia Likvidatorskaia Gazeta“ decît celei a organului central al partidului german.

Fițiica lichidatoristă încearcă să mușamalizeze lucrurile. Dar chestiunea este limpede. Prin cele spuse despre „moartea“ vechiului partid, Kautsky a dovedit nu numai că nu cunoaște faptele din mișcarea muncitorească rusă, dar a dat la iveală influența pe care intriganții lichidatoriști din străinătate o exercită asupra tovarășilor noștri de acolo.

După ce a făcut afirmația sa monstruoasă, Kautsky, întîmpinînd o serie de obiecții, a încercat să se corecteze: din relatările ziarului „Vorwärts“, organul central al social-democrației germane, reiese că el s-a corectat prost, din corespondența lichidatoristă reiese că el s-a corectat mai bine, dar nu cu mult mai bine — căci ce este „forma“ social-democrației dacă nu partidul?

Dar important nu este cum s-a corectat Kautsky, ci greșeala inadmisibilă *săvîrșită* de el ca rezultat al eforturilor depuse de lichidatori în străinătate. Desigur, muncitorilor conștienți din Rusia le-ar fi foarte ușor să demaște pe intriganții din străinătate. Ar trebui numai să vrea acest lucru. Și ei trebuie, pînă la urmă, să vrea! Ei trebuie să organizeze în așa fel informarea tovarășilor din străinătate despre mișcarea lor, încît această informare să fie smulsă din mîinile unor grupuri lipsite de răspundere din străinătate. Ei trebuie să *paralizeze* eforturile intriganților care caută să folosească în scopurile lor lichidatoriste dezinformarea (firească) a partidelor din străinătate. Tocmai de aceea am îndemnat noi pe tovarășii muncitori să răspundă cît mai energic la chemarea Biroului internațional de a se clarifica divergențele dintre marxști și lichidatori. Tovarășii din străinătate trebuie să audă, în sfîrșit, nu spusele intriganților lichidatori, ci glasul

muncitorilor înșiși. Acest lucru e important, e necesar, dacă punem într-adevăr preț pe ideea unității internaționale.

Iar această chemare la o adevărată clarificare a divergențelor, la informarea tovarășilor din străinătate prin rezoluții, hotărâri, prin votul dat de muncitorii înșiși, noi o opunem încercărilor lichidatorilor de a estompa și a denatura faptele care au avut loc în ședința Biroului.

„Proletarskaia Pravda” nr. 8
din 15 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA HOTĂRÎREA BIROULUI SOCIALIST

Salutăm cu căldură hotărîrea Internaționalei muncitorești cu privire la necesitatea de a clarifica pe deplin și pînă la capăt divergențele fundamentale și esențiale care există în Rusia între curentele politice participante la mișcarea muncitorească.

Mergînd în întîmpinarea propunerii Internaționalei, în ce ne privește, noi considerăm necesar să arătăm care sînt divergențele principale care, după părerea noastră, îi separă pe marxiști și pe lichidatori în două lagăre de neîmpăcat.

În primul rînd, declarăm că pentru orice muncitor conștient problema care se pune nu este crearea unui partid nou, ci întărirea și refacerea deplină a vechii organizații, așa cum s-a format ea cu mai bine de 15 ani în urmă — cu vechiul ei program și cu cele mai importante hotărîri cu privire la tactică. Din această organizație marxistă s-au desprins lichidatorii. Condițiile necesare pentru a se ajunge din nou la unitate cu ei în domeniul activității *în afara Dumei* sînt :

1) Recunoașterea deplină și necondiționată (în fapt) a „organizației ilegale“, subordonarea necondiționată față de hotărîrile celulelor ei și obligația de a nu admite în nici un caz apariția în presă a unor atacuri împotriva ei.

2) Recunoașterea deplină și necondiționată că principala sarcină a epocii noastre o constituie cele trei revendicări fundamentale formulate de clasa muncitoare din Rusia, desfășurarea activității în acest spirit și decizerea de pro-

pagarea ideilor liberal-reformiste, care îndeamnă la renunțarea la vechile sarcini.

3) Renunțarea la toate încercările de a schimba programul marxiștilor (adică la autonomia cultural-națională) și recunoașterea necondiționată a programului elaborat în 1903.

4) Subordonare totală în problemele legate de mișcarea grevistă față de hotărârile luate de muncitorii organizați după principii marxiste, renunțarea la lupta împotriva așa-zisei „patimi greviste“.

5) Recunoașterea în fapt a tacticii *independente* a proletariatului, renunțarea la micșorarea sarcinilor clasei muncitoare de dragul constituirii unui bloc cu liberalii.

6) Recunoașterea faptului că în problema activității în cadrul sindicatelor trebuie să ne conducem după hotărârile Congresului socialist internațional de la Stuttgart și ale Congresului marxiștilor ruși de la Londra.

7) Renunțarea la principiul constituirii unor organizații muncitorești după criteriul național. Crearea unor organizații *unice* în Polonia și în Ținutul de nord-vest. Îndeplinirea de către Bund a hotărârii cu privire la contopirea organizațiilor locale, lucru repetat de nenumărate ori de către întregul marxist din Rusia.

În domeniul activității în cadrul *Dumei*, condițiile unității sînt :

I. Recunoașterea fracțiunii ca fiind un organ întru totul subordonat voinței organizate a întregului marxist.

II. Revenirea asupra tuturor încălcărilor programului (cum sînt autonomia cultural-națională, admiterea lui Jagiello etc.)

III. Condamnarea acțiunilor scizioniste ale celor șapte, înfierați și de G. V. Plehanov în scrisoarea către Biroul socialist internațional.

Cu privire la fracțiunile cu care ar fi bine să intre în legătură Biroul internațional în vederea organizării unui schimb general de păreri, cerem ca la acesta să participe *numai și exclusiv* reprezentanții organizațiilor muncitorești din Rusia, și în nici un caz grupurile din străinătate care nu sînt legate de activitatea ce se desfășoară în Rusia.

În continuare, credem că : 1) ori trebuie invitați *numai* reprezentanții *celor două* curente principale care se află în luptă în Rusia, adică marxștii și lichidatorii, 2) ori, dacă vrem să clarificăm în general toate divergențele dintre social-democrații din Rusia și cei ce se pretind social-democrați, atunci trebuie invitate, fără excepție, toate organizațiile muncitorești, care activează în Rusia și se consideră apropiate de social-democrație. În acest caz nu există nici un motiv să fie exceptați unii narodnici de stînga, și nici grupurile evreilor care sînt în concurență cu Bundul și care se consideră socialiste etc.

În sfîrșit, ne exprimăm convingerea că, pentru o bună clarificare a divergențelor existente între social-democrații din Rusia, presa socialistă de peste hotare va pune coloanele sale la dispoziția reprezentanților responsabili ai organizațiilor din Rusia, care — spre deosebire de cercurile emigranților și a persoanelor lipsite de răspundere — vor putea ajuta tovarășilor din străinătate să-și facă o idee exactă despre baza politică-ideologică a divergențelor existente în mișcarea muncitorească din Rusia.

Un grup de marxști organizați

„Proletarskaja Pravda” nr. 9
din 17 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE ÎMPĂRȚIREA ȘCOLILOR PE NAȚIONALITĂȚI

Marxiștii duc o luptă hotărâtă împotriva naționalismului sub toate formele lui, începînd cu naționalismul grosolan, reacționar al cercurilor noastre guvernante și al partidelor octombriște și de dreapta și terminînd cu naționalismul mai mult sau mai puțin rafinat și camuflat al partidelor burgheze și mic-burgheze.

Naționalismul reacționar, sau pogromist, tinde să asigure privilegiu unei singure națiuni, condamnînd toate celelalte națiuni la o stare de subordonare, de inegalitate în drepturi și chiar de totală lipsă de drepturi. Față de acest naționalism, nici un marxist și chiar nici un democrat nu poate avea decît o atitudine de ostilitate categorică.

Naționalismul burghez și democrat-burghez, recunoscînd în vorbe egalitatea în drepturi a națiunilor, în fapt (adeseori pe ascuns, în spatele poporului) susține anumite privilegii ale uneia dintre națiuni și tinde întotdeauna să obțină mai multe avantaje pentru națiunea „sa“ (adică pentru burghezia națiunii sale), să despartă națiunile și să ridice bariere între ele, să cultive exclusivismul național etc. Perorînd mai ales despre „cultura națională“, subliniind ceea ce desparte o națiune de alta, naționalismul burghez caută să-i *despartă pe muncitorii* diferitelor națiuni și să-i prostească cu ajutorul „lozincilor naționale“.

Muncitorii conștienți, care luptă împotriva *oricărei* asupririi naționale și a *oricăror* privilegii naționale, nu se limitează numai la această luptă. Ei combat orice na-

ționalism, chiar și cel mai rafinat, proclamînd nu numai unitatea, ci și *contopirea* muncitorilor de *toate* naționalitățile în lupta împotriva reacțiunii și a oricărui naționalism burghez. Noi nu trebuie să ridicăm bariere între națiuni, ci să unim pe muncitorii tuturor națiunilor. Pe steagul nostru este înscrisă nu lozinca „culturii naționale“, ci lozinca culturii *internaționale*, care va uni toate națiunile într-o unitate socialistă superioară și pe care unirea internațională a capitalului o pregătește de pe acum.

De influența naționalismului filistin, mic-burghez s-au molipsit și unii „cvasisocialiști“, care apără așa-numita „autonomie cultural-educativă“, adică trecerea învățămîntului (și în general a problemelor referitoare la cultura națională) din mîinile statului în mîinile diferitelor națiuni. Se înțelege că marxistii luptă împotriva acestei propovăduiri *a creării de bariere între națiuni*, împotriva acestui naționalism rafinat, împotriva *împărțirii școlilor pe naționalități*. Atunci cînd, *contrar* prevederilor programului, bundiștii noștri, iar apoi lichidatorii au vrut să proclame principiul „autonomiei cultural-naționale“, ei au fost dezaprobați nu numai de bolșevici, ci și de menșevicii-partiiți (Plehanov).

Acum, în „Novaia Raboceaia Gazeta“ (nr. 103), d-l An încearcă să susțină o cauză greșită, substituind o problemă altele și împrôșcîndu-ne cu insulte. Respingem cu calm insultele, căci ele nu sînt decît un indiciu de neputință din partea lichidatorilor.

Școli în limba maternă — ne asigură d-l An —, tocmai aceasta înseamnă împărțirea școlilor după principiul național; pravdiștii vor să le ia alogenilor școlile lor naționale!

Acest procedeu al d-lui An nu poate decît să ne facă să zîmbim, întrucît toată lumea știe că pravdiștii sînt pentru cea mai deplină egalitate în drepturi a limbilor și susțin chiar că nu este nevoie de o limbă de stat! Furia neputincioasă îl face pe d-l An să-și piardă cumpătul, — asta e un lucru periculos, stimate d-le An!

Dreptul de a folosi limba maternă este recunoscut precis și clar în § 8 al programului marxistilor⁹⁷.

Dacă d-l An ar avea dreptate cînd afirmă că școli în limba maternă înseamnă împărțirea școlilor pe naționalități, atunci ce nevoie au avut bundiștii în 1906 și lichidatorii în 1912 „să completeze” (sau, mai exact, să *denatureze*) programul, care în 1903 a recunoscut *fără rezerve limba maternă* la același congres care *respinsese* „autonomia cultural-națională” ?

Nu, d-le An, nu veți reuși să substituiți o problemă prin alta și să mușamalizați prin larmă, țipete și insulte *încălcarea* acestui program de către lichidatori, încercarea lor de „a adapta socialismul la naționalism”, potrivit expresiei tov. Plehanov.

Noi sîntem împotriva încălcării programului. Sîntem împotriva adaptării socialismului la naționalism. Noi luptăm pentru democrație deplină, pentru libertate deplină și pentru egalitatea în drepturi a limbilor, fără să susținem nicidecum prin aceasta „trecerea învățămîntului în mîinile națiunilor”, „împărțirea școlilor pe naționalități”.

„De vreme ce este vorba despre împărțirea școlilor pe națiuni — scrie d-l An —, înseamnă că în țară există aceste națiuni, care se stînjenesc una pe alta în dezvoltarea lor, și, prin urmare, este necesar ca ele să fie separate și în domeniul învățămîntului public”.

Cuvintele subliniate de noi vădese limpede că lichidatorismul îl trage pe d-l An înapoi de la socialism, împingîndu-l spre naționalism. *Crearea de bariere* între națiuni în cadrul aceluiași stat este dăunătoare, iar noi, marxiștii, tindem *să le apropiem și să le contopim*. Nu „separarea” națiunilor este țelul nostru, ci asigurarea printr-o democrație deplină a egalității lor în drepturi și a unei conviețuiri tot atît de pașnice (relativ) ca în Elveția *.

„Proletarskaia Pravda” nr. 9
din 17 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* D-l An, fără să stea pe gînduri, afirmă că nici în cantoanele Elveției „națiunile nu sînt amestecate”. Nu va roși el oare dacă îi vom indica patru cantoane: Berna, Freiburg, Graubünden, Wallis ?

DESPRE ȘCOLILE NOASTRE

Recensămîntul școlar pe întreaga Rusie din 18 ianuarie 1911 ne dă posibilitatea — deși datele sînt foarte prost prelucrate — să dăm puțin la o parte vălul secretului de stat.

Deocamdată, numai despre circumscripția școlară Petersburg există date separate pe orașe și sate. Să vedem, pe baza acestor date, ce reprezintă școlile noastre *parohiale*.

În orașe sînt 329 de școli urbane cu o clasă, 139 de școli particulare de gradul III și 177 de școli parohiale cu o singură clasă. Să comparăm salariul mediu al învățătoarelor (numărul învățătorilor este cu totul neînsemnat) : în școlile urbane este de 924 de ruble pe an, în cele particulare — 609, în cele parohiale — 302 *ruble*.

Învățătoare sărace și flămînde — iată ce înseamnă școlile noastre parohiale.

Să vedem cît de mare este procentul învățătorilor cu studii superioare și medii laice. În școlile urbane — 76% ; în cele particulare — 67% ; în cele parohiale — 18% !

Învățătoare neinstruite (deocamdată, despre profesorii de religie nu vorbim) — iată ce înseamnă școlile noastre parohiale.

La sate avem 3 545 de școli de zemstvă și 2 506 parohiale cu o singură clasă. În primele, salariul mediu al învățătoarelor este de 374 de ruble pe an, iar în cele din a doua categorie — 301 *ruble*.

În prima categorie de școli, procentul învățătorilor (al pedagogilor în general) cu studii este de 20%, iar în *cea de-a doua* — 2,5%, din nou fără a-i socoti pe profesorii de religie.

Din aceste date ne putem da seama în ce situație deplorabilă se găsesc școlile parohiale !

De asemenea, recensămîntul a cules date cu privire la numărul mediu de arșini pătrați de dușumea și de arșini cubi de aer care revin de fiecare elev — adică date cu privire la lipsa de spațiu din școli.

În școlile de zemstvă revin 2,6 arșini pătrați de dușumea și 10,1 arșini cubi de aer, în școlile parohiale — 2,4 arșini pătrați de dușumea și 9,6 arșini cubi de aer.

Suprafața dușumelii trebuie să fie de 6 ori mai mare decît suprafața luminoasă a ferestrelor. În realitate, ea este de 9 ori mai mare, ceea ce înseamnă că școlile nu sînt numai neîncăpătoare, dar și *întunecoase*.

Bineînțeles că aceste date sînt foarte sărăcicioase. Ministerul s-a străduit din răspuțeri să *nu* fie culese date precise, amănunțite și complete cu privire la starea de mizerie a școlilor noastre.

Cu toate acestea, starea jalnică, de mizerie a școlilor parohiale reiese chiar și din aceste date incomplete, ciuntite prin mijloace birocratice, și prost prelucrate.

Una din sarcinile imediate care se ridică în fața reprezentanților organizațiilor cultural-educative și sindicale muncitorești la apropiatul Congres pe întreaga Rusie al învățătorilor este de a pune și a lămuri sub toate aspectele problema situației școlilor noastre și a învățătorului.

Коп. учета в ЧСД гр. орыет (18. I. 1911):

Доходы
закрытия
всего...

Группы:	7-го года		Σ	7-го года			Число 7-го года	Число 7-го года	Число 7-го года	7-го года			Среднее		Пакет	Пакет	
	всего	всего		всего	всего	всего				всего	всего	всего	всего	всего			всего
Среднее	329	14	264	878	22590	22721	48361	2.6	12.4	7	1	670	671	916	924	2434216	54
Закрытия	139	36	298	334	2678	2071	4749	3.5	15.2	8	16	209	209	453	609	183174	39
4-х-кратное	177	42	232	274	5582	5522	11090	2.6	12.2	8	1	50	51	352	302	189225	17
Среднее																	
Среднее	2845	1506	2845	4351	101644	12606	151250	2.8	10.1	9	15	356	371	393	374	2627078	17
Закрытия	33	5	49	54	547	479	1026	2.8	12.1	6	—	37	37	280	267	23944	23
4-х-кратное	2586	852	1948	2800	61174	30211	91385	2.4	9.6	9	11	59	70	287	301	1102913	12

% к
всего
7-го
года

Tabelul „Școlile elementare din circumscripția școlară
Peter burg (1 I.1911)” întocmit de V. I. Lenin.
Sfârșitul anului 1913

DESPRE D-L GORSKI ȘI DESPRE UN DICTON LATIN

D-l Gorski continuă să apere, în ziarul lichidatorilor, o greșală vădită a grupului celor șapte, care a adoptat lamentabilul punct cu privire la „faptele penale”. Orice subterfugii sînt zadarnice, d-le Gorski! Degeaba spui d-ta că nu știi nimic despre proiectul lui F.D.; ar fi foarte simplu pentru d-ta să dai de el adresîndu-te redacției ziarului vostru. F.D. să nu-și ia rolul de martor care „nu poate fi găsit”. Ar fi ridicol.

Zadarnic afirmă d-l Gorski că Lenin, Zinoviev și Kamenev „prin tăcerea lor” și-ar fi asumat răspunderea pentru proiectul lui F.D. și al prietenilor lui. Cei trei publiciști ar avea nevoie de cîte 10 secretari și de cîte un ziar fiecare pentru a dezminți toate ineptiile care apar.

Zadarnic se ascunde d-l Gorski în spatele *celor mai răi* (posibili) socialiști, care ar *reduce* pedeapsa pentru „fapte penale” dacă n-ar fi dați la o parte. Un bun dicton latin spune: „a greși este omenește, a persevera în greșală este diabolic”.

Nu uitați acest dicton, d-le Gorski și d-le F.D., și sfătuiți grupul celor șapte să scoată din proiectul de lege punctul octombrișt cu privire la „faptele penale”!

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL ȘI DESPRE LICHIDATORI

Fățărnicia, dublată de o furie neputincioasă — trăsătura fundamentală a publiciștilor de la „Novaia Likvidatorskaia Gazeta” — nu s-a manifestat încă niciodată pînă acum cu asemenea intensitate ca în articolele cu privire la hotărîrea Biroului internațional⁹⁸.

Cît de departe au mers se vede din simplul fapt că, chiar după primele lor articole pe această temă, Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, a fost nevoit să împuternicească pe tov. Popov să transmită muncitorilor ruși protestul lui împotriva încercărilor ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta” „de a exploata în interesele lor fracționiste insuficienta informare” a cititorilor ruși, împotriva „absolutei inexactități și lipsei de loialitate” a știrilor publicate de lichidatori cu privire la hotărîrile Biroului.

După ce secretarul Biroului a făcut publiciștilor de la „Novaia Raboceaia Gazeta” o caracterizare atît de răsunătoare, putem ignora cu cel mai desăvîrșit calm încercările lor de a *ne* învinui că denaturăm adevăratul caracter al hotărîrilor de la Londra. Oamenii pe care secretarul Biroului i-a denunțat în mod public că „exploatează în interesele lor fracționiste” hotărîrile Biroului și că au față de ele o atitudine „neloială” pot țipa cît poftesc despre respectul lor față de Internațională etc., și nu cred să se găsească cineva care să le dea crezare. Orice muncitor cunoaște acum adevăratul nume al mașinațiilor de care se servește d-l D. pentru a scoate cu mari eforturi din

rezoluția Biroului și „metodele de construire“ a partidului, și „condamnarea“ celor șase, și „respingerea“ „pretențiilor“ noastre, și „recunoașterea“ caracterului social-democrat al leviței. Scamatoriile publicistice făcute pe marginea rezoluțiilor Biroului nu constituie încă un semn de respect față de aceste rezoluții, d-le D. !

Dar ce mare confuzie domnește, totuși, în rîndurile acestor scamatori. Priviți cum sînt nevoiți la fiecare pas să se dezmință pe ei înșiși !

1) În nr. 102, d-l D. comunică pe un ton solemn : „Biroul socialist internațional a condamnat ieșirea din fracțiune a celor șase deputați“ ; apoi, în nr. 104, un alt scamator, d-l L.S., declară nu mai puțin solemn : „Biroul socialist internațional n-a exprimat nici laude, nici *mustrări*“. Și — notați ! — amîndoi acești bărbați onorabili sînt foarte mulțumiți de hotărîrea Biroului : unul pentru că acesta „a condamnat“, iar celălalt pentru că Biroul n-a exprimat nici o mustrare ! Își poate oare cineva închipui o mai mare dezorientare ?

Dar d-nii lichidatori au avut de ce să-și piardă cum-pătul ! În principalul punct din rezoluția Biroului se spun fără echivoc următoarele : *orice măsură practică în vederea unității trebuie să fie precedată de clarificarea în prealabil a divergențelor existente.*

Și această hotărîre este cît se poate de justă.

Dacă nu vrem ca sub numele de „unitate“ să oferim clasei muncitoare un amestec inform al celor mai diferite elemente, dacă dorim o adevărată unitate *în muncă*, prima măsură obligatorie în această direcție trebuie să fie clarificarea precisă a „punctelor care formează obiectul divergenței“. Să fie clarificate precis, printr-un „schimb general de păreri“, care sînt „problemele care formează obiectul divergenței“, și atunci va fi limpede dacă se poate vorbi despre măsuri practice în vederea unificării. Așa pune problema rezoluția Biroului. Noi salutăm fără rezerve acest fel de a pune problema. La propunerea Biroului socialist internațional am răspuns îndemnîndu-i pe muncitori să analizeze din nou, cu calm și chibzuială, divergențele și să-și spună părerea în problemele care formează obiectul divergențelor. În ce ne privește, am făgăduit că

vom ajuta prin toate mijloacele pe tovarășii din străinătate să cunoască divergențele existente. Rezoluția publicată în „Proletarskaia Pravda“ nr. 9 face un rezumat foarte exact al tezelor care ne despart de lichidatori *. Acesta trebuie să fie răspunsul nostru la propunerea Biroului și, firește, altă cale n-a existat și nu există pentru cei care privesc cu seriozitate hotărîrea Biroului de a organiza „un schimb general de păreri cu privire la problemele care formează obiectul divergenței“.

Dar — și acesta este fondul problemei ! — pentru d-nii lichidatori nu există nimic mai dezagreabil, mai de nedorit, mai inacceptabil decît clarificarea principalelor divergențe pe plan teoretic, programatic, tactic și organizatoric. Toate răstălmăcirile, denaturările și injuriile lor în legătură cu rezoluția Biroului nu urmăresc decît să *colosească* cerința rezoluției cu privire la clarificarea în prealabil a divergențelor. Atît d-l L.S. cît și d-l D. anticipază cu foarte mult zel : nu s-ar putea oare să ne „unim“ cumva fără a lua „informații“ prealabile despre „formularul“ de idei al celor care se unesc ? Nu ne-am putea dispensa de „citate din reviste și ziare vechi“ ? — se interesează d-l L.S. Nu s-ar putea să dăm uitării „trecutul“ ? — se agită d-l D. Îi înțelegem foarte bine. Nu există nimic care să-i facă plăcere d-lui L.S. în evocarea articolelor referitoare la mișcarea ilegală („Luci“ nr. 15 [101]) și nici d-lui D. în evocarea lozincii „luptei pentru legalitate“. Și noi sîntem cu totul de acord cu hotărîrea Biroului, întrucît propune să nu se dezgroape greșelile din trecut. Nu vom refuza să acordăm amnistia pentru „greșelile din trecut“ pe care o solicită domnii lichidatori. Nu ne interesează trecutul ca atare ; ne interesează munca de astăzi și cea de mîine. Și în legătură cu această muncă vrem să știm : dacă *va continua* în organele lichidatoriste campania de hărțuire a mișcării ilegale ; dacă *vor continua* să considere „cele trei balene“ ca fiind nepotrivite în momentul de față ; dacă vor susține să fie admisă denaturarea programului de către „augustiști“ etc.

* Vezi volumul de față, p. 251—253. — Nota red.

A clarifica aceste probleme și măsura în care ele formează obiectul divergențelor — iată ce constituie, potrivit rezoluției Biroului, condiția *prealabilă* a oricărui pas înainte în direcția unității, bineînțeles dacă „unirea” nu este înțeleasă după maniera lichidatorilor, în sensul amestecării într-o singură grămadă, fără o bază ideologică, a tuturor celor cărora li s-ar năzări să-și spună social-democrați.

„Capetele de acuzare au și fost formulate”, tună și fulgeră d-l L.S. N-am vrea să amintim aici zicala despre cel care se simte cu musca pe căciulă, dar de ce d-l L.S. consideră drept „învinuiri” niște simple condiții de pace? Noi spunem: organizația care s-ar crea în urma unificării trebuie să aibă la bază cutare și cutare principii — recunoașterea vechiului program, recunoașterea unei anumite forme de organizare, a lozincilor neciuntite, a unei tactici hotărâte etc. Iar dv. declarați pe dată că această formulare a programului, a tacticii și a sarcinilor organizației nu este altceva decât „lista completă a păcatelor lichidatoriste”. Ne pare foarte rău de voi, dar nici noi și nici Biroul nu cunoaștem alt mijloc de a construi organizații noi în afară de lămurirea programului lor, a tacticii lor etc.

Dar noi ne-am făcut vinovați de un păcat și mai greu. Nu numai că am formulat condițiile de creare a organizației, adică nu numai că am lămurit care sînt condițiile păcii, dar am mai supus aceste condiții și judecării muncitorilor.

Repetăm din nou că, în afară de calea pe care am ales-o, nu există nici o altă cale pentru a aduce la îndeplinire hotărîrea Biroului.

Ca o măsură preliminară în vederea rezolvării problemei unității, Biroul cheamă *pe toți* cei care își spun social-democrați să lămurească divergențele care-i despart.

Ca răspuns la chemarea Biroului, am publicat o rezoluție care cuprinde o „listă” de puncte de vedere asupra problemelor fundamentale ale programului, tacticii și organizării și am supus această „listă” spre a fi examinată de tovarășii muncitori. Dacă d-nii lichidatori ne-ar urma exemplul, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat

am dispune de formularea limpede a părerilor tuturor părților și s-ar lămuri în mod precis de partea cui este majoritatea muncitorilor organizați. Sarcina pe care Biroul socialist internațional a pus-o în fața proletariatului rus ar fi mai aproape de rezolvare. Dar, desigur, lichidatorii vor ocoli pînă la capăt această cale, pentru simplul motiv că atît formularea precisă a concepțiilor lor politice, cît și supunerea acestor concepții spre a fi examinate de cercurile largi ale muncitorilor sînt deopotrivă de dezavantajoase pentru interesele cercului lor.

În aceste condiții, ei vor căuta în mod inevitabil ca prin certuri mărunte între diferite persoane, prin denaturări și răstălmăciri, care nu pot decît să îngreuiere munca Biroului, să înlocuiască precisa „lămurire a divergențelor“ cerută de acesta și să-l silească să le dea mereu alte lecții de „loialitate“, ca aceea pe care secretarul Internaționalei a și fost nevoit să le-o dea domnilor lichidatori.

„Proletarskaja Pravda“ nr. 11
din 19 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NAȚIONAL-LIBERALISMUL ȘI DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE

Vrînd să vină în ajutorul d-lui Moghileanski, care s-a încurcat, redacția ziarului liberal „Reci“ a publicat de curînd (nr. 340) o declarație nesemnată, adică o declarație oficială a redacției, cu privire la o problemă importantă, problema dreptului națiunilor la autodeterminare.

D-l Moghileanski, eschivîndu-se de la un răspuns direct, afirma că punctul lui de vedere „nu are nimic comun cu negarea dreptului națiunilor la autodeterminare“. Acum, „Reci“ declară oficial că § 11 din programul partidului cadeților dă „un răspuns direct, precis și limpede la problema dreptului la liberă autodeterminare *culturală*“.

Cuvîntul subliniat de noi are o importanță deosebită, întrucît *nu* despre autodeterminare „culturală“ era vorba nici în primul articol al d-lui Moghileanski, nici în răspunsul pe care i l-a dat d-l Donțov și nici în polemica pe care a angajat-o d-l Moghileanski împotriva d-lui Donțov. Era vorba de autodeterminarea *politică* a națiunilor, adică de dreptul națiunilor la despărțire, pe cînd prin „autodeterminare culturală“ (o îmbinare de cuvinte absurdă și pompoasă, care contrazice *întreaga* istorie a democrației) liberalii înțeleg, în fond, numai libertatea limbilor.

„Reci“ declară acum că „Proletarskaia Pravda“ ar confunda iremediabil autodeterminarea cu „separatismul“, despărțirea de stat a cutărei sau cutărei națiuni.

Cine face în cazul de față o confuzie iremediabilă (sau, poate, intenționată...)?

Se vor încumeta oare luminații noștri „constituțional-democrați” să nege că de-a lungul întregii istorii a democrației internaționale, mai ales începând de la mijlocul secolului al XIX-lea, prin autodeterminarea națiunilor s-a înțeles tocmai autodeterminarea *politică*, adică dreptul la despărțire, la formarea unui stat național de sine stătător ?

Se vor încumeta oare luminații noștri „constituțional-democrați” să nege că Congresul socialist internațional din 1896 de la Londra, repetând principiul democratic statornicit (principiu la care, firește, congresul nu s-a limitat), a avut de asemenea în vedere tocmai autodeterminarea *politică*, și nicidecum vreo autodeterminare „culturală” ?

Se vor încumeta oare luminații noștri „constituțional-democrați” să nege că Plehanov, bunăoară, care încă în 1902 a scris despre autodeterminare, înțelegea prin aceasta tocmai autodeterminarea politică ?

Vă rugăm, domnilor, explicați-vă mai pe larg, nu ascundeți de „gloată” roadele „învățăturii” voastre !

În ceea ce privește fondul problemei, „Reci” declară :
„În realitate, cadeții nici nu s-au gândit vreodată să susțină dreptul «de despărțire a națiunilor» de statul rus”.

Admirabil ! Vă mulțumim pentru sinceritate și pentru declarația absolut principială ! Atragem atenția ziarelor „Rossiia”, „Novoe Vremea”, „Zemșcina”⁹⁹ etc. asupra acestei declarații „exceptional de loiale” a oficiosului cadeților !

Numai nu vă supărați, domnilor cadeți, dacă tocmai de aceea trebuie să vi se spună *național-liberali*. Tocmai aceasta constituie una dintre bazele șovinismului vostru și ale blocului vostru ideologic și politic cu Purișkevicii (sau a dependenței voastre ideologice și politice față de aceștia). Purișkevicii și clasa lor educă masa înapoiată în spiritul „ferm” al „principiului de drept”, care își găsește expresia în formula : „Înșfacă-l și nu-i da drumul”. Domnii cadeți au învățat istorie și știu prea bine la ce fel de... ca să folosim o expresie mai blîndă... acțiuni „de tip pogromist” ducea adesea în practică aplicarea acestui

„drept din străbuni“. Un democrat n-ar putea rămâne democrat (ca să nu mai vorbim de democrația proletară) dacă n-ar propovădui în mod sistematic, în special maselor velicoruse, și în special în limba rusă, „autodeterminarea“ națiunilor în sens politic, și nu în sens „cultural“.

Pretutindeni, național-liberalismul se caracterizează tocmai prin aceea că se situează întru totul pe terenul raporturilor (și limitelor) stabilite de clasa Purișkevicilor și păzite (deseori în ciuda cerințelor dezvoltării economice și ale „culturii“) prin metodele Purișkevicilor. În realitate, aceasta înseamnă a te conforma intereselor moșierilor iobăgiști și celor mai proaste prejudecăți naționaliste ale națiunii dominante, în loc să duci o luptă sistematică împotriva acestor prejudecăți.

„Proletarskaia Pravda“ nr. 12
din 20 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NARODNICISMUL ȘI LICHIDATORISMUL CA ELEMENTE DE DESTRĂMARE ÎN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ

Nu demult, în ziarul narodnic „Severnaia Mîsl“, din Petersburg, a apărut o corespondență din Riga cu privire la mersul campaniei pentru asigurările sociale. Autorul, B. Braines, scria printre altele :

„Un curent boicotist se observă numai în rîndurile cizmarilor, unde s-au format grupuri de boicot. Principalii animatori ai grupurilor de boicot sînt, din păcate, narodnicii. În celelalte întreprinderi, campania se desfășoară slab“.

Această mărturisire sinceră aruncă o lumină vie asupra situației actuale și asupra semnificației politice a narodnicismului în Rusia. Narodnicii înșiși confirmă într-un mod neașteptat și deosebit de pregnant justetea aprecierii făcute narodnicismului de consfătuirea marxiștilor*.

Gîndiți-vă : un ziar narodnic de stînga, nefiind în stare să dea vreo dezmințire, publică *regretul* exprimat de corespondentul său pentru că *narodnicii* sînt „*principalii animatori*“ ai grupurilor de boicot !

Iată o mostră de descompunere politică a narodnicismului. Iată o mostră de lipsă de spirit de partid și de nepăsare față de spiritul de partid, caracteristice Rusiei. Și asupra acestei mostre trebuie să ne oprim, căci exemplul luat din viața unui partid „străin“ ne arată deosebit de concret adevăratele cauze ale unui rău care în general este extrem de răspîndit și care ne chinuiește atît de mult.

* Vezi volumul de față, p. 66—67. — *Nota red.*

În epoca contrarevoluției, în rîndurile narodnicilor s-au format numeroase curente și grupuri de tot felul, care sînt în fapt aproape independente unul față de celălalt. În această privință, atît narodnicii cît și marxiștii au avut, în mod evident, de suferit influența unor cauze generale, a căror origine trebuie căutată în condițiile istorice create de sistemul de la 3 iunie. La narodnici, în mod izolat s-au manifestat, bunăoară, în presă atît grupuri cu un caracter lichidatorist mult mai pronunțat decît al grupurilor din rîndurile noastre (publicațiile apărute la Paris între anii 1908 și 1910), cît și grupuri cu un caracter net anarhist, iar cei mai de vază publiciști de orientare narodnică au alunecat spre un limbaj propriu liberalilor și renegașilor (d-l V. Cernov în „Zavetî“) etc.

Totuși, în mod formal și față de lumea din afară, narodnicii par mult mai „uniți“ decît marxiștii. La narodnici nu există o sciziune fățișă, la ei nu există o luptă internă înverșunată și dîrză, sistematică și îndelungată; la prima vedere, pare că la ei se menține în permanență o oarecare legătură; în întreaga lor literatură întîlnești la tot pasul referiri orgolioase la „unitatea“ narodnică în opoziție cu „înclinarea marxistă“ (și mai ales „bolșevică“) „spre disensiuni și sciziuni“.

Cine vrea să înțeleagă semnificația și importanța celor ce se petrec în mișcarea muncitorească și în socialismul din Rusia trebuie să reflecteze bine de tot la această opoziție dintre „sciziunile marxiste“ și „unitatea narodnică“.

Și la noi, printre marxiști și pseudomarxiști, există numeroase grupuri, grupulețe și grupușoare care de fapt sînt aproape independente unul de celălalt și care preconizează cu mult sîrg „unitatea“ — (în spirit narodnicist) — și condamnă cu și mai mult sîrg „sciziunile marxiste“.

Despre ce anume este vorba? Trebuie oare să invidiem „unitatea narodnicistă“? Trebuie oare să căutăm cauzele deosebirii menționate în defectele personale ale „unor“ „șefi“ (procedeu foarte răspîndit) sau în înclinările rele ale marxiștilor spre „dogmatism“, „intoleranță“ etc.?

Să examinăm faptele. Ele ne arată că narodnicii sînt mult mai toleranți, mai împăciuitori, mai „uniți” și că la ei abundența de grupușoare nu este însoțită de sciziuni categorice. Dar, în același timp, faptele ne arată în mod incontestabil că narodnicii *sînt slabi* din punct de vedere politic, că n-au legături trainice și organizate cu masele și nu sînt în stare să organizeze *nici o* acțiune politică de masă. Exemplul narodnicilor-boicotiști din Riga nu face decît să ilustreze în mod deosebit de pregnant o stare de lucruri care a avut repercusiuni nu numai asupra campaniei pentru asigurările sociale, ci și asupra alegerilor pentru Duma de stat, asupra mișcării greviste, asupra presei muncitorești (ba chiar și asupra presei democratice în general), asupra sindicatelor etc. De pildă, în nr. 2 al ziarului narodnicist de stînga „Severnaia Mîsl” citim următoarele :

„Spre cîntea marxiștilor, trebuie să relevăm că în prezent, în uniuni” (este vorba de syndicate), „ei se bucură de o mare influență, pe cînd noi, narodnicii de stînga, activăm în cadrul acestora fără a avea un plan precis, și din această cauză nu ne-am afirmat aproape de loc”.

Ce ciudățenie mai e și asta ? Narodnicii, care sînt împăciuitori, toleranți, „uniți”, în rîndurile cărora nu au loc sciziuni, care au un orizont larg și nu sînt dogmatici, *nici nu activează — cu toată năzuința și dorința lor fierbinte —* în campania pentru asigurări sociale, *nici nu se bucură de influență în syndicate, nici nu au un grup organizat în Duma de stat. Pe cînd marxiștii „dogmatici”, „în rîndurile cărora sciziunile nu se mai sfîrșesc” și care prin aceasta își slăbesc, după cum se pretinde, forțele, desfășoară o campanie electorală excelent organizată pentru Duma a IV-a, duc o activitate încununată de succes în syndicate, organizează o campanie foarte bună și foarte bine încheșată pentru asigurări sociale, desfășoară o activitate destul de bună în mișcarea grevistă, iau — uniți — hotărîri principiale, pe*

care în mod vădit și incontestabil majoritatea muncitorilor conștienți le susțin solidar, ferm și cu convingere.

Ce ciudățenie mai e și asta? Nu cumva „spiritul împăciuitor“ al narodnicilor și toate celelalte admirabile calități sufletești ale lor nu sînt decît o floare sterilă?

Chiar o floare sterilă! Narodnicii obțin „unitatea“ grupușoarelor intelectualiste de toate nuanțele posibile cu prețul unor poziții extrem de slabe în rîndurile maselor. Și la noi, la marxiști, grupușoarele care țipă cel mai mult despre unitate — troțkiștii, lichidatorii, „împăciuatoriștii“, „tyszkiștii“ — reprezintă tot neputința intelectualilor, iar campaniile politice reale, care n-au fost născocite, pe care le-a generat viața (campania electorală, campania pentru asigurări sociale, presa zilnică, campania grevistă etc.), dovedesc că majoritatea muncitorilor conștienți se unesc în jurul celor care sînt cel mai adesea, cu cea mai mare osîrdie și cu cea mai mare înverșunare, calificați drept „scizioniști“.

Concluzia este limpede și, oricît ar fi de neplăcută pentru nenumăratele grupușoare de intelectuali, mersul mișcării muncitorești va impune recunoașterea ei. Concluzia este că încercările de a crea „unitatea“ printr-un „acord“ sau o „alianță“ între grupușoarele de intelectuali care în fapt promovează tendințe dăunătoare mișcării muncitorești (narodnicismul, lichidatorismul etc.), nu duc decît la o totală descompunere și neputință. Iar narodnicismul și lichidatorismul au dovedit acest lucru prin lamentabilul lor exemplu.

Numai împotriva acestor grupuri, grupulețe și grupușoare (în lupta grea, care este inevitabilă în condițiile societății burgheze și nesfîrșitelor oscilări mic-burgheze) se încheagă adevărata unitate a maselor muncitorești, conduse de majoritatea proletarilor conștienți.

Unii oameni naivi pot pune întrebarea: dar cum putem oare să deosebim grupușoarele intelectualiste care dăunează mișcării muncitorești, care o descompun și o condamnă la neputință, de grupurile sau de grupul care reprezintă exponentul ideologic al mișcării muncitorești, care, închegînd-o, o unifică și o întărește? Pentru a le

deosebi nu există decît două mijloace : teoria și experiența practică. Trebuie să analizăm cu seriozitate conținutul teoretic al *unor curențe de idei* cum sînt narodnicismul și lichidatorismul (cele mai importante dintre curențele mic-burgheze care descompun mișcarea muncitorească). Trebuie să studiem cu atenție experiența practică a mișcării muncitorești de masă din punctul de vedere al unirii strînse a majorității muncitorilor conștienți în jurul unor hotărîri principiale, unitare, bine chibzuite, care să poată fi aplicate și la alegeri, și la asigurări sociale, și la munca în sindicate, și la mișcarea grevistă, și la „activitatea ilegală” și așa mai departe.

Cel care va aprofunda teoria marxismului, cel care va cerceta cu atenție experiența practică din ultimii ani va înțelege că în Rusia are loc o unire a elementelor adevăratului partid muncitoresc, *în pofida* grupușoarelor pestrițe și gălăgioase (iar în realitate lipsite de conținut și dăunătoare) ale narodnicilor, lichidatorilor etc. Unitatea clasei muncitoare crește ca urmare a descompunerii acestor grupușoare, a desprinderii lor de proletariat.

„Proletarskaja Pravda” nr. 12
din 20 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE SCRISOAREA LUI KAUTSKY ¹⁰⁰

K. Kautsky a înțeles (în sfârșit!) că cercul tyszkest al lui „Tyszka“ și Rosa Luxemburg nu reprezintă pe muncitorii social-democrați polonezi și că trebuie să se țină seama de colectivele din Varșovia și din Lodz.

E bine că pînă la urmă a înțeles faptele pe care activiștii marxști din Rusia le știu *de ani de zile*. Dar tocmai faptul că *de ani de zile* Rosa Luxemburg și Tyszka au putut să prezinte o *ficțiune* drept realitate dovedește cît de regretabil de prost informați sînt social-democrații germani, inclusiv Kautsky!

De o și mai proastă cunoaștere a situației dă dovadă Kautsky atunci cînd scrie că, „după cîte știe el“, „levița“ P.P.S. s-ar fi despărțit de „pravița“ acestui partid pentru a se situa *între totul* pe poziții social-democrate.

Se știe — putem spune aici acest lucru — că, de data asta, Kautsky nu cunoaște *de loc* problema despre care scrie. Recomandăm cititorului să ia cunoștință fie, bunăoară, de articolul lui Henric Kamensky: „De la naționalism la lichidatorism“ („Prosveșcenie“ nr. 10). Acest autor este polonez și *cunoaște* bine problema despre care scrie. Din acest articol, cititorii vor vedea că membrii leviței P.P.S. *nu* sînt nicidecum social-democrați. De altfel, ar fi și ridicol să credem că oameni care doresc și sînt *în stare* să se situeze *între totul* pe poziții social-democrate ar continua să-și păstreze un program „propriu“ și o denumire de partid nesocial-democrat.

Viitorul „schimb de păreri“ între *toate* fracțiunile social-democrate din Rusia și Polonia, prin intermediul Comitetului executiv al Biroului socialist internațional, va lămuri greșeala lui Kautsky și va arăta că *nici un* social-democrat polonez *nu* consideră și nu poate considera levița P.P.S. un partid social-democrat.

Mai adăugăm că Kautsky nu pomenește nici măcar un cuvânt prin care să conteste (deși scrie chiar în „Vorwärts“) felul în care același „Vorwärts“ a redat discursul lui cu privire la „dispariția vechiului partid“ din Rusia. Apropiatul „schimb de păreri“ va da la iveală și această greșeală monstruoasă a lui Kautsky.

„Proletarskaia Pravda“ nr. 12
din 20 decembrie 1913

Se lipărește după textul
apărut în ziar

„NOVOE VREMEA“ ȘI „RECI“ DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE

După cum era de așteptat, ziarul „Novoe Vreimea“ și-a manifestat interesul față de polemica dintre social-democrați și cadeți în legătură cu problema dreptului națiunilor la autodeterminare. În numărul 13 563, organul principal al naționalismului velicorus scrie :

„Ceea ce pentru social-democrați reprezintă o axiomă de înțelepciune politică“ (adică recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare, la despărțire de stat) „începe acum să provoace divergențe chiar și în cercurile cadete“.

Cu toată această înțepătură ultrareacționară la adresa liberalilor (cuvintele „chiar și“), ziarul „Novoe Vreimea“ a fost nevoit să citeze declarația ziarului „Reci“, și anume că „cadeții nici nu s-au gândit vreodată să susțină dreptul de despărțire a națiunilor de statul rus“.

Această declarație este atât de categorică, încât ziarul „Novoe Vreimea“ se vede nevoit să facă diverse piriuețe. El scrie :

„Din punctul de vedere cadet, elastica noțiune de autodeterminare culturală, judecînd după fapte, se deosebește de susținerea separatismului numai în ceea ce privește metodele de acțiune“.

Dar chiar și „Novoe Vreimea“ a înțeles foarte bine diferența dintre absurda autodeterminare „culturală“ și autodeterminarea reală, adică *politică*, deoarece mai departe citim :

„Iar domnii cadeți într-adevăr nu s-au gândit vreodată să susțină dreptul de despărțire a națiunilor de statul rus... altfel decât pe calea incomparabil mai civilizată a subvenționării organelor lor de presă de către populația alogenă și de către evrei“.

Vechiul, răsuflatul și ridicolul procedeu al pogromiștilor de a imputa liberalilor că primesc ajutor de la evrei ! Totuși, din cauza acestor procedee prostești nu trebuie să uităm esențialul : esențial este că „Novoe Vreamea“ a înțeles prea bine deosebirea dintre social-democrați și cadeți, recunoscînd că aceștia din urmă n-au susținut *dreptul la despărțire* de stat.

Deosebirea dintre cadeți și social-democrați este deosebirea dintre național-liberali și democrații consecvenți.

„Proletarskaia Pravda“ nr. 16
din 25 decembrie 1913

Se tipărește după textul
apărut în ziar

Fracțiunea din Dumă și Majoritatea din Afara Dumei

Scrisoarea lui Lomtadze cu privire la lupta dintre cei șase și cei șapte în fracțiunea din Dumă a nimerit în mod ciudat în ziarul lichidatorist (nr. 75, pag. 2), alături de calculul potrivit căruia 3 701 oameni s-au pronunțat pentru lichidatori. Verificarea acestei cifre o vom face într-un alt articol, iar acum ne vom mulțumi numai să relevăm că „Za Pravdu“ *cu trei zile înainte* de aceasta (nr. 26) a comunicat cifra de 5 000, cifră care nu a fost contestată de oponenți.

Din nou cei șapte apar în mod vădit ca reprezentanți ai unei minorități a muncitorilor.

De aceea „cuvintele tari“ ale lui Lomtadze produc o impresie cât se poate de penibilă. A aduce injurii, a aminti diferite episoade din vechea luptă crâncenă, a țipa : „insolent, absurd, cinic“ etc. etc., — toate acestea sînt semne de extremă slăbiciune și de furie neputincioasă.

Rămîne incontestabil și de necontestat că : 1) cei șase reprezintă majoritatea muncitorilor conștienți ; 2) cei șapte *nu recunosc* voința și hotărîrile majorității, nu recunosc nici organizația conducătoare recunoscută de majoritate.

Este pur și simplu penibil, țî-e rușine pentru furiosul Lomtadze cînd citești cele scrise de el :

„Au indicat oare ei (cei șase) fie și numai un singur caz de acțiune politică întreprinsă în Dumă care să fi fost în contradicție cu interesele cauzei noastre, cu lozincile și tradițiile noastre ? !“

Patosul lui Lomtatidze produce o impresie falsă pentru că noi știm că nu numai cei șase, dar și organul suprem de conducere recunoscut de aceștia *a atras de mult atenția*, în mod oficial și formal, asupra *încălcării programului* de către cei șapte.

Lomtatidze, prin iritarea sa stîngace și prin întrebările deplasate pe care le pune, nu face decît să sublinieze și mai mult adevărata *esență* profundă a conflictului, a luptei *celor fără partid* împotriva *partinității*. Aceasta este esența. Și asta nu este o glumă, nu este un fleac, ci o problemă foarte importantă, cea mai nevralgică.

Nu oricine spune: „doamne! doamne!” va intra în împărăția cerurilor. Nu oricine strigă, bătîndu-se cu pumnii în piept, despre unitate și iarăși unitate acționează în realitate în folosul unității.

Ce înseamnă unitatea clasei muncitoare?

În primul rînd și mai ales înseamnă unitatea organizației sale politice, a întregului ei. Numai *o astfel* de unitate poate să asigure o unitate reală și fracțiunii din Dumă și în general tuturor acțiunilor și întregii lupte duse de clasa muncitoare.

Tocmai această unitate este încălcată de curentul lichidatorist, așa cum s-a recunoscut în repetate rînduri, începînd din 1908, în toate rezoluțiile formale ale partidului. Aceasta este esența problemei. Ocolind-o, Lomtatidze nu face decît să demonstreze că nu are dreptate.

Cei șapte sînt total vinovați de sciziune, pentru că *ei* au încălcat programul, *ei* au luat apărarea lichidatorilor, care vor să distrugă partidul, *ei* n-au ținut seama de hotărîrile formale ale majorității, *ei* au încălcat voința muncitorilor organizați. Nu există altă soluție decît să-și recunoască greșeala, să recunoască pe cei șase reprezentanți ai majorității și să pornească la o apropiere sistematică de aceștia pe calea unor acorduri.

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE

D-l Martov a confirmat faptul, amintit în „Proletarskaia Pravda“, că eu n-am făcut parte din *subcomisia* pentru problema grevelor și că în *comisie* m-am pronunțat *împotriva* „considerării ca fapte penale“ *. Nu-mi rămîne decît să adaug că eu n-am fost numai pentru pedepse „mai blînde“, cum „își amintește“ d-l Martov, ci am fost, bineînțeles, pentru *totala inadmisibilitate* a unui asemenea punct. Și nu era nevoie să propun amendamente, deoarece în proiectul aflat atunci în discuție un asemenea punct *nici nu exista*, și numai d-l F. Dan se străduia zadarnic să-l introducă (chiar și L. Martov a cutezat atunci să aducă obiecții împotriva d-lui F. Dan).

„Proletarskaia Pravda“ nr. 17
din 29 decembrie 1913
Semnal : N. L e n i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, p. 214—216. — Nota red.

CORESPONDENȚA DINTRE MARX ȘI ENGELS ¹⁰¹

În sfârșit, ediția de mult făgăduită a corespondenței dintre vestiții întemeietori ai socialismului științific a văzut lumina tiparului. Engels a lăsat ca sarcină lui Bebel și Bernstein să publice această lucrare. Bebel a reușit să-și termine partea sa de muncă redacțională cu puțin timp înainte de a muri.

Correspondența dintre Marx și Engels, apărută acum câteva săptămîni în editura „Dietz“ din Stuttgart, este cuprinsă în patru volume mari. Ea numără în total 1 386 de scrisori ale lui Marx și Engels, scrise într-un lung interval de timp, din 1844 și pînă în 1883.

Munca redacțională, adică întocmirea prefețelor la corespondența pe diferitele perioade, a fost îndeplinită de Ed. Bernstein. După cum era de așteptat, această muncă este nesatisfăcătoare atît din punct de vedere tehnic cît și din punct de vedere ideologic. După „evoluția“ sa de tristă faimă spre concepții de oportunism extrem, Bernstein nu ar fi trebuit să se apuce de redactarea unor scrisori pătrunse de un profund spirit revoluționar. Prefețele lui sînt, în parte lipsite de conținut, în parte de-a dreptul false, ca, de pildă, atunci cînd, în loc să facă o caracterizare precisă, limpede și deschisă a erorilor oportuniste ale lui Lassalle și Schweitzer, demascate de Marx și Engels, el se rezumă la fraze eclectice și la atacuri în sensul că „Marx și Engels nu au avut întotdeauna dreptate în atitudinea lor împotriva lui Lassalle“ (vol. III, pag. XVIII) sau că, în ceea ce privește tactica,

Переноска Маркса и Энгельса.
- Энгельс как один из редакторов капитализма. 1)

Давно обдуманное издание переноски включило три основательных научных соображения касаясь удобства и стиля. Энгельс заботился о здании бабенин и берлинерки, и бабенин ушел навсегда в своей смерти похороны свои часть редакционной работы.

Переноска Маркса и Энгельса, возникшая в то время, когда только начался в Штутгарте у Дилла, предпринимая из себя часть бабенинских работ. В них вошло всего 1386 писем Маркса и Энгельса за промежуточный промежуток времени от 1844 по 1883 год.

Редакторская работа, т.е. содействие к редакции переноски за этот период, возложена на Берлинерки. Как и следовало ожидать, эта работа недовольно организована ни с Берлинерки ни с Берлинерки.

1) Начало немецкой работы, капитализма
в 1913 и в начале 1914 года

Prima pagină
a manuscrisului lui V. I. Lenin
„Corespondența dintre Marx și Engels”.
Sfîrșitul anului 1913
Mîcșoru

ei ar fi fost „mai aproape“ de Schweitzer decît de Liebknecht (vol. IV, pag. X). Aceste atacuri nu au altă menire decît să camufleze și să înfrumusețeze oportunismul. Din păcate, atitudinea eclectică față de lupta ideologică dusă de Marx împotriva multora dintre adversarii săi este din ce în ce mai răspîndită în rîndurile social-democrației germane de astăzi.

Din punct de vedere tehnic, indicele — unul singur pentru toate cele patru volume — este alcătuit în chip defectuos (sînt omise, de pildă, numele lui Kautsky și Stirling); notele referitoare la unele scrisori sînt extrem de sărăcăcioase și sînt risipite prin prefețele redactorului, în loc să fie așezate în dreptul scrisorilor respective, așa cum a făcut Sorge etc.

Ediția este exagerat de scumpă — cele patru volume costă vreo 20 de ruble. Fără îndoială că s-ar fi putut și ar fi trebuit să se tipărească o ediție completă a scrisorilor mai puțin luxoasă, la un preț mai accesibil; în afară de aceasta ar fi trebuit să se publice și să fie difuzate pe scară largă în rîndurile muncitorilor pasajele cele mai importante sub raport principial.

Toate aceste neajunsuri ale ediției vor îngreui, desigur, popularizarea scrisorilor. Și este regretabil, deoarece ele prezintă o uriașă valoare științifică și politică. Nu numai că în fața cititorului figurile lui Marx și Engels apar reliefate în toată amploarea lor, dar conținutul teoretic, extrem de bogat al marxismului este etalat într-o formă cît se poate de pregnantă, întrucît, în scrisorile lor, Marx și Engels revin în repetate rînduri asupra celor mai diferite laturi ale învățăturii lor, subliniind și clarificînd — uneori analizînd împreună și convingîndu-se unul pe altul — tot ce e mai nou (în raport cu părerile anterioare), mai important, mai dificil.

În fața cititorilor se desfășoară tabloul uimitor de viu al istoriei mișcării muncitorești din lumea întregă, în momentele ei cele mai importante și în cele mai esențiale puncte ale ei. O și mai mare valoare prezintă istoria *politicii* clasei muncitoare. Cu cele mai diferite prilejuri, în legătură cu diferite țări din lumea veche și cea nouă,

În diferite momente istorice, Marx și Engels analizează laturile cele mai importante sub raport principal atunci cînd *abordează* problemele legate de sarcinile *politice* ale clasei muncitoare. Or, epoca pe care se întinde această corespondență este tocmai epoca desprinderii clasei muncitoare din cadrul democrației burgheze, epoca apariției unei mișcări muncitorești de sine stătătoare, epoca statornicirii bazelor tacticii și politicii proletare. Cu cît avem mai des prilejul în vremurile noastre să observăm cît de mult are de suferit mișcarea muncitorească din diferite țări din cauza oportunismului, ca urmare a stării de stagnare și de descompunere a burgheziei, ca urmare a faptului că atenția conducătorilor muncitorilor este absorbită de faptele zilnice mărunte etc., cu atît mai prețios este materialul extrem de bogat al corespondenței, care dovedește o profundă înțelegere a scopurilor transformatoare *fundamentale* ale proletariatului și formularea neobișnuit de elastică, din punctul de vedere al acestor scopuri revoluționare, a sarcinilor tactice date fără a face nici cea mai mică concesie oportunismului sau frazeologiei revoluționare.

Dacă am încerca să definim printr-un singur cuvînt, ca să spunem așa, focarul întregii corespondențe, punctul central în jurul căruia gravitează toate ideile exprimate și analizate, acest cuvînt ar fi *dialectica*. Aplicarea dialecticii materialiste la prelucrarea întregii economii politice, aplicarea ei în sfera istoriei, a științelor naturii, a filozofiei, a politicii și a tacticii clasei muncitoare — aceasta îi interesează cel mai mult pe Marx și Engels, acesta este domeniul în care introduc ei cele mai noi și mai esențiale elemente, acesta reprezintă genialul pas înainte făcut de ei în istoria gîndirii revoluționare.

În cele ce urmează, după o privire generală asupra corespondenței, intenționăm să prezentăm analiza celor mai interesante observații și raționamente ale lui Marx și Engels, fără a avea nicidecum pretenția de a epuiza întregul conținut al scrisorilor.

I. PRIVIRE GENERALĂ

Correspondența începe cu scrisorile adresate lui Marx în 1844 de către Engels, pe atunci în vîrstă de 24 de ani. Situația din acea vreme din Germania este minunat scoasă în relief. Prima scrisoare, de la sfîrșitul lunii septembrie 1844, a fost expediată din Barmen, locul unde s-a născut Engels și unde trăia familia lui. Engels nu împlinise încă 24 de ani. El lîncezește în mijlocul familiei sale și caută să evadeze. Tatăl său, un fabricant religios și cu fire de despot, este indignat că fiul său ia parte la întruniri politice și are convingeri comuniste. Dacă nu ar fi mama, la care țin foarte mult, scrie Engels, nu aș mai putea suporta nici cele cîteva zile care au rămas pînă la plecare. Nici nu-ți poți imagina, se plînge el lui Marx, ce considerente meschine, ce temeri superstițioase sînt invocate aici, de către membrii familiei, împotriva plecării mele ¹⁰².

Cît mai stă la Barmen — unde o poveste de dragoste îl reține cîtva timp — el cedează insistențelor tatălui său și vreo două săptămîni lucrează în biroul fabricii (tatălui era fabricant). „Negoțul este o mîrșavie — îi scrie el lui Marx —, și orașul Barmen este mîrșav, și felul de a-ți petrece timpul aici este mîrșav, dar cel mai mîrșav este să continui să fiu nu numai burghez, ci chiar fabricant, adică un burghez care luptă activ împotriva proletariatului“. Singura mea consolare, continuă Engels, este munca la lucrarea mea despre situația clasei muncitoare (această carte a apărut, după cum se știe, în 1845 și este una dintre cele mai bune opere ale literaturii socialiste mondiale). „S-ar mai putea ca cineva să rămîie burghez și vită de jug a negoțului prin condițiile sale de viață și să fie totuși comunist, dar fără să desfășoare o activitate publicistică ; să defășori însă o amplă propagandă comunistă, și în același timp să te ocupi și cu negustoria, cu afacerile industriale nu se poate. Voi pleca. În plus și viața asta în atmosfera somnolentă a unei familii creștine și prusace din creștet pînă-n tălpi ; nu mai pot suporta această situație ; aș ajunge pînă la urmă un filistin german care ar aduce cu el un spirit filistin în comunism“ ¹⁰³.

Așa scria tânărul Engels. După revoluția din 1848, viața l-a silit să se întoarcă în biroul tatălui său și să devină pentru mulți ani „vită de jug a negoțului“; dar el a știut să reziste, să-și creeze un anturaj tovărășesc și nu unul creștin-prusac, să fie întotdeauna un înverșunat dușman al „introducerii spiritului filistin în comunism“.

Viața socială din provinciile germane în 1844 seamănă cu viața socială din Rusia de la începutul secolului al XX-lea, în preajma revoluției din 1905. Toată lumea dorește să facă politică, pretutindeni clocotește revolta opoziționistă împotriva guvernului, preoții tună și fulgeră împotriva ateismului tineretului, în familiile burgheze copiii fac scene părinților pentru „comportarea lor aristocratică față de servitori sau față de muncitori“.

Atitudinea opoziționistă generală își găsește expresie în faptul că toată lumea se declară comunistă. „La Barmen, comisarul de poliție e comunist — îi scrie Engels lui Marx. — Am fost la Colonia, Düsseldorf, Elberfeld, pretutindeni, la fiecare pas, dai de comuniști! Un comunist înfocat, pictor caricaturist, cu numele de Seel, pleacă peste două luni la Paris. Îi voi da adresa d-tale. Sînt sigur că o să vă placă la toți, e un entuziast, îi place muzica, vă va putea fi de folos în calitate de caricaturist“¹⁰⁴.

„Aici, la Elberfeld, se petrec minuni. Ieri (scrisoarea poartă data de 22 februarie 1845) a avut loc la noi, în cea mai mare sală a celui mai bun restaurant din oraș, a treia întrunire comunistă. La prima au participat 40 de oameni, la a doua 130, la a treia cel puțin 200. A fost reprezentat tot Elberfeldul și Barmenul, începînd cu aristocrația banului și terminînd cu micii negustori. N-a lipsit decît proletariatul“.

Așa scrie, textual, Engels. Pe atunci, în Germania, toată lumea era comunistă, afară doar de proletari. Comunismul era o formă de exprimare a atitudinii opoziționiste a tuturor, și mai ales a burgheziei. „Publicul cel mai obtuz, cel mai leneș, cel mai filistin, care nu se interesează de nimic, începe pur și simplu să se entuziasmeze de comunism“¹⁰⁵. Principalii propagatori ai comunismului erau pe atunci niște oameni de felul narodnicilor de la

noi, de felul „socialiștilor-revoluționari“, al „socialiștilor-populiști“ etc., în realitate niște burghezi bine intenționați, mai mult sau mai puțin porniți împotriva guvernului.

În aceste împrejurări, în mijlocul unui număr infinit de curente și fracțiuni așa-zise socialiste, Engels a știut să-și găsească drumul spre socialismul *proletar* fără să se teamă de ruperea relațiilor cu o mulțime de oameni de treabă, revoluționari înfocați, dar proști comuniști.

În 1846 Engels se afla la Paris. Parisul era pe atunci frământat de pasiuni politice și de dezbateri asupra celor mai felurite teorii socialiste. Engels studiaza cu multă râvnă socialismul, face cunoștință cu Cabet, Louis Blanc și cu alți socialiști de seamă, frecventează diferite redacții și cercuri.

Atenția îi este atrasă mai ales de cea mai serioasă și mai răspândită doctrină socialistă din acea vreme: proudhonismul. Și încă *înainte* de apariția „Filozofiei mizeriei“ a lui Proudhon (octombrie 1846; răspunsul lui Marx, celebra „Mizerie a filozofiei“, a apărut în 1847), Engels critică fără cruțare, cu sarcasm și cu remarcabilă profunzime ideile fundamentale ale lui Proudhon, de care îndeosebi socialistul german Grün făcea pe atunci mare caz. Cunoașterea perfectă a limbii engleze (pe care Marx și-a însușit-o mult mai târziu) și a literaturii engleze îi dă posibilitate lui Engels să dea încă de la început (scrisoarea din 16 septembrie 1846) exemple care învederau falimentul suferit în Anglia de faimoasele „burse ale muncii“ ale lui Proudhon¹⁰⁶. Proudhon *compromite* socialismul, se indignează Engels; după Proudhon rezultă că muncitorii ar trebui să *răscumpere* capitalul!

La vârsta de 26 de ani Engels dă lovituri de-a dreptul nimicitoare „adevărului socialism“ — această expresie o întâlnim în scrisoarea lui din 23 octombrie 1846, cu mult înainte de apariția „Manifestului Comunist“ —, indicându-l pe Grün ca principalul lui reprezentant. O doctrină „antiproletară, mic-burgheză și filistină“, „frazе goale“, diferite tendințe „general-umane“, „o teamă superstițioasă de comunismul «grosolan»“ (Löffel-Kommunismus — textual: „comunismul lingurii“ sau comunismul burții),

„planuri pașnice de fericire“ a omenirii — iată cum se exprimă Engels despre *toate* varietățile de socialism pre-marxist.

„Trei seri am discutat despre proudhonism — scrie Engels. — La început aproape întreaga clică, în frunte cu Grün, a fost împotriva mea. Principalul lucru pe care trebuia să-l demonstrez era necesitatea revoluției violente“ (23 octombrie 1846). În cele din urmă m-am înfuriat și i-am adus pînă acolo pe adversarii mei, încît au fost nevoiți să se pronunțe fățiș împotriva comunismului. Am cerut să fie pusă la vot chestiunea: sîntem sau nu comuniști? Cea mai mare indignare au manifestat-o adepții lui Grün, care au început să spună că ei au venit ca să discute despre „binele omenirii“ și că trebuie, în definitiv, să se știe ce este, *la drept vorbind*, comunismul. Pentru a nu le da posibilitatea de a ocoli fondul problemei, le-am dat atunci o definiție extrem de simplă. Am definit, scrie Engels, intențiile comuniștilor astfel: 1) apărarea intereselor proletarilor în opoziție cu interesele burghezilor; 2) realizarea acestui lucru prin desființarea proprietății private și prin înlocuirea ei cu stăpînirea în comun a bunurilor; 3) nrecunoașterea altui mijloc în vederea realizării acestor scopuri în afară de revoluția democratică violentă (rînduri scrise cu un an și jumătate înainte de revoluția din 1848)¹⁰⁷.

Discuția s-a terminat prin adoptarea de către adunare cu 13 voturi contra 2, ale adepților lui Grün, a definiției lui Engels. La aceste adunări au participat aproximativ 20 de meseriași tîmplari. Astfel au fost puse, în urmă cu 67 de ani, la Paris, bazele Partidului muncitoresc social-democrat german.

Un an mai tîrziu, în scrisoarea sa din 24 noiembrie 1847, Engels îi scria lui Marx în legătură cu conceptul „Manifestului Comunist“, pe care îl alcătuisese, pronunțîndu-se, printre altele, împotriva formei de catehism care fusese propusă mai înainte. „Încep — scrie Engels — cu problema ce e comunismul, trecînd apoi de-a dreptul la proletariat: istoria originii lui, deosebirea dintre el și lucrătorii dinainte, dezvoltarea antagonismului dintre pro-

letariat și burghezie, crizele, concluzii“. „La sfârșit, politica de partid a comuniștilor“¹⁰⁸.

Această scrisoare istorică a lui Engels cu privire la prima schiță a operei care a făcut ocolul lumii și care și astăzi este justă în toate punctele ei esențiale, vie și actuală de parcă ar fi fost scrisă ieri, arată în modul cel mai pregnant că, pe bună dreptate, numele lui Marx și Engels sînt puse alături, ca numele fondatorilor socialismului modern.

Scris la sfârșitul anului 1913

*Publicat pentru prima oară
la 29 noiembrie 1920,
în ziarul „Pravda“ nr. 268
Semnat : N. L e n i n*

Se tipărește după manuscris

ADAOS LA ARTICOLUL LUI N. K. KRUPSKAIA :
 „CU PRIVIRE LA POLITICA MINISTERULUI
 ÎNVĂȚĂMÎNTULUI PUBLIC“

În țările civilizate aproape că nu există analfabeți. Acolo se fac eforturi pentru a atrage poporul la învățatură. Organizarea bibliotecilor este sprijinită prin toate mijloacele. Pe cînd la noi Ministerul — cu iertăciune fie zis — al „Învățămîntului“ Public depune cele mai desperate eforturi, recurge la cele mai rușinoase măsuri politienești pentru a crea greutăți învățămîntului, pentru a împiedica poporul să învețe ! La noi ministerul a nimicit bibliotecile școlilor !! În nici o țară civilizată nu mai există norme speciale îndreptate împotriva bibliotecilor, nu mai există o asemenea instituție mîrșavă cum este *cenzura*. La noi însă, pe lîngă prigonirea în general a presei, pe lîngă măsurile sălbatice împotriva bibliotecilor în general, se emit regulamente împotriva bibliotecilor publice, care îngrădesc de o sută de ori mai mult activitatea acestora. Aceasta este o politică revoltătoare de menținere a poporului în *ignoranță*, politica revoltătoare a moșierilor, care doresc să mențină starea de *sălbăticie* a țării. Unii oameni bogați, cum este Pavlenkov, au donat bani pentru bibliotecile publice. Acum guvernul moșierilor înapoiăți lichidează bibliotecile. Nu este oare timpul ca cei care vor să contribuie la luminarea Rusiei să înțeleagă că nu trebuie să donezi bani pentru bibliotecile subordonate ministerului și care pot fi nimicite, ci luptei pentru libertatea politică, fără de care Rusia se va sufoca în sălbăticie ?

4 000 DE RUBLE PE AN ȘI ZIUA DE MUNCĂ DE 6 ORE

Aceasta este lozinca de luptă a muncitorilor americani conștienți. La noi — spun ei — nu există decît o singură problemă politică, și anume: problema venitului muncitorilor și a zilei de muncă.

La prima vedere muncitorului rus i se va părea foarte stranie și de neînțeles această reducere a tuturor problemelor sociale și politice la una singură. Dar în Statele Unite ale Americii, statul cel mai înaintat, în care există o libertate politică aproape deplină și cele mai dezvoltate instituții democratice și care reputează succese uriașe în domeniul productivității muncii, este foarte firesc ca problema socialismului să fie pusă pe primul plan.

Datorită deplinei libertăți politice, în America există posibilitatea de a se calcula întreaga producție de bunuri a țării și de a se face o statistică a producției mai bine ca în oricare altă parte. Și acest calcul, care este bazat pe date incontestabile, arată că în America există, în cifre rotunde, 15 000 000 de familii de muncitori.

La un loc, aceste familii de muncitori produc în fiecare an obiecte de consum în valoare de 60 de bilioane, adică de 60 000 de milioane de ruble, ceea ce înseamnă cîte 4 000 de ruble pe an de fiecare familie de muncitori.

Dar în momentul de față, în condițiile orînduirii sociale capitaliste, numai jumătate din această producție uriașă, numai 30 000 de milioane, revine muncitorilor, care reprezintă 90% din populație. Cealaltă jumătate și-o însușește clasa capitaliștilor, care, împreună cu toți apără-

torii și paraziții ei, reprezintă în total 10% din populație.

În America, ca și în alte țări, bîntuie șomajul, iar costul vieții crește tot mai mult. Mizeria muncitorilor devine tot mai chinătoare și mai greu de suportat. Statisticile americane au arătat că *aproape jumătate* din numărul total al muncitorilor sînt șomeri *parțiali*. Și ce imensă muncă socială se irosește datorită menținerii, mai ales în agricultură și în comerț, a micii producții, absurde, înapoiate și fărîmițate !

Datorită deplinei libertăți politice și faptului că nu există moșieri iobăgiști, în America folosirea mașinilor s-a dezvoltat mai mult decît oriunde în altă parte a lumii. În America, numai în industria prelucrătoare, forța mașinilor este evaluată în total la 18 000 000 CP. Totodată, explorarea tuturor surselor de energie sub forma căderilor de apă a arătat, potrivit dării de seamă din 14 martie 1912, că prin transformarea forței căderilor de apă în energie electrică America poate căpăta dintr-o dată încă 60 000 000 CP !

Chiar și în prezent țara este extrem de bogată, și ea are posibilitatea de a-și *tripla* dintr-o dată bogățiile, de a-și *tripla* productivitatea muncii sociale, asigurînd astfel *tuturor* familiilor de muncitori un nivel de venituri acceptabil, demn de o ființă omenească rațională, și o zi de muncă nu exagerat de lungă, de 6 ore.

Dar, din cauza orînduirii sociale capitaliste, alături de mizeria și de șomajul îngrozitor din marile orașe și chiar din satele Americii — alături de irosirea fără rost a muncii omenești — vedem luxul uluitor al miliardarilor, al bogătașilor, a căror avere se cifrează la miliarde, la mii de milioane.

Clasa muncitoare din America se luminează repede și se unește într-un partid proletar puternic. În rîndurile tuturor oamenilor muncii crește simpatia față de acest partid. Sclavii salariați ai Americii, lucrînd cu mașini excelente și văzînd la fiecare pas minunile tehnicii și remarcabilele succese obținute în muncă ca urmare a organizării marii producții, încep să-și dea seama ce sarcini le revin și să formuleze revendicări simple, evidente și

imediate : să se obțină un venit de 4 000 de ruble pentru fiecare familie de muncitor și ziua de muncă de 6 ore.

Pentru orice țară civilizată din lume acest țel urmărit de muncitorii americani este pe deplin realizabil ; dar pentru aceasta în țară trebuie să existe condiții fundamentale de libertate...

Și altă cale spre un viitor liber în afară de calea unei organizații proprii a muncitorilor, organizație educativă, sindicală, cooperatistă și politică, nu există.

„Proletarskaia Pravda” nr. 19
din ianuarie 1914
Semnat : I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎN LEGĂTURĂ CU SARCINILE STATISTICII ZEMSTVELOR

(Zemstva guberniei Penza. Rezultatele studiului statistic de evaluare din gubernia Penza. Seria a III-a. Studiul statistic al bunurilor funciare. Partea a II-a. Recensămîntul gospodăriilor țărănești. Secțiunea I. Date informative cu privire la sate și tabele pe obști întocmite pe baza datelor recensămîntului general al gospodăriilor. Fascicula a 3-a : Jud. Krasnaia Sloboda. Penza. 1913. Prețul 1 rublă. X + 191 pag.)

Zemstva guberniei Penza efectuează un studiu statistic de evaluare după un program atît de complet și atît de amănunțit, încît prezintă un deosebit interes pentru oricine studiază orînduirea economică a Rusiei.

Se efectuează un recensămînt general al tuturor gospodăriilor țărănești pe baza unor fișe *sumare*. Apoi la fiecare trei gospodării, una este analizată pe baza unor fișe *succinte*, dar ceva mai complete ; fiecare a noua gospodărie este descrisă pe o fișă și mai completă, așa-numita fișă *amănunțită* ; fiecare a douăzeci și șaptea gospodărie este descrisă pe o fișă *specială*, care este și mai completă, și, în sfîrșit, 25 de gospodării pe județ (cu oarecare aproximație, această cifră reprezintă, probabil, circa 1/1 000 din numărul total al gospodăriilor) formează obiectul unei foarte amănunțite analize în ceea ce privește *bugetul*.

În total sînt *cinci* stadii de cercetare mai mult sau mai puțin amănunțite, programul mai complet cuprinzînd neapărat toate problemele programului mai puțin complet.

În prefață, autorii arată cât de completă este fiecare dintre aceste *cinci* categorii de analize în modul următor :

„Bugetul înglobează întreaga producție și întregul consum al gospodăriei țărănești.

Recensămîntul special studiază în cadrul gospodăriei vînzările și cumpărările de produse agricole și datele privitoare la creșterea vitelor (pe un formular special), precum și toate problemele care sînt cuprinse în fișa amănunțită.

Pe fișa amănunțită se înregistrează toate proprietățile, întreprinderile și ocupațiile membrilor gospodăriei, se înregistrează datele referitoare la sex, vîrstă, știința de carte a membrilor familiei, valoarea inventarului viu și mort și a clădirilor, veniturile provenite din întreprinderi și din ocupații neagricole, recolta, cheltuielile pentru mîna de lucru.

Pe fișa succintă ceva mai completă se înregistrează numai datele referitoare la sex, vîrstă, știința de carte a familiei, se trec proprietățile, întreprinderile și ocupațiile, inventarul viu și mort.

Pe fișa sumară se înregistrează numărul membrilor familiei cu împărțirea lor după sex, numărul bărbaților apti de muncă, proprietățile, întreprinderile familiei, cu excepția celor luate în arendă, vitele mai importante, știința de carte și ocupațiile neagricole ale bărbaților apti de muncă, precum și numărul băieților și fetelor care învață la școală”.

Din păcate, ediția nu cuprinde o listă completă a întrebărilor puse în cele cinci categorii de analize. Este anexată numai fișa cea mai succintă (fișa „sumară”), care oferă (aproximativ) o analiză tot atît de amănunțită a gospodăriei ca și fișele recensămînturilor agricole alcătuite după sistemul european.

Dacă statisticienii din Penza vor cerceta întreaga gubernie după programul arătat mai sus, datele culese vor fi — se poate spune fără exagerare — aproape ideale. Să presupunem că în gubernie există 270 000 de gospodării (în realitate, probabil că sînt mai multe). Am avea în cazul acesta 90 000 de analize cu date privitoare la arendă, la întregul inventar viu și mort ; — apoi 30 000 de analize cu date privitoare la recoltă (*în fiecare gospodărie*), la cheltuielile pentru mîna de lucru și la valoarea inventarului și clădirilor ; — apoi 10 000 de analize de vînzări și cumpărări de produse agricole, precum și „date privitoare la creșterea vitelor” (adică, probabil, analiza exactă a condițiilor de întreținere și de hrănire a vitelor,

a productivității creșterii vitelor etc.) ; — în sfârșit, 250 de bugete, care, considerînd că există 10 grupuri tipice de gospodării țărănești, ar da o analiză *completă* a *fiecărui* grup, revenind 25 de bugete la un grup, adică absolut suficient pentru a căpăta cifre medii certe.

Într-un cuvînt, dacă acest program va fi îndeplinit, gospodăria țărănească din gubernia Penza va fi studiată excelent, incomparabil mai bine decît în recensămînturile din Europa occidentală (care, e drept, cuprind nu gubernii, ci întreaga țară).

Totul depinde numai de *prelucrarea* acestor date excelente. În aceasta constă principala greutate. Acesta este punctul nevralgic al statisticii zemstvelor de la noi, care este foarte bună în ceea ce privește scrupulozitatea și minuțiozitatea cu care se lucrează. Datele privitoare la fiecare dintre cele 300 000 de gospodării (sau la fiecare dintre cele 90 000, 30 000, 10 000 de gospodării) pot fi excelente, dar pentru țelurile științifice, pentru înțelegerea economiei din Rusia aceste date își pot pierde aproape cu desăvîrșire valoarea dacă prelucrarea lor nu este satisfăcătoare, deoarece mediile generale pe obști, plăși, județe și gubernii sînt foarte puțin elocvente.

În Rusia, în prezent se desfășoară procesul de transformare capitalistă a agriculturii semimedievale (patriarhale și iobăgiste). Acest proces a început să se contureze de mai bine de o jumătate de secol. În acest imens interval de timp, în literatura economică a Rusiei s-a adunat un foarte mare număr de *indicații* răzlețe cu privire la diferitele trăsături ale acestui proces. Acum, esențialul este ca datele statisticii zemstvelor care privesc fenomene foarte răspîndite și sînt excelente prin caracterul lor amănunțit, prin meticulozitatea cu care au fost strînse și verificate să fie *prelucrate* în modul cuvenit. Ele trebuie prelucrate în așa fel, încît să dea un răspuns precis și obiectiv, bazat pe datele referitoare la fenomenele foarte răspîndite, un răspuns la *toate* problemele *indicate* sau schițate de cercetarea de o jumătate de secol a economiei Rusiei de după reformă (iar în prezent legislația agrară stolîpi-

nistă pune un alt mare număr de probleme foarte interesante cu privire la economia *postrevoluționară* a Rusiei).

Datele statisticii trebuie prelucrate în așa fel, încît procesul de prăbușire a vechii economii naturale, iobăgiste, bazate pe clacă, pe sistemul muncii în dijmă, și procesul înlocuirii ei prin agricultura capitalistă, cu caracter comercial, *să poată fi studiate* cu ajutorul acestor date. În Rusia, nici un om instruit (în domeniul economiei politice) nu se mai poate îndoii că acest proces are loc. Important este *cum* trebuie să fie prelucrate excelențele date ale recensămîntului pe gospodării, pentru ca ele *să nu-și piardă valoarea* și, cu ajutorul lor, să se poată studia *toate* aspectele acestui proces extrem de complex și de variat.

Pentru a satisface aceste condiții, prelucrarea datelor recensămîntului pe gospodării trebuie să aibă ca rezultat cît mai multe *tabele pe grupuri și tabele combinate*, întocmite cît mai rațional și mai amănunțit, care să permită studierea separată a *tuturor tipurilor* de gospodărie care s-au și conturat sau care *sînt pe cale să se contureze* (acest lucru nu este mai puțin important). Fără tabele pe grupuri și tabele combinate, întocmite în mod rațional și care să înfățișeze toate aspectele, aceste date extrem de bogate ale recensămîntului pe gospodării își vor pierde pur și simplu valoarea. Acesta este pericolul cel mai mare al statisticii moderne, care în ultimul timp suferă tot mai mult de un oarecare, așa zice, „cretinism statistic”; îndărătul copacilor dispare pădurea, îndărătul mormanelor de cifre dispar *tipurile economice* ale fenomenelor, tipuri care pot ieși în evidență *numai* dacă se întocmesc în mod rațional tabele pe grupuri și tabele combinate care să înfățișeze toate aspectele.

Iar pentru ca aceste tabele să fie întocmite *în mod rațional*, trebuie, în primul rînd, ca procesul dezvoltării capitalismului să poată fi urmărit în toate ramificațiile și formele sale. O prelucrare poate fi considerată rațională numai dacă permite să fie înfățișate tipul de gospodărie naturală, care s-a păstrat cel mai mult, și diferitele trepte ale înlocuirii ei prin agricultura comercială și prin

agricultura capitalistă (în diferite regiuni, agricultura care produce pentru piață ia forme diferite, atrăgînd în producția pentru piață cînd o ramură a agriculturii, cînd alta). Deosebit de amănunțit trebuie să fie înfățișate diferitele tipuri de gospodării care se află în stare de tranziție de la agricultura naturală integrală la *vînzarea* forței de muncă (așa-numitele „ocupații neagricole“, care constau în *vînzarea* forței de muncă), precum și la *cumpărarea* ei. Deosebit de amănunțit trebuie să fie înfățișate diferitele tipuri de gospodării după gradul lor de înstărire (după gradul de acumulare a capitalului și după *posibilitățile* de formare și de acumulare a capitalului), apoi după proporțiile întregii producții agricole, precum și după proporțiile acelor ramuri de producție agricolă care, în localitatea respectivă și la momentul respectiv, pot fi cel mai ușor transformate în agricultură *comercială* sau în zootehnie *comercială* etc. etc.

Principala problemă în studiul economiei moderne a agriculturii constă tocmai în această transformare a gospodăriei naturale în gospodărie *care produce pentru piață*; și numărul enorm de greșeli și de prejudecăți ale „teoriei“ oficiale, liberale-profesionale, mic-burghezo-narodnice și oportuniste rezultă din faptul că această schimbare nu este înțeleasă sau din lipsa de pricepere în a o urmări în formele ei extrem de variate.

Munca statisticienilor din Penza, care, judecînd după culegerea amintită mai sus, este făcută de oameni care nu au o atitudine birocratică față de această muncă, de oameni realmente interesați și capabili să facă un studiu științific de înaltă valoare, face totuși impresia unui exces de rutină statistică sau de „pasiune pentru statistică“, precum și a unei insuficiente chibzuirii și aprofundări din punct de vedere al economiei politice.

Culegerea pe care o analizăm cuprinde, în primul rînd, date informative referitoare la sate. Aceste date ocupă ceva mai puțin de $\frac{1}{10}$ din volum. Restul de $\frac{9}{10}$ îl reprezintă tabelele întocmite pe obști. Fiecărui grup de țărani (după suprafața de pămînt) din obștea respectivă a fiecărui sat îi este consacrată o linie orizontală specială (în total numărul lor este de 1 009 pe județ), cuprinzînd

139 de rubrici verticale. Datele sînt neobișnuit de amănunțite. Desigur că $\frac{9}{10}$ din aceste date nu-și vor găsi niciodată o întrebuintare pentru nici un fel de informații, nici chiar pentru cei mai curioși oameni din partea locului.

Dar caracterul neobișnuit de amănunțit al acestor date ia un aspect care aduce a manie statistică atunci cînd vedem rubricile 119—139, adică *douăzeci și una* de rubrici, care dau pentru fiecare din cele o mie de subîmpărțiri pe județ *cifre relative*, adică raporturi procentuale calculate!!! Pentru un singur județ, statisticienii au făcut mii și zeci de mii de calcule, de care nici chiar oamenii din partea locului n-ar putea să aibă nevoie decît în cazuri cu totul excepționale. Statisticienii au efectuat aproximativ 15 000—20 000 de calcule, dintre care, desigur, cel mult zece, douăzeci ar putea fi de folos *numai* oamenilor din partea locului, și aceștia ar fi putut face *singuri* calculele necesare în cazul — puțin probabil — cînd ar avea nevoie de ele.

Urișă muncă irosită zadarnic de statisticieni reprezintă o reducere a cantității generale de muncă pe care ei (ținînd seama de forțele și de bugetul de care dispun, căci sumele alocate de zemstve pentru statistică sînt foarte modeste!) o pot consacra cercetărilor. Culegerea examinată, care cuprinde mii de cifre, reprezentînd un „lux“ statistic inutil, nu face *nici măcar o singură* totalizare. Totalizările de orice fel urmează să apară în celelalte fascicule. În primul rînd, nu sîntem siguri că aceste fascicule vor mai apărea, și de acest lucru nu pot fi siguri nici statisticienii ruși ai zemstvelor, care depind în prea mare măsură de bunul plac al poliției. Iar în al doilea rînd, fără *verificarea* variatelor tabele combinate și pe grupe întocmite pe județe nu se va ajunge niciodată la elaborarea unui sistem de tabele de totalizare, combinate și pe grupuri, întocmite pe gubernii, care să fie pe deplin satisfăcător din punct de vedere științific.

Deocamdată avem în fața noastră un fapt regretabil: culegerea statistică a zemstvei, pentru care s-a cheltuit o muncă imensă și care cuprinde o sumedenie de date noi,

prețioase și extrem de bogate (*rezultate ale legii din 9 noiembrie!*), dar, netotalizate, neadunate la un loc, negrupate și necombinate, prezintă o valoare științifică neînsemnată, aproape nulă.

Să relevăm, cel puțin, unele dintre grupări care ar fi putut și ar fi trebuit să fie făcute în vederea folosirii materialului statistic foarte bogat al zemstvei. Ar fi de dorit ca județul și gubernia să fie împărțite în raioane după gradul de răspândire a diferitelor ramuri ale agriculturii comerciale (fabricarea spirtului din grâne și cartofi; desfacerea produselor lactate; prese de ulei; plante speciale care pot fi comercializate etc. etc.); — apoi după ocupațiile neagricole și cele sezoniere; — după condițiile gospodăriei moșierești (apropierea marilor domenii moșierești sau inexistența lor, predominarea gospodăriei moșierești iobăgiste, bazată pe munca în dijmă, pe clacă, pe sistemul de muncă în parte, pe sistemul de muncă pe jumătate etc., sau a gospodăriei moșierești capitaliste, bazată pe munca salariată); — apoi după gradul de dezvoltare a comerțului și circuitului capitalist în genere (o împărțire extrem de importantă, care trebuie neapărat făcută din punctul de vedere al noțiunilor elementare de economie politică și care este lesne de făcut, deși de obicei nu se face: gruparea satelor după depărtarea lor de calea ferată, de piețe, de centre comerciale etc.); — după mărimea satelor (județul Krasnaia Sloboda are aproape 30 000 de gospodării în 278 de sate, pe când 19 sate foarte mari au peste 9 000 de gospodării — probabil că aici condițiile sînt excelente).

Ar fi de dorit și necesar ca gospodăriile să fie grupate nu numai după întinderea de pămînt, ci și după mărimea suprafeței cultivate (autorii afirmă în prefață că gospodăria țărănească din gubernia Penza se bazează „în cea mai mare parte pe pămînt propriu, și nu pe pămînt luat în arendă”; dar aceasta este o apreciere prea generală, or, problema arenzii are o însemnătate foarte mare și necesită o prelucrare amănunțită); — apoi după mărimea suprafeței cultivate cu plante comercializabile, acolo unde și în măsura în care pot fi constatate și înfățișate; — mai departe după „ocupații neagricole” (nu în acea formă

brută la care statisticienii se mărginesc de obicei, de parcă ar vrea să-și bată joc de economia politică, luînd „gospodăriile ai căror membri au ocupații neagricole” și gospodăriile care n-au astfel de membri, ci luînd în considerare neapărat situația persoanelor care au ocupații neagricole : gospodării care furnizează pentru muncă în afară un număr mare, mijlociu sau mic de muncitori salariați, gospodării cu întreprinderi mici și mari care folosesc un număr neînsemnat, un număr mijlociu sau mare de muncitori salariați etc) ; — după numărul de vite aflate în gospodărie (în parte, în culegere s-a și făcut acest lucru) etc.

Tabelele combinate, în număr — să zicem — de zece, care să împartă gospodăriile în zece (tot aproximativ) grupuri după diferite indicii de pătrundere a capitalismului în agricultură, ar da — presupunînd 80 de rubrici verticale — 8 000 de rezultate noi, adică ar ocupa cu mult mai puțin loc decît ocupă cele 20 000 de calcule de care nimeni nu are nevoie și care reprezintă raporturile procentuale calculate pentru fiecare obște în parte.

Însemnătatea științifică a unor tabele combinate, felurite și care deci țin seama de uriașa varietate a formelor de subordonare a agriculturii și a agricultorului față de piață ar fi uriașă. Se poate spune fără nici o exagerare că ele ar produce o adevărată revoluție în știința economiei agricole.

RECENZIE

„Exponate privitoare la protecția muncii prezentate la Expoziția de igienă din Rusia organizată la Petersburg în 1913“

Petersburg, 1913, 78 pag. Prețul nu e indicat

Această publicație extrem de folositoare oferă o succintă expunere a materialului în legătură cu problemele protecției muncii prezentat la Expoziția de igienă din Rusia. Publicația oferă un mare număr de date statistice prețioase în legătură cu o serie de probleme din viața muncitorească : numărul muncitorilor din unele ramuri industriale, munca femeilor și a copiilor, ziua de muncă și salariul, condițiile sanitare și de protecție a muncii, bolile și mortalitatea în rândurile muncitorilor, alcoolismul, asigurarea muncitorilor etc.

Cartea este însoțită de un excelent indice bibliografic cu privire la problemele protecției muncii.

O lipsă a cărții este faptul că în numeroase cazuri nu se dau cifre absolute (sînt indicate numai cifre relative) și lipsește un indice general *pe materii*, care ar permite să se găsească repede datele respective cu privire la diferitele probleme.

Ar fi de dorit ca în viitoarele ediții aceste lipsuri să fie înlăturate. Toți aceia care se interesează de problema muncitorească, toate uniunile sindicale, de asigurări sociale și celelalte uniuni muncitorești se vor folosi, fără îndoială, de această carte. În edițiile viitoare, această carte poate și trebuie să se transforme într-o culegere sistematică de materiale cu privire la problemele situației și protecției muncii în Rusia.

AL IV-LEA CONGRES AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON

13—26 IANUARIE (26 IANUARIE — 8 FEBRUARIE 1914 ¹⁹⁰)

Raportul și cuvântul de încheiere au fost publicate pentru prima oară la 14 mai și 24 iulie 1915, în limba letonă, în ziarul „Stradnieks” nr. 37 și 63 (Boston)

Proiectul de rezoluție cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R. a fost publicat pentru prima oară (incomplet) în 1957, în revista „Voprosi istorii KPSS” nr. 3

Tradus din limba letonă

Se tipărește după manuscris

1

RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. LA CONGRESUL
AL IV-LEA AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI
DIN ȚINUTUL LETON

Lenin (reprezentantul Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia). Tov. Braun a spus că nu trebuie să scormonim în maculatură, în hîrțiile vechi. Acest lucru este just. Totuși trebuie să ne bazăm pe documente. Analizînd mai îndeaproape activitatea desfășurată de P.M.S.D.R. în ultimii doi ani, existența lichidatorismului, care a împiedicat refacerea partidului, devine evidentă. Dacă nu vom cunoaște cauzele politice care au dus la scindarea partidului, nu vom înțelege nici stadiul actual al disensiunilor. Încă la Conferința din 1908, iar mai tîrziu la plenara din 1910 s-au semnalat curente greșite. Pe de o parte — otzovismul, care nu înțelegea noile condiții din Rusia, și pe altă parte — lichidatorismul, care nega partidul sau subestima importanța unui partid ilegal. Aceste curente au apărut sub influența burgheziei. Lichidatorismul este un fenomen de mare amploare. Încă în 1906, printre socialiștii-revoluționari (narodnicii) au apărut oameni care se străduiau să legalizeze partidul. Aceasta este o politică de adaptare pe care o practică cadeții. De acest spirit conformist este dominat și lichidatorismul social-democraților. Numai în lupta împotriva lichidatorismului se poate crea un partid puternic. Conferința din 1908 a arătat limpede acest lucru. Partidul s-a scindat după plenară. Biroul din străinătate al Comitetului Central¹¹⁰, care nu a convocat plenara, a devenit apoi el însuși lichidator. Partidul trebuia refăcut în lupta cu lichidatorii, și acest lucru a fost săvîrșit de

conferința din ianuarie. Ea a adoptat o hotărîre în sensul că în cadrul curiei muncitorești trebuie să se ducă lupta împotriva lichidatorilor, dar tov. Braun a calificat această hotărîre drept asiatică. Această hotărîre însă nu este decît o concluzie mai consecventă a rezoluției adoptate de plenară. Conferința din ianuarie a fost dezaprobată din toate punctele de vedere.

Dar cum stăteau lucrurile în realitate cu această conferință din ianuarie? Dacă ea într-adevăr n-ar fi fost decît o conferință a scizioniştilor, în cazul acesta ar fi trebuit ca întregul partid să se unească și să demonstreze că această conferință nu reprezintă partidul. Dar acest lucru nu s-a întîmplat. Tovarășul Braun a spus: masele largi nu-l urmează pe Lenin. Un om serios însă nu rezolvă în felul acesta problema; faptele trebuie analizate în toată amploarea lor. Și ce dovedesc faptele? Au fost publicate date cu privire la rezultatele alegerilor în curia muncitorească: în alegerile pentru Duma a II-a bolșevicii au întrunit 47% din numărul total al voturilor, în alegerile pentru Duma a III-a — 50%, în alegerile pentru Duma a IV-a — 67%. Aceste fapte sînt incontestabile și dovedesc că hotărîrile conferinței din ianuarie au fost juste. Ceea ce s-a hotărît la conferință s-a înfăptuit în alegeri. Majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia îi urmează pe bolșevici, și aceasta dovedește că lupta împotriva lichidatorilor a fost necesară. Acum și presa legală recunoaște că majoritatea muncitorilor conștienți este de partea bolșevicilor.

După spusele tov. Braun, conferința din august a aprobat revendicările formulate de el: lozinca republicii democratice, necesitatea unui partid ilegal. Dar, în acest caz, de ce vrea tov. Braun să iasă din Comitetul organizatoric, creat de această conferință? Aceasta nu este o dovadă de înțelepciune și consecvență în activitatea politică. Tovarășul Braun a afirmat că în prezent sînt numai cîțiva lichidatori printre publiciști, iar lichidatorism în general nu există. Dar ce reprezintă „Luci“ cu atacurile sale la adresa partidului ilegal, cu lupta sa împotriva partițiilor? Lichidatorii nu au îndeplinit promisiunile făcute tovarășului Braun: nu au susținut lozinca repu-

blicii democratice și necesitatea partidului ilegal. Letonii vor să iasă din Comitetul organizatoric. Aceasta, de asemenea, dovedește că Blocul din august nu a fost decît o ficțiune. Este ridicol, ba este chiar o demagogie să vorbim despre unitate cu lichidatorii atîta timp cît aceștia nu renunță la concepțiile lor actuale și nu adoptă concepții diametral opuse. Cît timp lichidatorismul rămîne așa cum este, unitatea nu e cu puțință. Cei care se pronunță pentru un partid legal nu pot să se unească cu cei care se pronunță pentru un partid ilegal. Acum există două partide, unul — real, celălalt — o ficțiune, o născocire goală. Acest partid fictiv este format dintr-un grup de intelectuali care nu fac decît să dezorganizeze pe muncitori prin atacurile lor la adresa partidului ilegal. „Luci“ nu reunește nici măcar pe toți publiciștii din Blocul din august, ci numai pe lichidatori. Împotriva lichidatorilor există o singură armă — lupta.

„Demagogie“, „unitate“, „scizioniști“ — acestea nu sînt decît vorbe sforăitoare, pe care și un papagal le poate repeta. Dar trebuie să vedem care sînt faptele. „Pravda“ a unit în timp de un an aproximativ 2 000 de grupuri de muncitori, pe cînd „Luci“ numai 550. Organul de presă care luptă pentru partidul ilegal a recrutat un număr de partizani de 4 ori mai mare decît ziarul „tuturor curentelor“. Faptele dovedesc că ei, bolșevicii, au unit majoritatea muncitorilor ruși. Consfătuirea care s-a întrunit în vară a arătat același lucru.

Lui Lenin i se aduc imputări pentru scindarea fracțiunii. Dar un an întreg cei șase deputați au luptat împotriva lichidatorismului în cadrul fracțiunii. De partea bolșevicilor este majoritatea, de partea lor este partidul. Fracțiunea trebuie să se supună majorității partidului, trebuie să acționeze împreună cu el. Dacă nu fac acest lucru, membrii fracțiunii se situează în afara partidului, în preajma lui. Pretutindeni este un lucru stabilit că fracțiunea trebuie să se supună hotărîrilor partidului. Așa ar fi trebuit să fie și în Rusia. Deputații din Duma de stat nu sînt niște social-democrați flecari oarecare, ci activiști ai partidului, care trebuie să se supună partidului.

Tot ce este de partea lichidatorilor reprezintă numai ficțiune, demagogie și injurie. Ce s-a întâmplat după scindarea fracțiunii? Pentru cei șase deputați au fost 6 000 de semnături, pentru cei șapte — 2 000. Oricine poate citi în presă acest lucru. Martov a afirmat că de partea celor șapte se situează instituțiile marxiștilor, dar este vorba de instituții care nu reprezintă masele membrilor de partid, de instituții care nu sînt decît o ficțiune.

Bolșevicii se pronunță pentru unitate. Dar cine sînt aceia care nu pot intra în partidul ilegal? Unitatea partidului ilegal este necesară. Unitatea de jos. Dar împotriva celor care atacă partidul ilegal, care subestimează importanța lui nu rămîne decît un singur mijloc — lupta. Să dea garanții că partidul ilegal va rămîne neatins, că nu vor denatura lozinca republicii democratice, — numai atunci unitatea de sus și de jos va fi posibilă. Nu știu cum este în Asia, dar în Europa scizioniști sînt numiți cei care nu recunosc majoritatea. Scizioniști înseamnă o minoritate care nu se supune hotărîrilor majorității.

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE
ROSTIT LA CONGRESUL AL IV-LEA
AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON

Lenin. Sînt acuzat de „metode demagogice“, de scizionism etc. Dar cum au procedat adversarii ? Ei întotdeauna îi împrășcă cu noroi pe bolșevici. Un exemplu în acest sens este reprobabila broșură a lui Martov ¹¹¹. — Eu mi-am expus numai părerea că bolșevicii vor participa la conferința Biroului internațional. Dar asupra acestui lucru va trebui să hotărască Comitetul Central, din care fac parte muncitori. Ei vor rezolva această problemă, și nu Lenin. — Cei care spun că lichidatorismul nu există dau dovadă de lipsă de respect față de congres. În hotărârile partidului încă din 1908 se spune limpede ce este lichidatorismul. Aceste hotărâri nu sînt anulate, de ele trebuie să se țină seama. Acum ideile lichidatoriste sînt propagate în ziarele „Blocului din august“. Partizanii Comitetului organizatoric afirmă aici că ei nu sînt împotriva partidului, dar ce spune ziarul lor ? Există numeroase exemple de acest fel, și împăciuatoristul An a vrut să ia atitudine împotriva agitației nepartinice, dar redacția a rămas la punctul ei de vedere. Nu este posibilă unirea cu aceia care susțin opiniile ziarului „Luci“. Lupta pentru „un partid muncitoresc legal“ înseamnă lichidatorism. La conferința convocată trebuie să mergem nu pentru a ne uni cu lichidatorii, ci pentru a-i demasca și pentru a dovedi că Blocul din august este o ficțiune. — Presa lichidatoristă ciuntește lozincile, îngrădește tactica revoluționară. Lichidatorii nu scot nici un fel de publicații ilegale, asemenea publicații scot numai bolșevicii. Faptul că în Rusia există organizații

ale bolșevicilor reiese din ultimul număr (31). Alegerile pentru Duma a IV-a de stat au demonstrat de asemenea că majoritatea covârșitoare a muncitorilor îi urmează pe bolșevici. Acestea sînt fapte pe care oricine poate să le verifice. Sprijinul material acordat ziarelor ilustrează de asemenea acest lucru. Vociferările despre unitate nu spun însă nimic, trebuie să știi să faci unirea. Bolșevicii din Rusia au unit majoritatea, pe cînd Conferința din august, dimpotrivă, nu a unit pe nimeni. Braun o părăsește, Troțki o părăsește, „Blocul din august“ se destramă, Bureanov a părăsit și el grupul celor șapte deputați. — Pentru ca unirea să fie cu putință, este necesară condamnarea lichidatorilor.

3

PROIECT DE REZOLUȚIE
 CU PRIVIRE LA ATITUDINEA SOCIAL-
 DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON FAȚĂ
 DE P.M.S.D.R.

Rezoluția lui Ziemelis

1. Unirea tuturor forțelor social-democrate existente și unitatea strictă a partidului din Rusia sînt absolut necesare, mai ales acum, cînd lupta clasei muncitoare ia o amploare tot mai mare. Această unitate este posibilă numai între social-democrații care recunosc în activitatea lor :

a) că în momentul de față P.M.S.D.R. poate avea numai o existență ilegală și că toți social-democrații trebuie să facă parte din organizația ilegală a partidului ;

b) că social-democrația din Rusia trebuie să desfășoare o agitație în mase în spiritul revendicărilor revoluționare ale anului 1905, chemînd pe muncitori să pășească în avangarda întregii mișcări eliberatoare și să lupte pentru o nouă revoluție.

Congresul consideră că în fiecare oraș trebuie să existe o *organizație social-democrată unificată*, din care trebuie să facă parte muncitorii indiferent de naționalitate și care trebuie să-și desfășoare activitatea în toate limbile vorbite de proletariatul local. Congresul cheamă pe social-democrații de toate naționalitățile să ducă o luptă energetică pentru o unitate reală și fermă, pentru o unitate cu adevărat proletară, efectuată de jos, de muncitorii înșiși.

2. În centrul luptei din partid, în cursul ultimilor 5 ani, stă problema *curentului lichidatorist*. Încă la Conferința generală din 1908, înainte de a exista vreo sciziune, partidul a stabilit că prin lichidatorism se înțelege încercarea unei părți a intelectualilor din partid de a lichida organizația P.M.S.D.R. existentă și de a o înlocui printr-o

organizație amorfă în limitele legalității cu orice pret, deși ea ar fi trebuit plătită cu renunțarea la programul, la tactica și la tradițiile partidului.

În ianuarie 1910, ședința plenară a C.C. al P.M.S.D.R., la care au fost reprezentate toate orientările și curentele partidului, lichidatorismul a fost din nou condamnat *in mod unanim* de întregul partid ca „o manifestare a influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului“, care și-a găsit expresia în negarea partidului social-democrat ilegal, în subestimarea rolului și importanței lui, în încercările de ciuntire a sarcinilor și lozincilor programatice și tactice ale social-democrației revoluționare etc.

Tentativele împăciuatoriștilor de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (Conferința din august 1912) s-au dovedit a fi inutile, dar aceia care voiau să săvârșească unirea au ajuns ei înșiși într-o stare de dependență politică-ideologică față de lichidatori.

Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul Ietona condamnă cu hotărâre curentul lichidatorist și hotărăște să-și recheme reprezentantul din Comitetul organizatoric, care nu s-a desolidarizat de lichidatori.

3. Pentru desfășurarea unor campanii politice ample, congresul însărcinează Comitetul Central să ia legătură cu organizațiile a căror linie politică corespunde rezoluțiilor adoptate de congres.

4. Congresul salută inițiativa Biroului socialist internațional de a pune pe ordinea de zi problema unității social-democrației din Rusia și însărcinează Comitetul Central să contribuie prin luarea unor măsuri corespunzătoare, apărând concepțiile exprimate în această rezoluție.

ESTE NECESARĂ O LIMBĂ DE STAT OBLIGATORIE ?

Liberalii se deosebesc de reacționari prin faptul că, cel puțin pentru școala *elementară*, recunosc dreptul de predare în limba maternă. Dar sînt cu totul de acord cu reacționarii în ceea ce privește necesitatea existenței unei limbi de stat obligatorii.

Ce înseamnă o limbă de stat obligatorie? Practic, aceasta înseamnă că limba velicorușilor, care reprezintă *minoritatea* populației din Rusia, este impusă restului populației din Rusia. În fiecare școală, predarea limbii de stat trebuie să fie *obligatorie*. Toate lucrările oficiale trebuie, în mod obligatoriu, să fie întocmite în limba statului, și nu în limba populației locale.

Cum justifică necesitatea unei limbi de stat obligatorii partidele care o susțin ?

„Argumentele“ ultrareacționarilor sînt, firește, succinte : toți alogenii trebuie ținuți din scurt și să nu li se permită „să-și ia nasul la purtare“. Rusia trebuie să fie indivizibilă, iar toate popoarele trebuie să se supună elementului velicorus, deoarece velicorușii ar fi, pretind ei, ziditorii și ctitorii pămîntului rusesc. De aceea limba clasei dominante trebuie să fie limba de stat obligatorie. Domnii Purișkevici nu s-ar da în lături nici chiar de a interzice cu desăvîrșire „dialectele cînești“, pe care le vorbesc aproape 60% din populația nevelicorusă a Rusiei.

Poziția liberalilor este cu mult „mai civilizată“ și „mai subtilă“. Ei se pronunță pentru admiterea în anumite limite (de pildă în școala elementară) a limbii materne. Tot-

odată însă, ei susțin obligativitatea limbii de stat. Aceasta, zic ei, ar fi necesară în interesul „culturii“, în interesul unei Rusii „unice“ și „indivizibile“ etc.

„Statul înseamnă afirmarea unității culturale... Din cultura unui stat face neapărat parte și limba de stat... La baza vieții de stat stă unitatea puterii, iar limba de stat este instrumentul acestei unități. Limba de stat are aceeași forță de constrângere, fiind obligatorie pentru toată lumea, ca și toate celelalte forme ale vieții de stat...”

Dacă Rusiei îi este sortit să rămână unică și indivizibilă, trebuie să apărăm cu fermitate limba literară rusă, care prezintă o necesitate de stat“.

Iată filozofia tipică a liberalului în ceea ce privește necesitatea unei limbi de stat.

Cuvintele de mai sus sînt citate dintr-un articol al d-lui S. Patrașkin, apărut în ziarul liberal „Den“¹¹² (nr. 7). Pentru aceste idei, ziarul ultrareacționar „Novoe Vremea“, din motive lesne de înțeles, l-a gratificat pe autor cu o caldă sărutare. D-l Patrașkin expune aici „idei pline de bun-simț“, a declarat ziarul lui Menșikov (nr. 13 588). Pentru asemenea idei pline de „bun-simț“, ultrareacționarii aduc în permanență elogii și ziarului național-liberal „Russkaia Mîsl“. Și cum să nu le aducă elogii, dacă liberalii, cu ajutorul unor argumente „civilizate“, propagă idei care le sînt atît de mult pe plac celor de la „Novoe Vremea“ ?

Limba rusă este frumoasă și plină de vigoare, ne spun liberalii. Se poate oare să nu vreți ca fiecare locuitor care trăiește în oricare dintre regiunile periferice ale Rusiei să cunoască această limbă frumoasă și viguroasă ? Se poate oare să nu vă dați seama că limba rusă va îmbogăți literatura populației alogene și îi va da posibilitatea să-și însușească tezaurul marilor valori culturale etc. ?

Toate acestea sînt perfect adevărate, domnilor liberali, le răspundem noi. Știm mai bine decît voi că limba lui Turgheniev, Tolstoi, Dobroliubov și Cernîșevski este frumoasă și plină de vigoare. Dorim mai mult decît voi ca între clasele asuprite ale tuturor națiunilor care populează Rusia, fără nici o deosebire, să se stabilească un contact cît mai strîns și să existe o unitate frățească. Și, se înțe-

lege, am dori ca fiecare locuitor al Rusiei să aibă posibilitatea de a învăța frumoasa limbă rusă.

Un singur lucru nu vrem : elementul *constrîngerii*. Noi nu vrem să-i bîgăm pe oameni în rai servindu-ne de bîtă. Căci, oricîte fraze frumoase despre „cultură“ ați rosti voi, limba de stat *obligatorie* implică ideea constrîngerii, ideea unei limbi impuse cu sila. Noi socotim că frumoasa și viguroasa limbă rusă nu are nevoie ca cineva, oricine ar fi el, s-o învețe *sub amenințarea bîtei*. Sîntem convinși că dezvoltarea capitalismului în Rusia și, în general, întregul mers al vieții sociale duc la o apropiere între toate națiunile. Sute de mii de oameni se mută dintr-un capăt în altul al Rusiei, compoziția națională a populației își pierde omogenitatea, izolarea și închistarea națională trebuie să dispară. Cei care, datorită condițiilor lor de viață și de muncă, au nevoie să cunoască limba rusă o vor învăța și fără bîtă. Cît despre constrîngere (bîta), ea nu poate avea decît un singur rezultat : va îngreua pătrunderea frumoasei și viguroasei limbi ruse în alte grupuri naționale și — ceea ce este cel mai important — va duce la întetirea vrajbei, va da naștere la o sumedenie de noi fricțiuni, va face să crească iritarea, neînțelegerile dintre oameni etc.

Cine are nevoie de toate acestea ? Poporul rus, democrația rusă nu au nevoie. Poporul rus nu admite *nici un fel* de asuprire națională, chiar dacă această asuprire se face „în interesul culturii și vieții de stat ruse“.

Iată de ce marxistii ruși spun că *nu este nevoie* de o limbă de stat obligatorie și că totodată trebuie să se asigure populației școli în care predarea să se facă în limba populațiilor respective, iar în constituție trebuie să se includă o prevedere fundamentală care să declare că se desființează orice privilegii ale unei națiuni sau ale alteia și orice încălcare a drepturilor minorităților naționale... *

„Proletarskaia Pravda“ nr. 14 (32)
din 18 Ianuarie 1914

Se tipărește după textul
aparut în ziar

* Vezi volumul de față, p. 63—66. — Nota red.

RAPORT CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL

Tovarășului Huysmans

La rugămintea dv. personală, scriu următorul scurt raport (bref rapport) în numele meu și, avînd în vedere că sînt extrem de ocupat, vă cer anticipat scuze pentru lacunele existente în acest raport (rapport). C.C. al partidului nostru va găsi, probabil, prilejul să trimită Comisiei executive a Biroului socialist internațional raportul * său oficial și totodată să îndrepte eventualele greșeli din raportul meu particular.

Care sînt divergențele (dissentiments) dintre C.C. al partidului nostru și *Comitetul organizatoric*? Aceasta este întrebarea. Divergențele pot fi rezumate în următoarele șase puncte :

I

Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia a fost întemeiat în 1898 ca partid *ilegal* și a rămas *întotdeauna* astfel. Nici în prezent partidul nostru nu poate exista decît ca partid ilegal, deoarece în Rusia nici măcar partidul liberalilor moderați nu este legalizat.

Pîna la revoluția din 1905 din Rusia, liberalii au avut un organ ilegal în străinătate¹¹³. După înfrîngerea revoluției, liberalii s-au îndepărtat de ea și resping cu indignare ideea unei prese ilegale. Și iată că, după revoluție, în

* Vezi V. I. Lenin. Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 228—231. — Nota red.

rîndurile aripii oportuniste a partidului nostru apare ideea de a se renunța la partidul ilegal, de a-l *lichida* (de unde și denumirea de „lichidatori“), de a-l *înlocui* printr-un partid legal („deschis“).

În două rînduri, și în 1908 și în 1910, întregul nostru partid a condamnat în mod *formal* și categoric lichidatorismul. În această problemă, divergențele sînt absolut de neîmpăcat. Nu se poate reface și construi un partid ilegal cu oameni care nu cred în el și care, în general, nu vor să-l construiască.

Comitetul organizatoric și Conferința din august 1912, care l-a ales, *în vorbe* recunosc partidul ilegal. *În fapte* însă, ziarul lichidatorilor din Rusia („Luci“ și, în 1912—1913, „Novaia Raboceaia Gazeta“), după hotărîrile Conferinței din august, a continuat să *atace* în presa legală existența însăși a partidului ilegal (în numeroase articole ale lui L.S., F.D., Zsulici etc.).

Așadar, ceea ce ne desparte de Comitetul organizatoric este faptul că acest comitet este o ficțiune; în vorbe nu recunoaște că este lichidatorist, dar în realitate acoperă și prezintă într-o lumină favorabilă grupul lichidatorilor din Rusia.

Ne desparte faptul că Comitetul organizatoric nu vrea (și nu poate, căci în fața grupului lichidatorilor este neputincios) să condamne lichidatorismul în mod categoric și definitiv.

Noi nu putem construi partidul ilegal altfel decît în luptă cu oamenii care îl atacă în presa legală. În Rusia există astăzi (începînd din 1912) două cotidiene muncitorești care apar la Petersburg: unul îndeplinește hotărîrile partidului ilegal și le aplică („Pravda“), celălalt („Luci“ și „Novaia Raboceaia Gazeta“) atacă partidul ilegal, îl ia în rîs și caută să-i convingă pe muncitori că este inutil. Atîta timp cît acest ziar al grupului lichidatorilor nu-și va schimba în mod radical orientarea sau atîta timp cît Comitetul de organizare nu-l va condamna în mod cate-

goric și nu va rupe relațiile cu el, nu poate exista o unitate între partidul ilegal și grupul care luptă împotriva existenței partidului ilegal.

II

Pe noi ne despart de lichidatori aceleași divergențe care pretutindeni îi despart pe revoluționari de reformiști. Dar ceea ce face ca aceste divergențe să fie deosebit de ascuțite și de neîmpăcat este faptul că lichidatorii luptă în presa legală împotriva lozincilor revoluționare. Nu este posibilă unitatea cu un grup care afirmă în presa legală că lozinca republicii, bunăoară, sau a confiscării pământurilor moșierești nu sînt potrivite pentru agitația în masă. Noi nu avem posibilitatea de a combate în presa legală această propagandă, care, din punct de vedere obiectiv, echivalează cu o trădare a socialismului și cu trecerea la o politică de concesiuni față de liberalism și față de monarhie.

Or, monarhia rusă este de așa natură, încît va mai fi nevoie de o serie întregă de revoluții pentru ca țarii ruși să învețe constituționalismul.

Nu este posibilă unitatea dintre partidul nostru ilegal, care organizează în mod ilegal greve și demonstrații revoluționare, și grupul de publiciști care în presa legală numesc mișcarea grevistă „patimă grevistă“.

III

Ne desparte, de asemenea, problema națională. În Rusia, această problemă se pune foarte acut. Programul partidului nostru nu admite în mod categoric așa-numita „autonomie națională exteritorială“. Susținerea ei echivalează în fapt cu preconizarea unui naționalism burghez rafinat. Or, Conferința din august a lichidatorilor (1912), încălcînd fățiș programul partidului, a recunoscut această „autonomie națională exteritorială“. Tov. Plehanov, care se situează pe o poziție neutră între C.C. și Comitetul organizatoric, s-a ridicat împotriva acestei încălcări a programului pe care a numit-o o adaptare a socialismului la naționalism.

Ne desparte faptul că Comitetul organizatoric nu vrea să revină asupra hotărîrii sale, care încalcă programul partidului.

IV

Ne mai desparte apoi problema națională, privită sub raport organizatoric. Congresul de la Copenhaga a condamnat fățiș împărțirea sindicatelor pe naționalități. Iar experiența Austriei a demonstrat că în această privință nu se poate face o deosebire între sindicate și partidul politic al proletariatului.

Partidul nostru s-a situat întotdeauna pe poziția organizației unice, internaționale, a partidului social-democrat. În 1908, înainte de sciziune, partidul și-a repetat cerința de contopire a tuturor organizațiilor locale social-democrate naționale.

De Bund — organizație separată a muncitorilor evrei, care sprijină Comitetul organizatoric — ne desparte faptul că, în pofida hotărîrilor partidului, Bundul refuză categoric să proclame principiul unității tuturor organizațiilor naționale și să efectueze această unificare în fapt.

Trebuie să subliniem că Bundul refuză să săvîrșească această unificare nu numai cu organizațiile subordonate Comitetului nostru Central, dar și cu Partidul social-democrat leton, și cu Social-democrația poloneză, și cu Partidul socialist polonez (levița). De aceea, atunci cînd Bundul se erijează în unificator, noi contestăm sinceritatea sa și afirmăm că scizionist este Bundul însuși, care nu realizează unitatea internațională a muncitorilor social-democrați în organizațiile locale.

V

Ne desparte de Comitetul organizatoric faptul că el apără alianța lichidatorilor și a Bundului cu partidul ne-social-democrat P.P.S. (levița) — *în pofida* ambelor părți ale social-democrației poloneze.

Social-democrația poloneză face parte din partidul nostru încă din 1906—1907.

P.P.S. (levița) n-a făcut *nicio dată* parte din partidul nostru.

Intrînd în alianță cu P.P.S. *împotriva* ambelor părți ale Social-democrației poloneze, Comitetul organizatoric săvîrșește un act flagrant de sciziune.

Comitetul organizatoric și partizanii săi din rîndurile deputaților din Dumă săvîrșesc un act flagrant de sciziune prin faptul că primesc în fracțiunea social-democrată din Dumă pe nesocial-democratul Jagiełło, membru al P.P.S., în pofida protestelor formale ale ambelor părți ale social-democrației poloneze.

Ne desparte de Comitetul organizatoric faptul că el nu vrea să condamne și să renunțe la această alianță scizionistă cu P.P.S. (levița).

VI

În sfîrșit, atît de Comitetul organizatoric, cît și de multe grupuri și organizații fictive din străinătate ne desparte faptul că adversarii noștri nu vor să recunoască cinstit, loial și fără rezerve că partidul nostru este sprijinit de majoritatea covîrșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia.

Noi acordăm acestui fapt o uriașă importanță, deoarece adeseori, pe baza unor declarații pur verbale, în sprijinul cărora nu sînt prezentate date precise și controlabile, se răspîndesc în străinătate neadevăruri flagrante despre situația din Rusia.

Una din două : ori adversarii noștri recunosc că între ei și noi există divergențe de neîmpăcat (și atunci vorbele lor despre unitate sînt fățarnice), ori ei nu văd că aceste divergențe sînt de neîmpăcat (și atunci trebuie să recunoască în mod loial majoritatea noastră incontestabilă, dacă nu vor să fie declarați scizioniști).

Și pe baza căror fapte cunoscute și controlabile se poate *dovedi* de partea cui este adevărata majoritate a muncitorilor social-democrați, conștienți și organizați din Rusia ?

În primul rînd, alegerile pentru Duma de stat.

În al doilea rînd, cu date luate din ambele ziare social-democrate pe tot anul 1912 și pe aproape tot anul 1913.

Обединение (29)
 за 2 года управлене
 Социализма рабочих
 съ. зорин в России,
 на правлене пред-
 вание прикладъ кати
 организационный
 методъ. Ождуринъ б
 чего ма въ. могорен.

Кто признает
 неславную пар-
 тию, того ма обви-
 нения в расколе;

Если он не (30)
 превае) пригрозь
 нами организацион-
 кой метод, подвезу
 бедный Лубкиль
 оворен и о всей
 доблшиица созда-
 зельная рабочею.

Мамв мои
 крапкий горюсезь.
 А сг. ури. Н. Ветени.
 В. В. В. В.
 Д. В. В. В. 31 I - 1 II. 1914.

Este lesne de înțeles că cotidienele din Petersburg, aparținând celor două orientări, ne oferă de doi ani unicul material serios în legătură cu problemele noastre litigioase.

În al treilea rând, cu date privitoare la declarațiile fățișe ale muncitorilor din Rusia (apărute în coloanele *ambelor* ziare) în favoarea uneia sau alteia dintre cele două fracțiuni social-democrate din Dumă.

Aceste trei categorii de date sînt publicate în raportul oficial al Comitetului nostru Central către Biroul socialist internațional (sesiunea din 14 decembrie 1913). Voi repeta pe scurt aceste date :

Întîi. În alegerile pentru Duma a II-a (1907), „bolșevicii“ (adică partizanii noștri) au avut 47% din numărul total al deputaților curiei muncitorești ; în Duma a III-a (1907—1912) — 50% ; în Duma a IV-a — 67%.

Al doilea. În decurs de 21 de luni, de la 1 ianuarie 1912 pînă la 1 octombrie 1913, în cele două ziare muncitorești din Petersburg au apărut dările de seamă asupra subscripțiilor făcute de grupurile de muncitori : 556 de grupuri pentru lichidatori și pentru *toți* aliații lor ; 2181 de grupuri pentru partidul nostru.

Al treilea. Pentru fracțiunea noastră din Dumă (pînă la 20 noiembrie 1913) s-au pronunțat, *dîndu-și semnăturile*, 4850 de muncitori, față de 2539 cîți s-au pronunțat pentru lichidatori (și pentru *toți* aliații lor, Bundul, caucazienii etc. etc.).

Aceste date precise și care pot fi verificate arată că în decurs de doi ani, în pofida greutăților nemaipomenite pe care le întîmpină un partid ilegal în Rusia, noi *am unificat majoritatea covîrșitoare* a grupurilor muncitorești social-democrate din Rusia.

(Superioritatea noastră în ceea ce privește editarea literaturii ilegale și organizarea unor conferințe ilegale cu caracter strict de partid este și mai mare.)

Ca urmare a faptului că în decurs de 2 ani am unificat imensa majoritate a grupurilor muncitorești social-democrate din Rusia, noi cerem ca metoda noastră organizatorică să fie recunoscută. La această metodă nu putem renunța.

Aducem acuzarea de scizionism aceluia care, deși recunoaște partidul ilegal, nu vrea să recunoască metoda noastră organizatorică, confirmată prin 2 ani de experiență și prin voința majorității muncitorilor conștienți.

Acesta este scurtul meu raport.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin.*

Bruxelles, 31.I.—1.II.1914

*Publicat pentru prima oară
în 1924, în revista „Proletarskaja
Revoliuțlia” nr. 3*

Se tipărește după manuscris

PERVERTIREA MUNCITORILOR ÎN SPIRIT LIBERAL

Boicotul sau, mai curînd, abila pălăvrăgeală radicală, care devine în măsură tot mai mare singurul conținut al scrierilor lichidatoriste, abate adeseori atenția cititorilor de la propaganda *principială* a lichidatorilor. Tocmai aceasta și vor politicienii liberali din rîndurile mișcării muncitorești: în dosul sonorității, emfazei și focului de artificii al unor fraze radicale, generale să strecoare pe nesimțite banalitățile burgheze *împotriva* organizației marxiste.

Pe muncitorii conștienți nu-i va înșela însă zarva în jurul puerilelor „campanii politice“ puse la cale de distrugătorii organizației muncitorești. În primul rînd și mai presus de toate, muncitorii conștienți pun preț pe principialitatea unui organ de presă. În fapt, sub paravanul atacurilor și vociferărilor „opozitioniste“, sub paravanul apărării intereselor muncitorimii, ce învățături li se dau muncitorilor? — iată problema principală, problema cardinală și de fapt singura problemă esențială pentru un muncitor care gîndește. Căci muncitorul care gîndește știe că cei mai primejdioși sfătuitori sînt tocmai prietenii liberali ai muncitorilor, care se angajează să le apere interesele, dar care în fapt caută să distrugă independența de clasă a proletariatului și organizația lui.

De aceea datoria noastră directă este să le deschidem muncitorilor ochii asupra faptului că lichidatorii distrug organizația. Uitați-vă, de pildă, la editorialul programatic

apărut de Anul nou în organul lichidatorist. Acolo se spune :

„Clasa muncitoare pășește spre un partid politic al proletariatului care să activeze pe față și să fie îndeajuns de puternic și de larg pentru ca nici un regim politic să nu-i poată răpi drepturile, să nu-i poată răpi posibilitatea de a-și exercita funcțiile sale normale de conducere politică“.

Iată o pălăvrăgeală liberală „normală“ în toată splendoarea ei ! Nici un liberal cu judecată nu va refuza să ridice ambele mâini pentru această formulă excelentă, cu ajutorul căreia ziarul lichidatorist *ascunde* faptul că el „merge“ și tinde spre distrugerea a tot ceea ce proletariatul a realizat cu atîta trudă, în cursul ultimelor două decenii, în opera sa de unire în jurul marxismului.

Mai departe se spune și mai deschis :

„Drumul spre un partid politic legal de acțiune este în aceeași timp și drumul spre unitatea partidului“.

Încă din 1908 și 1910 s-a afirmat de nenumărate ori, în declarații cît se poate de solemne și de formale, că astfel de cuvinte înseamnă renegarea trecutului, lichidarea lui. Dar domnii lichidatori continuă să-și cînte netulburați refrenul, sperînd ca prin vociferările lor despre „unitate“ să înșele pe unii oameni foarte înapoiți.

Trădătorii întregului trecut marxist fac zarvă în jurul „partidului legal“, vorbesc despre „unitate“ !... Asta înseamnă să-ți bați joc de muncitorii conștienți. Asta înseamnă să-ți bați joc chiar și de Conferința „din august“ 1912, la care o mîină de oameni naivi au crezut că lichidatorii renunță la rușinoasa lozincă liberală a unui partid legal.

Dar tocmai aici este fondul problemei ; compania de scribi liberali, toți acești domni F.D., Gamma, L.M., Em-El, Rakitin etc. etc. duc lupta lor liberală pentru distrugerea organizației marxiste, nesocotind în mod conștient rezoluțiile din 1908 și 1910, căutînd să-i înșele pe muncitorii inconștienți. Poate, își zic ei, se vor mai găsi unii oameni înapoiți care vor crede în promisiunile cu privire la un „partid legal“ și nu vor înțelege că aceasta

este pur și simplu o variantă a luptei liberale împotriva existenței unei organizații cu adevărat marxiste! Și atît timp cît există oameni înapoiți, mănunchiul de scribi liberali care lichidează trecutul vor continua activitatea lor murdară, oricît li s-ar repeta că „unitatea“ cu acești distrugători și dezorganizatori este o absurditate și o înșelătorie.

Autorul „editorialului“ de Anul nou al ziarului lichidatorist nu este nicidecum singur. În urma lui pășesc toți lichidatorii, de pildă d-l P. Karpov, care, în nr. 5 (123) al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“ ne încredințează că

„înlăturarea (tuturor piedicilor care stau în calea organizării congreselor muncitorești) nu este altceva decît o luptă cît se poate de autentică pentru libertatea de asociere, adică o luptă pentru legalitatea mișcării muncitorești, care este strîns legată de lupta pentru existența legală a unui partid muncitoresc social-democrat“.

Nici un liberal și chiar nici un octombrișt nu se va da în lături de a-și exprima simpatia față de lupta pentru legalitatea mișcării muncitorești! Nici un liberal nu va obiecta cît de cît împotriva unui „partid legal“; ba chiar îi va sprijini pe propovăduitorii acestuia, ca fiind cei mai buni acoliți ai săi în acțiunea de înșelare a muncitorilor.

Noi ne facem datoria și nu vom înceta să repetăm muncitorilor conștienți că propovăduirea unui partid muncitoresc legal este o vorbărie goală a liberalilor, care-i pervertește pe muncitori și distruge organizația marxistă. Existența și dezvoltarea acestei organizații *nu sînt posibile* fără o luptă hotărîită și necruțătoare împotriva unor oameni care-și îndreaptă toate eforturile spre distrugerea organismului marxist, în care avîntul din ultimii doi ani a introdus noi și sănătoase forțe de viață.

„Puti Pravdi“ nr. 9
din 31 ianuarie 1914
Semnat : K. T.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE

În scrisoarea sa publicată în nr. 16 al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“, A. Bogdanov a ascuns principala cauză a divergenței dintre el și „Pravda“.

Această cauză constă în faptul că de mai mulți ani A. Bogdanov se manifestă ca un adversar al filozofiei marxiste și susține concepții burghezo-idealiste împotriva materialismului lui Marx și Engels.

De aceea, bolșevicii-marxiști încă în urmă cu câțiva ani au considerat că este de datoria lor să ia atitudine împotriva lui Bogdanov. Tot de aceea, menșevicii-marxiști, în persoana lui G. V. Plehanov, desfășoară în presă lupta împotriva lui Bogdanov. În sfârșit, tot din acest motiv, a intervenit o ruptură chiar și între Bogdanov și așa-numitul grup „Vpered“.

Într-adevăr, de la începutul colaborării lui Bogdanov la „Pravda“, noi am avut unele bănuieli că nu se va putea abține de a transfera în coloanele ziarului muncitoresc lupta dusă de el împotriva filozofiei marxiste. Din păcate, A. Bogdanov s-a grăbit să confirme temerile noastre. După ce a publicat în „Pravda“ câteva articolașe de popularizare pe teme inofensive, a trimis la scurt timp redacției articolul „Ideologia“, în care pornea — în cea mai „populară“ formă — lupta împotriva filozofiei marxiste. *Redacția a refuzat să publice acest articol anti-marxist. Din această cauză s-a și iscat conflictul.*

Îl sfătuim pe A. Bogdanov ca, în loc să se plîngă de moravuri „de familie“, să publice articolul menționat cu titlul „Ideologia“ (ziarul lichidatorist nu va refuza,

desigur, să acorde ospitalitate unui articol antimarxist). Și atunci toți marxistii își vor da seama care este divergența reală dintre noi și Bogdanov, divergență despre care el n-a pomenit *nici un cuvânt* în ampla sa scrisoare.

Socotim că muncitorii și-au fondat un ziar al lor pentru ca acesta să *apere* marxismul, și nu pentru a îngădui ca în coloanele lui marxismul să fie denaturat în spiritul „savanților” burghezi.

Sîntem, de asemenea, foarte bucuroși că A. Bogdanov a ridicat din nou problema articolului referitor la grupul „Vpered”, publicat vara trecută în ziarul „Pravda”. De vreme ce A. Bogdanov dorește acest lucru, i se va explica cît se poate de amănunțit (în revista „Prosveșcenie”) cîte lucruri neadevărate conținea acest articol și cît de mult rău a pricinuit mișcării muncitorești din Rusia acest grup de aventurieri ¹¹⁴.

„Puti Pravdi” nr. 9
din 31 Ianuarie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CONDUCĂTORUL LICHIDATORILOR DESPRE CONDIȚIILE LICHIDATORISTE ALE „UNITĂȚII“

Orice criză prin care trece o mișcare, orice punct de cotitură în această mișcare sînt deosebit de interesante (și deosebit de folositoare pentru cei care iau parte la mișcare) pentru că dau la iveală în mod limpede și categoric tendințele principale, legile fundamentale ale mișcării.

Hotărîrea Biroului socialist internațional cu privire la organizarea unui „schimb de păreri“ între toate fracțiunile mișcării muncitorești din Rusia marchează și ea o anumită criză sau punct de cotitură a mișcării. Un „schimb de păreri loial“ — după cum se exprimă rezoluția Biroului socialist internațional —, adică sincer, în fața unui colegiu internațional care se bucură de prestigiu este, fără îndoială, un lucru folositor. Aceasta îi va sili pe *toți* să cerceteze cu mai multă claritate și profunzime *mersul mișcării* muncitorești din Rusia.

Trebuie să-i fim deosebit și extrem de recunoscători d-lui F. D., cunoscutul conducător al lichidatorilor, pentru că a publicat *chiar el* în nr. 108 al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta“ o extrem de prețioasă expunere, acoperită doar cu un vâl subțire de convenționalism și pudoare, a părerilor sale cu privire la „unificare“. Un salut călduros d-lui F. D. ! E mult mai plăcut să stai de vorbă cu adversarul *însuși* decît cu niște mediatori confuzi sau neputincioși etc. !

Cu o sinceritate demnă de toată lauda, d-l F. D. expune și compară cele *două* puncte de vedere privitoare la

unificare : pe unul, „profund greșit”, îl respinge ; pe celălalt îl aprobă și îl aplică.

Iată cum expune d-l F. D. însuși primul punct de vedere :

„Se poate raționa în felul următor : divergențele dintre curentele social-democrate din Rusia sînt infime. De aceea, pornind de la faptul că sînt infime, trebuie să găsim, cu ajutorul Internaționalei, o *formă organizatorică* de unificare — fie o federație, fie o anumită normare, o anumită îngrădire a drepturilor de care dispune orice majoritate. Din momentul în care se va găsi o *formă exterioară* acceptabilă «de unitate», divergențele infime «vor dispărea» de la sine ; după obișnuință vine și iubirea”.

Acest punct de vedere d-l F. D. îl numește „profund greșit”, fără a arăta, nu se știe de ce, care sînt partizanii lui (Troțki, Kautsky și toți „împăciunitorii” în genere). Probabil că vâlul de convenționalism sau de pudoare l-a împiedicat pe d-l F. D. să rostească numele arhicunoscute ale partizanilor acestei idei „profund greșite” ! Dar ascunderea adevărului nu poate folosi *în fapt* decît adversarilor clasei muncitoare !

Așadar, părerile împăciunitorilor sînt „profund greșite”. De ce ?

Răspunzînd la această întrebare, d-l F. D. își înfășoară de trei ori cu vâlul pudicului său obrăzor. „Va submina” — spune el — „va duce la destrămare”, „*indiferent dacă divergențele sînt mari sau mici!*”

Această frază, pe care am subliniat-o de două ori, îl trădează întru totul pe d-l F. D. Nu poți ascunde sula în sac, darămite într-un „vâl”.

Avînd în vedere marea d-tale sinceritate, d-le F. D., micile subterfugii sînt inutile și ridicole. Una din două : divergențele *sînt infime* sau *nu sînt infime* ? Spuneți lucrurilor pe nume. Cale de mijloc nu există aici, căci este vorba tocmai dacă unitatea este posibilă (*da, este posibilă*, dacă divergențele sînt infime sau mici) sau nu este posibilă (*nu, nu este posibilă* dacă divergențele nu sînt „infime”).

Condamnînd punctul de vedere potrivit căruia divergențele ar fi „infime”, d-l F. D. a recunoscut *implicit* că

divergențele sînt esențiale. Dar i-a fost teamă s-o spună de-a dreptul (ce va zice „grupul celor șapte“ ? Ce vor spune Troțki, bundiștii, An și toți împăciuitoriștii ?). El a căutat să-și învăluie răspunsul în niște raționamente nesfîrșit de lungi și de plicticoase cu privire la cel *de-al doilea* punct de vedere asupra unității.

Dar nici din aceste raționamente lungi nu este greu să se extragă esența succintă a problemei :

„Această platformă (adică platforma pe care o dorește d-l F. D., care este acceptabilă pentru el) trebuie să asigure neleniniștilor deplina posibilitate de a face propagandă și de a duce lupta, în cadrul social-democrației unice, pentru existența legală a social-democrației“.

E destul ! E mult prea destul, d-le F. D. ! Acesta este fondul chestiunii, iar nu frazeologia, nu declamațiile.

Să se asigure lichidatorilor posibilitatea deplină de a lupta împotriva mișcării ilegale — iată la ce se rezumă „platforma“ d-lui F. D., căci oricine înțelege foarte bine că, sub frunza de viță a „luptei pentru existența legală“, ei vor să ascundă lupta, pe care muncitorii o cunosc de mult, împotriva mișcării „ilegale“.

Acesta este esențialul, iar toți acești Troțki, Ani, bundiști, împăciuitoriști, „adepti ai grupului celor șapte“ etc., toți sînt oameni de treabă, dar sub raport politic niște nulități. Important este grupul d-lui F. D., „vechiul“ grup lichidatorist.

Divergențele dintre organizația marxistă și acest grup sînt absolut de neîmpăcat, deoarece nu poate fi vorba de o înțelegere (ca să nu mai vorbim de unitate) nu numai cu cei care neagă mișcarea „ilegală“, dar chiar și cu cei care au îndoieli în această privință. Muncitorii au înțeles de mult această linie esențială a domnilor lichidatori, *scoțîndu-i din funcții pe toate* tărîmurile mișcării muncitorești.

A fost un timp cînd organizația marxistă i-a condamnat pe lichidatori (1908—1909). Aceasta s-a întîmplat de mult. A fost un timp cînd organizația marxistă a declarat că va ierta și va încheia pace cu toți cei care erau gata să se dezică de lichidatorism (1910—1911). Aceasta s-a întîmplat de mult. A fost un timp cînd organizația marxistă își

refăcea organizația *împotriva* lichidatorilor (1912—1913). Și asta s-a întâmplat mai de mult. A început o perioadă nouă, în care organizația marxistă a cucerit majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți *împotriva* lichidatorilor de tot felul, cu aliații lor la un loc.

Fapte incontestabile au dovedit acest lucru. De la 47% cît au obținut bolșevicii în curia muncitorească la alegerile pentru Duma a II-a, numărul voturilor s-a ridicat la 50% în alegerile pentru Duma a III-a și la 67% în alegerile pentru Duma a IV-a (toamna anului 1912). În timp de 21 de luni, de la 1 ianuarie 1912 și pînă la 1 octombrie 1913, partidul a unit două mii de grupuri muncitorești, iar lichidatorii și toți aliații lor numai cinci sute. D-nii F. D. și prietenii lui nu numai că nu au încercat să dezmințască aceste fapte incontestabile, dar au recunoscut chiar ei în ziarul „Nașa Zarea”, prin pana lui Rakitin, că masele muncitorești sînt de partea bolșevicilor.

Este limpede că cel ce propune organizației marxiste o „platformă” prin care se oferă lichidatorilor „deplina posibilitate” de a lichida această organizație, că cel care „în numele unității” refuză să recunoască și să respecte voința imensei majorități a muncitorilor conștienți, acela își bate pur și simplu joc de „unitate” !

Vreți unitate ? Atunci renunțați fără nici o rezervă la lichidatorism, la „lupta pentru existența legală”, recunoașteți în mod loial supunerea față de majoritate. Nu vreți ? — voia dv., numai să nu vă plîngeți dacă peste cîteva luni nu veți mai avea de partea voastră nici un muncitor, dacă nu veți mai fi nici măcar niște intelectuali din „preajma partidului”, ci veți deveni niște intelectuali din „preajma cadeților”.

„Puti Pravdi” nr. 12
din 4 februarie 1914
Semnat : K. T.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CU PRIVIRE LA ISTORIA PROGRAMULUI NAȚIONAL ÎN AUSTRIA ȘI RUSIA

În Austria, programul național al social-democrației a fost discutat și adoptat la Congresul de la Brünn din 1899. Ideea greșită că la acest congres ar fi fost adoptată așa-numita „autonomie cultural-națională” este foarte răspândită. În realitate lucrurile stau cu totul altfel. La acest congres, *ea a fost respinsă în unanimitate*.

Social-democrații slavi din sud au propus Congresului de la Brünn (vezi p. XV din procesele-verbale oficiale în limba germană) un program de autonomie cultural-națională exprimat în felul următor :

(§ 2) „fiecare popor care trăiește în Austria, *indiferent de teritoriul pe care-l ocupă membrii săi*, formează un grup autonom care-și rezolvă în mod cu totul independent treburile sale naționale (culturale și de limbă)”.

Cuvintele subliniate exprimă în mod deosebit de limpede *esența* „autonomiei cultural-naționale” (căreia i se mai spune și *exteritorială*) : statul trebuie să consfințească delimitarea națiunilor în ceea ce privește școala etc., fiecare om fiind liber să se considere ca făcând parte din oricare dintre națiuni.

La congres, acest program a fost apărut atât de Kristan cât și de influentul Ellenbogen. Dar apoi a fost retras. Nu întrunise nici un vot. Conducătorul partidului, Victor Adler, a spus : „...mă îndoiesc că cineva ar putea să con-

sidere că în momentul de față acest plan poate fi îndeplinit în practică" (p. 82 din procesele-verbale).

Printre obiecțiile de ordin principial, cea făcută de Preussler sună astfel : „propunerile tovarășilor Kristan și Ellenbogen ar avea drept rezultat eternizarea șovinismului, care ar fi introdus pînă și în cea mai mică comunitate și în cel mai mic grup" (p. 92, *ibidem*).

Paragraful 3 din programul adoptat la Congresul de la Brünn, referitor la această problemă, sună astfel :

„*regiunile care se autoadministrează și sînt populate de locuitori aparținînd unei singure națiuni formează laolaltă o uniune națională unică, care dispune de autonomie absolută în rezolvarea treburilor naționale*".

Acesta este un program *teritorial*, și de aceea *exclue direct* autonomia cultural-națională *evreiască*, bunăoară. Otto Bauer, principalul teoretician în materie de „autonomie cultural-națională", a consacrat *un capitol special* din cartea sa (1907) pentru a demonstra că nu se poate cere „autonomie cultural-națională" pentru evrei.

În fond, trebuie să relevăm că marxisții sînt pentru deplina libertate a uniunilor, inclusiv a uniunilor oricăror regiuni naționale (județe, plăși, sate etc.) ; dar în nici un caz social-democrații nu pot fi de acord ca statul să *consfințească* prin lege *uniunile naționale* unice în cadrul unui stat.

În Rusia, cei care *au adoptat* programul „autonomiei exteritoriale" (cultural-naționale), care a fost respins de toți teoreticienii austrieci și de congresul social-democraților austrieci, au fost tocmai partidele burgheze ale evreilor *în totalitatea* lor (precum și Bundul, care le ține isonul) !!

Acest fapt, pe care bundisții, din motive lesne de înțeles, au încercat adeseori să-l nege, poate fi ușor controlat pe baza unor date luate din cunoscuta carte : „Formele mișcării naționale" (Petersburg, 1910) — vezi, de asemenea, „Prosveșcenie" nr. 3 din 1913.

Acest fapt dovedește în mod limpede că structura socială a Rusiei, mai înapoiată și cu un caracter mic-burghez

mai pronunțat, a dus la contaminarea într-o măsură mult mai mare a unei părți dintre marxiști cu naționalism burghez.

Oscilările naționaliste ale Bundului au fost condamnate în mod formal și definitiv încă de Congresul *al II-lea* (1903), care *a respins direct* amendamentul propus de bundistul Goldblat cu privire la „crearea unor instituții care să garanteze libertatea de dezvoltare a naționalităților“ (pseudonimul „autonomiei cultural-naționale“).

Cînd, la Conferința din august 1912 a lichidatorilor, menșevicii caucazieni — care pînă atunci au dus timp de un deceniu o luptă hotărîtă împotriva Bundului —, sub influența întregii atmosfere *naționaliste* a contrarevoluției, au alunecat ei înșiși spre naționalism, *nu numai* bolșevicii i-au condamnat. Și menșevicul Plehanov i-a condamnat în mod categoric, spunînd despre hotărîrea lor că este o „adaptare a socialismului la naționalism“.

„Faptul că tovarășii caucazieni — scria Plehanov — au început să vorbească despre autonomie culturală în locul autonomiei politice nu este decît o dovadă a supunerii lor nechibzuite în fața hegemoniei Bundului“.

În afară de partidele burgheze ale evreilor, de Bund și de lichidatori, „autonomia cultural-națională“ a fost adoptată numai de conferința partidelor naționale mic-burgheze de orientare narodnică de stînga. Dar și aici acest program a fost adoptat de patru partide („P.M.S.E.“ — partidul muncitoresc socialist evreiesc ; gromada bielorusă ; dașnakțutiun și socialiștii-federaliști din Gruzia¹¹⁵), iar două dintre cele mai mari partide *s-au abținut* de la vot : s-au abținut atît narodnicii ruși de stînga, cît și „frachii“ polonezi (P.P.S.) !

Narodnicii ruși de stînga îndeosebi s-au pronunțat împotriva unor uniuni ale naționalităților recunoscute de stat și cu caracter *obligatoriu*, prevăzute în faimosul plan bundist.

Din această scurtă notă cu caracter istoric se înțelege de ce atât consfătuirea marxiștilor din februarie cât și cea din vara anului 1913 au condamnat cu hotărîre ideea mic-burgheză și naționalistă a „autonomiei cultural-naționale” *.

„Puti Pravdi” nr. 13
din 5 februarie 1914
Semnal : M.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 286, 288—291 și volumul de față, p. 64. — Nota red.

LUMINĂȚIA SA MOȘIERUL LIBERAL DESPRE „NOUA RUSIE A ZEMSTVELOR“

Din cauza răsunătoarelor fraze liberale curente, la noi oamenii prea adeseori uită reala poziție de clasă a adevăraților „stăpîni“ ai partidului liberal. În nr. 12 al revistei „Russkaia Mîsl“, prințul Evghenii Trubețkoi dezvăluie cît se poate de limpede această poziție, arătînd în mod concret cît de mult s-au apropiat de pe acum la noi, în toate problemele importante, moșierii liberali ca alde Trubețkoi de moșierii de dreapta ca alde Purișkevici.

Una dintre aceste probleme foarte importante este politica agrară a lui Stolîpin. Despre această politică, luminăția sa moșierul liberal spune următoarele :

„Din momentul în care Stolîpin a devenit prim-ministru, toate preocupările guvernului în legătură cu satul sînt determinate mai ales de două motive: teama de pugačovism, care a adus atîtea nenorociri în 1905, și tendința de a crea, pentru a contracara pugačovismul, un nou tip de țăran — un țăran înstărit, care deci să țină la proprietatea lui și să fie inaccesibil propagandei revoluționare...“

Chiar și numai prin cuvîntul „pugačovism“ liberalul nostru lasă să se vadă că este întru totul de acord cu Purișkevicii. Singura diferență este că Purișkevicii pronunță acest cuvînt cu furie și însoțindu-l de amenințări, pe cînd alde Trubețkoi îl pronunță într-o manieră mani-lovistă, pe un ton mieros, blînd, recurgînd la fraze despre cultură, la exclamații de o fățarnicie dezgustătoare despre „noua viață socială a țărănimii“, despre „democratizarea satului“ și la discursuri înduioșătoare despre divinitate.

Datorită noii politici agrare, burghezia țărănească se dezvoltă cu mult mai repede decât înainte. Acest lucru este indiscutabil. Oricare ar fi orînduirea politică și orînduirea agrară din Rusia, burghezia țărănească nu poate să nu se dezvolte, deoarece Rusia este o țară capitalistă pe deplin atrasă în orbita capitalismului mondial. Prințisorul liberal ar fi știut acest lucru dacă ar fi avut fie și numai cunoștințe elementare despre „principiile fundamentale ale marxismului“, despre care vorbește cu o nemărginită dezinvoltură și cu o tot atît de nemărginită ignoranță. Prințisorul face însă toate eforturile pentru a estompa problema principală, și anume: cum se dezvoltă capitalismul *fără* nici un fel de Purișkevici și cum se dezvoltă *în condițiile* în care clasa acestora este atotputernică. Succesele obținute de cooperatie, de cultivarea plantelor furajere, de „ridicarea bunăstării“ îl aduc pe prințisor în culmea fericirii, dar el nu suflă nici un cuvîntel nici despre scumpetea vieții, nici despre ruina în masă a țăranilor, nici despre nemaipomenita mizerie și foamete, nici despre munca în dijmă etc. „Țăranii se îmburghezesc“ — asta vede prințisorul și asta îl încîntă, dar că țăranii devin muncitori salariați în condițiile menținerii relațiilor iobăgiste de înrobire, asta moșierul nostru liberal nu vrea să vadă.

„Primul contact al intelectualității — scrie el — cu masele largi țărănești a avut loc încă în 1905, dar atunci acest contact a avut cu totul alt caracter, un caracter distructiv, și nu creator. Pe atunci unirea se făcea numai în scopul de a distruge laolaltă vechile forme ale vieții, și din această cauză era superficială. Intelectualul demagog nu aducea un conținut propriu în conștiința țăranului și în viața acestuia, ci mai degrabă el însuși se călăuzea după instinctele maselor populare, le lingusea, adaptînd la aceste mase programul și tactica sa de partid“.

Cunoscuta frazeologie purișkevicistă ! Un mic exemplu : dacă pe cele 2 000 de deseatine de pămînt ale domnilor Trubețkoi s-ar organiza 80 de hutore * țărănești, fiecareia revenindu-i cîte 25 de deseatine, aceasta ar însemna „distrugere“ ; pe cînd dacă s-ar organiza vreo zece, douăzeci de hutore de felul acesta pe pămîntul țăranilor ruinați din

* — gospodărie țărănească individuală pe un teren aflat în folosința proprietarului ei și situată în afara obștii satești. — Nota trad.

obști, aceasta ar însemna „creație“. Nu-i așa, prea luminate prinț? Nu vă dați seama că în primul caz Rusia ar fi cu adevărat „burghezo-democratică“, iar în al doilea ar rămîne multe decenii de aici înainte purișkeviciștii?

Dar prințul liberal, ferindu-se de întrebări neplăcute, îi încredințează pe cititori că, prin faptul că marii latifundiați își vînd pămînturile, „curînd, foarte curînd“ ele vor dispărea cu totul.

„Dacă, prin măsurile luate de el, guvernul nu va grăbi prea mult revoluția viitoare, atunci cînd revoluția va începe, problema «înstrăinării forțate» va înceta cu totul de a mai fi o problemă deoarece aproape că nu va mai fi nimic de înstrăinat“.

Potrivit ultimei statistici a Ministerului Afacerilor Interne ¹¹⁸, în 1905 30 000 de moșieri posedau 70 000 000 de deseatine și tot atîta posedau și 10 000 000 de țărani. Dar pe prințul liberal acest lucru nu-l interesează! El trebuie să-i convingă pe cititori că Purișkevicii vor dispărea foarte „curînd“ tocmai pentru a-i apăra pe Purișkevici. Singurul lucru care-l interesează cu adevărat este că

„la sate vor fi destui oameni interesați să apere proprietatea și ei vor lupta nu numai împotriva propagandei pugacioviste, dar și împotriva oricărei propagande socialiste“.

Mulțunim pentru sinceritate!

„Care va fi deci rezultatul? — întreabă prințul liberal. — Va reeduca oare guvernul cu ajutorul intelectualilor“ (care se înscriu în cooperative etc.) „pe țărani, transformîndu-i în mici moșieri bine intenționați, sau, dimpotrivă, intelectualii îi vor educa pe țărani cu ajutorul împrumuturilor acordate de guvern?“

Prințul speră că nu se va întîmpla nici una, nici alta. Dar acesta nu este decît un fel fățarnic de a vorbi. În realitate, după cum am văzut, el este din toată inima pentru reeducarea țăranilor în sensul transformării lor în „mici moșieri bine intenționați“, asigurînd că „intelectualii devin oameni așezați“ și că nu va fi loc pentru „programul agrar demagogic“ al socialiștilor (care, după părerea luminății sale, este în profundă contradicție cu „principiile fundamentale ale marxismului“, nu rîde, cititorule!).

La un moșier asemenea concepții nu constituie un lucru surprinzător. Indignarea lui în fața creșterii ateismului și discursurile lui pline de evlavie nu surprind pe nimeni. Ceea ce surprinde este că în Rusia mai există oameni atât de proști încât să nu înțeleagă că atâta timp cât asemenea moșieri și politicieni dau tonul în întregul partid liberal, inclusiv cel cadet, e ridicol să speri că interesele poporului pot fi cu adevărat apărate „cu participarea” liberalilor și cadeților.

„*Puti Pravdi*” nr. 13
din 5 ianuarie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NARODNICISMUL ȘI CLASA MUNCITORILOR SALARIAȚI

Aniversarea a zece ani de la moartea publicistului narodnic-liberal Mihailovski a constituit pentru narodnici un prilej de a redeschide vechea dispută cu privire la însemnătatea luptei duse de marxiști împotriva narodnicilor. Această dispută prezintă un foarte mare interes : în primul rînd, sub raport istoric, deoarece era vorba de apariția marxismului în Rusia ; în al doilea rînd, sub raport teoretic, deoarece disputa se ducea în jurul problemelor esențiale ale teoriei marxiste ; în al treilea rînd, sub raport practic, *întrucît* ziarul narodnic de stînga din Petersburg încearcă să-i atragă pe muncitori de partea sa. D. Rakitnikov, narodnic, scrie :

„Bineînțeles, astăzi nimeni nu va pune problema așa cum era pusă prin deceniile al 7-lea și al 8-lea ale secolului trecut, și anume că Rusia nu va trece prin faza“ (adică treapta, perioada) „capitalismului. Rusia se și află în această fază“.

Această interesantă declarație a unui narodnic de stînga ne introduce de la început în „fondul“ problemei. Este oare exact că numai în deceniile al 7-lea și al 8-lea ale secolului trecut s-a vorbit că „Rusia nu va trece prin faza capitalismului“ ? Nu, este cu totul inexact. Narodnicii, în general, și publiciștii de la revista „Russkoe Bogatstvo“ (adică cei care făceau parte din grupul lui Mihailovski), în special, vorbeau despre acest lucru și în deceniile al 9-lea și al 10-lea. Este suficient să-l amintim, bunăoară, pe d-l Nikolai—on.

De ce atunci d-l Rakitnikov *a ascuns* cititorilor cele ce s-au spus în deceniile al 9-lea și al 10-lea? Nu cumva numai pentru a camufla greșelile narodnicilor și a înlesni astfel răspândirea lor în rîndurile muncitorilor? Acest procedeu este destul de prost, și prost merg lucrurile la cei care recurg la asemenea procedee.

Ce semnificație are teoria că „Rusia nu va trece prin faza capitalismului“, teoria lui Mihailovski și a grupului său, care a persistat pînă în ultimul deceniu al secolului trecut?

Aceasta era teoria socialismului utopic, filistin, adică *un vis* al intelectualilor mic-burghezi, care căutau ieșirea din capitalism *nu în lupta de clasă* a muncitorilor salariați împotriva burgheziei, ci în *apeluri* adresate „întregului popor“ și „societății“ *, adică *aceleiași burghezii*.

Pînă la apariția mișcării muncitorești, în toate țările au predominat asemenea teorii „socialiste“, care în realitate nu erau decît visuri ale teoreticienilor mic-burghezi de a scăpa de lupta de clasă, de a se dispensa de ea. Ca și în Rusia, mișcarea muncitorească conștientă din toate țările a avut de dus o luptă înverșunată împotriva unor astfel de teorii ale „socialismului“ mic-burghez, care corespunde situației și punctului de vedere al micilor proprietari.

Mișcarea muncitorească nu poate să existe și să se dezvolte cu succes atîta timp cît nu este răsturnată această teorie a micilor proprietari de treabă cu privire la posibilitatea de „a nu trece prin faza“ capitalismului. Estompînd greșeala fundamentală a grupului Mihailovski, d-l Rakitnikov creează prin aceasta confuzie în teoria *luptei de clasă*. Or, numai această teorie a arătat muncitorilor o ieșire din situația lor, le-a arătat că ei înșiși pot și trebuie să tindă spre eliberarea lor.

„Rusia se și află în faza capitalismului“ — scrie d-l Rakitnikov.

* Aici Lenin folosește cuvîntul societate nu în sensul obișnuit, ci într-un sens mai restrîns, înțelegînd prin acest termen pătura politiceste activă din rîndurile claselor dominante (burghezia liberală, intelectualii, funcționarii din aparatul de stat etc.). — *Nota trad.*

Această remarcabilă mărturisire este echivalentă cu recunoaşterea greşelii fundamentale a lui Mihailovski şi a grupului său.

Mai mult, este echivalentă cu renegarea totală a narodnicismului.

Narodnicii de stînga, care sînt de acord cu această mărturisire, nu mai luptă împotriva marxiştilor ca narodnici, ci ca oportunişti în cadrul socialismului, ca adepţi ai abaterilor mic-burgheze de la socialism.

Într-adevăr, dacă „Rusia se şi află în faza capitalismului“, aceasta înseamnă că Rusia este o ţară capitalistă. Aceasta înseamnă că în Rusia, ca în orice ţară capitalistă, *micii proprietari* — inclusiv ţăranii — sînt mic-burghezi. Aceasta înseamnă că în Rusia, ca în orice ţară capitalistă, numai lupta de clasă a muncitorilor salariaţi împotriva burgheziei reprezintă calea care duce spre realizarea socialismului.

În programul lor, narodnicii de stînga (ca să nu mai vorbim de prietenii lor de la „Russkoe Bogatstvo“) nici pînă astăzi nu s-au hotărît să recunoască că Rusia este o ţară capitalistă. D-l Rakitnikov apără narodnicismul prin faptul că *împrumută* marxiştilor programul narodnicilor ! Slabă apărare.

D-l Rakitnikov polemizează cu marxiştii nu în chip narodnic, ci în chip oportunist cînd spune :

„a sprijini gospodăria ţărănească nu înseamnă nicidecum a te împotrivi cu tot dinadinsul dezvoltării economice, care este inevitabilă. Şi un număr din ce în ce mai mare de socialişti din Apus se situează tocmai pe acest punct de vedere“.

Ani subliniat cuvintele care-l trădează cu totul pe bietul „narodnic de stînga“ ! Se ştie că în Apus *numai* clasa muncitorilor salariaţi a putut să-şi creeze, ca clasă, partide socialiste. Se ştie că în Apus *ţărănimea*, ca clasă, nu creează partide socialiste, ci partide burgheze. Se ştie că în Apus *nu* socialiştii, ci oportuniştii sprijină gospodăria micilor-burghezi.

„Să sprijinim gospodăria ţărănească“ !... Priviţi în jurul vostru. Ţăranii *proprietari* creează uniuni pentru a putea

vinde grâul, fînul, laptele, carnea la un preț mai ridicat și pentru a angaja lucrători la un preț mai scăzut. Cu cît țărani sînt mai liberi, cu cît au mai mult pămînt, cu atît se vede mai limpede acest lucru.

Clasei muncitorilor salariați d-l Rakitnikov îi impune „să sprijine gospodăria“ micilor burghezi. Halal de așa „socialism“ !!

Muncitorii salariați sprijină numai lupta dusă de țărani împotriva moșierilor iobăgiști și a iobăgiei ; asta nu seamănă de loc cu ceea ce dorește d-l Rakitnikov.

În Rusia, marea perioadă 1905—1907 a dovedit definitiv că numai clasa muncitorilor salariați a acționat și s-a încheșat ca o forță socialistă. Țărănimea a acționat și s-a încheșat ca o forță burghezo-democratică. Pe măsură ce se dezvoltă capitalismul, deosebirea dintre clase se accentuează tot mai mult.

Propaganda „narodnicilor de stînga“ se reduce în fapt la pervertirea și dezorganizarea mișcării clasei muncitorilor salariați prin lozinci mic-burgheze. Domnii narodnici de stînga ar face mai bine să se ocupe de activitatea democratică în rîndurile țăranilor — la aceasta sînt buni și nesocialiștii.

„Puti Pravdi“ nr. 15
în 18 februarie 1914
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE „NAȚIONALISM“

„În vremurile noastre“, cînd se încearcă înscenarea unei noi afaceri Beilis, trebuie să urmărim mai îndeaproape agitația naționaliștilor. Congresul al doilea al reprezentanților „uniunii naționale din întreaga Rusie“, care a avut loc de curînd, a demonstrat în mod cît se poate de concret de ce natură este această agitație.

Și am face o mare greșeală dacă am crede că importanța acestei agitații este neînsemnată, din cauză că toată această „uniune din întreaga Rusie“ este neînsemnată și fictivă (iluzorie), fiind reprezentată numai de 21 de delegați din toate colțurile Rusiei. „Uniunea națională din întreaga Rusie“ este neînsemnată și iluzorie, dar propaganda ei este sprijinită de toate partidele de dreapta și de toate instituțiile *oficiale*; ea se desfășoară în fiecare școală rurală, în fiecare cazarmă, în fiecare biserică.

Iată o informație apărută în ziar cu privire la unul dintre rapoartele prezentate la acest congres la 2 februarie :

„Savenko, membru în Duma de stat, a citit un raport despre «mazepism», cum i se spune în jargonul naționaliștilor mișcării ucrainene. Raportul consideră că tendința spre separatism (adică despărțirea de stat) care se observă la bieloruși și ucraineni este deosebit de primejdioasă. În special mișcarea ucraineană constituie un mare și real pericol pentru unitatea Rusiei. Programul imediat al ucrainenilor se rezumă la federalism și la autonomia Ucrainei.

Ucrainenii își leagă speranțele lor în ceea ce privește realizarea autonomiei de înfrîngerea Rusiei într-un viitor război cu Austro-

Ungaria și cu Germania. Pe ruinele Rusiei mari se va întemeia, sub sceptrul Habsburgilor, în cadrul hotarelor Austro-Ungariei, o Polonie și o Ucraină autonome.

Dacă ucrainenii vor reuși într-adevăr să rupă de poporul rus 30 000 000 de maloruși, aceasta va însemna sfârșitul marelui Imperiu rus. (A p l a u z e)“.

Dar de ce acest „federalism“ nu constituie o piedică nici pentru unitatea Statelor Unite ale Americii de Nord, nici pentru cea a Elveției? De ce „autonomia“ nu constituie o piedică pentru unitatea Austro-Ungariei? De ce „autonomia“ a consolidat chiar pentru o bună bucată de timp unitatea Angliei și a unui mare număr dintre coloniile ei?

D-l Savenko a prezentat într-un mod cât se poate de stupid „naționalismul“ pe care-l apără, astfel încît a înlesnit la maximum combaterea ideilor sale. Unitatea Rusiei, vedeți dv., este „amenințată“ de autonomia Ucrainei, pe cînd unitatea Austro-Ungariei este *consolidată* prin dreptul de vot universal și prin autonomia diferitelor ei regiuni! Ce ciudățenie mai este și asta? Oare cei care citesc și ascultă propaganda „naționalistă“ nu se vor întreba de ce nu este posibilă *consolidarea* unității Rusiei *prin* autonomia Ucrainei?

Prin persecutarea „alogenilor“, naționalismul moșieresc și burghez caută să dezbine și să pervertească clasa muncitoare, pentru a o putea ameți mai ușor. Muncitorii conștienți răspund la aceasta prin apărarea *în practică* a deplinei egalități în drepturi și a deplinei *unități* a muncitorilor de toate naționalitățile.

Declarîndu-i pe bieloruși și ucrainenii alogeni, domnii naționaliști uită să adauge că velicorușii (singurii care nu sînt „alogeni“) nu reprezintă mai mult de 43% din populația Rusiei. Asta înseamnă că „alogenii“ formează majoritatea! Cum poate, deci, minoritatea să țină în mîna majoritatea fără a acorda *avantaje* acestei majorități, bunăoară avantajul libertății politice, al egalității în drepturi a națiunilor, al autonomiei locale și regionale?

Persecutîndu-i pe ucrainenii și pe alții pentru „separatism“, pentru tendința lor de a se despărți, naționaliștii apără prin aceasta *privilegiul* moșierilor velicoruși și al

burgheziei velicoruse de a avea un stat „al lor“. Clasa muncitoare este împotriva oricăror privilegii; de aceea ea apără *dreptul* națiunilor la autodeterminare.

Muncitorii conștienți nu propovăduiesc *despărțirea* de stat; ei știu care sînt avantajele marilor state și ale unirii maselor mari de muncitori. Dar statele mari pot fi democratice numai atunci cînd națiunile care le alcătuiesc se bucură de cea mai deplină egalitate în drepturi, iar această egalitate în drepturi înseamnă și *dreptul* la despărțirea de stat.

Lupta împotriva asupririi naționale și privilegiilor naționale este indisolubil legată de apărarea acestui drept.

„Puti Pravdi“ nr. 17
din 20 februarie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ȚĂRĂNIMEA ȘI MUNCA SALARIATĂ

Nu există frază cu mai mare circulație printre narodnici decît aceea că marxistii fac pe oamenii muncii „să se ciocnească cap în cap“, despărțindu-i pe muncitorii salariați de țărani și opunîndu-i pe cei dintîi celor din urmă. Și nu există frază mai mincinoasă care să ascundă mai mult apărarea intereselor micului patron, ale micului-burghez, ale exploatatorului muncitorilor salariați.

Vom prezenta unele date interesante extrase din publicația de statistică a zemstvei din Moscova pe anul 1913 („Culegere economică-statistică“, fascicula a VII-a, Moscova, 1913). Statisticienii din Moscova au cercetat ramura grădinăritului și a pomiculturii din județul Moscova. Cercetarea s-a extins asupra a 5 000 de gospodării, pe care statisticienii le-au împărțit în șapte raioane, după cum erau situate mai aproape sau mai departe de Moscova și după gradul de intensivitate a gospodăriei (adică după mărimea capitalului investit și cantitatea de muncă depusă pe fiecare desetină de pămînt).

Problema muncitorilor salariați folosiți de țărani este cercetată destul de amănunțit. Și ce s-a constatat?

În primele patru raioane, numărul total al gospodăriilor care angajează muncitori reprezintă 67% (adică peste două treimi din numărul total al gospodăriilor); în celelalte raioane oscilează între 43% și 64%. De aici reiese limpede că majoritatea covârșitoare a gospodăriilor țărănești din județul Moscova sînt gospodării de mici capitaliști care angajează muncitori.

Și mai interesante sînt datele referitoare la numărul gospodăriilor care angajează muncitori pe un anumit termen și muncitori cu anul. Procentul acestor gospodării era :

In raionul	I	26,6%
„ „	II	16,7%
„ „	III	16,4%
„ „	IV	19,0%
„ „	V	9,9%
„ „	VI	5,0%
„ „	VII	6,4%

Potrivit regulii generale, cu cît într-un raion agricultura este mai intensivă, cu atît procentul țăranilor care angajează muncitori pe un anumit termen și muncitori cu anul este mai ridicat.

Dar datele referitoare la raioane întregi grupează la un loc pe țăranii săraci și pe cei bogați din fiecare raion. Prin urmare, aceste date sînt alcătuite grosso modo și înfrumusețează realitatea, disimulînd opoziția dintre sărăcie și bogăție, dintre proletariat și burghezie.

Să luăm datele referitoare la grupurile de gospodării în funcție de suprafața de pămînt aflată în folosință (adică după întinderea de pămînt cultivată). Aceste date sînt cu mult mai certe decît cele referitoare la proprietatea lotuală, care păstrează pînă în zilele noastre, *chiar și în jurul Moscovei*, un caracter iobăgist : printre țăranii cu loturi mici există bogătani care iau pămînt în arendă, iar printre cei cu loturi mari sînt țăranii săraci care dau loturile în arendă și țăranii care nu au pămînt sau, mai exact, care nu au o gospodărie.

În toate raioanele, la țăranii fără gospodărie procentul acelor care angajează muncitori este egal cu zero. Acest lucru este lesne de înțeles ; țăranul fără gospodărie este el însuși un proletar.

La țăranii cu o gospodărie mai mică de $\frac{1}{2}$ deseatină de pămînt, procentul celor care angajează muncitori variază între 0 (zero) și 57% (luăm unul dintre cele trei subgrupuri pentru a nu complica lucrurile).

La țăranii cu o gospodărie de $\frac{1}{2}$ pînă la 1 deseatină de pămînt, procentul acelor care angajează muncitori variază între 0 și 100%.

La țăranii cu o gospodărie de 1 la 3 desetine de pămînt, procentul acelor care angajează muncitori variază de la 46 la 100% (în diferite raioane).

La țăranii cu o gospodărie de 3 pînă la 5 desetine de pămînt, procentul acelor care angajează muncitori variază de la 66 la 97%.

La țăranii cu o gospodărie de 5 pînă la 10 desetine cultivate, procentul acelor care angajează muncitori variază de la 75 la 100%.

Din aceste date se vede limpede că țăranii fără gospodărie sînt ei înșiși proletari (muncitori salariați), și cu cît gospodăria este mai mare, *cu atît mai des* se exploatează munca salariată: chiar și printre țăranii care au între 3 și 5 desetine, *nu mai puțin* de $\frac{2}{3}$ din numărul total al țăranilor sînt exploataatori ai muncii salariate!!

Iată faptul simplu, evident și cunoscut de toată lumea pe care narodnicii îl denaturează. Ceea ce se întîmplă în jurul Moscovei se întîmplă într-o măsură mai mică peste tot. Oricine știe că *fiecare* oraș, *fiecare* verstă de cale ferată atrage gospodăria țărănească în circuitul comercial și capitalist. Numai „narodnicii de stînga“ nu vor să vadă adevărul care răstoarnă teoria lor mic-burgheză.

Acest adevăr constă în faptul că *fiecare* verstă de cale ferată, *fiecare* nouă dugheană în sat, *fiecare* cooperativă care înlesnește cumpărarea, *fiecare* fabrică etc. atrag gospodăria țărănească în circuitul comercial. Și aceasta înseamnă că țăranii *se diferențiază* în proletari și *mici proprietari* care angajează muncitori salariați.

Nu se poate realiza nici o îmbunătățire în gospodăria țărănească care să nu ducă la intensificarea exploatării muncii salariate de către gospodăriile care introduc aceste îmbunătățiri.

De aceea numai marxistii apără interesele muncii, delimitînd pe proletari, pe muncitorii salariați, atît la orașe cît și la sate.

Narodnicii însă apără (de fapt) interesele *exploata-torilor* forței de muncă salariată atunci cînd vorbesc

despre „țărănime“, despre „gospodăria țărănească“, căci, cu cât țăranul se apropie mai mult de „gospodar“, cu atât *exploatează* el *mai mult* munca salariată.

Interesele burgheziei (în coada căreia se tîrăsc orbește narodnicii) cer ca proletariatul de la sate să *fie confundat* cu burghezia de la sate.

Interesele proletariatului cer să se combată această confuzie, cer să se facă *pretutindeni*, inclusiv în rîndurile țărănilor, o delimitare precisă între clase. N-are nici un rost să ne înșelăm singuri și să-i înșelăm și pe alții vorbind despre „țărănime“ : trebuie să ne învățăm și să-i învățăm și pe țărani că pe zi ce trece chiar în rîndurile țărănimii se sapă o prăpastie tot mai adîncă între proletariat și burghezie.

„Puti Pravdi“ nr. 17
din 20 februarie 1914
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

D-L STRUVE DESPRE „ASANAREA PUTERII DE STAT“

D-l Struve face parte din categoria celor mai sinceri liberali contrarevoluționari. De aceea, adeseori este foarte instructiv să urmărești îndeaproape raționamentele politice ale acestui publicist care a confirmat în mod deosebit de concret analiza marxistă a oportunismului (căci, după cum se știe, d-l Struve a început cu oportunismul, cu „criticarea lui Marx“, și în câțiva ani a alunecat pînă la național-liberalismul burghez contrarevoluționar).

În numărul din ianuarie al revistei „Russkaia Mîsl“, d-l Struve își expune raționamentele cu privire la „asanaarea puterii de stat“. În primul rînd, el recunoaște *falimentul* politicii duse de Stolîpin și de întreaga reacțiune în perioada 1907—1914, precum și falimentul octombris-mului. Reacțiunea „s-a împotmolit în criză“, scrie d-l Struve. După părerea lui, încercările de reforme retrograde, cum ar fi, de pildă, transformarea Dumei într-o adunare legislativă consultativă, vor face, după părerea sa, ca „puterea de stat să ajungă în aceeași situație în care se găsea încă înainte de 1905“, cu deosebirea esențială că poporul nu mai este acela care a fost. „În 1905 simpatiile și instinctele maselor populare trecuseră de partea intelectualității“.

Acest lucru îl scrie unul dintre „vehiști“, adversar înflăcărat al revoluției, adept al celor mai obscurantiste teorii. El este nevoit să recunoască că *masele* s-au radicalizat; dar liberalul nu are curajul să spună mai deschis,

mai limpede și mai precis care anume clase din rîndurile acestor mase și la care partide au aderat.

„Poporul nostru încă nu s-a format și încă nu s-a dezmembrat. Faptul că a fost multă vreme înapoiat și a devenit parcă dintr-o dată revoluționar nu spune nimic în privința felului cum se va manifesta el atunci cînd toate posibilitățile lui latente se vor putea dezvolta“.

Iată un model de frazeologie prin care burghezi *ascund* unele adevăruri dezagreabile pentru ei. Prin popor se înțelege aici în mod evident țărănimea, deoarece burghezia (ca să nu mai vorbim de moșieri) și clasa muncitoare s-au format și s-au conturat destul de precis. Liberalul nu are curajul să recunoască deschis că *țărănimea burgheză* „încă nu s-a format“, *cu toate* eforturile febrile ale noii politici agrare.

„Care este ieșirea din situația creată“? — Întreabă d-l Struve, și răspunde: „Nu pot fi decît două ieșiri: ori creșterea treptată a răzmeriței în stat, răzmeriță în care clasele mijlocii și elementele moderate care le exprimă...“ (așadar, elementele moderate „exprimă“ clasele mijlocii? — Nu prea e corect din punctul de vedere al limbii, dar e destul de limpede din punct de vedere politic; care sînt deci elementele care „exprimă“ țărănimea și pe muncitori?) „din nou vor fi trecute pe al doilea plan sub presiunea spontană a maselor populare, însuflețite de elementele extremiste; ori *asanarea puterii de stat*. Nu ne vom ocupa acum de prima soluție. În condițiile din Rusia, noi ne situăm în mod conștient pe punctul de vedere care exclude, în ceea ce ne privește, atît posibilitatea de a tinde în mod activ spre această ieșire, cît și pur și simplu de a o dori...“ (Mulțumim pentru sinceritate, d-le Struve! Ar fi bine dacă lichidatorii noștri ar lua de la el lecții de franchețe și sinceritate, în loc să vorbească pe ocolite, cum face L. M. în numărul din ianuarie al revistei „Nașa Zarea“.)

„...De aceea nu ne rămîne decît să supunem direct conștiinței publice cea de-a doua ieșire, ca o problemă imediată care trebuie să fie soluționată prin eforturile reunite ale tuturor forțelor progresiste și care în același timp sînt împotriva distrugerii“.

În afară de fraze searbăde, d-l Struve nu poate să spună absolut nimic despre cea de-a doua ieșire. Burghezia este pentru moderație, iar masele pentru „extremism“ — acest lucru liberalul este nevoit să-l recunoască. Cît despre natura structurii (orînduirii, organizării) sociale a „puterii de stat“ care urmează să fie asanată, baza ei de clasă, ceea ce s-a întîmplat cu moșierii care au domnit și au guvernat în mod absolut înaintea burgheziei, la toate acestea d-l Struve se teme fie și numai să se gîndească. Neputința, slăbiciunea, lipsa de idei — iată care sînt trăsăturile inerente burgheziei liberale atîta timp cît se ploconește (cum face d-l Struve & Co.) în fața Purișkevicilor.

„Oricît ar părea de ciudat — scrie d-l Struve —, puterii de stat nu-i putem dori nimic altceva decît să uite că au existat o dată evenimente, fapte și stări de spirit care în mod obișnuit sînt denumite revoluție rusă“.

Un sfat politic excelent, profund, înțelept și serios ! „Puterea de stat“ trebuie „să uite“, doar oamenii bătrîni uită uneori tot ce se întîmplă cu ei și în jurul lor !

Reprezentanții senilității liberalismului rus îi măsoară pe ceilalți cu propria lor măsură.

„Puti Pravdi“ nr. 18
din 21 februarie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NARODNICII DESPRE N. K. MIHAILOVSKI

Comemorarea a zece ani de la moartea lui N. K. Mihailovski (decedat la 28 ianuarie 1904) a fost marcată prin apariția unui mare număr de articole elogioase în ziarele liberale-burgheze și narodnice (adică burghezo-democratice). Nu e de mirare că liberalii și democrații burghezi îl ridică în slăvi pe N. K. Mihailovski; dar nu poți să nu protestezi împotriva flagrantei denaturări a adevărului și a pervertirii conștiinței de clasă a proletariatului atunci când unii încearcă să-l prezinte pe Mihailovski drept socialist și să dovedească că poate exista o conciliere între filozofia și sociologia lui burgheză și marxism.

Mihailovski a fost unul dintre cei mai buni reprezentanți și exponenți ai concepțiilor democrației burgheze ruse în ultimele decenii ale secolului trecut. Pe atunci masa țărănească, unicul purtător important (fără a socoti mica burghezie orășenească) și cu caracter de masă al ideilor burghezo-democratice din Rusia, mai era cufundată într-un somn adânc. Cei mai buni oameni din rîndurile ei, precum și așa-numiții raznocinți — oameni plini de înțelegere pentru situația ei grea, în special tineretul studios, învățătorii și alți intelectuali — s-au străduit să lumineze și să trezească masele adormite ale țărănimii.

Marele merit istoric pe care l-a avut Mihailovski în mișcarea burghezo-democratică pentru eliberarea Rusiei constă în faptul că starea de asuprire a țăranilor a trezit

În el un profund sentiment de simpatie, că a combătut cu energie toate manifestările asupra iobăgiste, că în presa legală, deschisă, a susținut, fie și numai prin aluzii, simpatia și respectul față de mișcarea „ilegală” — în care activau cei mai consecvenți și mai hotărâți democrați raznocinți — și el însuși a ajutat-o în mod direct. În vremurile noastre, cînd nu numai liberalii, dar și lichidatorii — atît cei narodnici („Russkoe Bogatstvo”) cît și cei marxști — au o atitudine nerușinată, iar deseori chiar de renegați față de mișcarea ilegală, nu putem să nu spunem un cuvînt bun despre acest merit al lui Mihailovski.

Dar deși era un înfocat partizan al libertății și un apărător al maselor țărănești asupra, Mihailovski a avut toate slăbiciunile mișcării burghezo-democratice. El socotea că trecerea întregului pămînt în mîinile țăranilor, mai ales fără despăgubire, este o măsură „socialistă”, și de aceea se considera „socialist”. Bineînțeles că aceasta este o greșeală profundă, care a fost pe deplin dezvăluită atît de Marx, cît și de experiența tuturor țărilor civilizate, în care, pînă la căderea definitivă a iobăgiei și a absolutismului, democrații burghezi s-au considerat *întotdeauna* „socialști”. Trecerea întregului pămînt în mîinile țăranilor, mai ales în condițiile arătate mai sus, este o măsură foarte utilă în perioada dominației moșierilor iobăgiști, dar este o măsură burghezo-democratică. În zilele noastre, orice socialist care înțelege știe acest lucru. Întreaga experiență din întreaga lume a dovedit că, cu cît țăranii căpătau pămînt mai mult (și mai ieftin) de la boierii iobăgiști, cu cît era mai mult „pămînt și libertate”, cu atît *mai repede* se dezvoltă capitalismul, cu atît *mai repede* ieșea la iveală natura *burgheză* a țăranului. Dacă d-l N. Rakitnikov (în nr. 3 al revistei „Vernaia Misl”) nu a înțeles nici pînă astăzi că sprijinul pe care proletariatul îl dă țăranimii *burghezo-democratice* împotriva feudalilor nu înseamnă nicidecum „socialism”, în fața unei asemenea naivități nu putem decît să zîmbim. Este plicticos să combați greșeli care au fost de mult combătute de toți muncitorii conștienți.

Nu numai în domeniul economiei, dar și în domeniul filozofiei și al sociologiei, concepțiile lui Mihailovski au fost *burghezo-democratice*, disimulate într-o frazeologie, *vezi doamne*, „socialistă“. Așa sînt „formula progresului“, teoria „luptei pentru individualitate“ etc. preconizate de el. În filozofie, Mihailovski a făcut *un pas înapoi* în comparație cu Cernîșevski, cel mai de seamă reprezentant al socialismului utopic din Rusia. Cernîșevski a fost materialist și pînă la sfîrșitul vieții sale (adică pînă în deceniul al 9-lea al secolului al XIX-lea) și-a bătut joc de micile concesii pe care „pozitiviștii“ la modă (kantienii, machiștii etc.) le făceau idealismului și misticismului. Or, Mihailovski s-a tîrît tocmai în coada unor astfel de pozitiviști. Și pînă în zilele noastre, în rîndurile discipolilor lui Mihailovski, chiar ale narodnicilor celor mai „de stînga“ (de felul d-lui Cernov), predomină aceste concepții filozofice reacționare.

Faptul că „socialismul“ lui Mihailovski și al narodnicilor nu este decît o frază burghezo-democratică l-a dovedit definitiv experiența acțiunii tuturor claselor și lupta lor de masă în perioada 1905—1907. Atît în Duma I, cît și în Duma a II-a, majoritatea deputaților țărani s-au situat *nu* de partea narodnicilor de stînga, ci de partea „trudovicilor“ și a „socialiștilor populiști“. Acesta este un fapt care nu trebuie dat uitării sau denaturat. Și, urmînd exemplul marxiștilor, chiar narodnicii de stînga, prin d-nii Vihleav, Cernov etc., bunăoară, au fost nevoiți să recunoască caracterul burghez al socialiștilor populiști trudovici !!

Acei muncitori care simpatizează cu narodnicii de stînga n-au decît să ceară dascălilor lor *toate* lucrările scrise în anii 1906—1907 de narodnicii de stînga *împotriva* „socialiștilor populiști trudovici“.

Acțiunile de masă ale țăranilor din acești ani au dovedit în mod definitiv că țărănimea se situează pe poziții *burghezo-democratice*. În cel mai bun caz, narodnicismul de stînga nu este decît o aripă neînsemnată a democrației țărănești (adică burgheze) din Rusia. Muncitorii i-au sprijinit și-i vor sprijini pe țărani (împotriva iobăgiștilor),

dar a confunda aceste clase, a confunda democrația burgheză cu proletariatul socialist este o aventură reacționară. Împotriva acestei aventuri vor lupta cu hotărîre toți muncitorii conștienți, îndeosebi acum, cînd delimitarea dintre clase a fost pe deplin dovedită de marea experiență a luptei de masă din 1905—1907 și pe zi ce trece devine tot mai vădită în satul nostru.

Un timp foarte îndelungat, mai bine de zece ani, Mihailovski a fost conducătorul și sufletul grupului de publiciști de la „Russkoe Bogatstvo“. Ce s-a ales din acest grup în anii de măreție 1905—1907 ?

Din el au ieșit primii lichidatori din rîndurile democrației !

Acei muncitori care simpatizează cu narodnicii de stînga să ceară dascălilor lor numărul din august 1906 al revistei „Russkoe Bogatstvo“ și toate scrierile narodnicilor de stînga în care acest grup era denumit „social-cadet“ etc. !

Din grupul lui Mihailovski au ieșit primii lichidatori, care în toamna anului 1906 — cu 2—3 ani înainte de lichidatorii noștri, lichidatorii marxiști — au proclamat „partidul legal“, s-au dezis de mișcarea ilegală și de lozincile ei. Și ce s-a ales din „partidul legal“ al d-lor Meakotini, Peșehonovi și al celorlalți tovarăși de luptă ai lui Mihailovski ? A dispărut cu totul partidul, grupul „legal“ al oportuniștilor narodnicismului s-a rupt complet de masă.

Mihailovski, care nu a renegat niciodată mișcarea ilegală (sau mai exact : care a murit cu puțin înainte de trecerea grupului său la lichidatorism), nu poate fi făcut întru totul răspunzător pentru oportunismul, jalnic și demn de dispreț, al d-lor Peșehonovi, Meakotini & Co. Dar nu e oare caracteristic faptul că în numărul 3 al revistei „Vernaia Mîsl“, închinat lui Mihailovski, vedem din nou blocul (alianța) putred dintre narodnicii „de stînga“ și „social-cadeții“ de la „Russkoe Bogatstvo“ ? Și dacă ne mai amintim ce i-a scris Mihailovski lui Lavrov cu privire la atitudinea sa față de revoluționari, nu vom fi oare nevoiți să recunoaștem că „social-cadeții“ sînt, în general, credincioșii lui continuatori ?

Noi îl cinstim pe Mihailovski pentru lupta sinceră — în slujba căreia și-a pus talentul său — împotriva iobăgiei, împotriva „birocrației“ (iertăți-mi inexactitatea expresiei) etc., pentru considerația care a avut-o față de mișcarea ilegală și pentru ajutorul pe care i l-a dat, dar nu pentru concepțiile lui burghezo-democratice, nici pentru oscilările lui spre liberalism și nici pentru grupul lui de „social-cadeți“ de la „Russkoe Bogatstvo“.

Nu întâmplător democrația burgheză din Rusia, adică în primul rând țărănimea, oscilează între burghezii liberali și proletariat, ci în virtutea situației sale de clasă. Datoria muncitorilor este de a elibera țărănimea de sub influența liberalilor, combătând fără cruțare teoriile „narodniciste“.

„Putl Pravdi“ nr. 19
din 22 februarie 1914
Semnat : V. I I I n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE A. BOGDANOV

Redacția a primit o scrisoare semnată de 13 „bolșevici de stînga“ și cu indicația „Tiflis-Caucaz“, în care sîntem întrebați cum privește redacția colaborarea lui A. Bogdanov. Autorii scrisorii se intitulează „adepti ai ideilor grupului «Vpered»“, iar tonul lor este vădit și categoric ostil ziarului nostru.

Totuși, noi socotim că trebuie să avem o explicație cu ei o dată pentru totdeauna.

De ce colaborarea lui A. Bogdanov la ziarele și revistele muncitorești care se situează pe poziția marxismului consecvent a devenit imposibilă? Pentru că A. Bogdanov nu este marxist.

Autorii scrisorii, pășind pe drumul pe care li-l sugerează Bogdanov însuși în scrisoarea publicată într-un ziar lichidatorist, caută să explice dispariția lui A. Bogdanov din paginile ziarelor noastre prin motive de ordin personal, prin perfidia unor persoane etc. Toate acestea sînt doar niște prostii, care nu merită să fie nici examinate, nici lămurite. Lucrurile sînt mult mai simple și mai limpezi.

Dacă autorii scrisorii nu s-ar interesa de „persoane“, ci de istoricul relațiilor organizatorice și ideologice dintre marxiști, ar fi știut că încă în luna mai 1909, în urma unei lungi și amănunțite discuții prealabile, adunarea investită cu puteri depline a bolșevicilor și-a declinat răspunderea pentru activitatea politică și publicistică a lui A. Bogdanov¹¹⁷. Dacă autoriș scrisorii ar fi acordat

mai puțină însemnătate bîrfelilor și flecărelilor mic-burgheze și ar fi luat mai mult în considerație lupta ideologică din rîndurile marxiștilor, ar fi știut că în cărțile sale A. Bogdanov a creat un anumit sistem filozofic-social și că împotriva acestui sistem, nemarxist și antimarxist, s-au pronunțat *toți* marxiștii, indiferent de fracțiunea din care fac parte. Toți aceia care se interesează de istoricul marxismului și al mișcării muncitorești din Rusia știu, iar cei care nu știu, *trebuie* să învețe, să citească și să înțeleagă că îndărătul problemei colaborării lui A. Bogdanov la un ziar muncitoresc stă problema mai esențială, problema principială a raportului dintre filozofia lui Marx și teoria lui A. Bogdanov. Această problemă a fost analizată, cercetată și rumeșată în cărți, broșuri și articole. Punctul de vedere politic asupra colaborării unui publicist la presa muncitorească constă în aprecierea lui nu în ceea ce privește stilul, prezența de spirit sau talentul de popularizator, ci în ceea ce privește întreaga sa orientare, în ceea ce privește *aportul* pe care-l aduce prin teoria sa maselor muncitoare. Marxiștii sînt convinși că activitatea publicistică a lui Bogdanov, în ansamblul ei, se reduce la încercări de a infiltra în conștiința proletariatului ideile idealiste înfrumusețate ale filozofilor burghezi.

Dacă însă cineva socotește că lucrurile nu stau așa și că în disputa în jurul bazelor filozofice ale marxismului nu au dreptate nici Plehanov, nici Ilin, ci Bogdanov, acela trebuie să se ridice în apărarea sistemului lui Bogdanov, și nu să se mulțumească să arate că un articol sau altul de popularizare al lui Bogdanov poate să-și găsească loc în paginile unui ziar muncitoresc. Dar noi nu cunoaștem în rîndurile marxiștilor apărători ai sistemului lui Bogdanov. Împotriva teoriei sale s-au ridicat nu numai adversarii săi „de fracțiune“, ci și foștii lui colaboratori din același grup politic.

Așa stau lucrurile cu Bogdanov. Încercările lui de „a schimba“, de „a corecta“ marxismul, au fost analizate de marxiști și considerate ca străine de spiritul mișcării muncitorești contemporane. Grupurile cu care a lucrat el și-au declinat răspunderea pentru activitatea lui publicistică, ca și pentru oricare altă activitate a lui. După

toate acestea poți avea față de Bogdanov orice atitudine vrei, dar să ceri pentru el un loc în coloanele presei muncitorești, care are menirea să propage noțiunile elementare de marxism, înseamnă să nu înțelegi nici marxismul, nici teoria lui Bogdanov, nici sarcina educației maselor muncitorești în spirit marxist.

În această operă de educare a maselor muncitorești în slujba căreia se află ziarul nostru, noi nu avem același drum cu Bogdanov, deoarece între noi și el există o deosebire în modul de a înțelege această educație. Iată care este fondul problemei, estompat în mod interesat prin aluzii cu privire la chestiuni personale. Muncitorii cărora le este scumpă *orientarea* ziarului lor trebuie să dea la o parte, ca pe un gunoi, toate aceste încercări de a reduce problema la „persoana“ unor publiciști sau a altora; ei trebuie să se lămurească în problema caracterului teoriei lui Bogdanov. Și când vor începe să se lămurească, vor ajunge curînd la concluzia la care am ajuns și noi, și anume că una e marxismul și cu totul altceva este teoria lui Bogdanov. Iar ziarul muncitoresc trebuie să curețe conștiința proletariatului de orice amestecuri burghezo-idealiste și nu să ofere în paginile sale acest amestec indigest.

Totuși, ni se va spune că „Pravda“ a publicat cîteva articole ale lui A. Bogdanov. Da, a publicat.

Dar, și acum acest lucru este limpede pentru toți, aceasta a fost o greșeală inevitabilă atunci cînd e vorba de un lucru atît de nou ca organizarea primului ziar muncitoresc din Rusia. Tovarășii care au condus acest ziar au sperat că, în articolele de popularizare pe care Bogdanov le-a oferit ziarului, propagarea noțiunilor elementare ale marxismului va împinge pe planul al doilea trăsăturile caracteristice ale teoriei lui Bogdanov. După cum era de așteptat, nu s-a întîmplat așa. După primele articole, mai mult sau mai puțin neutre, s-a primit de la Bogdanov un articol în care încerca în mod vădit să transforme ziarul muncitoresc nu într-un instrument de propagare a marxismului, ci într-un instrument de propagare a empiriomonismului său. După cît se pare, A. Bogdanov a acordat acestui articol o însemnătate atît

de mare, încât după acest articol, adică din primăvara anului 1913, n-a mai trimis nici un fel de articole.

Problema colaborării s-a pus atunci în mod principial în fața redacției, care a rezolvat-o în sensul cunoscut de cititori.

Acum, câteva cuvinte despre grupul „Vpered“, care a fost calificat în paginile ziarului nostru drept un grup de „aventurieri“*.

Autorii scrisorii, fiindcă nu știu să gândească politic, ci numai ca niște filistini, au văzut și aici o aluzie personală la adresa membrilor grupului. Și aceasta este o absurditate. Marxștii numesc politică „de aventură“ politica dusă de grupurile care nu se situează pe poziția socialismului științific, de pildă politica anarhiștilor, a narodnicilor teroriști etc. Nimeni nu se va încumeta să conteste devierea vperedștilor în direcția anarho-sindicalismului, îngăduința lor față de teoria „zidirii de Dumnezeu“ a lui Lunacearski, față de idealismul lui Bogdanov, față de înclinările teoretice-anarhiste ale lui St. Volski etc. Și, întrucât politica vperedștilor a deviat în direcția anarhismului și sindicalismului, orice marxist va spune despre ea că este o politică de aventură.

Este un fapt confirmat de totala destrămarea grupului „Vpered“. De îndată ce mișcarea muncitorească a prins din nou forțe, acest grup înjghebat din elemente eterogene, fără o linie politică bine definită, care nu înțeleg bazele politicii de clasă și ale marxismului, s-a destrămat cu desăvârșire.

Mișcarea muncitorească va păși înainte sub steagul marxismului, lăsînd în urmă aceste grupuri, lăsîndu-i în urmă pe „empiriomoniști“, pe „ziditorii de Dumnezeu“, pe „anarhiști“ etc.

„Puti Pravdi“ nr. 21
din 25 februarie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, p. 327. — Nota red.

NOTA REDACȚIEI LA ARTICOLUL LUI VETERAN:
 „PROBLEMA NAȚIONALĂ
 ȘI PROLETARIATUL LETON“

Publicăm cu plăcere articolul tov. Veteran, care face un studiu istoric al problemei naționale la letoni în general și la social-democrații letoni în special. Proiecte de modificări sau completări aduse de marxiștii letoni hotărârilor luate de consfătuirea din vară (1913) ar fi cât se poate de binevenite. În rîndurile social-democrațiilor letoni a existat o veche simpatie pentru Bund, simpatie care a început să slăbească, în primul rînd, datorită criticii de pe poziții teoretice făcute de marxiști; în al doilea rînd, din cauza separatismului în practică al bundiștilor, mai ales după 1906. Le urăm social-democrațiilor letoni ca discuția în legătură cu problema națională care se desfășoară în rîndurile lor să continue și să ducă la adoptarea unor hotărîri cât se poate de precise.

În ceea ce privește fondul observațiilor tov. Veteran vom releva numai următoarele. El socoate că referirea noastră la Elveția * este neconvingătoare, întrucît acolo toate cele trei națiuni sînt națiuni istorice și egale în drepturi chiar de la bun început. Dar pentru „națiunile fără istorie“ un exemplu și un model n-ai unde să găsești (dacă nu în utopie) în altă parte decît printre națiunile istorice. Or, egalitatea în drepturi a națiunilor o presupun chiar și adepții „autonomiei cultural-naționale“. Prin ur-

* Vezi volumul de față, p. 129. — *Nota red.*

mare, experiența omenirii civilizate ne arată că, *în condițiile* unei reale egalități în drepturi a națiunilor și ale unui democratism consecvent, „autonomia cultural-națională” este de prisos; iar *fără* aceste condiții ea rămîne utopică, și propagarea ei înseamnă propovăduirea unui naționalism rafinat.

„*Prosveșcenie*” nr. 2
din februarie 1914

Se tipărește după textul
apărut în revistă

PREFAȚA LA CULEGEREA „MARXISM ȘI LICHIDATORISM“ 118

Culegerea pe care o recomandăm cititorului este alcătuită din articole scrise între anii 1909 și 1914. Aceasta este tocmai perioada în care mișcarea muncitorească din Rusia trecea prin greutăți deosebit de mari. Marxiștii nu se mulțumeau însă și nici nu se puteau mulțumi să atragă pur și simplu atenția asupra acestor greutăți, să se vâicărească pe tema dezagregării, a destrămării generale etc. Trebuia să se stabilească care sînt, din punctul de vedere al acestei etape speciale în dezvoltarea capitalistă a Rusiei, cauzele economice și politice ale destrămării, care este semnificația *de clasă* a celui mai larg curent în care-și găsea expresia această dezagregare, și anume curentul *lichidatorist*.

Răspunsul fundamental la această chestiune extrem de importantă pentru mișcarea muncitorească a fost dat de marxiști în decembrie 1908 sub forma unor hotărîri oficiale și formale cît se poate de precise. Aceste hotărîri trebuiau lămurite, difuzate și aplicate la problemele de fiecare zi ale mișcării economice și politice. În articolele pe care le-am adunat în culegerea de față — din păcate, nici pe departe în mod complet, din motive „care nu depind de redacție“ — se face tocmai acest lucru.

Astăzi, după aproape doi ani de existență a presei marxiste cotidiene la Petersburg, problema semnificației și aprecierii lichidatorismului nu numai în teorie, dar și în practică, a fost în întregime *predată* — dacă ne putem exprima astfel — spre rezolvare muncitorilor înșiși.

Aceasta este o fericire pentru mișcarea muncitorească din Rusia și un puternic indiciu al maturității ei. Muncitorii conștiinți caută să afle și vor reuși să afle ei înșiși adevărul, vor defini semnificația de clasă a lichidatorismului, vor verifica prin practica mișcării lor de masă aprecierea ce i s-a făcut și vor elabora metode eficace pentru combaterea lui.

Prin editarea culegerii de față am dori să venim în ajutorul tuturor muncitorilor care se interesează de destinele mișcării clasei lor. Articolele nu sînt dispuse în ordine cronologică, ci pe teme, în ordinea (aproximativă) a trecerii de la teorie la practică.

În primul rînd (secțiunea întâi) au fost puse principalele probleme, fără a căror rezolvare nici vorbă nu poate fi de o tactică și o politică rațională în general. Cititorul va găsi aici o apreciere a momentului istoric și a semnificației de clasă a luptei dintre curentele marxiste; apoi o analiză a problemei hegemoniei proletariatului în legătură cu critica principalei „lucrări” a lichidatorilor („Mișcarea socială”); și, în sfîrșit, articole cu privire la problema „radicalizării” burgheziei.

Urmează apoi (secțiunea a 2-a) articole în legătură cu campania electorală, cu rezultatele alegerilor pentru Duma a IV-a și cu tactica din cadrul Dumei.

Locul următor (secțiunea a 3-a) îl ocupă problema „partidului legal” și, în strînsă legătură cu aceasta, problema unității.

Secțiunea a patra este consacrată politicii muncitorești liberale sub diferitele ei forme. După o apreciere generală a reformismului, aici sînt analizate problemele: „revendicările parțiale”, libertatea de asociere, mișcarea grevistă, atitudinea lichidatorilor față de liberali și invers.

În sfîrșit, ultima temă (secțiunea a 5-a) este: lichidatorii și mișcarea muncitorească. Aici cititorul va găsi și o caracterizare a mișcării muncitorești din 1905—1907, pe care o face, în principala sa lucrare, unul dintre conducătorii lichidatorismului (Kolțov), și o analiză a problemei atitudinii în practică a muncitorilor față de lichidatori, și materialul cel mai de actualitate cu privire la istoria

constituirii fracțiunii muncitorești social-democrate ruse din Dumă.

În „încheiere” se face o încercare de a se trage unele concluzii generale cu privire la lupta dintre curente în mișcarea muncitorească contemporană.

Ne permitem să sperăm că culegerea noastră va înlesni muncitorilor să găsească și să studieze datele referitoare la problemele în discuție. Se înțelege că au mai rămas foarte multe și foarte importante articole pe care *n-am putut* să le reproducem. Pe de altă parte, într-o culegere de articole scrise de diferiți autori de-a lungul unui șir de ani, repetările sînt inevitabile. Se observa, firește, și unele nuanțe personale ale fiecărui autor. Dar în ansamblu toate articolele lor nu sînt decît un comentariu (o interpretare), o aplicare a unor hotărîri marxiste oficiale, prin a căror recunoaștere se deosebesc, printre altele, muncitorii marxști conștienți și organizați de cei care vor să lichideze partidul muncitoresc și de cei care-l părăsesc. A lămuri și verifica aceste hotărîri, a înlesni îndreptarea și completarea lor — care ar putea deveni necesare cu timpul —, iată unul din principalele noastre scopuri.

Februarie 1914.

Publicat în Iulie 1914 în culegerea
„Marxism și lichidatorism”,
partea a II-a, ed. „Privoi”,
Petersburg

Se tipărește după textul
apărut în culegere

CONTROVERSE POLITICE ÎN RÎNDUL LIBERALILOR

Vinerea trecută, ziarul „Puti Pravdî“ (nr. 18) a publicat un articol intitulat „D-l Struve despre «asanarea puterii de stat»“*, în care a făcut cunoscută cititorilor săi părerea unuia dintre cei mai fățiși și mai consecvenți liberali contrarevoluționari despre situația politică din Rusia.

A doua zi, ziarul „Revi“ a publicat un lung și „principlal“ foileton, semnat de d-l Miliukov, „împotriva“ d-lui Struve tot în legătură cu articolul acestuia despre asanarea puterii de stat. Este bine să ne oprim asupra controversei dintre acești doi liberali, întrucât, în primul rînd, controversa vizează probleme foarte importante ale politicii ruse, iar, în al doilea rînd, din această controversă ies la iveală *două tipuri politice* de fruntași burghezi. Și acestea sînt tipuri care încă multă vreme de acum înainte, decenii de-a rîndul, vor avea o însemnătate politică esențială în Rusia, sînt tipuri care au aceeași însemnătate în toate țările capitaliste. Este în interesul proletariatului să cunoască aceste tipuri.

În decursul ultimilor ani, d-l Struve și-a exprimat pe deplin și deosebit de clar punctul său de vedere în culegerea „Vehi“¹¹⁹. Acesta este punctul de vedere al unui liberal contrarevoluționar, al unui adept al religiei (și al idealismului filozofic, calea cea mai sigură și cea mai „științifică“ care duce spre religie), al unui adversar al democrației. Este un punct de vedere clar, precis, care nu are o semnificație personală, ci o semnificație de clasă,

* Vezi volumul de față, p. 351—353. — Nota red.

deoarece în fapt în perioada 1907—1914 *întreaga masă* a burgheziei octombriste și a celei *cadete* din Rusia s-a situat tocmai pe acest punct de vedere.

Esența chestiunii constă în faptul că atât burghezia octombristă cât și cea cadetă au făcut o cotitură spre dreapta, s-au depărtat de democrație. Esența chestiunii constă în faptul că burghezia se teme mai mult de popor decât de reacțiune. Esența chestiunii constă în faptul că nu întâmplarea, ci lupta de clasă dintre burghezie și proletariat a determinat această cotitură. Esența chestiunii constă în faptul că Struve și, urmîndu-i exemplul, Maklakov n-au făcut decât să spună mai deschis decât ceilalți cadeți adevărul despre clasa lor, despre partidul lor.

Acest adevăr i-a deranjat pe diplomații partidului cadet (în frunte cu d-l Miliukov) care consideră necesar să cocheteze cu democrația, socotind că această democrație nu și-a epuizat încă rolul și că burghezia va trebui, poate, să trăiască și să acționeze în cadrul unor rînduieli create nu numai de Purișkevici, ci — poți să știi? — în cadrul unor rînduieli create de democrație, de „gloată“, de „stradă“, de muncitori.

D-l Miliukov, care urmează aceeași linie ca și d-l Struve și d-l Maklakov, vrea s-o camufleze, vrea să se sulemească înainte de a apărea în fața publicului, să înșele democrația, și astfel aceasta să fie la remorca sa. De aceea d-l Miliukov vrea să *dea impresia* că se află în controversă cu „Vehi“, că se află în controversă cu Struve, că-l combate pe Maklakov, în timp ce *în realitate* el nu face decât să-i învețe pe Struve și Maklakov să-și ascundă gîndurile cu mai multă viclenie.

Esența lungului foileton al d-lui Miliukov împotriva lui Struve constă în învinuirea adusă lui Struve că creează o „confuzie fără ieșire“.

O învinuire tare și plină de mînie — nu-i așa?

Dar în ce constă confuzia lui Struve? În faptul că el crede, „dînd dovadă de optimism“, în asanarea puterii de stat, deși chiar el afirmă că puterea de stat nu trage învățăminte din „zguduiri“ și în felul acesta face ca ele să fie inevitabile. După d-l Struve, ieșirea poate fi ori

Într-o „răzmeriță“, ori în asanarea puterii de stat. În ceea ce privește prima ieșire însă, Struve nu vrea nici „să tindă în mod activ“ spre ea și nici măcar s-o „dorească“.

Într-adevăr, se constată la Struve confuzie, dar aceeași confuzie și în aceeași măsură o găsim și la Miliukov. Căci partidul cadet — iar conducătorul lui este Miliukov — nu poate nici el „să dorească“ prima ieșire, nici „să tindă în mod activ spre această ieșire“.

Nu vorbele dovedesc acest lucru (proști sînt cei care în politică judecă oamenii și partidele după vorbele lor), ci *faptele*, adică *întreaga istorie* a partidului cadet de la 1905 și pînă la 1914, timp de aproape un deceniu.

Partidul cadet se teme mai mult să treacă de partea muncitorilor (în problemele programului-minimum, bine-înțeles) decît să depindă de-alde Purișkevici.

Acest lucru e valabil pentru întregul partid, pentru întreaga burghezie cadetă și octombriștă, și Miliukov este pur și simplu ridicol atunci cînd încearcă să i-l impute numai lui Struve.

În toate țările, experiența istoriei ne arată că burghezia care dorește progresul oscilează între trecerea de partea muncitorilor și dependența de alde Purișkevici. În toate țările se observă — și cu cît țara este mai civilizată, mai liberă, cu atît acest lucru este mai vizibil — două tipuri de politicieni burghezi. Un tip tinde pe față spre religie, spre alde Purișkevici, spre luptă fățișă împotriva democrației, și caută să fundamenteze în mod consecvent din punct de vedere teoretic această tendință. Celălalt tip se specializează în *camuflarea* tocmai a acestei tendințe, *cochetînd* cu democrația.

Diplomați ca Miliukov există pretutindeni, și muncitorii trebuie să știe să vadă dintr-o dată unde este „coada vulpii“.

ȚĂRĂNIMEA „MUNCITOARE“ ȘI COMERȚUL CU PĂMÎNTUL

Vorbăria narodnicilor de stînga despre țărănimea „muncitoare“ reprezintă o înșelăciune și o pervertire atît de flagrantă a conștiinței *socialiste* a muncitorilor, încît trebuie să revenim mereu la analiza acestei înșelăciuni.

Cu cît narodnicii noștri de stînga fac mai multă paradă de fraze generale lipsite de conținut și de vorbărie dulceagă, cu atît mai important este să le opunem date precise despre gospodăria țărănească.

De nimic nu se teme atît de mult narodnicul de stînga ca de date *precise* cu privire la burghezia țărănească și la proletariatul țărănesc.

Să luăm datele din ultima lucrare statistică a zemstvei cu privire la țărani din împrejurimile Moscovei ¹²⁰. Aici, agricultura a căpătat relativ în foarte mare măsură un caracter comercial datorită dezvoltării extrem de mari a pomiculturii și grădinăritului. Exemplul unei regiuni mai dezvoltate în ceea ce privește dominația pieței ne arată cu atît mai concret *principalele* trăsături ale *oricărei* gospodării țărănești în condițiile dominației capitalismului.

Primul raion agricol din împrejurimile Moscovei (luăm numai primul raion, deoarece, din păcate, statisticienii nu au dat rezultate generale) cuprinde *peste 2 000* de gospodării țărănești. Acest număr este destul de mare pentru a permite studierea relațiilor tipice dintre proletariet și burghezie în cadrul țărănimii „muncitoare“.

Este interesant că aici agricultura capitalistă se formează pe pămîntul obișnuit, în cadrul unor gospodării

extrem de mici. Întinderea totală a loturilor de care dispun cele 2 336 de gospodării țărănești este de 4 253 de deseatine de pământ lotual — în medie mai puțin de două deseatine la o gospodărie. Adăugînd 1 761 de deseatine de pământ luate în arendă și scăzînd 625 de deseatine de pământ date în arendă, rezultă 5 389 de deseatine — ceva mai mult de două deseatine la o gospodărie. Și, cu toate acestea, două treimi din țărani au muncitori salariați!

Cu cît nivelul tehnicii agricole este mai ridicat, cu cît gospodăria este mai intensivă, cu cît influența pieței este mai puternică, cu atît *marea* producție pe *mici* parcele de pământ se întîlnește mai des. Lucrul acesta îl uită mereu profesorii burghezi și narodnicii noștri de stînga, care se entuziasmează în fața gospodăriilor mici (în ceea ce privește întinderea de pământ) și *care estompează* caracterul capitalist al micilor gospodării moderne ce folosesc muncitori salariați.

Să vedem cum stau lucrurile cu circulația comercială a pământului lotual. Cifrele referitoare la pământul luat în arendă și cel dat în arendă arată că această circulație este foarte mare. Aproape jumătate din pământul luat în arendă este pământ *lotual*. În total sînt date în arendă 625 de deseatine de pământ *lotual* și luate în arendă 845 de deseatine. Este limpede că vechiul sistem de posesiune a pământului în loturi, sistem de posesiune care prin întregul lui caracter este legat de iobăgie și de rînduielile medievale, devine o *piedică* în calea circulației comerciale și capitaliste moderne. Capitalismul *sfărîmă* vechiul sistem de posesiune a pământului în loturi. Economia nu se adaptează la lotul *dat de stat*, ci cere *libera* circulație comercială a pământului, libera lui luare și dare în arendă, potrivit cerințelor pieței, potrivit cerințelor formațiunii economice burgheze.

Să luăm proletariatul țărănesc. În această categorie trebuie să includem, în primul rînd, un număr de 405 gospodării (din 2 336) de țărani fără pământ sau care au o gospodărie pînă la o jumătate de deseatină de pământ. Aceste 405 gospodării dispun de 437 de deseatine de pământ

mînt lotual. Dar aceștia sînt țărani săraci, aproape nici unul nu are cai. Ei nu sînt în stare să-și ducă gospodăria. Și dau în arendă 372 de deseatine — cea mai mare parte din pămîntul lor —, iar ei devin muncitori salariați: din 405 gospodării, 376 „furnizează” fie muncitori agricoli, fie muncitori industriali, care se rup de agricultură.

Să luăm burghezia țărănească cea mai bogată. 526 de gospodării au fiecare cîte 3 deseatine și mai bine de pămînt: este o agricultură capitalistă, țărani ocupîndu-se cu pomicultura și grădinăritul. 509 din acești 526 de gospodari angajează muncitori. La cei 1706 lucrători membri ai familiei revin 1248 de muncitori salariați (angajați pe un anumit termen și cu anul), fără a socoti pe zileri (51 000 de zile de muncă lucrate de zileri).

Acești țărani dispun de 1540 de deseatine — un lot mai mic de 3 deseatine la o gospodărie. Dar ei dau în arendă numai 42 de deseatine și iau în arendă 1102 deseatine, din care 512 deseatine pămînt lotual! „Adunînd” în acest fel pămînt, acești țărani „muncitori”, care au cîte trei lucrători membri ai familiei de fiecare gospodărie, se transformă în burghezi tipici: în medie, cîte 2¹/₂ muncitori salariați de gospodărie și aproape o sută de zile de muncă lucrate de zileri salariați. Vînzarea-cumpărarea produselor pămîntului duce la dezvoltarea vînzării-cumpărării pămîntului (luarea și darea în arendă), iar după aceea și la vînzarea-cumpărarea forței de muncă.

Reflecțați acum la afirmația narodnicilor de stînga că desființarea proprietății private asupra pămîntului ar însemna „scoaterea pămîntului” din circulația comercială! Este o legendă mic-burgheză de cea mai pură speță. În realitate, lucrurile s-ar petrece tocmai invers: această desființare ar intensifica în proporții colosale atragerea pămîntului în circulația comercială. S-ar elibera capitalurile cheltuite astăzi pentru cumpărare de pămînt, ar dispărea piedicile feudale și birocratice care stau în calea trecerii libere a pămîntului din mîină în mîină, s-ar dezvolta și mai mult capitalismul, adică darea în arendă a pămîntului de către proletariat, „adunarea” pămîntului de către burghezie.

Narodnicii de stînga prezintă o măsură folositoare din punctul de vedere al luptei împotriva moșierilor iobăgiști drept „socialism“, în timp ce în realitate aceasta este o măsură burgheză. Atît proletarii țărani cît și burghezii țărani au interese *comune* împotriva moșierilor — asta este indiscutabil. Asta o știe orice muncitor marxist; dar *a întuneca* conștiința antagonismului de clasă dintre proletariat și burghezie prin flecăreli despre țărănimea „muncitoare“ înseamnă a trece de partea burgheziei, înseamnă a trece de partea dușmanilor socialismului.

În gospodăriile din împrejurimile Moscovei se poate vedea — ca printr-o lupă — ceea ce se petrece, într-o formă mai atenuată și mai greu de stabilit, *pretutindeni* în Rusia. Pretutindeni a și început să devină o excepție țărănul care nu se angajează sau nu angajează el însuși (un „muncitor“). Fiecare zi aduce — pînă și în colțurile cele mai pierdute — o tot mai mare dezvoltare a comerțului și o tot mai mare adîncire a prăpastiei dintre proletari (muncitorii salariați) și micii proprietari mic-burghezi, țărani.

Sarcina proletariatului de la orașe este de a dezvolta conștiința lîmpede a acestui antagonism de clasă, care este *disimulat* la sate de particularitățile agriculturii și de rămășițele iobăgiei. Sarcina burgheziei, în urma căreia se tîrăsc, fiindcă nu înțeleg situația, și narodnicii de stînga mic-burghezi, este ca — prin vorbărie lipsită de conținut și profund falsă despre țărănimea „muncitoare“ — *să împiedice* oamenii de a ajunge la conștiința acestui antagonism de clasă.

„Puti Pravdi“ nr. 26
din 2 martie 1914
Semnal : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PREOCUPAREA LIBERALILOR

În ultimul timp, în legătură cu discursurile rostite în Dumă de V. Maklakov și cu articolele publicate de el în ziare în favoarea „noului“ plan de a unifica tactica cadeților și cea a octombriștilor, s-a vorbit foarte mult despre o înviorare a liberalismului. Banchetul de la Moscova al zemstvei a făcut să se vorbească și mai mult despre acest lucru.

Merită să fie relevat că, cu acest prilej, s-a subliniat îndeosebi faptul că *pînă și* V. Maklakov, liberalul cel mai moderat, care tinde cel mai mult spre octombriști, „a pierdut credința în posibilitatea de a găsi o ieșire din impas fără explozii și catastrofe revoluționare“. Așa a scris textual în „Reci“, principalul organ al liberalilor, d-l Șingarev, care, împreună cu d-l Miliukov, *chipurile*, „*de pe poziții de stînga*“, i-a criticat pe cadeții „de dreapta“, V. Maklakov și P. Struve.

Dar controversese pe care le au cadeții între ei sînt teribil de meschine. S-a discutat dacă este sau nu nouă propunerea făcută octombriștilor de a trece în opoziție, dacă face să se repete pentru a suta una oară această propunere, făcută de o sută de ori și care n-a dus la nici un rezultat. Zarva stîrnită în jurul acestor controversese cu totul lipsite de conținut face să treacă aproape neobservată *preocuparea* generală și principală a liberalilor, preocu-

pare care frînează cauza eliberării Rusiei nu cu mult mai puțin decît oscilările octombriștilor. Toate disputele voastre sînt cu octombriștii și despre octombriști, domnilor liberali ! Dar mai priviți-vă și pe voi înșivă !

Iată o mică enciclopedie politică, scoasă de ziarul „Revi” sub titlul de „Anuar” pe anul 1914. La aceasta colaborează cei mai de seamă și cei mai de răspundere cadeți, conducătorii recunoscuți ai partidului, în frunte cu d-nii Miliukov și Șingarev. Într-o cronică a „vieții noastre publice” (a d-lui Izgoev) citim următoarea apreciere principială a problemelor cardinale ale politicii interne din Rusia :

„Prin zelul său excesiv, administrația nu face decît să slăbească forțele antirevoluționare existente chiar în cadrul societății”.

Nu e oare ridicol, domnilor cadeți, să tunați și să fulgerați împotriva octombriștilor, cînd în propriile voastre publicații se propovăduiește cel mai autentic octombrișm ?

Ca urmare a luptei „desperate și nerezonabile” pe care administrația o duce împotriva instituțiilor culturale, scrie d-l Izgoev, rezultă

„o denaturare a vieții, denaturare ce duce la descreșterea activității pur sociale (!), ce elaborează antidoturi spirituale împotriva ideilor care amenință cu adevărat țara”.

Acesta nu mai e un ton octombrișt ; e un adevărat ton de procuror, un ton șceglovitovist *. Și, parcă pentru a da o explicație mai concretă în privința acestor „idei care amenință țara”, liberalul nostru spune :

„Se înțelege (din punctul de vedere al denaturării vieții datorită nepriceperii administrației) de ce la adunările muncitorești și în syndicate bolșevicii reușesc să obțină victorii asupra conducătorilor mai calmi și mai civilizați (!?) ai mișcării muncitorești”.

Această apreciere politică cu privire la lichidatori liberali o fac și o repetă de nenumărate ori. În realitate,

* Șceglovitov — din 1906 pînă în 1915 ministru al justiției. — Nota trad.

aici nu este vorba decît de o alianță politică între liberali și lichidatori. În rîndurile muncitorilor, lichidatorii, prin faptul că întorc spatele mișcării ilegale și propovăduiesc un partid legal, fac exact ceea ce le este necesar liberalilor.

„Puti Pravdi” nr. 29
din 6 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

NARODNICII ȘI LICHIDATORII ÎN MIȘCAREA SINDICALĂ

(MĂRTURISIRI PREȚIOASE)

În ultimele numere ale ziarului narodnicilor de stînga, alături de plîngeri împotriva „fracționismului” nostru (al pravdiștilor), găsim mărturisirile prețioase ale cîtorva narodnici care recunosc că în importanta problemă a mișcării sindicale vederile lor coincid cu vederile lichidatorilor. Noi întotdeauna am spus acest lucru. Dar este foarte plăcut să auzi această mărturisire din gura adversarilor.

— „Cu bolșevicii avem o divergență foarte serioasă în această chestiune, deoarece ei privesc sindicatul ca pe o feudă a lor(!).. Vederile «menșevicilor» însă (narodnicii, nu se știe de ce, spun „menșevici” în loc de „lichidatori”) asupra sindicatului, ca organizație extrafracționistă, sînt identice cu vederile noastre (ale narodnicilor). Astfel se și explică, poate, bunele noastre relații cu menșevicii în munca din trecut”. Așa scria ziarul „Vernaia Mîsl” nr. 6.

— „Linia de conduită a consiliilor de conducere ale sindicatelor care au fost tot timpul în mîinile narodnicilor de stînga nu s-a deosebit cu nimic de linia de conduită a așa-ziselor syndicate lichidatoriste”, adăuga același ziar al narodnicilor de stînga.

Mărturisiri foarte prețioase și de o rară franchețe! După cum vedeți, narodnicii noștri „teribil de stînga”, după cum mărturisesc chiar ei, se comportă în mișcarea sindicală absolut la fel ca lichidatorii.

Așa se explică și blocurile (alianțele, acordurile) dintre lichidatori și narodnici împotriva marxiștilor, blocuri pe care nu o dată le-a semnalat presa noastră.

Ziarul narodnic „Stoikaia Mîsl” ia chiar fățiș apărarea acestor blocuri dintre narodnicii de stînga și lichidatori împotriva marxiștilor.

— Astăzi, cînd pravdiștii au preponderență în organizațiile sindicale..., nu e nici o grozăvie și nimic ciudat în încheierea unor acorduri temporare între narodnici și luciști — așa scrie ziarul „Stoikaia Mîsl” nr. 2*.

Nu la fel de sinceri sînt lichidatorii. Ei știu că „asta” se face, dar despre „asta” nu se vorbește. Să-ți spui social-democrat și să închei, totodată, o alianță cu un partid străin împotriva social-democrației — la o astfel de „tactică” se poate recurge numai pe ascuns.

Dar aceasta nu schimbă cu nimic lucrurile. Alianța lichidatorilor cu narodnicii în mișcarea sindicală (și în asociațiile culturale) este *un fapt*. Iar în actuala stare de lucruri este un fapt inevitabil. Pe lichidatori și pe narodnici îi unește atitudinea dușmănoasă față de marxismul consecvent în toate domeniile de activitate. Iar în munca sindicală îi unește faptul că și unii și ceilalți sînt exponenți ai „neutralismului slăbiciunii”, ai „neutralismului de nevoie”. Nici lichidatorii și nici narodnicii nu se bucură de o influență serioasă în mișcarea sindicală. În calitatea lor de minoritate slabă se străduiesc să ajungă la „egalitate” cu marxiștii. Nu se poate da acestei revendicări o „bază teoretică” decît dacă o aperi de pe pozițiile neutralismului. De aici și decurge „neutralismul” tuturor grupurilor care au o influență slabă în mișcarea muncitorească.

Narodnicii spun că ei se unesc cu lichidatorii „numai în ceea ce privește apărarea extrafracționismului orga-

* Făcînd ochi mari, autorul articolului, d-l Boris Voronov, prezintă drept un „fracționism” nemaipomenit faptul că la ședințele consiliului de conducere al unui sindicat „se discută problema ajutorării presei pravdiste, chestiuni redacționale de ordin tehnic (cum să fie organizată mai bine rubrica corespondențelor etc.)”. Ce grozăvie! Ce crimă — să ajuți prin corespondențe etc. un ziar care grupează 1/10 din muncitorii înaintați! Într-adevăr, după toate acestea cum să nu se arunce narodnicii în brațele lichidatorilor...

nizațiilor muncitorești împotriva pretențiilor exagerate ale pravdiștilor“ („Stoikaia Mîsl“ nr. 2 și 4).

Dar în ce constau aceste „pretenții“ ale pravdiștilor? Au închis ei oare porțile vreunui sindicat sau asociații în fața muncitorilor care au alte concepții politice? Au lipit ei vreo „etichetă“ pe vreunul din sindicate? Au scindat ei vreo organizație? Nimic din toate acestea! Adversarii noștri n-au citat și nu vor putea cita nici un singur fapt. Ei numesc „pretenții exagerate“ ale pravdiștilor faptul că pravdiștii nu vor să adere la politica mic-burgheză a narodnicilor și a lichidatorilor, iar în cadrul sindicatului unic, supunîndu-se în mod loial majorității muncitorilor, luptă pentru influența ideilor lor marxiste.

De păcatele care ni se pun pe seamă nu ne-am făcut niciodată vinovați. Cei care sînt vinovați de aceste păcate sînt narodnicii și lichidatorii. Iată faptele. Cu cîțiva ani în urmă, narodnicii au obținut majoritatea în sindicatul feroviarilor. Aceasta s-a întîmplat datorită faptului că s-au sprijinit nu pe muncitori, ci pe funcționarii de la căile ferate, precum și din alte cîteva cauze accidentale. Și ce-au făcut narodnicii? Imediat „au lipit o etichetă“ pe acest sindicat, l-au silit să adopte o „platformă“ a lor separată, au îndepărtat pe social-democrați și pe cei fără partid, determinîndu-i să-și creeze un sindicat paralel.

Aceasta a fost, într-adevăr, o „pretenție exagerată“. Ei s-au grăbit să-și consfințească prima izbîndă, repurtată din întîmplare, prin lipirea unei etichete. Dacă narodnicii nu fac același lucru și în celelalte sindicate, aceasta nu se explică prin marea lor virtute, ci pentru că pretutindeni în rîndurile muncitorilor influența lor este *extrem de slabă*.

Același lucru se poate spune și despre lichidatori. Atunci cînd sindicatul metalurgiștilor se afla în mîinile lor, ei l-au transformat într-o filială a lichidatorilor. În organul sindicatului publicau articole provocatoare împotriva mișcării ilegale (vezi „Naș Puti“ nr. 20, pag. 2; „Metallist“ nr. 3 și altele¹²¹), deși nici o adunare generală

a membrilor sindicatului n-a aprobat în nici un fel linia lichidatoristă.

Acestea sînt faptele reale. Ei numesc o „pretenție exagerată“ a pravdiștilor faptul că aceștia tind ca muncitorii înșiși să-și rezolve toate chestiunile cu majoritate de voturi. Dacă la adunarea generală a metalurgiștilor, pentru pravdiști se pronunță 3 000 de oameni, iar pentru lichidatori și narodnici laolaltă vreo sută, două, noi, în numele unui, vezi doamne, „nefracționism“, ar trebui să admitem că 3 000 este egal cu 200 ! Acesta este sensul „nefracționismului“ lichidatorist-narodnicist.

Noi nu preconizăm neutralismul, sîntem adversarii lui. Dar nici nu procedăm așa cum au procedat narodnicii și lichidatorii atunci cînd întîmplător au obținut majoritatea într-un sindicat oarecare. Numai grupurile slabe, lipsite de principii își pierd capul la prima „izbîndă“ și se grăbesc ca, pe baza unei majorități de vreo zece voturi, s-o „consfințească“. „Tulburați și zoriți“, ca nu cumva să scape acest prilej fericit, ei își revizuiesc în pripă „principiile“, uită de neutralismul lor și lipesc o etichetă. Nu tot așa procedează marxiștii. Ei nu sînt niște oaspeți întîmplători în mișcarea muncitorească. Ei știu că mai devreme sau mai tîrziu toate sindicatele se vor situa pe poziții marxiste. Ei sînt convinși că viitorul aparține ideilor lor și nu forțează evenimentele, nu îmboldesc de la spate sindicatele, nu lipesc etichete, nu scindează sindicatele.

Cu calm și încredere, ei își desfășoară propaganda marxistă. Cu răbdare, pe baza învățămintelor scoase din viață, îi învață pe muncitori marxismul. Și nici un fel de tranzacții pe care le încheie între ele grupurile lipsite de principii nu-i vor sili să se abată de pe această cale.

A fost o vreme cînd actualii lichidatori cereau ca sindicatele să fie partinice și reprezentate din punct de vedere organizatoric în partid. A fost o vreme cînd narodnicii impuneau sindicatului feroviarilor să depună în mod oficial jurămînt de credință pe programul lor. Acum și unii și alții s-au aruncat de cealaltă parte și preconizează neutralismul. Slăbiciunea politică a poziției lor i-a silit să facă acest lucru.

Noi urmăm vechea noastră cale, care a fost demult proclamată și care este preconizată de întregul marxist. Lichidatorii au tot dreptul să încheie o alianță cu narodnicii. Dar aceasta este o alianță între lipsa de principialitate și slăbiciune. Calea pe care o propune sindicatelor blocul lichidatorist-narodnic nu este calea muncitorilor înaintați.

„Puti Pravdi” nr. 30
din 7 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DEZIDERATE PIOASE

Nu demult, ziarele liberale au publicat și au comentat cu simpatie apelul lui K. Arseniev de a se acorda mai multă atenție adunării de date cu privire la deportările administrative.

„Oricît de multe cazuri de fărădelege și samavolnicie administrativă sînt relatate în presă — scrie K. Arseniev —, mai există o sumedenie de cazuri, la fel de revoltătoare, care nu sînt semnalate și trec neobservate. Această lacună ar putea să fie în bună parte remediată dacă s-ar introduce un oarecare sistem în adunarea datelor respective. Despre cauzele deportărilor pe cale administrativă și ale arestărilor, care pînă în ziua de azi continuă să fie practicate pe scară foarte largă, mai ales în rîndurile muncitorilor, se află numai din întîmplare și, de aceea, nu toate ajung să fie cunoscute. Tot întîmplător pătrund în presă și știrile referitoare la situația pe care o au deportații în locurile de surghiun“.

Ce-i drept, e drept ! Partidele liberale, membrii liberali ai Dumei, avocații liberali, ziaristii liberali, diferitele grupuri de liberali etc. ar putea foarte bine să adune și să publice atît în limita posibilităților cît și dincolo de această limită un material cît se poate de complet și de sistematic cu privire la *fiecare* caz din cele „practicate pe scară foarte largă, mai ales în rîndurile muncitorilor“.

Iată, bunăoară, ziarul „Reci“ „a salutată călduros toate aceste sfaturi și apeluri ale stimatului fruntaș al vieții publice“ K. Arseniev.

Dar cine vă împiedică să faceți acest lucru, domnilor ? Poate alții n-au, dar dv. aveți posibilități și mijloace de a organiza strîngerea regulată și publicarea informațiilor

referitoare la acest „fenomen de toate zilele“ din viața Rusiei, care vă revoltă pe toți, pe care toți îl condamnați și de care vorbiți în permanență cu toții ! Și priviți : nici un ziar liberal, de 1 000 de ori mai „asigurat“ (din toate punctele de vedere) împotriva oricăror piedici și obstacole, nu strânge informații precise cu privire la *toate* cazurile de deportare și arestare.

Este cazul să spunem : mari meșteri mai sînt liberalii noștri în materie de deziderate frumoase și pioase, dar să publice în același „Vestnik Evropî“ al lui Arseniev, în același „Russkie Vedomosti“ sau în „Reci“ numele tuturor celor deportați, informații despre ei, date sistematice despre soarta lor — asta n-o fac.

„Să sprijini“ în vorbe apelurile este, pare-se, mai ușor (și mai puțin periculos) decît să faci ceva pentru a duce la îndeplinire apelurile...

„Puti Pravdi“ nr. 32
din 9 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

UN PROFESOR LIBERAL DESPRE EGALITATE

D-l profesor liberal Tugan-Baranovski a pornit la luptă împotriva socialismului. De data aceasta, el nu a abordat problema sub aspectul politic-economic, ci sub aspectul unor considerații generale asupra egalității (să i se fi părut oare profesorului aceste considerații generale mai potrivite pentru convorbirile filozofice-religioase la care participa ?)

„Dacă privim socialismul nu ca o teorie economică, ci ca un ideal de viață — a proclamat d-l Tugan — el este, fără îndoială, legat de idealul egalității, dar egalitatea este o noțiune... care nu poate fi dedusă din experiență sau din rațiune”.

Iată raționamentul unui savant liberal care repetă argumente nespuse de uzate și de răsuflete: experiența și rațiunea, pretinde el, ne dovedesc în mod evident că oamenii *nu* sînt egali, pe cînd socialismul își bazează idealul pe egalitate. Va să zică, socialismul, vedeți dv., este o absurditate, contrazice experiența și rațiunea etc.!

D-l Tugan reia vechiul procedeu al reacționarilor: mai întîi denaturează socialismul, atribuindu-i o absurditate, iar apoi combate cu un aer triumfător această absurditate! Cînd se spune că experiența și rațiunea ne dovedesc că oamenii *nu* sînt egali, prin egalitate se înțelege egalitatea în ceea ce privește *aptitudinile* sau *identitatea* în ceea ce privește forțele fizice și aptitudinile spirituale ale oamenilor.

Se înțelege de la sine că în acest sens oamenii *nu* sînt egali. Nici un om cu mintea întregă și nici un socialist

nu uită acest lucru. Numai că o asemenea egalitate nu are *nici un fel* de legătură cu socialismul. Dacă d-l Tugan nu știe de loc să gîndească, în orice caz știe să citească și, dacă ar fi luat cunoscuta operă a lui Friedrich Engels, unul dintre întemeietorii socialismului științific, împotriva lui Dühring, d-l Tugan ar fi putut citi acolo o explicație specială din care rezultă că e o prostie ca prin egalitate în domeniul economic să înțelegi altceva decît *desființarea claselor*. Dar, atunci cînd domnii profesori se apucă să combată socialismul, nu știi de ce să te miri mai mult: de obtuzitatea, de ignoranța lor sau de reaua lor credință.

Va trebui s-o luăm de la a.b.c., de vreme ce avem de-a face cu d-l Tugan.

Prin egalitate, social-democrații înțeleg pe tărîm politic *egalitatea în drepturi*, iar pe tărîm economic, cum am mai spus, *desființarea claselor*. Socialiștilor nici nu le trece prin gînd să stabilească între oameni o egalitate în sensul egalității forțelor și aptitudinilor (fizice și spirituale).

Egalitatea în drepturi înseamnă revendicarea unor drepturi politice egale pentru *toți* cetățenii statului care au atins o anumită vîrstă și nu suferă nici de cretinism obișnuit și nici de cretinism liberalo-profesoral. Pentru prima oară, această revendicare a fost formulată nu de socialiști, nici de proletariat, ci de *burghezie*. Experiența istorică îndeobște cunoscută a tuturor țărilor din lume stă mărturie în acest sens, și d-l Tugan ar fi putut afla ușor acest lucru dacă el nu s-ar fi referit la „experiență” numai pentru a-i induce în eroare pe studenți și pe muncitori, pentru a fi pe placul celor care dețin puterea, prin „nimicirea” socialismului.

Burghezia a formulat revendicarea *egalității* în drepturi a tuturor cetățenilor în lupta ei împotriva privilegiilor de castă, împotriva privilegiilor medievale, feudale, iobăgiste. În Rusia, de pildă, spre deosebire de America, de Elveția etc., privilegiile nobilimii se mai mențin și în prezent în întreaga viață politică, și în alegerile pentru Consiliul de Stat, și în alegerile pentru Dumă, și în administrația locală, și în privința impozitelor, și în multe, multe alte privințe.

Chiar și omul cel mai lipsit de spirit de pătrundere și mai înapoiat poate să înțeleagă că diferiții oameni care fac parte din starea nobiliară *nu* sînt egali între ei prin aptitudinile lor fizice și spirituale, așa cum *nu* sînt egali între ei nici oamenii care fac parte din țărănime — starea „de jos“, starea „birnică“, „prostimea“, sau starea „neprivilegiată“. În ceea ce privește însă *drepturile* lor, toți nobilii sînt *egali*, iar toți țărăanii sînt și ei egali în ceea ce privește lipsa lor de drepturi.

Înțelege oare acum d-l savant și profesor liberal Tugan deosebirea dintre egalitate ca egalitate în drepturi și egalitate ca egalitate a forțelor și aptitudinilor ?

Să trecem acum la egalitate sub raport economic. În Statele Unite ale Americii, ca și în celelalte state înaintate, nu există privilegiile medievale. Toți cetățenii sînt egali în ceea ce privește drepturile politice. Dar sînt ei oare egali *în ceea ce privește situația lor în producția socială* ?

— Nu, d-le Tugan, nu sînt egali. Unii posedă pămînt, fabrici, capitaluri și trăiesc din munca neplătită a muncitorilor ; aceștia formează o minoritate infimă. Alții, și anume masa imensă a populației, nu au nici un fel de mijloace de producție și trăiesc numai din vînzarea forței lor de muncă ; aceștia sînt proletarii.

În Statele Unite ale Americii nu există nobili, iar burghezii și proletarii se bucură de drepturi politice *egale*. Ei *nu* sînt însă egali în ceea ce privește situația lor *de clasă* : unii, clasa capitaliștilor, sînt proprietari ai mijloacelor de producție și trăiesc din munca neplătită a muncitorilor ; ceilalți, clasa muncitorilor salariați, clasa proletarilor, nu au mijloace de producție și trăiesc din vînzarea pe piață a forței lor de muncă.

A desființa clasele înseamnă a pune pe *toți* cetățenii în *aceeași* situație față de *mijloacele de producție* ale întregii societăți, înseamnă că toți cetățenii pot *deopotrivă* să muncească cu mijloacele de producție obștești, pe pămîntul obștești, în fabricile obștești etc.

Am fost nevoiți să explicăm ce este socialismul pentru a-l lămuri pe savantul profesor liberal d-l Tugan, care, poate, dacă va face un efort, va înțelege acum că este

absurd să te aștepți ca în societatea socialistă să existe o *egalitate* a forțelor și aptitudinilor oamenilor.

Pe scurt : atunci când socialiștii vorbesc despre egalitate, ei înțeleg întotdeauna prin aceasta egalitatea *socială*, egalitatea în ceea ce privește poziția socială, și nicidecum egalitatea aptitudinilor fizice și spirituale ale diferiților indivizi.

Poate că cititorul nedumerit va întreba : cum de a fost cu puțință ca un savant profesor liberal să uite aceste adevăruri elementare, pe care le cunoaște toată lumea din oricare expunere a concepțiilor socialiste ? Răspunsul este simplu : trăsăturile *individuale* ale profesorilor de astăzi sînt de așa natură, încît printre ei se pot întîlni chiar și oameni de o rară obtuzitate de felul lui Tugan. Dar situația *socială* a profesorilor în societatea burgheză este de așa natură, încît în aceste posturi sînt admiși numai cei care vînd știința, punînd-o în slujba intereselor capitalului, numai cei care consimt să debiteze împotriva socialiștilor cele mai neverosimile absurdități, cele mai nerușinate ineptii și prostii. Burghezia va ierta profesorilor toate aceste lucruri, numai să se îndeletnicească cu „nimicirea“ socialismului.

„Putl Pravdi“ nr. 33
din 11 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LIBERALII ENGLEZI ȘI IRLANDA

Ceea ce se petrece acum în parlamentul englez în legătură cu proiectul de lege al *home rule*-ului irlandez (auto-administrare sau, mai exact, autonomie pentru Irlanda) prezintă un deosebit interes atît din punctul de vedere al relațiilor dintre clase, cît și din punctul de vedere al lămuririi problemei naționale și a celei agrare.

Secole de-a rîndul, Anglia a ținut Irlanda sub jugul ei, i-a făcut pe țărani irlandezi să sufere chinurile cumplite ale foametei și să se stingă cu încetul de foame, i-a alungat de pe pămînturile lor și i-a silit să-și părăsească cu sutele de mii și cu milioanele patria și să emigreze în America. La începutul secolului al XIX-lea, Irlanda avea o populație de 5 500 000 de oameni, iar astăzi nu are decît 4 300 000. Irlanda s-a depopulat. În decursul secolului al XIX-lea au emigrat în America peste 5 000 000 de irlandezi, și astăzi sînt *mai mulți* irlandezi în Statele Unite decît în Irlanda.

Nemaipomenitele suferințe și chinuri îndurate de țărani irlandezi constituie un exemplu instructiv din care se poate vedea pînă unde pot merge moșierii și burghezii liberali ai națiunii „dominante”. Într-o măsură considerabilă, Anglia și-a făurit în bună parte „strălucita” ei dezvoltare economică, „prosperitatea” industriei și comerțului ei pe baza unor astfel de isprăvi a căror victimă a fost țărănimea irlandeză și care ne amintesc de moșiereasa rusă, stăpîna de iobagi Saltîciha.

Anglia „înflorea“, iar Irlanda se stingea și rămînea o țară înapoiată, semisălbatică, pur agricolă, o țară de țărani arendași săraci. Dar, oricît de mult ar fi dorit burghezia „luminată și liberală“ a Angliei să eternizeze subjugarea Irlandei și sărăcia ei, totuși reformele erau inevitabile, — cu atît mai mult cu cît exploziile revoluționare ale luptei poporului irlandez pentru libertate și pămînt deveneau tot mai amenințătoare. În 1861 s-a constituit organizația revoluționară irlandeză a *fenienilor*. Irlandezii emigrați în America au ajutat-o prin toate mijloacele.

Din 1868, de la instalarea cabinetului Gladstone, acest erou al burghezilor liberali și al mic-burghezilor obtuzi, începe *epoca reformelor* în Irlanda, epocă care s-a prelungit cît s-a putut pînă în zilele noastre, adică aproape o jumătate de secol. O, înțelepții oameni de stat ai burgheziei liberale știu „să se grăbească încet“ cu „reforme“ lor !

Pe vremea aceea, Karl Marx trăia la Londra de mai bine de 15 ani și urmărea cu foarte mult interes și cu foarte multă simpatie lupta dusă de irlandezi. La 2 noiembrie 1867, el îi scria lui Friedrich Engels : „M-am străduit în fel și chip să-i determin pe muncitorii englezi să organizeze o demonstrație de simpatie pentru lupta irlandezilor. Înainte socoteam despărțirea Irlandei de Anglia ca un lucru imposibil. Astăzi socot că este inevitabil, chiar dacă după despărțire s-ar ajunge la o federație...“¹²² În scrisoarea din 30 noiembrie a aceluiași an, Marx revine asupra acestei teme : „...Se pune întrebarea ce sfat trebuie să dăm muncitorilor englezi ? După mine, anularea uniunii“ (anularea uniunii Irlandei) „trebuie să devină un punct din programul lor ; pe scurt, ei trebuie să reia revendicarea din 1783, democratizînd-o însă și adaptînd-o la condițiile de astăzi. Despărțirea Irlandei este singura formă legală și de aceea singura formă posibilă de eliberare a Irlandei care trebuie să fie înscrisă în programul partidului muncitoresc englez“¹²³. Și Marx demonstra în continuare că irlandezii au nevoie de autoadministrare și

de independență față de Anglia, precum și de o revoluție agrară și de taxe vamale împotriva Angliei.

Acesta era programul pe care Karl Marx l-a propus muncitorilor englezi în interesul libertății Irlandei, al accelerării dezvoltării sociale și al libertății muncitorilor englezi; căci muncitorii englezi nu-și puteau cuceri libertatea atîta timp cît ajutau (sau măcar îngăduiau) ca un alt popor să fie ținut în robie.

Dar vai! Datorită unei serii întregi de cauze istorice specifice, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, muncitorii englezi erau dependenți de liberali și îmbibați de spiritul politicii muncitorești liberale. Nu în fruntea popoarelor și a claselor care luptă pentru libertate se aflau ei, ci în coada odioșilor lachei ai sacului cu bani, domnii liberali englezi.

Și liberalii au trăgănat timp de o jumătate de secol eliberarea Irlandei, care nu este terminată nici pînă în ziua de astăzi! Abia în secolul al XX-lea a început țărănul irlandez să se transforme din arendaș în proprietar liber al pămîntului, dar domnii liberali l-au silit să plătească *despăgubiri pe baza unei evaluări „echitabile“*! El plătește și va plăti încă mulți ani de acum înainte un tribut de milioane moșierilor englezi drept răsplată pentru că timp de cîteva secole l-au jefuit și l-au adus într-o stare de foamete cronică. Burghezii liberali englezi i-au silit pe țărani irlandezi ca pentru toate acestea să-i recompenseze pe moșieri cu bani peșin...

Acum se dezbate în parlament legea *home rule*-ului (autoadministrării) Irlandei. În Irlanda există însă o provincie nordică, Ulster (sau Ulster, cum se spune uneori incorect); în parte, aceasta este locuită de oameni originari din Anglia, protestanți, spre deosebire de irlandezi, care sînt catolici. Și iată că conservatorii englezi, în frunte cu huliganul-moșier Purișkevici..., adică vreau să spun Carson, au început să scoată urlete turbate împotriva autonomiei Irlandei. Aceasta ar însemna, spun ei, să-i lăsăm pe cei din Ulster la discreția unor oameni de altă credință și de alt neam! Lordul Carson a amenințat cu răscoala și a organizat bande de huligani înarmați!

Firește că este o amenințare neîntemeiată. Despre răzcoala unui pumn de huligani nici vorbă nu poate fi. De asemenea, nici de „asuprirea“ protestanților de către parlamentul irlandez (a cărui putere este stabilită printr-o lege *engleză*) nu putea fi vorba.

Avem de-a face pur și simplu cu o încercare a moșierilor ultrareacționari de a-i *speria* pe liberali.

Și liberalii se tem, se prosternază în fața ultrareacționarilor, le fac concesii, propun să se organizeze în Ulster o *consultare specială a întregului popor* (un așa-zis referendum) și pentru Ulster să se amâne reforma pe termen de *șase ani*!

Tocmeala dintre liberali și ultrareacționari continuă. Reforma poate să mai aștepte: au așteptat irlandezii o jumătate de secol, de ce n-ar mai aștepta? doar n-o să-i „nedreptățim“ pe moșieri!

Firește, dacă liberalii ar face apel la poporul Angliei, la proletariat, banda de huligani a lui Carson s-ar topi și ar dispărea pe dată. Libertatea deplină și pașnică a Irlandei ar fi asigurată.

Dar este oare de conceput ca burghezii liberali să se adreseze proletariatului, cerându-i ajutor împotriva moșierilor? Doar liberalii din Anglia sînt și ei niște lachei ai sacului cu bani, care nu sînt în stare decît să se prosterneze în fața Carsonilor.

SISTEMUL TAYLOR —

O ÎNROBIRE A OMULUI DE CĂTRE MAȘINĂ ¹²⁴

Capitalismul nu poate sta nici o clipă pe loc. El trebuie să meargă mereu înainte. Concurența, care în epocile de criză — cum este epoca în care trăim — se intensifică în mod deosebit, îi obligă pe capitaliști să inventeze mereu alte mijloace pentru ieftinirea producției. Iar domnia capitalului transformă toate aceste mijloace în noi instrumente de asuprire a muncitorilor.

Sistemul Taylor este unul din aceste mijloace.

De curînd, în America, adepții acestui sistem au folosit următoarele procedee.

De mîna muncitorului se fixează un bec electric. Se fotografiază mișcările muncitorului și se studiază mișcările becului. Se constată că anumite mișcări au fost „de prisos“ și i se impune muncitorului să evite aceste mișcări, adică să muncească mai intens, să nu piardă nici o secundă pentru odihnă.

Se întocmesc planuri de noi corpuri de fabrică, în așa fel încît să nu se piardă nici un minut în plus cu aducerea materialelor la fabrică, cu transportarea lor dintr-o secție în alta, cu expedierea produsului finit. Cinematografia este folosită în mod sistematic pentru studierea muncii celor mai buni muncitori și pentru sporirea intensității ei, adică pentru „a-l zori“ cît mai mult pe muncitor.

De pildă, a fost filmată în cursul unei zile întregi munca unui montor. După ce i-au fost studiate mișcările, s-a introdus o bancă specială suficient de înaltă ca mon-

torul să nu piardă timpul pentru a se apleca. Montorului i s-a dat ca ajutor un băiat. Rolul băiatului era să servească montorului într-un mod anumit, cât mai rațional, fiecare piesă a mașinii. După câteva zile, montorul executa munca respectivă de asamblare a mașinii într-un *sfert* din timpul pe care-l folosea înainte pentru această operație !

Ce succes al productivității muncii !... dar plata muncitorului nu este majorată de patru ori, ci numai o dată și jumătate cel mult, și aceasta *numai pentru primul timp*. Deîndată ce muncitorii se obișnuiesc cu noul sistem, plata este din nou scăzută la nivelul anterior. Capitalistul realizează un profit imens, iar muncitorul muncește de patru ori mai intens, uzându-și nervii și mușchii de patru ori mai repede.

Muncitorul nou angajat este adus în sala de cinematograf a uzinei, unde i se prezintă un „model“ de felul cum trebuie executată munca pe care urmează s-o facă. Muncitorului i se impune „să ajungă la nivelul“ acestui model. După o săptămână i se prezintă muncitorului la cinematograf filmul propriei sale munci, care este comparată cu „modelul“ ei.

Toate aceste perfecționări colosale se fac *împotriva* muncitorului și au ca rezultat o și mai mare oprinare și asuprire a lui, limitându-se, totodată, la repartizarea rațională, chibzuită a muncii *în cadrul fabricii*.

În mod firesc se naște întrebarea : dar repartizarea muncii în cadrul întregii societăți ? Ce cantitate uriașă de muncă se irosește astăzi din cauza caracterului neorganizat, haotic al întregii producții capitaliste ! Cât timp se pierde pentru ca materia primă să ajungă la fabricant prin mijlocirea a sute de negustori și intermediari, în condiții în care cerințele pieței nu sînt cunoscute ! Nu numai că se pierde timp, dar chiar și produsele se pierd și se strică. Și cîtă pierdere de timp și de muncă pentru ca produsul finit să ajungă la consumatori printr-o puzderie de mici intermediari, care nu pot nici ei cunoaște cerințele cumpărătorilor și fac nu numai o sumedenie de

mişcări de prisos, dar și cumpărături, călătorii de prisos etc. etc. !

Capitalul organizează și reglementează munca în cadrul fabricii pentru a-l asupra și mai mult pe muncitor, pentru a-și spori profitul. Aceasta în timp ce în întreaga producție socială haosul persistă și crește, iar atunci când bogățiile acumulate nu-și găsesc cumpărători, duce la crize, iar milioane de muncitori, negăsind de lucru, suferă de foame și pier.

Sistemul Taylor — fără știrea și împotriva voinței autorului lui — pregătește timpul când proletariatul va lua în mâinile sale întreaga producție socială și va constitui comisiile sale muncitorești, în vederea unei juste repartizări și reglementări a întregii munci sociale. Marea producție, mașinile, căile ferate, telefonul — toate acestea oferă mii de posibilități pentru a face ca timpul de lucru al muncitorilor organizați să fie redus de patru ori, asigurându-li-se un nivel de trai de patru ori mai înalt decât în prezent.

Și comisiile muncitorești, fiind sprijinite de sindicatele muncitorești, vor ști să aplice aceste principii de repartizare rațională a muncii sociale atunci când aceasta va fi eliberată din robia capitalului.

„Puti Pravdi” nr. 35
din 13 martie 1914
Semnat : M. M.

Se tipărește după textul
aparut în ziar

„OPOZIȚIA RESPONSABILĂ“
ȘI PARTICIPAREA CADEȚILOR
LA CONSFĂTUIREA DE LA 1 MARTIE

Ziarele au vorbit mult despre consfătuirea pe care reprezentanții guvernului au avut-o la 1 martie cu unii deputați din Dumă. Dar însemnătatea acestei consfătuiri din punctul de vedere al situației și sarcinilor „opoziției“ în Dumă n-a fost nici pe departe suficient lămurită.

Ținem să amintim că, tocmai înaintea zilei de 1 martie, o serie întreagă de ziare liberale, și la Petersburg, și la Moscova, și în provincie, au ridicat și au discutat pe larg problema generală a liniștei mormîntale care s-a așternut în Dumă, a neputinței și lipsei ei de viață, a fugii deputaților din Dumă, a sarcinilor opoziției etc.

Chiar în preajma zilei de 1 martie, d-nii Miliukov și Șingarev, conducătorii cei mai de vază ai partidului „constituțional-democrat“, au publicat în presa din ambele capitale articole atît împotriva d-lui Struve, pentru îndemnurile lui la „asanarea puterii de stat“, cît și împotriva cadetului de dreapta V. Maklakov, pentru îndemnurile sale „pesimiste-optimiste“ de a se încheia o înțelegere cu octombriștii. Chiar în preajma zilei de 1 martie, d-l Miliukov s-a străduit din răspuțeri să apară ca adversar al „vehismului“, adică al ideilor consecvente și fățișe ale liberalismului contrarevoluționar.

Compoziția și caracterul consfătuirii de la 1 martie au dovedit încă o dată că toate aceste mici rezerve ale conducătorilor partidului cadet împotriva lui Struve și V. Maklakov, toate aceste eforturi de a apărea „mai de stînga“ decît acești politicieni nu sînt decît fățarnicie și

înșelare a democrației. În realitate, ceea ce a triumfat printre liberali la această consfătuire a fost tocmai politica „vehiștilor“, tocmai politica d-lor Struve și V. Maklakov, și nu politica conducătorilor și diplomaților oficiali ai partidului cadet, d-nii Miliukov, Șingarev & Co.

La consfătuire au participat numai reprezentanții partidelor la putere și cei ai opoziției liberale-burgheze; nici social-democrații și nici trudovicii (democrația burgheză) nu au fost invitați la consfătuire (chipurile, pentru motivul că ar fi „antimilitariști din principiu și votează întotdeauna împotriva oricăror credite de război“, dar în realitate pentru că nu doreau să primească un refuz public și motivat, de care erau siguri, cel puțin din partea social-democraților).

Atunci când deputații opoziției — după cum relatează pe un ton grav și oficial ziarul „Reci“ — „*au încercat să ridice și problema politicii noastre interne*“, li s-a declarat că discuția trebuie să se ducă numai în jurul creditelor de război și că „reprezentanții guvernului nu consideră că la această consfătuire se pot da lămuriri în privința politicii interne“.

„*Cu toate acestea* — scria „Reci“ —, unii deputați, printre care I. N. Efremov, A. I. Șingarev și alții, *au atins* în cuvântările lor și probleme privind situația noastră internă“.

Cu atât mai mult — trebuie să spunem în legătură cu această declarație — este ridicol, deplasat, stupid și lipsit de demnitate rolul deputaților cadeți, al deputaților constituțional-democrați. Dacă partidul lor s-ar numi partid liberal-monarhist moderat, adică dacă ar purta o denumire care să exprime just esența sa de clasă și adevărata sa natură politică, atunci comportarea deputaților cadeți ar fi fost normală din punctul de vedere al partidului lor! Dar pentru oameni care vor să fie considerați democrați, pentru oameni dintre care chiar și cei mai de dreapta, în genul lui V. Maklakov, declară în mod public că și-au pierdut credința „în posibilitatea de a găsi o ieșire din impas fără explozii și catastrofe revoluționare“ (întocmai așa a expus însuși d-l Șingarev vederile d-lui

V. Maklakov în nr. 55 din 26 februarie al ziarului „Revi“ ; în același sens a scris însuși d-l Miliukov în numărul din 25 februarie), — pentru astfel de oameni participarea la o consfătuire cu cei de dreapta și cu octombriștii a însemnat o palmă primită în public.

Domnii cadeți și-au dat singuri palma. Ei au renegat în mod public — prin participarea lor — propriile lor cuvinte cu privire la „pierderea credinței“. Ei au demonstrat în mod public că sînt gata să dovedească că *credința lor trăiește*, ceea ce echivalează cu a fi gata de a sluji și a slugărnici.

Poate or fi unii care nu înțeleg, dar cadeții înțeleg prea bine atît legătura indisolubilă dintre politica internă și cea externă, cît și semnificația „alocării“ de credite...

„Puti Pravdi“ nr. 36
din 14 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

MATERIALE
PREGĂTITOARE

SCHIȚA REZOLUȚIEI
CU PRIVIRE LA PROBLEMA NAȚIONALĂ ¹²⁵

Rezoluția cu privire la problema națională

I. 1. Este absolut necesar să se definească pe larg și în toate amănunțele atitudinea noastră față de problema națională pe considerente

(α) istorice (obiective): naționalismul reacționar și naționalismul burghezo-progresist (chiar și burghezo-democratic) al epocii contrarevoluționare

(β) ale vieții de partid: sciziunea Bundului, separatismul său, blocul încheiat de el cu partide nesocial-democrate, care păstrează trăsături naționaliste (P.P.S.), desființarea acestui bloc prin hotărîrea de compromis a Congresului de la Stockholm¹²⁶. Destrămarea „fедераției de cel mai rău tip”¹²⁷.

II. 2. § despre autodeterminare înseamnă numai despărțire politică.

{ 3. Necesitatea acestui § pentru Rusia ca urmare a

(α) principiului general al democrației

(β) faptului că națiunile asuprite trăiesc în regiunile periferice

(γ) nedesăvîșirii revoluției burghezo-democratice în răsăritul Europei în general și în Rusia în special

(δ) faptului că în Rusia, atît în comparație cu Apusul cît și cu Răsăritul, se găsește cea mai reacționară orînduire de stat (*monarhia*).

4. Recunoașterea dreptului la autodeterminare înseamnă *numai*
 - (α) revendicarea de a se rezolva problema pe cale democratică à la Norvegia
 - (β) desfășurarea luptei atît împotriva sutelor negre cît și împotriva *liberalilor*, care neagă acest drept, — educarea maselor (mujiicul!) în spiritul antinaționalist.
5. Acest drept nu exclude nicidecum o apreciere proletară independentă, ci, dimpotrivă, o reclamă.
6. Exemplul Poloniei și Finlandei din 1905 dovedește *apropierea* care există între partidele moșierești și burghezo-naționaliste și *monarhia* lui Nicolaie al II-lea, — dovedește înșelarea muncitorilor din Polonia și Finlanda de către burghezia națională a propriei lor țări, — dovedește că muncitorii care ar prefera o apropiere politică (și ideologică) de *propria* lor burghezie în locul *unității* cu proletariatul altor națiuni ar trăda și socialismul, și democrația, și *propria lor patrie*.

III. 7. O egalitate în drepturi necondiționată a națiunilor și limbilor. Limba populației locale să fie asigurată pe socoteala statului.

8. Să se respingă limba „de stat“.

9. Modificarea împărțirii administrative a statului.

10. O lege generală cu privire la garantarea drepturilor minorităților naționale etc.

IV. 11. Atitudine negativă față de autonomia cultural-națională

(α) caracterul greșit din punct de vedere ideologic și politic al lozincii „culturii naționale“

(β) contravine internaționalismului proletariatului

- (γ) atrage masele spre ideile naționalismului burghez
- (δ) abate de la sarcinile unei revoluții democratice c[entralizate] (indică, chipurile, calea separării naționale, pe cînd în realitate nu este posibilă decît revoluția democratică c[entralizată])
- (ε) propagarea acestei lozinci *de către toate* partidele burgheze ale uneia dintre națiuni (evreiască), pusă în situația de castă
- (ζ) divizarea proletariatului (națiunilor conlocuitoare) în problema învățămîntului este dăunătoare, este nevoie de unificare.

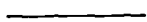
V. 12. Unirea muncitorilor aparținînd tuturor naționalităților în toate organizațiile.

13. O structură unitară a partidului și nu una federativă (Caucaz etc.).

Scris în septembrie 1913

*Publicat pentru prima oară
în 1937, în „Culegeri din Lenin”,
vol. XXX*

Se tipărește după manuscris

CONSPECTUL RAPORTULUI,
CARE URMA SĂ SE ȚINĂ ÎN CADRUL
ORGANIZAȚIILOR LOCALE, CU PRIVIRE
LA CONSĂTUIREA DE LA PORONINO A C.C.
AL P.M.S.D.R. CU UNII
ACTIVIȘTI DE PARTID (1913) ¹²⁸

Conspectul raportului pentru organizațiile locale
12/XII

Tema generală — evenimentele din timpul mișcării greviste și din viața de partid începînd din vara anului 1913. Rezoluțiile consfătuirii. În special se impun următoarele puncte:

1. Greva generală proiectată pentru 9 ianuarie 1914. Hotărîrea consfătuirii. Necesitatea grevei. Lozincile ei (republica democrată, ziua de lucru de 8 ore, confiscarea pămînturilor moșierești). Pregătirea intensă a grevei.

2. *Campania pentru asigurările sociale*. Difuzarea susținută a revistei „Voprosî strahovania“. — Organizarea de celule de partid în cadrul *tuturor* caselor și al *tuturor* comitetelor de conducere. Obținerea unei majorități proprii, de partid, în comitetele de conducere (și în sindicate, cluburi etc. etc.).

3. *Cei șase și cei șapte*. Principalele cauze ale sciziunii: (a) lichidatorismul = distrugerea partidului. *Din această cauză* — lupta. Cei șapte *înclină* spre lichidatorism; (b) *cei șapte nu recunosc hotărîrile partidului*; (c) este dovedit că *majoritatea partidului* se pronunță pentru cei șase. Cifrele principale din „Pravda“. A avea cu sine numerele conținînd *materialele* privitoare la problema sciziunii. (Este necesar să se continue *intens* cu adoptarea de rezoluții în sprijinul celor șase.)

4. Congresul partidului. Necesitatea lui. Participarea la congres a *tuturor* celulelor ilegale de partid. Pregătirea lui: principalul — *bani*. Să se colecteze

un *fond* al congresului (mai ales prin deputați). Sarcină — pînă în primăvară, fiecare grup sau asociație de grupuri să strîngă o *sumă dublă* față de suma cheltuielilor (cheltuiala pentru 1 delegat—150 ruble. Grupul sau uniunea grupurilor apropiate trebuie să strîngă 300 ruble).

5. Necesitatea de a dezvolta legăturile, de a le întări (oamenii să fie învățați să corespundeze cu Petersburgul și Biroul din străinătate). Corespondența șchioapătă: *din această cauză, transportul este prost*. Împuterniciți trebuie să fie pretutindeni.

6. Să fie examinat din rezoluții tot ce este important. De pildă, cu privire la problema națională: (a) lupta împotriva oricărui naționalism, chiar și a celui rafinat (autonomie național-culturală); (b) unitatea muncitorilor aparținînd *tuturor* naționalităților; (c) lupta împotriva naționalismului *velicorus* ultrareacționar. (La fel, pe scurt, despre celelalte rezoluții.)

7. Presa ilegală și cea legală. Să se intensifice colecțiile. Presa legală *va pieri* inevitabil: toate forțele pentru crearea celei ilegale (vezi „Comunicatul“, în special p. 9—10).

Scris la 29 noiembrie (12 decembrie) 1913

Publicat pentru prima oară în 1923,
în volumul „Din epoca ziarelor
«Zvezda» și «Pravda» (1911—1914)”,
ed. a III-a

Se tipărește după copia scrisă
de mîină de N. K. Krupskaja

TEZELE REFERATULUI
CU PRIVIRE LA PROBLEMA NAȚIONALĂ ¹²⁹

Problema națională

(Teze formulate din memorie)

- A) Importanța problemei naționale în momentul actual.
- B) Locul istoric al mișcărilor naționale (resp. tratarea din punct de vedere istoric a problemei naționale).
- C) Două teorii în problema națională.
- D) Autodeterminarea națiunilor.
- E) Egalitatea în drepturi și garantarea drepturilor minorităților. Autonomia.
- F) Autonomia cultural-națională.
- G) Principiul național în construcția de partid.

A. Introducere.

*Însemnătatea problemei naționale
în momentul istoric actual*

1. Naționalismul guvernului. Întreaga contrarevoluție este vopsită în culori naționaliste.
 2. La fel — liberalismul burghez (Struve & Co.).
 3. În condițiile nemaipomenitei și nemaiauzitei asupra națiunilor (57% din populația Rusiei) — naționalismul la popoarele asuprite (încăierarea paneuropeană).
 4. Încălcarea programului P.M.S.D.R. (denaturarea autodeterminării + autonomia cultural-națională).
 5. Sciziunea separatismului evreiesc. Izolarea națională.
- B. 6. Problema națională trebuie pusă din punct de vedere istoric și economic. Problema națională — fenomen *mondial*.

C

Алекс. Горюнов.

(Нужна по плану).

- 1) История казачества в общ. мему.
 2) История казачества в общ. мему. (кажд. из 2-х)
 3) История казачества в общ. мему.
 4) История казачества в общ. мему.
 5) История казачества в общ. мему.
 6) История казачества в общ. мему.

В. И. Ленин. История казачества в СССР.
история казачества.

1. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)
2. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)
3. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)
4. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)
5. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)

6. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)
 7. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)
 8. История казачества в СССР. (кажд. из 2-х)

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin
 „Problema națională (Teze formulate din memorie)”. — Ianuarie 1914

Micsorati

7. Epoca mișcărilor naționale — sfârșitul evului mediu și începutul epocii moderne, epoca revoluțiilor *burghezo-democratice*. În acest timp, *pretutindeni* și peste tot mișcări naționale.
8. Bazele economice? Capitalismul cere unificarea pieței interne. Piața este centrul relațiilor comerciale. Principalul instrument al relațiilor comerciale dintre oameni este *limba*.
9. Unirea regiunilor naționale (reconstituirea limbii, trezirea națională etc.) și crearea *statului național*. Necesitatea lui economică.
10. Suprastructura politică pe baza economicului. Democratism, suveranitatea națiunilor. *Inde** „*stat național*“ ...
11. Statul național — *regulă universală* (K. Kautsky v. I, 18***, p. 23 și 23—25 „*Internationalität*“), iar *statul mai multor naționalități* — *excepție*¹³⁰.

K. Kautsky despre O. Bauer: Bauer *subapreciază* aspirațiile spre un stat național. („forța Drangului“) [Aceasta N.B.]

În paranteză: unii oameni cred că statul național constituie un *mai mare* naționalism decât autonomia cultural-națională. Eroare naivă și ridicolă! Statul național constituie o regulă în experiența istoriei universale. Autonomia cultural-națională este o născocire a unor intelectuali slăbuți, neînțăpuită nicăieri.

12. Epoca revoluțiilor naționale (burghezo-democratice) din secolul al XIX-lea (Italia, Germania). În Vestul Europei, ea s-a terminat. *În Răsărit abia a început și în Asia...*

* — De aici. — *Nota trad.*

** Trimitere la p. 18 a primului calet cu privire la problema națională.

— *Nota red.*

C. Două teorii ale marxismului în problema națională.

13. Apariția partidelor proletare în statele naționale. Orientul înapoiat. „Teoriile“ problemei naționale. (Nu s-a acordat suficientă atenție bazei *teoretice*. K. Kautsky + O. Bauer.)

14. O. Bauer. Națiunea = Kulturgemeinschaft*. Lozinca „culturii naționale“ ((un fir roșu)). Caracterul național — principalul. (O sumedenie de rezerve, dar aceasta n-are importanță.)

(Aprecierea lui Kautsky: Kulturgemeinschaft = principala eroare a lui O. Bauer.)

15. „Socialismul va întări principiul naționalității“ (O. Bauer I, 5** — p. 532 a cărții sale).

16. Greșeala fundamentală a lui Bauer — naționalismul rafinat. Un naționalism curățel, fără exploatare, fără ciocniri.

N.B. ||| Proudhon a curățat, a idealizat, a înfrumusețat capitalismul, O. Bauer — naționalismul.

17. Politica claselor dominante este „conservator-națională“, a noastră — „evoluat-națională“ (O. Bauer).

18. „Pe noi nu ne satisface vechiul internaționalism“ (O. Bauer)
(O. Bauer I, 6).

19. $\Sigma\Sigma$ *** la O. Bauer

(α) teoria idealistă a națiunii

(β) lozinca culturii naționale (= lozincă burgheză)

(γ) un naționalism purificat, rafinat, absolut, mergînd pînă la socialism

(δ) totala uitare a internaționalismului.

$\Sigma = oportunist național$ (Pannekoek).

20. O. Bauer, confuz, demascat de K. Kautsky.

* — comunitate culturală. — Nota trad.

** Aici și mai departe se face trimitere la p. 5, 6 și 17 din primul caiet cu privire la problema națională. — Nota red.

*** — Summa summarum — total general. — Nota trad.

- (α) Eigentümlich und hinfällig* că O. Bauer vorbește într-una despre cultura națională. (I, 17) (c. 15 Internationalität)
- (β) „Nie ist eine rein nationale Kultur weniger möglich gewesen“ (ibidem, 15 Internationalität)** —

înlăturare :

	engl.	franc.	germ.	
— Exemplu:	1800: 20	— 30	— 30	(Σ = 80)
	1900: 125	— 40	— 70	(Σ = 235)

((e posibil ca limba universală să fie cea engleză, sau poate, + rusa))

N.B. || (γ) „Internaționalismul nostru nu este o formă specială de naționalism, care se deosebește de cel burghez prin neagresivitate, egalitate în drepturi etc., ci un organism social unitar din punct de vedere economic și cultural“ (ibidem, p. 17).

N.B. || La O. Bauer, această concepție a dispărut în dosul „Betonung der nationalen Kultur“****.

(δ) Națiunea — nu-i Kultur-, nu-i Schicksal-, ci Sprachgemeinschaft****.

(ε) La O. Bauer rezultă „*a c c e n t u a r e a f a c t o r u l u i n a ț i o n a l ă*“...

N.B. || (ζ) ΣΣ (la K. Kautsky) — gewaltige Ueberschätzung des nationalen... Momentes (35 Internationalität). Völlige Vernachlässigung internationalen*****.

* — Particularitatea și punctul slab constă în aceea. — *Nota trad.*

** — „Niciodată încă o cultură pur națională n-a fost mai puțin posibilă“ (ibidem, 15 „Internaționalism“). — *Nota trad.*

*** — „prin sublinierea culturii naționale“. — *Nota trad.*

**** — nu-i o comunitate de cultură, de destin, ci o comunitate de limbă. — *Nota trad.*

***** — uriașa exagerare a factorului național (35 Internaționalism). Completa uitare a internaționalismului. — *Nota trad.*

21. La K. Kautsky Sprache und Territorium* |
 teorie istorică-economică |
a t u n c i **stat național** | N.E.
 în mișcarea |
 — și **burghezo-democratică** |
a c u m **internaționalism acum.** |

D. § 9 din program = autodeterminare politică.

22. Însemnătatea ei ca principiu și accepția dată ei de întreaga democrație internațională începînd din 1848 = separare politică, formarea statului național.
23. Însemnătatea ei din punct de vedere al *istoriei* mișcărilor naționale în întreaga lume = = crearea statului național.
24. Încercările de a interpreta altfel acest § sînt ciudate (de rîs!)!! *Principiul democratic* în problema națională *este indisolubil* legat de condițiile *istorice-economice* ale mișcărilor naționale.
- (α) (α) 25. Abaterea de la principiul democratic înseamnă trădarea și uitarea *întregii* istorii. Nedesăvîrșirea revoluției burgheze.
- (β) (β) Rusia = stat național în esență, bază, centru

Pskov — Rostov pe/D

Regiunile periferice — naționale.

Asuprire extremă.

Nedesăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, care *nu-i posibilă* fără o mișcare națională și fără tendința de creare a unor state *naționale* în general.

26. Situația internațională a Rusiei: învecinată cu
 (γ) (γ) Austria (unde revoluția burgheză nu este de-

* — limba și teritoriul. — Nota trad.

săvîrșită în ceea ce privește problema națională) și cu Asia, care s-a trezit (China republicană).

Țarismul — cea mai reacționară orînduire de stat. De aici caracterul absolut inevitabil al mișcării naționale și revendicarea de către velicoruși a dreptului la autodeterminare.

27. Exemplu concret. Norvegia (6 secole sub stăpînirea Danemaricii). La începutul secolului al XIX-lea [epoca războaielor napoleoniene] *cedată* (prin tratatul dintre Suedia, Anglia și Rusia) *Suediei*. Cucerită în *războiul* dintre suedezi și norvegieni.

Anexată la Suedia. Și-a păstrat *deplină* autonomie (seim, armată, impozite, taxe vamale etc.). Decenii de fricțiuni și ciocniri.

Anul 1905. Începutul mării revoluții în Răsăritul Europei — alături *revoluția burghezo-democratică nedesăvîrșită* într-un stat vecin vest-european foarte liber. Rezultatul? **Revoluția din Norvegia din 1905.**

Revoluția din august din Norvegia. Hotărîrea seimului (17 august 1905). Agitația popilor și moșierilor din Suedia.

Referendum

5 mil. suedezi și 2 „ norvegieni.

Tratat cu statul vecin. Pace și totală desăvîrșire.

Obligația muncitorului suedez? Nu numai pentru libertate în general, nu numai pentru autonomie, ci neapărat pentru **dreptul** la separare.

28. Anul 1905. Finlanda și Polonia.

Tranzacțiile burgheziei naționale cu burghezia rusă. Sarcinile partidelor de clasă: lupta împotriva tranzacțiilor naționaliste, *pentru alianța cu proletariatul revoluționar din Rusia.*

29. Rezultat: (α) Semnificația § 9 dedusă din întreaga istorie a mișcării naționale. (β) Asuprirea națională în Rusia în condițiile unui stat național la centru și ale asupririi naționale în regiunile periferice. (γ) Revoluția burghezo-democratică nedesăvârșită în Rusia. (δ) Situația internațională a Rusiei. (ε) Problema despărțirii să fie rezolvată de la caz la caz, dar propaganda este obligatorie.

30. Poziția aparte a P.S.D.

Dezvoltarea capitalismului a dus la o legătură strânsă între Polonia și Rusia. Fabricile din Lodz pe piața Rusiei. Nu-i treaba noastră să creăm un nou stat de clasă. Atît!!

(α) Neprecizat: a fost desăvârșită oare revoluția burghezo-democratică în Rusia și în *Orient*? *Nu.*

(β) Esența problemei n-o constituie Polonia și separarea ei, ci *mujicul rus.*

1863

XI. 1905

Țăranul rus trebuie să dea o ripostă naționalismului nu numai prin revendicarea neasupririi națiunilor, nu numai în ceea ce privește autonomia, dar neapărat și în ceea ce privește **dreptul de despărțire.**

Este absurd și reacționar să negi sau să diminuezi acest lucru.

Să negi *dreptul* la despărțire înseamnă să sprijini țarismul, *să cînți în strună* naționalismului țăranului rus.

N.B.

(γ) Exemplu: atitudinea lui Marx față de Polonia (Lopatin) și față de Irlanda...¹³¹

Marx despre Irlanda. *Nu poate fi liber un popor care asuprește alt popor.* N.B.

De unde absurditatea P.S.D.-ului?

Naționalism de-a-ndoaselea.

Speriați de papuași.

Cracovia — exemplu.

Nu pe acea linie.

Istoria acestei idei absurde și reacționare a P.S.D.
1895: K. Kautsky

(α) Materialismus *einseitig**

(β) vă este teamă să țineți isonul naționalismului micii burghezii? *Sprîjiniți reacțiunea rusă!*

1903. Comisia Congresului al II-lea vs ** Varski¹³².

D. *Egalitatea în drepturi a națiunilor și drepturile minorităților...*

31. Nici un fel de privilegii vreunei națiuni, vreunei limbi.

Aceasta este necesar din punctul de vedere al a.b.c.-ului democratismului și solidarității muncitorești.

32. Limba de stat. Inutilitatea ei.

43% velicoruși

17 ucraineni

6 bieloruși

66

6 polonezi

72% slavi.

* — Materialism unilateral. — *Nota trad.*

** — versus — împotriva, față de. — *Nota trad.*

33. Exemplul Elveției. Foaie aparte.

(α) Trei limbi (70—22—7%).

(β) Graubünden 100 000 locuitori

< 30 000 romanici $\boxed{1\%}$ *.

ad (γ) Drepturile minorităților și legea fundamentală.

(δ) Un model de rezolvare a problemei naționale în societatea burgheză.

(Belgia, *F i n l a n d a* etc.)Nu sînt
născociri34. Autonomia ținuturilor și autogovernare locală =
= principiul general al orînduirii democratice.
Frontierele? Naționale + economice + sociale etc.35. Este oare realizabil? *F o r t u n a t o v* versus
Medem.Centrele naționale trebuie apreciate după
minimum teritorial, iar nu după ma-
ximum.Punctul de vedere al „celor obidiți“ exprimat
de Medem: naționalismul absolut al micilor
insulițe naționale!!!

36. „Dacă e să o rupi cu economicul“ (Medem).

37. Garantarea drepturilor minorității. Legea funda-
mentală a statului (compară Brunn § 4).

38. Obiecțiile lui Medem I, 2** N.B.))

39. Necesitatea acestei legi (comp. Elveția) generale,
centrale.40. Numai o orînduire general democratică și *c e n -*
t r a l i z a t democratică constituie garanția.* Vezi volumul de față, p. 129. — *Nota red.*** Trimitere la pagina a 2-a a primului caiet cu privire la problema națio-
nală. — *Nota red.*

E. Autonomia cultural-națională**Termeni:**

{	exteritorial	}
	personal	
	național	

41. În ce constă planul? (1) Cadastru
(2) Seim
(3) Impunere silită.
42. Experiența Austriei (Brünn).

Programul autonomiei cultural-naționale. Eșec.
Clericalism. Irealizabil.

Programul adoptat $1/2^*$. *Absurditatea se vede de la început.*

43. Bazele principiale ale planului.
(0) Naționalism absolut, purificat. Dus pînă la capăt.
(α) Lozinca *culturii naționale*. Lozincă burgheză, reacționară versus mișcarea muncitorească și internaționalismul.

Cultură națională și cultură internațională:

{	izolare	— unire strînsă
	unire cu burghezia,	— unire cu democrația
	cu clericaliilor etc.	și socialiștii celor- lalte națiuni.

N.B.:

Muzeu național la Lvov = „cultură națională“!!

- (β) „Scoaterea din competență“. **Utopie!** Baza ei mic-burgheză. Născocirea unui prost intelectual.

„Nu cotropire, nu maiorizare, nu luptă“
(Medem). Comp. *K. Kautsky*.

- (γ) Curiile naționale în problema școlilor. Dăunătoare. Negrii în America.

* — jumătate de măsură. — *Nota red.*

(δ) Logica obiectivă: „nu în locul, ci împreună cu“ democrația centralizată. Austria versus Elveția.

(ε) Caracterul inegal al componenței de clasă a diferitelor națiuni.
Nu împărțire, ci despărțire.

națiunile de țărani
și orașele

(ζ) evreii — în cea mai mare parte negustori.

Sofismul bundiștilor: despărțim în vederea luptei *pure* de clasă.

44. Autonomia națională pentru evreii?

O. Bauer și K. Kautsky. „Casta“.

Meritele evreilor în cultura universală și *do u ă* curente în evreism.

45. În Rusia izolarea de castă a evreilor.

Soluția? (1) consolidarea ei într-un fel sau altul

(2) apropierea de *mișcarea democratică și socialistă* din țările diasporei¹³³.

„Să fie scoși evreii din rîndul națiunilor“...

46. 10^{1/2} milioane în lume. Două jumătăți [Aș despre Viena — 150 000].

47. *Toate* partidele burgheze ale evreilor au adoptat în Rusia autonomia cultural-națională

+ democrația mic-burgheză din 1907
+ Bundul? (o parte)

Cărei camuflări i-a servit născocirea (mic-burgheză oportunistă) a lui Bauer?

F. Principiul național în organizarea partidelor socialiste.

Austria. Numai începînd de la Vimberg (1907).

(Otto Bauer

I, 7. 1907)

Otto Bauer I, 7 despre adversarii ei
idem I, 8*.

Sciziune și *faliment*. Separatiștii cehi
(Congresul de la Copenhaga din 1910) și
simpatia lor pentru **Bund**.

R u s i a

„O federație
de cel mai
rău tip“

1898—1903. Ieșirea Bundului din partid.

1903—1906

1907—1911. Medem

foaie aparte

Fuziune (Caucaz, Riga, Vilno).
Unitate de jos.

Limba**:

1) *Comp. răspîndirea limbilor.*

Liège: 2. II. 1914

Rabinovici: Problema națională = „născocire“

Scriș între 10 și 20 ianuarie
(23 ianuarie și 2 februarie) 1914

S-a publicat pentru prima oară
în 1937, în „Culegeri din Lenin“,
vol. XXX

Se tipărește după manuscris

* Trimitere la paginile 7 și 8 ale primului caiet cu privire la problema națională. — *Nota red.*

** De aici și pînă la sfîrșit însemnările sînt făcute cu creionul pe co-perta a doua a caietului. Tot acolo este notată adresa: „Parvis. St.-Gril-les. Maison du Peuple

| Nr. 15 | | partea 10 |*. — *Nota red.*

8. Consfătuirea din vară și 6 vs 7 (Martov)
în „Nașa Zarea“ nr. 10—11
4 8 0 0 versus 2 5 0 0 $\left. \begin{array}{l} \{1000\} \\ \{600\} \end{array} \right\}$
9. A fost restabilită majoritatea.
10. Unitatea? A cărui partid?

Scris în ianuarie 1914

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CONSPECTUL CUVÎNTULUI DE ÎNCHEIERE
LA CONGRESUL AL IV-LEA
AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON

Conspectul cuvîntului de încheiere :

1) Biroul socialist internațional. Vom participa? (Lenin cu C.C.)

((Banii Biroului din străinătate al C.C.))

2) Trei semnături negative

{ Republica
și confe-
rința }

{ (1) „Luci“ („reci-
divă“)
(2) Zsulici } nil*
(3) F. Dan }

Comitetul din
Petersburg
Biroul regional
Moscova

Comitetul din
Moscova

(și grupurile)
Conferința din
Kostroma

Ural

Comitetul din
Odesa

Comitetul din
Kiev

3) Trei fapte:

{ (1) deputații 47—50—67%

{ (2) 6 și 7

{ (3) 2 000 și 500 grupuri

4) Organizațiile și masele :

{ (Conferința din
ianuarie...) } O.C.
{ (2 consfătuiri...) }

5) C.C. din Rusia

{ { 1912 —
1913 —
1913 —

Scindarea
celor din străi-
nătate și uni-
ficare în Rusia

- I { 1°. Partid ilegal.
2°. Lupta în presa legală cu lozinci revoluționare.
3°. Problema națională (α) autonomia cultural-națională
(β) organizații naționale.
4°. Jagiello...
- II || 5°. Methode d'organisation et la majorité*.

Scris în Ianuarie 1914

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

* — Metodă de organizare și majoritatea. — *Nota trad.*

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT
(Septembrie 1913 — martie 1914)

1913

RAPOARTELE PREZENTATE ȘI CUVÎNTĂRILE ROSTITE
LA CONSFĂTUIREA DE LA PORONINO („DIN VARĂ“)
A C.C. AL P.M.S.D.R. CU UNII ACTIVIȘTI DE PARTID,
CARE A AVUT LOC LA 25 SEPTEMBRIE — 1 OCTOMBRIE
(8—14 OCTOMBRIE) 1913

Procesele-verbale ale consfătuirii de la Poronino n-au fost găsite. Din rapoartele informative adresate directorului departamentului poliției, S. I. Belețki, rezultă că V. I. Lenin a rostit un cuvînt de salut la deschiderea consfătuirii, la 25 septembrie (8 octombrie), a prezentat la 26 septembrie (9 octombrie) raportul C.C. al P.M.S.D.R., la 26 și 28 septembrie (9 și 11 octombrie) raportul cu privire la problema națională, la 30 septembrie (13 octombrie) darea de seamă asupra Congresului socialist de la Viena și a rostit cuvîntul de încheiere a consfătuirii la 1 (14) octombrie. În aceste rapoarte informative se relatează pe scurt conținutul rapoartelor prezentate de Lenin (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.; vezi și A. Badaev. „Bolșevicii în Duma de stat“, 1954, p. 179).

SCRISORI ADRESATE LUI M. M. LITVINOV

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează trei scrisori ale lui M. M. Litvinov în care există referiri la scrisori adresate de Lenin acestuia. În scrisoarea din 29 noiembrie (12 decembrie) 1913, Litvinov scrie: „Dragă prietene, chiar acum am primit mandatele și scrisoarea d-tale cu înștiințarea trimisă de Huysmans“. Din scrisoarea lui Litvinov rezultă că Lenin se interesa de pregătirile în vederea ședinței Biroului socialist internațional care a avut loc la Londra la 1 (14) decembrie 1913 și îl întreba pe Litvinov dacă a primit traducerea în limbile franceză, engleză și germană ale raportului și rezoluțiilor C.C. al P.M.S.D.R. pentru ședința B.S.I.

În aceeași zi, Litvinov îi scria lui Lenin într-o altă scrisoare : „Dragă Vladimir Ilici, am primit scrisoarea d-tale cu știri din Viena“ și îi comunica că a primit din Leipzig traducerea în limba germană a raportului și rezoluțiilor C.C. al P.M.S.D.R. pentru ședința B.S.I.

Într-o a treia scrisoare, din 3 (16) decembrie 1913, Litvinov îi scria lui Lenin : „Am primit ambele plicuri : 1) procesele-verbale ale consfățuirii și 2) celelalte documente și extrase. Din scrisoarea d-tale înțeleg că toate documentele : raportul, anexele la el și rezoluțiile, le traduce în limba germană Zagorski la Leipzig. Mă derutează însă fraza : «găsiți neapărat un german care traduce bine»“.

1914

O SCRISOARE CĂTRE INESSA ARMAND

Despre această scrisoare, scrisă, probabil, la începutul lunii ianuarie 1914, aflăm din postscriptumul la ea, care s-a păstrat și în care Lenin consimte să fie trecut pe lista oratorilor pentru mitingul consacrat evenimentelor de la 9 ianuarie 1905 ce urma să aibă loc la Paris (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

DOUĂ SCRISORI CĂTRE I. A. PEATNIŢKI

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se află o scrisoare adresată de A. A. Bekzadian lui Lenin la 12 (25) aprilie 1914, în care se spune : „Am primit scrisoarea de la Albert (Peatnițki). Mă roagă să vă transmit că el v-a expedit două scrisori și nu-și explică de ce în scrisoarea dv. din 10.III îl întrebați dacă a primit scrisoarea pe care i-ați scris-o la 13.I“.

RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. ȘI CUVÎNTUL DE ÎNCHEIERE ROSTIT LA CONGRESUL AL IV-LEA AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON

Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton a avut loc la 13—26 ianuarie (26 ianuarie — 8 februarie) 1914 la Bruxelles. Procesele-verbale ale congresului n-au fost găsite. La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează unele documente ale lui Lenin, care a participat la acest congres : însemnări în legătură cu ordinea de zi, note luate la ședințele congresului și în timpul cuvîntărilor, conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. și al cuvîntului de încheiere etc. O scurtă relatare asupra raportului C.C. al P.M.S.D.R. și a cuvîntului de încheiere a fost publicată pentru prima oară în 1915 în ziarul leton „Stradniex“, care apărea la Boston (vezi volumul de față, p. 303—308).

**INTERVENȚIE LA CONGRESUL AL IV-LEA
AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON
ÎN LEGĂTURĂ CU CUVÎNTAREA
IMPĂCIUITORISTULUI BRAUN**

Lenin a luat cuvîntul la 15 (28) ianuarie 1914. La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. s-au păstrat notele luate de Lenin în timpul cuvîntării lui I. E. Ianson (Braun), la sfîrșitul cărora Lenin a scris : „Am răspuns la această cuvîntare în aceeași ședință, la 28 ianuarie 1914“.

**SCRISOAREA ADRESATĂ REDACȚIEI
REVISTEI „ZAREA POVOLJIA“**

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. există o scrisoare adresată lui Lenin de S. Belov, secretarul redacției revistei „Zarea Povoljia“, la 17 februarie (2 martie) 1914. Din ea rezultă că Lenin pregătea pentru revistă un material pe tema „Lupta pentru libertatea presei“ și cerea relații asupra temelor pe care revista prefera să le trateze în numerele următoare. În afară de aceasta, Lenin cerea să i se trimită toate numerele apărute din revistă. În scrisoarea de răspuns, Belov îi comunica : „După primirea scrisorii dv. s-au expedit în banderolă cite 3 exemplare din cele 5 numere apărute pînă în prezent“.

SCRISORI ADRESATE LUI I. F. POPOV

La 24 februarie (9 martie) 1914, Karlson îi scrie lui V. I. Lenin în legătură cu aceste scrisori : „Am fost azi pe la Popov și mi-a spus că a primit scrisorile dv“. La 27 februarie (12 martie), I. F. Popov îi scrie lui Lenin la Cracovia de la Bruxelles : „Am primit scrisoarea dv. în care expuneți planul de acțiune referitor la Vink. Voi ține seama de toate indicațiile și vă voi trimite un raport detaliat «de îndată ce se va porni la treabă»“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

O SCRISOARE ADRESATĂ LUI K. M. KARLSON

Intr-o scrisoare adresată lui V. I. Lenin la 24 februarie (9 martie) 1914, K. M. Karlson („Ogretis“) scrie : „Stimate tovarășe ! Am primit scrisoarea dv. și ne-am grăbit să vă satisfacem rugămîntea“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

O SCRISOARE ADRESATĂ LUI N. V. ROMANOV

Intr-o scrisoare adresată lui Lenin la 3 (16) martie 1914, N. V. Romanov îi comunica : „M-am dus la Popov îndată ce am primit scrisoarea dv. El spune că v-a expedit o scrisoare joi

seara (12. III). Din cele ce mi-ai scris rezultă că ai primit-o în aceeași zi" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

O SCRISOARE ADRESATĂ LUI P. M. KERJENȚEV (LEBEDEV)

Despre această scrisoare, scrisă de Lenin, pe cât se pare, la începutul lunii martie 1914, aflăm din scrisoarea de răspuns adresată de Kerjențev lui Lenin la Cracovia la 8 (21) martie: „Literatura pedagogică pe care mi-o solicitați este atît de vastă, încît nu știu la ce să mă opresc" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

O SCRISOARE ADRESATĂ LUI O. N. LOLA (V. STEPANIUK)

Scrisoarea a fost scrisă în martie 1914. Din scrisoarea de răspuns a lui Lola de la 10 (23) martie 1914 rezultă că Lenin se interesa în această scrisoare de literatura ucraineană cu privire la problema națională, de hotărîrile primului Congres al Partidului revoluționar ucrainean (P.R.U.) din 1901, de exemple de împilare a ucrainenilor în Rusia și îl ruga pe Lola să-i culegă materiale în legătură cu această problemă, de care avea nevoie pentru o cuvîntare ce urma să fie rostită în Dumă. În scrisoarea sa, Lenin făcea aprecieri critice asupra unui articol al lui Lola, recomandîndu-i să condamne revista ucraineană „Dzvin" (de orientare menșevică) pentru poziția sa naționalistă. Lenin arată că naționaliștii ucraineni Levinski și Iurkevici nu numai că au căzut sub influența separatismului ceh, dar îl și propagă în mod sistematic, susținînd împărțirea muncitorilor pe naționalități. Lenin cerea să se pornească un război necruțător împotriva lor (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Într-o scrisoare adresată Inesei Armand la 1 aprilie (st. n.) 1914, Lenin scria: „Lola mi-a scris că este de acord cu mine *împotriva* lui Iurkevici, dar el e un naiv. Or, în această chestiune nu este îngăduită nici o întîrziere. E foarte important ca *din mijlocul social-democraților ucraineni* să răsune un glas în favoarea unității și *împotriva* împărțirii muncitorilor pe naționalități..." (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 111).

O SCRISOARE ADRESATĂ INESEI ARMAND

Scrisoarea a fost scrisă la 13 (26) martie 1914. Ea conține o caracterizare a Partidului social-democrat german.

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se află pagina a cincea, ultima pagină a scrisorii.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘI DOCUMENTELOR
LA A CĂROR REDACTARE
A PARTICIPAT V. I. LENIN

REVISTA „PROSVEȘCENIE”

- Nr. 9 — septembrie 1913
Nr. 10 — octombrie 1913
Nr. 11 — noiembrie 1913
Nr. 12 — decembrie 1913
Nr. 1 — ianuarie 1914
Nr. 2 — februarie 1914
Nr. 3 — martie 1914.

„COMUNICATUL ȘI REZOLUȚIILE CONSĂTUIRII
DIN VARA ANULUI 1913
A COMITETULUI CENTRAL AL P.M.S.D.R.
CU UNII ACTIVIȘTI DE PARTID”

Editat de Comitetul Central [Paris], 1913.

„SPUTNIK RABOCEGO NA 1914 GOD”

Petersburg, editura „Priboi”, 1913

Calendarul de buzunar „Sputnik Rabocego na 1914 god” a apărut la 14 (27) decembrie 1913. Aici a apărut articolul lui Lenin „Grevele din Rusia”. Lenin acorda o mare importanță apariției acestei publicații și urmărea cu atenție difuzarea ei. La sfârșitul lunii decembrie 1913, el scria Inesei Armand: „Am primit un exemplar din «Sputnik Rabocego». 5 000 de exemplare s-au și epuizat!! Ura!!” (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 107).

„MARXISM ȘI LICHIDATORISM“

Culegere de articole cu privire la problemele fundamentale ale mișcării muncitorești actuale. Partea a II-a. Petersburg, editura „Priboi“, 1914.

V. I. Lenin a scris prefața și postfața la culegerea „Marxism și lichidatorism“ (vezi volumul de față, p. 365—367 și Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 261—270).

La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează planul culegerii „Marxism și lichidatorism“, precum și planul prefeței și postfeței la ea, scrise de Lenin.

ADNOTĂRI

- 1 Una din denumirile cotidianului bolșevic legal „*Pravda*“ ; primul număr al ziarului a apărut la Petersburg în ziua de 22 aprilie (5 mai) 1912

Hotărîrea cu privire la necesitatea editării unui cotidian muncitoresc de masă a fost adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. Un rol important în pregătirea editării ziarului „*Pravda*“ a avut ziarul „*Zvezda*“, care de la sfîrșitul anului 1911 a desfășurat o largă campanie pentru crearea unui cotidian muncitoresc. „*Zvezda*“ a publicat numeroase scrisori și articole în care muncitorii din Petersburg propuneau crearea unui asemenea ziar și își exprimau hotărîrea de a-l întreține din subscripții benevole. Inițiativa muncitorilor înaintați din Petersburg a fost aprobată cu căldură de muncitorii din întreaga Rusie.

„*Pravda*“ a luat ființă în condițiile noului avînt revoluționar, cînd întreaga țară era străbătută de valul grevelor politice de masă provocate de masacrul de la Lena. „*Tocmai avîntul* de care muncitorii au dat dovadă *în aprilie* — scria V. I. Lenin — a creat ziarul muncitoresc „*Pravda*“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 448).

Ziarul era editat cu fonduri strînse de muncitorii înșiși ; el avea un tiraj zilnic de circa 40 000 de exemplare, iar unele numere ajungeau pînă la 60 000 de exemplare. Crearea unui cotidian muncitoresc a fost apreciată de Lenin ca o mare realizare istorică a muncitorilor din Petersburg.

Lenin avea în atribuția sa conducerea ideologică a „*Pravdei*“, scria aproape zilnic articole sau note pentru ziar, dădea directive redacției. El cerea ca ziarul să fie pătruns de spirit combativ, revoluționar, critica redacția ori de cîte ori aceasta publica articole insuficient de clare în problemele principale. În „*Pravda*“ au apărut peste 270 de articole și note scrise de Lenin și semnate cu pseudonimele : V. Ilin, V. Frei, K. T., V. I., I., Un pravdist, Statistician, Un cititor, M. N. și altele.

Membri ai redacției ziarului „*Pravda*“ și colaboratori activi în diferite perioade au fost : N. N. Baturin, Demian Bednîi,

K. S. Eremeev, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, S. V. Malîșev, L. R. și V. R. Menjinski, V. M. Molotov, V. I. Nevski, M. S. Olminski, N. I. Podvoiski, N. G. Poletaev, M. A. Saveliev, K. N. Samoilova, N. A. Skrîpnik, I. V. Stalin, P. I. Stucika, I. M. Sverdlov, A. I. Ulianova-Elizarova ș.a. Au colaborat activ și deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. În coloanele „Pravdei” și-a publicat o serie de lucrări A. M. Gorki.

„Pravda” înfăptuia legătura de zi cu zi dintre partid și masele largi populare. În jurul ei s-a format o numeroasă armată de corespondenți muncitori. În fiecare număr al ziarului apăreau zeci de corespondențe trimise de muncitori. În doi ani și ceva s-au publicat peste 17 000 de corespondențe de acest gen. Ziarul denunța lipsa de drepturi a oamenilor muncii, aducea exemple care ilustrau viața de mizerie a muncitorilor, oglindea mersul grevelor, promova politica partidului pe linia conducerii mișcării revoluționare în continuă dezvoltare, educa masele în spiritul solidarității proletare, în spiritul internaționalismului proletar. „Pravda” se bucura de un mare prestigiu printre muncitori. O atenție deosebită se acorda în coloanele ei oglinzirii situației țărănimii în Rusia țaristă. Ziarul avea o „Rubrică țărănească”. În coloanele „Pravdei”, Lenin a dus o luptă consecventă pentru hegemonia proletariatului în viitoarea revoluție, pentru alianța clasei muncitoare cu țărănimea, demasca contrarevoluționarismul burgheziei liberale. Ziarul a jucat un rol important în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.

Activitatea redacției ziarului „Pravda” a format obiectul unei dezbateri speciale la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid care a avut loc la sfârșitul lunii decembrie (st. n.) 1912. Consfătuirea a adoptat rezoluția întocmită de V. I. Lenin „Cu privire la reorganizarea și activitatea redacției ziarului «Pravda»”, în care se trasau măsuri pentru îmbunătățirea muncii redacției.

O mare parte din munca organizatorică a partidului era concentrată la redacția ziarului „Pravda”. Aici se organizau întâlniri cu reprezentanții celulelor locale de partid, se primeau informații despre munca de partid în fabrici și uzine și tot de aici se transmiteau directivele de partid ale Comitetului din Petersburg și ale Comitetului Central al partidului.

„Pravda” a fost în permanență prigonită de poliție. Numai în primul an de apariție au fost intentate împotriva redactorilor săi 36 de acțiuni penale. În total, redactorii „Pravdei” au stat în închisoare vreo 48 de luni, 41 de numere ale ziarului au fost confiscate. De opt ori interzis de guvernul țarist, el a continuat să apară sub alte denumiri: „Raboceaia Pravda”, „Severnaia Pravda”, „Pravda Truda”, „Za Pravdu”, „Proletarskaia Pravda”, „Puti Pravdî”, „Rabocii”, „Trudovaia Pravda”. În aceste condiții grele, bolșevicii au izbutit să scoată în doi ani și ceva 636 de numere ale ziarului „Pravda”. La 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost interzis definitiv.

Ziarul „Pravda“ și-a reluat apariția abia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. Începînd de la 5 (18) martie 1917, el a început să apară ca organ al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. La 5 (18) aprilie, după întoarcerea sa din străinătate, V. I. Lenin a intrat în redacția „Pravdei“ și a preluat conducerea ei. În perioada iulie-octombrie 1917, prigonită fiind de guvernul provizoriu burghez contrarevoluționar, „Pravda“ a fost nevoită să-și schimbe în repetate rînduri denumirea : „Listok «Pravdî»“, „Proletarii“, „Rabocii“, „Rabocii Puti“. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, de la 27 octombrie (9 noiembrie) 1917, Organul Central al partidului a început să apară iarăși sub vechea sa denumire, „Pravda“.

Ziarul „Pravda“ are o însemnătate excepțională în istoria partidului bolșevic și a revoluției. Ziarul a fost un propagandist, agitator și organizator colectiv în lupta pentru înfăptuirea politicii partidului. El a stat în centrul luptei pentru partinitate, a combătut cu hotărîre pe menșevicii-lichidatori, pe otzoviști și pe troțkiști, a demascat rolul lor trădător.

„Pravda“ a luptat împotriva centrismului și oportunismului internațional și-i educa pe muncitori în spiritul marxismului revoluționar. Ea a contribuit la creșterea considerabilă a partidului, la unirea rîndurilor sale, la întărirea legăturii sale cu masele. Datorită activității ziarului „Pravda“ a fost pusă temelia trainică a partidului bolșevic de masă. Generația de muncitori înaintați educată de „Pravda“ a jucat un rol remarcabil în Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și în construirea socialismului.

„Pravda“ ocupă un loc deosebit de important în istoria presei bolșevice. Ea a fost primul ziar muncitoresc legal de masă și a marcat o etapă nouă în dezvoltarea presei clasei muncitoare din Rusia și a proletariatului internațional. Începînd din 1914, ziua apariției primului număr al „Pravdei“ a devenit ziua presei muncitorești.

Aprecierea activității ziarului „Pravda“ a fost făcută de V. I. Lenin în articolele : „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“, „Muncitorii și «Pravda»“, „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile date delegației C.C. la Consfătuirea de la Bruxelles“, „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești“, „La a zecea aniversare a «Pravdei»“ etc. (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 442—458 ; vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 76—78 ; Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 365—373, 499—542, 555—563 ; vol. 33, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 340—343). — 2.

² „Cele trei balene“ — expresie convențională folosită în presa bolșevică legală și la întrunirile legale pentru a desemna cele trei lozinci revoluționare fundamentale („neciuntite“) : republica

democratică, ziua de muncă de opt ore, confiscarea tuturor pământurilor moșierești. — 3.

3 Este vorba de Conferința lichidatorilor care a avut loc la Viena în august 1912; în cadrul ei s-a constituit Blocul antipartinic din august, al cărui organizator era Troțki. La conferință au participat reprezentanți ai Bundului, ai Comitetului regional Caucaz, ai Social-democrației din Ținutul leton și ai grupurilor lichidatoriste, troțkiste și otzoviste din străinătate (ai redacției ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, ai „Pravdei“ de la Viena a lui Troțki și ai grupului „Vpered“). Din Rusia au trimis delegați „grupurile de inițiativă“ ale lichidatorilor din Petersburg și Moscova, organizația din Krasnoiarsk, „Organizația militară social-democrată din Sevastopol“ și redacțiile publicațiilor lichidatoriste „Nașa Zarea“ și „Nevskii Golos“; la conferință a asistat de asemenea un reprezentant al Comitetului din străinătate al organizației „Spilka“. Majoritatea covârșitoare a delegaților o formau persoanele care locuiau în străinătate, care erau rupte de clasa muncitoare din Rusia și care nu aveau legături directe cu activitatea organizațiilor de partid din Rusia.

Conferința a adoptat hotărâri antipartinice, lichidatoriste în toate problemele tacticii social-democrate și s-a pronunțat împotriva existenței partidului ilegal. Ea a exclus din platforma electorală lozinca republicii democratice, înlocuind-o prin lozinca dreptului de vot universal și a unei Dume cu puteri depline; respingând lozinca confiscării pământurilor moșierești în favoarea țăranilor, conferința a cerut revizuirea legislației agrare a Dumei a III-a de stat; în locul lozincii dreptului națiunilor la autodeterminare, ea a formulat revendicarea autonomiei cultural-naționale, condamnată de hotărârile congreselor partidului ca o manifestare de naționalism. În problema tacticii electorale, conferința a declarat admisibilă sprijinirea candidaților partidelor burgheze liberale, cu condiția ca aceștia să-și ia obligația de a apăra dreptul de vot universal și libertatea de asociere. Platforma adoptată la conferință avea un caracter vădit oportunist. Lenin a făcut aprecieri asupra ei în articolul „Platforma reformiștilor și platforma social-democraților revoluționari“ (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 181—190).

Încercarea lichidatorilor de a-și crea în Rusia un partid centrist n-a fost sprijinită de muncitori. Lichidatorii n-au izbutit să aleagă un Comitet Central și s-au limitat să constituie un Comitet de organizare. Blocul antibolșevic creat din elemente eterogene, a cărui constituire reprezenta sarcina principală a conferinței, a început să se destrame chiar la conferință. Reprezentantul grupului „Vpered“ a părăsit conferința fără a mai aștepta terminarea ei, curînd după aceea au plecat social-democrații letoni, iar apoi și ceilalți participanți. Sub loviturile bolșevicilor, Blocul din august s-a destrămat după un an — un an și jumătate. În legătură cu destrămarea Blocului din august vezi

articolele lui V. I. Lenin „Destrămarea «Blocului din august»”, „Demascarea ficțiunii «Blocului din august»”, „Cum este disimulată călcarea unității prin țipete despre unitate” (Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 152—155, 177—180, 325—348). — 3.

- 4 „*Kievskaja Miśl*” — cotidian de orientare burghezo-democratică, a apărut la Kiev din 1906 pînă în 1918. Pînă în 1915 ziarul a apărut cu suplimente săptămînale ilustrate, iar din 1917 a avut două ediții: una de dimineață și una de seară. În anii primului război mondial, ziarul s-a situat pe pozițiile defensismului. — 6.
- 5 *Cadeții* — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadet a fost creat în octombrie 1905; din rîndurile lui făceau parte reprezentanți ai burgheziei, moșieri care activau în zemstve și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost: P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, eadeții și-au luat denumirea falsă de „partid al libertății poporului”; în realitate însă, ei nu formulau decît revendicarea unei monarhii constituționale. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În timpul primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotropiri dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 au căutat să salveze monarhia. Deținînd posturile-cheie în guvernul provizoriu burghez, cadeții au promovat o politică antipopulară, contrarevoluționară, pusă în slujba imperialiștilor anglo-franco-americani. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat activ la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la toate campaniile intervenționiștilor. Ca emigranți, după înfrîngerea intervenționiștilor și a albgardiștilor, ei n-au încetat activitatea lor contrarevoluționară antisovietică. — 8.
- 6 Este vorba despre reforma agrară stolîpinistă, care urmărea să creeze la sate o bază solidă prin favorizarea chiaburimii. La 9 (22) noiembrie 1906, guvernul țarist a promulgat un decret prin care reglementa ieșirea țăranilor din obști și transformarea pămîntului lotual în proprietate personală. După adoptarea lui, cu unele amendamente, de către Duma de stat și Consiliul de Stat, acest decret a căpătat denumirea de legea din 14 iunie 1910. Potrivit acestei legi stolîpiniste (denumită astfel după numele președintelui Consiliului de Miniștri P. A. Stolîpin), țăranul putea să iasă din obște, să ia lotul său în proprietate personală și chiar să-l vîndă. Obștea sătească era obligată să dea țăranilor care ieșeau din obște pămînt într-un singur loc (hutor, otrub). Reforma stolîpinistă a intensificat procesul de dezvoltare a capi-

talismului în agricultură, procesul diferențierii țărănimii și a făcut ca lupta de clasă la sate să se accentueze.

V. I. Lenin a caracterizat și a apreciat stolîpinismul într-o serie de lucrări, în special în „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907” (Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 199—419). — 9.

7 „*Novaia Raboceaia Gazeta*” — cotidian al menșevicilor lichidatori, a apărut la Petersburg, în locul ziarului „*Jivaia Jizn*”, de la 8 (21) august 1913 la 23 ianuarie (5 februarie) 1914. Lenin obișnuia să-l denumească „*Novaia Likvidatorskaia Gazeta*”. — 13.

8 *Bersteinism* — curent oportunist, ostil marxismului, din cadrul social-democrației germane și internaționale, apărut pe la sfârșitul secolului al XIX-lea. I s-a spus astfel după numele lui Ed. Bernstein, reprezentantul cel mai fățiș al tendințelor oportuniste de dreapta din Partidul social-democrat din Germania.

În anii 1896—1898 Bernstein a publicat în revista „*Die Neue Zeit*”, organ teoretic al social-democrației germane, o serie de articole sub titlul comun „*Problemele socialismului*”, în care, sub steagul „libertății criticii”, a încercat să revizuiască (de aici „revizionism”) bazele filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar și să le înlocuiască prin teoria burgheză a concilierii contradicțiilor de clasă și a colaborării între clase; el a combătut învățătura lui Marx cu privire la pauperizarea clasei muncitoare, la ascuțirea contradicțiilor de clasă, la crize, la prăbușirea inevitabilă a capitalismului, la revoluția socialistă și dictatura proletariatului și a propus un program al social-reformismului, exprimat în formula „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic”. În 1899 articolele lui Bernstein au apărut în volum sub titlul „*Premisele socialismului și sarcinile social-democrației*”. Cartea a fost primită favorabil de aripa dreaptă a social-democrației germane și de elementele oportuniste din celelalte partide ale Internaționalei a II-a, printre care și de „economistii” din Rusia.

La congresele de la Stuttgart (octombrie 1898), Hanovra (octombrie 1899) și Lübeck (septembrie 1901) ale Partidului social-democrat din Germania, bernsteinismul a fost condamnat, dar partidul nu s-a desolidarizat de Bernstein, ci s-a situat pe o poziție împăciuitoare. Bernsteinienii au continuat să propage fățiș ideile revizioniste în revista „*Sozialistische Monatshefte*” și în organizațiile de partid.

Numai partidul bolșevic, în frunte cu V. I. Lenin, a dus o luptă consecventă și hotărâtă împotriva bernsteinismului și a adepților lui din Rusia. Încă din 1899 Lenin a luat poziție împotriva bernsteinienilor în „*Protestul social-democraților din Rusia*” și în articolul „*Programul nostru*”; de asemenea el a demascat bernsteinismul în lucrările „*Marxism și revizionism*”, „*Divergențele din rândurile mișcării muncitorești europene*” etc.

(vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 157—170, 176—180; vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 15—26; vol. 20, p. 66—73). — 14.

- 9 „*Reci*” — cotidian, organul central al partidului cadet; a apărut la Petersburg începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub îngrijirea efectivă a lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen și cu colaborarea activă a lui P. D. Dolgorukov, P. B. Struve, M. M. Vinaver ș.a. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. Mai tîrziu (pînă în august 1918) a continuat să apară sub diferite denumiri: „*Nașa Recî*”, „*Svobodnaia Recî*”, „*Vek*”, „*Novaia Recî*”, „*Naș Vek*”. — 15.
- 10 Lenin are în vedere alegerile parțiale pentru Comitetul de conducere al sindicatului metalurgiștilor din Petersburg, care au avut loc la 25 august (7 septembrie) 1913. La întrunire au participat circa trei mii de oameni. În pofida încercărilor lichidatorilor de a dezorganiza lucrările adunării și de a ridica asistența împotriva conducerii bolșevice a sindicatului, a fost adoptată cu o mare majoritate o rezoluție în care se exprimau mulțumiri conducerii pentru activitatea depusă de ea. Lista lichidatorilor n-a întrunit decît 150 de voturi. Lista bolșevicilor, publicată în prealabil în ziarul „*Severnaia Pravda*”, a fost adoptată cu o majoritate covârșitoare de voturi. — 16.
- 11 *Legea din 4 (17) martie 1906* — regulamentul provizoriu cu privire la societăți, asociații și întruniri publice — permitea organizarea de societăți, asociații etc., dar punea o serie de impedimente, care reduceau de fapt aceste drepturi la zero. Legea acorda ministrului afacerilor interne dreptul ca, la aprecierea sa, nu numai să interzică diversele societăți și asociații, ci să și refuze înregistrarea de noi asociații, precum și să nu aprobe întruniri publice.
- Legea din 2 (15) decembrie 1905* — astfel era denumit regulamentul provizoriu potrivit căruia participarea la greve era considerată infracțiune penală. — 18.
- 12 *La 3 (16) iunie 1907* a fost publicat manifestul țarului cu privire la dizolvarea Dumei a II-a și la modificările aduse legii electorale. Prin noua lege numărul reprezentanților moșierilor și burgheziei comerciale și industriale în Dumă era considerabil mărit, iar numărul, și pînă atunci redus, al reprezentanților țăranilor și muncitorilor era micșorat de cîteva ori. Acest act constituia o încălcare grosolană a manifestului din 17 octombrie 1905 și a Legii fundamentale din 1906, potrivit căreia guvernul nu putea da decrete de lege fără aprobarea Dumei de stat. Duma a III-a, aleasă pe baza acestei legi și întrunită la 1 (14) noiembrie 1907, avea o componență ultrareacționară-octombriștă.

Lovitura de stat de la 3 iunie a marcat începutul perioadei de reacțiune stolîpinistă. — 21.

- 13 „*Emiseiskaia Misl*” — cotidian de orientare burghezo-liberală ; a apărut la Krasnoiarsk din 1912 pînă în 1915. — 22.
- 14 „*Grajdantin*” — revistă reacționară ; a apărut la Petersburg din 1872 pînă în 1914. Începînd din deceniul al 9-lea al secolului trecut a devenit organ al monarhiștilor extremiști ; era redactată de prințul Meșcerski și finanțată de guvern. Revista nu era prea răspîndită, dar se bucura de influență în cercurile birocrăției. — 24.
- 15 „*Jivaia Jizn*” — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg de la 11 (24) iulie 1913 ; era continuatorul ziarului lichidatorist „*Luci*”. În total au apărut 19 numere ; la 1 (14) august cotidianul a fost interzis. În locul ziarului „*Jivaia Jizn*”, la 8 (21) august a început să apară „*Novaia Raboceaia Gazeta*”. Redactorul de fapt al ziarelor „*Jivaia Jizn*” și „*Novaia Raboceaia Gazeta*” a fost F. I. Dan. — 26.
- 16 Lenin se referă la *primul Congres al P.M.S.D.R.*, care a avut loc la Minsk între 1 și 3 (13—15) martie 1898. La lucrările congresului au luat parte 9 delegați din partea a 6 organizații : din partea „*Uniunilor de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare*” din Petersburg, Moscova, Kiev și Ekaterinoslav, din partea grupului „*Raboceaia Gazeta*” din Kiev și din partea Bundului. Congresul a ales Comitetul Central al partidului, a declarat „*Raboceaia Gazeta*” drept organ oficial al partidului, a publicat „*Manifestul P.M.S.D.R.*” și a declarat „*Uniunea social-democraților ruși din străinătate*” drept reprezentanta partidului în străinătate (vezi „*Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.*”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 11—15).
- Primul Congres al P.M.S.D.R. a proclamat în hotărîrile sale și în „*Manifest*” întemeierea Partidului social-democrat din Rusia, fapt care a jucat un important rol propagandistic revoluționar. Totuși congresul nu a adoptat un program și nu a elaborat un statut al partidului ; C.C. ales la congres a fost arestat curînd după aceea, iar tipografia în care se tipărea „*Raboceaia Gazeta*” devastată, ceea ce a făcut ca congresul să nu poată uni și suda organizațiile și cercurile marxiste. De aceea nu a existat o conducere centrală și o linie unitară în activitatea organizațiilor locale. — 26.
- 17 „*Economiști*” — adepți ai „*economismului*” — curent oportunist în social-democrația rusă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, o varietate a oportunismului internațional. Organele de presă ale „*economiștilor*” erau ziarul „*Raboceaia Misl*” (1897—1902) și revista „*Rabocce Delo*” (1899—1902). Documentul programatic al „*economiștilor*”, pe

care Lenin îi numea bernsteinieni ruși, a fost așa-zisul „Credo“, scris în 1899 de E. D. Kuskova.

„Economistii“ limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru mărirea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă etc., susținând că de lupta politică trebuie să se ocupe burghezia liberală. Ei negau rolul conducător al partidului clasei muncitoare, considerând că partidul n-are altceva de făcut decât să contemple procesul spontan al mișcării, să înregistreze evenimintele. Ploconindu-se în fața caracterului spontan al mișcării muncitorești, „economistii“ subapreciau importanța teoriei revoluționare, a conștiinței, susținând că ideologia socialistă poate să ia naștere din mișcarea muncitorească spontană; ei negau necesitatea introducerii conștiinței socialiste în mișcarea muncitorească din afară de către partidul marxist, netezind astfel calea ideologiei burgheze. Ei apărau răzletirea și metodele primitive de muncă din mișcarea social-democrată, ridicându-se împotriva necesității de a se crea un partid centralizat al clasei muncitoare. „Economismul“ amenința să abată clasa muncitoare de pe calea luptei revoluționare de clasă și să facă din ea o anexă politică a burgheziei.

Lenin a făcut o critică amplă a concepțiilor „economistilor“ în următoarele lucrări: „Protestul social-democraților din Rusia“ (îndreptat împotriva „Credo“-ului; a fost scris în 1899, în timpul deportării în Siberia, și semnat de 17 marxiști deportați), „O orientare retrogradă în social-democrația rusă“, „În legătură cu «Profession de foi»“, „De vorbă cu apărătorii economismului“ (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 157—170, 235—267, 304—314; vol. 5, p. 360—367). Zdrobirea ideologică definitivă a „economismului“ a fost săvârșită de Lenin în cartea sa „Ce-i de făcut?“ (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 1—190). Un rol important în lupta împotriva „economismului“ a jucat „Iskra“ leninistă. — 32.

18 Caracterizând evoluția regimului țarist în perioada reacțiunii stolîpiniste, V. I. Lenin citează rezoluția Conferinței a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală) din 1908 „Cu privire la momentul actual și sarcinile partidului“. Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 199. — 34.

19 La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm între 10 și 25 aprilie 1906, a fost anulată formularea dată de Martov primului paragraf al statutului partidului adoptat de Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. și adoptată formularea lui Lenin potrivit căreia „e considerat membru al partidului oricine recunoaște programul lui și sprijină partidul atît prin mijloace materiale cît și prin participarea sa personală într-una din organizațiile partidului“ (vezi „Rezoluțiile și ho-

- tărilor congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.*, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 137). — 34.
- 20 *Congresul de la Brest (Congresul al X-lea) al Partidului socialist francez* a avut loc la 10—16 (23—29) martie 1913. — 38.
- 21 Lenin se referă la *Congresul al IV-lea al funcționarilor din comerț și industrie* care a avut loc la Moscova între 29 iunie și 3 iulie (12—16 iulie) 1913. La congres au participat 378 de delegați. Bolșevicii, de partea cărora se situa aproape jumătate din numărul total al delegaților, au reușit să atragă de partea lor și pe narodnicii de stînga, formînd astfel majoritatea. Lichidatorii au fost reprezentați de un număr neînsemnat de delegați. Ziarul „Pravda” a publicat relatări amănunțite cu privire la lucrările congresului. În urma unei dispoziții a ministrului afacerilor interne, congresul a fost interzis. — 43.
- 22 „*Nașa Zarea*” — revistă legală lunară a menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg începînd din ianuarie 1910 pînă în septembrie 1914. A fost condusă de A. N. Potresov și a avut drept colaboratori pe F. I. Dan, S. O. Tederbaum (V. Ejov) și alții. În jurul acestei reviste s-a încheiat centrul lichidatorilor din Rusia. În rezoluția Conferinței a IV-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912 se menționa că „o parte dintre social-democrați, care s-au grupat în jurul revistelor «Nașa Zarea» și «Delo Jizni», au luat fățiș apărarea curentului care fusese declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenței burgheze asupra proletariatului” (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 159). — 46.
- 23 „*Luci*” — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori care a apărut la Petersburg din 16 (29) septembrie 1912 pînă în 5 (18) iulie 1913. Au apărut în total 237 de numere. Fondurile necesare pentru editarea lui proveneau din donații făcute de liberali. Conducerea ideologică a ziarului se afla în mîinile unui grup format din P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov și A. S. Martînov. În coloanele lui, lichidatorii combăteau tactica revoluționară a bolșevicilor, propagau lozincă oportunistă a creării unui așa-zis „partid legal”, se pronunțau împotriva grevelor revoluționare de masă ale muncitorilor și încercau să revizuiască principalele puncte din programul partidului. Lenin scria că „«Luci» este înrobît de politica liberală” și califica acest ziar drept organ al renegării. — 46.
- 24 Lenin parafrazează din poezia lui N. A. Nekrasov „Un om al anilor patruzeci”:
- „Dar pe lîngă o problemă gravă și vie
să treci uneori făr-a o băga-n seamă”.
- (N. A. Nekrasov. Opere în trei volume, volumul al doilea, Moscova, 1953, p. 99). — 46.

25 *Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid* (denumită, din considerente de conspirativitate, „Consfătuirea din vară”) a avut loc între 23 septembrie și 1 octombrie (6—14 octombrie) 1913 în satul Poronino (în apropiere de Cracovia), unde locuia pe atunci V. I. Lenin. După Conferința de la Praga, ea a fost a doua consfătuire lărgită a C.C. care a făcut bilanțul activității partidului bolșevic după Consfătuirea de la Cracovia a C.C. și a trasat noile sarcini ale partidului.

La Consfătuirea de la Poronino au participat 22 de delegați (17 cu vot deliberativ și 5 cu vot consultativ). 16 dintre ei (aproape trei sferturi) reprezentau organizațiile de partid locale: Inessa Armand, A. E. Badaev și A. V. Șotman — organizația din Petersburg; F. A. Balașov, I. T. Novojilov, R. V. Malinovski și A. I. Lobov (dintre care ultimii doi s-au dovedit a fi agenți provocatori) — organizația din Moscova și Regiunea industrială centrală; G. I. Petrovski — organizația din Ekaterinoslav; M. K. Muranov — organizația din Harkov; N. R. Șagov — organizația din Kostroma; E. F. Rozmirovici („Galina”) — organizația din Kiev; S. I. Dereabina („Sima”, „Elena”) — organizația din Ural.

V. I. Lenin, N. K. Krupskaia, A. A. Troianovski și alții au reprezentat Biroul din străinătate al C.C., Organul Central al partidului, ziarul „Soțial-Demokrat” și revista „Prosvetșenie”. Deputații bolșevici în Duma a IV-a de stat reprezentau în același timp organizațiile de partid locale din orașul sau circumscripția electorală din partea a căreia fuseseră aleși în Dumă. Reprezentanții aripii stângi ai social-democrației poloneze, „rozlamoviștii”, — J. S. Hanecki, G. Kamenski („Domski”) și alții — au participat la consfătuire cu drept de vot consultativ.

Pe ordinea de zi a consfătuirii figurau următoarele probleme:

1) Rapoartele organizațiilor locale, raportul de activitate al Social-democrației din Polonia și Lituania, raportul de activitate al C.C. ales la Conferința de la Praga; 2) Sarcinile agitației în momentul actual; 3) Problema organizatorică și cu privire la congresul partidului; 4) Cu privire la mișcarea grevistă; 5) Cu privire la presa de partid; 6) Cu privire la activitatea social-democrației în Dumă; 7) Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă; 8) Cu privire la activitatea în asociațiile legale; 9) Problema națională; 10) Cu privire la narodnici; 11) Cu privire la Congresul socialist internațional care urma să aibă loc (la Viena). Consfătuirea a fost condusă de V. I. Lenin. El a rostit cuvântul introductiv, a prezentat raportul de activitate al Comitetului Central, raportul cu privire la problema națională, cu privire la Congresul socialist internațional care urma să aibă loc la Viena. În afară de aceasta, Lenin a luat cuvântul la dezbateri în aproape toate problemele de pe ordinea de zi, a luat note în timpul cuvântărilor delegaților din partea organizațiilor locale de partid, a făcut propuneri, a elaborat și a redactat proiectele de rezoluții.

În rapoartele organizațiilor locale, delegații făceau schimb de experiență în ceea ce privește conducerea activității de partid în condițiile existenței ilegale. În ele se vorbea de desfășurarea cu succes a activității de partid și în organizațiile legale — sindicate, societăți de asigurări sociale, case de ajutor pentru caz de boală, cooperative de consum etc., se sublinia îmbinarea cu pricepere a activității de partid ilegale cu cea legală. Rapoartele au arătat uriașa creștere a prestigiului bolșevicilor în rândurile muncitorilor. În rapoarte se menționa că în organizațiile de partid a crescut numărul organizatorilor și propagandiștilor promovați din rândurile muncitorilor. Consfătuirea a apreciat acest fapt ca un important pas înainte în domeniul construcției de partid.

Consfătuirea a subliniat că cea mai importantă sarcină la ordinea zilei o constituie, pe lângă întărirea organizațiilor de partid locale, crearea de uniuni regionale, relevându-se totodată că conducerea regională și conducerea organizației pe întreaga Rusie trebuie preluate de muncitorii înșiși. Ei trebuie să promoveze din rândurile lor împuțerniciți, oameni care au acumulat experiența conducerii activității de partid locale, din rândul cărora partidul să poată recruta oameni pentru munci de conducere în instituțiile de partid centrale. Organizațiile locale erau chemate să desemneze un număr cât mai mare posibil de împuțerniciți în fiecare centru important al mișcării muncitorești.

După rapoartele organizațiilor locale, V. I. Lenin a prezentat raportul de activitate al Comitetului Central al partidului. Textul acestui raport nu s-a păstrat. În amintirile sale, A. E. Badaev relatează pe scurt conținutul unor pasaje din cuvîntarea lui Lenin. În raport, Lenin a arătat că dezvoltarea mișcării revoluționare și succesul activității de partid din Rusia au confirmat justetea liniei partidului bolșevic, trasată de Conferința de la Praga din 1912 și de Consfătuirea de la Cracovia din 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Succesele remarcabile obținute în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, fondarea ziarului legal „Pravda”, victoria repurtată la Petersburg în alegerile pentru Comitetul de conducere al sindicatului metalurgiștilor, nivelul ridicat al mișcării greviste — toate acestea sînt rezultatul activității desfășurate de partid sub conducerea Comitetului Central. „Iar noi — a declarat la consfătuire Lenin — putem afirma cu conștiința împăcată că am îndeplinit întru totul obligațiile pe care ni le-am asumat. Rapoartele organizațiilor locale dovedesc dorința și aspirația muncitorilor de a-și crea organizații proprii și de a le consolida. Să știe, dar, muncitorii că numai ei pot să-și creeze o organizație proprie. Nimeni altul în afară de ei n-o va putea crea”. (A. Badaev. „Bolșevicii în Duma de stat”, 1939, p. 186). În cuvîntarea rostită la consfătuire, secretarul C.C., N. K. Krupskaja, a relatat despre munca tehnică-organizatorică a Comitetului Central — despre corespondență, legături, transporturi, despre împuțerniciții și agenții C.C. care se aflau în majoritatea orașelor mari.

Consfătuirea a adoptat pe marginea raportului C.C. și a rapoartelor organizațiilor locale două rezoluții scrise de Lenin: „Cu privire la sarcinile agitației în momentul actual” și „Cu privire la problema organizatorică și la congresul partidului”, în care se definesc sarcinile partidului și principalele forme ale activității partidului în noile condiții istorice. Consfătuirea a subliniat că adevărata unitate a clasei muncitoare s-a putut înfăptui numai prin întărirea organizațiilor ilegale ale partidului și a formelor lor de legătură legale și semilegale cu masele, numai în lupta împotriva lichidatorilor și împăciuitoarelor.

În rezoluția cu privire la munca de agitație, consfătuirea a arătat că sarcina principală a partidului o constituie desfășurarea unei largi agitații în mase pentru răsturnarea țarismului, pentru republică democratică și că principalele lozinci revoluționare continuă să rămână revendicările revoluționare fundamentale ale programului-minimum bolșevic: republica democratică, ziua de muncă de 8 ore și confiscarea pământurilor moșierești. Consfătuirea a hotărât să se desfășoare imediat și pretutindeni agitația pentru pregătirea unei greve politice pe întreaga Rusie care să fie fixată pentru 9 ianuarie 1914.

Una din principalele probleme dezbătute la consfătuire a fost problema națională, care în acea perioadă se situa pe primul plan între toate celelalte probleme ale vieții sociale din Rusia.

În raportul cu privire la problema națională, Lenin sublinia că lupta împotriva asuprii naționale este indisolubil legată de lupta împotriva țarismului, pentru libertate și democrație. Această luptă poate izbîndi numai cu condiția unirii muncitorilor de toate naționalitățile din Rusia în organizații proletare unice. Bazîndu-se pe programul partidului, consfătuirea a respins categoric revendicarea oportunistă a „autonomiei cultural-naționale”, susținută de menșevici și bundiști, și a adoptat tezele programatice în problema națională elaborate de Lenin. Consfătuirea a confirmat că principala lozincă a partidului în problema națională rămîne lozincă dreptului națiunilor la autodeterminare, adică dreptul la despărțire și la formarea de state independente (această a doua parte a lozincii era formulată pentru prima oară într-un document de partid), iar problema oportunității separării unei națiuni urmează să fie hotărîtă în fiecare caz în parte, pornindu-se de la interesele întregii dezvoltări sociale și de la interesele luptei de clasă a proletariatului pentru socialism. Lenin considera rezoluția cu privire la problema națională adoptată de consfătuire drept o declarație programatică a partidului. Consfătuirea a adoptat hotărîrea de a include pe ordinea de zi a viitorului congres al partidului problema elaborării unui program național.

În rezoluția cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă, consfătuirea cerea egalitatea în drepturi a părților menșevică și bolșevică ale fracțiunii, condamnînd cu asprime acțiunile părții menșevice a fracțiunii, care, profitînd de o majori-

tate întâmplătoare de un vot, încălca drepturile elementare ale deputaților bolșevici, care reprezentau majoritatea covârșitoare a muncitorilor din Rusia. La indicația lui Lenin și a C.C. al partidului bolșevic, în octombrie 1913 deputații bolșevici au ieșit din fracțiunea social-democrată unică și au format o fracțiune bolșevică independentă în Duma de stat („Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia“).

În referatul cu privire la Congresul socialist internațional care urma să aibă loc în 1914 la Viena, Lenin propunea să se trimită la congres un număr cât mai mare posibil de delegați din partea organizațiilor ilegale și legale; se proiecta ținerea congresului partidului concomitent cu Congresul de la Vicna.

Cuvîntul de încheiere a consfătuirii a fost rostit de Lenin. Datorită importanței problemelor discutate și hotărîrilor adoptate, Consfătuirea de la Poronino a avut însemnătatea unei conferințe de partid. Procesele-verbale ale Consfătuirii de la Poronino n-au fost găsite. Comunicatul cu privire la consfătuire și rezoluțiile adoptate au fost publicate în broșură („Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid“), care a apărut în străinătate fiind editată de Comitetul Central. Din considerente de conspirativitate, unele rezoluții n-au fost publicate în întregime: punctul 6 din rezoluția cu privire la mișcarea grevistă și punctele 1—5 din rezoluția cu privire la presa de partid au fost omise. Textul integral al rezoluțiilor a apărut într-o ediție ilegală hectografiată. Cu privire la Consfătuirea de la Poronino a C.C. există o serie de materiale ale departamentului poliției, care era informat în mod amănunțit cu privire la consfătuire de către agenții provocatori Malinovski și Lobov. — 51.

- 26 Lenin citează aici din rezoluția „Cu privire la «campania de petiții»“, adoptată la Conferința de partid de la Praga (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 288—289).

Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. a avut loc la Praga în zilele de 5—17 (18—30) ianuarie 1912. Ea a jucat de fapt rolul unui congres al partidului.

La conferință au fost reprezentate peste 20 de organizații de partid. La lucrările ei au participat delegați din Petersburg, Moscova, Regiunea industrială centrală, Saratov, Tiflis, Baku, Nikolaev, Kazan, Kiev, Ekaterinoslav, Dvinsk și Vilno. Prigoana polițienească și alte dificultăți au împiedicat sosirea la conferință a delegaților din partea organizațiilor de partid din Ekaterinburg, Tiumen, Ufa, Samara, Nijni-Novgorod, Sormovo, Lugansk, Rostov pe Don, Barnaul etc. Aceste organizații au trimis declarații scrise prin care își dădeau adeziunea la conferință. La conferință au participat reprezentanți ai Organului Central — ziarul „Soșial-Demokrat“, ai redacției ziarului „Raboceia Ga-

zeta", ai Comitetului organizației din străinătate și ai grupului de transporturi al C.C. al P.M.S.D.R. Toți delegații erau bolșevici, cu excepția a doi menșevici partiți. Printre delegații la conferință se numărau G. K. Ordjonikidze din partea organizației din Tiflis, S. S. Spandarian din partea organizației din Baku, E. P. Onufriev din partea organizației din Petersburg, F. I. Goloșcekin din partea organizației din Moscova. Comitetul organizației din străinătate era reprezentat prin N. A. Semașko, iar grupul de transporturi al C.C. prin I. A. Peatnički.

V. I. Lenin a participat la conferință ca delegat din partea redacției Organului Central.

Conferința a fost condusă de Lenin. El a luat cuvîntul la deschiderea ei, în problema constituirii conferinței, a prezentat rapoartele cu privire la momentul actual și sarcinile partidului și cu privire la activitatea Biroului socialist internațional, a făcut o serie de comunicări, a luat parte la dezbaterile în legătură cu activitatea Organului Central, cu sarcinile social-democrației în lupta împotriva foametei, cu problema organizatorică, activitatea organizației de partid din străinătate și în legătură cu o serie de alte probleme. Lenin a elaborat proiectele de rezoluție în toate problemele importante de pe ordinea de zi a conferinței (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 127—164).

Raportul lui Lenin „Cu privire la momentul actual și sarcinile partidului” și rezoluția adoptată de conferință la acest raport conțineau o analiză profundă a situației politice din țară și subliniau creșterea stării de spirit revoluționare a maselor. Conferința a arătat că sarcina cuceririi puterii de către proletariat, care duce după sine țărănimea, continuă să fie sarcina revoluției democratice în Rusia.

Principala operă a conferinței a fost curățirea partidului de oportuniști. Rezoluțiile „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor” și „Cu privire la organizația de partid din străinătate”, adoptate de conferință, au avut o mare însemnătate principială și practică. Lichidatorii se grupau în jurul revistelor legale „Nașa Zarea” și „Delo Jizni”. Conferința a declarat că „prin comportarea sa, grupul de la «Nașa Zarea» și «Delo Jizni» s-a pus definitiv în afara partidului”. Lichidatorii au fost excluși din P.M.S.D.R. Conferința a condamnat activitatea grupurilor antipartinice din străinătate: menșevicii-goloșiști, vperediiști și troțkiști. Ea a declarat că este absolut necesar ca în străinătate să existe o singură organizație de partid, care să-și desfășoare sub controlul și sub conducerea C.C. activitatea de sprijinire a partidului, și a arătat că grupurile din străinătate „care nu se supun centrului de activitate social-democrată din Rusia, adică Comitetului Central, și care provoacă dezorganizare stabilind relații separate cu Rusia, peste capul C.C., nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.”. Aceste rezoluții au jucat

un rol deosebit de important în întărirea unității partidului marxist din Rusia.

Problema participării la alegerile pentru Duma a IV-a de stat a ocupat un loc important în lucrările conferinței. Conferința a subliniat că sarcina principală a partidului în alegeri și a fracțiunii social-democrate în cadrul Dumei o constituie propaganda socialistă de clasă și organizarea clasei muncitoare. Ea a arătat că lozincile principale ale partidului în alegerile pentru Dumă sînt revendicările fundamentale cuprinse în programul-minimum : republică democratică, ziua de muncă de 8 ore, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești.

Conferința a adoptat rezoluția „Cu privire la caracterul și la formele organizatorice ale muncii de partid“ ; ea a aprobat proiectul de modificări în statutul de organizare a partidului, propus de Lenin, a declarat ziarul „Soțial-Demokrat“ organ central al partidului, a ales Comitetul Central al partidului și a creat Biroul din Rusia al C.C.

Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a avut un rol excepțional în construirea partidului bolșevic, partid de tip nou. Ea a făcut bilanțul unei întregi perioade istorice a luptei bolșevicilor împotriva menșevicilor, consfințind victoria bolșevicilor. Menșevicii-lichidatori au fost izgoniți din partid. În jurul hotărîrilor conferinței s-au unit organizațiile locale de partid. Conferința a întărit partidul ca organizație pe întreaga Rusie. Ea a definit linia politică și tactica partidului în condițiile noului avînt revoluționar. Curățindu-și rîndurile de oportuniști, partidul bolșevic s-a situat în fruntea noului și puternicului avînt al luptei revoluționare a maselor populare. Conferința de la Praga a avut o mare însemnătate internațională. Ea a dat elementelor revoluționare din partidele Internaționalei a II-a un exemplu de luptă hotărîtă împotriva oportunismului, mergînd pînă la ruptura organizatorică totală cu oportuniștii. — 57.

- 27 *Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid*, denumită din considerente conspirative „Consfătuirea din februarie“, a avut loc la Cracovia între 26 decembrie 1912 și 1 ianuarie 1913 (8—14 ianuarie 1913). La lucrările consfătuirii au participat V. I. Lenin, N. K. Krupskaja, I. V. Stalin, deputații bolșevici în Duma a IV-a de stat A. E. Badaev, G. I. Petrovski, N. R. Șagov ș.a. Au fost reprezentate organizațiile de partid ilegale din Petersburg, regiunea Moscova, din Sud, Ural și Caucaz. Consfătuirea de la Cracovia a fost prezidată de V. I. Lenin. El a prezentat referatele : „Avîntul revoluționar, grevele și sarcinile partidului“, „Despre atitudinea față de lichidatorism și despre unitate“ (ale căror texte nu s-au păstrat), a alcătuit și a redactat toate rezoluțiile consfătuirii și a scris „Comunicatul“ C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la consfătuire.

Consfătuirea a adoptat hotărâri în legătură cu problemele cele mai importante ale mișcării muncitorești: sarcinile partidului în legătură cu noul avânt revoluționar și creșterea mișcării greviste, constituirea organizației ilegale, activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă, campania pentru asigurările sociale, presa de partid, organizațiile social-democrate naționale, lupta împotriva lichidatorismului și unitatea partidului proletariatului (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 271—294).

Hotărârile consfătuirii au jucat un rol deosebit de important în consolidarea partidului și a unității lui, în extinderea și întărirea legăturilor partidului cu masele largi de oameni ai muncii, în elaborarea de noi forme ale muncii de partid în condițiile avântului crescând al mișcării muncitorești.

Rezoluțiile Consfătuirii de la Cracovia au fost aprobate de C.C. al P.M.S.D.R., iar curînd după încheierea lucrărilor consfătuirii au fost publicate într-o ediție trasă la hectograf. În prima jumătate a lunii februarie (st. n.) 1913, rezoluțiile împreună cu „Comunicatul“ C.C. cu privire la această consfătuire au fost editate în broșură la Paris. Din considerente conspirative, rezoluția „Cu privire la reorganizarea și la activitatea redacției ziarului «Pravda»“, care a fost, probabil, discutată și în ședințele secrete ale C.C. după terminarea consfătuirii, n-a fost dată publicității. S-a păstrat o copie a rezoluției, făcută de N. K. Krupskaja (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 292—294).

Procesele-verbale ale consfătuirii nu s-au păstrat. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. există numai sumare note de conspect luate de V. I. Lenin în timpul dezbaterii unora dintre probleme și o schiță de plan a raportului său cu privire la avântul revoluționar, la greve și sarcinile partidului. — 57.

- 28 Se intenționa ca *congresul partidului* să fie convocat la o dată care să coincidă cu Congresul socialist internațional de la Viena, fixat pentru august 1914. În vederea pregătirii congresului, pe lângă colegiul din Rusia al C.C. a fost creată o comisie de organizare pentru convocarea congresului. S-a luat, de asemenea, hotărârea de a se crea comisii la Moscova, în Caucaz, în Sud și în Ural. Congresul trebuia să fie precedat de vizitarea, în scopuri organizatorice a organizațiilor de partid locale, de către agenții C.C., precum și de deplasări în provincie ale deputaților bolșevici membri ai Dumei de stat. V. I. Lenin a împărțit chiar el regiunile în care fiecare deputat trebuia să-și ducă munca. Petrovski în Ucraina și Estonia, Muranov în Ural, Șagov la Kostroma și Vladimir. Badaev, în afară de activitatea pe care urma s-o desfășoare la Petersburg, trebuia să plece în regiunea Volgăi și în Caucaz.

În aprilie 1914, fracțiunea bolșevică din Dumă a primit indicații din partea lui V. I. Lenin de a intensifica pregătirile pentru congresul partidului. Deosebit de intens a fost dusă munca de pregătire a congresului în primăvara și vara anului 1914. A fost elaborată ordinea de zi a congresului, stabilindu-se chiar și componența lui. În cadrul congresului urmau să fie discutate următoarele probleme: dările de seamă ale C.C. și dările de seamă ale organizațiilor locale, momentul politic, sarcinile organizatorice ale partidului, sarcinile mișcării greviste, tactica mișcării în sprijinul asigurărilor sociale, unele completări la programul-minimum, problema națională, cu privire la lichidatori, în legătură cu consfătuirea de pe lângă B.S.I., colaborarea la presa burgheză și alte probleme actuale din acea perioadă. Spre sfârșitul lunii iulie 1914, lucrările de pregătire a congresului și alegerile de delegați la Congresul socialist internațional erau aproape terminate. Cea mai mare parte din delegați au fost aleși, instrucțiunile au fost elaborate, mandatele adunate. Fusese terminată de asemenea pregătirea în ceea ce privește problemele de ordin tehnic — locuințele conspirative, traseele și pașapoartele. Dar declararea războiului și reacțiunea turbată care i-a urmat au schimbat brusc situația în țară. Închiderea fronturilor o dată cu începerea războiului a dus la ruperea oricărui legături cu celelalte țări. Congresul ordinar al partidului s-a amînat pentru un moment mai favorabil. În aceste condiții nu s-a putut ține nici Congresul internațional. Deși congresul partidului n-a avut loc, pregătirile în vederea convocării lui au jucat un mare rol în întărirea și consolidarea organizațiilor partidului. — 57.

- 29 Este vorba de ziarul „*Naș Puti*“. Lenin a vorbit despre necesitatea editării unui ziar muncitoresc legal la Moscova încă în vara anului 1912 (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 451—452). El considera necesară în primul rînd întărirea ziarului „*Pravda*“, iar apoi crearea unui ziar la Moscova — „*Moskovskaia Pravda*“, cum îl denumește el într-o scrisoare către A. M. Gorki. Problema editării unui organ de presă al partidului la Moscova a fost dezbătută la Consfătuirea de la Poronino a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din 27 iulie (9 august) 1913.

Redacția ziarului „*Pravda*“ a organizat colectarea de fonduri pentru ziarul muncitoresc din Moscova. La 24 noiembrie 1912 „*Pravda*“ a publicat scrisoarea unui grup de muncitori din Moscova în care se arăta importanța și caracterul oportun al editării unui ziar muncitoresc la Moscova. Grupul făcea apel la organizarea de colecte pentru fondul ziarului. Toți muncitorii au dat curs acestui apel. Apariția ziarului a întârziat din cauza arestărilor efectuate printre activiștii de la Moscova ai partidului.

Primul număr al ziarului muncitoresc din Moscova „*Naș Puti*“ a apărut la 25 august (7 septembrie) 1913. V. I. Lenin

a colaborat activ la editarea ziarului. El trimitea articole concomitent ziarelor „Pravda” și „Naș Puti”. În ziarul „Naș Puti” au apărut o serie de articole ale lui Lenin: „Burgezia și reformismul din Rusia”, „Rolul stărilor sociale și al claselor în mișcarea de eliberare”, „Război de clasă la Dublin”, „La o săptămână după măcelul de la Dublin”, „Probleme principiale ale politicii”, „Harry Quelch” și altele.

Printre colaboratorii ziarului „Naș Puti” se numărau A. M. Gorki, Demian Bednii, M. S. Olminski, I. I. Skvortov-Stepanov, I. V. Stalin, deputații bolșevici în Duma a IV-a de stat: A. E. Badaev, F. N. Samoilov, N. R. Șagov.

Ziarul „Naș Puti” se bucura de o mare popularitate printre muncitori; 395 de grupuri de muncitori au sprijinit ziarul prin subscripții bănești. Ziarul era în permanență prigonit de poliție; la 12 (25) septembrie 1913 el a fost interzis; în total au apărut 16 numere. Muncitorii din Moscova au răspuns la interzicerea ziarului printr-o grevă, dar apariția sa n-a mai putut fi reluată. — 59.

30 „*Prosveșcenie*” — revistă teoretică bolșevică legală lunară; a apărut la Petersburg din decembrie 1911 pînă în iunie 1914. Tirajul revistei ajungea pînă la 5 000 de exemplare.

Revista a fost creată din inițiativa lui V. I. Lenin în locul revistei bolșevice „Misl”, care apăruse la Moscova și fusese interzisă de guvernul țarist. La revistă au colaborat V. V. Vorovski, A. I. Ulianova-Elizarova, N. K. Krupskaia, V. M. Molotov, M. S. Olminski, I. V. Stalin, M. A. Saveliev. Lenin l-a atras pe A. M. Gorki la conducerea rubricii literare a revistei. Lenin, care în acea perioadă a locuit la Paris, iar apoi la Cracovia și la Ponorino, a condus revista „Prosveșcenie”; el redacta articole, întreținea o corespondență regulată cu membrii colegiului redacțional. În această revistă au fost publicate lucrările lui Lenin „Trei izvoare și trei părți constitutive ale marxismului”, „Note critice în problema națională”, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”, „Cum este disimulată călcarea unității prin tipete despre unitate” și o serie de alte lucrări.

Revista îi demasca pe oportuniști — lichidatori, otzoviști, troțkiști —, precum și pe naționaliștii burgezi, prezenta lupta clasei muncitoare în condițiile noului avînt revoluționar, populariza lozincile bolșevice în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat; ea lua atitudine împotriva revizionismului și centrismului din partidele Internaționalei a II-a. Revista a jucat un rol important în educarea marxistă internaționalistă a muncitorilor înaintași din Rusia.

În ajunul primului război mondial revista „Prosveșcenie” a fost interzisă de guvernul țarist. Ea și-a reluat apariția în toamna anului 1917, dar a apărut un singur număr (dublu), în care au fost publicate lucrările lui Lenin „Vor păstra oare bolșevicii puterea de stat?” și „Cu privire la revizuirea programului partidului”. — 59.

31 Este vorba în primul rând de editura bolșevică legală „Priboi“, înființată la Petersburg la începutul anului 1913 și care își desfășura activitatea sub conducerea C.C. al partidului.

Toate problemele care frământau mișcarea muncitorească își găseau ecou în editura „Priboi“. Apărută în perioada așa-zisei „campanii pentru asigurările sociale“, editura a scos multe publicații în legătură cu problemele asigurărilor sociale ale muncitorilor. Ulterior, potrivit indicației C.C. al partidului, editura a acordat o mare atenție editării de broșuri de popularizare cu caracter de agitație și propagandă în legătură cu problemele social-politice și de partid. În decembrie 1913 a fost editat calendarul de buzunar „Sputnik Rabocego na 1914 god“, cuprinzând articolul lui V. I. Lenin „Grevele în Rusia“; în 1914 — culegerea „Marxismul și lichidatorismul“ cu articole scrise de Lenin; broșura lui I. V. Stalin „Problema națională și marxismul“ și alte publicații marxiste.

La începutul primului război mondial, ca urmare a intensificării prigoanei dezlănțuite de guvernul țarist împotriva presei muncitorești, editura „Priboi“ a fost nevoită să-și înceteze activitatea, pe care și-a reluat-o abia în martie 1917.

În 1917 editura a publicat o serie de lucrări ale lui V. I. Lenin: „Scrisori cu privire la tactică, Scrisoarea 1“, cu anexă Tezele din Aprilie, „Sarcinile proletariatului în revoluția noastră“, „Învățămintele revoluției“, „Materiale cu privire la revizuirea programului partidului“, „Catastrofa care ne amenință și cum să luptăm împotriva ei“. În 1918 editura „Priboi“ a fuzionat cu editura „Kommunist“, întemeiată prin fuzionarea unei serii de edituri („Volna“, „Jizni i znanie“ etc). — 59.

32 *Organul Central al P.M.S.D.R.* — ziarul ilegal „Soțial-Demokrat“ a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr, pregătit de bolșevici și în parte tipărit într-o tipografie particulară din Vilno, a fost confiscat de ohrana țaristă. Curînd după aceasta, la Petersburg s-a făcut o nouă încercare de a scoate ziarul, dar și de data aceasta cea mai mare parte din tiraj a încăput pe mîinile jandarmeriei. Numerele următoare au apărut în străinătate: nr. 2—32 (februarie 1909 — decembrie 1913) — la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914 — ianuarie 1917) — la Geneva. În total au apărut 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente.

Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacția ziarului „Soțial-Demokrat“ era alcătuită din reprezentanți ai bolșevicilor, menșevicilor și social-democraților polonezi. Conducătorul de fapt al ziarului era V. I. Lenin. Articolele sale ocupau un loc central în ziar. În ziarul „Soțial-Demokrat“ au fost publicate peste 80 de articole și note ale lui Lenin.

În cadrul redacției ziarului, Lenin a promovat linia bolșevică consecventă, ducînd lupta împotriva menșevicilor lichidatori. O parte din redacție (Kamenev și Zinoviev) a avut o atitudine

împăciunitoristă față de lichidatori, încercînd să zădărnicească promovarea liniei leniniste. Meșevicii Martov și Dan, membri ai redacției, sabotînd munca în cadrul redacției Organului Central, susțineau în același timp față de lichidatorismul în ziarul „Golos Soțial-Demokrata”; ei se pronunțau împotriva colaborării meșevicilor-partiiți la O.C. Lupta intransigentă a lui Lenin împotriva lichidatorilor a dus la ieșirea din redacție a lui Martov și Dan în iunie 1911. Începînd din decembrie 1911, ziarul „Soțial-Demokrat” a fost redactat de V. I. Lenin.

În anii grei ai reacțiunii și în perioada noului avînt al mișcării revoluționare, ziarul „Soțial-Demokrat” a jucat un rol important în lupta bolșevicilor împotriva lichidatorilor, troțkiștilor, otzoviștilor, pentru menținerea partidului marxist-ilegal, pentru întărirea unității și a legăturii sale cu masele.

În anii primului război mondial, ziarul „Soțial-Demokrat”, fiind Organul Central al partidului bolșevic, a avut un rol deosebit de important în propagarea lozincilor bolșevice cu privire la problema războiului, păcii și revoluției.

În coloanele ziarului a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei”, în care a formulat pentru prima oară concluzia cu privire la posibilitatea victoriei socialismului la început în cîteva țări sau chiar într-o singură țară capitalistă. Difuzarea ziarului „Soțial-Demokrat” în Rusia și reproducerea principalelor articole publicate în el de către ziarele bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaționalismului, la pregătirea maselor pentru revoluție.

Apreciind în mod pozitiv serviciile aduse de ziarul „Soțial-Demokrat” în perioada primului război mondial, V. I. Lenin scria ulterior că „orice muncitor conștient care dorește să înțeleagă dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască articolele apărute în el” (Opere, vol. 27, București, Editura politică, 1959, p. 205). — 60.

- 33 Este vorba de punctul 3 (Z) al rezoluției „Cu privire la fracțiunea s.-d. din Dumă”, adoptată de Conferința a V-a (generală) a P.M.S.D.R. din 1908 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 202). La Conferința a V-a din 1908, Lenin a prezentat două proiecte pentru punctul din rezoluție cu privire la votarea bugetului de către fracțiunea social-democrată din Dumă (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 342—343). În rezoluția adoptată, condițiile de votare a articolului cu privire la cheltuielile pentru reforme și nevoi culturale au fost mai puțin limpede definite decît în proiectele lui Lenin. În rezoluția Consfățuirii de la Poronino din 1913 a C.C. cu unii activiști de partid — „Cu privire la activitatea s.-d. în Dumă”, acest capitol a fost aprobat într-o redactare nouă, îmbunătățită. — 60.

34 *Fracțiunea social-democrată din Dumă* era alcătuită din 6 deputați bolșevici și 7 menșevici. Din partea celor 6 principale centre industriale, care cuprindeau patru cincimi din muncitorii Rusiei, au fost aleși în Dumă deputații bolșevici A. E. Badaev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov, N. R. Șagov și R. V. Malinovski (ulterior demascat ca agent provocator). Menșevicii au fost aleși din partea unor gubernii neindustriale. La începutul lucrărilor Dumei, fracțiunea social-democrată era unită, dar în cadrul fracțiunii deputații bolșevici au dus o luptă permanentă împotriva grupului „celor șapte” menșevici, care stînjeau activitatea revoluționară a bolșevicilor. Activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă a avut o mare însemnătate; a fost o activitate de răspundere. A fost una dintre cele mai importante forme legale ale muncii de partid. De la tribuna Dumei, deputații muncitorilor spuneau adevărul despre situația grea a oamenilor muncii din Rusia țaristă, propagau ideile revoluționare, desfășurau activitate revoluționară în cadrul maselor largi populare. Deputații bolșevici țineau o strînsă legătură cu C.C. al partidului, cu V. I. Lenin. Lenin urmărea cu atenție activitatea lor și dădea indicații concrete în legătură cu toate problemele importante. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează o serie de documente din care reiese că Lenin conducea direct activitatea fracțiunii deputaților s.-d., alcătua pentru deputați proiectele cuvîntărilor, le schița planul cuvîntărilor. Deputații bolșevici veneau adeseori pe la Lenin, iar convorbirile avute cu el îi ajutau să-și stabilească just linia de comportare în Dumă.

La 1 (14) octombrie 1913, după terminarea Consfătuirii de la Poronino a C.C., a avut loc, sub conducerea lui Lenin, o ședință restrînsă a Comitetului Central al partidului împreună cu deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. La această ședință s-au discutat măsurile concrete pe care trebuiau să le ia deputații bolșevici în legătură cu comportarea menșevicilor. S-a hotărît ca la întoarcerea lor în Rusia deputații bolșevici să prezinte grupului „celor șapte” menșevici o cerere ultimativă în legătură cu statornicirea egalității în drepturi în cadrul fracțiunii. Lenin a scris textul declarației (vezi volumul de față, p. 89—91) pe care deputații bolșevici trebuiau s-o prezinte în fracțiune în cazul cînd menșevicii nu vor da un răspuns afirmativ la ultimatumul bolșevicilor. Această declarație a fost discutată la ședința C.C.

La 16 (29) octombrie 1913, chiar la prima ședință a fracțiunii s.-d. din Dumă, la începutul celei de-a doua sesiuni a Dumei de stat, deputații bolșevici au prezentat deputaților menșevici cererea ultimativă de a se acorda „celor șase” drepturi egale cu „cei șapte” în rezolvarea tuturor problemelor din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă. Întrucît nu au primit un răspuns satisfăcător, deputații bolșevici au părăsit ședința frac-

țiunii, iar a doua zi au înmînat grupului „celor șapte” „Declarația” oficială în scris, elaborată sub îndrumarea lui Lenin la ședința C.C.

Această „Declarație” a fost publicată sub semnătura deputaților bolșevici în ziarul „Za Pravdu” din 18 (31) octombrie 1913 împreună cu un apel către muncitori de a analiza cererea „celor șase” și de a sprijini pe deputații muncitorilor în restabilirea unității fracțiunii s.-d. din Dumă. Ziarul „Za Pravdu”, potrivit indicației lui Lenin, a desfășurat o amplă campanie împotriva acțiunii dezorganizatoare a „celor șapte”. El explica sensul luptei ce se desfășura în cadrul fracțiunii prezentînd date cifrice, care confirmau că uriașa masă a muncitorilor este de partea deputaților bolșevici. Din aceste date reieșea că regiunilor în care au fost aleși deputații bolșevici le reveneau nouă zecimi din numărul total al muncitorilor și numai o zecime din numărul muncitorilor i-au ales pe deputații menșevici.

Muncitorii au răspuns în unanimitate la apelul deputaților bolșevici. În ziarul „Za Pravdu” au început să apară numeroase rezoluții, în care muncitorii se ridicau hotărît împotriva comportării dezorganizatoare a grupului lichidatorist al „celor șapte” și sprijineau cu căldură grupul bolșevic al „celor șase”. „Noi, muncitorii atelierului de armurarie al Uzinei «Putilov» — se spunea într-una din primele rezoluții —, aflînd din ziare despre neînțelegerile ce s-au ivit în cadrul fracțiunii social-democrate din Duma de stat, considerăm justă cererea celor șase deputați curiali ai muncitorilor, întrucît este cererea reprezentanților nemijlociți ai întregii clase muncitoare din Rusia, și cerem celor șapte deputați să recunoască celor șase deputați dreptul de a conduce lucrările în toate problemele tacticii muncitorești”.

La 25 octombrie (7 noiembrie) grupul „celor șapte” a refuzat în răspunsul său oficial să recunoască drepturi egale grupului „celor șase”. Atunci deputații bolșevici au adresat două apeluri „Către toți muncitorii” (publicate în nr. 15 și 20 ale ziarului „Za Pravdu” din 20 și 26 octombrie (2 și 8 noiembrie)), în care, expunînd istoria sciziunii, îndemneau pe muncitori să sprijine grupul „celor șase” bolșevici. În răspunsul dat grupului „celor șapte”, deputații bolșevici au declarat că s-au constituit în fracțiune independentă, propunînd totodată acțiuni comune în cadrul Dumei.

Lenin a condus întreaga luptă a grupului „celor șase” pentru o existență independentă în cadrul Dumei. El a propus și denunțarea pentru fracțiunea bolșevică separată — „*Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia*”. Declarația deputaților bolșevici („Răspuns celor șapte deputați”) cu privire la constituirea în fracțiune independentă în cadrul Dumei a IV-a de stat a fost publicată în nr. 22 al ziarului „Za Pravdu” din 29 octombrie (11 noiembrie). În același număr al ziarului Lenin a publicat un amplu articol intitulat „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă” (volumul

de față, p. 103—122), în care a demască comportarea dezorganizatoare a grupului „celor șapte” menșevici.

După ce s-a separat, formînd o fracțiune independentă, grupul „celor șase” a căutat să desfășoare acțiuni comune cu grupul „celor șapte”. S-au făcut încercări pentru o acțiune comună în Dumă în legătură cu problema asigurărilor sociale pentru muncitori, cu prilejul elaborării proiectului de lege cu privire la concediile funcționarilor comerciali-industriali. Dar grupul „celor șapte” a refuzat toate propunerile deputaților bolșevici. Într-o scrisoare specială adresată ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta” (publicată în nr. 74, din 3 (16) noiembrie 1913), Ciheidze a declarat în numele grupului „celor șapte” că ei nu vor încheia nici un fel de acorduri cu grupul „celor șase”. Mai mult, la ședința din 19 februarie (4 martie) 1914, grupul „celor șapte” nici n-a protestat împotriva hotărîrii Dumei de a i se lua cuvîntul deputatului bolșevic G. Petrovski.

După ce grupul „celor șapte”, profitînd de situația sa oficială de fracțiune înregistrată, a pus mîna pe toate locurile în comisiile Dumei, deputații bolșevici au hotărît s-o rupă complet și definitiv cu deputații menșevici. Declarația de constituire a fracțiunii bolșevice independente a fost înaintată prezidiului Dumei de stat.

Lupta dintre grupul „celor șase” și grupul „celor șapte” a pus în mișcare masele largi muncitorești, îndeosebi la Petersburg. La întrunirile muncitorilor aveau loc convorbiri și discuții cu privire la starea de lucruri din fracțiunea social-democrată din Dumă. Aceste întruniri au arătat că simpatiile muncitorilor erau de partea bolșevicilor. În acele zile ziarul „Za Pravdu” a publicat un mare număr de rezoluții ale muncitorilor sub titlul comun: „Muncitorii în sprijinul deputaților lor muncitori”. V. I. Lenin a sintetizat aceste rezoluții în articolul „Cum au reacționat muncitorii la constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse în Duma de stat” (vezi Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 543—550).

Crearea unei fracțiuni independente a lărgit considerabil posibilitățile de acțiune ale bolșevicilor în cadrul Dumei, dînd, de asemenea, o mai mare amploare activității din afara Dumei. La 20 decembrie 1913, Lenin scria: „...Ce minunat s-a desfășurat campania în favoarea grupului «celor șase», împotriva grupului «celor șapte»! Ce admirabilă coeziune și educație au vădit muncitorii împotriva politicianilor liberali ai muncitorilor. Ce minunat exemplu, primul de acest fel în Rusia, cînd partidul muncitoresc hotărăște efectiv soarta reprezentanței sale în Dumă! De data aceasta nu mai este vorba de o mulțime «care citește cîte ceva», ci de o forță organizată. Consfătuirea a hotărît — grupul «celor șase» a înfăptuit — miile de muncitori organizați au aprobat, au discutat și au semnat, — iată ce se numește partid” („Bolșevik” nr. 2 din 1938, p. 69).

În campania desfășurată, V. I. Lenin, partidul bolșevic au dat un exemplu concret de felul cum trebuie să acționeze de-

putații muncitorilor pentru a crea condiții în vederea unei cât mai bune folosiri a parlamentului în scopuri revoluționare. Lu-crînd sub îndrumarea și controlul nemijlocit al C.C., fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat ducea la îndeplinire voința partidului, voința majorității muncitorilor conștienți. Activitatea desfășurată de fracțiunea bolșevică în cadrul Dumei a constituit un model de activitate parlamentară a partidului proletar și a avut o uriașă importanță pentru întreaga mișcare comunistă internațională. — 61.

35 Este vorba de hotărârile Congresului al V-lea al P.M.S.D.R., care a avut loc la Londra în 1907, și ale Congresului socialist internațional de la Stuttgart, care s-a ținut în același an, hotărâri îndreptate împotriva principiului oportunist al „neutralității” sindicatelor. — 62.

36 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia”) a fost organizat în 1897, la congresul de constituire al grupurilor social-democrate evreiești, ținut la Vilno; el grupa în special elementele semiproletare din rîndurile meșteșugărimii evreiești din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), *Bundul* a intrat în P.M.S.D.R. „ca organizație autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc” („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 14).

Bundul era exponentul naționalismului și al separatismului în rîndurile mișcării muncitorești din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al *Bundului* a hotărît să modifice relațiile organizatorice cu P.M.S.D.R., stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-o rezoluție a sa, congresul *Bundului* a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizații naționale și că *Bundul* trebuie să fie o parte federativă a P.M.S.D.R.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce congresul a respins cererea *Bundului* de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, *Bundul* s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărâri a Congresului al IV-lea (de unificare), *Bundul* a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiștii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului (pe „economisti”, menșevici, lichidatori) și au dus o luptă neconținută împotriva bolșevicilor și bolșevismului. Revendicării programate a bolșevicilor cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare, *Bundul* îi opunea revendicarea autonomiei cultural-naționale. În perioada reacțiunii stoli-piniste și a noului avînt revoluționar, *Bundul* s-a situat pe poziții lichidatoriste și a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiștii s-au situat pe pozițiile social-șovinismului. În 1917, *Bundul* a sprijinit guvernul provizoriu burghez, a luptat

alături de dușmanii Revoluției Socialiste din Octombrie. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, conducerea Bundului s-a unit cu forțele contrarevoluției. În același timp, printre membrii de rând ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a autolichidat, iar o parte dintre membrii săi au fost primiți în P.C. (b) din Rusia pe bază de cerere individuală. — 64.

37 Lenin se referă la hotărârea Conferinței din august a lichidatorilor, ținută la Viena în august 1912, prin care lozinca oportunistă a „autonomiei cultural-naționale” era considerată ca fiind compatibilă cu programul P.M.S.D.R. — 64.

38 *Socialiștii-revoluționari (eserii)* — partid mic-burghez din Rusia; a luat ființă pe la sfârșitul anului 1901 — începutul anului 1902 din contopirea mai multor cercuri și grupuri narodnice. Eserii nu vedeau deosebiri de clasă dintre proletariat și micul proprietar, estompau diferențierea de clasă și contradicțiile din rândurile țărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluție. Concepțiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste și revizioniste. Eserii, după cum spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului” „cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului” (Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 283).

Programul agrar al eserilor prevedea desființarea proprietății private asupra pămîntului și trecerea lui la dispoziția obștilor, înfăptuirea folosinței „egalitare” a pămîntului, bazată pe „principiul muncii”, precum și dezvoltarea cooperăției. În acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pămîntului”, nu era în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de mărfuri și a gospodăriei individuale pe pămîntul comun nu înlătură dominația capitalului, nu izbăvește pe țărani muncitori de exploatare și de primejdia ruinării; în condițiile capitalismului, țărani cu gospodărie mică nu-și pot găsi salvarea nici în cooperăție, pentru că ea servește la îmbogățirea burgheziei sătești. În același timp, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea de a introduce folosința egalitară a pămîntului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacționarei proprietăți funciare moșierești.

Partidul bolșevic a demascat încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă în vederea cîștigării țărănimii, a arătat cît de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale, folosită de ei. Totodată, în anumite condiții, bolșevicii consimțeau să încheie acorduri vremelnice cu eserii în vederea luptei comune împotriva țarismului.

Faptul că țărănimea nu este o clasă omogenă a determinat nestatornicia politică și ideologică și fărîmițarea organizatorică a partidului eserilor, oscilările lui permanente între burghezia

liberală și proletariat. Încă din timpul primei revoluții ruse s-a desprins din partidul eserilor aripa dreaptă, care a format Partidul socialist-populist al muncii (enesii), partid legal care prin concepțiile sale se apropia de cadeți, și aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliștilor”. În perioada reacțiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În timpul primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe poziții social-șoviniste.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menșevicii și cu cadeții au constituit principalul sprijin al guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii de a se trece la lichidarea proprietății funciare moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pămîntului; miniștrii eseri din guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care ocupau pămînturile moșierești.

La sfîrșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența în rîndurile maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat un acord cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În perioada intervenției militare străine și a războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, au dat un sprijin activ intervențiștilor și albardiștilor, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva activiștilor Statului sovietic și ai partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii și-au continuat activitatea dușmănoasă împotriva Statului sovietic atît în interiorul țării cît și în tabăra emigranților albardiști. — 66.

39 „Zaveti” — revistă literar-politică lunară legală de orientare socialist-revoluționară; a apărut la Petersburg din aprilie 1912 pînă în iulie 1914. La această revistă au colaborat: V. Cernov, B. Savinkov, P. Sorokin, A. Peșehonov, Ivanov-Razumnik etc. — 68.

40 *Trudovicii* (Grupul trudovic) — grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Frațiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906, fiind formată din deputații țăranilor în Duma I de stat.

Trudovicii cereau desființarea tuturor îngrădirilor feudale și naționale, democratizarea administrației zemstvelor și administrației orașelor, introducerea votului universal în alegerile pentru Duma de stat. Programul agrar al trudovicilor avea ca punct de plecare principiile narodnice de folosire „egalitară” a pămîntului: crearea unui fond funciar al întregului popor, fond

în care să intre pământurile statului, pământurile domeniiale, pământurile coroanei, pământurile mănăstirești, precum și pământurile proprietate privată dacă întinderea proprietății depășea norma de muncă stabilită; pentru pământurile proprietate privată supuse exproprierii, programul trudovicilor prevedea acordarea de despăgubiri. V. I. Lenin arăta în 1906 că trudovicul tipic este țaranul căruia „nu-i este străină tendința de a cădea la învoială cu monarhia, de a se potoli pe peticul *săm* de pământ în cadrul orînduirii burgheze, dar în momentul de față principalele sale forțe sînt angajate în lupta împotriva moșierilor, pentru pământ, în lupta împotriva statului feudal, pentru democrație“ (Opere complete, vol. 14, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 25).

În cadrul Dumei de stat, trudovicii au oscilat între cadeți și social-democrați. Aceste oscilări erau determinate de însăși natura de clasă a micilor producători țărani. Dat fiind însă că trudovicii reprezentau totuși masele țărănești, în Dumă bolșevicii au promovat o tactică de înțelegere cu ei în unele probleme, în vederea luptei comune împotriva absolutismului țarist și a cadeților. În 1917, Grupul trudovic a fuzionat cu partidul „socialiștilor-populiști“ și a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, trudovicii s-au situat de partea contrarevoluției burgheze. — 68.

41 Este vorba de rezoluția Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907 cu privire la atitudinea față de partidele neproletare (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 167—168). — 74.

42 *Octombriștii* — membrii partidului „Uniunea 17 octombrie“, care s-a constituit în Rusia după publicarea manifestului țarului din 17 octombrie 1905. Era un partid contrarevoluționar, care a reprezentat și a apărat interesele marii burghezii și ale moșierilor, care își duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid a fost A. I. Gucikov, cunoscut industriist și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octombriștii au sprijinit întru totul politica internă și externă a guvernului țarist. — 81.

43 *Progresiștii* — grupare politică a burgheziei liberale monarhiste ruse, care, în alegerile pentru Dumele de stat și în Dumă, încercau să unească sub steagul „nepartinității“ elemente din diferite partide și grupuri burghezo-moșierești.

În Duma a III-a de stat, progresiștii au format o fracțiune în care au intrat reprezentanții partidului „înnoirii pașnice“ și ai partidului „reformelor democratice“. Teama de o nouă explozie revoluționară îi făcea pe progresiști să critice „extremismele“ guvernului țarist, care, după părerea lor, prin intransigența sa, a creat terenul pentru activitatea forțelor revoluționare de stînga. În 1912, în cursul alegerilor pentru Duma a IV-a de

stat, progresiștii au încheiat un bloc cu cadeții, pe care i-au ajutat, prin pretinsa lor neapartenență la nici un partid, să câștige voturile „alegătorului burghez de la 3 iunie” (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 326).

În noiembrie 1912, progresiștii s-au constituit într-un partid politic de sine stătător, avînd următorul program: o constituție moderată strict cenzitară, reforme mărunte, un guvern responsabil, adică un guvern care să răspundă în fața Dumei, înăbușirea mișcării revoluționare. V. I. Lenin a arătat că, prin componența și prin ideologia lor, progresiștii erau „un amestec de octombriști și cadeți”; el a caracterizat programul partidului progresiștilor ca fiind un program național-liberal: „Ei vor fi partidul «adevăratei» burghezii capitaliste, așa cum îl vedem și în Germania” (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 359, 266).

În perioada primului război mondial, partidul progresist a devenit deosebit de activ; el cerea înlocuirea conducerii militare, mobilizarea industriei pentru nevoile frontului și un „guvern responsabil”, din care să facă parte reprezentanții burgheziei ruse. După revoluția burghezo-democratică din februarie, unii lideri ai acestui partid au intrat în guvernul provizoriu burghez. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partidul progresiștilor a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice.

Printre liderii progresiștilor se numărau P. P. Reabușinski și A. I. Konovalov, cunoscuți fabricanți din Moscova, moșierul I. N. Efremov și alții. Progresiștii au editat în diferite perioade organe politice de presă proprii: revista „Moskovskii Ejenedelnik”, ziarele „Slovo”, „Russkaia Molva” și „Utro Rossii”. — 81.

- 44 „*Russkie Vedomosti*” — ziar; a apărut la Moscova din 1863, exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din tabăra democrată (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții); de asemenea, ziarul a publicat lucrări ale narodnicilor liberali. Începînd din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „*Russkie Vedomosti*” îmbina în felul său „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism” (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 205). În 1918, ziarul „*Russkie Vedomosti*” a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — 84.

- 45 În Arhiva I.M.L. există materiale privind elaborarea culegerii „Marxism și lichidatorism”. Pe tăietura din ziar a articolului „O proastă apărare a unei cauze proaste”, V. I. Lenin, ca o completare la acest titlu, a introdus un subtitlu: „(sau: Unde este partidul?)”. — 86.

- 46 Trimițînd articolul „*Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă*” redacției ziarului „*Za*”

Pravdu*, Lenin propunea ca la numărul de duminică 27 octombrie (9 noiembrie) 1913 să se publice ca adaos o foaie specială consacrată în întregime campaniei de sprijinire a grupului bolșevic al „celor șase”. Nr. 22 al ziarului „Za Pravdu” cu articolul lui Lenin a apărut nu duminică, ci marți 29 octombrie (11 noiembrie) 1913. Aflînd că acest număr al ziarului a fost confiscat, Lenin adresează o scrisoare către redacție în care spune că, după părerea sa, „Materialele” trebuie să fie publicate din nou în numerele următoare. Dar articolul n-a mai fost publicat în ziar. El a fost reprodus în 1914 în culegerea „Marxism și lichidatorism” sub titlul „Materiale în legătură cu istoria constituirii Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Dumă”, adăugîndu-i-se capitolul „Cum au reacționat muncitorii la constituirea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat”. — 103.

- 47 „Zvezda” — ziar bolșevic legal; a apărut la Petersburg de la 16 (29) decembrie 1910 pînă la 22 aprilie (5 mai) 1912. Inițial, ziarul apărea săptămînal; începînd de la 21 ianuarie (3 februarie) 1912 a început să apară de 2 ori pe săptămîină, iar de la 8 (21) martie 1912 — de 3 ori pe săptămîină. Continuarea directă a ziarului „Zvezda” a fost „Nevskaia Zvezda”, care a început să apară ca urmare a confiscărilor frecvente ale ziarului „Zvezda”. Tirajul ziarului „Zvezda” era, la începutul editării lui, de 7 000—10 000 de exemplare. În timpul evenimentelor de la Lena din 1912, el a ajuns la 50 000—60 000 de exemplare.

Problema reorganizării presei marxiste legale se punea cu acuitate în legătură cu înviorarea care începuse în mișcarea revoluționară din Rusia. În toamna anului 1910, în timpul lucrărilor Congresului socialist internațional de la Copenhaga, a avut loc o consfătuire la care au luat parte V. I. Lenin, G. V. Plehanov, bolșevicul N. G. Poletaev, membru al fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat, și alții. La consfătuire s-a ajuns la un acord cu privire la editarea unui organ legal în Rusia la care să colaboreze și menșevicii-partiiți. Pe baza acestui acord, în redacția ziarului „Zvezda” au intrat: V. D. Bonci-Bruevici (din partea bolșevicilor), N. I. Iordanski (din partea menșevicilor-partiiți) și I. P. Pokrovski (din partea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat). N. G. Poletaev a avut un rol important în organizarea editării ziarului. În această perioadă, „Zvezda” era considerată organul fracțiunii social-democrate din Dumă. La 11 (24) iunie 1911, la al 25-lea număr, ziarul și-a încetat temporar apariția. În octombrie 1911, „Zvezda” apare din nou, cu componența redacției schimbată, fără participarea menșevicilor-partiiți.

Ziarul „Zvezda” se afla sub conducerea ideologică a lui V. I. Lenin; el corespundea cu membrii redacției, le îndruma munca, le critica greșelile, îndeosebi în prima perioadă a existenței ziarului „Zvezda”, și lupta pentru ca ziarul să aibă o orientare marxistă fermă. În „Zvezda” și în „Nevskaia Zvezda” au apărut circa 50 de articole ale lui Lenin sub semnăturile:

V. Ilici, V. F., William Frey, F. L—ko, K. T., T., B. K., M. Ș., P. P., P. Silin, R. S., B. G., Un sceptic neliberal, K. F., F. F., M. M. etc.

O valoroasă muncă organizatorică și redacțională au depus la „Zvezda” N. N. Baturin, N. G. Poletaev, K. S. Eremeev, M. S. Olminski. Au colaborat activ la ziar V. D. Bonci-Bruevici, Demian Bednii și alții. În „Zvezda” au fost publicate și o serie de articole ale lui G. V. Plehanov. Lenin l-a atras pe A. M. Gorki la activitatea ziarului „Zvezda”.

Sub conducerea lui Lenin, „Zvezda” a devenit un ziar marxist combativ. El susținea și propaga principiile marxismului revoluționar, lupta împotriva lichidatorismului și otzovismului, pentru întărirea partidului marxist, pentru alianța revoluționară dintre clasa muncitoare și țărănime. Ziarul a susținut platforma electorală a bolșevicilor în alegerile pentru Duma a IV-a de stat. „Zvezda” a publicat cuvântările rostite de membrii fracțiunii social-democrate din Dumă și interpelările făcute în Dumă de fracțiune. Ziarul a dus o luptă activă pentru aplicarea hotărârilor Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R.

„Zvezda” a ținut în permanență legături strânse cu muncitorii din fabrici și uzine; la rubrica mișcarea muncitorească a ziarului se publicau articole în legătură cu nevoile imediate ale muncitorilor. „Zvezda” se bucura de un mare prestigiu în rîndurile clasei muncitoare și ale oamenilor muncii din Rusia. În primăvara anului 1912, în legătură cu avîntul mișcării muncitorești, rolul ziarului „Zvezda” a crescut extrem de mult. O amploare deosebită a luat rubrica cronicii muncitorești, în care se publicau știri cu privire la evenimentele de la Lena. În ziar apăreau numeroase știri din diferite orașe ale Rusiei în legătură cu greve, demonstrații și mitinguri, se publicau scrisori ale muncitorilor trimise ziarului „Zvezda”, rezoluții de protest împotriva masacrelor de la Lena, adoptate la adunările muncitorilor.

Redacția ziarului a fost nevoită să-și desfășoare activitatea în condiții de permanente represiuni din partea guvernului țarist: confiscarea unor numere, amenzi, interzicerea ziarului, arestarea redactorilor. În timpul evenimentelor de la Lena din 1912, fiecare număr al ziarului „Zvezda” era confiscat, dar se reușea, cu toate acestea, ca o parte din tiraj să fie difuzat în rîndurile muncitorilor înainte de confiscare.

Ziarul „Zvezda” nu apărea zilnic și era destinat păturilor înaintate ale proletariatului. Trebuia să se creeze un cotidian bolșevic de masă. „Zvezda” a avut un rol de seamă în propagarea ideii de creare a unui asemenea organ. Lista de subscripție deschisă de redacția ziarului „Zvezda” în folosul creării unui cotidian muncitoresc a fost sprijinită cu căldură de masele muncitorești. „Zvezda” își informa cu regularitate cititorii despre părerile exprimate de muncitori și publica totalul sumelor vărsate în fondul pentru crearea unui nou organ de presă. Ziarul „Zvezda” a pregătit crearea ziarului bolșevic legal de masă „Pravda”. — 109.

- 48 Este vorba de hotărârile Conferinței a V-a (generală) a P.M.S.D.R., care a avut loc în decembrie 1908 la Paris, de cele ale plenarei din ianuarie 1910 a C.C. și ale Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 199, 238—240, 290—291). — 113.
- 49 „*Gorodskoe Delo*” — revistă cadetă bimensuală, consacrată problemelor gospodăriei și administrației municipale; a apărut la Petersburg din 1909 pînă în 1918. Revista reflecta esența contrarevoluționară a burgheziei, tendința acesteia de a dezarma din punct de vedere ideologic proletariatul, de a-l convinge că lupta politică pentru libertăți democratice ar fi treaba burgheziei, iar nu a clasei muncitoare. — 123.
- 50 Articolul „*Note critice în problema națională*” a fost scris de Lenin în octombrie-decembrie 1913 și publicat în același an în revista bolșevică legală „*Prosvetșenie*” nr. 10, 11 și 12.
Înainte de a scrie acest articol, în vara anului 1913, Lenin a prezentat referate în problema națională într-o serie de orașe ale Elveției — Zürich, Geneva, Lausanne și Berna.
În toamna anului 1913, Lenin a prezentat un amplu referat în problema națională la Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Pe baza referatului lui Lenin a fost adoptată rezoluția scrisă de el. După terminarea consfătuirii, Lenin a început să lucreze la articolul „*Note critice în problema națională*”. — 125.
- 51 „*Fait*” — săptămînal, organ de presă al Bundului, a apărut de la 20 decembrie 1912 (2 ianuarie 1913) pînă la 5 (18) mai 1914 la Petersburg în limba idîș. — 127.
- 52 „*Dzvin*” — revistă lunară, legală, naționalistă, de orientare menșevică; a apărut la Kiev în limba ucraineană începînd din ianuarie 1913 pînă la jumătatea anului 1914. În total au fost scoase 18 numere. La revistă au colaborat: V. Vinicenko, I. Iurkevici (Rîbalka), S. Petliura, G. Aleksinski, P. Akselrod, L. Troțki etc. O dată cu începerea primului război mondial imperialist, revista și-a încetat apariția. — 127.
- 53 „*Russkoe Slovo*” — cotidian; a apărut la Moscova începînd din 1895 (primul număr, de probă, a apărut în 1894); editorul ziarului era I. D. Sîtin. Fiind formal un ziar fără partid, el apăra interesele burgheziei ruse de pe poziții liberale moderate. Ziarul era bine organizat în ceea ce privește informațiile. A fost primul ziar din Rusia care a avut corespondenți proprii în toate orașele mari ale țării și în numeroase capitale ale lumii.
Ziarul a fost suspendat în noiembrie 1917 pentru publicarea unor știri calomnioase antisovietice. Începînd din ianuarie 1918, el a apărut cîtva timp sub denumirile de „*Novoe Slovo*” și „*Nașe Slovo*”; în iulie 1918 a fost interzis definitiv. — 128.

54 Este vorba de Congresul Partidului social-democrat austriac care s-a desfășurat la Brünn (Austria) între 24 și 29 septembrie 1899 (st. n.). Problema centrală de pe ordinea de zi a congresului a fost problema națională. La congres au fost propuse două rezoluții, exprimând puncte de vedere diferite: 1) rezoluția C.C. al partidului susținea în linii generale autonomia teritorială a națiunilor și 2) rezoluția Comitetului Partidului social-democrat al slavilor de sud, care susținea autonomia cultural-națională exteritorială.

Congresul a respins în unanimitate programul autonomiei cultural-naționale și a adoptat o rezoluție de compromis, prin care se recunoștea autonomia națională în cadrul statului austriac (vezi articolul lui V. I. Lenin „Cu privire la istoria programului național în Austria și Rusia“, volumul de față, p. 332—335).

Lenin relevă că la congres au fost prezentate două argumente împotriva programului autonomiei cultural-naționale: primul — că ar duce la întărirea clericalismului și al doilea — că „ar avea drept rezultat eternizarea șovinismului, care ar fi introdus pînă și în cea mai mică comunitate și în cel mai mic grup“ — se citează procesele-verbale oficiale ale Congresului de la Brünn, p. 92. — 145.

55 *P.M.S.E.* — Partidul muncitoresc socialist evreiesc — organizație naționalistă mic-burgheză; s-a constituit în 1906. La baza programului *P.M.S.E.* a fost pusă revendicarea autonomiei naționale a evreilor — crearea unor parlamente (seimuri) evreiești exteritoriale, care să fie împuternicite să rezolve problemele organizării politice a evreilor din Rusia. *P.M.S.E.* era apropiat de eseri și împreună cu aceștia ducea lupta împotriva *P.M.S.D.R.* — 145.

56 *P.P.S.* — Partidul socialist polonez (*Polska Partia Socjalistyczna*) — partid naționalist reformist, înființat în 1892. Acționînd sub lozincă luptei pentru o Polonie independentă, *P.P.S.* a desfășurat, sub conducerea lui Pilsudski și a adepților lui, o propagandă naționalistă separatistă în rîndurile muncitorilor polonezi, căutînd să-i abată de pe calea luptei comune alături de muncitorii ruși împotriva absolutismului și capitalismului. Sub înrîurirea muncitorilor de rînd, de-a lungul existenței *P.P.S.*, în cadrul său s-au format diferite grupări de stînga. Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluționară a mișcării muncitorești poloneze.

În 1906, *P.P.S.* s-a scindat în „levița“-*P.P.S.* și în așa-numita „fracțiune revoluționară“ a *P.P.S.*, fracțiune de dreapta, șovină. Sub influența partidului bolșevic, precum și a *S.D.R.P.* și *L.* (Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania), „levița“-*P.P.S.* a evoluat treptat spre poziții consecvent revoluționare.

În anii primului război mondial, o mare parte din „levița“-*P.P.S.* s-a situat pe poziții internaționaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu *S.D.R.P.* și *L.* Cele două partide fuzionate au

format Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia (aceasta a fost denumirea Partidului Comunist din Polonia pînă în 1925).

Aripa dreaptă a P.P.S. și-a continuat, în timpul primului război mondial, politica național-șovină; ea a organizat pe teritoriul Galiției legiuni poloneze, care au luptat de partea imperialismului austro-german. După crearea statului burghez polonez, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat în 1919 cu organizațiile P.P.S. de pe teritoriul polonez aflat pînă atunci sub stăpînirea Germaniei și Austriei, adoptînd din nou denumirea de P.P.S. Devenit partid de guvernămînt, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mîinile burgheziei poloneze, a desfășurat o propagandă anticomunistă sistematică și a sprijinit politica de agresiune împotriva Țării sovietice, politica de cîmpire și asuprire a Ucrainei apusene și a Bielorusiei apusene. Unele grupări din P.P.S. care nu au fost de acord cu această politică au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitură de stat fascistă a lui Pilsudski (mai 1926), P.P.S. a trecut formal în rîndurile opoziției parlamentare; în realitate însă, el nu a dus o luptă activă împotriva regimului fascist, ci a continuat să desfășoare o propagandă antisovietică și anticomunistă. Elementele de stînga din P.P.S. au colaborat în acești ani cu comuniștii polonezi, sprijinind într-o serie de campanii tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacționară, șovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość” („Libertate, Egalitate, Independență”), a făcut parte din „guvernul” reacționar polonez din emigrație de la Londra. Cealaltă parte, adică aripa de stînga a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partidul muncitoresc al socialiștilor polonezi” (R.P.P.S.), sub influența „Partidului muncitoresc polonez” (P.P.R.), înființat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanților hitleriști, a participat la lupta pentru eliberarea Poloniei din robia fascistă și a militat pentru stabilirea de relații de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părții răsăritene a Poloniei de sub ocupația germană și după formarea Comitetului polonez de eliberare națională, R.P.P.S. și-a reluat denumirea de P.P.S. și, împreună cu P.P.R., a participat la construirea Poloniei democrat-populare. În decembrie 1948, P.P.R. și P.P.S. s-au unit și au format Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — 147.

- 57 Lenin se referă la articolul lui I. V. Stalin „Marxismul și problema națională”, publicat în revista bolșevică legală „Prosvetzenie” nr. 3, 4 și 5 pe anul 1913 sub titlul „Problema națională și social-democrația”. În capitolul al IV-lea al lucrării lui Stalin se citează textul programului național adoptat la Congresul de la Brünn al Partidului social-democrat din Austria (vezi I. V. Stalin. Opere, vol. 2, București, Editura pentru literatură politică, 1953, p. 343—344). — 149.

- 58 Datele prezentate sînt extrase de Lenin din culegerea de date statistice „Recensămîntul pe o zi al școlilor primare din Imperiu, efectuat la 18 ianuarie 1911. Ediția I, partea a 2-a. Secția învățămîntului public Petersburg. Guberniile : Arhanghelsk, Vologda, Novgorod, Oloneț, Pskov și Petersburg“. Petersburg, 1913, p. 72. — 154.
- 59 „*Przeгляд Socjaldemokratyczny*“ — revistă, a fost editată de social-democrații polonezi în strînsă colaborare cu R. Luxemburg la Cracovia, începînd din 1902 pînă în 1904 și din 1908 pînă în 1910. — 157.
- 60 „*Vestnik Evropi*“ — revistă lunară istorică-politică și literară de orientare burghezo-liberală ; a apărut la Petersburg începînd din 1866 și pînă în 1918. În această revistă se publicau articole îndreptate împotriva marxiștilor revoluționari. — 160.
- 61 Aici Lenin vorbește despre lucrarea proiectată de el „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, pe care a scris-o în februarie — mai 1914 și care a fost publicată în aprilie—iunie în revista „*Prosvetzenie*“ nr. 4, 5 și 6 (vezi Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 395—457). — 162.
- 62 Articolul „*În legătură cu sciziunea din rîndurile fracțiunii social-democrate ruse din Dumă*“ a fost scris ca răspuns la articolul calomnios cu privire la sciziunea din cadrul fracțiunii social-democrate ruse din Dumă apărut fără semnătură în ziarul social-democrat german „*Leipziger Volkszeitung*“ la 15 noiembrie (st. n.) 1913.
- Lenin a căutat să informeze social-democrația internațională, și îndeosebi pe cea germană, despre adevărata stare de lucruri din mișcarea muncitorească din Rusia, dar conducerea oportunistă a Partidului social-democrat din Germania nu a publicat articolele bolșevicilor în organul lor central, „*Vorwärts*“. Numai redacția ziarului „*Leipziger Volkszeitung*“ a publicat acest articol al lui Lenin, cu o mare întîrziere însă, explicînd întîrzierea prin lipsă de spațiu și „alte cauze“. — 166.
- 63 „*Volnaia Misl*“ — una dintre denumirile ziarului legal al narodnicilor de stînga (eserii) „*Jivaia Misl*“, care a apărut la Petersburg începînd din august 1913 și pînă în iulie 1914 ; ziarul și-a schimbat de cîteva ori denumirea : „*Vernaia Misl*“, „*Misl Truda*“, „*Severnaia Misl*“, „*Stoikaia Misl*“ etc. — 171.
- 64 „*Russkaia Misl*“ — revistă lunară politică și literară ; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918 ; pînă în 1905 a avut o orientare narodnicistă-liberală. După revoluția din 1905 a fost organul de presă al aripii de dreapta a partidului cadet ; a apărut sub îngrijirea lui P. B. Struve. A propovăduit naționalismul, „vehismul“, obscurantismul clerical ; a apărat proprietatea moșierească. — 173.

- 65 „Socialism guvernamental regal-prusian“ numeau Marx și Engels politica de înțelegere cu guvernul lui Bismarck, pe care, după Lassalle, o promova discipolul său Schweitzer, redactorul organului lassallean „Sozial-Democrat“. — 176.
- 66 La 23 octombrie (5 noiembrie) 1913, în Duma de stat a fost discutată problema încălcării legii din 4 (17) martie 1906 cu privire la libertatea întrunirilor. Deputatul Tuleakov, luînd cuvîntul la discuții din partea celor șapte menșevici, și-a redus cuvîntarea la problema „libertății de asociere“; în cuvîntarea sa, bolșevicul Badaev a arătat că orînduirea existentă, răpind oamenilor muncii libertatea cuvîntului, îi împinge pe muncitori în ilegalitate, și, așa cum „mișcarea ilegală din 1904 a dus la revoluția din 1905“, de data aceasta mișcarea va duce la prăbușirea rapidă a regimului țarist aflat în putrefacție împreună cu Duma ultrareacționară a moșierilor, — „și numai atunci clasa muncitoare va înfăptui toate libertățile pentru care luptă“. Această cuvîntare a lui Badaev a fost de trei ori întreruptă de Rodzeanko, președintele Dumei de stat.
- Cuvîntările lui Badaev și Tuleakov au fost publicate în ziarul „Za Pravdu“ nr. 19 din 25 octombrie 1913. — 177.
- 67 Divergențele dintre Conducerea centrală a Partidului social-democrat al Poloniei și Lituaniei și organizația din Varșovia, cea mai puternică și mai consecvent revoluționară organizație a social-democrației poloneze, au început din 1908, de la Congresul al VI-lea al acestui partid. La congres, Conducerea centrală, în frunte cu R. Luxemburg, L. Tyszka ș.a., a fost aspru criticată pentru linia ei de conduită, pentru poziția ei neprincipială în cadrul P.M.S.D.R., pentru că nu admitea critica din partea organizațiilor locale etc. Congresul și-a exprimat neîncrederea față de Conducerea centrală.
- În 1912, Conducerea centrală a declarat dizolvat Comitetul din Varșovia ca „fracționist“ („rozlamovîi“), formulînd împotriva lui bănuiala neîntemeiată că ar avea legături cu ohrana, și a numit un nou comitet la Varșovia, format din adepții săi. De atunci, Partidul social-democrat al Poloniei și Lituaniei s-a scindat.
- Lenin urmărea în mod sistematic desfășurarea luptei din cadrul social-democrației poloneze. El a publicat o serie de articole consacrate sciziunii din Partidul social-democrat polonez nu numai în presa de partid rusă, ci și în cea poloneză, de asemenea, el a luat în mod public atitudine în Biroul socialist internațional împotriva atacurilor Conducerii centrale la adresa organizației de la Varșovia.
- Împărtășind într-o serie de puncte fundamentale linia tactică a bolșevicilor, „rozlamoviștii“ căutau să se apropie de bolșevici și din punct de vedere organizatoric, deși între ei existau divergențe în problema națională („rozlamoviștii“ se situau pe poziții semimenșevice luxemburghiene). „Rozlamoviștii“ au luat

parte la Consfătuirea din septembrie 1913 de la Poronino („din vară“) a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. În timpul războiului mondial imperialist (1914—1918), cele două fracțiuni ale social-democrației poloneze au fuzionat într-un partid unic, care se situa pe o platformă internaționalistă. În decembrie 1918, Partidul social-democrat al Poloniei și Lituaniei împreună cu aripa stîngă („levița“) P.P.S. au întemeiat Partidul Muncitoresc Comunist al Poloniei. — 182.

68 *Biroul socialist internațional (B.S.I.)* — organ executiv și informativ permanent al Internaționalei a II-a; hotărîrea de a se crea un Birou socialist internațional format din reprezentanți ai partidelor socialiste din toate țările a fost adoptată la Congresul de la Paris al Internaționalei a II-a (septembrie 1900). Ca reprezentanți ai social-democrațiilor ruși în B.S.I. au fost aleși G. V. Plehanov și B. N. Kricevski. Începînd din 1905, reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I. a fost V. I. Lenin. În 1912, Conferința a VI-a generală de partid (de la Praga) l-a ales din nou pe V. I. Lenin ca reprezentant al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional. În cadrul acestui Birou, Lenin a dus o luptă hotărîtă împotriva oportunismului liderilor Internaționalei a II-a. B.S.I. și-a încetat activitatea în 1914. — 183.

69 Problema Congresului de la Viena a fost discutată la ședința Biroului socialist internațional din decembrie 1913. S-a luat hotărîrea de a se convoca congresul în august 1914, astfel încît să coincidă cu sărbătorirea celei de-a cincizecea aniversări a Internaționalei I. Pe ordinea de zi a congresului au fost înscrise următoarele probleme: 1) scumpetea vieții; 2) imperialismul și lupta împotriva militarismului, în care au fost incluse ca probleme subordonate: a) problema orientală, b) tribunalele de arbitraj obligatorii între națiuni și c) Statele Unite ale Europei; 3) alcoolismul; 4) șomajul; 5) situația deținuților politici și deportaților din Rusia și 6) diverse.

Numărul delegaților nu trebuia să depășească numărul voturilor de care dispunea țara respectivă mai mult decît de 6 ori. Rusia avea 20 de voturi, prin urmare nu mai mult de 120 de delegați din partea ambelor subsecții ale social-democrației împreună cu narodnicii de stînga și cu sindicatele.

Problema Congresului socialist internațional de la Viena a fost discutată la Consfătuirea de la Poronino a C.C. cu unii activiști de partid. Lenin a prezentat un referat în această problemă, propunînd să se ia toate măsurile ca majoritatea delegaților la Congresul de la Viena să fie muncitori social-democrați.

Spre sfîrșitul lunii iulie 1914, alegerile pentru Congresul socialist internațional erau aproape terminate, dar izbucnirea războiului mondial a împiedicat convocarea Congresului de la Viena. — 184.

70 *Congresul socialist internațional de la Amsterdam al Internaționalei a II-a* a avut loc între 14 și 20 august 1904. La congres au fost discutate următoarele probleme: 1) regulile internaționale ale tacticii socialiste; 2) unitatea partidelor; 3) greva generală; 4) politica colonială etc. În rezoluția cu privire la unitatea mișcării socialiste, congresul a recomandat reprezentanților diferitelor curente din mișcarea socialistă din Franța — jaurèsistilor și guesdiștilor —, precum și diferitelor curente socialiste din celelalte țări să se unească în partide socialiste unitare în vederea unei lupte victorioase împotriva capitalismului. Conținutul acestei rezoluții se reducea la declarația că „în fiecare țară partidelor burgheze trebuie să li se opună un partid socialist unic, după cum proletariatul însuși este unic”. Dar în rezoluție nu se prevedea că unificarea nu este posibilă decât pe baza recunoașterii principiilor marxismului revoluționar și că fără această condiție unificarea ar însemna subordonarea curentului revoluționar celui oportunist. Hotărârile congresului, deși s-a făcut un oarecare pas înainte, erau în ansamblu inconsecvente și constituiau o nouă concesie făcută oportunismului. Congresul n-a pus problema transformării grevei de masă în insurecție armată, n-a dat o ripostă oportuniștilor de dreapta, care aprobau politica colonială a statelor imperialiste. Condamnând revizionismul în vorbe, în rezoluția sa, congresul n-a proclamat ruptura cu el, a trecut sub tăcere problema revoluției proletare și a dictaturii proletariatului. — 184.

71 *Congresul de la Copenhaga al Internaționalei a II-a* a avut loc între 28 august și 3 septembrie 1910. La acest congres au fost reprezentate 33 de țări și au participat 896 de delegați.

În legătură cu discutarea problemei desprinderii social-democrației cehe de Partidul social-democrat austriac a fost adoptată o rezoluție cu privire la unitatea mișcării socialiste. Această rezoluție, amintind de hotărârea similară adoptată de Congresul de la Amsterdam, a adus în sprijinul principiului unității exemplul unificării partidelor socialiste franceze. Congresul a adoptat, de asemenea, o rezoluție principial justă cu privire la unitatea mișcării sindicale, cu privire la organizarea unitară a sindicatelor în fiecare stat, rezoluție îndreptată în special împotriva delegației cehe, care insista pentru organizarea sindicatelor în cadrul aceleiași țări după naționalitate. Austriecii și, împreună cu ei, reprezentanții celorlalte naționalități din Austria se pronunțau pentru unitatea sindicatelor și erau împotriva fărâmișării lor pe naționalități. Această problemă a fost discutată în comisia a doua a congresului, care se ocupa de elaborarea problemei unității mișcării sindicale și a solidarității internaționale. Comisia, iar ulterior și plenara congresului s-au pronunțat împotriva separatismului național ceh în mișcarea sindicală. În rezoluția cu privire la unitatea mișcării sindicale, congresul a declarat „că orice încercare de a fărâmița sindicatele care formează o uniune internațională în părți separate pe naționalități

vine în contradicție cu sensul și spiritul rezoluției Congresului socialist internațional (adică ale rezoluției Congresului de la Stuttgart cu privire la relațiile dintre partidul politic și sindicate. — *Nota red.*). Biroul socialist internațional și Secretariatul internațional al sindicatelor sînt invitate ca, în cazul vreunor conflicte în legătură cu această problemă, să-și ofere serviciile partidelor direct interesate, în scopul lichidării conflictului, în spiritul înțelegerii și frăției socialiste“

Dar rezoluția Congresului de la Copenhaga cu privire la unitatea sindicatelor n-a fost aplicată în Austria. Răspunderea pentru acest lucru o purtau nu numai separatiștii cehi declarați, ci și „naționaliștii rafinați“ austrieci de tipul lui O. Bauer și Renner, cu a lor teorie a „autonomiei naționale“. În lucrările sale cu privire la problema națională, Lenin a arătat că această teorie duce la împărțirea proletariatului în organizații „naționale“, care luptă una împotriva alteia și prin aceasta slăbește proletariatul. — 184.

- 72 Este vorba de conferința partidelor narodnice de stînga, mic-burgheze ale diferitelor națiuni, sau *conferința partidelor socialiste-naționale din Rusia* care a avut loc între 16 și 20 aprilie 1907 în Finlanda. La această conferință au participat reprezentanții partidelor eserilor, ai P.P.S., ai fracțiunii revoluționare a P.P.S. (frakii), ai Partidului muncitoresc socialist al evreilor (P.M.S.E.), ai Partidului socialiștilor-federaliști gruzini, ai Gromadei bieloruse și ai partidului armean Dașnakțutiu. Spre sfîrșitul conferinței a sosit reprezentantul Uniunii social-democrate letone, care a aderat la hotărîrile conferinței.

Conferința a adoptat o serie de hotărîri — cu privire la convocarea în fiecare an a congresului partidelor socialiste-naționale, cu privire la organizarea unui secretariat special pentru ducerea la îndeplinire a hotărîrilor consfătuirii, cu privire la relațiile dintre partidele socialiste naționale și la înființarea unui organ periodic al secretariatului. „Procese-verbale ale Conferinței din 16—20 aprilie 1907 a partidelor socialiste-naționale din Rusia“ au apărut în 1908 (Petersburg, Editura „Seim“). — 191.

- 73 „*Sozialistische Monatshefte*“ — revistă, principalul organ al oportuniștilor germani și una dintre publicațiile revizionismului internațional. A apărut la Berlin între 1897 și 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) a avut o poziție social-șovinistă. — 194.

- 74 „*Levița*“—P.P.S. — Partidul muncitoresc polonez, constituit în 1906, în urma scindării Partidului socialist polonez (vezi adnotarea 56). — 195.

- 75 *Afacerea Beilis* — proces de provocare organizat în 1913, la Kiev, de către guvernul țarist împotriva evreului Beilis, căruia

- i s-a adus falsa acuzare de a fi asasinat un băiețuș creștin, Iușcinski, în scopuri rituale (în realitate asasinatul a fost organizat de sutele negre). Prin înscenarea acestui proces, guvernul țarist a urmărit să ațîțe antisemitismul și să provoace pogromuri evreiești cu scopul de a abate masele de la mișcarea revoluționară, care creștea în întreaga țară. Procesul a stîrnit o mare agitație în rîndurile opiniei publice; într-o serie de orașe au avut loc demonstrații muncitorești de protest. Beilis a fost achitat. — 198.
- 76 V. I. Lenin se referă la așa-numita „*afacere Dreyfus*”; un ofițer al marelui stat-major francez, de naționalitate evreu, condamnat pe nedrept în 1894 de către tribunalul militar la închisoare pe viață sub acuzația vădit falsă de spionaj și înaltă trădare. Condamnarea lui Dreyfus, inspirată de clică militară reacționară, a fost folosită de cercurile reacționare din Franța pentru ațîțarea antisemitismului și pentru ofensiva împotriva regimului republican și a libertăților democratice. În 1898, cînd socialiștii și reprezentanții progresiști ai democrației burgheze (printre care E. Zola, J. Jaurès, A. France etc.) au pornit o campanie pentru revizuirea procesului Dreyfus, aceasta a luat imediat un pronunțat caracter politic și a împărțit țara în două tabere: republicanii și democrații, de o parte, și blocul monarhiștilor, clericalilor, antisemiților și naționaliștilor, de cealaltă parte. În 1899, sub presiunea opiniei publice, Dreyfus a fost grațiat și eliberat; dar abia în 1906 el a fost recunoscut nevinovat și reintegrat în armată, în urma unei hotărîri a Curții de casație. — 199.
- 77 Vezi K. Marx. „Critica programului de la Gotha”, București, Editura politică, 1959, ed. a II-a, p. 30. — 200.
- 78 „*Vpered*” — grup antipartinic al otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu; a fost organizat, din inițiativa lui A. Bogdanov și G. A. Aleksinski, în decembrie 1909, după prăbușirea centrului fracționist otzovist-ultimatist de la școala de la Capri, a avut un organ de presă cu aceeași denumire, care a apărut la Geneva în anii 1910—1911. După Conferința de partid de la Praga din 1912, vperediștii s-au unit cu menșevicii-lichidatori și cu troțkiștii în lupta împotriva hotărîrilor conferinței. Acțiunile neprincipiale, antipartinice și antimarxiste ale grupului „*Vpered*” i-au făcut pe muncitori să se îndepărteze de el. „Influența acestui grup — scria Lenin — a fost tot timpul cît se poate de neînsemnată și el își ducea zilele de azi pe mîine numai datorită tacticii de conciliere cu diferite grupuri din străinătate, rupte de Rusia și cu totul neputincioase” (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 221). Întrucît nu se bucura de sprijin în mișcarea muncito-

rească, grupul „Vpered” s-a destrămat de fapt în 1913—1914, iar după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a încetat formal să mai existe. — 202.

79 „*În legătură cu hotărârile Biroului*” — scrisoare către redacția ziarului „Za Pravdu”, scrisă de Lenin după ce a primit primele știri cu privire la hotărârile sesiunii din decembrie a Biroului socialist internațional al Internaționalci a II-a în legătură cu problema unificării P.M.S.D.R.

Această problemă a fost pusă la sesiune din inițiativa Rosei Luxemburg (care făcea parte din B.S.I. ca reprezentantă a social-democrației Poloniei și Lituaniei) în scopul de a sprijini pe lichidatorii ruși, care suferiseră o înfrângere în lupta împotriva bolșevicilor. În declarația-scrisoare pe care a depus-o la B.S.I. la 1 (14) noiembrie 1913, Rosa Luxemburg a prezentat în mod tendențios și nejust starea de lucruri din P.M.S.D.R., afirmând că vinovați de sciziune sînt Lenin și bolșevicii. Rosa Luxemburg îl învinuia pe Lenin că ar fi provocat sciziune și în rîndurile social-democrației din Polonia și Lituania. Ea propunea ca problema unității P.M.S.D.R. să fie pusă pe ordinea de zi a viitorului Congres internațional de la Viena.

Sesiunea din decembrie a Biroului socialist internațional s-a desfășurat la Londra între 13 și 14 decembrie 1913 (st. n.); la sesiune au fost discutate problema unificării partidelor socialiste și muncitorești din Anglia, cea a Congresului de la Viena, cea a problemelor ruse etc. Problema unificării Partidului social-democrat din Rusia a fost pusă în discuție chiar înainte de terminarea lucrărilor sesiunii. Din lipsă de timp, această problemă n-a fost discutată pe larg, și Biroul s-a mulțumit să adopte rezoluția propusă de Kautsky în numele delegației germane. Rezoluția însărcina Comitetul executiv al B.S.I. să convoace o consfătuire a reprezentanților „tuturor fracțiunilor mișcării muncitorești din Rusia, inclusiv a celor din Polonia rusească care recunosc programul partidului sau ale căror programe sînt în concordanță cu programul social-democrat, în vederea unui schimb de păreri (Aussprache) în legătură cu problemele divergente”. În fundamentarea acestei rezoluții, Kautsky, în cuvîntarea sa de la 1 (14) decembrie, a declarat că vechiul Partid social-democrat din Rusia a murit. El trebuie refăcut pe baza tendinței spre unite a muncitorilor din Rusia. În articolul „O rezoluție bună și o cuvîntare proastă”, Lenin a dezvăluit conținutul rezoluției și a apreciat cuvîntarea lui Kautsky ca fiind monstruoasă (vezi volumul de față, p. 228). Comunicîndu-i Inesei Armand numărul ziarului german „Vorwärts” în care a apărut declarația lui Kautsky, Lenin scria: „Trebuie să-l procurăm... și să organizați o campanie de protest. Noi sîntem *pentru* un schimb de păreri, *pentru* rezoluția Biroului socialist internațional — **aceasta N.B.** —, dar sîntem categoric împotriva frazei *josnice* a lui Kautsky. Să fie criticat fără cruțare pentru acest lucru...” (Opere, vol. 35, București,

E.S.P.L.P. 1958, p. 105). În scrisoarea adresată secției din Paris a bolșevicilor, Lenin arăta: „este foarte de dorit ca secția să adopte o rezoluție *bătăioasă* împotriva lui Kautsky (calificând declarația lui cu privire la moartea partidului — *nerușinată, insolentă, monstruoasă, ignorantă*)...” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

În aceeași ședință a B.S.I. de la 1 (14) decembrie s-a dat citire scrisorii lui Plehanov în care acesta arată că sciziunea din cadrul fracțiunii din Dumă, care s-a produs din vina lichidatorilor, constituie o lovitură dată unității mișcării muncitorești, și, ca urmare, el, în calitate de reprezentant al întregului partid în B.S.I., își dă demisia. În locul lui Plehanov a fost cooptat în B.S.I. reprezentantul Comitetului organizatoric lichidatorist, P. B. Akselrod.

La consfătuirea care, potrivit hotărârii B.S.I., s-a ținut în iulie 1914 la Bruxelles, conducătorii Internaționalei a II-a, sub pretextul „împăcării” bolșevicilor cu lichidatorii, au cerut bolșevicilor să înceteze criticarea lichidatorilor. Bolșevicii au refuzat să facă acest lucru și au continuat să ducă o luptă intransigentă împotriva lichidatorilor, dușmani ai mișcării muncitorești. — 204.

80 *Comitetul de organizare* a fost creat în ianuarie 1912, la o consfătuire lichidatoristă la care au participat reprezentanți ai Bundului, ai Comitetului regional Transcaucazia și ai Comitetului Central al Social-democrației din Ținutul leton. La activitatea Comitetului de organizare au participat intens, în afară de organizațiile social-democrate naționale, redacțiile ziarelor „Pravda” de la Viena și „Golos Soțial-Demokrata”, grupul „Vpered” și reprezentanții „grupului de inițiativă” al lichidatorilor din Petersburg. Conducătorul efectiv al Comitetului de organizare era Troțki. La început, Comitetul de organizare a fost organul oficial însărcinat cu convocarea Conferinței antipartinice din august 1912, apoi centrul conducător al menșevicilor; a funcționat pînă la alegerea C.C. al partidului menșevic, în august 1917. — 204.

81 Articolul „*Viața de mizerie a învățătorilor*” a fost scris de V. I. Lenin în legătură cu Congresul general al învățătorilor care urma să aibă loc la sfîrșitul lunii decembrie 1913 la Petersburg, în timpul vacanței școlare de iarnă. Bolșevicii au căutat să folosească congresul învățătorilor ca pe o posibilitate legală de a răspîndi ideile bolșevice și revendicările revoluționare. Prin conținutul lui, acest articol este în strînsă legătură cu lucrarea lui V. I. Lenin „Politica Ministerului Instrucțiunii Publice” (Opere, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 132—142). — 211.

82 „*Novaia Likvidatorskaia Gazeta*”, denumire ironică dată de Lenin ziarului menșevic „*Novaia Raboceaia Gazeta*”. — 214.

- 83 Este vorba despre comisia de sprijinire a fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat în pregătirea proiectelor de legi, organizată la Paris în 1909, cu participarea bolșevicilor și a menșevicilor. Pe lângă comisie s-au înființat subcomisiile: de elaborare a proiectului de lege cu privire la ziua de muncă de 8 ore, cu privire la libertatea grevelor, cu privire la sindicate. Bolșevicii au elaborat câteva proiecte de legi, ca, de pildă, proiectul de lege cu privire la ziua de muncă de 8 ore („Expunerea de motive“ la proiectul de lege a fost redactată de V. I. Lenin — vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 168—176), dar, din cauza sabotajului menșevicilor, aceste proiecte de legi n-au mai fost prezentate. Proiectul de lege cu privire la greve a fost elaborat de menșevicul Dan; acesta a introdus un punct care prevedea sancțiune penală pentru participarea la greve. La discutarea proiectului de lege în comisie, Lenin s-a opus categoric acestui punct. — 214.
- 84 *Sioniștii-socialiști* — membrii Partidului muncitoresc sionist-socialist, organizație mic-burgheză naționalistă evreiască, creată în 1904. Sioniștii-socialiști considerau că sarcina principală a proletariatului evreiesc este de a lupta pentru dobândirea unui teritoriu propriu și pentru crearea unui stat național propriu. Ei propagau colaborarea de clasă cu burghezia evreiască, se străduiau să izoleze pe muncitorii evrei de mișcarea revoluționară a proletariatului rus și internațional și căutau să semene vrajbă între muncitorii de diferite naționalități. Activitatea naționalistă a sioniștilor-socialiști, care întuneca conștiința de clasă a muncitorilor evrei, a adus mari prejudicii mișcării muncitorești.
- După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Partidul muncitoresc sionist-socialist a fuzionat cu Partidul muncitoresc socialist evreiesc („P.M.S.E.“), formînd Partidul muncitoresc socialist evreiesc unit. — 218.
- 85 V. I. Lenin se referă la articolul lui I. Vetrov (M. A. Saveliev) „Internaționala și problema unității“, publicat în nr. 1 al ziarului „Proletarskaia Pravda“ din 7 (20) decembrie 1913, în care se spunea: „În încheiere nu putem să nu subliniem minciuna lichidatorilor care afirmă că Biroul, prin faptul că a refuzat grupului celor șase o reprezentare separată, ar fi condamnat implicit principiul «fedației», propus de cei șase deputați muncitori în fracțiunea social-democrată. Cererea unei reprezentări separate a grupului celor șase nici nu a fost formulată în fața Biroului din motive pur formale. De aceea, declarația «N.R.G.» că Biroul ar fi pronunțat o condamnare a grupului celor șase este una dintre minciunile perfide ale lichidatorilor, la care ei recurg în mod sistematic, căutînd să întunece conștiința clasei muncitoare“. — 221.

- 86 „*Šleahi*“ — organul de presă al Uniunii studenților ucraineni de orientare naționalistă; a apărut la Lvov din aprilie 1913 pînă în martie 1914. — 224.
- 87 „*Russkoe Bogatstvo*“ — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mîinile narodnicilor liberali, în frunte cu N. K. Mihailovski. În jurul acestei reviste s-au grupat publiciștii care ulterior au devenit membri de vază ai partidului socialiștilor-revoluționari, ai partidului „socialiștilor-populiști“ și ai grupurilor de trudovici din Dumele de stat. Începînd din 1906, „*Russkoe Bogatstvo*“ a devenit organul partidului semicadet al socialiștilor-populiști. — 226.
- 88 „*Vorwärts*“ — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania; a apărut la Berlin în 1891, sub denumirea: „*Vorwärts. Berliner Volksblatt*“, potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului, ca o continuare a ziarului „*Berliner Volksblatt*“, care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput pe mîinile aripii de dreapta a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta dusă în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului și revizionismului, „*Vorwärts*“ a sprijinit pe „economiiști“, iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „*Vorwärts*“ a publicat articole całomnioase scrise de Troțki, fără a le da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid. În perioada primului război mondial, „*Vorwärts*“ s-a situat pe pozițiile social-șovinismului; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a desfășurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — 228.
- 89 Articolul „*Grevele din Rusia*“ a fost scris de Lenin pentru calendarul „*Sputnik Rabocego na 1914 god*“, scos de editura partidului „*Priboi*“ la 14 (27) decembrie 1913. Calendarul publică date privind legislația muncitorească din Rusia, mișcarea muncitorească internațională și rusă, asociațiile, uniunile și partidele politice, presa etc., date din biografiile lui Marx, Bebel, Lassalle, Cernîșevski (și portretele acestora) etc. Calendarul „*Sputnik Rabocego*“ a fost interzis, dar ediția s-a epuizat într-o singură zi, înainte ca poliția să reușească să-l confişte. Lenin, care a primit un exemplar din „*Sputnik Rabocego*“, îi comunica într-o scrisoare adresată Inesei Armand că s-au și difuzat 5 000 de exemplare. În februarie 1914 a apărut a doua ediție revăzută a calendarului, în care au fost făcute unele prescurtări și modificări cerute de cenzură; de asemenea s-a adăugat un nou material — un indice de cărți pentru autoinstruire. În total, din „*Sputnik Rabocego*“ s-au difuzat 20 000 de exemplare. — 231.

90 Este vorba de apariția articolului publicistului reacționar Katkov în legătură cu procesul participanților la greva de la Fabrica „Morozov” din 1885, cu care prilej a ieșit la iveală tabloul zguduitor al asuprii și exploatării muncitorilor. La cele 101 întrebări cu privire la vinovăția acuzaților puse juraților, aceștia au dat 101 răspunsuri negative. La 29 mai 1886, în nr. 146 al ziarului „Moskovskie Vedomosti”, Katkov scria: „Ieri, în vechiul și sfântul oraș Vladimir au răsunat o sută și una salve de salut în cinstea problemei muncitorești care s-a ridicat în Rusia”. — 232.

91 Lenin se referă la declarația făcută de deputatul bolșevic F. N. Samoilov în ședința Dumei de stat din 26 noiembrie (9 decembrie) 1913 în legătură cu discutarea proiectului de lege cu privire la majorarea salariului profesorilor de religie ai școlilor elementare agricole. Există temeuri să se creadă că proiectul de declarație a fost scris sau, în orice caz, redactat de V. I. Lenin.

În numele fracțiunii muncitorești social-democrate ruse, Samoilov a declarat:

„Avînd în vedere că:

1) social-democrația a susținut întotdeauna principiul separării bisericii de stat și a școlii de biserică, atitudine care s-a concretizat, printre altele, în revendicarea de a se înlătura cu desăvîrșire predarea religiei în școli și de a nu se admite vreo alocare de fonduri din partea statului pentru întreținerea clerului;

2) în condițiile realității din Rusia, preoții și profesorii de religie ai școlilor elementare au constituit și constituie unul din principalele sprijine ale politicii reacționare a guvernului și preșfîntului Sinod, căutînd, prin folosirea sentimentului naiv-religios al copiilor și populației, să justifice, cu ajutorul prestigiului religiei, în ochii acestora aceeași politică reacționară;

3) luptînd întotdeauna pentru majorarea salariului de mizerie al învățătorilor din școlile elementare, social-democrația nu poate însă să nu considere amendamentul propus la actuala lege ca o încercare de a lega și mai strîns profesorii de religie ai școlilor elementare de sistemul existent al ierarhiei bisericești și birocratice în același scop de îndobitocire sistematică a copiilor, în numele aceleiași politici reacționare, ai cărei propagatori de nădejde sînt.

Luînd în considerare toate acestea, fracțiunea social-democrată va vota împotriva amendamentului propus cu privire la stabilirea unui spor la salariul profesorilor de religie ai școlilor agricole elementare pentru vechime în slujbă” („Za Pravdu” nr. 45 din 27 noiembrie (10 decembrie) 1913). — 237.

92 „Peredonovșcina” — după numele profesorului de liceu Peredonov — eroul romanului lui Sologub „Spiridușul”. Peredonov este reprezentantul tipic al vechiului liceu dinainte de revoluție în care domneau marasmul social, rutina, birocratismul, despotismul profesorilor față de elevii oropsiți, îndobitociți de întregul

sistem școlar. Lenin face o caracterizare lui Peredonov în lucrarea „Politica Ministerului Instrucțiunii Publice“ (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 132—142). — 238.

- 93 Este vorba de articolul lui I. V. Stalin „Marxismul și problema națională“, scris la sfârșitul anului 1912 — începutul anului 1913 la Viena și publicat în revista „Prosvetzenie“ nr. 3, 4, 5 pe 1913, sub titlul „Problema națională și social-democrația“. În 1914, acest articol a fost publicat de editura bolșevică „Priboi“ (Petersburg) într-o broșură sub titlul „Problema națională și marxismul“. Dar, în urma dispoziției Ministerului Afacerilor Interne, broșura lui Stalin a fost confiscată din toate bibliotecile și sălile de lectură publice. Lenin a relevat marea importanță teoretică și politică a acestei lucrări (vezi Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 68, 70). — 240.

- 94 „Iskra“ (vechea) — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie ; a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărâtor în crearea partidului marxist revoluționar al clasei muncitoare din Rusia.

Primul număr al „Iskrei“ leniniste a apărut în decembrie 1900 la Leipzig ; numerele următoare au apărut la München, începând din iulie 1902 — la Londra, iar din primăvara anului 1903 — la Geneva. La organizarea editării ziarului au dat un ajutor prețios (organizând o tipografie ilegală, procurând litere rusești) social-democrații germani C. Zetkin, A. Braun și alții, revoluționarul polonez I. Marchlewski, care trăia pe atunci la München, și H. Quelch, unul dintre conducătorii Federației social-democrate din Anglia.

Din redacția „Iskrei“ făceau parte : V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulich. La început, secretar de redacție a fost I. G. Smidovici-Leman, iar mai târziu, din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaja, care purta și întreaga corespondență a „Iskrei“ cu organizațiile social-democrate din Rusia. În centrul atenției „Iskrei“ se aflau problemele luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului țarist ; o mare atenție se acorda evenimentelor importante din viața internațională, mai ales mișcării muncitorești internaționale. Lenin a fost în fapt redactorul-șef și conducătorul „Iskrei“. În coloanele „Iskrei“, el a publicat articole în legătură cu toate problemele fundamentale ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra“ a devenit un centru în jurul căruia se grupau forțele partidului, un centru de concentrare și educare a cadrelor partidului. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara și altele) au fost create grupuri și comitete P.M.S.D.R. de orientare leninist-iskristă. În ianuarie 1902, la Consfătuirea de la Samara a iskriștilor, a fost creată organizația din Rusia a

„Iskrei“. Organizațiile iskriste se creau și activau sub conducerea directă a discipolilor și a tovarășilor de luptă ai lui V. I. Lenin: N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Len-gnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș.a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei“ a elaborat proiectul de program al partidului (publicat în „Iskra“ nr. 21) și a făcut pregătiri în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizațiilor social-democrate locale din Rusia se alăturaseră „Iskrei“, aprobând tactica, programul și planul ei organizatoric și recunoscînd-o drept organul lor conducător. Printr-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepțional pe care l-a avut „Iskra“ în lupta pentru crearea partidului și a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menșevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au acaparat „Iskra“. Începînd de la nr. 52, „Iskra“ a încetat să mai fie un organ al marxismului revoluționar. — 241.

- 95 „Zarea“ — revistă politică-științifică marxistă; a apărut legal în 1901—1902 la Stuttgart, fiind editată de redacția „Iskrei“. În total au apărut patru numere (dintre care unul dublu): nr. 1 în aprilie 1901 (de fapt 10 (23) martie), nr. 2—3 în decembrie 1901, nr. 4 în august 1902. Sarcinile revistei au fost stabilite în „Proiectul de declarație al redacției ziarului «Iskra» și revistei «Zarea», scris de V. I. Lenin în Rusia (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 315—325). În 1902, pe vremea divergențelor și conflictelor ivite în cadrul redacției ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“, Plehanov a prezentat un proiect în care preconiza separarea revistei de ziar (el urmînd să-și asume redactarea revistei), dar această propunere n-a fost acceptată și cele două publicații au continuat să aibă o redacție comună.

Revista „Zarea“ a adoptat o atitudine critică față de revizionismul internațional și față de cel rus și a apărut bazele teoretice ale marxismului. În revista „Zarea“ au apărut lucrările lui Lenin: „Note ocazionale“, „Prigonitorii zemstvelor și Hanielii liberalismului“, „D-nii «critici» în problema agrară“ (primele patru capitole ale lucrării „Problema agrară și «criticii lui Marx»“), „Cronică internă“, „Programul agrar al social-democrației ruse“, precum și lucrările lui G. V. Plehanov: „Critica criticilor noștri. Partea I. D-l P. Struve în rolul de critic al teoriei dezvoltării sociale a lui Marx“, „Cant împotriva lui Kant, sau testamentul d-lui Bernstein“ și altele. — 246.

- 96 Este vorba de articolul lui A. V. Peșehonov „Pe teme curente. Platforma noastră (profilul și amploarea ei)“, publicat în august 1906, în revista „Russkoe Bogatstvo“ nr. 8. V. I. Lenin supune acest articol al lui Peșehonov unei critici nimicitoare

în articolul său „Menșevicii eserilor“ (vezi Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 392—401). — 246.

- 97 Este vorba de paragraful 8 din programul P.M.S.D.R. adoptat la Congresul al II-lea al partidului, în care se proclama dreptul populației de a învăța în limba maternă; dreptul fiecărui cetățean de a vorbi în limba maternă la întruniri; introducerea limbii materne alături de limba de stat în toate instituțiile locale, publice și de stat (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 40). — 255.
- 98 În legătură cu hotărârea B.S.I. cu privire la convocarea Consfătuirii „tuturor fracțiunilor mișcării muncitorești din Rusia“ în scopul restabilirii unității în P.M.S.D.R., ziarul lichidatorist „Novaia Raboceaia Gazeta“ a publicat o telegramă de la Londra prin care se aducea la cunoștință că la ședința B.S.I. ar fi fost respinsă cererea bolșevicilor de a trimite un reprezentant al fracțiunii muncitorești social-democrate din Duma de stat („grupul celor șase“) la secția interparlamentară a Internaționalei a II-a. Din însărcinarea lui Lenin, reprezentantul C.C. la Bruxelles s-a adresat secretarului B.S.I., Huysmans, întrebându-l cum intenționează să reacționeze la acest gest al lichidatorilor. Huysmans a fost nevoit să dezmință oficial informația falsă reprodușă de „Novaia Raboceaia Gazeta“. — 260.
- 99 „Rossiia“ — cotidian cu orientare reacționară, pogromistă; a apărut la Petersburg din noiembrie 1905 pînă în aprilie 1914. Începînd din 1906 a fost organul Ministerului de Interne. Era subvenționat dintr-un fond secret (pentru presa „reptilă“), pe care guvernul îl punea la dispoziția acestui minister. Ziarul „Rossiia“ a fost calificat de Lenin ca „o fițiucă polițistă-venală“.
- „Novoe Vremea“ — cotidian; a apărut din 1868 pînă în 1917 la Petersburg; a aparținut pe rînd mai multor editori și și-a schimbat de repetate ori orientarea politică. Inițial, a fost un ziar liberal moderat, iar apoi, din 1876, cînd a început să fie editat de A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționărimii birocratice. Din 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacționarilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, acest ziar a sprijinit politica contrarevoluționară a guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie furibundă împotriva bolșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd.
- „Zemșcina“ — cotidian ultrareacționar; a apărut la Petersburg din iunie 1909 pînă în februarie 1917; organ de presă al deputaților de extremă dreaptă din Duma de stat. — 266.
- 100 Prezenta notiță este postfața la scrisoarea lui Kautsky publicată în organul central al social-democrației germane — ziarul „Vor-

wärts" nr. 339 din 24 decembrie 1913 (st. n.) — în legătură cu darea de seamă cu privire la ședința Biroului socialist internațional și reprodusă în limba rusă în ziarul „Proletarskaia Pravda" nr. 12 din 20 decembrie 1913 (st. v.). Scrisoarea lui Kautsky a constituit răspunsul la o scrisoare a Rosei Luxemburg către redacția ziarului „Vorwärts". — 273.

- 101 Articolul „*Corespondența dintre Marx și Engels*" constituie începutul unei lucrări de mari proporții proiectate de Lenin în legătură cu apariția în limba germană, în septembrie 1913, a corespondenței dintre Marx și Engels în patru volume sub titlul: „Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx 1844 bis 1883", herausgegeben von A. Bebel und Ed. Bernstein. Vier Bände, Stuttgart, 1913 („Corespondența dintre Friedrich Engels și Karl Marx începând din 1844 până în 1883", editată de A. Bebel și Ed. Bernstein. Patru volume. Stuttgart, 1913).

Această „Corespondență" a fost prima încercare de a aduna și a publica toate scrisorile pe care Marx și Engels și le-au scris unul altuia. Dar ea a fost realizată nesatisfăcător, nu este completă (cuprinde 1386 de scrisori din numărul total de peste 1500), de multe ori textul este dat într-o formă prescurtată, aparatul de informare științifică este nesatisfăcător. Lenin a studiat în profunzime și a conspectat amănunțit „Corespondența dintre K. Marx și F. Engels". Într-o scrisoare din 13 sau 14 noiembrie 1913 către sora sa M. I. Ulianova, V. I. Lenin scria: „Tocmai am terminat de citit vol. IV al corespondenței dintre Marx și Engels. Vreau să scriu despre această corespondență în «Prosvetșenie». Sînt în ea multe lucruri interesante" (vezi Opere, vol. 37, București, Editura politică, 1958, p. 460).

În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se află un voluminos caiet cu 76 de pagini în care Lenin a conspectat aproximativ 300 de scrisori ale lui K. Marx și F. Engels, a făcut extrase din 15 scrisori importante din punct de vedere teoretic și a alcătuit un scurt indice tematic la conspect. S-au păstrat, de asemenea, și toate cele patru volume ale „Corespondenței" citite de Lenin, cu însemnări făcute de el (sublinieri, încercuiri, N.B.), pe text și pe margini, cu patru creioane diferit colorate. Toate aceste materiale au fost publicate într-un volum separat (vezi V. I. Lenin. „Conspectul «Corespondenței dintre K. Marx și F. Engels»", Moscova, Gospolitizdat, 1959).

Lucrarea lui Lenin „Corespondența dintre Marx și Engels" urma să apară în revista „Prosvetșenie" în 1914, așa cum s-a anunțat în ziarul „Proletarskaia Pravda" nr. 7 din 14 decembrie 1913, dar articolul a rămas neterminat și a fost publicat în „Pravda" abia la 28 noiembrie 1920, în ziua aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Engels. În legătură cu această dată, pregătind articolul pentru a fi publicat, Lenin a adăugat următorul subtitlu: „Engels ca unul din întemeietorii comunismului".

- De asemenea a prevăzut articolul cu o notă de subsol: „Începutul unui articol neterminat, scris în 1913 sau începutul anului 1914“. — 280.
- 102 Vezi K. Marx și F. Engels. Briefwechsel, I Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 2, 26. — 283.
- 103 Vezi K. Marx și F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 20, 21. — 283.
- 104 Vezi K. Marx și F. Engels. Briefwechsel, I Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 4, 5. — 284.
- 105 Vezi K. Marx și F. Engels. Briefwechsel, I Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 19. — 284.
- 106 Vezi K. Marx și F. Engels. Briefwechsel, I Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 41. — 285.
- 107 Vezi K. Marx și F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 26, 27, 28, 29. — 286.
- 108 Vezi K. Marx și F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 56. — 287.
- 109 *Al IV-lea congres al Social-democrației din Ținutul leton* a avut loc între 13 și 26 ianuarie (26 ianuarie—8 februarie) 1914 în Belgia, în orașul Bruxelles. În rîndurile social-democrației letone se dădea o luptă aprigă între bolșevici și menșevici. Spre sfîrșitul anului 1913 toate instituțiile centrale ale partidului fuseseră acaparate de menșevicii-lichidatori și de împăciuitoști. Bolșevicii letoni, sprijinindu-se pe muncitorii cu orientare bolșevică, au înființat o fracțiune proprie, avînd ca centru organizatoric Biroul grupurilor din străinătate ale Social-democrației din Ținutul leton. Biroul scotea un organ de presă al său „Biletens“ („Buletin“), care conducea lupta pentru convocarea unui congres.
- V. I. Lenin i-a ajutat pe bolșevicii letoni în lupta lor împotriva conducerii lichidatoriste. Încă în mai 1913, la rugămintea bolșevicilor letoni, V. I. Lenin a scris „Proiect de platformă pentru Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton“ (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 215—224), publicat în foaie separată de Biroul grupurilor din străinătate al S.D.Ț.L. El a fost publicat și de ziarul „Țineas biedrs“ în august și de „Buletin“ în noiembrie 1913, sub titlul: „Platforma noastră pentru Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L.“ Redacția „Buletinului“, sub influența elementelor împăciuitoariste care făceau parte din ea, a omis la publicarea proiectului, capitolul consacrat problemei naționale și a redus și modificat parțial alte capitole. Proiectul de platformă a fost discutat pe larg în organizațiile locale de partid, ceea ce a ajutat pe bolșevicii din Letonia ca, încă înainte de congres, să elaboreze teze principiale într-o serie de probleme foarte importante.

Conferința organizațiilor locale ale S.D.Ț.L. a invitat la congres pe V. I. Lenin ca reprezentant al C.C. al partidului bolșevic. V. I. Lenin a participat activ la pregătirea și desfășurarea lucrărilor congresului. Înainte de congres el a întreținut o corespondență susținută cu bolșevicii din Letonia și a plecat la Berlin și la Paris pentru a se întâlni personal cu aceștia și a lămuri problemele legate de pregătirea congresului, de componența lui, privitoare la eventualul rezultat al luptei ce se va desfășura la congres etc. La congres Lenin a prezentat un referat cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R. și față de sciziunea fracțiunii din Dumă; a participat la consfătuirile delegaților bolșevici, i-a ajutat să elaboreze proiectele de rezoluții.

În ajunul congresului, în seara zilei de 12 (25) ianuarie 1914, la Bruxelles, în fața delegaților la congres, Lenin a ținut un referat în legătură cu problema națională, în care a expus teoria și tactica bolșevismului în această problemă. Lenin a făcut apel la marxistii din Letonia să întărească unitatea reală a partidului și nu cea aparentă, să apere rindurile partidului împotriva elementelor șovăielnice și a lichidatorilor, trădători față de cauza clasei muncitoare.

La congres au participat 35 de delegați, dintre care 18 cu vot deliberativ, 11 cu vot consultativ și 6 în calitate de invitați. Pe ordinea de zi a congresului figurau 17 probleme: Raportul C.C. și rapoartele organizațiilor locale. Atitudinea față de P.M.S.D.R. și fracțiunea din Dumă. Momentul actual și sarcinile partidului. Sindicatele și lupta economică. Mișcarea cooperatistă. Asociațiile cultural-educative și alte asociații muncitorești. Asigurările sociale ale muncitorilor. Autoadministrarea locală. Atitudinea față de partidele burgheze. Problema agrară și mișcarea muncitorilor agricoli, precum și alte probleme.

La congres bolșevicii n-au avut o majoritate fermă. Din cei 18 delegați cu vot deliberativ erau 8 bolșevici, 8 menșevici și 2 împăciuitoriști. De aceea o serie de rezoluții fundamentale ale congresului au avut un caracter de compromis, împăciuitořist. Delegații congresului s-au împărțit în două tabere — tabăra bolșevică, în frunte cu V. I. Lenin, și cea menșevică, sprijinită și de o parte dintre invitați. Împăciuitořiștii, în frunte cu Ianson-Braun, au oscilat între bolșevici și menșevici și au făcut propuneri cu caracter de compromis.

Majoritatea delegaților la congres au criticat cu asprime C.C. al S.D.Ț.L. pentru oportunismul său și pentru participarea la Blocul troțkist, antipartinic din august. Delegații bolșevici au arătat că mișcarea muncitorească din Letonia se desfășoară independent de C.C. și în pofida tacticii reformiste a acestuia.

O luptă deosebit de înverșunată s-a dezlănțuit la congres în problema atitudinii S.D.Ț.L. față de P.M.S.D.R. și de sciziunea fracțiunii social-democrate din Dumă. V. I. Lenin a prezentat un referat în această problemă din partea C.C. bolșevic. În

referatul său, el a vorbit despre lupta împotriva lichidatorismului din Rusia și, pe bază de date obiective precise, a dovedit că $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți ai Rusiei s-au și unit în jurul partidului bolșevic, condemnându-i pe lichidatori. V. I. Lenin a supus unei aspre critici concepțiile împăciuatoristului Ianson-Braun, care afirma că pericolul lichidatorismului ar fi dispărut. Atîta timp, spunea Lenin, cît lichidatorii continuă să-și desfășoare activitatea lor scizionistă în organizațiile locale, lupta împotriva lor este inevitabilă și necesară. Nu se poate admite nici un fel de unitate cu cei care distrug partidul. Lenin a explicat că unitatea este posibilă numai pe o bază principială, pe baza recunoașterii tacticii revoluționare și luptei împotriva oportunismului. Lenin a chemat pe social-democrații letoni să rupă definitiv cu lichidatorii.

Congresul a adoptat rezoluția bolșevică, al cărei proiect a fost scris de V. I. Lenin. Rezoluția condamna lichidatorismul și împăciuatorismul, enunța principiile bolșevice de unificare a partidului și cerea ruptura imediată cu Blocul antipartinic din august. La discutarea rezoluției, menșevicii și împăciuatoriștii au reușit să-și strecoare amendamentele lor. Astfel s-a adoptat propunerea făcută de împăciuatoristul Braun, care obîga Social-democrația din Ținutul leton ca temporar, „atîta timp cît problema unificării n-a fost pusă pe o bază fermă”, să nu întrețină legături organizatorice nici cu C.C., nici cu C.O. A fost adoptat un amendament la punctul privitor la condamnarea lichidatorismului, în care se spunea că acuzarea de lichidatorism nu se referă la organizațiile ilegale, care aderă la C.O. În ansamblul ei, rezoluția condamna lichidatorismul și cerea ieșirea reprezentantului social-democrației letone din Comitetul de organizare al lichidatorilor.

Rezoluția cu privire la atitudinea față de sciziunea din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă propunea deputaților social-democrați din Dumă să organizeze munca în comun pe baza hotărîrilor de partid ale Conferinței generale din decembrie 1908 și ale plenarei C.C. din 1910, care au condamnat lichidatorismul ca o manifestare a influenței burgheze în rîndurile proletariatului. În pofida puternicelor tendințe împăciuatoriste existente la congres, această rezoluție a fost adoptată în unanimitate.

Rezoluția cu privire la momentul actual și sarcinile partidului conținea revendicarea confiscării tuturor pămînturilor moșierești, mănăstirești și ale statului. Rezoluția cu privire la problema agrară și mișcarea muncitorilor agricoli cerea intensificarea muncii de organizare și de conducere a luptei proletariatului agricol. În același spirit bolșevic au fost adoptate rezoluții și cu privire la toate celelalte probleme: lupta economică și sindicatele, asigurările sociale ale muncitorilor, autonomia locală, atitudinea față de partidele burgheze.

Rezoluțiile Congresului al IV-lea al S.D.Ț.L. au fost pătrunse de spiritul internaționalismului proletar. Congresul a hotărît că la baza constituirii organizațiilor locale de partid trebuie să stea

principiul internaționalismului și că în fiecare oraș poate exista numai o singură organizație social-democrată unică. Congresul a condamnat duplicitatea și fățărnicia politică a burgheziei letone și a îndemnat proletariatul leton să întărească unitatea internațională, unitatea cu proletariatul celorlalte naționalități. În legătură cu această hotărîre V. I. Lenin scria după congres: „Și experiența dobîndită timp de mulți ani i-a convins pe deplin pe marxistii letoni de justetea principiului *unității internaționale* a organizațiilor locale ale clasei muncitoare“ (vezi Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 179). V. I. Lenin a folosit pe scară largă rezoluțiile Congresului al IV-lea al S.D.Ț.L. în lupta împotriva lichidatorilor și troțkiștilor (vezi articolele lui: „Muncitorii letoni despre sciziunea din fracțiunea social-democrată“, „Demascarea ficțiunii «Blocului din august»“, „Lichidatorii și mișcarea muncitorească letonă“ etc.). Ca urmare a luptei intense duse de V. I. Lenin și de bolșevicii letoni la congres împotriva tendințelor împăciuitoariste s-a obținut ieșirea social-democraților letoni din Blocul din august. Ieșirea letonilor din acest bloc a fost apreciată de Lenin ca o „lovitură mortală“ dată asociației troțkiste.

Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul Ieton, la care Lenin a participat nemijlocit, a constituit o cotitură în istoria S.D.Ț.L. Cea mai însemnată realizare a constituit-o alegerea la congres a Comitetului Central care se situa pe poziții bolșevice, precum și trecerea organului central al S.D.Ț.L. „Cîna“ în mâinile adeptilor bolșevicilor.

Procesele-verbale ale Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul Ieton n-au fost găsite. Se știe că ele au fost pregătite pentru publicare de Ianson-Braun și au rămas la Bruxelles. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., printre materialele arhivei de la Poronino-Cracovia se află documentele lui Lenin cu privire la Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L., documente care ilustrează lupta dusă de Lenin și de grupul bolșevic de la congres împotriva lichidatorilor. Printre documente se află, scrise de Lenin, note cuprinzînd ordinea de zi, însemnări cu privire la desfășurarea ședințelor congresului și cu privire la cuvîntările oratorilor, precum și proiectul de rezoluție cu privire la atitudinea S.D.Ț.L. față de P.M.S.D.R., conspectele raportului și cuvîntului de încheiere (vezi volumul de față, p. 309—310, 420—423). Un deosebit interes prezintă notițele lui Lenin cu privire la cuvîntările oratorilor și comentariile respective. Așa, de pildă, există o însemnare a lui Lenin cu privire la cuvîntarea rostită de Braun la congres în ziua de 15 (28) ianuarie 1914. Acolo, de pildă, unde Braun, apărîndu-și împăciuito-rismul, spune că poziția împăciuitoariștilor „este foarte subtilă“ (în limba rusă *tonkoe* = subțire. — *Nota trad.*), V. I. Lenin scrie: „*Unde-i subțire, acolo se rupe!*“. — 301.

110 *Biroul din străinătate al Comitetului Central (B.S.C.C.)* a fost constituit de plenara din august 1908 a C.C. al P.M.S.D.R., ca reprezentant al întregului partid în străinătate; el era format din trei persoane și era subordonat Biroului din Rusia al Comitetului Central. Printre îndatoririle B.S.C.C. era aceea de a ține o legătură permanentă cu Comitetul Central care activa în Rusia și cu membrii Comitetului Central care activau în străinătate, de a urmări activitatea desfășurată de grupurile de sprijin din străinătate ale P.M.S.D.R. și de Biroul lor central, de a încasa cotele bănești pe care organizațiile din străinătate trebuiau să le verse în casa Comitetului Central și de a organiza colecte pentru Comitetul Central. În vederea unificării tuturor grupurilor de sprijin din străinătate ale P.M.S.D.R. și a subordonării lor unei conduceri unice a întregului partid, plenara din august a Comitetului Central a însărcinat B.S.C.C. să convoace un congres special al acestor grupuri. Dar din cauza opoziției înverșunate întâmpinate din partea Biroului central al grupurilor din străinătate, care fusese acaparat de menșevicii-lichidatori, B.S.C.C. n-a putut să convoace congresul în cursul anului 1909. Plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central a reorganizat B.S.C.C. și a limitat rolul lui în conducerea treburilor generale ale partidului, sporind în mod corespunzător atribuțiile Biroului din Rusia al Comitetului Central. Numărul membrilor B.S.C.C. a fost stabilit la 5 persoane, dintre care 3 reprezentau Comiteele Centrale ale organizațiilor naționale. Din Biroul din străinătate al Comitetului Central făceau parte: A. I. Liubimov — din partea bolșevicilor, B. I. Gorev (Goldman) — din partea menșevicilor, L. Tyszka — din partea social-democraților polonezi, F. M. Ionov (F. M. Koighen) — din partea bundiștilor și I. A. Berzin — din partea social-democraților letoni. Curînd după aceea componența B.S.C.C. s-a modificat: din partea bolșevicilor a intrat N. A. Semașko (Aleksandrov), din partea bundiștilor — M. I. Liber, iar din partea social-democraților letoni — Șvarț (I. Elias); ultimii doi erau lichidatori. În felul acesta, în Biroul din străinătate al Comitetului Central s-a format o majoritate lichidatoristă stabilă, care încerca pe toate căile să dezorganizeze activitatea instituțiilor centrale ale partidului. Poziția antipartinică a B.S.C.C. și-a găsit o expresie deosebit de concludentă în sabotarea sistematică a convocării plenarei Comitetului Central, care era cerută cu insistență de bolșevici din cauză că lichidatorii nu aplicau hotărârile adoptate de plenara din ianuarie a Comitetului Central. Tactica lichidatoristă a B.S.C.C. l-a determinat, în mai 1911, pe N. A. Semașko, reprezentantul bolșevicilor, să depună o declarație prin care anunța că se retrage din B.S.C.C.

Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. convocată în iunie 1911 la Paris a adoptat o hotărîre prin care era condamnată linia politică a B.S.C.C. În această rezoluție se arăta că într-o serie de cazuri — ca, de pildă, în problema unificării grupurilor din străinătate ale P.M.S.D.R., a convocării unei plenare a

Comitetului Central, a sprijinirii publicațiilor social-democrate legale din Rusia și în multe alte probleme — B.S.C.C. a pășit pe calea unei politici fracționiste, antipartinice, încălcând hotărârile adoptate de plenara din 1910. Consfătuirea a condamnat comportarea antipartinică a B.S.C.C. și a hotărât ca problema existenței acestuia să fie rezolvată la viitoarea ședință plenară a C.C. al P.M.S.D.R.

În noiembrie 1911 a fost rechemat din B.S.C.C. reprezentantul social-democrației poloneze, iar apoi și reprezentantul social-democrației letone. În ianuarie 1912 B.S.C.C. s-a dizolvat. — 303.

- 311 Este vorba de broșura calomnioasă a lui Martov „Salvatori sau distrugători? (Cine și cum a distrus P.M.S.D.R.)“, editată de ziarul „Golos Soțial-Demokrata“, Paris, 1911, în care Lenin și bolșevicii sînt atît de împrôscați cu noroi, încît pînă și K. Kautsky, a cărui înclinare spre lichidorism era cunoscută, a spus că este „dezgustătoare“. În scrisoarea adresată lui A. V. Lunacearski la 9 august 1911, K. Kautsky scria în legătură cu broșura lui Martov: „Noi nu considerăm, așa cum considerați dv., că Lenin și adepții săi sînt cauza sciziunii. În acțiunile lui Lenin n-am văzut decît răspunsul la broșura dezgustătoare a lui Martov împotriva lui, broșură care ar fi de-a dreptul absurdă dacă n-ar urmări scopul de a determina sciziunea“.

Extrase din această scrisoare au fost publicate de Plehanov în „Dnevnik Soțial-Demokrata“ nr. 15 din octombrie 1911. — 307.

- 312 „Den“ — cotidian liberal-burghez. A fost înființat în 1912 la Petersburg de I. D. Sîtin. Se edita din fonduri puse la dispoziție de bănci. La acest ziar colaborau menșevicii-lichidatori, în mîinile cărora a trecut cu totul după februarie 1917. În prima perioadă a războiului imperialist s-a situat pe poziția defensivului. După Revoluția Socialistă din Octombrie ziarul a dus o luptă fățișă împotriva Puterii sovietice. În urma dispoziției Comitetului militar-revoluționar, din pricina activității sale contrarevoluționare, ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917. — 312.

- 313 Este vorba de „Osvobojdenie“, revistă bilunară, care a apărut în străinătate de la 18 iunie (1 iulie) 1902 pînă la 5 (18) octombrie 1905, sub îngrijirea lui P. B. Struve. Revista a fost de fapt un organ al burgheziei liberale ruse și a promovat ideile unui liberalism monarhist moderat. În 1903, în jurul acestei reviste s-a grupat (iar în ianuarie 1904 s-a constituit) „Uniunea eliberării“, care a dăinuit pînă în octombrie 1905. Împreună cu zemții constituționaliști, „osvobojeniștii“ au constituit nucleul partidului constituțional-democrat (al cadeților), care a fost înființat în octombrie 1905. — 314.

- 314 Lenin se referă aici la articolul proiectat pentru revista „Proșveșenie“ „Despre «vperedoviști» și despre grupul «Vpered»“, pe

care l-a publicat în nr. 6 al revistei „Prosveșcenie“ din 1914 (vezi Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 490—496). — 327.

- 115 „*Gromada socialistă bielorusă*“ — organizație naționalistă; a luat ființă în anul 1902 sub denumirea „Gromada revoluționară bielorusă“. Ea apăra interesele burgheziei, ale moșierilor și chiburilor bieloruși, nega lupta de clasă revoluționară, căuta să rupă, să despartă poporul bielorus de clasa muncitoare revoluționară rusă. Aceste încercări nu s-au bucurat de sprijin în masele muncitoare ale poporului bielorus. În problema națională această organizație formula revendicarea „autonomiei cultural-naționale“. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, „Gromada socialistă bielorusă“ a sprijinit politica guvernului provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Gromada bielorusă s-a destrămat într-o serie de grupuri contrarevoluționare, care împreună cu albgardiștii și intervenționiștii străini au participat activ la lupta împotriva Puterii sovietice.

Dașnakțutiunii — membrii partidului burghez naționalist Dașnakțutiun. Înființat la începutul ultimului deceniu al secolului trecut în Armenia turcească în scopul eliberării armenilor din Turcia de sub jugul sultanului, acest partid constituia un conglomerat burghezo-democrat de reprezentanți ai diferitelor clase. Alături de burghezie, un loc important în acest partid îl ocupa intelectualitatea națională; de asemenea din el făceau parte țărani și muncitori în rândurile cărora nu pătrunseseră propaganda social-democrată, precum și o parte din lumpenproletariat, care alcătuiau detașamentele așa-zisilor „zinvori“.

În ajunul revoluției din 1905—1907, Dașnakțutiun își mută activitatea în Caucaz și se apropie de eseri. Aripa stângă a partidului, care a format grupul „dașnakțutiunilor tineri“ în 1907, a intrat în partidul eserilor.

Activitatea partidului Dașnakțutiun avea un caracter anti-popular. Prin propaganda sa naționalistă, Dașnakțutiun a adus uriașe prejudicii cauzei educării internaționaliste a proletariatului și maselor muncitoare din Armenia și din întreaga Transcaucazie.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, dașnakii au sprijinit politica guvernului provizoriu burghez; după Revoluția Socialistă din Octombrie, împreună cu menșevicii, eserii și musavatiștii au constituit un bloc contrarevoluționar împotriva bolșevicilor. În 1918—1920, dașnakii se aflau în fruntea guvernului burghezo-naționalist contrarevoluționar al Armeniei; toate acțiunile lor contribuiau la transformarea Armeniei într-o colonie a imperialiștilor străini și într-un punct de sprijin al intervenționiștilor anglo-francezi și al albgardiștilor ruși în lupta împotriva Puterii sovietice. Sub conducerea partidului bolșevic, oamenii muncii din Armenia, cu sprijinul Armatei

Roșii, au răsturnat în noiembrie 1920 guvernul dașnak. O dată cu victoria Puterii sovietice, organizațiile Dașnakțutium din Caucaz au fost zdrobite și lichidate. — 334.

- 116 Este vorba de cartea „Statistica proprietății funciare din 1905. Culegere de date privind 50 de gubernii din Rusia europeană”, Petersburg, editată de Comitetul Central de statistică al Ministerului Afacerilor Interne, 1907. — 338.
- 117 Este vorba de *Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii”*, care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909. La această consfătuire au luat parte 9 membri ai Centrului bolșevic — forul superior al fracțiunii bolșevice, care a fost ales de către delegații bolșevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907 —, precum și reprezentanți ai organizației Petersburg, ai celei regionale Moscova și ai celei din Ural. Lucrările consfătuirii s-au desfășurat sub conducerea lui V. I. Lenin. Intervențiile lui în cadrul discuțiilor purtate pe marginea principalelor probleme de pe ordinea de zi au determinat caracterul tuturor lucrărilor acestei consfătuiri. Otzoviștii, ultimatiștii și adepții curentului zidirii de dumnezeu au fost reprezentați prin A. Bogdanov (Maksimov) și V. L. Șanțer (Marat), care erau susținuți de către V. M. Șuleatikov (Donat), reprezentantul organizației regionale Moscova. Pe o poziție împăciuitoare într-o serie întreagă de probleme s-au situat G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev, A. I. Rîkov și M. P. Tomski.

Consfătuirea a dezbătut problemele: otzovismul și ultimatismul; curentul zidirii de dumnezeu din cadrul social-democrației; atitudinea față de activitatea din Dumă în legătură cu o serie de alte domenii ale muncii de partid; despre sarcinile bolșevicilor în partid; școala de partid în curs de organizare pe insula Capri; unitatea fracțiunii; agitația în vederea convocării unui congres bolșevic sau a unei conferințe bolșevice separate de partid; desprinderea lui A. Bogdanov, precum și alte probleme. Toate aceste probleme au fost examinate în prealabil în cadrul unei adunări neoficiale a bolșevicilor care a avut loc în ajunul consfătuirii, fără participarea opoziției otzovist-ultimatisme, și în cadrul căreia V. I. Lenin a făcut o expunere amănunțită asupra stării de lucruri din partid și din fracțiunea bolșevică. Tezele formulate de el au stat la baza hotărârilor adoptate de consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii”.

Consfătuirea a condamnat cu hotărâre otzovism-ultimatismul, ca un curent dăunător și primejdios în rîndurile mișcării muncitorești. Subliniind, în rezoluția cu privire la această problemă, că teoria otzovismului și ultimatismului substituie ideologiei proletariatului tendințele anarho-sindicaliste mic-burgheze, consfătuirea a declarat că „bolșevismul, ca un curent bine precizat în P.M.S.D.R., nu are nimic comun cu otzovismul și ultimatismul” și a chemat pe toți bolșevicii „să lupte cu toată hotărâ-

rîrea împotriva acestor abateri de la calea marxismului revoluționar“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 38).

În cadrul discuțiilor cu privire la agitația în vederea convocării unui congres bolșevic sau a unei conferințe bolșevice separate de partid și la sarcinile ce reveneau bolșevicilor în partid a fost condamnat cu asprime „fracționismul rigid“ al otzoviștilor și ultimatiștilor, neînțelegerea sarcinii ce revine bolșevicilor de a menține și a întări P.M.S.D.R. Consfătuirea a arătat că sarcina bolșevicilor este de „a se apropia de elementele marxiste și partinice din celelalte fracțiuni, așa cum dictează comunitatea de țeluri în lupta pentru menținerea și întărirea P.M.S.D.R.“ (p. 41).

Analizînd chestiunea școlii de la Capri, consfătuirea a ajuns la concluzia că, sub masca înființării acestei școli, otzoviștii-ultimatiști organizează la Capri un centru al lor fracționist, urmărind astfel „nu țeluri comune întregii fracțiuni, adică țeluri ale fracțiunii bolșevice ca un curent ideologic în partid, ci țelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup“ (p. 43). Consfătuirea a luat poziție hotărîtă împotriva politicii scizioniste a otzoviștilor-ultimatiști, condamnînd această școală ca „un nou centru al fracțiunii care se desprinde de bolșevici“ (p. 42).

Consfătuirea a condamnat cu toată tăria concepțiile filozofice ale otzoviștilor-ultimatiști, care și-au găsit o expresie deosebit de pregnantă în propagarea ideii zidirii de dumnezeu. În rezoluția adoptată de conferință cu privire la zidirea de dumnezeu s-a subliniat că bolșevismul nu are nimic comun cu zidirea de dumnezeu, că el consideră zidirea de dumnezeu drept un curent care se îndepărtează de principiile marxismului. După ce a declarat că nu se va supune hotărîrilor consfătuirii și nu va căuta să le aplice, Bogdanov, ca lider și animator al otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu, care încercase să sfărîme unitatea fracțiunii bolșevice și pornise pe drumul revizuirii marxismului, al înlocuirii lui cu o filozofie idealistă, reacționară, a fost exclus din fracțiunea bolșevică. În rezoluția „Cu privire la atitudinea față de activitatea din Dumă în legătură cu celelalte domenii ale muncii de partid“, adoptată de consfătuire, a fost subliniată teza că între modul revoluționar și cel oportunist de a folosi tribuna parlamentară este o deosebire radicală și au fost date indicații concrete cu privire la activitatea fracțiunii din Dumă.

Hotărîrile consfătuirii au avut o mare importanță pentru partid. Lenin a arătat că ele imprimă o puternică înălțuire logică și desăvîrșire liniei politice care a fost elaborată de partid în anii reacțiunii. Lupta de idei care s-a desfășurat la această consfătuire în jurul celor mai arzătoare probleme a jucat un rol însemnat în educarea politică a cadrelor de partid, a contribuit la unirea și mai strînsă a elementelor cu adevărat parti-

nice în jurul bolșevicilor. Rezoluțiile adoptate de consfătuire au fost aprobate de organizațiile de partid locale din Rusia și adoptate de ele ca directive în activitatea lor. — 359.

- 118 „*Marxism și lichidatorism. Culegere de articole cu privire la principalele probleme ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a*” a apărut în iulie 1914 în editura de partid „Priboi”. În manuscrisul lui Lenin al planului acestei culegeri se arată ce articole considera el că trebuie să fie incluse în volum, precum și o listă cuprinzând numerele ziarelor din care trebuiau luate articolele (în culegere Lenin a schimbat titlurile mai multor articole). Potrivit acestui plan, culegerea trebuia să fie alcătuită din două părți, al căror conținut a fost expus în ziarul „Puti Pravdi” nr. 42 din 21 martie 1914.

Prima parte a culegerii n-a apărut. Cîteva zeci de exemplare din partea a doua a culegerii, pe care editura nu reușise să le scoată la timp din tipografie, au fost confiscate, dar cea mai mare parte din tiraj a putut fi difuzată.

Partea a doua a culegerii cuprinde, în afară de prefață, dataată februarie 1914, și de încheiere, 14 lucrări ale lui Lenin : „Partidul legal și marxiștii” (vezi „Probleme litigioase”), „Manifestul partidului muncitoresc liberal”, „Cum îi demască P. B. Akselrod pe lichidatori”, „Cu privire la separatismul Bundului” (vezi „Separatiștii din Rusia și separatiștii din Austria”, „A dovedit oare «Pravda» separatismul bundiștilor?”), „Marxismul și reformismul”, „Burghezia liberală și reformismul”, „Orbirea liberală. Explicație necesară” (vezi „Însemnările unui publicist”), „Greva economică și politică”, „O discuție despre «cadetofagie»”, „Despre caracterul și însemnătatea polemicii noastre cu liberalii”, „Burghezia liberală și lichidatorii”, „Clasa muncitoare și presa muncitorească”, „Materiale cu privire la înființarea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse din Dumă”.

Ultima lucrare are o completare scrisă special pentru culegere — articolul „Cum au reacționat muncitorii la înființarea fracțiunii muncitorești social-democrate ruse din Duma de stat” (vezi Opere complete, ed. a 5-a, vol. 25). În iunie 1914 Lenin a scris la acest articol o notă de subsol care conține date noi cu privire la colectele pentru ziarele marxiste și pentru cele lichidatoriste efectuate prin fracțiunile din Dumă. — 365.

- 119 „*Vehi*” — culegere de articole ale unor cunoscuți publiciști cadeți, reprezentanți ai burgheziei liberale contrarevoluționare : N. A. Berdeaev, S. N. Bulgakov, M. O. Gherșenzon, A. S. Izgoev, B. A. Kisteakovski, P. B. Struve și S. L. Frank ; a apărut la Moscova în primăvara anului 1909. O analiză critică și o apreciere politică a acestei culegeri a cadeților ultrareacționari a fost făcută de Lenin în articolul său „Despre «Vehi»” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 179—188). — 368.

- 120 Lenin se referă la „Culegerea economică-statistică. Fasc. VII. Grădinăritul și horticultura în județul Moscova“. Moscova, 1913. — 371.
- 121 „*Metallist*“ — revistă săptămînală, organul sindicatului metalurgiștilor. A apărut la Petersburg începînd din 26 septembrie (9 octombrie) 1911 pînă la 12 (25) iunie 1914. Au apărut 45 de numere. Pînă în 1913 conducerea sindicatului și redacția revistei se aflau în mîinile lichidatorilor. După noile alegeri pentru comitetul de conducere al sindicatului, care au avut loc în mai 1913, conducerea sindicatului și a redacției revistei au trecut în mîinile bolșevicilor. În nr. 7 (31), 8 (32), 10 (34) pe 1913 a apărut articolul lui V. I. Lenin „Grevele metalurgiștilor din 1912“. La această revistă au colaborat M. S. Olminski, A. E. Badaev, G. I. Petrovski. Revista „*Metallist*“ era strîns legată de masa muncitoare și a jucat un rol important în unirea maselor în jurul partidului bolșevic. Guvernul țarist prigonea revista: cîteva numere au fost confiscate; după apariția numărului 24, revista a fost suspendată pe timp de 4 luni. Pentru a ocoli rigorile cenzurii, revista își schimba denumirea: „*Kuzneț*“, „*Nadejda*“, „*Edinstvo*“, „*Naș Puti*“ etc.
- Lenin se referă aici la articolele de fond ale revistelor „*Naș Puti*“ nr. 20 din 11 august 1911 și „*Metallist*“ nr. 3 din 27 octombrie 1911. — 380.
- 122 Vezi K. Marx, F. Engels, V. I. Lenin. Despre internaționalismul proletar, București, Editura politică, 1959, p. 66. — 390.
- 123 Vezi K. Marx și F. Engels. Despre sistemul colonial al imperia-lismului, București, Editura politică, 1962, p. 304. — 390.
- 124 Manuscrisul articolului „*Sistemul Taylor — înrobirea omului de către mașină*“ nu a fost multă vreme cunoscut. El a fost găsit abia în 1959 printre manuscrisele redacției ziarului „*Puti Pravdî*“ pe anul 1914, care se păstrează în Arhiva centrală istorică de stat a U.R.S.S. din Moscova în colecția „*Corpuri delictive*“ (fondul 1167), cuprinzînd peste 15 000 de piese păstrate. Acest manuscris, ca și multe alte documente ale redacțiilor presei bolșevice — ale ziarului „*Pravda*“, revistei „*Prosveșcenie*“ etc. —, a fost confiscat de Departamentul poliției drept corp delict al activității antiguvernamentale desfășurate de ziarul „*Pravda*“. — 393.
- 125 Între 26 și 28 septembrie (9 și 11 octombrie) 1913, la Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, V. I. Lenin a prezentat un amplu referat cu privire la problema națională. Proiectul de rezoluție în legătură cu această problemă nu s-a păstrat. Ciorna de față a rezoluției pare-se că a servit drept conspect al acestui proiect de rezoluție. — 401.

- 126 Este vorba de „*Proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R.*“, adoptat de Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Potrivit punctului 1 al proiectului, Bundul era recunoscut ca „organizație a proletariatului evreu care nu este limitată în activitatea sa la cadrul raional“; potrivit punctului 8, Bundul a obținut dreptul de a avea reprezentanți în C.C. al P.M.S.D.R. și în delegațiile la congresele socialiste internaționale („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 136—137). — 401.
- 127 „*Federație de cel mai rău tip*“ — astfel au fost caracterizate în hotărârile Conferinței de partid de la Praga din 1912 relațiile dintre P.M.S.D.R. și organizațiile social-democrate naționale, statornicite începând de la Congresul al IV-lea (de unificare). „Naționaliști“ activau „complet separat de organizațiile din Rusia“, fapt care exercita o influență extrem de negativă asupra întregii activități a P.M.S.D.R. Deși organizațiile social-democrate din Polonia și Lituania, din Ținutul leton și Bundul făceau parte din P.M.S.D.R., de fapt ele activau în mod separat. Reprezentanții lor nu participau la conducerea muncii de partid pe întreaga Rusie; ele încurajau în mod direct sau indirect activitatea antipartinică a lichidatorilor (vezi în legătură cu aceasta Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 141—142; vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 249—250). — 401.
- 128 Conspicutul raportului pentru organizațiile locale a fost trimis de Lenin la Petersburg, la 29 noiembrie (12 decembrie) 1913. Conspicutul a fost întocmit pentru deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat, pentru ca ei, plecând pe timpul vacanței de crăciun a Dumei în diferite localități, să se poată orienta după acest conspect în rapoartele ce le vor ține cu privire la Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. — 404.
- 129 Tezele referatului cu privire la problema națională au fost scrise de Lenin, pe cât se pare, după referatul expus de el la Paris, la 10 (23) ianuarie 1914 (vezi „Culegeri din Lenin“, vol. XXX, p. 51—57). Din însemnarea de pe coperta caietului „Problema națională III“ reiese că Lenin a repetat referatul său de la Paris la Liège, la 2 februarie 1914 (st. n.). — 406.
- 130 Broșura lui K. Kautsky „Nationalität und Internationalität“ este analizată de V. I. Lenin în lucrarea „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“. Vezi Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1959, p. 399—403. — 409.
- 131 Vezi extrasul lui Lenin din cartea „Der Briefwechsel zwischen Fr. Engels u. K. Marx“, Bd. IV, Stuttgart, 1913, S. 292 în

- „Culegeri din Lenin“, vol. XVII, p. 291; vezi K. Marx și F. Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 398—399. — 415.
- 132 La cea de-a treia ședință a comisiei pentru alcătuirea programului de la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., delegatul social-democrației din Polonia și Lituania a făcut propunerea de a se adopta un punct cu privire la garantarea „libertății dezvoltării culturale a tuturor națiunilor care intră în componența statului“ (vezi notele lui Lenin de la această ședință în „Culegeri din Lenin“, vol. VI, p. 105). — 415.
- 133 *Diaspora* (în limba greacă — risipire) — evreii care locuiau în afara Iudeii. La începutul secolului al VI-lea î.e.n. au existat colonii de evrei în Egipt, Babilon și în alte țări mediteraniene. Începînd din secolul al III-lea î.e.n. diaspora a crescut rapid, astfel încît în secolul I î.e.n. numărul evreilor din diaspora a atins cifra de 4 500 000. În Imperiul roman evreii din diaspora trăiau în comunități, formînd uneori corporații cu caracter de persoană juridică (ca de pildă în Alexandria), alții numai asociații private, de cult (de pildă la Roma). Pe de o parte, evreii din diaspora înregistrau succese în propaganda iudaismului, iar pe de altă parte își pierdeau ei înșiși particularitățile naționale și limba. — 418.
-

INDICE DE LUCRĂRI ȘI IZVOARE
CITATE SAU MENȚIONATE
DE V. I. LENIN

- Akselrod, P. B. Înainte și acum.* (Cu privire la mișcarea muncitorească rusă). — „Jivaia Jizn“, Petersburg, 1913, nr. 13, 25 iulie, p. 2. — 47—48.
- An* — vezi Jordania, N. N.
- Anuarul ziarului „Reci“ pe anul 1914.* Editat de red. ziarului „Reci“, Petersburg, [1914]. 616 p. (Supliment gratuit la ziarul „Reci“). — 376.
- Anul nou.* [Editorial]. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 1 (119), 1 ianuarie, p. 1. — 323—324, 325.
- Apelul Uniunii 17 octombrie.* — „Reci“, Petersburg, 1913, nr. 275 (2587), 8 (21) octombrie, p. 5, la rubrica: Știri de seară. — 81—82.
- Arseniev, K. K. Sarcini imediate.* — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1914, nr. 49, 28 februarie, p. 2. — 383, 384.
- Bogdanov, A. Lămurire într-o chestiune de fapt.* (Scrisoare către redacție). — „Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 120 (324), 26 mai, p. 2—3. — 327, 361.
- *Scrisoare către redacție.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 16 (134), 21 ianuarie, p. 2—3. — 326—327, 359.
- Braines, B. Riga.* Desfășurarea campaniei pentru asigurările sociale. — „Severnaia Mîsl“, Petersburg, 1913, nr. 1, 23 noiembrie, p. 3, la rubrica: Asigurările sociale. — 268, 270.
- *Oare așa este?* — „Vernaia Mîsl“, Petersburg, 1914, nr. 6, 5 februarie, p. 1. — 378.
- „*Buletinul Oficial*“, Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, p. 2—4. — 105.
- 1905, nr. 222, 18 (31) octombrie, p. 1. — 82.

- 1906, nr. 54, 8 (21) martie, p. 1—2. — 18.
- 1906, nr. 252, 12 (25) noiembrie, p. 1. — 298.
- Către tovarășii metalurgiști.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 15, 25 august, p. 1. — 111—112.
- **Cerevanin, N. Congresul de la Londra al P.M.S.D.R.* 1907. În supliment rezoluțiile adoptate și proiectele acestora. [Petersburg], „Borba“, [1907]. 102 p. — 36.
- Ce va urma?* — „Luci“, Petersburg, 1912, nr. 53, 17 noiembrie, p. 1. — 3, 46, 219, 252, 316.
- Citeva cifre în legătură cu fracțiunea social-democrată.* — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 13, 18 octombrie, p. 2, la rubrica : În fracțiunea social-democrată. — 106—107, 168.
- Comitetul de conducere al sindicatului muncitorilor metalurgiști ne comunică spre publicare lista candidaților pentru comitetul de conducere și comisia de revizie, desemnați pe raioane.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 15, 25 august, p. 1. — 111—112.
- **Comunicatul și rezoluțiile Consfăturii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid.* Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913. 24 p. (P.M.S.D.R.). — 116—117, 152—153, 161, 178, 179, 208, 240, 243, 246, 268, 313, 334, 363, 404—405.
- **Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C.C. Genève, tip. partidului, [1904]. 397, II p. (P.M.S.D.R.). — 34—35, 56—57, 63—64, 118, 136, 148, 150, 167, 168, 218, 219, 227, 241, 243, 244, 245, 251, 252, 255—257, 262, 310, 316, 333—334, 401, 406, 411—412, 413.
- **Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907).* Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C.C. Paris, 1909, 486 p. (P.M.S.D.R.). — 38, 62, 66, 67, 74—76, 252.
- Congresul muncitoresc și organizațiile muncitorești fără partid.* [Rezoluție adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C. C. Paris, 1909, p. 455. (P.M.S.D.R.). — 62.

* Cu asterisc sînt notate cărțile, ziarele, articolele și documentele pe care se află însemnări făcute de V. I. Lenin și care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

- Congresul naționaliștilor.* — „Reci“, Petersburg, 1914, nr. 33 (2 702), 3 (16) februarie, p. 2. — 344—346.
- Consfătuirea reprezentanților guvernului și ai Dumei de stat.* — „Reci“, Petersburg, 1914, nr. 59 (2 728), 2 (15) martie, p. 3, la rubrica : Știri de seară. — 396—398.
- [*Credo*]. — În : [Lenin, V. I.] Protestul social-democraților din Rusia. Cu o postfață din partea redacției revistei „Rabocce Delo“. Editat de Uniunea social-democraților ruși. Geneva, tip. „Soiuz“, 1899, p. 1—6. (P.M.S.D.R. Urma să apară în nr. 4—5 al revistei „Rabocce Delo“, dar a fost scos în tiraj separat). — 32—33.
- Culegere economică-statistică.* Fasc. VII. Grădinaritul și horticultura în județul Moscova. Moscova, 1913. [292] p. (Secția de statistică a Administrației zemstvei județene Moscova). — 347—350, 371—374.
- Cum polemizează.* — „Stoikaia Misl“, Petersburg, 1914, nr. 4, 5 martie, p. 2. — 379—380.
- Cu privire la adunarea generală a metalurgiștilor.* — „Novaia Rabocceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 15, 25 august, p. 1—2. Semnat F. I. — 111—113.
- Cu privire la Comitetul organizatoric.* [Rezoluție adoptată la Conferința din august 1912 a lichidatorilor]. — În : Comunicatul cu privire la Conferința organizațiilor P.M.S.D.R. Edit. C.O. [Wien], septembrie 1912, p. 44 (P.M.S.D.R.). — 207, 209, 304, 315.
- Cu privire la formele organizatorice ale construcției de partid.* [Rezoluție adoptată la Conferința din august 1912 a lichidatorilor]. — Ibid., p. 28—29. — 315, 324.
- Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (generală 1908)]. — În : Comunicatul Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la Conferința generală ordinară de partid care a avut loc. [Edit. C. C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 5—6. (P.M.S.D.R.). — 60.
- *Cu privire la locul Bundului în partid.* [Principalele rezoluții adoptate la Congresul al doilea al P.M.S.D.R.]. — În : Cel de-al doilea Congres ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 12, 62. (P.M.S.D.R.) — 118—119.
- Cu privire la lupta pentru unitatea fracțiunii soc.-dem.* Răspuns dat de fracțiunea soc.-dem. celor șase deputați. — „Novaia Rabocceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 67, 26 octombrie, p. 1. Semnat : N. Ciheidze, V. Haustov, I. Tuleakov, I. Mankov,

- A. Bureanov, E. Jagiello, A. Cihenkeli, M. Skobelev. — 179, 180—181.
- Cu privire la momentul actual și sarcinile partidului.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (generală 1908)]. — În : Comunicatul Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la Conferința generală ordinară de partid care a avut loc. [Edit. C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 4—5. (P.M.S.D.R.). — 33.
- Cu privire la Partidul socialist polonez.* [Rezoluție adoptată la Conferința din august 1912 a lichidatorilor]. — În : Comunicat cu privire la Conferința organizațiilor P.M.S.D.R. Edit. C.O. [Wien], septembrie 1912, p. 30—32. (P.M.S.D.R.). — 317—318.
- Cu privire la poziția narodnicistă de stînga din mișcarea sindicală.* — „Severnaia Mîsl“, Petersburg, 1913, nr. 2, 26 noiembrie, p. 2. Semnat : B. G-n. — 270.
- Cu privire la problema autonomiei cultural-naționale.* [Rezoluție adoptată la Conferința din august 1912 a lichidatorilor]. — În : Comunicatul cu privire la Conferința organizațiilor P.M.S.D.R. Edit. C.O. [Wien], septembrie 1912, p. 42. (P.M.S.D.R.). — 63, 127, 191, 219, 252, 255—256, 262, 316, 334—335.
- Cu privire la unificarea organizațiilor naționale din diferite localități.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (generală 1908)]. — În : Comunicatul Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la Conferința generală ordinară de partid care a avut loc. [Edit. C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 6. (P.M.S.D.R.). — 252, 317.
- Cu privire la unitatea campaniei electorale.* [Rezoluție adoptată la Conferința din august 1912 a lichidatorilor]. — În : Comunicatul cu privire la Conferința organizațiilor P.M.S.D.R. Edit. C.O. [Wien], septembrie 1912, p. 26—27. (P.M.S.D.R.). — 317.
- D. — vezi Dan, F. I.
- Dalin, S. În *Biroul socialist internațional.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 101, 7 decembrie, p. 2. — 248—249.
- [Dan F. I.] *Fracțiunea dezorganizatorilor.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 70, 30 octombrie, p. 2, la rubrica : Cu privire la lupta pentru unitatea fracțiunii soc.-dem. Semnat : F. D. — 179.
- În *fața Internaționalei muncitorești.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 102, 8 decembrie, p. 1. Semnat : D. — 261, 262.

- *În întâmpinarea Internaționalei.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 108, 15 decembrie, p. 1. Semnat : F. D. — 328—331.
- *Lupta pentru libertatea de asociere.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 23, 4 septembrie, p. 1. Semnat : D. — 15—17.
- Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1908. Sesiunea întâi. Partea a II-a. Ședințele 31—60 (de la 21 februarie la 6 mai 1908). Petersburg, tip. statului, 1908. XV p. 2 962 de coloane. (Duma de stat. Legislatura a treia). — 4—5.
- Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1912—1913. Sesiunea întâi. Partea I. Ședințele 1—30 (de la 15 noiembrie 1912 la 20 martie 1913). Petersburg, Imprimeriile statului, 1913. XXI p. 2 437 de coloane (Duma de stat. Legislatura a patra). — 118—119, 167, 191, 252.
- De ce boală suferim?* (Un muncitor — către muncitori). — „*Luci*“, Petersburg, 1912, nr. 56, 21 noiembrie, p. 2. Semnat : V. A. — 3.
- [Declarația redacției în legătură cu problema dreptului națiunilor la autodeterminare].* — „*Reci*“, Petersburg, 1913, nr. 340 (2 652), 12 (25) decembrie, p. 2, la rubrica : Spicuirii din presă. — 265—266, 275, 276.
- „*Den*“, Petersburg, 1914, nr. 7, (449), 8 ianuarie, p. 3. — 312, 313.
- Dezbaterile în problema națională la parteitag-ul de la Brünn.* („Social-democrația internațională și lupta naționalităților din Austria“). Traducere din limba germană de P. A. Gurevici. În loc de prefață : Evoluția gândirii socialiste în problema națională. M. B. Ratner. Kiev — Petersburg, „P.M.S.E.“, 1906. 80 p. — 145.
- Din partea instituției de conducere a muncitorilor social-democrați care s-au unit în august 1912.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 81, 13 noiembrie, p. 2, la rubrica : În sprijinul fracțiunii social-democrate. — 207, 209.
- Din partea red[acției].* — „*Nașa Zarea*“, Petersburg, 1913, nr. 6, p. 45. — 174, 177.
- Din partea red[acției].* Răspunsul redacției ziarului „*Luci*“ la articolul lui N. N. Jordania „*Din nou despre mișcarea ilegală*“. — „*Luci*“, Petersburg, 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. — 46, 307.
- [Domski, G. G.] De la naționalism la lichidatorism.* (Cu privire la așa-zisa levița-P.P.S.). — „*Prosveșcenie*“, Petersburg, 1913, nr. 10, p. 83—95. Semnat : G. Kamenski. — 273.

- Donțov, D. Presa din Rusia despre ultimul congres.* — „Șleahi“, Lvov, 1913, nr. 8—9, 1 coală. — 224—225, 265.
- Duma de stat. Ședința din 23 octombrie.* — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 19, 25 octombrie, p. 2—3. — 177.
- Duma de stat. Ședința din 22 noiembrie.* — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 42, 23 noiembrie, p. 3. — 197, 198.
- Duma de stat. Ședința din 26 noiembrie.* — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 45, 27 noiembrie, p. 2. — 237.
- * „Dzvin“, [Kiev], 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — 127—128, 139—140, 141, 148, 162.
- „Eniseiskaia Misl“, Krasnoiarsk, 1913, nr. 181, 27 august, p. 2—3. — 22.
- Engels, F. Anti-Dühring.* Domnul Eugen Dühring revoluționează știința. 1876—1878. — 386.
- Exponate privitoare la protecția muncii prezentate la Expoziția de igienă din Rusia organizată la Petersburg în 1913.* Petersburg, tip. „Borozin“, 1913. I, 78 p. — 300.
- F. Cu privire la „unele cifre“.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 61, 19 octombrie, p. 1. — 108.
- F. D.* — vezi Dan, F. I.
- Fabrica „Nemirov-Kolodkin“.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 24, 5 septembrie, p. 2, la rubrica : Muncitorii despre presa muncitorească. — 75.
- Formele mișcării naționale în statele contemporane.* Austro-Ungaria. Rusia. Germania. Redactor A. I. Kasteleanski. Petersburg, „Obščestvennaia Polza“, 1910. XIII, 821 p. — 64—65, 188, 189, 237, 333.
- Fracțiunea [social]-d[emocrată] depune următorul proiect de lege cu privire la libertatea întrunirilor, asociațiilor și de asociere.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 76, 6 noiembrie, p. 1—2. — 214, 259.
- Gamma* — vezi Martov, L.
- Gheghecikori, E. P. Cu privire la sciziunea fracțiunii soc.-dem.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 81, 13 noiembrie, p. 2, la rubrica : În sprijinul fracțiunii soc.-dem. — 207, 209.
- Golosov, Gr.* — vezi Nikolaevski, B. I.

- „*Gorodskoe Delo*“, Petersburg, 1913, nr. 20, 15 octombrie, p. 1 334—1 343. — 123—124.
- Gorski, A. V. *Este oare adevărat?* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 104, 11 decembrie, p. 1. — 259.
- *Proiectul de lege al fracțiunii social-democrate cu privire la libertăți.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 104, 11 decembrie, p. 1. — 214—215.
- G. R. — *vezi* Levițki, V.
- „*Grajdantin*“, Petersburg. — 24.
- 1913, nr. 36, 15 septembrie, p. 10—15. — 24—25.
- [Grigoriev, S. T.] *O limbă plină de vigoare.* — „*Den*“, Petersburg, 1914, nr. 7 (449), 8 ianuarie, p. 3. Semnat : S. Patrașkin. — 312, 313.
- Internaționala despre social-democrația din Rusia.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 97, 3 decembrie, p. 1. — 221, 223, 260, 261.
- „*Iskra*“ [veche, leninistă], [Leipzig — München — Londra — Geneva]. — 241.
- *Iurkevici, L. *Marxiștii din Rusia și mișcarea muncitorească din Ucraina.* — „*Dzvin*“, [Kiev], 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — 127—128, 139—140, 141, 148, 162.
- Izgoev, A. S. *Viața noastră obștească.* — În : Anuarul ziarului „*Reci*“ pe anul 1914. Editat de red. ziarului „*Reci*“. Petersburg, [1914], p. 202—215. (Supliment gratuit la ziarul „*Reci*“). 375—377.
- „*Izvestiia Oblastnogo Komiteta Zagranicinoi Organizații*“, Paris. — 269.
- În *Duma de stat*. Sesiunea a II-a, ședința a 17-a. — „*Reci*“, Petersburg, 1913, nr. 321 (2 633), 23 noiembrie (6 decembrie), p. 7. Semnat : L. Nemanov. — 197—198.
- [În *legătură cu articolul lui K. K. Arseniev „Sarcini imediate“*]. — „*Reci*“, Petersburg, 1914, nr. 59 (2 728), 2 (15) martie, p. 2, la rubrica : Spicuri din presă. — 383—384.
- În *legătură cu scrisoarea lui A. Bogdanov.* — „*Puti Pravdi*“, Petersburg, 1914, nr. 2, 23 ianuarie, p. 3. Semnat : Secretarul redacției ziarului „*Proletarskaia Pravda*“. — 326.
- În *loc de revista presei.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 6, 14 august, p. 2. — 13.

„*Jivaia Jizn*“, Petersburg. — 47.

— 1913, nr. 8, 19 iulie, p. 2—3. — 26—47.

— 1913, nr. 13, 25 iulie, p. 2. — 47—48.

[*Jordania, N. N.*] *Din nou despre „ilegalitate*“. — „*Luci*“, Petersburg, 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. Semnat : An. — 46, 307.

— *Cu privire la problema națională*. — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 103, 10 decembrie, p. 1. Semnat : An. — 255—256.

Kamenski, G. — *vezi* *Domski, G. G.*

Karpov, P. *Despre congresele muncitorești*. — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 5 (123), 7 ianuarie, p. 1. — 325.

[*Katkov, M. N.*] *Moscova, 28 mai*. — „*Moskovskie Vedomosti*“, 1886, nr. 146, 29 mai, p. 2. — 232.

„*Kievskaja Misl*“. — 46.

— 1913, nr. 242, 2 septembrie, p. 2. — 6.

— 1913, nr. 244, 4 septembrie, p. 3. — 6—9.

— 1913, nr. 246, 6 septembrie, p. 3. — 10—12.

[*Kolțov, D.*] *De partea cui sîntem noi*. — „*Luci*“, Petersburg, 1913, nr. 108 (194), 12 mai, p. 1. Semnat : L. S. — 2—3, 56, 316.

— *Din nou despre hotărîrea Biroului socialist internațional*. — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 104, 11 decembrie, p. 1. Semnat : L. S. — 261, 262, 263.

— *Masele muncitorești și mișcarea ilegală*. — „*Luci*“, Petersburg, 1913, nr. 15 (101), 19 ianuarie, p. 1. — 262.

— *Muncitorii în 1905—1907*. — În : *Mișcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea*. Redactori : L. Martov, P. Maslov și A. Potresov. Vol. II. Partea I. a) Situația internațională a Rusiei înainte de revoluție. b) Mișcările de masă. Petersburg, tip. „*Obščestvennaia Polza*“, 1909, p. 185—341. — 366.

L. M. — *vezi* *Martov, L.*

L. S. — *vezi* *Kolțov, D.*

La deschiderea Dumei. [Editorial]. — „*Metallist*“, Petersburg, 1911, nr. 3, 27 octombrie, p. 1. — 380.

Legea din 9 noiembrie 1906. — *vezi* *Ucazul Senatului ocîrmuitor cu privire la ieșirea țăranilor din obști și la consolidarea proprietății personale asupra pămîntului lotual*.

- Lenin V. I. Atitudinea liberalilor și democraților în problema limbii.* — „Severnaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 29, 5 septembrie, p. 1. Semnat : V. I. — 127—131, 132, 133, 135—136, 149—150, 152, 363.
- *Avântul revoluționar, grevele și sarcinile partidului.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În : [Lenin, V. I.] Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii Comitetului Central cu unii activiști de partid. Februarie 1913. Edit. C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 9—11. (P.M.S.D.R.). — 58.
- **Burghezia din Rusia și reformismul rus.* — „Severnaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 21, 27 august, p. 1. Semnat : V. Ilin. — 2.
- *Cadeții despre problema ucraineană.* — „Rabociaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 3, 16 iulie, p. 1. Semnat : M. — 224.
- *Constituirea unei organizații ilegale.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C. C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În : [Lenin, V. I.] Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii C. C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Februarie 1913. Edit. C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 12—14. (P.M.S.D.R.). — 57.
- *Cum distruge V. Zasulici lichidatorismul.* — „Prosveșcenie“, Petersburg, 1913, nr. 9, p. 46—61. Semnat : V. Ilin ; V. I. — 86—87.
- *Cu privire la absența delegaților din partea centrelor naționale la Conferința generală de partid.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din 1912. Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, p. 15—16. (P.M.S.D.R.). — 401, 419.
- *Cu privire la alegerile pentru Duma a IV-a de stat.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din 1912. Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, p. 18—21. (P.M.S.D.R.). — 304.
- *Cu privire la atitudinea față de lichidatorism și la unitate.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În : [Lenin, V. I.] Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Februarie 1913. Edit. C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 18—21. (P.M.S.D.R.). — 307.
- *Cu privire la „campania de petiții“.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din

- ianuarie 1912]. — În: Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din anul 1912. Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal”, 1912, p. 27. (P.M.S.D.R.). — 56—57.
- *Cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare.* — „Prosvetșenie”, Petersburg, 1914, *nr. 4, p. 34—47; nr. 5, p. 57—71; nr. 6, p. 33—47. Semnat: V. Ilin. — 156, 162.
- *— *Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În: Conferința generală a P.M.S.D.R. din 1912. Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal”, 1912, p. 28—29. (P.M.S.D.R.). — 113, 307.
- *Cu privire la mișcarea grevistă.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În: Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 14—15. (P.M.S.D.R.). — 404.
- *Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În: Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din 1912. Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal”, 1912, p. 17—18. (P.M.S.D.R.). — 57—58.
- *Cu privire la munca în asociațiile legale.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În: Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 19—20 (P.M.S.D.R.). — 405.
- *Cu privire la narodnici.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În: Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 23—24. (P.M.S.D.R.). — 268.
- *Cu privire la organizațiile social-democrate „naționale”.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În: [Lenin, V. I.] Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii C.C. cu unii activiști de partid. Februarie 1913. Edit. C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 21—23. (P.M.S.D.R.). — 334.
- *Cu privire la presa de partid.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În: Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști

- de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 15. (P.M.S.D.R.). — 405.
- V. I. Lenin. *Declarație*. — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 13, 18 octombrie, p. 2, la rubrica : În fracțiunea social-democrată. Semnat : A. E. Badaev, R. V. Malinovski, M. K. Muranov, G. I. Petrovski, N. G. Samoilov, F. N. Șagov. — 103, 106, 117, 119—120, 170, 178.
- *Despre desprinderea tov. Maximov*. [Rezoluție a consfătuirii redacției lărgite a ziarului „Proletarii“]. — „Proletarii“, [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 al ziarului „Proletarii“, 16 (3) iulie, p. 7. — 326, 359, 360.
- *Despre fracțiunea social-democrată din Dumă*. [Rezoluție adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În : Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 18—19. (P.M.S.D.R.). — 116—117, 178, 179, 404.
- *Despre fracțiunea social-democrată din Dumă*. [Rezoluție adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În : [Lenin, V. I.]. Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii C.C. cu unii activiști de partid. Februarie, 1913. Edit. C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 14—16. (P.M.S.D.R.). — 278, 334—335.
- *Despre „vperedisti“ și despre grupul „Vpered“*. — „Prosvetșenie“, Petersburg, 1914, nr. 6, iunie, p. 85—89. Semnat : V. Ilin ; V. I. — 326—327.
- *D-l Struve despre „asanarea puterii de stat“*. — „Puti Pravdi“, Petersburg, 1914, nr. 18, 21 februarie, p. 1. — 368.
- *La o săptămână după măcelul de la Dublin*. — „Severnaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 27, 3 septembrie, p. 2, la rubrica : Știri din străinătate. — 17.
- * — *Lupta pentru marxism*. — „Severnaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 27, 3 septembrie, p. 2. Semnat : V. Ilin. — 13.
- *Marxiștii organizați despre intervenția Biroului internațional*. — „Puti Pravdi“, Petersburg, 1914, nr. 61, 15 aprilie, p. 1. — 314.
- *Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă*. — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 22, 29 octombrie, p. 2—3, la rubrica : Cu privire la problema fracțiunii social-democrate. — 168—169, 179—181.
- *Modificări în Statutul de organizare al partidului*. [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din anul 1912

- Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, p. 29 (P.M.S.D.R.). — 37—38.
- *Note critice în problema națională.* — „Prosvetșenie“, Petersburg, 1913, nr. 10, p. 95—105; nr. 11, p. 55—59; *nr. 12, p. 56—64. Semnat: V. Ilin. — 149, 363—364, 415—416.
- *— *O proastă apărare a unei cauze proaste.* — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 12, 17 octombrie, p. 1. Semnat: V. Ilin. — 93.
- *O rezoluție bună și o cuvîntare proastă.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 6, 13 decembrie, p. 1. — 248.
- *Perseverență în apărarea unei cauze nedemne.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 1, 7 decembrie, p. 2. — 279.
- *Rezoluție cu privire la hotărîrea Biroului socialist.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 9, 17 decembrie, p. 2. Semnat: Un grup de marxisti organizați. — 262, 263.
- *Rezoluție cu privire la problema organizatorică și la congresul partidului [adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid].* — În: Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 14. (P.M.S.D.R.). — 404—405.
- *Rezoluție în problema națională [adoptată la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid].* — Ibid., p. 20—23. — 152, 153, 161, 240, 243, 246—247, 313, 334—335, 363, 405.
- *Rezoluții [adoptate la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid].* — În: [Lenin, V. I.]. Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii Comitetului Central cu unii activiști de partid. Februarie 1913. Edit. C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 9—23. (P.M.S.D.R.). — 208.
- *— *Rezoluții [adoptate la Consfătuirea din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid].* — În: Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Edit. C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 12—24. (P.M.S.D.R.). — 404—405.
- *Scrisoare către redacție.* — „Puti Pravdi“, Petersburg, 1914, nr. 9, 31 ianuarie, p. 3. Semnat: V. Ilin, G. Zinoviev, I. Kamenev. — 208, 404, 405.
- Lenin, V. I. și alții. Marxism și lichidatorism.* Culegere de articole cu privire la principalele probleme ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a, Petersburg, „Priboi“, 1914. IV, 214 p. Înaintea titlului autori: G. Zinoviev, V. Ilin, I. Kamenev. — 365—367.

- [Levițki, V.] *Cu privire la colectele pentru presa muncitorească.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 24, 5 septembrie, p. 1. Semnat : G. R. — 74, 75.
- *— *Masa muncitorească și intelectualitatea muncitorească.* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1913, nr. 9, p. 52—60. Semnat : G. Rakin. — 163—165, 331.
- Libman, F. O reeditare a unei vechi greșeli.* (Cu privire la problema națională). — „Tair“, Petersburg, 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiș. — 127—128, 132—133, 135—137, 149, 150, 152—153, 155, 162.
- Limba rusă.* [Editorial]. — „Russkoe Slovo“, Moscova, 1913, nr. 198, 28 august (10 septembrie), p. 2. — 128—129.
- Lista membrilor supleanți ai consiliului de conducere și ai comisiei de revizie.* — „Severnaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 20, 25 august, p. 2. — 111—112.
- Litvinov. Problemele rusești în Biroul socialist internațional.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 2, 8 decembrie, p. 1. — 217, 222, 228.
- Lomtatidze, V. Scrisoare de departe.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 75, 5 noiembrie, p. 2, la rubrica : Pentru fracțiunea soc.-dem. — 277—278.
- „Luci“, Petersburg. — 46, 109, 110, 113, 195, 209, 304, 305, 307, 315, 318, 422.
- 1912, nr. 53, 17 noiembrie, p. 1. — 3—4, 46, 219, 252, 316.
- 1912, nr. 56, 21 noiembrie, p. 2. — 3—4.
- 1913, nr. 15 (101), 19 ianuarie, p. 1. — 262.
- 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. — 47, 307.
- 1913, nr. 105 (191), 9 mai, p. 1. — 148.
- 1913, nr. 108 (194), 12 mai, p. 1. — 3, 56, 316.
- Maklakov, V. A. Tactica opoziției.* — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1914, nr. 45, 23 februarie, p. 3. — 369, 375, 396.
- Manifest.* 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 222, 18 (31) octombrie, p. 1. — 82.
- Manin, S. L. Scamatorii.* — „Luci“, Petersburg, 1913, nr. 105 (191), 9 mai, p. 1. — 148.
- [*Martov, L.*] *Intervenția Internaționalei și unitatea social-democrației din Rusia.* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1914, nr. 1, p. 104—112. Semnat : L. M. — 352.

- *În legătură cu un neadevăr.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 111, 19 decembrie, p. 2. — 279.
- *Salvatori sau distrugători?* (Cine și cum a distrus P.M.S.D.R.). Editura ziarului „Golos Soțial-Demokrata“. Paris, imp. „Gnatorovsky“, 1911. 47 p. (P.M.S.D.R.). — 307.
- *Sciziunea din cadrul fracțiunii social-democrate.* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1913, nr. 10—11, p. 89—101. — 421.
- *Un glonte orb.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 87, 20 noiembrie, p. 1—2. Semnat : Gamma. — 215—216.
- Marx, K. Critica Programului de la Gotha.* Observații pe marginea programului Partidului muncitoresc german. 5 mai 1875. — 286.
- Marx, K. și Engels, F. Manifestul Partidului Comunist.* Decembrie 1847 — ianuarie 1848. — 200.
- Medem, V. D. În legătură cu modul în care se pune problema națională în Rusia.* — „Vestnik Evropi“, Petersburg, 1912, [nr. 8], p. 149—163 ; [nr. 9], p. 149—165. — 159—160, 416—417, 419.
- [*Meșcerski, V. P.*] *Jurnal.* — „Grajdanin“, Petersburg, 1913, nr. 36, 15 septembrie, p. 10—15. — 24—25.
- „*Metallist*“, Petersburg, 1911, nr. 3, 27 octombrie, p. 1. — 380.
- Mihailov, F. Monounitate, biunitate sau triunitate.* — „Volnaia Misl“, Petersburg, 1913, nr. 3, 1 noiembrie, p. 1. — 171—172.
- Mihailovski, N. K. Două scrisori către P. L. Lavrov (1873).* — În : [Mihailovski, N. K.] *Operele complete ale lui N. K. Mihailovski.* Vol. 10. Sub îngrijirea și cu adnotările lui E. E. Kolosov. Anexe : un articol introductiv al lui N. S. Rusanov, un indice sistematic de materii pentru toate lucrările lui N. K. Mihailovski, un indice cu privire la lucrările lui publicistice și un scurt indice de nume. Ediția a 2-a a lui N. N. Mihailovski, Petersburg, tip. „Stasiulevici“, 1913, col. 63—68. — 357.
- Miliukov, P. N. În cleștele doctrinei.* — „Reci“, Petersburg, 1914, nr. 51 (2 720), 22 februarie (7 martie), p. 3—4. — 368, 369, 370, 375, 396.
- *O cale nouă?* — „Reci“, Petersburg, 1914, nr. 54 (2 723), 25 februarie (10 martie), p. 2. Semnat : P. N. — 369, 375, 396, 397—398.
- Mișcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea.* Redactori : L. Martov, P. Maslov și A. Potresov. Vol. I—IV. Petersburg, tip. „Obščestvennaia Polza“, 1909—1914. 5 vol. — 366.
- Vol. II. Partea I. a) Situația internațională a Rusiei înainte de revoluție. b) Mișcarea de masă. 1909. VI, 341 p. — 366.

- Moghileanski, M. M. Autodeterminare și separatism.* — „Reci”, Petersburg, 1913, nr. 331 (2 643), 3 (16) decembrie, p. 3. — 224—226, 265.
- *Congresul studenților „pe întreaga Ucraină”.* — „Reci”, Petersburg, 1913, nr. 174 (2 486), 29 iunie (12 iulie), p. 2—3. — 224, 265.
- „*Moskovskie Vedomosti*”, 1886, nr. 146, 29 mai, p. 2. — 232.
- Muncitorii au cuvântul!* [Editorial]. — „Novaia Raboceaia Gazeta”, Petersburg, 1913, nr. 60, 18 octombrie, p. 1. — 106, 108.
- Muncitorii în sprijinul deputaților lor muncitori.* — „Za Pravdu”, Petersburg, 1913, nr. 26, 2 noiembrie, p. 2, la rubrica: Problema fracțiunii social-democrate. — 277.
- „*Naș Puti*”, Moscova. — 380.
- „*Naș Puti*”, Petersburg, 1911, nr. 20, 11 august, p. 1—3. — 43, 59, 91, 109, 110, 166, 169, 208.
- „*Nașa Zarea*”, Petersburg. — 46, 164, 194.
- *— 1913, nr. 6, p. 39—44, 45. — 173—177.
- *— 1913, nr. 9, p. 52—60. — 165, 331.
- 1913, nr. 10—11, p. 89—101. — 421.
- 1914, nr. 1, p. 104—112. — 352.
- Nekrasov, N. A. În amintirea unui prieten.* — 381.
- *Un om din deceniul al cincilea.* — 46, 47, 86.
- [*Nikolaevski, B. I.*] *Pentru unitatea fracțiunii din Dumă.* — „Novaia Raboceaia Gazeta”, Petersburg, 1913, nr. 52, 9 octombrie, p. 2. Semnat: Gr. Golosov. — 86—88.
- Nikon. Scrisoare către redacție.* — „Eniseiskaia Misl”, Krasnoiarsk, 1913, nr. 181, 27 august, p. 2—3. — 22—23.
- „*Novaia Raboceaia Gazeta*”, Petersburg. — 75, 97, 113, 115, 163, 166, 186, 195, 207, 260, 315.
- 1913, nr. 6, 14 august, p. 2. — 13.
- 1913, nr. 15, 25 august, p. 1—2. — 110—112.
- 1913, nr. 18, 29 august, p. 1—2. — 2, 3.
- 1913, nr. 23, 4 septembrie, p. 1, 4. — 13, 14—17.
- 1913, nr. 24, 5 septembrie, p. 1—2. — 16—18, 74, 75.
- 1913, nr. 52, 9 octombrie, p. 2. — 86—88.
- 1913, nr. 60, 18 octombrie, p. 1. — 103, 106, 108.

- 1913, nr. 61, 19 octombrie, p. 1. — 108, 117, 119.
- 1913, nr. 62, 20 octombrie, p. 1. — 108, 113—114.
- 1913, nr. 67, 26 octombrie, p. 1. — 179, 180.
- 1913, nr. 70, 30 octombrie, p. 2. — 179.
- 1913, nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — 149, 150, 152, 162, 243—246.
- 1913, nr. 75, 5 noiembrie, p. 2. — 277—278.
- 1913, nr. 76, 6 noiembrie, p. 1—2. — 214, 259.
- 1913, nr. 81, 13 noiembrie, p. 2. — 207, 209.
- 1913, nr. 86, 19 noiembrie, p. 2. — 193—196.
- 1913, nr. 87, 20 noiembrie, p. 1—2. — 215—216.
- 1913, nr. 92, 27 noiembrie, p. 1—2. — 214, 215.
- 1913, nr. 97, 3 decembrie, p. 1. — 221, 223, 260, 261.
- 1913, nr. 101, 7 decembrie, p. 2. — 248—249.
- 1913, nr. 102, 8 decembrie, p. 1. — 261, 262.
- 1913, nr. 103, 10 decembrie, p. 1. — 255—256.
- 1913, nr. 104, 11 decembrie, p. 1. — 259, 261, 262, 263.
- 1913, nr. 108, 15 decembrie, p. 1. — 328—331.
- 1913, nr. 111, 19 decembrie, p. 2. — 279.
- 1914, nr. 1 (119), 1 ianuarie, p. 1. — 323—324, 325.
- 1914, nr. 5 (123), 7 ianuarie, p. 1. — 325.
- 1914, nr. 16 (134), 21 ianuarie, p. 2—3. — 326—327, 359.
- „*Novoe Vremea*“, Petersburg. — 266.
- 1913, nr. 13 563, 13 (26) decembrie, p. 4. — 275—276.
- 1914, nr. 13 588, 9 (22) ianuarie, p. 5. — 312.
- [„*Novoe Vremea*“ despre polemica dintre social-democrați și cadeți în legătură cu problema dreptului națiunilor la autodeterminare]. — „*Novoe Vremea*“, Petersburg, 1913, nr. 13 563, 13 (26) decembrie, p. 4, la rubrica: Răsfoind ziare și reviste. — 275—276.
- [„*Novoe Vremea*“ în legătură cu articolul lui S. Patrașkin „O limbă plină de vigoare“]. — „*Novoe Vremea*“, Petersburg, 1914, nr. 13 588, 9 (22) ianuarie, p. 5, la rubrica: Răsfoind ziare și reviste. — 312.
- nouă sarcină. — „*Pravda Truda*“, Petersburg, 1913, nr. 12, 24 septembrie, p. 1. Semnat: Deputații R. V. Malinovski,

G. I. Petrovski, A. E. Badaev, M. K. Muranov, F. N. Samoilov, N. R. Șagov. — 113.

Organizarea agrară și sărăcimea satelor. — „Kievskaja Misl“, 1913, nr. 244, 4 septembrie, p. 3, la rubrica : Secția agronomiei sociale. Sub titlul comun : Congresul agricol. — 6—9.

„*Osvobojdenie*“, Stuttgart — Paris. — 314.

Patrașkin, S. — vezi Grigoriev, S. T.

Pe baza curiilor stolîpiniste. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 62, 20 octombrie, p. 1, la rubrica : Cu privire la lupta pentru unitatea fracțiunii social-democrate. Semnat : S. — 108, 113—114.

Pentru unitatea fracțiunii social-democrate. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 61, 19 octombrie, p. 1. Semnat : N. Ciheidze, V. Haustov, A. Bureanov, E. Jagiello, I. Tuleakov, Matv. Skobelev. — 117, 119—120.

Peșehonov, A. V. Pe teme curente. Platforma noastră (profilul și proporțiile ei). — „Russkoe Bogatstvo“, Petersburg, 1906, [nr. 8], p. 178—206. — 226, 246, 357.

Petersburg, 11 august. [Editorial]. — „Naș Puti“, Petersburg, 1911, nr. 20, 11 august, p. 1—3. — 380.

Petersburg, 20 octombrie. [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1913, nr. 287 (2 599), 20 octombrie (2 noiembrie), p. 2. — 95, 96—97, 115.

Plehanov, G. V. Încă o conferință scizionistă. — „Za Partiiu“, [Paris], 1912, nr. 3, 15 (2) octombrie, p. 1—3. — 167, 255, 256, 316, 334, 420.

*— *Prefață [la cartea lui S. T. Arkomed „Mișcarea muncitorească și social-democrația în Caucaz“].* — În : Arkomed, S. T. Mișcarea muncitorească și social-democrația în Caucaz. Partea I. Cu o prefață a lui G. V. Plehanov. Geneva, imp. „Chaulmonter“, 1910, p. V—XVI. — 17—18.

— *Proiectul de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* — „Zarea“, Stuttgart, 1902, nr. 4, august, p. 11—39, la rubrica : A. — 245—247, 266.

— *Scrisoarea lui G. V. Plehanov către Biroul socialist internațional.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 2, 8 decembrie, p. 2. — 219, 252.

Polferov, I. I. O monografie a gospodăriei țărănești. — „Russkaia Misl“, Moscova-Petersburg, 1913, vol. VIII, p. 55—70. — 173—174, 175, 176.

- Popov, I. F. *Calomnie lichidatoristă la adresa Internaționalei*. — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 4, 11 decembrie, p. 1. — 260, 264.
- „Pravda“, Petersburg. — 31, 43, 75, 87, 89—90, 109, 110, 120, 169, 170, 186, 208, 209, 305, 315, 318, 326, 327, 361.
- 1913, nr. 120 (324), 26 mai, p. 2—3. — 327, 361.
- „Pravda Truda“, Petersburg, 1913, nr. 12, 24 septembrie, p. 1. — 113.
- Presa social-democrată germană despre sciziune*. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 86, 19 noiembrie, p. 2, la rubrica : În sprijinul fracțiunii social-democrate. — 193—196.
- Primul recensământ general al populației Imperiului rus din 1897*. Vol. XI, LIX. Editura Comisiei centrale de statistică a Ministerului Afacerilor Interne, sub îngrijirea lui N. A. Troinițki. [Petersburg], 1904. 2 vol. — 158—159.
- Programul partidului constituțional-democrat [adoptat la Congresul al II-lea]*. — În : Partidul constituțional-democrat. (Partidul libertății poporului). Deciziile Congresului al II-lea de la 5—11 ianuarie 1906 și programul. Petersburg, tip. „Obșcestvennaia Polza“, 1906, p. 21—30. — 225, 265.
- Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia adoptat la Congresul al II-lea al partidului*. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 1—6. (P.M.S.D.R.). — 56—57, 64, 118, 127, 136, 148, 150, 167, 168, 218, 219, 227, 241, 242, 244, 246, 251, 252, 255—256, 262, 310, 316, 401, 406, 411—412, 413—414.
- [*Proiectul condiției de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R. adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*]. — În : Procesele-verbale ale Congresului (de unificare) al P.M.S.D.R. care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. „Ivanov“, 1907, p. 362—363. — 401.
- Proiectul de lege al episcopului Nikon cu privire la școlile și asociațiile ucrainene*. — „Kievskaia Misl“, 1913, nr. 246, 6 septembrie, p. 3. — 10—12.
- Proiectul de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia*. (Elaborat de redacția ziarelor „Iskra“ și „Zarea“). — „Zarea“, Stuttgart, 1902, nr. 4, august, p. 1—10, la rubrica : A. — 246.
- Proletariatul social-democrat organizat împotriva sciziunii și scizioniștilor*. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 75,

5 noiembrie, p. 2, la rubrica : În sprijinul fracțiunii social-democrate. — 277.

„*Proletarii*“, [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 al ziarului „*Proletarii*“, 16 (3) iulie, p. 7. — 326, 359, 360.

„*Proletarskaia Pravda*“, Petersburg. — 219, 220, 265.

— 1913, nr. 1, 7 decembrie, p. 1, 2. — 221, 279.

— 1913, nr. 2, 8 decembrie, p. 1—2. — 217, 218, 219, 221, 222, 223, 227, 228, 251, 262, 263—264, 310, 328.

— 1913, nr. 4, 11 decembrie, p. 1. — 260, 264.

— 1913, nr. 6, 13 decembrie, p. 1. — 248.

— 1913, nr. 9, 17 decembrie, p. 2. — 262, 263.

„*Prosveščenie*“, Petersburg. — 59.

— 1913, nr. 3, p. 50—62, 77—81 ; nr. 4, p. 22—41 ; nr. 5, p. 25—36. — 148, 149, 240, 333.

— 1913, nr. 9, p. 46—61. — 86—87.

— 1913, nr. 10, p. 83—95, 95—105 ; nr. 11, p. 55—59 ; *nr. 12, p. 56—64. — 149, 273, 363, 416.

— 1914, nr. 2, p. 32—48. — 364.

— 1914, *nr. 4, p. 34—47 ; nr. 5, p. 57—71 ; nr. 6, p. 33—47, 85—89. — 156, 162, 327.

Pușkin, A. S. Evgheni Oneghin. — 160.

— *Ex ungue leonem.* (După gheare se cunoaște leul). — 195—196.

„*Puti Pravdi*“, Petersburg. — 359, 361.

— 1914, nr. 2, 23 ianuarie, p. 3. — 326.

— 1914, nr. 9, 31 ianuarie, p. 3. — 362.

— 1914, nr. 18, 21 februarie, p. 1. — 368.

— 1914, nr. 61, 15 aprilie, p. 1. — 314.

„*Raboceaia Pravda*“, Petersburg, 1913, nr. 3, 16 iulie, p. 1. — 224.

Rakitin, G. — vezi *Levițki, V.*

Rakitnikov, N. I. Mihailovski și Marx. — „*Vernaia Mîsl*“, Petersburg, 1914, nr. 3, 29 ianuarie, p. 4—5. — 340—343, 355, 357.

„*Raportul financiar al administrației ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta” de la 21 august la 3 septembrie inclusiv.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 23, 4 septembrie, p. 4. — 13.

Recensămîntul pe o zi al școlilor primare din imperiu efectuat la 18 ianuarie 1911. Fasc. I, partea a 2-a, Circumscripția de învătămînt Petersburg. Guberniile : Arhanghelsk, Vologda, Novgorod, Olonețk, Pskov și Petersburg. Petersburg, tipolitografia „Ekonomia“, 1912. 110 p. — 154, 211—213, 236—237, 238—239, 257—258.

„*Reci*“, Petersburg. — 15.

- 1913, nr. 174 (2 486), 29 iunie (12 iulie), p. 2—3. — 224, 265.
- 1913, nr. 275 (2 587), 8 (21) octombrie, p. 5. — 81—82.
- 1913, nr. 287 (2 599), 20 octombrie, (2 noiembrie), p. 2. — 95, 96—98, 115.
- 1913, nr. 321 (2 633), 23 noiembrie (6 decembrie), p. 7. — 197—198.
- 1913, nr. 331 (2 643), 3 (16) decembrie, p. 3. — 224—226, 265.
- 1913, nr. 340 (2 652), 12 (25) decembrie, p. 2. — 265—266, 275, 276.
- 1914, nr. 33 (2 702), 3 (16) februarie, p. 2. — 344—345.
- 1914, nr. 51 (2 720), 22 februarie (7 martie), p. 3—4. — 368, 369, 370, 375, 396.
- 1914, nr. 54 (2 723), 25 februarie (10 martie), p. 2. — 369, 375, 396, 397—398.
- 1914, nr. 55 (2 724), 26 februarie (11 martie), p. 2. — 375, 396, 397—398.
- 1914, nr. 59 (2 728), 2 (15) martie, p. 2, 3. — 383, 384, 397—398.

Referatul prof. Kosinski. Victoria gospodăriei bazate pe muncă proprie. — „Kievskaja Misl“, 1913, nr. 242, 2 septembrie, p. 2. Sub titlul comun : Congresul agricol. — 6.

Regulamentul cu privire la alegerile pentru Duma de stat. [6 (19) august 1905]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 169, 6 (19) august, p. 2—4. — 105.

Regulamentul cu privire la alegerile pentru Duma de stat. [3 (16) iunie 1907]. — „Culegere de legi și dispoziții ale guvernului, editată de Senatul ocîrmuitor“, Petersburg, 1907, secția I, nr. 94, 3 iunie, p. 1 303—1 380. — 21, 106, 108.

[*Regulamentul provizoriu cu privire la greve, aprobat la 2 (15) decembrie 1905.*] — „Culegere de legi și dispoziții ale guvernului, editată de Senatul ocîrmuitor“, Petersburg, 1905, secția I, nr. 233, 3 decembrie, art. 1 923, p. 3 187. — 17—18.

- [Regulamentul provizoriu cu privire la întruniri, aprobat la 4 (17) martie 1906]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 54, 8 (21) martie, p. 2. — 17—18.
- [Regulamentul provizoriu cu privire la societăți și asociații, aprobat la 4 (17) martie 1906]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 54, 8 (21) martie, p. 1—2. — 17—18.
- Revista presei. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 18, 29 august, p. 1—2. — 2, 3.
- Revista presei. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 23, 4 septembrie, p. 1. — 13.
- Rezoluția cursanților. — „Za Pravdu“, Petersburg, 1913, nr. 21, 27 octombrie, p. 2, la rubrica: În fracțiunea social-democrată. — 111—112.
- Rezoluția lui Kautsky. — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 2, 8 decembrie, p. 1—2. Semnat: Kautsky, Ebert, Molkenbur. — 217, 218, 219, 221, 223, 227, 228, 229, 251, 260—261, 262, 263—264, 310, 328.
- Rezoluția Biroului socialist internațional — vezi Rezoluția lui Kautsky.
- Rezoluție cu privire la atitudinea față de partidele neproletare [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În: Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C.C. Paris, 1909, p. 454—455 (P.M.S.D.R.). — 66, 67, 74—76.
- Rezoluție cu privire la syndicate [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — Ibid., p. 458. — 252.
- Rezoluție pe baza dărilor de seamă [adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (generală din 1908)]. — În: Comunicatul Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la Conferința ordinară generală de partid care a avut loc. [Edit. C.C. al P.M.S.D.R., Paris, 1909], p. 4 (P.M.S.D.R.). — 113, 303, 307, 309—310, 315, 324, 365.
- Rezoluțiile [adoptate la Conferința a V-a (generală din 1908) a P.M.S.D.R.]. — În: Comunicatul Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la Conferința ordinară generală de partid care a avut loc. [Edit. C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 4—7. (P.M.S.D.R.). — 365.
- Rezoluțiile [adoptate la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În: Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din anul 1912.

Edit. C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, p. 14—34. (P.M.S.D.R.). — 208, 304.

Rezoluțiile cu privire la autonomia națională și teritorială [adoptate la Conferința din 1907 a partidelor socialiste naționale din Rusia]. — În : Procesele-verbale ale Conferinței partidelor socialiste-naționale din Rusia de la 16—20 aprilie 1907. Petersburg, [„Seim“], 1908, p. 143—144, în : Anexe. — 147, 191, 242, 334.

**Rezultatele studiului statistic de evaluare din gubernia Penza, sub îndrumarea generală a lui V. G. Groman.* Seria a III-a. Cercetarea bunurilor funciare sub îndrumarea nemijlocită a lui V. G. Groman împreună cu I. V. Bleaher. Partea a II-a. Recensămîntul gospodăriilor țărănești. Prelucrat de G. V. Șub. Secția I. Date informative cu privire la localități și tabele pe obști potrivit datelor recensămîntului total pe gospodării. Fasc. 3. Județul Krasnoslobodsk. Penza, tipolitografia „Rapoport“, 1913. X, 191 p. 2 tabele anexe. (Zemstva guberniei Penza. Secția evaluări). — 292—299.

**Rojkov, N. A. Stadiul actual al problemei agrare în Rusia.* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1913, nr. 6, p. 39—44. — 173—177.

„Rossiia“, Petersburg. — 266.

„Russkaia Miśl“, Moscova — Petersburg. — 312.

— 1913, vol. VIII, p. 55—70. — 173—174, 175, 176.

— 1913, vol. XII, p. 1—12. — 336—339.

— 1914, vol. I, p. 148—158. — 351—353, 368, 369, 375.

„Russkie Vedomosti“, Moscova. — 84—85, 384.

— 1905, nr. 210, 5 august, p. 3. — 85.

— 1914, nr. 45, 23 februarie, p. 2—3. — 369, 376, 396.

— 1914, nr. 49, 28 februarie, p. 2. — 384.

„Russkoe Bogatstvo“, Petersburg. — 340, 342, 355, 357, 358.

— 1906, [nr. 8], p. 178—206. — 226, 246, 357.

„Russkoe Slovo“, Moscova, 1913, nr. 198, 28 august (10 septembrie), p. 2. — 128, 129.

S-au rătăcit între trei brazi. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 24, 5 septembrie, p. 1—2. Semnat : A. G. — 17.

[*Saveliev, M. A.*] *Internaționala și problema unității.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 1, 7 decembrie, p. 1. Semnat : I. Vetrov. — 221.

Semkovski, S. I. Marxism simplist în problema națională. — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — 149—150, 152, 162, 243—246.

„*Severnaia Misl*“, Petersburg, 1913, nr. 1, 23 noiembrie, p. 3. — 268, 270.

— 1913, nr. 2, 26 noiembrie, p. 2. — 270.

„*Severnaia Pravda*“, Petersburg. — 16.

— 1913, nr. 20, 25 august, p. 2. — 111.

*— 1913, nr. 21, 27 august, p. 1. — 2.

*— 1913, nr. 27, 3 septembrie, p. 2. — 14, 17.

— 1913, nr. 29, 5 septembrie, p. 1. — 127—131, 132, 133, 135—136, 149—150, 152.

Starea de lucruri din partid. [Rezoluție adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, p. 10, la rubrica : Viața de partid. — 113, 303, 304, 307, 310, 315, 324.

Sk., N. ; Skop, N. — vezi Zinoviev, G. E.

Sologub, F. Spiridușul. — 238.

„*Soțial-Demokrat*“, [Vilno-Petersburg] — Paris — Geneva. — 58, 60, 170, 422.

— [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, p. 10. — 113, 303, 304, 307, 310, 315, 324.

[*Stalin, I. V.*]. *Problema națională și social-democrația.* — „Prosveșcenie“, Petersburg, 1913, nr. 3, p. 50—62 ; nr. 4, p. 22—41 ; nr. 5, p. 25—36. Semnat : K. Stalin. — 149, 240, 333.

Statistica proprietății funciare din 1905. Culegere de date privind 50 de gubernii ale Rusiei europene. Petersburg, tip. Minkov, 1907. 199 p. ; L p. tabele. (Comisia centrală de statistică a Ministerului Afacerilor Interne). — 338.

Statutul organizatoric al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Edit. C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 7—9. (P.M.S.D.R.). — 35.

Statutul organizatoric [al P.M.S.D.R., adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R. care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. „Ivanov“, 1907, p. 419—420. — 34, 35, 37.

- „*Stoikaia Misl*“, Petersburg, 1914, nr. 2, 28 februarie, p. 1. — 379—380.
- 1914, nr. 4, 5 martie, p. 2. — 379—380.
- [*Stucika, P. I.*] *Problema națională și proletariatul leton.* — „Proșveșcenie“, Petersburg, 1914, nr. 2, p. 32—48. Semnat : Veteran. — 363.
- Struve, P. B. Asanarea puterii de stat.* Dedicat lui S. L. Frank. — „*Russkaia Misl*“, Moscova — Petersburg, 1914, vol. I, p. 148—158. — 351—353, 368, 369, 396.
- *— *Intellectualitatea și revoluția.* — În : Vehi. Culegere de articole cu privire la intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. „Sablina“, martie] 1909, p. 127—145. — 368—370.
- Singarev, A. I. Drum spinos.* — „*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1914, nr. 45, 23 februarie, p. 2—3. — 397.
- *Faptele și tactica unui optimism pesimist.* — „*Reci*“, Petersburg, 1914, nr. 55 (2724), 26 februarie (11 martie), p. 2. — 375, 397, 398.
- „*Șleahi*“, Lvov, 1913, nr. 8—9, 1 coală. — 224—225, 265.
- Trubețkoi, E. N. Noua Rusie a zemstvelor.* (Din observațiile unui militant al zemstvei). — „*Russkaia Misl*“, Moscova — Petersburg, 1913, vol. XII, p. 1—12. — 336—339.
- „*Țait*“, Petersburg, 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiș. — 127—128, 132—133, 135—137, 149, 150, 152—153, 155, 162.
- Țereteli, I. G. Balagansk.* [Telegramă către președintele fracțiunii social-democrate, Ciheidze]. — „*Novaia Rabociaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 81, 13 noiembrie, p. 2, la rubrica : În sprijinul fracțiunii social-democrate. — 207, 209.
- Ucaz al senatului ocîrmuitor [cu privire la ieșirea țăranilor din obști și la consolidarea proprietății personale asupra pământului lotual.* 9 (22) noiembrie 1906]. — „*Buletinul oficial*“, Petersburg, 1906, nr. 252, 12 (25) noiembrie, p. 1. — 298.
- Unitatea fracțiunii social-democrate amenințată!* — „*Novaia Rabociaia Gazeta*“, Petersburg, 1913, nr. 60, 18 octombrie, p. 1. Semnat : Deputații N. Ciheidze, I. Tuleakov, E. Jagiețlo, V. Haus-tov, A. Bureanov, Mat. Skobelev. — 103, 106.
- Uspenski, G. I. Ghereta.* — 267.
- *„*Vehi*“. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. „Sablina“, martie] 1909. II, 209 p. — 368—369.

- Velihov, L. A. Congresul de la Kiev al reprezentanților orașelor. Idei și fapte.* — „Gorodskoe Delo“, Petersburg, 1913, nr. 20, 15 octombrie, p. 1334—1343. — 123—124.
- „*Vernaia Misl*“, Petersburg. — 378.
- 1914, nr. 3, 29 ianuarie, p. 4—5. — 340—343, 355, 357.
- 1914, nr. 6, 5 februarie, p. 1. — 378.
- „*Vestnik Evropî*“, Petersburg. — 384.
- 1912, [nr. 8], p. 149—163; [nr. 9], p. 149—165. — 160—169, 416—417, 418, 419.
- „*Vestnik Zagranicinoi Federații Grupp Sodeistvoia Partii Soț.-rev.*“ („Buletinul Federației din străinătate a grupurilor de sprijinire a Partidului socialist-revoluționar“), Paris. — 269.
- Veteran* — vezi Stucika, P. I.
- Vinogradov, P. G. Scrisori politice.* — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1905, nr. 210, 5 august, p. 3. — 85.
- „*Volnaia Misl*“, Petersburg, 1913, nr. 3, 1 noiembrie, p. 1. — 171—172.
- Voronov, B. Cu cine mergem?* — „Stoikaia Misl“, Petersburg, 1914, nr. 2, 28 februarie, p. 1. — 379.
- [*Voronțov-Dașkov, I. I.*] *Raportul generalului-aghiotant contele Voronțov-Dașkov cu privire la cei opt ani de administrare a Caucazului adresat maiestății sale țarului.* Petersburg, Imprime-riile statului, 1913, 36 p. — 128.
- Zak, S. S. Cu privire la problema programului muncitoresc.* — „Zaveti“, [Petersburg], 1912, nr. 3, iunie, p. 58—89; nr. 4, iulie, p. 1—31. — 68—72.
- „*Za Partiin*“, [Paris], 1912, nr. 3, 15 (2) octombrie, p. 1—3. — 168, 255, 256, 316, 334, 420.
- „*Za Pravdu*“, Petersburg. — 96, 111, 166.
- * — 1913, nr. 12, 17 octombrie, p. 1. — 93.
- 1913, nr. 13, 18 octombrie, p. 2. — 103, 106—107, 117, 119, 168, 170, 179.
- 1913, nr. 19, 25 octombrie, p. 2—3. — 177.
- 1913, nr. 21, 27 octombrie, p. 2. — 111.
- 1913, nr. 22, 29 octombrie, p. 2—3. — 168—169, 179—181
- 1913, nr. 26, 2 noiembrie, p. 2. — 277.
- 1913, nr. 42, 23 noiembrie, p. 3. — 197—198.

- 1913, nr. 45, 27 noiembrie, p. 2. — 237.
- „Zareca“, Stuttgart. 1902, nr. 4, august, p. 1—10, 11—39. — 246—247, 266.
- Zasulici, V. I. *In jurul unei probleme.* — „Jivaia Jizn“, Petersburg, 1913, nr. 8, 19 iulie, p. 2—3. — 26—47.
- „Zaveti“, [Petersburg]. — 68, 269.
- 1912, nr. 3, iunie, p. 58—89; nr. 4, iulie, p. 1—31. — 68—72.
- „Zemščina“, Petersburg. — 266.
- [Zinoviev, G. E.] *Cum i-au demascat bundiștii pe lichidatori.* — „Prosvetzenie“, Petersburg, 1913, nr. 3, p. 77—81. Semnat: N. Sk. — 148, 333.
- „Zvezda“, Petersburg. — 109.

Abstract of the Twelfth Census of the United States. 1900. 3-d ed. Washington, Government Printing Office, 1904, XV, 454 p. (Bureau of the Census. S. N. D. North, Director). — 138.

Bauer, O. *Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie.* Wien, Volks-Buchh. Brand, 1907, VIII, 576 S. (Marx-Studien. Blätter zur Theorie und Politik des wissenschaftlichen Sozialismus. Hrsg. von M. Adler und R. Hilferding. Bd. 2). — 138, 148, 242, 333, 411, 418—419.

[Bernstein, E.] *Vorbemerkung [zu dem Buch: „Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx...“].* — In: *Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883.* Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1. Stuttgart, Dietz, 1913, S. XI—XX. — 280, 281.

— *Vorbemerkung [zu dem Buch: „Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx...“].* Ibidem, Bd. 2. S. VII—XXIV. — 280, 281.

— *Vorbemerkung [zu dem Buch: „Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx...“].* — Ibidem, Bd. 3, S. VII—XXIV. — 280, 281.

— *Vorbemerkung [zu dem Buch: „Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx...“].* — Ibidem, Bd. 4, S. VII—XX. — 280, 281.

Die Beziehungen zwischen der politischen Partei und den Gewerkschaften. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Stuttgart]. — In: *Internationaler Sozialistenkongress zu Stutt-*

gart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. „Vorwärts“, 1907, S. 50—51. — 62, 252.

Blocher, E. *Die Nationalitäten in der Schweiz*. — „Preussische Jahrbücher“, Berlin, 1910, Bd. 140, Hft. III, Juni, S. 470—480. — 129, 152.

**Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx und A. an F. A. Sorge u. Andere*. Stuttgart, Dietz, 1906, XII, 422 S. — 281.

**Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883*. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1—4. Stuttgart, Dietz, 1913, 4. Bd. — 280—287.

*— Bd. 1. XX, 448 S. — 280, 281, 282—287.

*— Bd. 2. XXIV, 429 S. — 280, 281.

*— Bd. 3. XXIV, 442 S. — 176, 280—281, 390—391.

*— Bd. 4. XX, 536 S. — 280—281, 415.

„*Der Čechoslawische Sozialdemokrat*“, Prag, 1913, Nr. 3, 15. April, S. 23. — 419.

10-e Congrès National tenu à Brest les 23, 24 et 25 Mars 1913. Compte rendu sténographique. Au Siège du Conseil National. Paris, [1913]. 358 p. (Parti Socialiste. (Section Française de l'Internationale Ouvrière)). — 38, 39.

Die Einheit der Gewerkschaftsbewegung. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Kopenhagen]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Kopenhagen. 28. August bis 3. September 1910. Berlin. Buchh. „Vorwärts“, 1910, S. 43—44. — 184, 317, 419.

Einheit der Partei. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts“, 1904, S. 32. — 184.

Engels, F. Brief an das Brüsseler Komitee. Nr. II. 19. [16] September 1846. — In: *Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883*. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 28—34. — 285.

Engels, F. Brief an das Brüsseler Komitee. Nr. III, 23. Oktober 1846. — *Ibidem*, S. 40—45. — 285—286.

*— [*Brief an K. Marx*]. Ende September 1844. — *Ibidem*, S. 1 — 4. — 283—284.

*— [*Brief an K. Marx*]. 20. Januar 1845. — *Ibidem*, S. 10—14. — 283—284.

- *— [Brief an K. Marx]. 22. Februar 1845. — Ibidem, S. 14—18. — 284.
- *— [Brief an K. Marx]. 24. November 1847. — Ibidem, S. 83—84. — 286—287.
- *Die Lage der arbeitenden Klasse in England*. Nach eigener Anschauung und authentischen Quellen. Leipzig, Wigand, 1845. 358 S. — 283.
- „*Frankfurter Zeitung*“, Frankfurt am Main. — 194.
- Henry, R. *La Suisse et la question des langues, avec une carte des groupes linguistiques et de cartons*. Bern, 1907. 34 p. — 151.
- Hourwich, I. *Immigration and Labor*. The Economic Aspects of European Immigration to the United States. New York — London, Putnam, 1912. XVII, 544 p. — 101.
- Das Internationale Bureau*. — „Vorwärts“, Berlin, 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. Unter der Rubrik: Aus der Partei. — 228—229, 248, 274.
- Internationale Regeln der Sozialistischen Taktik*. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts“, 1904, S. 31—32. — 148.
- Die Internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich*. [Die Resolution des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn]. — In: Verhandlungen des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im „Arbeiterheim“. Nach dem stenographischen Protokolle. Wien, Volksbuchh. Brand, 1899, S. XV—XVI. — 149, 153, 160, 162, 192, 242, 332, 333, 416, 417.
- Die Internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich*. [Der Resolutionsentwurf der Exekutive der südslavischen sozialdemokratischen Partei, angetragen dem Gesamtparteitag der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn. — Ibidem, S. XV. — 145, 148—149, 152, 191, 192, 242, 332, 333.
- J. K. — vezi Marhlevski, I. I.
- Kautsky, K. *Nationalität und Internationalität*. [Stuttgart, Singer, 1908]. 36 S. (Ergänzungshefte zur „Neuen Zeit“. Nr. 1. 1907/1908. Ausgegeben am 18. Januar 1908). — 138, 150, 242, 409, 410, 411, 412, 415, 417.
- *— *Nochmals das Internationale Bureau*. — „Vorwärts“, Berlin, 1913, Nr. 339, 24. Dezember, S. 3. Unter der Rubrik: Aus der Partei. — 273—274.

- Land „campaign“.* Opening speeches by Mr. Lloyd-George. — „The Times“, London, 1913, No. 40, 341, October 13. — 77—80.
- „*Leipziger Volkszeitung*“, 1913, Nr. 266, 15. November. 3. Beilage zu Nr. 266 „*Leipziger Volkszeitung*“, S. 1. — 166—170, 194.
— 1913, Nr. 276, 28. November, S. 2. — 195—196.
— 1913, Nr. 282, 5. Dezember, S. 2. — 200.
- Luxemburg, R. Kwestja narodowościowa i autonomia.* — „Przegląd Socjaldemokratyczny“, [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515; N 7, wrzesień, s. 597—631; N 8—9, październik — listopad, s. 687—710; N 10, grudzień, s. 795—818; 1909, * N 12, czerwiec s. 136—163; N 14—15, sierpień — wrzesień, s. 351—376. — 157—160, 162.
- [*Marchlewski, J.*] *Die Spaltung in der russischen sozialdemokratischen Fraktion.* — „*Leipziger Volkszeitung*“, 1913, Nr. 276, 28. November, S. 2. Unterschrift: J. K. — 194—196.
- Marx, K. u. Engels, F. Manifest der Kommunistischen Partei.* London. „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter“, 1848. 30 S. — 285.
- **Marx, K. [Brief an F. Engels].* 2. November 1867. — In: Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 3. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 419—422. — 390—391, 415.
- *— [*Brief an F. Engels*]. 30. November 1867. — Ibidem, S. 433—436. — 390—391, 415.
- *— [*Brief an F. Engels*]. 5. Juli 1870. — Ibidem, Bd. 4, S. 291—294. — 415.
— *Erklärung.* An die Redaktion des Sozialdemokrat! — Ibidem, Bd. 3, S. 231. — 176.
— *Misère de la philosophie.* Réponse à la philosophie de la misère de M. Proudhon. Paris-Bruxelles, Frank-Vogler, 1847. 178 p. — 285.
- Das Parlamentsurteil gegen den Kanzler.* — „*Leipziger Volkszeitung*“, 1913, Nr. 282, 5. Dezember, S. 2. — 200.
- Die politische Aktion.* [Die Resolution des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London]. — In: Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts“, 1896, S. 18. — 266.
- „*Preussische Jahrbücher*“, Berlin, 1910, Bd. 140, Hft. III, Juni, S. 470—480. — 128, 152.

- Proudhon, P. J. Système des contradictions économiques, ou Philosophie de la misère.* Nouvelle édition. T. 1—2. Paris, Guillaumin, Marpon — Flammarion, 1846. 2. vol. — 143, 285.
- „*Przegląd Socjaldemokratyczny*“, [Kraków], 1908, N 6, sierpień, S. 482—515; N 7, wrzesień, s. 597—631; N 8—9, październik — listopad, s. 687—710; N 10, grudzień, S. 795—818; 1909, *N 12, czerwiec, s. 136—163; N 14—15, sierpień — wrzesień, s. 351—376. — 156—159.
- „*Sozialistische Monatshefte*“, Berlin. — 194.
- Die Spaltung in der russischen sozialdemokratischen Dumafraktion.* — „*Leipziger Volkszeitung*“, 1913, Nr. 266, 15. November. 3. Beilage zu Nr. 266 „*Leipziger Volkszeitung*“, S. 1. — 166—170, 194.
- **Statistical abstract of the United States.* 1911. No. 34. Prepared by the Bureau of the secretary of commerce and labor. Washington, 1912, 803 p. (Department of commerce and labor). — 100.
- „*The Times*“, London, 1913, No. 40, 341, October 13, p. 13. — 77—80.
- [*Trotsky, L.*] *Aus dem russischen Parteileben.* — „*Vorwärts*“, Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März, 1. Beilage des „*Vorwärts*“, S. 1. — 229.
- Eine Wendung zum Besseren.* — „*Der Čechoslawische Sozialdemokrat*“, Prag, 1913, Nr. 3, 15. April, S. 23. Unter der Rubrik: Notizen. — 419.
- *— *Verhandlungen des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im „Arbeiterheim“.* Nach dem stenographischen Protokolle. Wien, Volksbuchh. Brand, 1899. XX, 144 S. — 145, 148—149, 151, 153, 160, 191, 192, 242, 332—333, 416, 417.
- „*Vorwärts*“, Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März. 1. Beilage des „*Vorwärts*“, S. 1. — 229.
- 1913, Nr. 306, 21. November. 1. Beilage des „*Vorwärts*“, S. 2. — 183—184.
- 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. — 228—230, 248, 249, 274.
- *— 1913, Nr. 339, 24. Dezember, S. 3. — 273—274.
- Zur Spaltung in der sozialdemokratischen Dumafraktion.* — „*Vorwärts*“, Berlin, 1913, Nr. 306, 21. November. 1. Beilage des „*Vorwärts*“, S. 2. Unter der Rubrik: Aus der Partei. — 183—184.

INDICE DE NUME

A

Adler, Viktor (1852—1918) — unul dintre organizatorii și liderii social-democrației austriece; la începutul activității sale politice a fost radical burghez, iar de la mijlocul deceniului al 9-lea al secolului trecut a luat parte la mișcarea muncitorească. În 1886 a fondat ziarul „Die Gleichheit”; cu începere din 1889 a fost redactor la „Arbeiter-Zeitung”, organul central al social-democrației austriece. În ultimele două decenii ale secolului trecut a întreținut legături cu F. Engels, dar curînd după moartea acestuia a alunecat spre reformism și a fost unul dintre conducătorii oportunismului. În timpul primului război mondial, Adler s-a situat pe o poziție centristă, a propagat ideea „păcii între clase” și a combătut acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare. În 1918, după instaurarea republicii burgheze în Austria, a fost cîtva timp ministru de externe. — 332.

Akimov (Mahnovet)*, V. P. (1872—1921) — social-democrat, reprezentant de seamă al „economismului”, oportunist extremist. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate”; a luat poziție împotriva grupului „Eliberarea muncii”, iar apoi și împotriva „Iskrei”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost unul dintre reprezentanții aripii de dreapta a menșevismului. În perioada revoluției din 1905—1907 a susținut ideea lichidatoristă a creării unei organizații muncitorești fără partid, în cadrul căreia social-democrația n-ar fi fost decît unul dintre curentele ideologice. În anii reacțiunii s-a retras din rîndurile social-democrației. — 46.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menșevismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii”. Începînd din 1900 a făcut parte din redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca un menșevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc”, pe care-l opunea partidului proletariatului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul

* În paranteză sînt scrise cu litere cursive adevăratele nume de familie.

dintre conducătorii lichidatorilor și a făcut parte din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, organ al menșevicilor-lichidatori ; în 1912 a participat la constituirea Blocului antipartinic din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și a sprijinit guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; în emigrație a făcut propagandă pentru intervenția armată împotriva Rusiei Sovietice. — 47—49.

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activității sale politice a fost social-democrat. În perioada revoluției din 1905—1907 a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii a fost otzovist și unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered“. În timpul primului război mondial a fost social-șovinist ; a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917 s-a alăturat grupului „Edinstvo“, înființat de Plehanov, și s-a situat pe o poziție contrarevoluționară. În iulie 1917 a ticluit, împreună cu serviciul de contraspionaj militar, niște documente false, l-a calomniat pe V. I. Lenin și pe bolșevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniță. În emigrație s-a alăturat taberei ultrareacționare. — 202.

Az — vezi Jordania, N. N.

Anseele, Edouard, (1856—1938) — unul dintre întemeietorii și liderii Partidului muncitoresc din Belgia ; oportunist, militant de seamă al mișcării cooperatiste din această țară. A făcut parte din Comitetul Executiv al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a. În anii 1918—1921 a fost ministru al lucrărilor publice, iar în 1925—1927 ministru al comunicațiilor. — 205.

Arseniev, K. K. (1837—1919) — publicist liberal și militant pe tărîm obștesc, avocat. Cîțiva ani a deținut funcții electivă în organele de zemstvă. Începînd din anul 1880 s-a ocupat cu publicistica ; a condus la „Vestnik Evropî“ rubrica evenimentelor interne. A fost unul dintre întemeietorii Partidului reformelor democratice. Autor al unei serii de lucrări, îndeosebi în probleme juridice și de istorie literară. — 383.

Așer, M. — *vezi* Birnbaum, Natan.

B

Babușkin, I. V. (1873—1906) — muncitor, apoi revoluționar de profesie, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară în 1893 în cadrul unui cerc muncitoresc condus de V. I. Lenin. A desfășurat o activitate energetică în difuzarea în uzină a primului manifest agitatoric social-democrat, elaborat de Lenin, „Către muncitorii de la Uzina «Semiannikovski»“. Din primul moment al organizării „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, Babușkin devine unul dintre cei mai activi membri ai ei și colaborator apropiat

al lui Lenin. A participat activ la organizarea „Iskrei” leniniste, a fost unul dintre primii agenți și corespondenți ai acesteia. De nenumărate ori a fost arestat și pedepsit cu deportare și închisoare. Participant activ la revoluția din 1905—1907, a fost membru al comitetelor Irkutsk și Cita ale P.M.S.D.R. În timpul unui transport de arme a fost surprins de un detașament de pedepsire și împușcat fără nici o anchetă și judecată. Lenin a apreciat mult devotamentul neprecupețit al lui Babușkin față de cauza revoluției și a scris că el a fost „unul dintre cei mai buni și mai devotați muncitori «iskriști», unul dintre cei mai buni și mai devotați conducători ai proletariatului revoluționar” (Opere, vol. 29, București, Editura politică, 1959, p. 489). Lenin a scris necrologul lui Babușkin (vezi Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 83—87). — 26.

Badaev, A. E. (1883—1951) — bolșevic, de profesie muncitor-lăcătuș, ulterior activist sovietic de stat și de partid. A intrat în P.M.S.D.R. în 1904; a desfășurat muncă de partid la Petersburg. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor din gubernia Petersburg; a făcut parte din fracțiunea bolșevică a Dumei; paralel cu activitatea în Dumă a desfășurat o intensă activitate revoluționară în afara Dumei; a colaborat la ziarul bolșevic „Pravda”, a participat la consfăturile de la Cracovia și Poronino ale Comitetului Central cu unii activiști de partid. În noiembrie 1914, împreună cu alți deputați bolșevici, a fost arestat, iar în 1915 deportat în ținutul Turuhansk. Înapoiat din deportare după revoluția burghez-democratică din februarie 1917, a luat parte activă la munca organizației bolșevice din Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a avut munci de conducere pe linie de partid, de stat și în economie. În anii 1938—1943 a fost președintele Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.F.S.R. și vicepreședintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Membru al Comitetului Central începând din anul 1925. Autor al cărții „Bolșevicii în Duma de stat” apărută în numeroase ediții. — 103, 106, 107, 168, 177.

Basok — vezi Melenevski, M. M.

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre liderii social-democrației austriece și al Internaționalei a II-a, ideolog al așa-numitului „austromarxism”, care era o variantă a reformismului. Bauer a fost unul dintre autorii teoriei burghezo-naționaliste a „autonomiei culturale-naționale”. Bauer a avut o atitudine negativă față de Revoluția Socialistă din Octombrie. În anii 1918—1919 a fost ministru de externe al Republicii austriece. În 1919, 1927 și 1934 a participat activ la reprimarea luptei revoluționare a clasei muncitoare din Austria. În manifestările sale anticomuniste mergea alături de fascism, sprijinind propaganda pangermană. — 138, 148, 191—192, 242, 333, 409, 410, 411, 418, 419.

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanți ai Partidului social-democrat german și ai mișcării muncito-

rești internaționale. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii“); a fost ales în repetate rânduri deputat în Reichstag. În ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rîndurile social-democrației germane. Cuvîntările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc“ (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 392). În ultima perioadă a activității sale, Bebel a comis o serie de greșeli cu caracter centrist. — 280.

Beilis, M. T. (n. 1873) — salariat la fabrica de cărămizi a lui Zaițev din Kiev, evreu, în 1911 a fost învinuit pe nedrept de asasinarea unui copil creștin, chipurile, în scop ritual. Ancheta cazului Beilis a durat mai mult de doi ani. Procesul a constituit o expresie concretă a politicii șoviniste antisemite și pogromiste a guvernului țarist, care s-a intensificat îndeosebi în perioada noului avînt revoluționar. În pofida presiunii fățișe exercitată de guvern, a componenței speciale a juraților, a denaturării faptelor și a recrutării unor martori mincinoși din rîndurile sutelor negre și ale polițiștilor, în 1913 tribunalul a fost nevoit să-l achite pe Beilis. — 198.

Berdeaeu, N. A. (1874—1948) — filozof idealist reacționar, adept al misticismului. În primele sale lucrări publicistice s-a situat pe pozițiile „marxismului legal“, iar mai tîrziu a devenit un dușman fățiș al marxismului. În 1905 a intrat în partidul cadeților. În anii reacțiunii a fost unul dintre reprezentanții curentului filozofic-religios al căutării de Dumnezeu, a colaborat la culegerea contrarevoluționară „Vehi“. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca apologet al feudalismului și al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de apărare împotriva comunismului în creștere. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa contrarevoluționară în străinătate, unde a fost unul dintre ideologii emigrației albe. — 148.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începînd din a doua jumătate a deceniului al 8-lea al secolului trecut. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozialdemokrat“, organ central al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit“, sub titlul comun „Problemele socialismului“, o serie de articole care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației“, în care a procedat în mod fățiș la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale

marxismului revoluționar. Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decât aceea de a lupta pentru reforme menite să îmbunătățească situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic“. În timpul primului război mondial, Bernstein s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să sprijine politica burgheziei imperialiste, a luat atitudine împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — 14, 15, 16, 242, 280.

Bertrand, Louis (n. 1856) — socialist belgian, reformist, unul dintre întemeietorii Partidului muncitoresc belgian. Începând din 1894 — deputat; a condus timp de mai mulți ani fracțiunea socialistă din parlament. A întemeiat și redactat ziarul „Peuple“, a fost membru al Biroului socialist internațional. În 1918 a intrat în guvern. — 205.

Birnbaum (Așer), Nathan (1864—1937) — filozof austriac, unul dintre teoreticienii și conducătorii mișcării naționaliste reacționare — sionismul. În ultimii ani a devenit ateist. — 418.

Blanc, Louis (1811—1882) — socialist mic-burghez francez, istoric. Negînd caracterul ireductibil al contradicțiilor de clasă din societatea capitalistă, s-a manifestat ca un adversar al revoluției proletare și s-a situat pe poziții de înțelegere cu burghezia. Prin tactica sa conciliatoare a ajutat burghezia să abată pe muncitori de la lupta revoluționară. Prin cuvîntul „louisblanchism“, Lenin a desemnat tactica împăciuitoare, oportunistă a menșevicilor, kautskiștilor și a altor trădători ai cauzei revoluției și ai intereselor clasei muncitoare. Principalele lucrări ale lui Louis Blanc sînt: „Organizarea muncii“, „Istoria revoluției franceze [din 1789]“ în 12 volume etc. — 285.

Blocher, Eduard (n. 1870) — preot german. Începând din 1899 a colaborat la revista „Preussische Jahrbücher“ și la alte organe conservatoare. A fost unul dintre întemeietorii societății lingvistice germano-elvețiene; autor al unei serii de articole științifice. — 152.

Bogdanov, A. (Malinovski, A. A.) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesie medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a devenit conducător al otzoviștilor și lider al grupului antipartinic „Vpered“. În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul“ (o variantă a filozofiei machiste subiectiv-idealiste), pe care Lenin l-a criticat cu vehemență în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism“. La Consfătuirea din iunie 1909 a redacției lărgite a ziarului „Proletarii“, Bogdanov a fost exclus din rîndurile bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Proletcultului“. Începând din 1926 a fost director al Institutului de transfuzie a sîngelui, fondat de el. — 326—327, 359—362.

Braines, B. (n. 1884) — ziarist, începînd din 1904 — participant la mișcarea revoluționară, mai întîi social-democrat, apoi eser. Începînd din 1912 a activat în cadrul sindicatului metalurgiștilor din Rîga, a colaborat la presa socialist-revoluționară. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Sovietului din Petrograd și al C.E.C. în prima legislatură. În 1918 s-a rupt de eseri; în 1923 a fost primit în partidul bolșevic, a activat în sectorul economic. — 268.

Braun — vezi Ianson, I. E.

Bronștein, S. I. — vezi Semkovski, S.

Bulgakov, S. N. (1871—1944) — economist burghez, filozof idealist. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost „marxist legal”. A procedat la revizuirea teoriei lui Marx în problema agrară, cău-tînd să explice pauperizarea maselor populare prin așa-zisa „legă a fertilității descrescînde a solului”. După revoluția din 1905—1907 a aderat la cadeți, a propovăduit misticismul filozofic și a colaborat la culegerea contrarevoluționară „Vehi”. În 1918 s-a făcut preot; în 1922 a fost expulzat pentru activitate contrarevoluționară; în străinătate a desfășurat o propagandă dușmănoasă împotriva U.R.S.S. — 242.

Bunin, I. A. — ziarist; în anii noului avînt revoluționar — colaborator la ziarul cadet „Russkie Vedomosti”. — 84.

Burenin, V. P. (1841—1926) — publicist și literat reacționar. Începînd din 1876 a făcut parte din redacția ziarului „Novoe Vremea”, fiind în fruntea clicii venale de publiciști de la acest ziar. V. I. Lenin a folosit adeseori numele lui Burenin ca nume comun pentru desemnarea procedeeleor polemice necinstite. (În cazul de față, expresia „Burenin-Gamma” se referă la L. Martov). — 214, 215, 216.

Bureanov, A. F. (n. 1880) — menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar — lichidator. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Taurida, a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Dumă. În 1914 s-a desprins de lichidatori și s-a alăturat menșevicilor-partițiți, în anii primului război mondial înclina spre defensivism. — 107, 168, 308.

C

Cabet, Etienne (1788—1856) — publicist mic-burghez francez, reprezentant de seamă al comunismului utopic. Cabet considera că viciile orînduirii burgheze pot fi înlăturate fără violență, pe calea transformării pașnice a societății. Cabet și-a expus concepțiile în cartea „Călătoria în Icaria” (1840) și a încercat să le pună în practică prin crearea unei comune comuniste în America, dar experiența lui a suferit un eșec total. K. Marx l-a denumit „cel mai popular, deși totodată și cel mai superficial reprezentant al comunismului”. (K. Marx și F. Engels, Opere, vol. 2, București, Editura politică, 1958, ed. a II-a, p. 147). — 285.

Carson, Edward Henri (1854—1935) — om politic reacționar englez, conservator, lord, adversar înverșunat al autoadministrării Irlandei. În 1912, în scopul luptei împotriva mișcării irlandeze de eliberare națională, Carson a organizat în Ulster (partea de nord a Irlandei) bande înarmate de ultrareacționari „unioniști“ (adepti ai uniunii anglo-irlandeze). În 1915 a făcut parte din guvernul de coaliție al lui Asquit, în 1917—1918 a fost ministru fără portofoliu în cabinetul Lloyd George. În 1921 s-a retras din viața politică activă. — 391, 392.

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevismului, lichidator extremist. A colaborat la publicațiile lichidatoriste și a fost unul dintre cei 16 menșevici care au semnat în 1910 „Scrisoarea deschisă“ în legătură cu lichidarea partidului. După Conferința antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului menșevic (Comitetul organizatoric). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1917 a fost redactor la „Rabocœia Gazeta“, organul central al menșevicilor, și membru în Comitetul Central menșevic. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 36.

Cernîșevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluționar și socialist-utopist rus, om de știință, scriitor și critic literar; unul dintre predecesorii de seamă ai social-democrației ruse. A fost inspiratorul și conducătorul ideologic al mișcării democrat-revoluționare din perioada 1860—1870. Revista „Sovremennik“, care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvânt al forțelor revoluționare din Rusia. Cernîșevski a demascât cu vehemență caracterul iobăgist al „reformei țărănești“ din 1861 și a chemat pe țărani la răscoală. În 1862 a fost arestat de guvernul țarist și întemnițat în fortăreața Petropavlovskaja, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la 7 ani muncă silnică și la deportare pe viață în Siberia. Cernîșevski a trăit în deportare 20 de ani. El a rămas pînă în ultima clipă un luptător înflăcărat împotriva inegalității sociale, împotriva oricăror manifestări de aspirare politică și economică. — 141, 312, 356.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului socialist-revoluționar. În anii 1902—1905 a fost redactorul ziarului „Revoluționaia Rossiia“, organul central al eserilor. A publicat o serie de articole îndreptate împotriva marxismului, în care încerca să demonstreze că teoria lui Marx nu poate fi aplicată la agricultură. În 1917 a fost ministru al agriculturii în guvernul provizoriu burghez și organizatorul unor crunte represii împotriva țăranilor care trecuseră la ocuparea pămînturilor moșierești. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat în străinătate, unde a continuat să desfășoare activitate antisovietică. — 68, 269, 356.

Ciheidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menșevismului. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei

Tiflis, liderul fracțiunii menșevice din Duma a IV-a. Lenin spunea despre Ciheidze că este un „social-democrat din preajma partidului”, care și-a dovedit în Dumă „priceperea de a acoperi pe oportuniști și de a-i sluji”. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a fost membru în Comitetul provizoriu al Dumei de stat, defensist. Ciheidze a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd, președinte al C.E.C. în prima legislatură, a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Adunării constituante din Gruzia — guvern menșevic contrarevoluționar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat la Paris. — 46, 86, 87, 88, 107, 168.

Cihenkele, A. I. (n. 1874) — social-democrat, menșevic, de profesie jurist. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea regiunilor Batum și Kars și a districtului Suhumi. În Dumă a făcut parte din fracțiunea menșevică. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost reprezentantul guvernului provizoriu burghez în Transcaucazia. În anii 1918—1921 a fost ministru de externe în guvernul menșevic al Gruziei, apoi emigrant alb. — 107, 119, 168, 191.

D

D. — *vezi* Dan, F. I.

Dan, F. I. (Gurvici, F. I., D., F. D.) (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea (de la Londra) precum și la o serie de conferințe ale P.M.S.D.R. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a condus în străinătate grupul lichidatorilor și a fost redactor al ziarului „Golos Soțial-Demokrata”. În timpul primului război mondial — defensist. După Revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură; a sprijinit guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat poziție împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat din țară ca dușman al Statului sovietic. — 15—16, 44, 47, 163, 179, 183, 185, 215, 259, 260—261, 262, 279, 324, 328—331, 422.

Danielson, N. F. (Nikolai—on) (1844—1918) — autor al unor lucrări de economie, unul dintre ideologii narodnicismului liberal din ultimele două decenii ale secolului trecut. El a terminat prima traducere în limba rusă a „Capitalului” lui K. Marx, începută de G. A. Lopatin. În legătură cu aceasta a purtat corespondență cu K. Marx și F. Engels. El n-a înțeles însă esența marxismului și mai târziu a luat poziție împotriva lui. În 1893 a publicat cartea „Studii asupra economiei noastre sociale de după reformă” care, împreună

cu lucrările lui V. P. Voronțov, a servit ca fundamentare teoretică a narodnicismului liberal. Într-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a criticat cu asprime concepțiile lui Danielson. — 340.

David, Eduard (1863—1930) — unul dintre liderii aripii de dreapta a social-democrației germane; de profesie economist. A fost unul dintre fondatorii revistei oportuniștilor germani „Sozialistische Monatshefte”. În 1903 a publicat cartea intitulată „Socialismul și agricultura”, pe care Lenin a calificat-o drept „principala lucrare a revizionismului în problema agrară”. Începând din 1903 a fost deputat în Reichstag. În timpul primului război mondial a fost social-șovinist. În 1919 a făcut parte din primul guvern de coaliție al Republicii germane; în 1919—1920 a fost ministru de interne, iar în 1922—1927 — reprezentant al guvernului la Hessen. A sprijinit tendințele revanșarde ale imperialismului german și a fost un dușman al U.R.S.S. V. I. Lenin l-a caracterizat ca pe un oportunist „a cărui întreagă viață este consacrată coruperii burgheze a mișcării muncitorești” (Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 262). — 167.

Dietz, Johann Heinrich Wilhelm (1843—1922) — social-democrat german, deputat în Reichstag din 1881 pînă în 1918. A condus editura partidului social-democrat, care a publicat operele lui Marx și Engels. În tipografia lui s-au tipărit primele numere ale ziarului „Iskra”, revista „Zarea” și lucrarea lui V. I. Lenin „Ce-i de făcut?”. — 280.

Dobroliubov, N. A. (1836—1861) — mare democrat-revoluționar rus, critic literar de seamă și filozof materialist, prieten apropiat și tovarăș de luptă al lui N. G. Cernîșevski. Din toamna anului 1857 a condus rubrica de critică și bibliografie a revistei „Sovremennik”, iar mai târziu și rubrica de satiră a revistei „Svistok”. Dobroliubov era un adversar neîmpăcat al absolutismului și iobăgiei, un adept al insurecției populare împotriva guvernului absolutist. Alături de A. I. Herzen, V. G. Belinski și N. G. Cernîșevski, el a fost unul dintre precursorii social-democrației revoluționare în Rusia. — 312.

Domskei (Kamenski), G. G. (n. 1883) — ziarist și publicist, a intrat în partid în 1904. În 1906 a fost membru al Comitetului din Varșovia al S.D.P. și L., a colaborat la o serie de publicații social-democrate polone. Din 1912 a colaborat la publicațiile bolșevice „Pravda” și „Prosvetzenie”. Din 1915 — membru al Conducerii regionale a S.D.P. și L., a redactat publicația „Nașa Tribuna”, a participat la Conferința de la Zimmerwald. Din decembrie 1918 a fost membru al C.C. al Partidului Comunist Polonez. În 1923—1928 a fost membru al opoziției antipartinice troțkisto-zinovieviste; în 1928 a fost exclus din partid, în 1930 reintegrat, iar în 1935 din nou exclus. — 273.

Donțov, D. — membru al partidului mic-burghez muncitoresc social-democrat ucrainean, colaborator al ziarului „Șleahi” din Lvov și al revistei „Ukrainskaia Jizn”, care apărea la Moscova. În timpul primului război mondial a fost unul dintre fondatorii „Uniunii pentru eliberarea Ucrainei” — organizație naționalistă care căuta să înfăptuiască cu ajutorul monarhiei austriece lozinca unei Ucraine „independente”. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant. — 137, 141, 224—225, 265.

Dragomanov, M. P. (1841—1895) — istoric ucrainean, etnograf și publicist, unul dintre reprezentanții liberalismului burghez. A colaborat la reviste liberale, a fost prigonit de guvernul țarist și a emigrat în străinătate. În emigrație a demascat politica țarismului și, în același timp, s-a opus categoric socialismului și teoriei luptei de clasă, i-a criticat pe narodovoliști și pe social-democrați. A fost unul dintre cei mai de seamă conducători ai aripii moderate a mișcării de eliberare națională ucrainene, s-a pronunțat pentru autonomie cultural-națională. — 156.

Dreyfus, Alfred (1859—1935) — ofițer al marelui stat-major francez, evreu, condamnat pe nedrept în 1894 la muncă silnică pe viață sub acuzarea în mod vădit falsă de înaltă trădare. Procesul împotriva lui Dreyfus a fost folosit de cercurile reacționare din Franța pentru ațîțarea șovinismului și antisemitismului și pentru a porni ofensiva împotriva regimului republican și a libertăților democratice. Datorită protestului clasei muncitoare și intelectualității progresiste, în 1899 a fost grațiat, iar în 1906 reabilitat. — 199—201.

Dubois, A. E. — vezi Gorski, A. V.

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof și economist german, ideolog mic-burghez. Concepțiile filozofice ale lui Dühring reprezentau un amalgam eclectic de pozitivism, materialism metafizic și idealism. Concepțiile lui Dühring, care erau susținute de o parte din social-democrația germană, au fost criticate de Engels în cartea „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluționează știința”. În cartea sa „Materialism și empiriocriticism” și într-o serie de alte lucrări, V. I. Lenin a criticat în repetate rînduri concepțiile eclectice ale lui Dühring.

Principalele lucrări ale lui Dühring sînt: „Istorie critică a economiei naționale și a socialismului”, „Curs de economie națională și socială”, „Curs de filozofie”. — 386.

E

Efremov, I. N. (n. 1866) — mare moșier, deputat în Dumele I, a III-a și a IV-a de stat. Unul dintre organizatorii partidului „înnoirii pașnice”; ulterior lider al partidului burghez al progresiștilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Dumei de stat și a făcut parte din guvernul provizoriu burghez. — 397.

Ejov, V. — vezi *Țederbaum, S. O.*

Ellenbogen, Wilhelm (n. 1863) — unul dintre liderii revizionişti ai social-democrației austriece. În 1901—1914 a fost membru al parlamentului austriac, în anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. În problema națională era partizan al autonomiei cultural-naționale. După revoluția din noiembrie 1918 a fost membru în Adunarea națională a Austriei, apoi ministru al comerțului și industriei; a dus o politică de încurajare a fascismului și a avut o atitudine ostilă față de U.R.S.S. — 149, 242, 332.

Em-El — vezi *Lukomski, M. I.*

Engels, Elisa Franziska (1797—1873) — mama lui F. Engels. — 283.

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul „*Friedrich Engels*” în V. I. Lenin. Opere complete, vol. 2, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—14). — 280—287, 326, 386, 390.

Engels Friedrich (1796—1860) — tatăl lui F. Engels, proprietar al unor întreprinderi textile. — 283.

F

F. D. — vezi *Dan, F. I.*

Forstner — nobil prusian, baron, locotenent în Regimentul 99 infanterie cantonat la Zabern (Alsacia). — 199.

Fortunatov, K. A. — autorul cărții „Regiunile naționale din Rusia (Încercare de studiu statistic pe baza datelor recensământului general din 1897)”, apărută la Petersburg în 1906 în editura „*Trud i borba*”. — 416.

Frank, Ludwig (1874—1914) — social-democrat german, unul dintre liderii revizioniştilor, social-șovinist, de profesie avocat. Începând din 1907 a fost membru al Reichstagului. La Congresul partidului de la Magdeburg (1910) s-a pronunțat în favoarea votării creditelor de război. La începutul primului război imperialist s-a înrolat voluntar în armată și a murit pe front. — 167.

G

G. R. — vezi *Levițki, V.*

Gamma — vezi *Martov, L.*

Gheghechikori, E. P. (n. 1879) — menșevic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kutais; unul dintre liderii frac-

șunii social-democrate din Dumă. Începînd din noiembrie 1917 a fost președinte al guvernului contrarevoluționar al Transcaucaziei (Comisariatul transcaucazian), iar apoi ministru de externe și vice-președinte al guvernului menșevic al Gruziei. După instaurarea, în 1921, a Puterii sovietice în Gruzia a devenit emigrant alb. — 207, 209.

Gherș, P. M. — vezi Libman, F.

Ghinzburg, B. A. — vezi Kolțov, D.

Gladstone, William Ewart (1809—1898) — om politic și de stat englez, lider al partidului liberal. A ocupat posturi ministeriale în diferite cabinete în anii 1868—1874, 1880—1885, 1886, iar în 1892—1894 a fost prim-ministru. A recurs pe scară largă la demagogia socială și la reforme ciuntite (reforma electorală din 1884 etc.) cu scopul de a atrage de partea liberalilor păturile mic-burgheze ale populației și vîrfurile clasei muncitoare. A dus o politică colonială de cotropire. Ca om politic, Gladstone, „acest erou al burghezilor liberali și al mic-burghezilor obtuzi” — după cum îl definește V. I. Lenin —, se caracteriza printr-o totală lipsă de principii, ipocrizie și fățarnicie. — 390.

Golosov, Gr. — vezi Nikolaevski, B. I.

Goldblat — vezi Medem, V. D.

Gorski, A. V. (Dubois, A. E.) (n. 1881) — menșevic-lichidator. A colaborat la revista „Vozrojdenie”, la „Novaia Raboceaia Gazeta” și la alte organe lichidatoriste; a fost editorul revistei lichidatoriste „Nașa Zarea”; a participat la activitatea fracțiunilor social-democrate din Dumele a III-a și a IV-a de stat. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Statului sovietic; ulterior — emigrant alb. — 214, 215, 259.

Grigoriev, (Patrașkin), S. T. (1875—1953) — literat și publicist, începînd din 1899 a colaborat la o serie de ziare burgheze care apăreau la Samara și Saratov. În anii 1913—1917 a făcut parte din redacțiile ziarelor liberal-burgheze „Den” și „Russkoe Slovo”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul economic la Samara și Moscova; începînd din 1922 se consacră activității scriitoricești, fiind autorul mai multor cărți pentru copii și tineret. — 312.

Grün, Karl (1817—1887) — publicist mic-burghez german; pe la jumătatea deceniului al 5-lea al secolului trecut a fost unul dintre principalii reprezentanți ai „adevărului socialism”. În perioada revoluției din 1848—1849 a fost democrat mic-burghez, membru al Adunării naționale prusiene; în 1850 a emigrat la Bruxelles, în 1861 s-a înapoiat în Germania. „Adevărul socialism” al lui Grün constituia o teorie utopică potrivit căreia în societatea viitoare, orînduită cu ajutorul iluminismului, al iubirii aproapelui etc., se va realiza

esența omului „adevărat“, se va înfăptui „adevăratul umanism“. Grün a îmbinat laturile abstracte, idealiste ale filozofiei lui L. Feuerbach cu ideile anarhiste ale lui P. J. Proudhon. K. Marx și F. Engels au criticat „adevăratul socialism“ ca fiind „expresia intereselor reacționare, a intereselor târgoveților germani“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1958, p. 494). — 285—286.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombrist. În perioada primei revoluții din Rusia a sprijinit politica de crunte represiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În anii 1910—1911 a fost președinte al Dumei a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost președinte al Comitetului central industrial-militar și membru al Comisiei speciale pentru problemele apărării. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de război și ministru al marinei în primul guvern provizoriu burghez. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — 77, 141, 176.

Gurvici, I. A. (1860—1924) — economist. În 1881 a fost deportat în Siberia fiind implicat într-un proces privind o tipografie a narodnicilor. După ce s-a întors din deportare a desfășurat propagandă revoluționară în rândurile muncitorilor și a fost unul dintre organizatorii primului cerc al muncitorilor evrei din Minsk. În 1889 a emigrat în America, unde a luat parte activă la mișcarea sindicală și social-democrată. Lucrările sale „Situția economică a satului rus“ (1892, în limba rusă a apărut în 1896) și „Immigration and labor“ („Imigrația și munca“) (1912) au fost apreciate pozitiv de V. I. Lenin. După 1900 devine revizionist. — 101.

H

Haase, Hugo (1863—1919) — unul dintre liderii social-democrației germane, centrist. În 1911 a fost ales președinte al Conducerii Partidului social-democrat din Germania. Deputat în Reichstag în anii 1897—1907 și 1912—1918. Din 1912 — președintele fracțiunii social-democrate din Reichstag. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1917 a întemeiat împreună cu Kautsky „Partidul social-democrat independent din Germania“. Lenin îi califica pe Haase și pe alți lideri ai partidului „independentilor“ germani drept „lachei, demagogi, lași, complici lipsiți de voință ai burgheziei și reformiști“ (Opere, vol. 29, București, Editura politică, 1959, p. 548). În timpul revoluției din noiembrie 1918 din Germania, Haase a făcut parte din așa-numitul Consiliu al împuterniciților poporului, care a dus o politică de înăbușire a mișcării revoluționare. — 221—222.

Haustov, V. I. (n. 1884) — social-democrat, menșevic, de profesie strungar, deputat în Duma a IV-a de stat din partea munci-

torilor guberniei Ufa, a făcut parte din fracțiunea social-democrată. În anii primului război mondial a fost internaționalist. — 107, 168.

Henry, René (n. 1871) — profesor la școala superioară de științe social-politice din Paris. Autorul cărții „La Suisse et la question des langues” („Elveția și problema limbilor”), care a apărut la Berna în 1907. — 151.

Huysmans, Camille (n. 1871) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării muncitorești din Belgia; profesor de filologie, ziarist. În anii 1904—1919 a fost secretar al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a; și s-a situat pe poziții centriste. A făcut parte în repetate rânduri din guvernul belgian. În anii 1946—1947 a fost prim-ministru. Huysmans este deputat în parlament din 1910; în anii 1936—1939 și 1954—1959 a fost președinte al Camerei deputaților. În ultimii ani s-a pronunțat pentru stabilirea de contacte între partidele socialiste și P.C.U.S. pentru refacerea unității mișcării muncitorești internaționale. — 205, 222, 260, 314.

I

Ianson (Braun), I. E. (1872—1917) — activist de seamă al mișcării social-democrate din Letonia, publicist și critic literar. Unul dintre conducătorii mișcării revoluționare din Letonia din 1905, în repetate rânduri a avut de suferit represii din partea guvernului țarist; în 1906 a emigrat în străinătate. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatori, a participat la Blocul antipartinic din august. În anii 1911—1914 a condus Comitetul din străinătate al S.D.Ț.L. În anii primului război mondial a fost internaționalist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, în drum spre patrie a murit. — 303, 304, 308.

Iurkevici (Ribalka), L. (1885—1918) — naționalist burghez ucrainean, oportunist. Membru al C.C. al Partidului muncitoresc social-democrat din Ucraina. În anii 1913—1914 a colaborat intens la revista naționalistă de orientare menșevică „Dzvin”. În anii primului război mondial a editat la Lausanne ziarul lunar „Borotba”, în care se situa pe o poziție defetistă și ducea lupta împotriva organizației naționaliste progermane „Uniunea de eliberare a Ucrainei”. Lenin l-a criticat aspru pe Iurkevici, numindu-l filistin naționalist, reprezentantul „celui mai josnic, mai obtuz și mai reacționar naționalism” (volumul de față, p. 139). — 127, 137, 139—140, 148, 162.

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal”, un timp a aderat la social-democrați, în 1905 a trecut la cadeți. A colaborat la publicațiile cadete: ziarul „Reci”, revistele „Lujnie Zapiski” și „Russkaia Misl”, precum și la culegerea contrarevoluționară „Vehi”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat la revista

„Vestnik Literatūrī“, publicație editată de un grup de intelectuali decadenți. În 1922 a fost expulzat din țară pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — 226, 376.

J

J. K. — *vezi* Marhlevski, I. I.

Jagiello, E. I. (n. 1873) — militant al mișcării muncitorești poloneze, membru al P.P.S.-„levița“, de profesiune strungar. În 1912, la alegerile pentru Duma a IV-a de stat, Jagiello a candidat pe lista depusă de blocul P.P.S.-„levița“ și al Bundului, fiind ales în pofida protestelor social-democraților polonezi. Cu voturile grupului de „șapte“ menșevici și fără a se ține seama de protestele categorice ale bolșevicilor, Jagiello a fost primit în fracțiunea social-democrată din Dumă. După primul război mondial, Jagiello a aderat la aripa stângă a mișcării muncitorești poloneze; ulterior s-a retras din viața politică. — 90, 107, 118, 168, 186, 195, 219, 227, 252, 318, 423.

Jordania, N. N. (An) (1870—1953) — social-democrat, unul dintre liderii menșevicilor caucazieni. În 1905 redactor al ziarului menșevic „Soțial-Demokrati“ (în limba gruzină). În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat. La Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului a fost ales membru în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiiți, dar în realitate i-a sprijinit pe lichidatori. În 1914 a colaborat la revista lui Troțki „Borba“; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; din 1921 — emigrant alb. — 47, 255—256, 307, 330.

K

Kamenev, L. B. (*Rosenfeld, L. B.*) (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. În 1915, fiind arestat, a declarat în fața tribunalului țarist că se dezice de lozinca bolșevică a înfrîngerii guvernului țarist în războiul imperialist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului orientată spre înfăptuirea revoluției socialiste și împotriva Tezelor din aprilie ale lui V. I. Lenin. În octombrie 1917, împreună cu Zinoviev, a publicat în ziarul semimenșevic „Novaia Jizn“ o declarație în care arăta că nu este de acord cu hotărîrea Comitetului Central de a înfăptui insurecția armată, divulgînd astfel guvernului provizoriu burghez planurile partidului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat posturi de răspundere. În repetate rînduri s-a ridicat împotriva politicii leniniste a partidului: în noiembrie 1917 a fost adeptul formării unui guvern

de coaliție la care să participe menșevicii și socialiștii-revoluționari. În 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții”, iar în 1926 — unul dintre liderii blocului antipartinic troțkisto-zinovievist. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste. În 1928 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar, deoarece nu a încetat activitatea antipartinică, în 1932 a fost din nou exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. În 1933 a fost pentru a doua oară reprimat în partid. În 1934, pentru activitate antipartinică și antisovietică, a fost pentru a treia oară exclus din partid, iar apoi judecat și condamnat. — 259.

Kamenski, G. — vezi Domski, G. G.

Karpov, P. — menșevic-lichidator ; în 1913 a colaborat la „Novaia Raboceaia Gazeta”. — 325.

Katkov, M. N. (1818—1887) — moșier, publicist reacționar. Și-a început activitatea politică ca adept al liberalismului aristocratic moderat. La începutul deceniului al 7-lea a trecut în tabăra reacțiunii. În 1863—1887 a fost redactor și editor al ziarului „Moskovskie Vedomosti”, care a devenit purtătorul de cuvânt al reacțiunii monarhiste. Katkov spunea el singur că este un „câine de pază credincios al absolutismului”. Numele lui Katkov a devenit simbolul celei mai deșănțate reacțiuni. — 232.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a ; la început a fost marxist, dar mai târziu a devenit renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — una dintre cele mai periculoase și mai dăunătoare varietăți de oportunism. Redactor al revistei „Die Neue Zeit” — publicație teoretică a social-democrației germane.

A intrat în mișcarea socialistă în 1874. Concepțiile sale din acea vreme erau un amestec de lassalleianism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a manifestat șovăieli și oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx și F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste : „Doctrina economică a lui Karl Marx”, „Problema agrară” etc. care, deși conțin greșeli, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai târziu, când mișcarea revoluționară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe pozițiile oportunismului. În timpul primului război mondial, Kautsky s-a situat pe pozițiile social-șovinismului, pe care îl camufla sub paravanul unei frazeologii internaționaliste. El este autorul teoriei ultraimperialismului. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod fățiș atitudine împotriva revoluției proletare și a dictaturii clasei muncitoare, împotriva Puterii sovietice.

În „Falimentul Internaționalei a II-a”, „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului”, „Statul și revoluția”, „Revoluția pro-

letară și renegatul Kautsky* și într-o serie de alte lucrări, V. I. Lenin a supus teoriile kautskiste unei critici nimicitoare. — 138, 150, 206, 227—229, 242, 248—249, 273—274, 281, 329, 409, 410, 411, 415, 417, 418.

Kerenski, A. F. (n. 1881) — socialist-revoluționar, deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Saratov, ulterior șeful guvernului provizoriu burghez. În Dumă s-a alăturat o bucată de timp grupului trudovicilor și a fost președintele acestui grup. În anii primului război mondial — social-șovinist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru, iar apoi prim-ministru în guvernul provizoriu și comandant suprem. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Statului sovietic, în 1918 a fugit peste graniță. În prezent trăiește în S.U.A. și desfășoară o propagandă antisovietică. — 191.

Kolțov, D. (Ghinzburg, B. A., L. S., Sedov, L.) (1863—1920) — social-democrat; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevic activ, a colaborat la o serie de publicații menșevice. În perioada primei revoluții ruse a luat parte la mișcarea sindicală din Petersburg; începînd din 1908 a lucrat la Baku. În anii reacțiunii și apoi noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. În timpul primului război mondial a fost social-șovin; după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost comisar pentru problemele muncii în Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În anii 1918—1919 a lucrat în organizații cooperatiste. — 3, 44, 261, 262, 263, 315.

Kosinski, V. A. (n. 1864) — economist, specialist în probleme agrare, de orientare narodnicistă, profesor la Institutul politehnic din Kiev. Autor al lucrării „Cu privire la problema agrară”, vol. I („Economia țărănească și moșierească”) și vol. II („Principalele tendințe în circulația proprietății funciare și factorii ei social-economici”). În 1918 a fost ministru adjunct al muncii în guvernul contrarevoluționar al hatmanului Skoropadski, ulterior a emigrat în străinătate. — 6.

Kovalevski, M. M. (1851—1916) — istoric, om politic de orientare burghezo-liberală. Din 1880 — profesor la Universitatea din Moscova. A fost deputat în Duma I de stat din partea guberniei Harkov, iar ulterior membru al Consiliului de Stat. A fost unul dintre fondatorii Partidului reformelor democratice, care avea o orientare mai de dreapta decît cadeții.

Kovalevski este autorul lucrărilor: „Proprietatea pămîntului în obște, cauzele, mersul și urmările descompunerii ei”, „Studiu asupra originii și dezvoltării familiei și proprietății”, „Originea democrației moderne”, „Sociologia” etc. — 84.

Kristan, Etbin (1867—1953) — om politic sloven, scriitor și ziarist. Înainte de primul război mondial a fost unul dintre liderii

social-democrației slovene. A colaborat la o serie de ziare muncitorești. În 1914 a emigrat în S.U.A. A desfășurat activitate în rîndurile oamenilor muncii iugoslavi emigranți; a fost președintele asociației democraților-sloveni. În 1921 s-a întors în Slovenia, dar curînd a fost din nou nevoit să emigreze în S.U.A. În anii celui de-al doilea război mondial s-a situat de partea mișcării de eliberare populară din Iugoslavia. În 1951 s-a înapoiat în Iugoslavia. Autor al unei serii de lucrări în versuri, schițe, povestiri și piese. — 149, 242, 332.

Krupskaia, N. K. (1869—1939) — revoluționar de profesie, activistă de seamă a partidului comunist și a Statului sovietic; soția lui V. I. Lenin.

Și-a început activitatea revoluționară în 1890, în cadrul cercurilor marxiste studențești din Petersburg. În 1891—1896 a fost învățătoare la școala serală de duminică din Nevskaia Zastava; a desfășurat propagandă social-democrată în rîndurile muncitorilor. În 1895 — unul dintre organizatorii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. În august 1896 a fost arestată și condamnată la deportare pe termen de trei ani, pe care i-a petrecut în satul Șușenskoe, iar apoi la Ufa. În 1901 a emigrat; a lucrat ca secretar de redacție al ziarului „Iskra”. A luat parte activă la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R., la care a participat cu drept de vot consultativ. După congres a fost secretar de redacție la ziarele bolșevice „Vpered” și „Proletarii”. A desfășurat o muncă activă pentru pregătirea Congresului al III-lea al partidului. În timpul cît a lucrat în străinătate a purtat o vastă corespondență cu organizațiile de partid din Rusia. În anii reacțiunii a participat activ la lupta împotriva lichidatorilor și otzoviștilor; în 1911 a lucrat la școala de partid din Longjumeau; după Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. (1912) l-a ajutat pe Lenin să stabilească legăturile cu organizațiile de partid din Rusia, cu ziarul „Pravda” și cu fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat. În 1915 a fost delegată la Conferința internațională a femeilor de la Berna.

După revoluția din februarie 1917 s-a înapoiat împreună cu V. I. Lenin în Rusia, a lucrat la Secretariatul C.C. al partidului; a participat activ la pregătirea și înlăptuirea Revoluției Socialiste din Octombrie. După revoluție a fost membru în colegiul Comisariatului poporului pentru învățămîntul public; începînd din 1921 a condus Direcția generală a învățămîntului politic; din 1929 a deținut funcția de locțiitor al comisarului poporului pentru învățămîntul public. A fost unul dintre întemeietorii sistemului sovietic de învățămînt public, eminentă teoreticiană a pedagogiei sovietice. A scris o serie de lucrări cu privire la problemele învățămîntului public, educației comuniste, mișcarea de femei și de tineret. Autoare a unui volum de amintiri despre V. I. Lenin. A participat la toate congresele partidului (în afară de congresele I și al V-lea); începînd din 1924 — membru în Comisia centrală de control, iar din 1927 — membru

în C.C. al P.C. (b). A fost membru în C.E.C. din Rusia și C.E.C. al U.R.S.S. în toate legislaturile, deputat și membru al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. în prima legislatură. — 288.

L

L. M. — *vezi* Martov, L.

L. S. — *vezi* Kolțov, D.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului, varietate a oportunistului în mișcarea muncitorească germană. Lassalle a fost unul dintre fondatorii Uniunii generale a muncitorilor germani (1863). Crearea acestei uniuni a avut o însemnătate reală pentru mișcarea muncitorească, dar Lassalle, ales președinte al ei, a orientat-o pe o cale oportunistă. Lassalleenii socoteau că prin agitația legală pentru votul universal, prin crearea de asociații de producție subvenționate de statul iuncherilor se va ajunge la crearea unui „stat popular liber“. Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus“ a Germaniei, sub hegemonia Prusiei reacționare. Politica oportunistă a lassalleenilor a constituit o piedică în calea activității Internaționalei I și a creării unui partid cu adevărat muncitoresc în Germania, a întârziat formarea conștiinței de clasă a muncitorilor.

Conceptiile teoretice și politice ale lassalleenilor au fost aspru criticate de către clasicii marxism-leninismului (*vezi* K. Marx. „Critica programului de la Gotha“; V. I. Lenin. „Statul și revoluția“ și alte lucrări). — 280.

Lavrov, P. L. (1823—1900) — ideolog de vază al narodnicismului, reprezentant al școlii subiective în sociologie; autor al cărții „Scrisori istorice“ (1868—1869). Lavrov este părintele teoriei narodniciste reacționare a „eroilor“ și „gloatei“, care neagă legile obiective ale dezvoltării societății și consideră progresul omenirii drept un rezultat al activității „personalităților care gândesc critic“.

Lavrov a făcut parte din asociația „Zemlea i volea“, care a devenit apoi partidul „Narodnaia volea“. În timpul cât a fost în emigrație, începând din 1870, a scos revista „Vpered!“ (Zürich—Londra, 1873—1876), a fost redactor al revistei „Vestnik Narodnoi Voli“ (1883—1886), a luat parte la redactarea culegerii narodovoliste „Materiale pentru o istorie a mișcării social-revoluționare ruse“ (1893—1896); a fost membru al Internaționalei I, i-a cunoscut pe Marx și pe Engels, cu care a purtat corespondență. — 357.

Lebedev, B. N. — *vezi* Voronov, B.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I.) 1870—1924 — date biografice. — 86, 149—150, 152, 155, 205, 206, 215, 279, 314.

Levișki, V. (Federbaum, V. O., G. R., Rakitin, G.) (n. 1883) — social-democrat, menșevic. În perioada reacțiunii și a noului avânt

revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorismului; a făcut parte din centrul menșevic; a fost redactor al revistei „Nașa Zarea”; a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata”, „Vozrojdenie” și la alte publicații periodice de orientare menșevică-lichidatoristă. În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă, a luptat activ împotriva Puterii sovietice; în 1920 a fost implicat în procesul organizației contrarevoluționare „Centrul tactic”. Ulterior a desfășurat o activitate publicistică. — 44, 74, 75, 163—165, 324, 331.

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. Din 1875 și pînă la sfîrșitul vieții sale, Liebknecht a fost membru al Comitetului Central al Partidului social-democrat din Germania și redactor-responsabil al ziarului „Vorwärts”, organul central al acestui partid. Din 1867 pînă în 1870 a fost deputat în Reichstagul Confederației Germaniei de nord, iar începînd din 1874 a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstagul german; a folosit cu pricepere tribuna parlamentară pentru a demasca politica internă și externă reacționară a iuncherimii prusace. Pentru activitatea sa revoluționară a fost condamnat în repetate rînduri la închisoare. A participat intens la activitatea Internaționalei I și la organizarea Internaționalei a II-a. K. Marx și F. Engels îl prețuiau mult pe Liebknecht, dar în același timp criticau unele greșeli ale lui cu caracter împăciuitorist, ajutîndu-l să adopte o poziție justă. — 281.

Libman, F. (Gherș, P. M.) (n. 1882) — bundist de seamă, în 1911 a făcut parte din C.C. al Bundului. A fost membru al redacției ziarului „Otkliki Bunda”. În anii primului război mondial a sprijinit politica anexionistă a țarismului; a locuit în Elveția. — 127, 132, 133, 135—137, 150, 152, 153, 155, 162.

Lloyd George, David (1863—1945) — om de stat și diplomat englez, lider al partidului liberal. Din 1890 — membru al parlamentului. În 1905—1908 ministru al comerțului, iar în 1908—1915 — ministru de finanțe. A jucat un rol important în stabilirea liniei politice a guvernului Angliei de pregătire a primului război mondial. A luptat împotriva mișcării revoluționare a proletariatului; prin linguseși, minciuni și făgăduieli făcute muncitorilor a încercat să împiedice sau măcar să întîrzie crearea unui partid revoluționar al clasei muncitoare. V. I. Lenin scria că „Lloyd George slujește burghezia în mod admirabil și o slujește tocmai printre muncitori, promovează influența ei tocmai în rîndurile proletariatului, acolo unde este cel mai necesar și cel mai greu să-ți subordonezi moralicește masele” (Opere, vol. 23, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 111—112). În 1916—1922, în calitate de prim-ministru, a reușit să consolideze pozițiile imperialismului englez în Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și în Balcani. A reprimat cu cruzime mișcarea de eliberare națională din

colonii și din țările dependente. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii și organizatorii intervenției armate și ai blocadei împotriva Statului sovietic. În 1922, după o serie de eșecuri politice, și-a dat demisia, continuând însă să se bucare de o anumită influență politică pînă la sfîrșitul vieții. — 77—80.

Lomtatidze, V. B. (1879—1915) — social-democrat, menșevic, în perioada reacțiunii a fost lichidator. A participat la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea organizației de partid din Guria. În 1907 a fost deputat în Duma a II-a de stat din partea guberniei Kutais. A fost implicat în procesul fracțiunii social-democrate din Duma a II-a de stat și condamnat la muncă silnică, pedeapsă ce i-a fost comutată în detențiune pe termen de 7 ani. — 277—278.

Lopatin, G. A. (1845—1918) — cunoscut narodnic-revoluționar. În deceniul al 8-lea al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, a întreținut relații de prietenie cu K. Marx și F. Engels, a fost ales în Consiliul General al Internaționalei I. „Nu sînt mulți oameni pe care să-i iubesc și să-i stimez atît de mult ca pe el“, scria K. Marx despre Lopatin (Scrisoarea lui K. Marx către N. F. Danielson din 28 mai 1872). Împreună cu N. F. Danielson a tradus în limba rusă volumul I al „Capitalului“. A fost de mai multe ori arestat pentru activitate revoluționară. În 1887 a fost condamnat la pedeapsa capitală, care i-a fost comutată în închisoare pe viață; și-a executat pedeapsa într-o celulă din fortăreața Schlüsselburg. În 1905 a fost eliberat în urma unei amnistii; mai tîrziu s-a retras din activitatea politică. — 415.

Lukașevici (Tușcapki), P. L. (1869—1922) — începînd din 1883, participant la mișcarea revoluționară. A colaborat la o serie de publicații social-democrate. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici; în anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a îndepărtat de bolșevici. În 1917—1918 a fost redactor la ziarul menșevic „Iujnii Rabocii“ (Odesa). După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în cadrul Uniunii guberniale a cooperativelor din Odesa; începînd din 1921 — bibliotecar la Academia de Științe a Ucrainei. — 139.

Lukomski, M. I. (Em-El) (1872—1931) — menșevic pînă în 1916, apoi fără partid, de profesie medic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar — lichidator. În 1912—1913 — membru al redacției ziarului menșevic-lichidatorist „Luci“. În anii primului război mondial a fost medic pe front. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în organele Comisariatului poporului pentru sănătate. — 324.

Lunacearski, A. V. (1875—1933) — revoluționar de profesie, ulterior eminent om de stat sovietic. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al

II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A făcut parte din redacțiile ziarelor bolșevice „Vpered“, „Proletarii“ și „Novaia Jizn“. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered“ și a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. În timpul primului război mondial, Lunacearski s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „interraioniștilor“, împreună cu care a fost primit în partid la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost, pînă în 1929, comisar al poporului pentru învățămîntul public, iar apoi președinte al Comitetului științific de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. Începînd din 1930 — academician. În august 1933 a fost numit reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei și literaturii.
— 362.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii stîngi ai Internaționalei a II-a. În mișcarea revoluționară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii și conducătorii partidului social-democrat din Polonia; a luptat împotriva naționalismului din rîndurile mișcării muncitorești poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia); în 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolșevici. Totuși, în anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Luxemburg a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, iar în 1912 a condamnat așa-numita opoziție „razlamovistă“, din cadrul social-democrației poloneze, care era cea mai apropiată de bolșevici.

Chiar de la începutul primului război mondial s-a situat pe o poziție internaționalistă. A fost unul dintre inițiatorii creării în Germania a grupului „Internațional“, care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus“, iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus“. După revoluția din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată și ucisă din ordinul guvernului Scheidemann. Lenin, care o aprecia foarte mult pe R. Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greșelile ei, ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — 157—159, 162, 182—185, 195, 202, 206, 227—228, 229, 243, 245, 273.

M

Mahnoveț — *vezi* Akimov, V. P.

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moșier, de profesiune avocat; a pledat în numeroase procese politice. A fost ales deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea orașului Moscova. A fost membru al C.C. al partidului cadeților.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al guvernului provizoriu burghez la Paris; ulterior — emigrant alb — 197, 198, 369, 375, 396—398.

Malinovski, A. A. — vezi Bogdanov, A.

Malinovski, R. V. (1876—1918) — provocator, agent secret al ohranei din Moscova. În 1906, în scopuri egoiste, a aderat la mișcarea muncitorească; a fost membru al unui comitet muncitoresc și secretar al conducerii sindicatului metalurgiștilor. Începînd din 1907 a furnizat din proprie inițiativă informații poliției, iar în 1910 a devenit agent secret al ohranei țariste. În 1912, la Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C.; în același an, folosindu-se de serviciile ohranei, care i-a înlăturat pe cei ce-i stăteau în cale, a fost ales deputat în Duma a IV-a de stat din partea curiei muncitorești a guberniei Moscova. În 1914, la indicația Ministerului de Interne, și-a depus mandatul de deputat în Duma de stat și s-a ascuns în străinătate. În 1918 s-a întors în Rusia Sovietică, a fost deferit justiției și împușcat în baza unei sentințe a Tribunalului suprem al C.E.C. din Rusia. — 103, 106, 107, 168.

Manin, S. L. — bundist; în 1913 a colaborat la ziarul menșevic-lichidatorist „Luci”. — 148.

Mankov, I. N. (n. 1881) — menșevic-lichidator, deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Irkutsk; de profesiune funcționar. În Dumă a făcut parte din fracțiunea social-democrată. În anii primului război mondial a fost social-șovinist; în 1915, contrar hotărîrii fracțiunii, a votat în Dumă pentru buget, fapt pentru care a fost exclus din fracțiune. — 107, 119, 168.

Manuilov, A. A. (1861—1929) — economist burghez rus, reprezentant de seamă al partidului cadet, unul dintre redactorii ziarului „Russkie Vedomosti”. În 1905—1911 a fost rector al Universității din Moscova, în 1907—1911 membru al Consiliului de Stat, în 1917 ministru al instrucțiunii publice în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, întorcîndu-se din emigrație, a fost profesor la diferite instituții de învățămînt superior sovietice. Autor al unei serii de lucrări în domeniul economiei. — 84.

Marchlewski, Iulian (J. K.) (1866—1925) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și internaționale. A fost unul dintre organizatorii și conducătorii Social-democrației din regatul Poloniei și din Lituania. A luat parte activă la revoluția din anii 1905—1907. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. A fost delegat la Congresele de la Zürich și Stuttgart ale Internaționalei a II-a. Începînd din 1909 a activat mai mult în cadrul social-democrației germane. În anii primului război mondial, împreună cu K. Liebknecht și R. Luxemburg, a luptat împotriva social-șovinilor și a luat parte la

întemeierea „Uniunii Spartacus”. Din cauza activității sale revoluționare a fost supus în repetate rânduri la represii.

La insistența guvernului sovietic a fost eliberat în 1918 dintr-un lagăr de concentrare german și a venit în Uniunea Sovietică; a fost ales în C.E.C. din Rusia, al cărui membru a rămas pînă la sfîrșitul vieții. În 1919 a devenit membru al C.C. al Partidului Comunist din Germania. A luat parte la înființarea Internaționalei Comuniste. Începînd din 1923 a fost președintele C.C. al M.O.P.R.-ului (Organizație internațională de ajutorare a luptătorilor pentru revoluție). A scris mai multe lucrări de economie, istorie a Poloniei și relații internaționale. — 195.

Markov, N. E. (Markov II) (n. 1876) — mare moșier, politician reacționar din Rusia țaristă, unul dintre conducătorii organizațiilor ultrareacționare-pogromiste „Uniunea poporului rus” și „Oastea arhanghelului Mihail”. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. În Dumă a fost unul dintre liderii extremei drepte. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 176.

Martov, L. (*Federbaum, I. O., Gamma, L. M.*) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a fost redactor al ziarului „Golos Soțial-Demokrata”, a luat parte la Conferința antipartinică din august 1912. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a trecut în fruntea grupului menșevicilor-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania și a editat la Berlin revista menșevică contrarevoluționară „Soșialisticeskii Vestnik”. — 44, 183, 214, 215, 216, 221—222, 279, 306, 307, 324, 352, 421.

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gînditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)” în Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 29—77). — 1, 69, 71, 124, 176, 200, 280—287, 326, 355, 360, 390—391, 415.

Meakotin, V. A. (1867—1937) — unul dintre liderii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști” (enesi), istoric și publicist. În anii 1905—1906 a fost unul dintre conducătorii organizației burgheze de intelectuali „Uniunea asociațiilor”, care încerca să abată proletariatul de la lupta revoluționară. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Meakotin a fost unul dintre fondatorii organizației albgardiste „Uniunea pentru renașterea Rusiei”, apoi emigrant alb. — 357.

Medem, V. D. (*Grinberg, V. D., Goldblat*) (1879—1923) — unul dintre liderii Bundului. În 1906 a fost ales membru în C.C. al Bundului, a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al

P.M.S.D.R. sprijinindu-i pe menșevici. După Revoluția Socialistă din Octombrie a condus organizațiile bundiste din Polonia. În 1921 a plecat în S.U.A., unde a publicat, în coloanele ziarului socialist evreiesc de dreapta „Vorwards“, articole calomnioase împotriva Rusiei Sovietice. — 159, 160, 334, 416, 417, 419.

Melenevski (Basok, Sokolovski), M. I. (1879—1938) — naționalist mic-burghez ucrainean, menșevic, membru activ al Organizației social-democrate ucrainene „Spilka“. În 1912 a luat parte la Conferința antipartinică din august de la Viena. În anii primului război mondial a fost membru al organizației progermane „Uniunea de eliberare a Ucrainei“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul economic. — 139.

Menșikov, M. O. (1859—1919) — publicist reacționar; a colaborat la „Novoe Vreamea“, ziar ultrareacționar. V. I. Lenin a spus despre Menșikov că este „un credincios cîine de pază al sutelor negre țariste“ (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 148). După Revoluția Socialistă din Octombrie, Menșikov a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; în 1919 a fost executat pentru activitatea sa contrarevoluționară. — 312.

Meșcerski, V. P. (1839—1914) — publicist reacționar, prinț. A fost funcționar la poliție și în Ministerul Afacerilor Interne; din 1860 a colaborat la „Russkii Vestnik“ și la „Moskovskie Vedomosti“; între anii 1872 și 1914 a editat revista ultrareacționară „Grajdanin“, iar în 1903 a fondat revistele reacționare „Dobro“ și „Drujeskie Reci“. În publicațiile sale, subvenționate cu mărinimie de guvernul țarist, Meșcerski cerea guvernului să nu facă nici un fel de concesiuni numai muncitorilor, dar nici burgheziei liberale. — 24—25.

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiectiviste în sociologie. În 1892 a luat conducerea revistei „Russkoe Bogatstvo“, în coloanele căreia a dus o luptă înverșunată împotriva marxismului. Concepțiile lui Mihailovski au fost criticate de V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt «prieteni poporului» și cum luptă ei împotriva social-democrației?“, precum și în alte lucrări. — 340, 341, 354—358.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. Din 1902 a colaborat activ la „Osvobođenje“, revistă burghezo-liberală care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al Comitetului Central al acestui partid și redactor al ziarului „Reci“, organul central al cadeților. A fost deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat. În 1917 ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice; fruntaș al emigrației albe. — 84, 226, 368, 369, 375—377, 396—398.

Minin, A. N. (n. 1881) — agronom, narodnic. Începînd din 1910 a lucrat ca agronom în guberniile Harkov, Cernigov și Moscova. În anii 1918—1920 a fost membru al prezidiului Consiliului general al congreselor cooperativelor. Din 1920 — profesor la Institutul agronomic din Voronej. — 6.

Moghileanski, M. M. (1873—1942) — avocat, publicist. În 1906 a aderat la partidul cadet, a colaborat la „*Reci*“, organul central al acestui partid, și la alte publicații periodice din Rusia și din Ucraina. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ieșit din partidul cadeților. În deceniul al 4-lea a lucrat la Academia de Științe a R.S.S. Ucrainene. — 224—226, 265.

Muranov, M. K. (1873—1959) — bolșevic, de profesie muncitor lăcătuș. Membru al P.M.S.D.R. din 1904, a dus muncă de partid la Harkov. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor din gubernia Harkov, a făcut parte din fracțiunea bolșevică din Dumă; paralel cu activitatea în Dumă a desfășurat o intensă activitate revoluționară în afara Dumei, a colaborat la ziarul bolșevic „*Pravda*“. Arestat în noiembrie 1914 împreună cu ceilalți deputați bolșevici, a fost deportat în 1915 în ținutul Turuhan. În anii 1917—1923 a lucrat în cadrul aparatului C.C. al P.C. (b); la congresele al VI-lea, al VIII-lea și al IX-lea ale partidului a fost ales în Comitetul Central. Din 1922 pînă în 1934 a fost membru al Comisiei centrale de control de pe lîngă P.C. (b) al U.R.S.S. — 103, 106, 107, 168.

N

Nekrasov, N. A. (1821—1878) — mare poet rus, democrat-revoluționar. V. I. Lenin prețuia mult creația lui Nekrasov și-l cita adeseori. — 46.

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit de la 1894 pînă la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. La 17 iulie 1918 a fost executat la Ekaterinburg (Sverdlovsk) în baza unei hotărîri a Sovietului regional de deputați ai muncitorilor și soldaților din Ural. — 402.

Nikolaevski, B. I. (Golosov, Gr.) (n. 1877) — menșevic, începînd din anul 1905 a activat la Samara, apoi la Ufa și în Siberia, a colaborat la ziare menșevice. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Puterii sovietice în paginile presei menșevice din emigrație. În prezent trăiește în S.U.A. — 86—88.

Nikolai—on — vezi Danielson, N. F.

Nikon (Bessonov, N.) (1868—1919) — deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Volinia, în Dumă făcea parte din fracțiunea de dreapta. În 1913 a fost numit episcop de Enisei și vicar al Krasnoiarșkului. În 1917 a renunțat la titlul de episcop. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Statului so-

vietic în rândurile albgardiștilor; în guvernul burghezo-naționalist ucrainean al Directoriului a fost ministru cu problemele religiei. — 10—12, 22.

P

Pannekoek, Anthony (1873—1960) — social-democrat olandez, profesor de astronomie la Universitatea din Amsterdam. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune”, organ al aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. Începînd din 1910 a întreținut strînse legături cu social-democrații de stînga din Germania și a colaborat activ la publicațiile acestora. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste, a participat la editarea revistei „Vorbote”, organul teoretic al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a fost membru al Partidului Comunist din Olanda și a participat la lucrările Internaționalei Comuniste. S-a situat pe o poziție ultrastîngistă, sectară. V. I. Lenin, în lucrarea sa „«Stîngismul» — boala copilăriei comunismului”, a supus unei aspre critici concepțiile lui Pannekoek și ale celorlalți „ultrastîngiști”. În 1921, Pannekoek s-a retras din partidul comunist și curînd după aceea a încetat să mai desfășoare o activitate politică susținută. — 410.

Patrașkin, S. — vezi Grigoriev, S. T.

Pavlenkov, F. F. (1839—1900) — editor progresist. A editat colecții de popularizare științifică, operele clasicilor literaturii ruse și occidentale și multe alte cărți. În editura lui a apărut cartea lui F. Engels „Originea familiei, a proprietății private și a statului”, operele lui V. G. Belinski, D. I. Pisarev, pentru prima oară în Rusia a pregătit pentru tipar operele lui A. I. Herzen. Și-a lăsat averea pentru organizarea a 2 000 de biblioteci populare gratuite. — 288.

Peșehonov, A. V. (1867—1933) — om politic și publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, a colaborat la revista „Russkoe Bogatstvo”, iar cu începere din 1904 a făcut parte din redacția ei; a colaborat la „Osvobojdenie”, revistă monarhistă-liberală, și la „Revoluționaia Rossiia”, ziar al socialiștilor-revoluționari. Din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști” (enesii). În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; din 1922 — emigrant alb. — 226, 246, 357.

Petrovski, G. I. (1878—1958) — unul dintre cei mai vechi participanți la mișcarea muncitorească revoluționară, bolșevic, ulterior proeminent activist sovietic de partid și de stat. Membru de partid din 1897. În timpul primei revoluții ruse a fost unul dintre conducătorii mișcării muncitorești din Ekaterinoslav (azi Dnepropetrovsk). Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor guberniei Ekaterinoslav, a făcut parte din fracțiunea bolșevică din

Dumă. În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu alți deputați bolșevici și deportat, în 1915, în ținutul Turuhan. Fiind în deportare, și-a continuat activitatea revoluționară. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. În anii 1917—1919 a fost comisar al poporului pentru afacerile interne al R.S.F.S.R., din 1919 pînă în 1938 a fost președintele C.E.C. al Ucrainei; după înființarea U.R.S.S. — vicepreședinte al C.E.C. al U.R.S.S.; în anii 1938—1940 — vicepreședinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. În anii 1926—1939 a fost membru supleant al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b). Începînd din 1940 — director adjunct al Muzeului revoluției U.R.S.S. — 103, 106, 107, 168, 197—198.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul propagator al marxismului în Rusia. În 1883 a creat la Geneva prima organizație marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii”. Plehanov a luptat împotriva narodnicismului și a combătut revizionismul din mișcarea muncitorească internațională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a făcut parte din redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”.

În perioada 1883—1903, Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol de seamă în apărarea și propagarea concepției materialiste despre lume: „Socialismul și lupta politică”, „Divergențele noastre”, „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei”, „Contribuții la istoria materialismului”, „Rolul personalității în istorie” și altele. Dar, încă de pe atunci, Plehanov a făcut unele greșeli serioase, care au constituit germenii concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., el s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar apoi s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907 s-a situat pe poziții menșevice în toate problemele fundamentale. A condamnat insurecția armată din decembrie 1905. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului menșevicilor-partiiți. În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Întors în Rusia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo”, grup de extremă dreaptă al menșevicilor-defensiști, și s-a ridicat împotriva bolșevicilor, împotriva revoluției socialiste, considerînd că în Rusia nu s-au creat încă condițiile pentru trecerea la socialism. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

V. I. Lenin a dat o înaltă prețuire scrierilor filozofice ale lui Plehanov și rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, dar, în același timp, l-a criticat cu asprime pentru abaterile lui de la marxism și pentru greșelile serioase comise de el în activitatea politică. — 141, 167, 202, 203, 204, 219, 246, 252, 255, 256, 266, 316, 334, 360, 420.

Pokrovski, V. I. (1838—1915) — economist și statistician; din 1871 pînă în 1893 a condus lucrările de statistică ale zemstvelor în gubernia Tver; lucrările de studiere a guberniei Tver întocmite cu participarea lui numără peste 20 de volume. În 1893 a condus lucrările de statistică orășenească din Petersburg, iar din 1894 secția de statistică a departamentului taxelor vamale din Ministerul de Finanțe; a fost șeful comisiei de statistică a Societății de științe economice, în 1902 a fost ales membru corespondent al Academiei de Științe. — 211, 212.

Polferov, I. I. — publicist și ziarist liberal, colaborator la ziare economice burghize; în 1913 a colaborat la revista cadetă „Ruskaia Misl”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat o activitate didactică. — 173—176.

Popov, I. F. (1886—1957) — unul dintre cei mai vechi corespondenți permanenți ai ziarului „Pravda”, ulterior cunoscut scriitor sovietic. În anii 1905—1914 a fost membru al partidului bolșevic; a desfășurat activitate revoluționară la Moscova și în străinătate. În anii 1908—1914 a fost reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. pe lângă Biroul socialist internațional; a colaborat la o serie de publicații bolșevice. În anii primului război mondial a fost prizonier în Germania. În 1918 s-a înapoiat în Rusia Sovietică, a lucrat în cadrul Inspecției muncitorești-țărănești, în organe de presă și în organizații teatrale. Autor al unor lucrări despre evenimentele revoluționare din Rusia; a scris binecunoscuta piesă despre tinerețea lui V. I. Lenin „Familia”. — 260.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost ideolog al lichidatorismului, a avut un rol important în conducerea revistelor „Vozrojenie”, „Nașa Zarea” și a altor organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni”, săptămînalul lui Kerenski, în coloanele căruia s-a dat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — 44, 229.

Preussler, Robert — social-democrat austriac. La începutul ultimului deceniu al secolului trecut a fost unul dintre întemeietorii sindicatului muncitorilor din industria ceramică. A participat la lucrările Congresului de la Brünn al social-democrației austriece (1899). — 333.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez. În ultimii ani ai secolului trecut s-a manifestat ca reprezentant de seamă al „economismului” și a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În anii care au urmat a fost membru activ al organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării”. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet. Redactor-editor al revistei semicadete și semimenșevice „Bez Za-

glaviia". În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 33, 46, 232.

Proudhon, Pierre-Joseph (1809—1865) — publicist, economist și sociolog francez, ideolog al micii burghezii, unul dintre întemeietorii anarhismului, de profesiune zețar. În 1840 a publicat cartea „Ce este proprietatea?”. Proudhon visa la eternizarea micii proprietăți private și critica de pe poziții mic-burgheze marea proprietate capitalistă, propunea să se organizeze o „bancă a poporului” care prin acordarea de „credite gratuite” să ajute pe muncitori să-și procure mijloace de producție și să devină meseriași. La fel de reacționar era proiectul lui utopic cu privire la crearea unor „bănci de schimb” cu ajutorul cărora oamenii muncii să-și poată asigura o desfășurare „echitabilă” a produselor muncii lor, fără a leza, totodată, proprietatea capitalistă asupra uneltelor și mijloacelor de producție. Considerînd că statul este principalul izvor al contradicțiilor de clasă, Proudhon a elaborat proiecte utopice pentru „lichidarea statului” pe cale pașnică și pleda pentru o atitudine negativă față de lupta politică. În 1846 a apărut cartea sa „Sistemul contradicțiilor economice, sau Filozofia mizeriei”, în care sînt expuse concepțiile sale filozofice și economice mic-burgheze. În lucrarea sa „Mizeria filozofiei”, Marx a făcut o critică nimicitoare cărții lui Proudhon, demonstrînd inconsistența ei științifică. Ales, în perioada revoluției din 1848, în Adunarea constituantă, Proudhon a condamnat acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare. El a aprobat lovitura de stat bonapartistă de la 2 decembrie 1851, urmată de instaurarea în Franța a regimului celui de-al doilea Imperiu. — 143, 285, 410.

Purișkevici, V. M. (1870—1920) — mare moșier, ultrareacționar, monarhist. A fost unul dintre inițiatorii creării organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus”; în 1907 a ieșit din această uniune și a creat o nouă organizație contrarevoluționară monarhistă, „Oastea arhanghelului Mihail”; deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia; și-a cîștigat o tristă faimă prin discursurile sale antisemite și pogromiste rostite în Dumă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — 8, 10, 85, 130, 134, 137, 141, 172, 176, 198, 199, 201, 266, 267, 311, 336, 337, 338, 353, 369, 370, 391.

R

Rakitin, G. — vezi Levițki, V.

Rakitnikov, N. I. (n. 1864) — narodnic, apoi socialist-revoluționar, ziarist. Începînd din 1901 — membru în C.C. al partidului socialistilor-revoluționari; a activat în diferite orașe din Rusia și în străinătate, a colaborat la diferite organe socialist-revoluționare. În 1916 s-a întors în Rusia, a colaborat la ziarul „Saratovskii Vestnik”. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a

fost ministru adjunct al agriculturii. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la activitatea contrarevoluționară a Comitetului membrilor Adunării constituante din Samara. În 1919 a ieșit din C.C. al partidului socialist-revoluționar, a recunoscut Puterea sovietică. Ulterior s-a retras din activitatea politică. — 340—343, 355.

Rappoport, Charles (n. 1865) — socialist francez, s-a pronunțat pentru revizuirea filozofiei marxiste, fapt pentru care a fost aspru criticat de P. Lafargue. Autor al unei serii de lucrări de filozofie și sociologie. — 202.

Rîbalka, L. — vezi Iurkevici, L.

Rojkov, N. A. (1868—1927) — istoric și publicist. La începutul anului 1905 a intrat în P.M.S.D.R.; un timp a fost alături de bolșevici. După înfrângerea revoluției din anii 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului; a colaborat la revista „Nașa Zarea”, a fost redactor al ziarului de orientare menșevică-lichidatoristă „Novaia Sibir”. După revoluția burghezodemocratică din februarie 1917, Rojkov a făcut parte din C.C. al menșevicilor, câteva luni a fost ministru adjunct al poștelor și telegrafului în guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt cu menșevicii. În anii următori a desfășurat activitate științifică-pedagogică și administrativă în diferite instituții. Autor al unei serii de lucrări de istorie a Rusiei. — 173—177.

S

Saltîciha (Saltîkova, D. I.) (1730—1801) — moșieră din județul Podolsk, gubernia Moscova. Vestită prin purtarea ei sălbatică față de iobagi. A torturat, pricinuind moartea unui număr de 139 de țărani. Sub presiunea opiniei publice, Ecaterina a II-a a fost nevoită să efectueze o anchetă în afacerea Saltîciha; în 1768, ea a fost condamnată la moarte, pedeapsă ce i-a fost comutată în detențiune pe viață într-o închisoare mănăstirească. Numele Saltîcihei a devenit sinonim cu atitudinea inumană a moșierilor iobăgiști față de țărani. — 389.

Samoilov, F. N. (1882—1952) — membru al partidului bolșevic din 1903, a participat activ la prima revoluție rusă; a dus muncă de partid la Ivanovo-Voznesensk. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor guberniei Vladimir. În 1914, împreună cu ceilalți deputați bolșevici, a fost condamnat de guvernul țarist la deportare pe viață în ținutul Turuhan pentru propagandă revoluționară împotriva războiului imperialist. După revoluția burghezodemocratică din februarie 1917 a lucrat în aparatul de partid și de stat la Ivanovo-Voznesensk. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în Ucraina și la Moscova. Din 1921 — membru în C.E.C. din Rusia; din 1922 a lucrat în Comisia centrală de control a

P.C. (b) din Rusia și la Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.C. (b) din Rusia; a fost vicepreședintele Asociației unio-nale a vechilor bolșevici; în anii 1937—1941 — director al Mu-zeului revoluției. — 103, 106, 107, 168, 237.

Savenko, A. I. (n. 1874) — naționalist burghez, publicist, mare moșier. În 1908 a înființat la Kiev „Clubul naționaliștilor ruși”. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Kiev; în Dumă a făcut parte din „blocul progresist”. A colaborat la ziarele ultrareacționare „Novoe Vremea” și „Kievleanin”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Statului sovietic, ulterior emigrant alb. — 344—345.

Schweitzer, Johann Baptist (1833—1875) — militant pe tărîm so-cial și scriitor german, adept al lui F. Lassalle, de profesiune avocat. Și-a început activitatea politică ca liberal; sub influența lui Lassalle, a aderat la mișcarea muncitorească. Din 1864 a fost redactor al ziarului „Der Sozial-Demokrat” — organul central al Uniunii ge-nerale a muncitorilor germani; în 1867 a fost ales președinte al Uniunii. Schweitzer a promovat tactica oportunistă lassalleană de înțelegere cu guvernul prusian, a fost partizanul căii iuncheriste-prusiene de unificare „de sus” a Germaniei. K. Marx și F. Engels au supus unei critici vehemente „socialismul guvernamental regal-prusian” al lui Schweitzer. În cadrul Uniunii, Schweitzer a promovat o politică de dictatură personală, fapt care a stîrnit nemulțumirea membrilor Uniunii. În 1871, Schweitzer a fost nevoit să părăsească postul de președinte și s-a retras din activitatea politică. — 176, 280, 281.

Sedov, L. — vezi Kolșov, D.

Seel, Richard (1819—1875) — pictor german; în anii 1845—1848 a locuit la Paris, l-a cunoscut pe F. Engels. Este cunoscut și ca scriitor și compozitor. — 284.

Semkovski, S. (Bronștein, S. I.) (n. 1882) — social-democrat, menșevic. A făcut parte din redacția ziarului „Pravda” a lui Troțki, editat la Viena, a colaborat la organele de presă ale menșevicilor-lichidatori și la cele social-democrate din străinătate. V. I. Lenin a criticat aspru într-o serie de lucrări ale sale poziția lui Semkovski în problema națională și în alte probleme. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Cînd s-a întors din emigrație, în 1917, în Rusia, a intrat în C.C. menșevic. În 1920 a rupt cu menșevicii. Ulterior a fost profesor la diferite institute de învățămînt superior din Ucraina, a desfășurat activitate științifică și publicistică. — 149, 150, 152, 225, 243—244.

Sk., N., Skop., N. — vezi Zinoviev, G. E.

Skobelev, M. I. (1885—1939) — începînd din 1903 a luat parte la mișcarea social-democrată în rîndurile menșevicilor, de profesiune inginer. În 1906 a emigrat în străinătate, a colaborat la publicații

menșevici ; a făcut parte din redacția ziarului „Pravda” a lui Troțki. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea curiei ruse a Transcaucaziei. În anii primului război mondial a fost centrist. După Revoluția burghezo-democratică din februarie — vicepreședinte al Sovietului din Petrograd, vicepreședinte al C.E.C. în prima legislatură ; din mai și pînă în august 1917 — ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevicii, a lucrat în sistemul cooperăției, după aceea la Comisariatul poporului pentru comerțul exterior. Din 1922 pînă în 1937 a fost membru al P.C. (b) al Uniunii Sovietice ; a îndeplinit munci de răspundere în sectorul economic ; în anii 1936—1937 a lucrat în cadrul Comitetului unional de radio. — 119.

Sokolov, A. B. — vezi Volski, S.

Sokolovski — vezi Melenevski, M. M.

Sorge, Friedrich Adolf (1828—1906) — socialist german, militant de seamă al mișcării muncitorești și socialiste internaționale, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx și F. Engels. A participat la revoluția din 1848—1849 din Germania. După înfrîngerea revoluției a emigrat în Elveția, iar apoi în America. A fost organizatorul secțiilor Internaționalei I în America, secretar al Consiliului General al Internaționalei I (1872—1874). A participat activ la întemeierea Partidului muncitoresc socialist din S.U.A. și a Uniunii muncitorești internaționale. Sorge a pregătit pentru tipar corespondența sa cu K. Marx, F. Engels și alții. Activitatea lui Sorge a fost foarte apreciată de Lenin, care îl numea veteran al Internaționalei I. — 281.

Stalin, I. V. (Djugașvili, I. V.) (1879—1953) — unul dintre militanții de seamă ai mișcării muncitorești revoluționare ruse și internaționale, ai partidului comunist și ai Statului sovietic, eminent teoretician al marxism-leninismului. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R. ; după Congresul al II-lea al partidului — bolșevic. A desfășurat muncă de partid la Tiflis, Batum, Baku, Petersburg. În ianuarie 1912 a intrat în Comitetul Central, ales la Conferința a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R. ; a făcut parte din redacția ziarului bolșevic „Pravda”. În perioada de pregătire și de înlăptuire a Revoluției Socialiste din Octombrie a făcut parte din Centrul militar-revoluționar, înființat de Comitetul Central al partidului pentru pregătirea insurecției. La cel de-al II Congres general al Sovietelor din Rusia a fost ales în Consiliul Comisarilor Poporului, încredințându-i-se conducerea Comisariatului poporului pentru problemele naționalităților. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a fost membru al Consiliului militar-revoluționar al republicii și a îndeplinit sarcini de răspundere, încredințate de Comitetul Central și de guvernul sovietic, pe diferite fronturi de luptă. În 1922 a fost ales secretar general al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Stalin a jucat un rol important în înlăptuirea planului leninist de industrializare a U.R.S.S. și de colectivizare a agriculturii, în lupta pentru construirea socialismului, pentru independența Țării

sovietice, pentru consolidarea păcii; lui îi revine un mare merit în lupta ideologică împotriva dușmanilor leninismului — troțkiștii, oportuniștii de dreapta, naționaliștii burghezi și revizioniiștii de tot felul. În 1941, Stalin este președinte al Consiliului Comisarilor Poporului, iar apoi al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. În anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei — președinte al Comitetului de stat al apărării, comisar al poporului pentru apărare și comandant suprem al Forțelor armate ale U.R.S.S.

Activitatea lui Stalin a avut, pe lângă laturile ei pozitive, și o latură negativă. Deținând cele mai importante funcții de partid și de stat, Stalin, mai ales în ultima perioadă a vieții sale, a făcut greșeli serioase în conducerea diferitelor domenii de activitate a partidului și a Statului sovietic, atât în viața internă a Țării sovietice cât și în politica externă. Aceste greșeli, legate de cultul personalității lui Stalin, au adus un mare prejudiciu cauzei partidului comunist și societății sovietice. Aprecierea activității lui I. V. Stalin de către partid se găsește în hotărârile și în alte materiale ale Congresului al XX-lea al P.C. al U.R.S.S., în hotărârea C.C. al P.C. al U.R.S.S. „Cu privire la lichidarea cultului personalității și a urmărilor sale” și în alte documente de partid. — 240.

Stirling, James Hutchison (1820—1909) — filozof scoțian; a scris o carte despre Hegel și o serie de alte lucrări. — 281.

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat al Rusiei țariste, mare moșier. În anii 1906—1911 — președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacțiune politică în care pedeapsa cu moartea a fost larg folosită ca mijloc de înăbușire și mișcării revoluționare („reacțiunea stolîpinistă” din anii 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară cu scopul de a crea gospodării chiaburești, care să constituie un reazem al absolutismului țarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida absolutismul cu ajutorul câtorva reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei și al moșierilor, a suferit un eșec total. În 1911, Stolîpin a fost asasinat la Kiev de socialistul-revoluționar Bogrov. — 351.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost un reprezentant de seamă al „marxismului legal”, a procedat la o revizuire „critică” și la o „completare” a teoriei economice și filozofice a lui K. Marx; a căutat să adapteze marxismul și mișcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii și organizatorii organizației liberal-monarhiste „Uniunea eliberării” (1903—1905) și redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobojdenie”. O dată cu înființarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost un dușman inveterat al Puterii sovietice, membru al guvernului contrarevoluționar al lui Vranghel și,

în cele din urmă, emigrant alb. — 45, 134, 141, 148, 226, 242, 246, 351—353, 368, 369, 370, 375, 396—397, 406.

Stucika, P. I. (Veteran) (1865—1932) — unul dintre cei mai vechi activiști ai mișcării social-democrate, ulterior cunoscut om de stat sovietic. Membru al partidului din 1903, a fost președintele C.C. al Partidului muncitoresc social-democrat leton; a avut de suferit represiuni din partea guvernului țarist. După revoluția burghezo-democratică din 1917 — membru al fracțiunii bolșevice din Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd și de atunci, fără întrerupere, membru în C.E.C. După Revoluția Socialistă din Octombrie — comisar al poporului pentru justiție; în anii 1918—1919 — președintele guvernului sovietic al Letoniei; după aceea — adjunct al comisarului poporului pentru justiție al R.S.F.S.R.; începînd din 1923 — președintele Tribunalului suprem al R.S.F.S.R. Autor al unei serii de lucrări științifice în problemele statului și dreptului. — 368.

Ș

Șagov, N. R. (1882—1918) — participant activ la mișcarea revoluționară, bolșevic, deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Kostroma, de profesiune muncitor țesător. În Dumă făcea parte din grupul bolșevic al celor șase al fracțiunii social-democrate, iar apoi din fracțiunea bolșevică. A luat parte la consfăturile de la Ponorino și Cracovia ale C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. În 1914 a fost arestat împreună cu ceilalți membri ai fracțiunii bolșevice din Dumă și deportat pe viață în Siberia, de unde s-a întors abia în 1917. — 103, 106, 107, 168.

Șahovskoi, D. I. (n. 1861) — prinț, militant al zemstvei, unul dintre organizatorii „Uniunii eliberării” (1904), organizație liberal-monarhistă; din 1905 — membru al C.C. al partidului cadeților. Deputat în Duma I de stat și secretar al acesteia. În 1917, din mai pînă în iunie a fost ministru al asistenței publice în prima formație a guvernului provizoriu burghez de coaliție. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sistemul cooperăției sovietice. — 8.

Șingarev, A. I. (1869—1918) — cadet, militant al zemstvei, de profesiune medic. Din 1907 — membru al C.C. al partidului cadet. Deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat din partea guberniei Voronej și în Duma a IV-a de stat din partea orașului Petersburg; unul dintre liderii fracțiunii cadeților din Dumă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — ministru al agriculturii în prima formație a guvernului provizoriu burghez și ministru de finanțe în a doua formație. — 375—377, 397—398.

T

Taylor, Frederick Winslow (1856—1915) — inginer american, întemeietorul sistemului de organizare a muncii care urmărește folosirea la maximum a zilei de muncă. În condițiile capitalismului, acest

sistem este folosit pentru intensificarea exploatării oamenilor muncii.
— 393, 395.

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influență covârșitoare asupra dezvoltării literaturii ruse și universale.

V. I. Lenin a consacrat caracterizării concepției lui Tolstoi și aprecierii întregii lui activități o serie de lucrări : „Lev Tolstoi, oglindă a revoluției ruse“, „L. N. Tolstoi“, „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contemporană“, „Tolstoi și lupta proletară“, „L. N. Tolstoi și epoca sa“ (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 213—220, vol. 20, p. 20—25, 40—43, 74—75, 105—109) etc. — 312.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — dușman inveterat al leninismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, camuflându-se sub masca „nefracționismului“, s-a situat de fapt pe pozițiile lichidatorilor ; în 1912 a organizat Blocul antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă, a luptat împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii și revoluției. Întorcându-se din emigrație după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniștilor“ și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rândurile partidului bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi guvernamentale. În 1918 a luat poziție împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziției în discuția cu privire la sindicate ; începând din 1923, a dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului ; a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascând troțkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic și organizatoric. În 1927, Troțki a fost exclus din partid ; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. Aflându-se în străinătate, a continuat lupta împotriva Statului sovietic și a partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale.
— 308, 329, 330.

Trubețkoi, E. N. (1863—1920) — prinț, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. A fost profesor de filozofie la dreptului la Universitatea din Kiev, apoi la cea din Moscova. Pînă în 1906 — cadet. Începând din 1906, a fost unul dintre organizatorii partidului „înnoirii pașnice“, de orientare constituționalistă-monarhistă. A avut un rol important în reprimarea de către țarism a revoluției din 1905—1907 și în crearea regimului stolîpinist. În primul război mondial a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman inveterat al Puterii sovietice, a fost un denikinist activ.
— 336—339.

Tuceapski, P. L. — vezi *Lukașevici, P.*

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus ; în ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanții de seamă ai „marxismului legal“. În perioada revoluției din 1905—1907 din Rusia a făcut parte din partidul cadet. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat parte activă la contrarevoluția din Ucraina și a fost ministru de finanțe al Radei centrale burgheze ucrainene. Principalele lucrări ale lui Tugan-Baranovski din ultimul deceniu al secolului trecut sînt : „Crizele industriale în Anglia contemporană, cauzele și influența lor asupra vieții poporului“ (1894), „Fabrica rusă în trecut și în prezent“, vol. I (1898) etc. — 148, 242, 385—388.

Tuleakov, I. N. (n. 1877) — muncitor, social-democrat, menșevic, deputat în Duma a IV-a de stat din partea Regiunii oastei Donului. — 107, 168, 177.

Turgheniev, I. S. (1818—1883) — mare scriitor rus ; a avut o contribuție importantă la dezvoltarea limbii literare ruse. Turgheniev a înfățișat în operele sale contradicțiile caracteristice vieții sociale ruse. Protestul vehement împotriva iobăgiei se împletea la Turgheniev cu revendicări liberale moderate. După cum spunea Lenin, „Turgheniev se simțea atras spre o moderată constituție monarhică și aristocratică... avea aversiune pentru democratismul țărănesc al lui Dobroliubov și Cernîșevski“ (Opere, vol. 27, București, Editura politică, 1959, p. 258). — 312.

Tyszka, Ian (Ioghibes, Leo) (1867—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și germane. A fost unul dintre întemeietorii Social-democrației din regatul Poloniei și membru al Conducerii centrale a acestui partid. A luptat împotriva revizionismului din mișcarea muncitorească internațională, a luat atitudine împotriva naționalismului, a susținut ideea necesității unei lupte comune a proletariatului polonez și rus. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales în Comitetul Central. În anii reacțiunii, Tyszka, deși a condamnat pe lichidatori, totuși, în unele cazuri, s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de ei. În 1912 a luat atitudine împotriva hotărîrilor Conferinței de la Praga. Activitatea lui din această perioadă a fost aspru criticată de V. I. Lenin. În timpul primului război mondial, Tyszka, aflîndu-se în Germania, a participat la activitatea social-democrației germane, situîndu-se pe poziții internaționaliste ; a fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus“. În anii 1916—1918 s-a aflat în închisoare. După ce a fost eliberat de către revoluția din noiembrie 1918 a luat parte la înființarea Partidului Comunist din Germania și a fost ales secretar al Comitetului Central. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — 182—185, 195, 273.

T

Țederbaum, S. O. (Ejov, V.) (1879—1939) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost un lichidator activ, a participat la editarea unor ziare și reviste menșevice-lichidatoriste. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții defensiste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. — 44.

Țederbaum, V. O. — vezi Levițki, V.

Țereteli, I. G. (1882—1959) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd, defensist, partizan al unei coaliții cu burghezia. În mai 1917 a intrat în guvernul provizoriu burghez ca ministru al poștelor și telegrafului, iar după evenimentele din iulie a fost ministru de interne, unul dintre inspiratorii prigoanei pogromiste dezlănțuite împotriva bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Țereteli s-a situat în fruntea blocului antisovietic în Adunarea constituantă. A fost unul dintre conducătorii guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia. După victoria Puterii sovietice în Gruzia — emigrant alb. În 1923 a fost unul dintre organizatorii Internaționalei (a II-a) muncitorești socialiste unite, organizație oportunistă. Ultimii ani ai vieții, Țereteli și i-a petrecut în S.U.A. — 207, 209.

V

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc din Belgia, președinte al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a, s-a situat pe o poziție ultraoportunistă. În anii primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist; a făcut parte din guvernul burghez, ocupînd diferite posturi ministeriale. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a venit în Rusia ca să facă agitație pentru continuarea războiului imperialist. Vandervelde a avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie, a sprijinit activ intervenția armată împotriva Rusiei Sovietice, a depus eforturi susținute pentru refacerea Internaționalei a II-a. În anii 1925—1927 a fost ministru de externe al Belgiei; a participat la încheierea acordurilor de la Locarno (1925) îndreptate împotriva U.R.S.S. A dus o luptă dîrză împotriva creării unui front unic antifascist al comuniștilor și socialiștilor. A scris o serie de cărți și broșuri. În lucrările lui Vandervelde, după cum arată V. I. Lenin, „eclectismul mic-burghez” se ridică „împotriva marxismului, sofistica împotriva dialecticii, reformismul filistin împotriva revoluției proletare” (Opere, vol. 28, București, Editura politică, 1959, p. 318). — 205.

Velihov, L. A. (n. 1875) — cadet, deputat în Duma a IV-a de stat din partea Petersburgului; în Dumă a fost secretarul Comisiei financiare și pentru chestiuni municipale. Începând din 1909 a fost redactor-editor al revistei cadete „*Gorodskoe Delo*“. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost comisarul guvernului provizoriu la Odesa. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost profesor la o serie de institute de învățământ superior din țară. Începând din 1923 a fost profesor la catedra de economie politică a Universității din Caucazul de nord. — 123—124.

Veteran — vezi *Stucika, P. I.*

Vihleaev, P. A. (1869—1928) — statistician și agronom, narodnic liberal. A condus serviciul economic al Consiliului zemstvei din Tver, iar din 1907 pînă în 1917 a condus serviciul de statistică al Consiliului zemstvei din Moscova. Autor al unei serii de lucrări de statistică privind gospodăria țărănească din Rusia țaristă, lucrări în care nega diferențierea de clasă a țăranimii și elogia obștea țărănească. A fost adjunct al ministrului agriculturii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Vihleaev a lucrat la Direcția centrală de statistică și a fost profesor la o serie de instituții de învățământ superior din Moscova. — 356.

Vinogradov, P. G. (1854—1925) — istoric, profesor la Universitatea din Moscova, apoi la cea din Oxford. Prin convingerile sale politice era apropiat de cadeți. S-a ridicat împotriva mișcării revoluționare, fapt care și-a găsit o expresie grăitoare în „*Scrisorile politice*“ publicate de el în ziarul „*Russkie Vedomosti*“ din 5 august 1905. În aceste scrisori, după cum a arătat V. I. Lenin, Vinogradov „a exprimat deosebit de pregnant interesele, tactica și psihologia burgheziei egoiste...“ (Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 223—224). Față de Revoluția Socialistă din Octombrie și de Puterea sovietică a avut o atitudine ostilă. — 85.

Volski, S. (Sokolov, A. V.) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii otzoviștilor, a participat la organizarea și activitatea școlilor fracționiste de la Capri și Bologna (Italia) și a făcut parte din grupul anti-partinic „*Vpered*“. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a lucrat în secția militară a Sovietului din Petrograd. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. A emigrat, dar s-a întors curînd în Rusia Sovietică. A lucrat la Comitetul de Stat al Planificării și la Comisariatul poporului pentru comerț. Începând din 1927 a desfășurat o activitate literară. — 362.

Voronov, B. (Lebedev, B. N.) (1883—1919) — socialist-revoluționar, economist și publicist. În anii 1909—1910 a făcut parte din C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari. Începând din 1912 a colaborat activ la o serie de publicații ale eserilor. În anii primului

război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii 1917—1918 a făcut parte din redacția ziarului socialist-revoluționar „Vlast Naroda” ; ulterior a lucrat în sistemul cooperăției. — 379.

W

Warski, Adolf (*Warszawski, A. S.*) (1868—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze. La sfârșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi” ; a participat activ la crearea Social-democrației din regatul Poloniei, apoi a Social-democrației din regatul Poloniei și din Lituania. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii O.C. al P.M.S.D.R. — ziarul „Soțial-Demokrat”. În această perioadă, V. I. Lenin a spus despre Warski că este „un publicist experimentat, un marxist inteligent și un tovarăș minunat” (Opere, vol. 36, București, Editura politică, 1958, p. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În 1917 a intrat în conducerea Social-democrației din Polonia și Lituania. A fost unul dintre întemeietorii Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia și membru al Comitetului Central. A fost ales deputat în seimul polonez și a fost președintele fracțiunii comuniste din seim. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, ocupându-se de istoria mișcării muncitorești poloneze. — 415.

Z

Zak, S. S. (1868—1930) — economist și publicist, socialist-revoluționar. A colaborat la o serie de reviste de orientare narodnicistă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a aderat la socialiștii-revoluționari de stînga, a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Odesa, a fost membru al C.E.C. pe întreaga Rusie în a doua legislatură. Începînd din 1920, a rupt relațiile cu socialiștii-revoluționari de stînga și a desfășurat o activitate științifică și publicistică. În ultimii ani ai vieții — colaborator științific al Comitetului de Stat al Planificării al R.S.F.S.R., autor al unei serii de lucrări economice. — 68—69.

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mișcării narodnice, iar mai târziu a mișcării social-democrate din Rusia. A luat parte la crearea și la activitatea grupului „Eliberarea muncii”. Începînd din 1900, Zasulici a făcut parte din redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Zasulici a devenit unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a alăturat lichidatorilor. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. Față de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — 26—29, 315, 422.

Zinoviev, G. E. (Radomîlski, G. E., Sk., N., Skop., N.) (1883—1936) — a făcut parte din P.M.S.D.R. din 1901. Din 1908 și pînă în aprilie 1917 a trăit în emigrație, a făcut parte din redacția ziarului „Soțial-Demokrat“, Organul Central al partidului, și din redacția ziarului bolșevic „Proletarii“. În anii reacțiunii a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, ortzoviști și troțkiști. În perioada de pregătire și de înlăptuire a Revoluției Socialiste din Octombrie a manifestat șovăieli. În octombrie 1917 a publicat împreună cu Kamenev, în ziarul semimeneșevic „Novaia Jizn“, o declarație în care arată că nu este de acord cu hotărîrea C.C. de a înlăptui insurecția armată, divulgînd astfel guvernului provizoriu burghez planurile partidului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Sovietului din Petrograd, membru al Biroului Politic al C.C., președinte al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului; în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliție la care să participe menșevicii și socialiștii-revoluționari, în 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții“, iar în 1926 unul dintre liderii blocului antipartinic troțkisto-zinovievist. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă. În 1928 a fost reprimat în partid, iar în 1932 a fost din nou exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. În 1933 a fost pentru a doua oară reprimat în partid. În 1934, pentru activitate antipartinică și antisovietică, a fost pentru a treia oară exclus din partid, iar apoi judecat și condamnat. — 148, 259.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Septembrie 1913—martie 1914)

1 9 1 3

- Septembrie 1913—
martie 1914* Lenin locuiește în Galiția, în satul Poronino și la Cracovia; el continuă să conducă ziarul bolșevic legal „Pravda”, activitatea organizațiilor de partid din Rusia, activitatea deputaților bolșevici în Duma a IV-a de stat. Conduce Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, ia parte la lucrările Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, pleacă la Paris, Bruxelles, Liège și Leipzig pentru a prezenta referate cu privire la problema națională.
- Septembrie, 12 (25)* Articolul lui Lenin „Marxism și reformism” apare în nr. 2 al ziarului „Pravda Truda”.
- Septembrie, 13 (26)* Articolele lui Lenin „Organizarea agrară și sărăcimea satelor”, „Cum îi apără episcopul Nikon pe ucrainenii?” și „Însemnările unui publicist” apar în nr. 3 al ziarului „Pravda Truda”.
- Septembrie, 17 (30)* Articolul lui Lenin „Barbarie civilizată” apare în nr. 6 al ziarului „Pravda Truda”.
Într-o scrisoare adresată lui A. M. Gorki, Lenin își exprimă îngrijorarea cu privire la starea sănătății acestuia, îl sfătuiește să facă un tratament medical serios și îi face cunoscută apariția noului ziar bolșevic legal „Naș Puti”.
- Septembrie, nu mai
devreme de 17 (30)* Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Pravda Truda”, Lenin atrage atenția redacției asupra necesității de a schimba tonul și conținutul unei părți a cronicii, de a imprima ziarului un caracter mai legal și mai acceptabil pentru cenzură.

- Septembrie, 23—24* (octombrie, 6—7) Lenin ține o consfătuire neoficială preliminară cu deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat în legătură cu problemele activității practice din Dumă.
- Septembrie, 23—* (octombrie, 1) Lenin conduce la Ponorino Consfătuirea „din vară” a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid; prezidează ședințele, scrie și redactează proiecte de rezoluții, care sînt adoptate de consfătuire, ia cuvîntul la dezbateri, face însemnări pe marginea rapoartelor și cuvîntărilor.
- Septembrie, 26* (octombrie, 9) La ședința de dimineață a consfătuirii, Lenin prezintă raportul de activitate al C.C. al P.M.S.D.R. în care face bilanțul activității C.C. pe intervalul care s-a scurs de la Conferința de la Praga din 1912, definește sarcinile partidului și principalele forme ale muncii de partid în noile condiții.
- În ședința de seară a consfătuirii, Lenin prezintă raportul în problema națională.
- Articolele lui Lenin „Despre ultrareacționarism” (editorial) și „Despre guvernarea Rusiei și reformele din Rusia” sînt publicate în nr. 14 al ziarului „Pravda Truda”.
- Septembrie, 27* (octombrie, 10) Lenin ia cuvîntul la consfătuire în cadrul dezbaterilor asupra raportului cu privire la starea de lucruri în fracțiunea social-democrată din Dumă, demască comportarea antipartinică a deputaților menșevici (grupul „celor șapte”) și relevă uriașa însemnătate a activității politice a deputaților bolșevici (grupul „celor șase”).
- Septembrie, 28* (octombrie, 11) În ședința de seară a consfătuirii, Lenin continuă raportul în problema națională.
- Septembrie, 29* (octombrie, 12) Articolul lui Lenin „Cum distruge V. Zasulici lichidatorismul” apare în nr. 9 al revistei „Proșveșcenie”.
- Septembrie, 29—30* (octombrie, 12—13) Lenin scrie ciorna rezoluției consfătuirii în problema națională.
- Lenin notează amendamentele la rezoluția în problema națională.
- Septembrie, 30* (octombrie, 13) În ședința de dimineață a consfătuirii se adoptă rezoluția lui Lenin în problema națională.
- Lenin prezintă la consfătuire un referat cu privire la Congresul socialist de la Viena, propune ca delegația rusă la congres să fie alcătuită din

cel puțin 30 de oameni și propune ca acest congres să se țină concomitent cu congresul de partid al P.M.S.D.R.

Lenin rostește cuvântul de încheiere și închide Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid.

Octombrie, 1 (14) Lenin conduce ședința Comitetului Central al partidului, în care se discută acțiunile practice ale deputaților bolșevici din Dumă în legătură cu atitudinea față de deputații menșevici; se rezolvă problema organizării evadării din deportare a lui I. V. Stalin și I. M. Sverdlov și alte probleme.

Articolul lui Lenin „Un evasitrudovic” apare în nr. 18 al ziarului „Pravda Truda”.

Octombrie, 4 (17) Articolul lui Lenin „Adepti ai nepartinității care s-au încurcat” apare în nr. 3 al ziarului „Za Pravdu”.

Octombrie, 7 (20) Lenin și Krupskaja se întorc de la Poronino la Cracovia.

Octombrie, 12 (25) Articolul lui Lenin „Liberalii și problema agrară în Anglia” apare în nr. 8 al ziarului „Za Pravdu”.

Între 12 și 18 (25 și 31) octombrie Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin recomandă „ca ziarul să fie redactat **mai legal**” și roagă să i se trimită numerele de ziar ce-i lipsesc.

Octombrie, înainte de 13 (26) Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin dă indicații referitoare la publicarea unei dări de seamă cu privire la sumele de bani intrate în fondul ziarului, precum și la necesitatea de a se întări caracterul legal al acestuia; se interesează de tirajul ziarului și de numărul abonaților.

Octombrie, nu înainte de 14 (27) Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin atrage atenția asupra greșelii săvârșite de aceasta atunci când a făcut imprudența de a publica în nr. 8 articolul „Consfătuirea marxiștilor”, în care se relatează amănunțit despre lucrările Consfătuirii conspirative de la Poronino a C.C. cu unii activiști de partid. (Autorul articolului, M. E. Cernomazov, era, așa cum s-a dovedit ulterior, agent al ohranei).

- Octombrie, 15 (28)* Articolele lui Lenin „Octombriștii și mișcarea muncitorească” și „Despre «jubileul intelectualității ruse»” apar în nr. 10 al ziarului „Za Pravdu”.
- Octombrie, 17 (30)* Articolul lui Lenin „O proastă apărare a unei cauze proaste” apare în nr. 12 al ziarului „Za Pravdu”.
- Octombrie, 18 (31)* În nr. 13 al ziarului „Za Pravdu” apare „Declarația”, scrisă de Lenin, pe care deputații bolșevici au prezentat-o deputaților menșevici.
- Nu înainte de 19 octombrie (1 noiembrie)* Lenin scrie proiectul de rezoluție pentru presă al organizațiilor muncitorești în legătură cu acuzațiile calomnioase aduse de lichidatori activistului pe tărîmul asigurărilor sociale X. (K. A. Komarovski).
- Octombrie, 20 (noiembrie, 2)* Lenin salută fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat cu ocazia pornirii cu succes a campaniei pentru asigurările sociale.
- Între 20 și 25 octombrie (2 și 7 noiembrie)* Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin salută începutul luptei deschise a grupului „celor șase” deputați bolșevici împotriva activității dezorganizatoare a grupului „celor șapte” menșevici și face cunoscut planul luptei viitoare, care prevede să se meargă pînă la constituirea în Dumă a unei fracțiuni independente a bolșevicilor.
- Octombrie, nu înainte de 21 (3 noiembrie)* Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin își exprimă satisfacția în legătură cu campania în sprijinul drepturilor deputaților bolșevici care a început sub auspicii excelente; el subliniază că ar fi de dorit să se organizeze trimiterarea unor delegații muncitorești pentru a lua contact cu fracțiunea din Dumă.
- Octombrie, 25 (noiembrie, 7)* Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin relevă comportarea inconsecventă a grupului „celor șase” bolșevici și îi sfătuiește să se proclame fracțiune independentă în Dumă. Articolul lui Lenin „«Cei șapte» din Dumă” apare în nr. 19 al ziarului „Za Pravdu”.
- Octombrie, 26 (noiembrie, 8)* Articolul lui Lenin „Burghezia liberală și lichidatorii” apare în nr. 20 al ziarului „Za Pravdu”.
- Octombrie, înainte de 27 (9 noiembrie)* Lenin dă indicații redacției ziarului „Za Pravdu” să scoată numărul de duminică 27 octombrie (9 noiembrie) 1913 cu o pagină intercalată consacrată campaniei în sprijinul grupului „celor șase” bolșevici.

- Octombrie, înainte de 29 (11 noiembrie)* Lenin elaborează planul articolului „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă“.
- Octombrie, 29 (noiembrie, 11)* Articolele lui Lenin „Capitalismul și imigrația muncitorilor“ și „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă“ apar în nr. 22 al ziarului „Za Pravdu“.
- Între 29 octombrie și 15 noiembrie (11 și 28 noiembrie)* Lenin propune deputaților bolșevici din Duma a IV-a de stat să se constituie în fracțiune independentă și recomandă să se dea fracțiunii denumirea de: fracțiunea muncitorească social-democrată rusă.
- Octombrie, 30 (noiembrie, 12)* Articolul lui Lenin „Un proprietar de imobile cadet care raționează «potrivit celor spuse de Marx»“ apare în nr. 23 al ziarului „Za Pravdu“.
- Octombrie, nu înainte de 30 (12 noiembrie)* Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu“, Lenin felicită pe toți activiștii marxiști în legătură cu victoria reputată asupra dezorganizatorilor partidului — „cei șapte“ deputați menșevici — și cu ocazia constituirii fracțiunii muncitorești social-democrate din Dumă.
- Octombrie, 30—31 (noiembrie, 12—13)* Într-o scrisoare adresată surorii sale M. I. Ulianova, Lenin îi face cunoscut că a terminat studiile celor patru volume de scrisori ale lui K. Marx și F. Engels și că în legătură cu aceasta intenționează să scrie un articol pentru revista „Prosveșcenie“.
- Sfârșitul lunii octombrie* Într-o scrisoare adresată lui A. M. Gorki, Lenin îi vorbește despre învierea activității de partid în asociațiile muncitorești legale; îl sfătuiește să se ocupe serios de tratarea bolii sale.
- Octombrie* Lenin face însemnări și sublinieri în articolul lui R. Luxemburg „Problema națională și autonomia“ publicat în revista poloneză „Przegląd Socjaldemokratyczny“ pe anii 1908 și 1909 și extrase grupate sub titlul comun: „Rosa Luxemburg despre autodeterminare“.
- Octombrie — decembrie* Lenin scrie articolul „Note critice în problema națională“. Articolul apare în nr. 10, 11 și 12 ale revistei „Prosveșcenie“ pe anul 1913.
- Începutul lunii noiembrie* Lenin îi scrie o scrisoare lui A. M. Gorki în care critică concepțiile curentului zidirii de dumnezeu, exprimate de Gorki în articolul „Încă o dată des-

pre karamazovism⁶, publicat în nr. 69 al ziarului „Novaia Raboceaia Gazeta” din 29 octombrie (11 noiembrie) 1913.

Lenin scrie articolele „Masa muncitorească și intelectualitatea muncitorească” și „În legătură cu sciziunea din rîndurile fracțiunii social-democrate ruse din Dumă”. Acesta din urmă apare în nr. 298 din 24 decembrie 1913 al ziarului german „Leipziger Volkszeitung”.

*Nu înainte de
1 (14) noiembrie*

Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu”, Lenin arată că articolul său „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă” apărut în nr. 22 al ziarului „Za Pravdu”, care a fost confiscat, trebuie să fie publicat din nou.

*Noiembrie,
după 2 (15)*

Lenin se interesează de problemele mișcării sociale din Anglia, studiază cartea lui M. Beer „Istoria socialismului în Anglia” (Stuttgart, 1913) din care scoate extrase.

*Nu înainte de 3
(16) noiembrie*

Lenin scrie o notă către redactorul ziarului „Za Pravdu” în legătură cu un articol necorespunzător publicat în nr. 25 al ziarului din 1 noiembrie sub semnătura „Svoi” și îl sfătuiește să evite expresiile caustice, pentru a nu expune ziarul la confiscare. (Autor al articolului era M. E. Cernomazov, demascat ulterior ca agent provocator).

*Noiembrie,
după 10 (23)*

Lenin face însemnări și sublinieri pe articolul lui K. Marx „Indiferentismul politic” și al lui I. I. Stepanov „Imperialism”, apărute în nr. 10 al revistei „Prosveșcenie” pe anul 1913.

*Între 12 și 15
(25 și 28)
noiembrie*

În numele C.C. al P.M.S.D.R., Lenin prezintă B.S.I. propunerea de a se include pe ordinea de zi a sesiunii din decembrie a B.S.I. problema unificării social-democrației poloneze, precum și să se discute dacă este just ca social-democrația polonă să fie reprezentată în B.S.I. de către Rosa Luxemburg.

*Noiembrie,
13 (26)*

Articolul lui Lenin „Narodnicii de stînga despre lupta dintre marxiști” apare în nr. 34 al ziarului „Za Pravdu”.

- Noiembrie, înainte de 15 (28)* Lenin citește, face notițe, însemnări și sublinieri în articolul lui N. Rojkov „Situția actuală a problemei agrare în Rusia“, publicat în revista lichidatoristă „Nașa Zarea“ nr. 6 din 1913. Lenin supune acest articol unei analize critice în lucrarea sa „Problema agrară și situația actuală din Rusia“.
- Noiembrie, 15 (28)* Articolele lui Lenin „Problema agrară și situația actuală din Rusia (Însemnările unui publicist)“, „Două metode de discuții și de luptă“ și „Pseudo-unificatori“ apar în nr. 36 al ziarului „Za Pravdu“.
- Mijlocul lunii noiembrie* Într-o scrisoare adresată lui A. M. Gorki, Lenin scoate la iveală esența reacționară a curentului zidirii de Dumnezeu și critică concepțiile lui Gorki în această problemă.
- Între 20 noiembrie și 1 decembrie (3 și 14 decembrie)* Lenin scrie o notă „Aprecierea sciziunii din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă de către muncitorii ruși“ — supliment la raportul C.C. al P.M.S.D.R. pentru B.S.I.
- Noiembrie, 23 (decembrie, 6)* Lenin scrie lui S. G. Șaumian o scrisoare în care se ocupă de problema națională.
- Noiembrie, 28 (decembrie, 11)* Articolele lui Lenin „Despre autonomia «cultural-națională»“ și „Grupulețele din străinătate și lichidatorii ruși“ apar în nr. 46 al ziarului „Za Pravdu“.
- Noiembrie, 29 (decembrie, 12)* Lenin trimite la Petersburg „Conspect de raport pentru organizațiile locale“ cu privire la Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid.
- Articolele lui Lenin „Cadetul Maklakov și social-democratul Petrovski“ și „Zabern“ apar în nr. 47 al ziarului „Za Pravdu“.
- Decembrie, în jurul datei de 1 (14)* Lenin scrie scrisoarea „Cu privire la măsurile care urmează să fie luate de Birou“ adresată redacției ziarului „Za Pravdu“.
- Decembrie, după 1 (14)* Lenin face însemnări pe darea de seamă asupra ședințelor Biroului socialist internațional de la Londra din 13 și 14 decembrie 1913, publicată în suplimentul la nr. 11 din „Bulletin périodique du Bureau Socialiste International“ (Bruxelles, 1914).

- Decembrie,*
2 (15) Lenin scrie scrisoarea „În legătură cu hotărârile Biroului“, adresată redacției ziarului „Za Pravdu“.
- Nu înainte de*
2 (15) *decembrie*
— *începutul lunii*
ianuarie 1914 Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu“, Lenin expune condițiile unificării fracțiunilor social-democrate din Duma a IV-a de stat și condițiile restabilirii unității P.M.S.D.R. în legătură cu rezoluția sesiunii din decembrie a B.S.I. în problema unificării P.M.S.D.R.
- Decembrie,*
3 (16) Articolul lui Lenin „Despre unitatea muncitorilor“ apare în nr. 50 al ziarului „Za Pravdu“.
- Lenin scrie o scrisoare adresată redacției ziarului „Za Pravdu“ în legătură cu hotărârile sesiunii din decembrie a B.S.I. în problema unificării P.M.S.D.R.; propune textul unei declarații din partea redacției în legătură cu această hotărâre.
- Decembrie,*
înainte de 4 (17) Lenin alcătuiește un tabel al „Școlilor elementare din circumscripția de învățământ Petersburg (18.I.1911)“ după cartea „Recensământul pe o zi al școlilor elementare din imperiu“, ed. I, partea I, 1913.
- Decembrie,*
4 (17) Articolul lui Lenin „Viața de mizerie a învățătorilor“ apare în nr. 51 al ziarului „Za Pravdu“.
- Decembrie,*
nu înainte
de 5 (18) Lenin face însemnări și sublinieri pe articolul „Die Sozialistische Einigkeit in England“, publicat la 17 decembrie în nr. 292 al ziarului „Leipziger Volkszeitung“.
- Decembrie,*
după 5 (18) Într-o scrisoare adresată lui I. F. Armand, Lenin propune să se organizeze o campanie de protest cât se poate de categoric împotriva declarației calomnioase făcută de K. Kautsky — la 18 decembrie 1913 în nr. 333 al ziarului „Vorwärts“ — cu privire la starea de lucruri din P.M.S.D.R.
- Decembrie,*
7 (20) Articolul lui Lenin „Perseverență în apărarea unei cauze nedemne“ apare în nr. 1 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Într-o scrisoare adresată lui V. S. Voitinski, Lenin face o apreciere categoric negativă articolului „Pentru un steag comun“ recomandat pentru publicare în revista „Prosveșcenie“; el își exprimă o mare satisfacție în legătură cu desfășurarea cu succes a campaniei în sprijinul grupului „celor șase“ bolșevici din Dumă împotriva grupului „celor șapte“ menșevici.

- Decembrie,
8 (21)* Articolul lui Lenin „Muncitorii ruși și Internaționala“ apare în nr. 2 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie,
10 (23)* Articolul lui Lenin „Cum îi înșală lichidatorii pe muncitori“ apare în nr. 3 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie,
11 (24)* Articolul lui Lenin „Cadeții și «dreptul popoarelor la autodeterminare»“ apare în nr. 4 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie,
după 11 (24)* Lenin face însemnări și sublinieri pe scrisoarea lui K. Kautsky cu privire la ședința B.S.I. consacrată problemei stării de lucruri din P.M.S.D.R., scrisoare publicată în nr. 339 din 24 decembrie 1913 al ziarului „Vorwärts“.
- Decembrie,
13 (26)* Articolul lui Lenin „O rezoluție bună și o cuvântare proastă“ apare în nr. 6 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie,
14 (27)* Articolul lui Lenin „Compoziția națională a elevilor în școala rusă“ apare în nr. 7 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Apare calendarul de buzunar pregătit și redactat de Lenin „Sputnik Rabocego na 1914 god“, în care este publicat articolul lui Lenin „Grevele din Rusia“.
- Decembrie,
15 (28)* Articolul lui Lenin „Despre programul național al P.M.S.D.R.“ apare în nr. 32 al ziarului „Social-Demokrat“.
- Articolul lui Lenin „În legătură cu o greșală inadmisibilă a lui Kautsky“ apare în nr. 8 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie,
17 (30)* Articolele lui Lenin „Încă o dată despre împărțirea școlilor pe naționalități“ și „Rezoluția cu privire la hotărârea Biroului socialist“ apar în nr. 9 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie,
18 (31)* Nota lui Lenin „Despre Dl. Gorski și despre un dicton latin“ și articolul „Despre școlile noastre“ apar în nr. 10 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie, 19
(1 ianuarie
1914)* Articolul lui Lenin „Încă o dată despre Biroul socialist internațional și despre lichidatori“ apare în nr. 11 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.

- Decembrie, 20*
(2 ianuarie 1914)
- Articolele lui Lenin „Național-liberalismul și dreptul națiunilor la autodeterminare“, „Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de destrămare în mișcarea muncitorească“ și „Despre scrisoarea lui Kautsky“ apar în nr. 12 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Ca răspuns la invitația de a lua parte la lucrările Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, Lenin le cere bolșevicilor letoni relații cu privire la componența, locul și data convocării congresului.
- Decembrie, 25*
(7 ianuarie 1914)
- Intr-o scrisoare adresată bolșevicilor letoni, Lenin subliniază necesitatea unirii lor în vederea apropiatului congres al social-democrației letono și convine asupra locului și datei întâlnirii cu ei.
- Articolul lui Lenin „«Novoe Vreeme» și «Reci» despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ apare în nr. 16 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Decembrie, 26—27* (8—9
ianuarie 1914)
- Lenin pleacă de la Cracovia la Berlin pentru a se întâlni cu bolșevicii letoni în legătură cu convocarea Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton.
- Decembrie, 27—29* (9—11
ianuarie 1914)
- Lenin organizează la Cracovia Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. în legătură cu problemele activității fracțiunii bolșevice din Dumă.
- Decembrie, 29*
(11 ianuarie 1914)
- Intr-o scrisoare adresată lui Rudis-Ghipslis sau lui Gherman, Lenin îi face cunoscut că delegatul ales pentru Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton nu este un om de încredere.
- Articolul lui Lenin „Fracțiunea din Dumă și majoritatea din afara Dumei“ apare în nr. 17 al ziarului „Proletarskaia Pravda“.
- Intr-o scrisoare adresată redacției ziarului „Proletarskaia Pravda“, Lenin dă explicații cu privire la cuvântarea rostită de el în comisia de sprijinire a fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat (comisie organizată în 1909 la Paris) în cadrul discutării proiectului de lege privitor la greve.
- Decembrie, 30*
(12 ianuarie 1914)
- Intr-o scrisoare adresată lui D. Wynkoop, Lenin atrage atenția asupra poziției răuvoitoare a presei social-democrate germane, care boicotează pe bolșevici în lupta lor împotriva lichidatorilor, și

- își exprimă indignarea față de poziția nejustă a lui K. Kautsky în problema unității P.M.S.D.R.
- Decembrie* Lenin face însemnări, calcule cifrice, sublinieri și notări pe cartea „Rezultatele cercetărilor statistice și de evaluare din gubernia Penza” (1913).
- Sfârșitul lunii decembrie* Intr-o scrisoare adresată lui I. F. Armand, Lenin atrage atenția asupra necesității folosirii unor noi forme de muncă de partid în rîndurile maselor, relevă rolul și importanța „împuțerniciților” și propune să se pornească mai energic la pregătirea editării revistei „Rabotnița”, destinată femeilor.
- Decembrie, 1913 — anul 1914* Lenin face însemnări, calcule cifrice și sublinieri pe lista sindicatelor din Petersburg și Moscova, alcătuită după datele calendarului „Sputnik Raboçego na 1914 god”, cu indicarea numărului de membri ai sindicatelor și a influenței de care se bucură în rîndurile lor bolșevicii, lichidatorii și socialiștii-revoluționari.
- Sfârșitul anului* Lenin studiază cele patru volume de scrisori ale lui Marx și Engels apărute în limba germană; face conpecte și extrase din scrisori.
- Lenin scrie articolul „Corespondența dintre Marx și Engels”.
- Anul 1913* Lenin face note, calcule cifrice și sublinieri pe cartea „Statistical abstract of the United States”.
- Sfârșitul anului 1913 — începutul anului 1914* Lenin redactează articolul Nadejdei Konstantinovna Krupskaja „Cu privire la politica Ministerului Învățămîntului Public”, scrie un adaos la textul articolului și îi pune titlul.

1914

- Ianuarie, 1 (14)* Articolul lui Lenin „4 000 de ruble pe an și ziua de muncă de 6 ore” apare în nr. 19 al ziarului „Proletarskaia Pravda”.
- Ianuarie, nu mai târziu de 5 (18)* Lenin sosește la Paris.
- Ianuarie, 5 (18)* La o adunare a bolșevicilor de la Paris, Lenin face o comunicare despre intenția Biroului socialist internațional de a interveni în treburile P.M.S.D.R., cu scopul de a stabili „punctele de

- divergență" dintre bolșevici și menșevici, în vederea rezolvării problemei unificării.
- Înainte de 9 (22) ianuarie* Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin acceptă să ia cuvîntul la Paris la mitingul consacrat comemorării zilei de 9 ianuarie 1905.
- Ianuarie, 9 (22)* Lenin ia cuvîntul la Paris la două mitinguri ale social-democraților consacrate comemorării zilei de 9 ianuarie 1905.
- Ianuarie, 10 (23)* În sala mare a societății geografice din Paris, Lenin expune un referat despre „Problema națională“.
- Între 10 și 20 ianuarie (23 ianuarie și 2 februarie)* Lenin scrie tezele „Problema națională (Teze din memorie)“.
- Ianuarie, nu mai târziu de 12 (25)* Lenin sosește la Bruxelles.
- Ianuarie, 12 (25)* La Bruxelles, Lenin ține un referat în problema națională pentru delegații la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton.
- Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin îi aduce la cunoștință victoria repurtată de bolșevici în rîndurile delegaților la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton.
- Ianuarie, 13 (26)* Lenin trimite la Paris materialele redactate de el pentru nr. 1 al „Buletinului C.C. al P.M.S.D.R.“, care a apărut la Paris la 15 (28) ianuarie.
- Într-o scrisoare către N. V. Kuznețov, Lenin comunică că a trimis materialele pentru „Buletinul C.C. al P.M.S.D.R.“, dă indicații cu privire la formatul buletinului și la editarea lui.
- Într-o scrisoare adresată Inesei Armand la Paris, Lenin vorbește despre predominarea împăciuito-riștilor la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton și despre lupta pe care bolșevicii urmează să o ducă împotriva lor.
- Ianuarie, 13—20 (ianuarie, 26—februarie, 2)* Lenin participă la lucrările Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton și, în numele C.C. al P.M.S.D.R., prezintă un raport în care critică cu asprime activitatea C.C. al social-democrației letone, ce adoptase o poziție opor-

tunistă în problema luptei împotriva lichidatorilor.

La o ședință a Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, Lenin ia cuvîntul la dezbaterile în legătură cu raportul lui I. Ianson-Braun, pe care-l critică cu asprime pentru împăciuatorismul său față de lichidatori.

Lenin rostește cuvîntul de încheiere la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, în care arată că unitatea social-democrației nu este posibilă decît pe o bază principială, pe baza tacticii revoluționare și a luptei împotriva oportunismului lichidatorilor.

Lenin scrie proiectul rezoluției cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R.

Ianuarie, 14—15
(27—28)

Într-o scrisoare către Inessa Armand, Lenin vorbește despre reorganizarea C.O.S., despre editarea de urgență a „Buletinului C.C. al P.M.S.D.R.” la Paris.

Ianuarie, 18 (31)

Articolul lui Lenin „Este necesară o limbă de stat obligatorie?” apare în nr. 14 al ziarului „Proletarskaia Pravda”.

Ianuarie, 18—19
(ianuarie, 31—
februarie, 1)

Lenin scrie lui Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, un scurt raport despre punctele esențiale ale divergențelor dintre C.C. al P.M.S.D.R. și Comitetul organizatoric lichidatorist.

Ianuarie, 20
(februarie, 2)

Lenin ține la Liège un referat despre „Problema națională”.

Între 21 și 24
ianuarie (3 și
6 februarie)

Lenin ține la Leipzig un referat despre „Problema națională”.

Ianuarie, 24
(februarie, 6)

Lenin se întoarce la Cracovia.

Ianuarie, 25
(februarie, 7)

Apare nr. 1 al revistei „Prosveșcenie”, cuprinzînd articolul lui Lenin „În legătură cu sarcinile statisticii zemstvelor” și recenzia cărții „Exponate privitoare la protecția muncii prezentate la Expoziția de igienă din Rusia organizată la Petersburg în 1913”.

Ianuarie, 27
(februarie, 9)

Intr-o scrisoare adresată redacției ziarului „Puti Pravdi”, Lenin își exprimă regretul cu privire la publicarea imprudentă a unui articol care a dus la interzicerea ziarului; cere informații cu privire la cauzele întârzierii apariției celor două articole ale sale scrise drept răspuns lui F. Dan în problema unității și insistă asupra necesității ca aceste două articole să fie publicate în ziar înainte de apariția revistei lui Troțki „Borba”.

Ianuarie, nu
înainte de 29
(11 februarie)

Intr-o scrisoare adresată lui A. A. Troianovski, Lenin anunță ieșirea social-democrației letone din Comitetul organizatoric lichidatorist, subliniind că aceasta echivalează cu totala descompunere a Blocului troțkist din august.

Ianuarie, 29
(februarie, 11)

Intr-o scrisoare adresată surorii sale A. I. Ulianova-Elizarova la Petersburg, Lenin îi comunică că s-a întors la Cracovia și că intenționează să scrie un articol despre dreptul națiunilor la autodeterminare. Articolul a apărut în nr. 4 al revistei „Prosvetșenie”.

După 29 ianuarie
(11 februarie)

Intr-o scrisoare adresată lui V. M. Kasparov, Lenin roagă să i se explice din ce cauză nu i se mai trimite ziarul „Vorwärts”.

Ianuarie, 31
(februarie, 13)

Articolele lui Lenin „Pervertirea muncitorilor în spirit liberal” și „Scrisoare către redacție” apar în nr. 9 al ziarului „Puti Pravdi”.

Sfârșitul lunii
ianuarie-
februarie

Lenin face însemnări și sublinieri pe coperta revistei bolșevice „Misl” nr. 2 din ianuarie 1911.

Februarie,
3 (16)

Intr-o scrisoare către M. I. Ulianova, Lenin îi face cunoscut că la 10 (23) ianuarie a ținut la Paris un referat despre problema națională.

Intr-un post-scriptum la o scrisoare a lui N. K. Krupskaja către M. A. Ulianova, Lenin îi comunică că la Cracovia a participat la o serată ucraineană închinată aniversării a o sută de ani de la nașterea lui T. G. Șevcenko și îi împărtășește impresiile sale în urma vizionării filmului „Afacerea Beilis”.

Februarie,
4 (17)

Articolul lui Lenin „Conducătorul lichidatorilor despre condițiile lichidatoriste ale «unității»” apare în nr. 12 al ziarului „Puti Pravdi”.

Februarie,
5 (18)

Articolele lui Lenin „Cu privire la istoria programului național în Austria și Rusia” și „Luminăția sa moșierul liberal despre «noua Rusie a zemstvelor»” apar în nr. 13 al ziarului „Puti Pravdî”.

Februarie,
14 (27)

Intr-o scrisoare adresată redacției revistei „Prosvetzenie”, Lenin îi comunică ruptura dintre redacția ziarului „Pravda” și A. A. Bogdanov, atrage atenția că revista trebuie să continue să demaște spiritul aventurier al grupului „Vpered”.

Lenin scrie o scrisoare lui N. A. Gurvici la Washington prin care confirmă primirea cărții acestuia „Immigration and Labor”, îi mulțumește pentru trimiterea cărții și îl roagă să-l ajute să obțină de la biroul statistic american materiale cu privire la recensămintele din 1900 și 1910.

Lenin îi scrie lui A. I. Ulianova-Elizarova la redacția revistei „Prosvetzenie” despre plecarea lui A. A. Bogdanov din redacția ziarului „Pravda” și despre necesitatea de a combate zvonurile false în legătură cu aceasta.

Februarie, 17
(martie, 2)

Intr-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin îi face cunoscut că a primit știri despre activitatea Comitetului din Petersburg ; își exprimă neliniștea în legătură cu faptul că I. F. Popov, reprezentantul P.M.S.D.R. pe lângă B.S.I., nu comunică nimic în legătură cu îndeplinirea sarcinii încredințate de partid.

Februarie, 18
(martie, 3)

Articolul lui Lenin „Narodnicismul și clasa muncitorilor salariați” apare în nr. 15 al ziarului „Puti Pravdî”.

Februarie, 19
(martie, 4)

Intr-o scrisoare adresată lui E. F. Rozmirovici, Lenin atrage atenția asupra necesității de a se coopta 3—4 muncitori din Petersburg în Biroul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. și insistă ca muncitorii cooptați să treacă în ilegalitate ; arată greutățile întâmpinate în desfășurarea muncii organizatorice din pricina lipsei de bani.

Februarie,
înainte de 20
(5 martie)

Lenin studiază datele statistice din volumul „Ekonomicesko-statisticeskii sbornik”, fasc. a VII-a (Moscova, 1913), face extrase, calcule, pe care le folosește în articolul „Țărănimea și munca salariată”.

- Februarie, 20*
(*martie, 5*) Articolele lui Lenin „Încă o dată despre «naționalism»” și „Țărănimea și munca salariată” apar în nr. 17 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Februarie, 21*
(*martie, 6*) Articolul lui Lenin „D-l Struve despre «asanarea puterii de stat»” apare în nr. 18 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Înainte de 22*
februarie
(*7 martie*) Într-o scrisoare adresată Inesei Armand la Paris, Lenin o înștiințează despre intenția lui G. V. Plehanov de a edita ziarul „Edinstvo” și despre apariția într-un viitor apropiat a revistei lui L. Troțki „Borba”.
- Februarie, 22*
(*martie, 7*) Articolul lui Lenin „Narodnicii despre N. K. Mihailovski” apare în nr. 19 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Februarie, 23*
martie, 8) Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin îi spune cât de mult l-a indignat tonul jignitor al scrisorii lui K. Huysmans și faptul că I. F. Popov nu și-a îndeplinit sarcina trasată de partid (n-a prezentat la termen traducerea referatului lui V. I. Lenin la B.S.I.).
- Februarie, 25*
martie, 10) Articolul lui Lenin „Despre A. Bogdanov” apare în nr. 21 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Februarie,*
după 27
(*12 martie*) Într-o scrisoare adresată lui Rudis-Ghipsliș la Berlin, Lenin îi scrie despre rezoluțiile adoptate la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, despre necesitatea de a continua lupta împotriva împăciuitoariștilor și propune să se publice în ziarul „Pravda” rezoluțiile congresului.
- Februarie, 28*
(*martie, 13*) Lenin face corecturi redacționale la scrisoarea redacției revistei „Dzvin” cu privire la divergențele ideologice din rîndurile intelectualității ucrainene, cu privire la sarcinile revistei și ale marxiștilor ucraineni în lupta împotriva naționalismului burghez, cu privire la sarcinile în legătură cu organizarea unui ziar muncitoresc ucrainean. Apare nr. 2 al revistei „Prosvetșenie”, cuprinzînd articolul lui Lenin „Nota redacției la articolul lui Veteran: «Problema națională și proletariatul leton»”.
- Februarie* Lenin întocmește planul culegerii „Marxism și lichidatorism” și scrie prefața la această culegere.

- Lenin începe elaborarea articolului „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”.
- Februarie-martie* Lenin face modificări în textul articolului său „Probleme litigioase. Partidul liberal și marxistii”, inclus în culegerea „Marxism și lichidatorism”. (Anterior, articolul a fost publicat în ziarul „Pravda”.)
- Februarie-mai* Lenin face extrase cu însemnări din cartea lui Ludwig Bernhard „Das Polnische Gemeinwesen im preussischen Staat. Die Polenfrage”, Leipzig, 1907. Cartea a fost folosită de Lenin în articolul „Dreptul națiunilor la autodeterminare”.
- Martie 1 (14)* Articolul lui Lenin „Controverse politice în rîndul liberalilor” apare în nr. 25 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Martie, 2 (15)* Articolul lui Lenin „Țărănimea «muncitoare» și comerțul cu pămîntul” apare în nr. 26 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Martie, 6 (19)* În nr. 29 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Preocuparea liberalilor”.
- Martie, 7 (20)* Articolul lui Lenin „Narodnicii și lichidatorii în mișcarea sindicală (Mărturisiri prețioase)” apare în nr. 30 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Martie, 8 (21)* Lenin ține la Cracovia un referat pe tema „Social-democrația din Rusia și problema națională” și consemnează dezbaterile în jurul referatului.
- Martie, 9 (22)* Articolul lui Lenin „Deziderate pioase” apare în nr. 32 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Martie, 11 (24)* Lenin refuză invitația redacției revistei „Sovremennik” de a colabora la această revistă, motivîndu-și refuzul prin faptul că nu e de acord cu orientarea și programul revistei.
Articolul lui Lenin „Un profesor liberal despre egalitate” apare în nr. 33 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Martie, 12 (25)* Articolul lui Lenin „Liberalii englezi și Irlanda” apare în nr. 34 al ziarului „Puti Pravdî”.

- Martie, 13 (26)* Articolul lui Lenin „Sistemul Taylor — o înrobire a omului de către mașină” apare în nr. 35 al ziarului „Puti Pravdî”.
- Martie, 14 (27)* Articolul lui Lenin „«Opoziția responsabilă» și participarea cadeților la Consfătuirea de la 1 martie” apare în nr. 36 al ziarului „Puti Pravdî”.
-

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1913

MARXISM ȘI REFORMISM	1—5
ORGANIZAREA AGRARĂ ȘI SĂRĂCIMEA SATELOR	6—9
CUM ÎI APĂRĂ EPISCOPUL NIKON PE UCRAINENI	10—12
INSEMNĂRILE UNUI PUBLICIST	13—18
I. Intelectualii fără partid împotriva marxismului	13
II. Miopia liberală	14
III. O explicație necesară	17
BARBARIE CIVILIZATĂ	19—20
DESPRE ULTRAREACȚIONARISM	21—23
DESPRE GUVERNAREA RUSIEI ȘI REFORMELE DIN RUSIA	24—25
CUM DISTRUGE V. ZASULICI LICHIDATORISMUL	26—49
I.	26
II.	31
III.	34
IV.	38
V.	40
VI.	43

REZOLUȚIILE CONSFĂTURII DIN VARA ANULUI 1913 A C.C. AL P.M.S.D.R. CU UNII ACTIVIȘTI DE PARTID	51—67
Cu privire la sarcinile agitației în momentul actual	55
Rezoluția cu privire la problema organizatorică și la congresul partidului	57
Cu privire la mișcarea grevistă	58
Cu privire la presa de partid	59
Cu privire la activitatea social-democraților în Dumă	60
Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă	61
Cu privire la munca în asociațiile legale	62
Rezoluția în problema națională	63
Cu privire la narodnici	66
UN CVASI-TRUDOVIC	68—72
ADEPȚII AI NEPARTINITĂȚII CARE S-AU ÎNCURCAT	73—76
LIBERALII ȘI PROBLEMA AGRARĂ ÎN ANGLIA	77—80
OCTOMBRIȘTII ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ	81—83
DESPRE „JUBILEUL INTELECTUALITĂȚII RUSE”	84—85
O PROASTĂ APĂRARE A UNEI CAUZE PROASTE	86—88
DECLARAȚIE	89—91
„CEI ȘAPTE” DIN DUMĂ	92—94
BURGHEZIA LIBERALĂ ȘI LICHIDATORII	95—98
CAPITALISMUL ȘI IMIGRAȚIA MUNCITORILOR	99—102
MATERIALE ÎN LEGĂTURĂ CU LUPTA DIN CA- DRUL FRACȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE DIN DUMĂ	103—122
A cui voință ?	103
Care este voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia ?	104
Ce dovedesc alegerile pentru Duma a II-a, a III-a și a IV-a de stat în ceea ce privește voința proleta- riatului ?	105
Cine sînt reprezentanții ?	106
Care e voința muncitorilor pe care o reflectă ziarele muncitorești din Rusia ?	109
Care e voința muncitorilor pe care o vădesc subscrip- țiile pentru ziarele muncitorești ?	110

Care e voința muncitorilor pe care o exprimă sindicatele din Petersburg ?	111
Unitatea ideologică	113
Lichidatorii și burghezia	114
Hotărârea marxiștilor uniți	116
Activitatea noastră în cadrul fracțiunii	117
Ce cer cei șase ?	119
Unitatea în cadrul Dumei și unitatea în afara Dumei	120
UN PROPRIETAR DE IMOBILE CADET CARE RAȚIONEAZĂ „POTRIVIT CELOR SPUSE DE MARX”	123—124
NOTE CRITICE ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ	125—162
1. Atitudinea liberalilor și democraților în problema limbii	128
2. „Cultura națională”	131
3. Gogorița naționalistă a „asimilării”	135
4. „Autonomia cultural-națională”	142
5. Egalitatea în drepturi a națiunilor și drepturile minorității naționale	149
6. Centralizare și autonomie	155
MASA MUNCITOREASCĂ ȘI INTELECTUALITATEA MUNCITOREASCĂ	163—165
ÎN LEGĂTURĂ CU SCIZIUNEA DIN RÎNDURILE FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE RUSE DIN DUMA	166—170
NARODNICII DE STINGA DESPRE LUPTA DINTRE MARXIȘTI	171—172
PROBLEMA AGRARĂ ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ DIN RUSIA (Însemnările unui publicist)	173—177
DOUĂ METODE DE DISCUȚII ȘI DE LUPTĂ	178—181
PSEUDOUNIFICATORI	182—185
APRECIEREA SCIZIUNII DIN CADRUL FRAȚIUNII SOCIAL-DEMOCRATE DIN DUMA DE CĂTRE MUNCITORII RUȘI	186—187
DESPRE AUTONOMIA „CULTURAL-NAȚIONALĂ”	188—192
GRUPELEȚELE DIN STRĂINĂTATE ȘI LICHIDATORII RUȘI	193—196
CADETUL MAKLAKOV ȘI SOCIAL-DEMOCRATUL PETROVSKI	197—198

ZABERN	199—201
CU PRIVIRE LA MĂSURILE CARE URMEAZĂ SĂ FIE LUATE DE BIROU	202—203
IN LEGĂTURĂ CU HOTĂRIRILE BIROULUI	204—206
DESPRE UNITATEA MUNCITORILOR	207—210
VIAȚA DE MIZERIE A INVĂȚĂTORILOR	211—213
PERSEVERENȚĂ ÎN APĂRAREA UNEI CAUZE NE- DEMNE	214—216
MUNCITORII RUȘI ȘI INTERNAȚIONALĂ	217—220
CUM ÎI ÎNȘALĂ LICHIDATORII PE MUNCITORI	221—223
CADEȚII ȘI „DREPTUL POPOARELOR LA AUTO- DETERMINARE“	224—226
O REZOLUȚIE BUNĂ ȘI O CUVINTARE PROASTĂ	227—230
GREVELE DIN RUSIA	231—235
COMPOZIȚIA NAȚIONALĂ A ELEVILOR ÎN ȘCOALA RUSĂ	236—239
DESPRE PROGRAMUL NAȚIONAL AL P.M.S.D.R.	240—247
IN LEGĂTURĂ CU O GREȘEALĂ INADMISSIBILĂ A LUI KAUTSKY	248—250
REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA HOTĂRÎREA BIROULUI SOCIALIST	251—253
ÎNCĂ O DATĂ DESPRE ÎMPĂRȚIREA ȘCOLILOR PE NAȚIONALITĂȚI	254—256
DESPRE ȘCOLILE NOASTRE	257—258
DESPRE D-L GORSKI ȘI DESPRE UN DICȚION LATIN	259
ÎNCĂ O DATĂ DESPRE BIROUL SOCIALIST INTER- NAȚIONAL ȘI DESPRE LICHIDATORI	260—264
NAȚIONAL-LIBERALISMUL ȘI DREPTUL NAȚIUNI- LOR LA AUTODETERMINARE	265—267
NARODNICISMUL ȘI LICHIDATORISMUL CA ELE- MENTE DE DESTRĂMARE ÎN MIȘCAREA MUNCITO- REASCĂ	268—272
*DESPRE SCRISOAREA LUI KAUTSKY	273—274

„NOVOE VREMEA“ ȘI „RECI“ DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE	275—276
FRAȚIUNEA DIN DUMĂ ȘI MAJORITATEA DIN AFĂRA DUMEI	277—278
SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE	279
CORRESPONDENȚA DINTRE MARX ȘI ENGELS	280—287
I. Privire generală	283
*ADAOS LA ARTICOLUL LUI N. K. KRUPSKAIA : „CU PRIVIRE LA POLITICA MINISTERULUI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI PUBLIC“	288

1914

4 000 DE RUBLE PE AN ȘI ZIUA DE MUNCĂ DE 6 ORE	289—291
ÎN LEGĂTURĂ CU SARCINILE STATISTICII ZEMSTVELOR	292—299
RECENZIE. „Exponate privitoare la protecția muncii prezentate la Expoziția de igienă din Rusia organizată la Petersburg în 1913“. Petersburg, 1913, 78 p. Prețul nu e indicat	300
*AL IV-LEA CONGRES AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON. 13—26 ianuarie (26 ianuarie—8 februarie) 1914	301—310
*1. RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. LA CONGRESUL AL IV-LEA AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON	303
*2. CUVÎNT DE ÎNCHEIERE ROSTIT LA CONGRESUL AL IV-LEA AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON	307
*3. PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA ATITUDINEA SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON FAȚĂ DE P.M.S.D.R.	309
ESTE NECESARĂ O LIMBĂ DE STAT OBLIGATORIE ?	311—313
*RAPORT CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL	314—322

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe limbă C.C. al P.C.U.S.

I.	314
II.	316
III.	—
IV.	317
V.	317
VI.	318
PERVERTIREA MUNCITORILOR ÎN SPIRIT LIBERAL	323—325
SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE	326—327
CONDUCĂTORUL LICHIDATORILOR DESPRE CON- DIȚIILE LICHIDATORISTE ALE „UNITĂȚII“	328—331
CU PRIVIRE LA ISTORIA PROGRAMULUI NAȚIONAL ÎN AUSTRIA ȘI RUSIA	332—335
LUMINAȚIA SA MOȘIERUL LIBERAL DESPRE „NOUA RUSIE A ZEMSTVELOR“	336—339
NARODNICISMUL ȘI CLASA MUNCITORILOR SALA- RIAȚI	340—343
INCĂ O DATĂ DESPRE „NAȚIONALISM“	344—346
ȚĂRĂNIMEA ȘI MUNCA SALARIAȚĂ	347—350
DOMNUL STRUVE DESPRE „ASANAREA PUTERII DE STAT“	351—353
NARODNICII DESPRE N. K. MIHAILOVSKI	354—358
DESPRE A. BOGDANOV	359—362
*NOTA REDACȚIEI LA ARTICOLUL LUI VETERAN : „PROBLEMA NAȚIONALĂ ȘI PROLETARIATUL LETON“	363—364
*PREFAȚĂ LA CULEGEREA „MARXISM ȘI LICHIDA- TORISM“	365—367
CONTROVERSE POLITICE ÎN RÎNDUL LIBERALILOR	368—370
ȚĂRĂNIMEA „MUNCITOARE“ ȘI COMERȚUL CU PĂMÎNTUL	371—374
PREOCUPAREA LIBERALILOR	375—377
NARODNICII ȘI LICHIDATORII ÎN MIȘCAREA SIN- DICALĂ (<i>Mărturisiri prețioase</i>)	378—382
DEZIDERATE PIOASE	383—384
UN PROFESOR LIBERAL DESPRE EGALITATE	385—388

LIBERALII ENGLEZI ȘI IRLANDA	389—392
SISTEMUL TAYLOR — O ÎNROBIRE A OMULUI DE CĂTRE MAȘINĂ	393—395
„OPOZIȚIA RESPONSABILĂ“ ȘI PARTICIPAREA CA- DEȚILOR LA CONFĂTUIREA DE LA 1 MARTIE	396—398

MATERIALE PREGĂTITOARE

*SCHIȚA REZOLUȚIEI CU PRIVIRE LA PROBLEMA NAȚIONALĂ	401—403
*CONSPECTUL RAPORTULUI CARE URMA SĂ SE ȚINĂ ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR LOCALE, CU PRIVIRE LA CONFĂTUIREA DE LA PORONINO A C.C. AL P.M.S.D.R. CU UNII ACTIVIȘTI DE PARTID (1913)	404—405
TEZELE REFERATULUI CU PRIVIRE LA PROBLEMA NAȚIONALĂ	406—419
*CONSPECTUL RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PREZENTAT LA CONGRESUL AL IV-LEA AL SOCIAL- DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON	420—421
CONSPECTUL CUVINTULUI DE ÎNCHEIERE LA CON- GRESUL AL IV-LEA AL SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN ȚINUTUL LETON	422—423

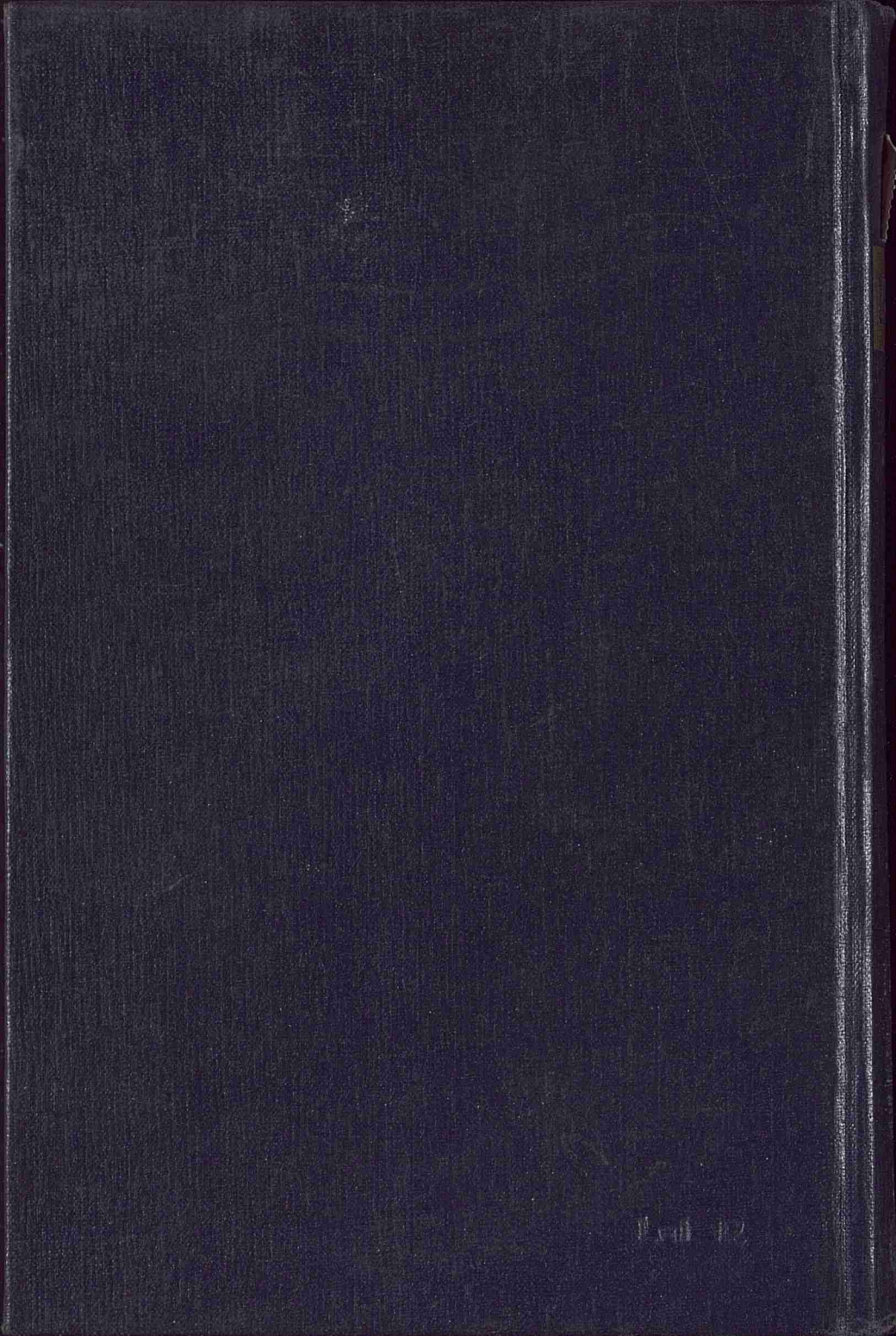
Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent (<i>Septembrie 1913—martie 1914</i>)	424—427
Lista publicațiilor și documentelor la a căror redactare a participat V. I. Lenin	428—429
Adnotări	430—491
Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin	492—521
Indice de nume	522—562
Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin	563—583

ILUSTRĂȚII

- Coperta broșurii „Comunicatul și rezoluțiile Consfăturii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid“. — 1913. Însemnarea de pe coperta broșurii este făcută de V. I. Lenin 53
- Tabelul „Școlile elementare din circumscripția școlară Petersburg (18.I.1911)“, întocmit de V. I. Lenin. Sfârșitul anului 1913 258—259
- Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Correspondența dintre Marx și Engels“. — Sfârșitul anului 1913 . 280—281
- Paginile 29 și 30 din manuscrisul lui V. I. Lenin „Raport către Biroul socialist internațional“. — 31 ianuarie—1 februarie 1914 319—320
- Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Problema națională (Teze formulate din memorie)“. — ianuarie 1914. 407

*Dat la cules 07.01.1964. Bun de tipar 05.03.1964
 Apărut 1964. Hîrtie velină de 63 g/m², 540×840/16.
 Coli editoriale 35,64. Coli de tipar 38,50 A.T. 17834/
 1964. C.Z. pentru bibliotecă 3C 23=R*

Tiparul s-a executat sub comanda nr. 5759/40009 la Combinatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Științei nr. 1, București — R.P.R.

Part II